THUCYDIDIS

DE

BELLO PELOPONNESIACO

LIBRI OCTO.

AD

OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM EDITOS

EXPLANAVIT

ERNESTUS FRIDERICUS POPPO.

EDITIO ALTERA, QUAM AUXIT ET EMENDAVIT

IOANNES MATTHIAS STAHL.

VOL. IV. SECT. I.

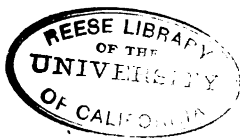

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXXXII.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Η.

(XVIII. *Ὄγδοον καὶ δέκατον ἔτος τοῦ πολέμου. Θέρος. — Κεφ. θ'.*)

7) *Γύλιππος ἐς τὴν Σικελίαν περαιωθεὶς ἐς Συρακούσας ἀφικνεῖται καὶ τὸ Λάβδαλον αἱρεῖ. ά — γ'.*

8) *Οἱ μὲν Συρακόσιοι τειχίζουσι διὰ τῶν Ἐπιπολῶν τεῖχος, οἱ δ' Ἀθηναῖοι Πλημμύριον ὀχυροῦσι. δύο πεζομαχίαι, ὧν ἐν τῇ δευτέρᾳ οἱ Συρακόσιοι νικήσαντες ἐγκάρσιον τεῖχος φθάνουσι παροικοδομήσαντες. δ' — ς'.*

9) *Αἱ τῶν Κορινθίων νῆες ἐς Συρακούσας ἐσπλέουσιν· οἱ δὲ Συρακόσιοι καὶ ἄλλην βοήθειαν περιβλέπουσι καὶ δὴ καὶ ναυτικὸν πληροῦσι. ζ'.*

10) *Νικίας πέμπει ἐς Ἀθήνας περὶ ἐπιβοηθείας. ή.*

11) *Εὐετίωνος καὶ Περδίκκου στρατεία ἐπ' Ἀμφίπολιν. θ'.*

B. *Χειμών. Κεφ. ί — ιή.*

1) *Οἱ παρὰ τοῦ Νικίου ἐς Ἀθήνας ἔρχονται φέροντες ἐπιστολήν. ί.*

Ἡ ἐπιστολὴ Νικίου. ιά — ιέ.

2) *Ψήφισμα Ἀθηναίων. Εὐρυμέδων μὲν εὐθὺς ἀποπέμπεται ἐς τὴν Σικελίαν, Δημοσθένης δὲ μέλλει. ις'.*

3) *Νῆες πέμπονται ἐπὶ τοὺς Κορινθίους. διάνοια τούτων. ιζ'.*

4) *Λακεδαιμόνιοι παρασκευάζονται ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλεῖν καὶ Δεκέλειαν τειχίζειν. αἰτία τῆς προθυμίας αὐτῶν. ιή.*

XIX. *Ἑνὸς δέον εἰκοστὸν ἔτος τοῦ πολέμου. Κεφ. ιθ' — Βιβλ. Θ'. Κεφ. ς'.*

A. *Θέρος. Κεφ. ιθ' — Βιβλ. Θ. Κεφ. ά.*

1) *Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι Δεκέλειάν τε, ὥσπερ διενοήθησαν, Ἄγιδος ἡγουμένου τειχίζουσι καὶ ἐς τὴν Σικελίαν ὁπλίτας ἀποστέλλουσιν. ιθ'.*

2) *Ἀθηναῖοι Χαρικλέα τε περὶ Πελοπόννησον καὶ Δημοσθένη πρῶτον μὲν μετ' ἐκείνου, ἔπειτα δὲ ἐς τὴν Σικελίαν ἀποπέμπουσι. κ'.*

3) *Γύλιππος καὶ Ἑρμοκράτης πείθουσι τοὺς Συρακοσίους τὰς ναῦς πληροῦν καὶ ναυμαχίας ἀποπειρᾶσθαι. κά.*

4) *Γύλιππος τῷ Πλημμυρίῳ κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν προσβάλλει· καὶ αἱ μὲν νῆες τρέπονται, αὐτὸς δὲ τὰ ἐν τῷ Πλημμυρίῳ τείχη αἱρεῖ. κβ΄. κγ΄. αὕτη δὲ ἡ ἅλωσις μέγιστα ἔβλαψε τοὺς Ἀθηναίους. κδ΄.*

5) *Δώδεκα Συρακοσίων νῆες ἐκπέμπονται, μία μὲν ἐς Πελοπόννησον, αἱ δ᾽ ἄλλαι ἐς τὴν Ἰταλίαν, οἷον ἐς τὴν Καυλωνιᾶτιν καὶ ἐς Λοκρούς. κέ. § ά — δ΄.*

6) *Ἀκροβολισμὸς ἐν τῷ λιμένι περὶ σταυρώματος Συρακοσίων. § έ — ή.*

7) *Πρέσβεις ὑπὸ τῶν Συρακοσίων πέμπονται ἐς τὰς πόλεις. § θ΄.*

8) *Δημοσθένης καὶ Χαρικλῆς καταντικρὺ Κυθήρων χωρίον κτίζουσιν· ὕστερον δὲ ὁ μὲν ἐπὶ Κερκύρας πλεῖ, Χαρικλῆς δὲ ἐπ᾽ οἶκον. κς΄.*

9) *Θρᾷκες μισθοφόροι ἀφικνοῦνται ἐς Ἀθήνας, οὓς οὐ βούλονται κατέχειν, ἐπεὶ ἡ Δεκέλεια πολλὰ ἔβλαπτεν αὐτούς, ἃ ὁ ξυγγραφεὺς καθ᾽ ἕκαστον διηγεῖται. κζ΄. κή. ἀποπεμφθέντες οὖν μετὰ Διειτρέφους οἱ Θρᾷκες ἐς τὴν Βοιωτίαν ἀποβάντες Μυκαλησσὸν λαμβάνουσιν, ὅπου μέγαν φόνον ποιοῦσι, τῶν δὲ Θηβαίων βοηθησάντων πολλοὶ ἀπόλλυνται. κθ΄. λ΄.*

10) *Δημοσθένης περὶ Ἀκαρνανίαν στρατιώτας ξυλλέγει. ἀπαντᾷ δ᾽ αὐτῷ Εὐρυμέδων. ἀφικνεῖται δὲ καὶ Κόνων ἐκ Ναυπάκτου ναῦς αἰτησόμενος. λά.*

11) *Νικίου πείσαντος οἱ Σικελοὶ Σικελιώταις ἐπὶ Συρακούσας βοηθοῦσιν ἐνέδραν ποιοῦνται. λβ΄.*

12) *Καμαριναῖοι καὶ Γελῷοι καὶ ἡ πολλὴ Σικελία Συρακοσίοις βοηθοῦσι. λγ΄. § ά. β΄.*

13) *Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων περαιωθέντες τὸν Ἰόνιον Μεσσαπίους τε καὶ Μεταποντίους ἀναλαμβάνουσι καὶ ἐς Θουρίαν παραπλεύσαντες παραινοῦσι ξυστρατεύειν προθυμότατα. § γ΄ — ς΄.*

14) *Ναυμαχία ἀντίπαλος Κορινθίων καὶ Ἀθηναίων Πολυάνθους καὶ Διφίλου ἡγουμένων κατὰ Ἐρινεόν. λδ΄.*

15) *Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων Θουρίους βοηθοὺς ἀναλαβόντες τὴν Ἰταλίαν παραπλέουσιν, ἕως ἀφικνοῦνται ἐπὶ Πέτραν τῆς Ῥηγίνης. λέ.*

16) *Δύο ναυμαχίαι Συρακοσίων καὶ Ἀθηναίων. λς΄ — μά.*
   α) *Φρονιμωτάτη παρασκευὴ τοῦ ναυτικοῦ τῶν Συρακοσίων καὶ διάνοια αὐτῶν. λς΄.*
   β) *Ἡ προτέρα ναυμαχία, ᾗ γίγνεται ἀντίπαλος. λζ΄.*
   γ) *Ἡ δευτέρα ναυμαχία, ᾗ Ἀθηναῖοι νικῶνται. λθ΄ — μά.*

17) *Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων παραγίγνονται ἐς Συρακούσας. κατάπληξις τῶν Συρακοσίων. διάνοια τοῦ Δημοσθένους. μβ'.*

18) *Μετά τινας μικρὰς ναυμαχίας Δημοσθένης ταῖς Ἐπιπολαῖς ἐπιτίθεται, καὶ γίγνεται νυκτομαχία, ἐν ᾗ πρῶτον μὲν Ἀθηναῖοι κρατοῦσι, τέλος δὲ ταραχθέντες παντελῶς νικῶνται. μγ'. μδ'. με'.*

19) *Συρακόσιοι Σικανὸν μὲν ἐς Ἀκράγαντα, Γύλιππον δὲ ἐς τὴν ἄλλην Σικελίαν ἐκπέμπουσιν. μϛ'.*

20) *Οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ βουλεύονται. μζ' — μθ'.*

α) *Γνώμη Δημοσθένους. μζ'.*

β) *Γνώμη Νικίου. μη'.*

γ) *Δευτέρα γνώμη Δημοσθένους, ᾗ Εὐρυμέδων μὲν προστίθεται, ὄκνος γε μέντοι γίγνεται καὶ μέλλησις. μθ'.*

21) *Γύλιππος καὶ Σικανὸς ἐπανέρχονται, καὶ Γύλιππος δὴ στρατιὰν ἄγων. τοῦτο δὲ ὁρῶντες οἱ Ἀθηναῖοι μέλλουσιν ἀποπλεῖν, τῆς δὲ σελήνης ἐκλιπούσης ἐπέχουσιν. ν'.*

22) *Οἱ Συρακόσιοι οὐ βούλονται τοὺς Ἀθηναίους ἐᾶν ἀποχωρεῖν. μικρὰ ξυμπλοκὴ κατὰ γῆν. να'.*

23) *Μεγάλη ναυμαχία τε καὶ πεζομαχία. νβ' — νδ'. τὸ ναυτικὸν τῶν Ἀθηναίων νικᾶται καὶ Εὐρυμέδων διαφθείρεται. νβ' — νδ'.*

24) *Ἀθυμία Ἀθηναίων. νε'.*

25) *Οἱ Συρακόσιοι τὸν λιμένα κλῇσαι διανοοῦνται. ἐπῆρε δὲ αὐτοὺς πρὸς μεγίστην σπουδὴν ἄλλα τε καὶ ὅτι πλείστου ἄξιος ἦν ὁ ἀγών. νϛ'.*

Κατάλογος α) *τῶν μετ' Ἀθηναίων στρατευσάντων. νζ'.*

β) *τῶν Συρακοσίοις ἀντιβοηθησάντων. νη'.*

Ὁ λιμὴν τῷ ὄντι κλῄεται. νθ'.

26) *Οἱ δ' Ἀθηναῖοι βουλεύονται τὰ ἄνω τείχη ἐκλιπόντες καὶ τὰς ναῦς πάσας πληρώσαντες διαναυμαχῆσαι. ξ'.*

27) *Νικίας οὖν τοῖς στρατιώταις παρακελεύεται.*

Λόγος Νικίου. ξα' — ξδ'.

28) *Οἱ Συρακόσιοι ἀντιπαρασκευάζονται, καὶ οἵ τε στρατηγοὶ καὶ Γύλιππος παρακελεύονται αὐτοῖς. ξε'.*

Λόγος τῶν τε στρατηγῶν καὶ τοῦ Γυλίππου. ξϛ' — ξη'.

29) *Νικίας δ' αὖθις τοῖς ἑαυτοῦ παραινεῖ. ξθ'.*

30) *Μεγίστη καὶ τελευταία ναυμαχία. ο'. οα'. ἧσσα τῶν Ἀθηναίων.*

31) *Οἱ μὲν οὖν ἡσσηθέντες, Δημοσθένους βιάσασθαι τὸν ἔκπλουν μάτην πείσαντος, ὡς κατὰ γῆν ἀναχωρήσοντες παρασκευάζονται, Ἑρμοκράτους δὲ μηχανήματι ἀπατηθέντες ἐπέχουσιν. ἐν τούτῳ δὲ οἱ Συρακόσιοι τὰς ὁδοὺς ἀποτειχίζουσιν. οβ' — οδ'.*

32) *Ἀποχώρησις τῶν Ἀθηναίων. ἀλγεινότατον θέαμα καὶ μεγίστη κατήφεια αὐτῶν.* οε΄.

33) *Νικίας τὸ στράτευμα θαρσύνει.* ος΄. οζ΄.

Λόγος Νικίου. οζ΄.

34) *Οἱ Ἀθηναῖοι τὴν διάβασιν τοῦ Ἀνάπου βιασάμενοι ὡς ἐς Ἀκραῖον λέπας προέρχονται· οὐ δυνάμενοι δὲ ἑλεῖν λόφον ἀποτετειχισμένον ἐς τὸ πεδίον ἀναχωροῦσιν. ἀκροβολισμοί.* οη΄. οθ΄.

35) *Νικίας καὶ Δημοσθένης πρὸς τὴν θάλασσαν τρέπονται· καὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταραχὴ μὲν αὐτοῖς ἐμπίπτει, τήν γε μέντοι τοῦ Κακυπάρεως διάβασιν βιάζονται καὶ χωροῦσι πρὸς τὸν Ἐρινεόν.* π΄.

36) *Οἱ Συρακόσιοι τοὺς μετὰ τοῦ Δημοσθένους δίχα ὄντας τοῦ Νικίου στρατεύματος καταλαμβάνουσι καὶ κυκλωσάμενοί τε καὶ ἀκροβολισάμενοι ὁμολογίᾳ αἱροῦσι. Νικίας δὲ ἐν τούτῳ τὸν Ἐρινεὸν διαβαίνει.* πα΄. πβ΄.

37) *Ἐπικηρυκεῖαι Γυλίππου καὶ Νικίου ἄπρακτοι. ὁ δ' ἐπειδὴ οὐκ ἐλάνθανε τῆς νυκτὸς ἀπιών, τῆς ἡμέρας πρὸς τὸν Ἀσσίναρον ἐπείγεται· ὃν διαβαίνοντες οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τῶν Συρακοσίων κατακαίνονται, οἱ δὲ λοιποὶ καὶ Νικίας αὐτὸς ζωγροῦνται.* πγ΄ — πε΄.

38) *Σφαγαὶ Νικίου καὶ Δημοσθένους καὶ κακοπάθειαι τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων. μέγεθος τῆς ξυμφορᾶς.* πς΄. πζ΄.

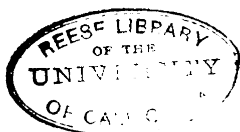

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Η.

---

1 1. Ὁ δὲ Γύλιππος καὶ ὁ Πυθὴν ἐκ τοῦ Τά-
ραντος, ἐπεὶ ἐπεσκεύασαν τὰς ναῦς, παρέπλευσαν
ἐς Λοκροὺς τοὺς Ἐπιζεφυρίους· καὶ πυνθανόμενοι
σαφέστερον ἤδη ὅτι οὐ παντελῶς πω ἀποτετειχι-
σμέναι αἱ Συράκουσαί εἰσιν, ἀλλ' ἔτι οἷόν τε κα-
τὰ τὰς Ἐπιπολὰς στρατιᾷ ἀφικομένους ἐσελθεῖν,
ἐβουλεύοντο εἴτ' ἐν δεξιᾷ λαβόντες τὴν Σικελίαν
διακινδυνεύσωσιν ἐσπλεῦσαι, εἴτ' ἐν ἀριστερᾷ ἐς
Ἱμέραν πρῶτον πλεύσαντες καὶ αὐτούς τε ἐκεί-
νους καὶ στρατιὰν ἄλλην προσλαβόντες, οὓς ἂν
2 πείθωσι, κατὰ γῆν ἔλθωσι. καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς ἐπὶ
τῆς Ἱμέρας πλεῖν, ἄλλως τε καὶ τῶν Ἀττικῶν
τεσσάρων νεῶν οὔπω παρουσῶν ἐν τῷ Ῥηγίῳ, ἃς
ὁ Νικίας ὅμως, πυνθανόμενος αὐτοὺς ἐν Λοκροῖς

Γύλιππος καὶ Πυθὴν ἐκ τοῦ Τάραντος ἐς Λοκρούς, ἐντεῦθεν δὲ ἐς Ἱμέραν πλέουσι καὶ Ἱμεραίους, Σελινουντίους καὶ ἄλλους τινὰς ξυλλέξαντες ἐς Συρακούσας χωροῦσι.

Cap. 1. § 2. *ὅμως* in Vat. et H. perperam post *αὐτοὺς* ponitur. Reg. Marc. Mosqu. *ἅμα*. Sed vulgatum germanum est. Cf. adn.

Cap. 1. § 1. *ἐν δεξιᾷ λαβόντες τὴν Σικελίαν*, Siciliam ad dextram habentes, a dextro Siciliae latere navigantes. Cf. Gail. ad Arri. Peripl. p. 57 et adn. III 95, 1. — *διακινδυνεύσωσιν . . . ἔλθωσι*. De coniunctivis cf. adn. II 4, 6. — *ἐσπλεῦσαι*, in portum scil. — *αὐτούς τε ἐκείνους*] τοὺς Ἱμεραίους δηλονότι. Schol. — *οὓς* ad *στρατιάν* relatum ut *ὧν* ad *ἡλικίαν* III 67, 3.

§ 2. *ὅμως*] τὸ ὅμως διὰ τοῦτο πρόσκειται ὅτι ἐν τῇ ἕκτῃ [104, 3] ὀλιγωρεῖν ἔφη τὸν Νικίαν τῆς φυλακῆς τοῦ κατάπλου ⟨τοῦ ἐκ⟩ Πελοποννήσου. Schol. Cf. adn. III 28, 2. —

εἶναι, ἀπέστειλε. φθάσαντες δὲ τὴν φυλακὴν ταύτην περαιοῦνται διὰ τοῦ πορθμοῦ, καὶ σχόντες Ῥηγίῳ καὶ Μεσσήνῃ ἀφικνοῦνται ἐς Ἱμέραν. ἐκεῖ δὲ ὄντες 3
τούς τε Ἱμεραίους ἔπεισαν ξυμπολεμεῖν καὶ αὐτούς τε ἕπεσθαι καὶ τοῖς ἐκ τῶν νεῶν τῶν σφετέρων ναύταις ὅσοι μὴ εἶχον ὅπλα παρασχεῖν (τὰς γὰρ ναῦς ἀνείλκυσαν ἐν Ἱμέρᾳ), καὶ τοὺς Σελινουντίους πέμψαντες ἐκέλευον ἀπαντᾶν στρατιᾷ ἔς τι χωρίον. πέμψειν δ' ἔτι αὐτοῖς ὑπέσχοντο στρα- 4
τιὰν οὐ πολλὴν καὶ οἱ Γελῷοι καὶ τῶν Σικελῶν τινες, οἳ πολὺ προθυμότερον προσχωρεῖν ἑτοῖμοι ἦσαν τοῦ τε Ἀρχωνίδου νεωστὶ τεθνηκότος, ὃς τῶν ταύτῃ Σικελῶν βασιλεύων τινῶν καὶ ὢν οὐκ ἀδύνατος τοῖς Ἀθηναίοις φίλος ἦν, καὶ τοῦ Γυλίππου ἐκ Λακεδαίμονος προθύμως δοκοῦντος

§ 3. τοὺς Ἱμεραίους Vat., quod praefert Class. Sed cf. adn.
ὅσα Vat. H., καὶ ὅσοι M.

Pro τὰς γὰρ in plerisque membranis male τὰς μὲν, in Mosqu. τὰς δὲ. Vid. adn.

πανστρατιᾷ Vat. H. cum paucis deterioribus. Sed Selinuntios, qui Segestanos bello premerent, cum universo exercitu potuisse proficisci parum verisimile est, atque infra Gylippus tantum Σελινουντίων τινὰς ψιλοὺς καὶ ἱππέας accipit; denique παν ex postrema syllaba ἀπαντᾶν verbi facile oriri potuit.

§ 4. δέ τιν' Cass. Aug. Cl. Ven. Reg. C. et alii nonnulli pro vulg. δέ τινα, sed vix recte, cum non solum α femininorum ac masculinorum nusquam alibi Thucydides elidat, sed etiam pronomen indef. ad sententiam parum conveniat; δέ τινες H., δὲ M. D. I. b. Leni mutatione δ' ἔτι restituimus. Cf. adn.

τοῦ τε Vat. H. Bekk. Vulgo τέ abest, quo tamen addito statim attendere iubemur alteram causam τοῦ προσχωρεῖν προθυμότερον secuturam esse. Cf. etiam adn. § 5.

ἀπέστειλε. Misit has naves Nicias, sed sero advenerunt. — σχόντες. Cf. adn. I 110, 4.

§ 3. τούς τε Ἱμεραίους ἔπεισαν. His respondere καὶ τοὺς Σελινουντίους ἐκέλευον liquet, atque τὲ — καὶ iunctura indicatur ἐκεῖ ὄντες ad utrumque membrum pertinere. Ex Himera enim nuntium miserunt ad auxilia a Selinuntiis petenda. In re consentit Diod. XIII 7, 8. — τὰς γὰρ ναῦς. Subductis enim navibus cum remigio non indigerent, nautis pro militibus uti poterant. — ἐν Ἱμέρᾳ. Cf. adn. III 91, 5.

§ 4. ἔτι, praetera. — πολὺ προθυμότερον ... ἑτοῖμοι ἦσαν, longe alacrius ... parati erant. Nihil igitur in his temptandum videtur.

ἥκειν. καὶ ὁ μὲν Γύλιππος ἀναλαβὼν τῶν σφετέρων ναυτῶν καὶ ἐπιβατῶν τοὺς ὡπλισμένους ἑπτακοσίους μάλιστα, Ἱμεραίους δὲ ὁπλίτας καὶ ψιλοὺς ξυναμφοτέρους χιλίους καὶ ἱππέας ἑκατὸν καὶ Σελινουντίων τέ τινας ψιλοὺς καὶ ἱππέας καὶ Γελῴων ὀλίγους, Σικελῶν τε ἐς χιλίους τοὺς πάντας, ἐχώρει πρὸς τὰς Συρακούσας.

1 2. Οἱ δ' ἐκ τῆς Λευκάδος Κορίνθιοι ταῖς τε ἄλλαις ναυσὶν ὡς εἶχον τάχους ἐβοήθουν καὶ

ἐκεῖ μὲν Γογγύλος ἀγγέλλει τὴν

§ 5. τῶν τε σφετέρων omnes praeter Vat. H. Chr. Frustra ad hoc tuendum afferuntur I 49, 3. IV 9, 1. 115, 1, ubi cf. adn.

Σελινουντίων τε Vat. H. Bekk. Vulgo τέ non legitur, quod aptissimum est, cum ψιλοὺς καὶ ἱππέας ad Γελῴων quoque pertineat. Idem non raro in his solis libris invenitur. Vid. c. 11. 18. 20. 25. 29. 33. 48. 51. 80. VIII 12. 71. 78. 80. 81.

§ 5. σφετέρων. „Pro ἑαυτοῦ, ... ut ... rursus infra 4, 3 ἀπήγαγε τοὺς σφετέρους πάλιν“ Bau. Cf. etiam 8, 1. „Pronomen [hic] non ad Gylippum solum puto referri, sed simul ad Pythenem, ut paulo ante legimus ἔπεισαν ... ἐκ τῶν νεῶν τῶν σφετέρων ναύταις. Vid. tamen etiam adn. ad V 71, 3 [et ad III 113, 2.]“ Arn. — ἐπιβατῶν. Vid. adn. III 95, 2 et VI 43. — ἑπτακοσίους μάλιστα. Hanc non fuisse universam manum, qua naves Gylippi completae essent, et ex verbis superioribus intellegitur et docuit Bloomf. — ξυναμφοτέρους. Ambo igitur mille erant, non utrique. Cf. V 81, 2. — Σικελῶν τε. Bloomfieldus in ed. 2 comma non ante haec verba, sed post ea collocavit, nec probabile existimans a Siculis illis nonnullis, qui non magnum exercitum promisissent (§ 4), mille equites missos esse et ex vulgata interpunctione τοὺς πάντας (de quibus cf. adn. I 60, 1) inutile additamentum iudicans. Sed τοὺς πάντας singulas Siculorum civitates, quae auxilia pollicitae erant (cf. § 4 Σικελῶν τινες), complectitur et, cum ψιλοὺς καὶ ἱππέας huc non iam pertineat (Diod. enim l. l. omnino ducentos fuisse equites memorat), quales fuerint Siculorum milites non significatur. In ipsius autem Bloomf. distinctione, quam prior suasit Bred., displicet collocatio vocis ὀλίγους et quod mille illis etiam equites continerentur, quos nunquam cum peditibus computatos esse adnotavit Haack. Denique si Selinuntii, Geloi, Siculi universi non plures quam mille fuissent, Gylippi exercitus complecteretur 2800 milites. At Diod. l. l. Gylippum collegisse narrat τοὺς ἅπαντας τρισχιλίους μὲν πεζούς, διακοσίους δ' ἱππεῖς. Ceterum idem Diodorus Sicanos pro Siculis male nominat. Cf. ad VI 61, 3. — ἐχώρει, in viam se dabat.

Cap. 2. § 1. Οἱ δ' ἐκ ... Κορίνθιοι. Vid. VI 104, 1 et adn. I 8, 2. — ταῖς τε ἄλλαις ναυσίν. Mutatur deinde in verbis καὶ Γογγ. oratio ita, ut si τῶν ... Κορινθίων αἵ τε ἄλλαι νῆες dictum sit. — ὡς εἶχον τάχους, quam maxima poterant celeritate. Cf.

Γυλίππου πάροδον· ὁ δὲ ἀφικνεῖται ἐς τὰς Ἐπιπολὰς τῶν Συρακουσῶν ἤδη ἐν μεγάλῳ κινδύνῳ οὐσῶν.

Γογγύλος, εἷς τῶν Κορινθίων ἀρχόντων, μιᾷ νηὶ τελευταῖος ὁρμηθεὶς πρῶτος μὲν ἀφικνεῖται ἐς τὰς Συρακούσας, ὀλίγον δὲ πρὸ Γυλίππου· καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς περὶ ἀπαλλαγῆς τοῦ πολέμου μέλλοντας ἐκκλησιάσειν διεκώλυσέ τε καὶ παρεθάρσυνε, λέγων ὅτι νῆές τε ἄλλαι ἔτι προσπλέουσι καὶ Γύλιππος ὁ Κλεανδρίδου Λακεδαιμονίων ἀποστειλάντων ἄρχων. καὶ οἱ μὲν Συρακόσιοι ἐπερρώ- 2 σθησάν τε καὶ τῷ Γυλίππῳ εὐθὺς πανστρατιᾷ ὡς ἀπαντησόμενοι ἐξῆλθον· ἤδη γὰρ καὶ ἐγγὺς ὄντα ᾐσθάνοντο αὐτόν. ὁ δὲ Ἰετὰς τότε τι τεῖχος ἐν 3 τῇ παρόδῳ τῶν Σικελῶν ἑλών, [καὶ] ξυνταξάμενος ὡς ἐς μάχην ἀφικνεῖται ἐς τὰς Ἐπιπολάς· καὶ ἀναβὰς

Cap. 2. § 1. Γόγγυλλος Vat. H., reliqui Γόγγυλος. Cf. Herodian. I p. 164 τὰ εἰς υλος τρισύλλαβα κύρια ὄντα ἔχοντα τὴν πρώτην συλλαβὴν μηκυνομένην παροξύνεται, προσηγορικὰ δὲ ὄντα προπαροξύνεται.

§ 3. Γέτας Pal. Laur. E. K. marg. It., Γέγας Bas. et Valla, γετὰ It. Vat., γε Marc. Aug. Cass. Cl. Ar. Chr. Dan. Mosqu. Reg. m., Ἰέγας vulgo. Recepimus nunc Goelleri emendationen. Cf. Steph. Byz. Ἰεταί, φρούριον Σικελίας, θηλυκῶς. Φίλιστος ἕκτῃ. Ἰαιτῖνοι, quos Diod. XXII 10, 4. XXIII 18, 5 memorat prope Panormum habitantes, Ἰαιτίας incolae sunt (cf. Steph. Byz. s. v.), non Ἰετῶν oppidi, cuius ἐθνικόν est Ἰεταῖος. Nihil igitur effecit Held. ad Plut. Tim. 30, qui propter situm Ἰετάς castellum ab hoc loco alienum esse ex Diod. evicisse sibi visus est.

τότε τι Vat. H., τότε τὸ I., τέ τι Gr. b., τὸ Cl. Laur., τε K., τ Aug., τότε reliqui.

πρὸς τὰς Vat. Frequentissimum apud Th. ἀφικνεῖσθαι ἔς τι.

adn. II 90, 4. — Γογγύλος. „Primo conflictu,“ inquit Plutarchus [Nic. 19, qui locus omnino hic est conferendus], „occisus est.“ Wass. Vid. 5, 2 adn. Diversus ab hoc Gongylo praeter Eretriensem (I 128, 6) est Xenophonteus Anab. VII 8, 8. — νῆές τε ἄλλαι, scil. Corinthiorum. — ἄρχων, scil. τῶν Συρακοσίων. Cf. VI 93, 2.

§ 2. ᾐσθάνοντο] ἀντὶ τοῦ ἤκουον. Schol. Sonat quidem omnino intellegebant, sed venisse nuntium a Gylippo narrat Plut. l. d.

§ 3. τότε, i. e. cum Syracusani ei obviam exierunt, castellum ceperat. — τὶ τεῖχος. Cf. VI 7, 1. — τῶν Σικελῶν ad τεῖχος refer. Significantur autem Siculi ii, qui ad Athenienses defecerant. Vid. VI 88, 4. — ξυνταξάμενος. Ante hoc καί delevimus, quod duo participia diversa ratione ad ἀφικνεῖται referuntur. Alterum enim quando, alterum quomodo advenerit indicat. Postquam enim castellum cepit, instructa acie ad Epipolas advenit. Damnavit καί iam Herw. Stud. Thuc. p. 92. — ἀναβὰς . . . Ἀθηναίων. „Existimemus oportet maiorem partem exercitus Atheniensium operibus in planitie perficiendis occupatam fuisse [cf. VI 103, 1] et paucos tantum in

κατὰ τὸν Εὐρύηλον, ᾗπερ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὸ πρῶτον, ἐχώρει μετὰ τῶν Συρακοσίων ἐπὶ τὸ τεί-
4 χισμα τῶν Ἀθηναίων. ἔτυχε δὲ κατὰ τοῦτο τοῦ καιροῦ ἐλθὼν ἐν ᾧ ἑπτὰ μὲν ἢ ὀκτὼ σταδίων ἤδη ἀπετετέλεστο τοῖς Ἀθηναίοις ἐς τὸν μέγαν λιμένα διπλοῦν τεῖχος, πλὴν κατὰ βραχύ τι τὸ πρὸς τὴν θάλασσαν (τοῦτο δ' ἔτι ᾠκοδόμουν)·

§ 4. *ἐτύγχανε* Vat. H. Cf. L. Herbst. in Philol. XVI p. 305.
τοῦ καιροῦ Vat. H., reliqui *τοῦ* om. Articulus confirmatur et iis verbis Phrynichi, quibus Thucydidem in l. VIII alicubi *μετὰ τοῦ ἄρθρου κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ* dixisse p. 279 testatur, quae adnotatio, cum similia nusquam alibi apud Thuc. legantur, hinc orta esse existimanda est, et dicto VII 69, 2 *ἐν τῷ τοιούτῳ τοῦ καιροῦ.* Ceterum apud veteres nullum aliud huius formulae se nosse exemplum, apud recentiores autem promiscue articulum et addi et omitti docet Lob. ad Phryn. l. d.
ἐπετετέλεστο omnes praeter Vat. H.
παρὰ βραχύ τι Vat. H., quod recipiens Class. pariter dictum

Epipolis relictos, non plures quam qui munitiones tuerentur et pauciores quam qui ultro peterent hostem. Quare Syracusani, cum Gylippum adventare audissent, ut praesidio ei essent, urbe egressi [§ 2] Epipolas ascenderunt et lacunas in Atheniensium operibus relictas [quas inter Sycen vel *κύκλον* et Trogilum fuisse ex § 4 et VI 99, 1 apparet] pervaserunt, nullo resistente. Quousque, antequam Gylippo obviam fierent, profecti sint, non patet. Is vero ex interiore terra adveniens ad Epipolas per iugum angustum illas cum interioribus collibus conectens contendit, et cum per Euryelum ascendisset, a tergo Atheniensium descendit. Non fuit ei consilium illinc opera illorum aggredi, sed cum per horum intervalla transisset, in spatio eo, quod fuit inter munitiones et urbem, proelii iis potestatem fecit.“ Arn. Maximum errorem Niciae eum fuisse, quod Euryelum non munivisset, docet Leak. — *κατὰ τὸν Εὐρύηλον, ᾗπερ ... τὸ πρῶτον.* Cf. VI 97, 2 et ibi adn. Add. 43, 3.

§ 4. *κατὰ τοῦτο τοῦ καιροῦ.* Cf. Krueg. Gr. § 47, 10 adn. 3. — *ἑπτὰ μὲν ἢ ὀκτὼ σταδίων* ad *τεῖχος* refertur. „Hoc spatio, cum intervallum proximum a rupibus [Epipolarum] ad angulum magni portus vicinum portae Agrigentinae non minus quam octo stadiorum sit, liquere videtur contineri eam partem circummunitionis Atheniensium, quae fuerit in planitie maritima, eam autem partem, quae ab iisdem rupibus incipiens Neapolis locum pervaderet, in hac computatione Thucydidis non numeratam esse.“ Leak. apud Bloomf. p. 680. Idem ipso nomine duplicis muri confirmatur. Cf. adn. VI 103, 1. Particula *μέν* autem non ei *δέ*, quod post *τοῦτο* legitur, respondet, sed refertur ad alterum *δέ* verborum *τῷ δὲ ἄλλῳ*; nam enuntiatum *τοῦτο δ' ἔτι ᾠκοδ.* est interiectum. Temere haec verba delet Class., quasi vero cuiquam librario talis notitia tribui possit. — *πλὴν κατὰ βραχύ.* Cf. *πλὴν καθ' ὅσον* VI 54, 6. 82, 3. 88, 1. — *τὸ πρὸς τὴν θάλασσαν.* Haec spectare ad *βραχύ τι* vidit Bau.

τῷ δὲ ἄλλῳ [τοῦ κύκλου πρὸς τὸν Τρώγιλον] ἐπὶ τὴν ἑτέραν θάλασσαν λίθοι τε παραβεβλημένοι τῷ πλέονι ἤδη ἦσαν, καὶ ἔστιν ἃ καὶ ἡμίεργα, τὰ δὲ καὶ ἐξειργασμένα κατελέλειπτο. παρὰ τοσοῦτον μὲν Συράκουσαι ἦλθον κινδύνου.

κήρυγμα αὐτοῦ. ματαία παράταξις ἑκατέρων.

3. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι αἰφνιδίως τοῦ τε Γυλίπ- 1
που καὶ τῶν Συρακοσίων σφίσιν ἐπιόντων ἐθορυ-
βήθησαν μὲν τὸ πρῶτον, παρετάξαντο δέ. ὁ δὲ

esse opinatur atque infra παρὰ τοσοῦτον. Cui quominus assentiamur, obstat additum πλήν.

κατελίπετο Cass. Aug. Pal. It. aliique nonnulli, reliqui κατελείπετο. Cf. adn.

Cap. 3. § 1. τὸ ante πρῶτον addidit Bekker ex Vat. H. T. et marg. Cl. Cf. Krueg. Gr. § 46, 3 adn. 2.

Neque obstare τὶ docent exempla IV 78, 5. VIII 98, 1. Cf. Saupp. ad Xen. Mem. II 8, 3. — τῷ δὲ ἄλλῳ τοῦ κύκλου . . . τῷ πλέονι. Difficultatem parat dativus τῷ ἄλλῳ, si κύκλος hic, ut alibi in hac obsidione (vid. adn. VI 98, 2), est media pars operum ab Atheniensibus contra Syracusas exstructorum. Sin autem κύκλος hoc uno loco potest esse tota circummunitio Atheniensium, grammatica verborum ratio constat. Sed cum diversam illi vocabulo in hac obsidione vim subiciendam esse parum verisimile videatur, verba seclusa interpretamentum esse existimamus ex VI 99, 1 adscriptum. Si quis autem maluerit solum τοῦ κύκλου delere, ei τῷ πρὸς τὸν Τρ. scribendnm erit. Vernacule sic sententia redditur: *für den gröszern Theil der andern Circumvallationsmauer lagen bereits nach dem gegenüberliegenden Meere hin Steine aufgeschichtet da.* De verbo παραβάλλειν cf. VI 99, 1. VII 51. adn. II 77, 3. Dat. τῷ πλέονι per explicationem et appositionem partitivam ad τῷ ἄλλῳ refertur. De re cf. VI 99, 1 et Plut. Nic. 18 extr. — κατελέλειπτο. Tradita lectio κατελείπετο neque restabat significare potest (neque enim restant quae perfecta, sed quae non perfecta sunt) neque, ut Class. L. Herbst. adv. Cob. p. 39 sqq. secutus interpretatus est, murum illum Gylippi adventu derelinqui coeptum esse. Quomodo enim Athenienses eum dereliquerunt, cum postea Syracusani, ut impedirent ne illi se ea parte intercluderent, transversum per Epipolas murum obstruerent (4, 1)? Immo vero de relicta muri aedificatione καταλείπεσθαι accipiendum est, de qua verbi sententia cf. Xen. Cyneg. 3, 10. Isocr. IX 33. Cum enim Athenienses opere intermisso hunc murum reliquissent, ut ad eum qui ad magnum portum dirigeretur exstruendum se converterent (VI 101, 1), praeter lapides in struem congestos pars illius semiperfecta, pars perfecta erat. Quoniam vero tum non iam relinquebatur murus ille, sed relictus erat (postea enim (4, 2) altera munitione perfecta ad opus intermissum redierunt), Cobeti emendatione (Var. lect. p. 254) opus est. — παρὰ τοσοῦτον . . . κινδύνου. Vid. adn. III 49, 4 et VI 37, 2.

Cap. 3. § 1. σφίσιν. Cf. adn. I 20, 1. — παρετάξαντο. „De loco, quo Athenienses aciem

θέμενος τὰ ὅπλα ἐγγὺς κήρυκα προσπέμπει αὐτοῖς λέγοντα, εἰ βούλονται ἐξιέναι ἐκ τῆς Σικελίας πέντε ἡμερῶν λαβόντες τὰ σφέτερα αὐτῶν, ἑτοῖ-
2 μος εἶναι σπένδεσθαι. οἱ δὲ ἐν ὀλιγωρίᾳ τε ἐποιοῦντο καὶ οὐδὲν ἀποκρινάμενοι ἀπέπεμψαν. καὶ μετὰ τοῦτο ἀντιπαρεσκευάζοντο ἀλλήλοις ὡς ἐς
3 μάχην. καὶ ὁ Γύλιππος ὁρῶν τοὺς Συρακοσίους ταρασσομένους καὶ οὐ ῥᾳδίως ξυνταςσομένους, ἐπανῆγε τὸ στρατόπεδον ἐς τὴν εὐρυχωρίαν μᾶλλον. καὶ ὁ Νικίας οὐκ ἐπῆγε τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ἡσύχαζε πρὸς τῷ ἑαυτῶν τείχει. ὡς δ' ἔγνω ὁ Γύλιππος οὐ προσιόντας αὐτούς, ἀπήγαγε τὴν

Γύλιππος Λάβδαλον αἱρεῖ.

προπέμπει omnes praeter Vat. H. E. Cf. III 52, 2. IV 114, 2. ἐκ om. Vat. H. At vid. I 130, 1. IV 48, 1. V 80, 1.

§ 3. ἑαυτῶν Vat. H. De plurali vid. adn. VI 101, 6. Vulgo et Bekk. ἑαυτοῦ. Sed minus apte Niciae quam Atheniensium hic murus vocatur.

instruxerint, Th. nihil dicit. Cum autem maxima exercitus pars duplici muro ad magnum portum exstruendo occupata esset (VI 103, 1), utrorumque exercitus in planitie, quae inter praeruptas Epipolarum partes et Anapum fluvium extendebatur, prope Atheniensium munimenta [cf. § 3 πρὸς τὸ ἑαυτῶν τείχει] inter se oppositos fuisse statuendum est.“ Class. — λέγοντα ... ἑτοῖμος. „Proprie dicendum erat τὸν Γύλιππον ἑτοῖμον εἶναι σπένδεσθαι, quia pendent haec a κήρυκα ... λέγοντα. Sed Thuc. fortasse in animo habebat aliam verborum iuncturam, velut κήρυκα προπέμψας λέγει.“ Haack. Similes locos vide in adn. V 41, 2. VIII 48, 6. De re cf. Plut. Nic. 19. Temere λέγων coni. Herw. Mnemos. nov. ser. VIII p. 292 contendens satis constare mendosum esse λέγοντα. Nam de praes. part. cf. adn. III 52, 2. Exemplis ibi allatis accedunt Soph. Ai. 781. 827. Eur. Suppl. 120, ubi praesens metro defenditur, et haec verba tituli antiqui nuper reperti, de quo disputavit Saupp. in indice lect. Goett. 1880/81: κήρυκας δὲ ἑλομένη ἡ βουλὴ πεμψάτω εἰς τὰς πόλεις ἀγγέλλοντας τάδε τὰ ἐψηφισμένα.

§ 2. ἐν ὀλιγωρίᾳ ἐποιοῦντο. Huius formulae alterum exemplum a se non adnotatum esse Bloomf. scribit; tamen legitur iam IV 5, 1 et apud Dion. Cass. XLIX 13. Ceterum cf. Vig. p. 282. — οὐδὲν ἀποκρινάμενοι. Plut. Nic. 19 addit: τῶν δὲ στρατιωτῶν τινες καταγελῶντες ἠρώτων εἰ διὰ παρουσίαν ἑνὸς τρίβωνος καὶ βακτηρίας Λακωνικῆς οὕτως ἰσχυρὰ τὰ Συρακουσίων ἐξαίφνης γέγονεν ὥς Ἀθηναίων καταφρονεῖν.

§ 3. ἐπανῆγε ... ἐς τὴν εὐρυχωρίαν μᾶλλον, ab Atheniensium munimento magis retro (orientem versus) in patentem campum, unde Atheniensibus obviam iverat (cf. adn. VI 70, 3), exercitum reduxit. Alia est εὐρυχωρία 6, 2. — πρὸς

στρατιὰν ἐπὶ τὴν ἄκραν τὴν Τεμενῖτιν καλουμένην
καὶ αὐτοῦ ηὐλίσαντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἄγων τὴν 4
μὲν πλείστην τῆς στρατιᾶς παρέταξε πρὸς τὰ τείχη
τῶν Ἀθηναίων, ὅπως μὴ ἐπιβοηθοῖεν ἄλλοσε, μέ-
ρος δέ τι πέμψας πρὸς τὸ φρούριον τὸ Λάβδαλον
αἱρεῖ, καὶ ὅσους ἔλαβεν ἐν αὐτῷ πάντας ἀπ-
έκτεινεν· ἦν δὲ οὐκ ἐπιφανὲς τοῖς Ἀθηναίοις τὸ
χωρίον. καὶ τριήρης τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἁλίσκεται τῶν 5
Ἀθηναίων ὑπὸ τῶν Συρακοσίων ἐφορμοῦσα τῷ
λιμένι.

οἱ μὲν Συρακόσιοι τειχίζουσι διὰ τῶν Ἐπιπο-

4. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐτείχιζον οἱ Συρακόσιοι 1
καὶ οἱ ξύμμαχοι διὰ τῶν Ἐπιπολῶν ἀπὸ τῆς πό-

§ 5. ἐφορμῶσα male in compluribus libris. τῷ μεγάλῳ λιμένι Vat. H. ex interpret., ut ostendit schol. τῷ λιμένι] τῷ μεγάλῳ. Cf. adn. 4, 4 et 25, 5. 52, 2. 56, 1. 62, 1. 69, 4. 70, 1.

τῷ ἑαυτῶν τείχει, scil. τῷ διπλῷ (2, 4). — τὴν ἄκραν τὴν Τεμενῖτιν. Hunc verticem Arnoldus clivum Epipolarum recta super Neapolim situm et ad septentriones a theatro atque aure Dionysii spectantem, Dunbar p. 14 assurgens solum saxosum ad extremum τέμενος situm, contrarium et adiacens meridionali termino rupium Epipolarum, vult esse, quae sententiae non multum videntur inter se differre. Utique ad Τεμενίτην (cf. adn. 75, 1) haec ἄκρα pertinebat. Cf. Holm. Hist. Sic. II p. 385.

§ 4. ἄγων τὴν μὲν πλείστην τῆς στρατιᾶς (cf. adn. I 2, 3) . . ., Μέν respondet τῷ δέ infra [in verbis] μέρος δέ τι, sed per traiectionem; debebat enim τὴν μὲν πλείστην ἄγων, vel certe ἄγων μὲν τὴν πλ. rel." Bau. Ortum hoc e synchysi vel anacolutho. Vid. adn. I 38, 5. Frustra ἀγαγών Herw. Stud. Thuc. p. 93. Cf. V 9, 7. — μέρος δέ τι πέμψας. Hanc partem ab extremo cornu dextro eadem via, qua Gylippus antea opera Atheniensium pervasisset, missam esse suspicatur Bloomf. — τὸ φρούριον τὸ Λάβδαλον. Cf. VI 97, 5 et ibi adn. — ἦν δὲ . . . τὸ χωρίον. Haec ad loci situm constituendum plurimum valere ibidem vidimus.

§ 5. τῷ λιμένι. Partem magni portus ab Atheniensibus occupatam sive μυχόν significari male docet Bloomf. in ed. 2; nam nec observasse seu speculata esse (quam esse vim ἐφορμεῖν verbi vidimus ad I 64, 2) hunc locum ipsorum Atheniensium triremis dici nec coram universa classe a Syracusanis capi potuit; sed est potius pars magni portus ea, quae erat in potestate Syracusanorum, prope Ortygiam et ostium portus.

Cap. 4. § 1. ἀπὸ τῆς πόλεως ἀρξάμενοι, eodem modo ut VI 99, 3 non ab ipsius urbis moenibus, sed ab eius munitione exteriore. Cf. ibi adn. — ἄνω cum ἐτείχιζον iunge. Sursum illum murum aedificabant, quod ab urbe inter septentrionem et occidentem per Epipolas eum

λεως ἀρξάμενοι ἄνω πρὸς τὸ ἐγκάρσιον τεῖχος
ἁπλοῦν, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι, εἰ μὴ δύναιντο κωλῦ-
2 σαι, μηκέτι οἷοί τε ὦσιν ἀποτειχίσαι. καὶ οἵ τε
Ἀθηναῖοι ἀνεβεβήκεσαν ἤδη ἄνω τὸ ἐπὶ θαλάσσῃ
τεῖχος ἐπιτελέσαντες, καὶ ὁ Γύλιππος (ἦν γάρ τι
τοῖς Ἀθηναίοις τοῦ τείχους ἀσθενές) νυκτὸς ἀνα-
3 λαβὼν τὴν στρατιὰν ἐπῄει πρὸς αὐτό. οἱ δ' Ἀθη-
ναῖοι (ἔτυχον γὰρ ἔξω αὐλιζόμενοι) ὡς ᾔσθοντο,
ἀντεπῇσαν· ὁ δὲ γνοὺς κατὰ τάχος ἀπήγαγε τοὺς
σφετέρους πάλιν. ἐποικοδομήσαντες δὲ αὐτὸ οἱ
Ἀθηναῖοι ὑψηλότερον αὐτοὶ μὲν ταύτῃ ἐφύλασσον,

λῶν τεῖχος ἁπλοῦν, οἱ δ' Ἀθηναῖοι μέρη τέ τινα τοῦ τείχους ἐπιτελοῦσι καὶ Πλημμύριον ὀχυροῦσι. τοῦτο δὲ βλάπτει αὐτούς. πέμπουσι δὲ καὶ ναῦς ἐς φυλακὴν Κορινθίων.

Cap. 4. § 2. ἀναβεβήκεσαν aut ἀναβεβήκασιν codd. Cf. ad. III 23, 1.

ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ Vat. H. M. Lugd. F. D. et e corr. Cl., reliqui τῇ om. Apte additur articulus, quod respicitur ad 2, 4 πρὸς τὴν θάλασσαν.

ducebant, quae versus urbem descendebant atque inclinabant. Cf. VI 96, 2. — **πρὸς τὸ ἐγκάρσιον τεῖχος ἁπλοῦν.** Herw. l. l. p. 93 πρὸς τὸ del., quod non iam stabat murus obliquus, quem primum Syracusani exstruxerant. Cf. VI 99, 3 et 100, 3. Sed si illud non a Th. scriptum fuisset, nulla erat causa addendi, et πρὸς τὸ ἐγκάρσιον adverbialiter accipere licet, ut κατὰ τοῦ ὀρθίου Arr. Anab. I 1, 8 et εἰς τὸ ἀντίον καὶ εἰς τὰ πλάγια καὶ εἰς τοὔμπροσθεν Xen. de re equest. 12, 12, quae exempla simul docent articulum adverbiali explicationi non obstare, qua de re cf. praeterea Aesch. Prom. 212 et II 53, 2. Nobis consentiens fusius de hoc muro exponit Holm. l. l. p. 392 sqq. — **εἰ μὴ δύναιντο κωλῦσαι** modo obliquo pro ἢν μὴ δύνωνται κωλῦσαι. Hoc enim Syracusani exspectabant. Maxime vituperandus est Herw., quod in Mnem. nov. ser. VIII p. 292 haec verba delet. Cf. 6, 4. — **ἀποτειχίσαι,** scil. τῷ ἐπὶ τὸν Τρώγιλον τείχει (VI 99, 1. VII 2, 4), ut ex proximis apparet.

§ 2. **ἀνεβεβήκεσαν,** scil. a planitie ad Anapum sita (cf. adn. 3, 1) in Epipolas ad τὸ ἐπὶ τὸν Τρώγιλον τεῖχος perficiendum. — **τὸ ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ τεῖχος ἐπιτελέσαντες.** Absolverunt igitur exiguam eam partem, quam πρὸς τὴν θάλασσαν reliquam fuisse 2, 4 legimus. — **ἦν γάρ . . . ἀσθενές.** De γάρ cf. adn. I 31, 2. Murus significatur, quem Athenienses Trogilum versus extruebant. Temere Herw. l. l. τοῖς Ἀθηναίοις delet. Nam non solum perspicuitati conducit, cum antea de Syracusanorum muro sermo fuerit, sed etiam exquisitior dativi usus quam qui librario tribui possit.

§ 3. **ἔξω,** scil. τοῦ στρατοπέδου. — **τοὺς σφετέρους.** Cf. adn. III 113, 2 et supra 1, 5. — **ἐποικοδομήσαντες δὲ αὐτὸ . . . ὑψηλότερον,** adstruentes autem cum illud (τὸ ἀσθενὲς τοῦ τείχους) in maiorem altitudinem aedi-

τοὺς δὲ ἄλλους ξυμμάχους κατὰ τὸ ἄλλο τείχισμα ἤδη διέταξαν ᾗπερ ἔμελλον ἕκαστοι φρουρεῖν. τῷ 4 δὲ Νικίᾳ ἐδόκει τὸ Πλημμύριον καλούμενον τειχίσαι· ἔστι δὲ ἄκρα ἀντιπέρας τῆς πόλεως, ἥπερ προύχουσα τοῦ μεγάλου λιμένος τὸ στόμα στενὸν ποιεῖ, καὶ εἰ τειχισθείη, ῥᾷον αὐτῷ ἐφαίνετο ἡ ἐσκομιδὴ τῶν ἐπιτηδείων ἔσεσθαι· δι' ἐλάσσονος γὰρ πρὸς τῷ λιμένι [τῷ τῶν Συρακοσίων] ἐφορμήσειν σφᾶς, καὶ οὐχ ὥσπερ νῦν ἐκ μυχοῦ τοῦ λιμένος τὰς ἐπαναγωγὰς ποιήσεσθαι, ἤν τι ναυτικῷ

§ 4. *Πλημύριον* Gr. Bekk. et § 6 *Πλημυρίῳ*. „Sic infra c. 23. 31. 32. 36 Marc. Bas. Gr. C.“ Bekk. Sed primum cur his paucis nec optimis libris fidem habeamus, praesertim cum apud alios quoque scriptores duplex μ reperiatur? Deinde ne hi quidem libri, ad quos aliquotiens accedit Pal., ut ex Bekkeri verbis conicias, in omnibus illis locis unum μ habent, sed solus Bas., qui teste Duk. ad c. 36 ita ubique, et, si hoc editoris Berolinensis testimonio confidendum est, Marc. Denique etiam appellativa *πλήμμυρα* et *πλημμυρίς* saepius sic pinguntur.

ῥαίων It., vulgo *ῥᾴων*. Cf. adn.

ἐπαναγωγάς Vat. H., reliqui male *ἐπαγωγάς*. Cf. 34, 6. VIII 42, 2. adn. IV 29, 1.

ficassent. — **τοὺς δὲ ἄλλους ξυμμάχους.** Cf. adn. I 128, 5.

§ 4. **Πλημμύριον.** „Hodie *Massa d' Olivera* secundum Dorv. Sic. p. 191, apud Kephalidem *il Mondio*.“ Goell. Fallitur igitur Forbig. Geogr. III p. 782. — **τὸ στόμα στενὸν ποιεῖ.** *Ὀκτὼ σταδίων μάλιστα* 59, 3, ubi vid. adn. — **ῥᾷον.** De adverbio, pro quo olim invitis melioribus membranis *ῥᾴων* legebatur, vid. adn. IV 10, 3 et infra 28, 1, praeterea adn. III 30, 2. — **δι' ἐλάσσονος.** Cf. adn. II 29, 3. — **πρὸς τῷ λιμένι . . .]** *λιμένα μὲν τῶν Συρακουσίων τὸν μέγαν λέγει· τειχισθέντος δὲ τοῦ Πλημμυρίου τὴν ἐφόρμησιν αὐτόθεν δι' ὀλίγου χωρίου ἔσεσθαι.* Schol. Minorem sive Laccium Syracusanorum portum dici demonstrare frustra aggressus est Did. „Magnus portus *κατ' ἐξοχὴν* portus dicebatur sive *Συρακοσίων λιμήν*. Vid. Dorv. ad Char. p. 370. Sic. p. 197. Burmann. praef. ad. Dorv. Sic. p. XXI. Ernest. clav. Ciceron. s. v. portus Syracusarum.“ Goell. ad c. 22. Cf. supra ad. 3, 5. Intellegenda autem est ea portus magni pars quae in potestate Syracusanorum erat (cf. adn. 3, 5) et ubi eorum classis stationem habebat. — **τῷ τῶν Συρακοσίων** inepte additum est, quasi etiam de aliorum portu hic cogitari possit. Del. Krueg. — **ἐκ μυχοῦ τοῦ λιμένος.** Ibi igitur classis Atheniensium, postquam portum invecta est (VI 102, 3), stationem cepit, et ibidem postea Plemmyrio ab hostibus recepto vallos ante naves in mari defixerunt VII 38, 2. Hic est eorum *ὅρμος* VII 41, 1. Cf. 52, 2 et ibi adn. Hodie sinum Madalenae appellari affirmat Bloomf. — **ἤν τι ναυτικῷ κινῶνται** (οἱ Συ-

κινῶνται. προσεῖχέ τε ἤδη μᾶλλον τῷ κατὰ θάλασσαν πολέμῳ, ὁρῶν τὰ ἐκ τῆς γῆς σφίσιν, ἐπειδὴ
5 Γύλιππος ἧκεν, ἀνελπιστότερα ὄντα. διακομίσας οὖν στρατιὰν καὶ τὰς ναῦς ἐξετείχισε τρία φρούρια· καὶ ἐν αὐτοῖς τά τε σκεύη τὰ πλεῖστα ἔκειτο καὶ τὰ πλοῖα ἤδη ἐκεῖ τὰ μεγάλα. ὥρμει καὶ αἱ
6 ταχεῖαι νῆες. ὥστε καὶ τῶν πληρωμάτων οὐχ ἥκιστα τότε πρῶτον κάκωσις ἐγένετο· τῷ τε γὰρ ὕδατι σπανίῳ χρώμενοι καὶ οὐκ ἐγγύθεν, καὶ ἐπὶ φρυγανισμὸν ἅμα ὁπότε ἐξέλθοιεν οἱ ναῦται, ὑπὸ τῶν ἱππέων τῶν Συρακοσίων κρατούντων τῆς γῆς διεφθείροντο. τρίτον γὰρ μέρος τῶν ἱππέων τοῖς Συρακοσίοις διὰ τοὺς ἐν τῷ Πλημμυρίῳ, ἵνα μὴ κακουργήσοντες ἐξίοιεν, ἐπὶ τῇ ἐν τῷ
7 Ὀλυμπιείῳ πολίχνῃ ἐτετάχατο. ἐπυνθάνετο δὲ καὶ

ἤδη σφίσιν Vat. H., quod recipi vult Burg. p. 195. Sed ἤδη praecedit. Paulo post Vat. H. ὁ Γύλιππος. Cf. 5, 2.

§ 5. ἐξετείχισε Cass. Aug. Cl. (apud Bloomf.) T. Pal. H. Reg. M. alii decem. Vulgo et Bekk. ἐξετείχιζε. Sed alia res est 4, 1 et 5, 1. Hic perfectio operis ab effectu eius (ἔκειτο . . . ὥρμει) distinguenda est.

ὡρμίζετο Vat. H. Sed ὥρμει aptius est ad ἔκειτο.

§ 6. οἱ πολλοὶ διεφθείροντο Vat. H. Vall. Sed si, quotienscunque exierant, plurimi nautae peribant, qui tandem restabant?

τῇ ἐν s. v. habet H., om. Vat. Sed ἐν apud significat. Cf. adn.

ρακόσιοι). *Κινεῖσθαι*, *sich rühren*, de quo cf. adn. V 8, 1, aptius de obsessis, qui se moveant, ut aliquid moliantur, quam de obsidentium navibus in alium locum se conferentibus legi docent Arn. et in ed. 2 Bloomf.

§ 5. *στρατιάν*, milites, partem exercitus. — *σκεύη* esse maxime armamenta navium ex 24, 2 et ibi adn. apparet. Cf. etiam VIII 28, 1. — *τὰ πλοῖα . . . τὰ μεγάλα*, navigia vectoria magna. Haec leviora videntur fuisse et aliter constructa quam naves onerariae (ὁλκάδες), a quibus VI 44, 1. VII 23, 2 discernuntur.

§ 6. *πληρωμάτων*. Sic omnes eos dici, quibus naves complentur, docent lexicographi. — *τῷ τε γὰρ* . . . Cum v. διεφθείροντο duo membra cohaerent hoc modo: nam et quia aqua rara, eaque non e vicinia, utebantur, et cum lignatum exirent, ab equitatu Syracusano peribant. Cf. 13, 2, ubi qui redit φρυγανισμός est idem quod III 111, 1 φρυγάνων ξυλλογή, lignatio. — *ἐν τῷ — Ὀλυμπιείῳ*. De praepos. cf. 1, 3 et ibi adn., de Olympieo adn. VI 64, 1. — *πολίχνῃ*. Suburbium Olympiei hoc oppidulum vocat Didotius. Maiore litera Letronnius p. 54 Diodori causa, qui τὴν καλουμένην Πολίχνην dixit XIII 7, 6. XIV 72, 3, et quod aliae quoque

τὰς λοιπὰς τῶν Κορινθίων ναῦς προσπλεούσας ὁ Νικίας· καὶ πέμπει ἐς φυλακὴν αὐτῶν εἴκοσι ναῦς, αἷς εἴρητο περί τε Λοκροὺς καὶ Ῥήγιον καὶ τὴν προσβολὴν τῆς Σικελίας ναυλοχεῖν αὐτάς.

ἔπειτα γίγνεται ξυμπλοκή, ἐν ᾗ οἱ Συρακόσιοι νικῶνται. Γύλιππος δὲ τοὺς ἑαυτοῦ παραθαρσύνει.

5. *Ὁ δὲ Γύλιππος ἅμα μὲν ἐτείχιζε τὸ διὰ* 1
τῶν Ἐπιπολῶν τεῖχος, τοῖς λίθοις χρώμενος οὓς οἱ Ἀθηναῖοι προπαρεβάλοντο σφίσιν, ἅμα δὲ παρέτασσεν ἐξάγων ἀεὶ πρὸ τοῦ τειχίσματος τοὺς Συρακοσίους καὶ τοὺς ξυμμάχους· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀντιπαρετάσσοντο. ἐπειδὴ δὲ ἔδοξε τῷ Γυλίππῳ 2
καιρὸς εἶναι, ἦρχε τῆς ἐφόδου· καὶ ἐν χερσὶ γενόμενοι ἐμάχοντο μεταξὺ τῶν τειχισμάτων, ᾗ τῆς

Cap. 5. § 1. *διετείχιζε* Vat. (*ΔΙ* ex praegresso *Ν*). § 2. *τῷ* ante *Γυλίππῳ* om. omnes praeter Vat. H.

Polichnae nominantur, pinxit; sed forma sermonis et collocatio verborum *τῇ ἐν τῷ Ὀλυμπ. πολ.* Thucydidi appellativum hoc vocabulum fuisse prodere Didotio non temere videtur. Add. adn. ad VIII 14, 3 et quae de *νήσου* voce adnotata sunt ad VI 3, 2. — *ἐτετάχατο.* Cf. adn. V 6, 5.

§ 7. *τὰς λοιπὰς . . . ναῦς.* Cf. 2, 1 et 7, 1. — *ἐς φυλακὴν αὐτῶν*, ad eas observandas, speculandas. — *προσβολήν.* Cf. adn. VI 48. — *ναυλοχεῖν αὐτάς.* Nonnulli hic quaerunt pleonasmum pronominis *αὐτός*, de quo cf. Matth. Gr. § 472. Sed huic pleonasmo casuum diversitas parum favet et ad eum vitandum Acacius iam *αὐτάς* rettulit ad Corinthiorum naves. Cf. Phot. *ναυλοχεῖν· ναῦς λοχᾶν καὶ ἐνεδρεύειν· Θουκυδίδης ἑβδόμῳ* et Appi. Bell. civ. IV 82 *Μοῦρκος δὲ ἐν Πελοποννήσῳ ναυλοχῶν Κλεοπάτραν.*

Cap. 5. § 1. *τὸ . . . τεῖχος.* Cf. 4, 1. — *οὓς . . . προπαρεβάλοντο σφίσιν.* Cf. VI 99, 1. VII 2, 4, ex quibus simul aoristum plusquamperfecti vice hic fungi apparet. Cf. adn. I 62, 2. De *σφίσιν* ad medium adiecto cf. adn. I 33, 4. — *παρέτασσαν . . . ἀντιπαρετάσσοντο.* Hoc tempore obliquus murus, qui a Gylippo et Syracusanis sursum ducebatur, Atheniensium opera nondum prorsus attigerat (cf. 6, 1), sed spatium quoddam interiectum erat. Gylippus autem exercitum suum non obliquum iuxta totum hunc murum instruxisse existimandus est, cum Athenienses, a quibus milites in fronte munitionum suarum constitutos esse consentaneum est, aciem illi oppositam i. e. e regione instruxisse dicantur, sed ante muri, qui exstruebatur (hoc enim est *τείχισμα*), partem extremam hostibusque proximam copias in hos obvertisse censendus est.

§ 2. *τῶν τειχισμάτων.* Significatur circummunitionis Atheniensium pars ea, quae Trogilum versus exstruebatur, et Syracusanorum murus obliquus. — *ᾗ . . . χρῆσις ἦν*, propter angustum spatium.

3 ἵππου τῶν Συρακοσίων οὐδεμία χρῆσις ἦν. καὶ νικηθέντων τῶν Συρακοσίων καὶ τῶν ξυμμάχων καὶ νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀνελομένων καὶ τῶν Ἀθηναίων τροπαῖον στησάντων, ὁ μὲν Γύλιππος ξυγκαλέσας τὸ στράτευμα οὐκ ἔφη τὸ ἁμάρτημα ἐκείνων, ἀλλ' ἑαυτοῦ γενέσθαι· τῆς γὰρ ἵππου καὶ τῶν ἀκοντιστῶν τὴν ὠφελίαν τῇ τάξει, ἐντὸς λίαν τῶν τειχῶν ποιήσας, ἀφελέσθαι· νῦν οὖν αὖθις
4 ἐπάξειν. καὶ διανοεῖσθαι οὕτως ἐκέλευεν αὐτοὺς ὡς τῇ μὲν παρασκευῇ οὐκ ἔλασσον ἕξοντας, τῇ δὲ γνώμῃ οὐκ ἀνεκτὸν ἐσόμενον, εἰ μὴ ἀξιώσουσι Πελοποννήσιοί τε ὄντες καὶ Δωριῆς Ἰώνων καὶ νησιωτῶν καὶ ξυγκλύδων ἀνθρώπων κρατήσαντες ἐξελάσασθαι ἐκ τῆς χώρας.

1 6. Καὶ μετὰ ταῦτα, ἐπειδὴ καιρὸς ἦν, αὖθις ἐπῆγεν αὐτούς. ὁ δὲ Νικίας καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, νομίζοντες, καὶ εἰ ἐκεῖνοι μὴ ἐθέλοιεν μάχης ἄρχειν, ἀναγκαῖον σφίσιν εἶναι μὴ περιορᾶν παροικοδομούμενον τὸ τεῖχος (ἤδη γὰρ καὶ ὅσον οὐ παρεληλύ-

δευτέρα οὖν γίγνεται πεζομαχία, ἣ οἱ Συρακόσιοι νικήσαντες φθάνουσι παροικοδομήσαντες.

§ 3. ὁ μὲν Γύλιππος Vat. H. Marc. Vulgo abest μέν, cui respondere potest δέ verborum ὁ δὲ Νικίας 6, 1.
ἑαυτοῦ Vat. H. M., reliqui αὐτοῦ vel αὑτοῦ.
§ 4. ἐξελάσεσθαι Vat.
Cap. 6. § 1. εἶναι σφίσι omnes praeter Vat. H.

§ 3. νεκρούς. De articulo omisso vid. adn. I 54, 1. — τῇ τάξει dat. instrumentalis est cum ἀφελέσθαι iungendus. Res accuratius definitur proximis verbis ἐντὸς ... ποιήσας, eo quod eam (τάξιν) nimis intra munitiones constituisset. Super verbis ἐντὸς ποιεῖν cf. adn. II 83, 5. VI 67, 1. — νῦν οὖν αὖθις ἐπάξειν, scil. vitium commissum evitaturus.

§ 4. διανοεῖσθαι ... ὡς ... ἕξοντας. Vid. Matth. Gr. § 569, 7. Kuehn. Gr. max. § 488, 1 bβ. — τῇ μὲν παρασκευῇ, scil. si ipse Gylippus aciem idoneo loco instruxisset. — τῇ δὲ γνώμῃ οὐκ ἀνεκτὸν ἐσόμενον, ex eorum animi sententia intolerabile esse futurum. — εἰ μὴ ἀξιώσωσι ... ἐξελάσασθαι ἐκ τῆς χώρας, si tantum dignitati suae non tributuri essent ut eos e terra sua expellerent. De medio ἐξελάσασθαι cf. adn. VI 35, 4.

Cap. 6. § 1. παροικοδομούμενον τὸ τεῖχος, murum obliquum praeter (ultra) suam versus Trogilum munitionem aedificari. — παρεληλύθει. Plerisque hic murus sursum versus Atheniensium opera praeterisse et interscidisse vide-

θει τὴν τῶν Ἀθηναίων τοῦ τείχους τελευτὴν ἢ ἐκείνων τείχισις, καὶ εἰ παρέλθοι, ταὐτὸν ἤδη ἐποίει αὐτοῖς νικᾶν τε μαχομένοις διὰ παντὸς καὶ μηδὲ μάχεσθαι), ἀντεπῆσαν οὖν τοῖς Συρακοσίοις. καὶ ὁ Γύλιππος τοὺς μὲν ὁπλίτας ἔξω τῶν τειχῶν 2
μᾶλλον ἢ πρότερον προαγαγὼν ξυνέμισγεν αὐτοῖς, τοὺς δὲ ἱππέας καὶ τοὺς ἀκοντιστὰς ἐκ πλαγίου τάξας τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν εὐρυχωρίαν, ᾗ τῶν τειχῶν ἀμφοτέρων αἱ ἐργασίαι ἔληγον. καὶ προσβα- 3
λόντες οἱ ἱππῆς ἐν τῇ μάχῃ τῷ εὐωνύμῳ κέρᾳ τῶν Ἀθηναίων, ὅπερ κατ' αὐτοὺς ἦν, ἔτρεψαν· καὶ δι' αὐτὸ καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα νικηθὲν ὑπὸ

εἰ προέλθοι codd., si accessisset Valla. Cf. adn.
τὸ αὐτό Vat. H. Cf. VIII 66, 4.
μηδὲ ἀμύνεσθαι Vat. H. Sed in repetito verbo μάχεσθαι vis sententiae posita est.
§ 2. προεξαγαγὼν pauci codd. deteriores, quod quanquam ferri potest (cf. adn. IV 129, 3), tamen praeferenda est plurimorum et optimorum codd. scriptura.
§ 3. κέρατι Vat. H., contra flexionem Thucydideam. Cf. I 50, 1. II 90, 1. III 108, 1. IV 43, 2. 4. 93, 4. 94, 1. V 67, 1. 71, 3. VIII 25, 3.
διὰ τοῦτο Vat. H., At cf. IV 55, 4. V 115, 2. VIII 88 et adn. IV 64, 1.

tur; unus Dunbar eum e regione circummunitionis Atheniensium ita prorrectum, ut paribus intervallis inter se distarent, ultra processisse censet. Sed cum τὸ τεῖχος debeat esse τὸ διὰ τῶν Ἐπιπολῶν τεῖχος 5, 1 idque διὰ τῶν Ἐπιπολῶν ἄνω τειχισθῆναι Thucydides 4, 1 dixerit, sursum versus ultra Atheniensium opera processisse existimandum videtur. Cf. adn. 4, 1. — τὴν ... τελευτήν. Est extremitas in septentrionem seu Trogilum versus spectans. Cf. 2, 4. — εἰ παρέλθοι, si, quod facile fieri posset, ultra processisset. Similem optativum legimus IV 131, 1. Procedere murum, nisi Atheniensium munitio praeteritur, non sufficit ad eventum qui sequitur. Et sententiarum conexus postulat, ut id factum esse ponatur quod antea paene factum esse significatum est. Recte igitur Class. traditam scripturam emendavit. — ταὐτὸν ἤδη ἐποίει αὐτοῖς .. μάχεσθαι, idem iam iis valebat (cf. adn. II 8, 4) vincere semper (cf. adn. V 69, 1) pugnando et ne pugnare quidem.
§ 2. ἐκ πλαγίου ... τῶν Ἀθηναίων, a latere Ath. Cf. adn. IV 36, 4. — κατὰ τὴν εὐρυχωρίαν. „Syracusani frontem in occasum obversam habebant; itaque equitatus eorum in dextro cornu collocatus in septentrionem aciei spectabat. Atqui septentrionalis Epipolarum pars plurimum campi puri et patentis continebat, cum perfecta pars operum Atheniensium ad meridiem in rupem australem versus pertineret.“ Arn.
§ 3. νικηθὲν ... τειχί-

4 τῶν Συρακοσίων κατηράχθη ἐς τὰ τειχίσματα. καὶ τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἔφθασαν παροικοδομήσαντες [καὶ παρελθόντες τὴν τῶν Ἀθηναίων οἰκοδομίαν], ὥστε μηκέτι μήτε αὐτοὶ κωλύεσθαι ὑπ' αὐτῶν, ἐκείνους τε καὶ παντάπασιν ἀπεστερηκέναι, εἰ καὶ κρατοῖεν, μὴ ἂν ἔτι σφᾶς ἀποτειχίσαι.

κατερράχθη Cass. Aug. Cl. (apud Bloomf.) Ven. Pal. It. T. M. Reg. Marc. Lugd. K. m. Receptam lectionem commendant interpretes Herodot. IX 69 et Ell. ad Arr. V 17, 3, quanquam in locis ibi allatis omnibus fluctuat scriptura; κατερράχθη constanter legi Dion. Hal. IX 58 et Ios. Ant. XIII 13, 5 adnotat Bloomf., eique favent verba Demosth. LIV 8 ῥάξαντες εἰς τὸν βόρβορον et Thuc. VIII 96, 2 ξυρράξουσι, quae certa sunt exempla verbi ῥάσσειν similiter dicti. Quare κατερράχθη scripsissemus, nisi infra 63, 1 omnes libri ἀπαράξωμεν praeberent, non ἀπορράξωμεν. Accedit quod κατηράχθη „haud dubie legit Dio Cass., qui frequenter hunc usum imitatur, sicut XLVII 30, 5. 34, 3. XLVIII 13, 3." Bloomf. Cf. Wessel. ad Herodot. V 63.

§ 4. καὶ παρελθόντες om. H. Cf. adn. Verba τὴν τῶν Ἀθηναίων οἰκοδομίαν ipsi Th. Poppo vindicavit, quod ea agnosceret Antiatticistes scribens οἰκοδομίαν· Θουκυδίδης ἑβδόμῳ. Sed is totum legisse potest interpretamentum, et si illa verba servamus, aliter hoc loco dictum est παροικοδομεῖν τι atque supra § 1, ubi cf. adn.

σματα. A Syracusanis post hanc victoriam iam δι' ὅλης τῆς Ἐπιπολῆς murum Atheniensium eversum esse male narrat Diod. XIII 8, 2. Quod iure reprehendens Dobr. ad c. 80 minus recte fortasse Diodorum etiam in eo vituperat, quod Athenienses alio castra movisse scribat. Cf. adn. 8, 3.

§ 4. [καὶ παρελθόντες... οἰκοδομίαν], manifestum vocabuli παροικοδομήσαντες interpretamentum ex § 1 confectum, del. Bekk. Miramur Class., qui his verbis praecipuam quandam vim tribuit, quod accuratius quid sit παροικοδομήσαντες explicarent. Nam nihil indicant quod non in ipso παροικοδομήσαντες insit, et si hoc verbum explicatione egeret, non hic, sed § 1, ubi primum legitur, explicandum erat. — ὥστε μηκέτι... κωλύεσθαι. Cf. 4, 1 εἰ μὴ δύναιντο κωλῦσαι. — ἐκείνους ... ἀπεστερηκέναι ... μὴ ἂν ἔτι σφᾶς ἀποτειχίσαι, ut illis vel omnem spem ademissent fore ut se (Syracusanos) etiam circummuniendo intercluderent. De μή cf. adn. III 32, 3; de amplificata verbi ἀπεστερηκέναι vi adn. V 40, 3. Potestatem illis ademptam esse Class. mavult. Sed inf. cum ἄν sequi non potest nisi verba quae dicendi vel putandi sententiam habent. Cum Th. consentiens Plut. Nic. l. d. ἀπέκοψε, inquit, τὸν ἐκείνων περιτειχισμόν, ὥστ' αὐτοῖς μηδὲν πλέον εἶναι κρατοῦσιν. Hoc κρατοῦσιν et Thucydidea εἰ καὶ κρατοῖεν non de ea victoria, qua Athenienses universis Epipolis potiti, sed de ea, qua hostes post munitiones se recipere coacti sint, intellegendum esse adnotat Leak. apud Bloomf. p. 682 Etenim victoriam

αἱ τῶν Κορινθίων νῆες ἐς Συρακούσας ἐσπλέουσιν· οἱ δὲ Συρακόσιοι καὶ ἄλλην βοήθειαν περιβλέ-

7. Μετὰ δὲ τοῦτο αἵ τε τῶν Κορινθίων νῆες 1
καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Λευκαδίων ἐσέπλευσαν αἱ
ὑπόλοιποι δώδεκα, λαθοῦσαι τὴν τῶν Ἀθηναίων
φυλακήν (ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἐρασινίδης Κορίνθιος),
καὶ ξυνετείχισαν τὸ λοιπὸν τοῖς Συρακοσίοις [μέ-
χρι τοῦ ἐγκαρσίου τείχους]. καὶ ὁ Γύλιππος ἐς τὴν 2

Cap. 7. § 1. Θρασωνίδης Vat.

nihil profuturam fuisse, nisi, quod arduum erat, murum hostium diruissent, dicere velle utrumque scriptorem apparet ex 11, 3.

Cap. 7. § 1. αἵ τε ... δώδεκα. Cf. VI 104, 1 et ibi adn. Diodorus XIII 8, 2 quidem τρισκαίδεκα dixit, sed Gongyli navem adnumerat. — τὴν ... φυλακήν. Vid. 4, 7. — ξυνετείχισαν ... [μέχρι τοῦ ἐγκαρσίου τείχους]. Haec verba si omnia retinemus, explicationem non habent. Goellero quidem Syracusani prius absolutis extremis muri tunc intermedia quoque aedificando ope Corinthiorum et reliquorum, qui tunc advenissent, videntur explevisse. Sed idem diligentius, quid verbis μέχρι τοῦ ἐγκαρσίου τείχους significari putet, non explicat. Τὸ ἐγκάρσιον τεῖχος hoc uno loco, cum 4, 1 Syracusanorum murus significetur, Atheniensium munitionem dici, id quod Arn. et Thirlw. Hist. Gr. III p. 418 censent, et per se improbabile est et ideo, quia, si hanc enodationem sequimur, cum superiore capite iam legerimus ἔφθασαν παροικοδομήσαντες, aut verba μέχρι τοῦ ἐγκ. τείχους omnino redundant aut certe, id quod Thirlw. fecit, in iis interpretandis Goellerum sequi debemus, etsi minime verisimile est Syracusanos munitionem non continuasse, sed partem eius Atheniensium operibus proximam prius exstruxisse quam continuum murum illuc perduxissent. Multo certe probabilius est Syracusanos murum ultra Atheniensium munitionem continuatum usque ad septentrionalem Epipolarum marginem perduxisse, ubi in tuto desineret. Sin ἐγκάρσιον τεῖχος murum Syracusanorum eum, cuius VI 99, 3 mentio facta est, volumus esse, non magis hic quam 4, 1 intellegitur, cur murus dudum deletus commemoretur, nec quomodo situs congruat facile perspicitur. Et vix refutatione eget quod quidam opinati sunt, extremam huius muri partem superfuisse. Nam verba τὴν ὑποτείχισιν καθεῖλον VI 100, 3 de parte muri accipi nullo modo possunt. Quae cum ita esse viderentur, seclusa Th. abiudicavimus. Nobiscum de rerum explicatione consentiens solum μέχρι del. Holm. l. l. p. 394 sq. eumque secutus Class. Sed nobis facilius videtur fieri potuisse, ut librarius aliquis ex 4, 1, ubi male πρὸς τὸ ἐγκάρσιον τεῖχος iunxisset, falsam interpretationem verbis ξυνετείχισαν τὸ λοιπόν adscriberet quam ut addito μέχρι ipsum scriptorem corrigeret. Utique τὸ λοιπόν ex se satis intellegitur. Manifestum enim est reliquam partem eius muri significari, cuius postrema mentio 5, 1 facta est.

§ 2. Cum hac parapraphо et proximis cf. Diod. XIII 8, 3—6.

ἄλλην Σικελίαν ἐπὶ στρατιάν τε ᾤχετο καὶ ναυ-
τικὴν καὶ πεζὴν ξυλλέξων, καὶ τῶν πόλεων ἅμα
προσαξόμενος εἴ τις ἢ μὴ πρόθυμος ἦν ἢ παν-
3 τάπασιν ἔτι ἀφειστήκει τοῦ πολέμου. πρέσβεις τε
ἄλλοι τῶν Συρακοσίων καὶ Κορινθίων ἐς Λακε-
δαίμονα καὶ Κόρινθον ἀπεστάλησαν, ὅπως στρα-
τιὰ ἔτι περαιωθῇ τρόπῳ ᾧ ἂν [ἐν ὁλκάσιν ἢ
πλοίοις ἢ ἄλλως ὅπως ἂν] προχωρῇ, ὡς καὶ τῶν
4 Ἀθηναίων ἐπιμεταπεμπομένων. οἵ τε Συρακόσιοι
ναυτικὸν ἐπλήρουν καὶ ἀνεπειρῶντο ὡς καὶ τούτῳ
ἐπιχειρήσοντες, καὶ ἐς τἆλλα πολὺ ἐπέρρωντο.

πονσι καὶ δὴ καὶ ναυτικὸν πληροῦσι.

1 8. Ὁ δὲ Νικίας αἰσθόμενος τοῦτο καὶ ὁρῶν
καθ' ἡμέραν ἐπιδιδοῦσαν τήν τε τῶν πολεμίων
ἰσχὺν καὶ τὴν σφετέραν ἀπορίαν, ἔπεμπε καὶ αὐ-

Νικίας δὲ πέμπει ἐπιστολὴν ἐς Ἀθήνας περὶ ἐπιβοηθείας.

§ 2. *στρατείαν* Cass. Aug. Laur. M. Cl. Ven. T. aliique. Cf. sd. I 9, 5.
πεζικὴν omnes praeter Vat. H. Cf. sd. VI 33, 2.
ἀφεστήκει pars codd. Cf. sd. IV 26, 7.

— *ξυλλέξων* del. Cob. Nov. lect. p. 67. Sed non prorsus est supervacaneum. Arcessi enim potest etiam exercitus qui paratus est neque demum colligitur. — *ἀφειστήκει τοῦ πολέμου.* Cf. adn. IV 118, 9. VI 88, 4.

§ 3. *πρέσβεις . . . ἄλλοι* praeter Gylippum. — *τρόπῳ.* Similiter ante relativum legitur V 23, 2 et 47. Antiph. VI 23. — *τρόπῳ ᾧ ἂν . . . προχωρῇ.* Seclusa recte del. Bekk. Nam sive *τρόπῳ ᾧ ἂν προχωρῇ* iungimus sive *ὅπως ἂν προχωρῇ*, aut *ὅπως ἂν* aut *τρόπῳ ᾧ ἂν* ita redundat ut non habeat quo referatur. Neutrum autem pro alterius interpretamento haberi potest, quoniam utrumque pariter vulgare ac perspicuum est. Itaque neutrum solum delere licet. Quod autem Class. verba seclusa interpositam explicationem esse putat *ἄλλως ὅπως ἂν* quocumque alio modo interpretatus, neque *ὅπως ἂν* sine verbo ad quod pertineat eam vim habet neque *τρόπῳ ᾧ ἂν προχωρῇ* tali interpositione disiungi potest. De *ὁλκάσιν ἢ πλοίοις* cf. adn. 4, 5. — *ὡς . . . ἐπιμεταπεμπομένων.* Cf. adn. IV 14, 5. Non ad VI 74, 2 videtur respici, sed, quia praesentis participium positum est, ad VII 8, 1, ita ut Nicias eodem fere tempore nuntios misisse putandus sit.

§ 4. *ἀνεπειρῶντο.* Verbum rei navalis proprium est, „cum naves in mare deducuntur, ut et earum et remigum periculum fiat. Vid. Interpr. ad Diod. XIII 8, 5." Goell. Cf. 12, 5. 51, 2. — *ἐς τἆλλα . . . ἐπέρρωντο.* Port.: in ceteras res totis viribus incumbebant; at Bloomfield.: ad cetera valde animosi facti erant. Cf. adn. II 8, 1.

Cap. 8. § 1. *σφετέραν.* Cf. adn. 1, 5. — *ἔπεμπε.* Imperfectum, quod ad *πολλάκις μὲν*

τὸς ἐς τὰς Ἀθήνας ἀγγέλλων πολλάκις μὲν καὶ ἄλλοτε καθ' ἕκαστα τῶν γιγνομένων, μάλιστα δὲ καὶ τότε, νομίζων ἐν δεινοῖς τε εἶναι καί, εἰ μὴ ὡς τάχιστα ἢ σφᾶς μεταπέμψουσιν ἢ ἄλλους μὴ ὀλίγους ἀποστελοῦσιν, οὐδεμίαν εἶναι σωτηρίαν. φοβούμενος δὲ μὴ οἱ πεμπόμενοι ἢ κατὰ τοῦ λέ- 2 γειν ἀδυνασίαν ἢ καὶ μνήμης ἐλλιπεῖς γιγνόμενοι ἢ τῷ ὄχλῳ πρὸς χάριν τι λέγοντες οὐ τὰ ὄντα ἀπαγγέλλωσιν, ἔγραψεν ἐπιστολήν, νομίζων

Cap. 8. § 1. εἰ μὴ soli Vat. H. Ar. Chr.; reliqui ἢν μή, sed ita ut pars eorum infra μεταπέμψουσιν, non μεταπέμψωσιν, et plerique ἀποστελοῦσιν, non ἀποστείλωσιν habeant.

§ 2. μνήμης Vat. H. Vall., reliqui γνώμης, quod ferri non potest.

γενόμενοι M. H. F. I.

καὶ ἄλλοτε relatum notionem rei repetitae habet, apud μάλιστα δὲ καὶ τότε sonat mittere parabat. — μεταπέμψουσιν. Cf. adn. I 112, 3. — οὐδεμίαν εἶναι σωτηρίαν. Herw. Stud. Thuc. p. 93 οὐδεμίαν ἂν εἶναι. Sed ἂν videtur abesse posse. Nam recta oratione Nicias dicere potest οὐδεμία ἐστὶ σωτηρία, εἰ μὴ . . . ἀποστελοῦσιν, si iam hoc ipso tempore de salute desperat. Cf. VI 6, 2 λέγοντες . . ., εἰ Συρακόσιοι . . . τὴν ἅπασαν δύναμιν τῆς Σικελίας σχήσουσι, κίνδυνον εἶναι μή ποτε . . . καὶ τὴν ἐκείνων δύναμιν ξυγκαθέλωσι, VI 91, 4 ὥστε μὴ περὶ τῆς Σικελίας τις οἰέσθω μόνον βουλεύειν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς Πελοποννήσου, εἰ μὴ ποιήσετε τάδε ἐν τάχει. Aliter comparatum est VI 34, 2.

§ 2. ἀδυνασίαν. „Ἀδυνασία rursus est infra VIII 8, 4, ubi schol. Cass. adnotat: σημείωσαι, ἀδυνασία εἴρηται. Thomas Mag.: ἀκρατία, ἀδυνασία καὶ ἀνοητία παρὰ Θουκυδίδῃ μόνῳ. Pollux III 122 et VI 145 tam ἀδυνασία quam ἀδυναμία recte dici putat.“ Duk. „Frequentius sane ἀδυναμία, . . . non minus ἀνάλογον tamen et ἀδυνασία . . . ab ἀδύνατος, sicut ab ἀθάνατος fit ἀθανασία, ab εὔκρατος εὐκρασία.“ Bau. Cf. Bekk. Anecd. p. 345 et Lob. ad Phryn. p. 508. Utrumque legitur apud Herodot. — μνήμης ἐλλιπεῖς γενόμενοι. Hoc verendum erat, si omnia memoria tenere deberent; nam nonnulla vel sic eos coram dicere iussos esse verbis § 3 ὅσα ἔδει αὐτοὺς εἰπεῖν et c. 10 ὅσα τε ἀπὸ γλώσσης εἴρητο αὐτοῖς contra Arnoldum miratum nuntios putatos esse rerum epistulae reminisci non potuisse adnotat Bloomf. in ed. 2. — ἔγραψεν ἐπιστολήν. Ex omnibus verbis scriptoris conici posse hanc primam fuisse epistulam a Nicia ex Sicilia missam, et id quidem verbis 11, 2 videri refutari, sed ibi ἐπιστολάς fortasse esse ἀγγελίας nunc explicat Bloomf. ad sententiam mutandam, ut videtur, motus a Thirlw. Hist. Gr. III p. 419, qui facilius, quanquam aegre, credi posse a Nicia 11, 1 ἐπιστολάς dici mandata nuntiis data quam aliam hic mentem scriptoris esse adnotat. Cf.

οὕτως ἂν μάλιστα τὴν αὑτοῦ γνώμην μηδὲν ἐν
τῷ ἀγγέλῳ ἀφανισθεῖσαν μαθόντας τοὺς Ἀθη-
3 ναίους βουλεύσασθαι περὶ τῆς ἀληθείας. καὶ οἱ
μὲν ᾤχοντο φέροντες ὡς ἐπέστειλε τὰ γράμματα
καὶ ὅσα ἔδει αὐτοὺς εἰπεῖν· ὁ δὲ τὰ κατὰ τὸ

Pro *μάλιστα* Vat. *μόλις*.

αὐτοῦ Cass. Aug. Cl. Pal. Reg. Lugd. aliique, quod ferri sane potest. Cf. adn. III 22, 6.

§ 3. *οὓς ἀπέστειλε* codd. Cf. adn.

τὰ ante *κατὰ* om. Vat. H. Reg. Marc. K. Ar. Chr. Dan. et Bekk. *σφῶν* pro *ἔχων* coniciens. Sed cf. adn.

Thom. Mag. in h. v. — *ἐν τῷ ἀγγέλῳ*, culpa nuntii a se missi. Cf. Valck. ad Herodot. VIII 100 et Matth. Gr. § 577 p. 1341 sq. Singularem autem, etsi complures nuntios misit, quia nihil refert, utrum de uno an de pluribus cogitetur, posuit.

§ 3. *ὡς ἐπέστειλε*. De codd. scripturae integritate merito iam dubitavit Heilm. Nam *οὓς ἀπέστειλε* non solum inutile est, quoniam de aliis qui Niciae mandata pertulerint quam quos miserat cogitari omnino nequit, sed etiam male collocatum. Hoc cum perspexisset Pluygersius, in Mnemos. XI p. 94 *ἃ ἐπέστειλε καὶ ὅσα ἔδει* coniecit. Facilius est quod nos restituimus nec minus ad sententiam aptum. Significatur enim nuntios Niciae mandata ita pertulisse ut iis imperatum erat, partem in litteris, partem verbis. Parum prodest quod Class. sibi magis placere dicit, si quicquam mutandum esset, *οἷς ἐπέστειλε*. Nam quibus perferant mandata non minus ex se intellegitur quam qui perferant. — *ὅσα ἔδει αὐτοὺς εἰπεῖν*. Sine causa in his verbis ex *φέροντες* pendentibus haeret Herw. in Mnemos. nov. ser. VIII p. 293. Nam *φέρειν* eodem modo usurpatum est quo VI 41, 4, ubi cf. adn., et si non ita esset, zeugma statuere liceret. Cf. adn. VI 17, 3. — *ὁ δὲ . . . ἐπεμέλετο*, ille (Nicias) autem rebus exercitus magis custodiendo quam ultra adeundo pericula prospiciebat. Nam *διὰ φυλακῆς ἔχων* servato *τά* est idem atque *φυλάσσων*. Cf. Dion. Hal. Ant. IV 15. Matth. Gr. § 580; 1 e. Ad alterum autem enuntiatum non *ἔχων*, id quod Bloomf. et Class. censent, repetendum (neque enim dicitur *διὰ κινδύνων ἔχειν*), sed verba *δι' ἑκουσ. κινδ.* simpliciter posita sunt pro dativo instrumenti. Coniunctionem vocabulorum *ἑκούσιος κίνδυνος* Bloomf. exemplis similibus, ut *αὐθαίρετος κίνδυνος* VIII 27, 3 et *ἐθελούσιος κίνδ.* Xen. Anab. VI 5, 14, satis illustravit. Cf. adn. III 82, 2. Accus. autem *τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον* simul ad *ἐπεμέλετο* pertinet. Cf. adn. VI 41, 4. Potest quidem omisso *τά* locutio *διὰ φυλακῆς ἔχειν* intransitivo sensu accipi ut II 81, 4, ubi cf. adn., sed multo commodius est accus. *τὰ κατὰ τὸ στρ.* simul ad *διὰ φυλακῆς ἔχων* et *ἐπεμέλετο* referre quam ex verbis *κατὰ τὸ στρ.* ad *ἐπεμέλετο* genetivum *τοῦ στρατοπέδου* subaudire. Ipsum autem *τὸ στρατόπεδον* hic exercitus est, non castra. Significatur enim procul dubio Niciam iam tum aliam rationem atque antea inisse. Antea autem periculo commisit non castra, sed exercitum (6, 1—4). Neque causa est cur non

στρατόπεδον διὰ φυλακῆς μᾶλλον ἤδη ἔχων ἢ δι' ἑκουσίων κινδύνων ἐπεμέλετο.

Εὐετίωνος καὶ Περδίκκου στρατεία ἐπ' Ἀμφίπολιν.

9. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει τελευτῶντι καὶ Εὐετίων στρατηγὸς Ἀθηναίων μετὰ Περδίκκου στρατεύσας ἐπ' Ἀμφίπολιν Θρᾳξὶ πολλοῖς τὴν μὲν πόλιν οὐχ εἷλεν, ἐς δὲ τὸν Στρυμόνα περικομίσας τριήρεις ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἐπολιόρκει ὁρμώμενος ἐξ Ἱμεραίου. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

ἡ Νικίου ἐπιστολὴ ἐς Ἀθήνας ἐλθοῦσα ἀναγιγνώσκεται.

10. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἥκοντες ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ παρὰ τοῦ Νικίου ὅσα τε ἀπὸ γλώσσης εἴρητο αὐτοῖς εἶπον καί, εἴ τίς τι ἐπηρώτα,

μᾶλλον accessit ex Vat. H. Vall. idque ante oculos habuit Cass. Dio XLVII 36, 2 scribens ἀλλ' αὐτοί τε διὰ φυλακῆς μᾶλλον ἢ διὰ κινδύνων τὸ στρατόπεδον ἐποιοῦντο. Cf. etiam Haas. Lucubr. Thuc. p. 4.

ἢ δι' Vat. H., om. M. m. In plerisque libris ἤδη.

ἐπεμελεῖτο libri. Cf. sd. IV 118, 3.

Cap. 9. ἐτελεύτα τοῦτο Vat. H. Pal. m. aliique. Cf. II 92, 7. IV 49. V 12. 50, 5. 75, 6. 82, 6. 115, 4. VI 62, 5. VII 9. VIII 1, 4. 28, 5.

Cap. 10. ἐπηρώτα Vat. H. „Quae est minime spernenda scriptura, hoc sensu: et si quid quis *praeterea* interrogaret."

item διὰ φυλακῆς ἔχων ad exercitum referatur. Hunc enim Nicias iam magis in tuto habere quam periculis opponere studebat. Minime autem singulari τὸ στρατόπεδον, ut Class. opinatur, praeter castra etiam tria ad Plemmyrium castella (4, 5) comprehendi possunt. Castra autem, quae prius fuerant apud Sycam (VI 98, 2), tum iam in planitie infra Epipolas sita et prope τὸ διπλοῦν τεῖχος (VI 103, 1) videntur fuisse. Cf. adn. 6, 3 et 23, 2. 38, 2. 43, 2.

Cap. 9. μετὰ Περδίκκου. Hic igitur, qui h. l. a Thucydide postremum commemoratur, tunc rursus socius Atheniensium fuit, quod non est narratum. Nam postremo VI 7, 3 legimus ab Atheniensibus in urbem Methonen vicinam Macedoniae equites et Macedonum exsules missos esse, ut terra Perdiccae devastaretur. Quod autem scriptor illud antea non narravit, eius rei causa nobis in eo videtur quaerenda esse, quod extrema manus huic operi non est imposita. Cf. V 83, 4 ibique adn. — Θρᾳξὶ πολλοῖς, mercede haud dubie conductis. Cf. V 6, 2. — περικομίσας. Περί praepositionis vim ex situ Amphipolis, de quo cf. adn. IV 102, 4, explicari posse Haack. putat. Ducem Atheniensium per ostium Strymonis invectum et navibus flexum eius amnis circa Amphipolim secutum urbem oppugnasse adnotat Goell. — ὁρμώμενος. Cf. adn. I 64, 2. — Ἱμεραίου. „De hoc nomine silent omnes interpretes; hoc ipso tantum loco patet hoc Himeraeum prope Amphipolim situm fuisse." Haack.

Cap. 10. ἀπὸ γλώσσης. De hoc formula cf. Matth. Gr. § 396,

ἀπεκρίνοντο καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἀπέδοσαν. ὁ δὲ γραμματεὺς [ὁ τῆς πόλεως] παρελθὼν ἀνέγνω τοῖς Ἀθηναίοις δηλοῦσαν τοιάδε.

1 11. „Τὰ μὲν πρότερον πραχθέντα, ὦ Ἀθη- ἐν ταύτῃ οὖν πρῶτον μὲν
ναῖοι, ἐν ἄλλαις πολλαῖς ἐπιστολαῖς ἴστε· νῦν δὲ ἱστορεῖται

Goell. Vulgatam ἠρώτα tuetur Bloomf. putans copulatum verbum hic debere simplicis vim habere, quod non est verum.

ὁ τῆς πόλεως Vat. H., vulgo articulus abest. Cf. adn.

Cap. 11. § 1. πολλαῖς om. Vat. H. At 8, 1 legimus ἀγγέλλων πολλάκις καὶ ἄλλοτε.

adn. 2. — γραμματεὺς [ὁ τῆς πόλεως]. Cf. Poll. VIII 98 γραμματεὺς ὁ κατὰ πρυτανείαν κληρωθεὶς ὑπὸ τῆς βουλῆς ἐπὶ τῷ τὰ γράμματα φυλάττειν καὶ τὰ ψηφίσματα καὶ ἕτερος ἐπὶ τοὺς νόμους ὑπὸ τῆς βουλῆς χειροτονούμενος· ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου αἱρεθεὶς γραμματεὺς ἀναγινώσκει τῷ τε δήμῳ καὶ τῇ βουλῇ. Patet postremo loco nominatum eum esse de quo hic sermo est. Cf. Suid. γραμματεύς· οὗτος πράξεως μὲν οὐδεμιᾶς ἦν κύριος, ὑπανεγίνωσκε δὲ τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τὰ πραττόμενα, Bekk. Anecd. p. 185 γραμματεύς· ὁ ἀναγινώσκων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τὰ προστεταγμένα. Errore, ut videtur, huius scribae ministrum (ὑπογραμματέα), qui populi acta in publico praelegerit, significari putat schol. ὁ δὲ γραμματεύς] οὐ κυρίως γραμματέα λέγει τὸν τὴν ἀρχὴν ἔχοντα, ἀλλ' ὑπηρέτην τὸν εἰωθότα ἐν τῷ κοινῷ τὰ τοῦ δήμου γράμματα ἀναγιγνώσκειν· τοῦτο δὲ οὐκ ἔντιμον ἦν. Seclusa del. Herw. in Mnem. nov. ser. VIII p. 293, quod hanc huius scribae appellationem omnes et scriptores et grammatici et inscriptiones perinde ignorarent. Quam suspicionem nobis maxime confirmat schol., qui non solum neque in lemmate neque in explicatione illa agnoscit, sed etiam τὸν γραμματέα τὸν τῆς πόλεως vix poterat non pro magistratu habere. Ceterum hunc scribam, qui pleno nomine γραμματεὺς τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου, brevius γραμματεὺς τοῦ δήμου appellabatur, etiam κατ' ἐξοχὴν γραμματέα nominatum esse Suid. et Bekk. Anecd. loci supra allati ostendunt. Cf. Boeckh. Oec. civ. I p. 260. — δηλοῦσαν τοιάδε. „De epistula Niciae vid. Demetr. Phaler. § 237 [immo 228] et Aristid. t. II orat. 1 [sive t. I p. 363 sqq.]" Wass. „An rhetor, quem Demetrium Phalereum vocant, hanc epistulam recte tanquam exemplum epistularum nimis longarum et tumidioris stili proponat, iudicabunt alii; mihi non videtur. Certe non admodum accurate eam cum epistulis [Pseudo-] Platonis componit, inter quas triplo, quadruplo ac decuplo longiores sunt." Duk. „Hanc epistulam imitatur Procopius in ea, quam Belisarius ad Iustinianum misit." Bloomf. Est Goth. I 24. Cf. etiam Pompeii epist. in Sallust. fragm. Hist. l. III. A Diod. XIII 8, 6 parum diligenter argumentum huius epistulae refertur. Mentio eiusdem fit Plut. Nic. 19 extr. atque Dion. Hal. de Thuc. iudic. p. 921, a quo laudibus praedicatur. Add. Front. ad Ver. II 4 extr. Ab Aristide finguntur duae orationes Niciae epistula Athenas perlata habitae περὶ τοῦ πέμπειν βοήθειαν τοῖς ἐν Σικελίᾳ.

Cap. 11. § 1. ἐν . . . ἐπι-

τὰ ἀπὸ τοῦ Γύλιππον ἥκειν ἐν Σικελίᾳ πραχθέντα.

καιρὸς οὐχ ἧσσον μαθόντας ὑμᾶς ἐν ᾧ ἐσμὲν βουλεύσασθαι. κρατησάντων γὰρ ἡμῶν μάχαις ταῖς 2 πλείοσι Συρακοσίους, ἐφ' οὓς ἐπέμφθημεν, καὶ τὰ τείχη οἰκοδομησαμένων ἐν οἷσπερ νῦν ἐσμέν, ἦλθε Γύλιππος Λακεδαιμόνιος στρατιὰν ἔχων ἔκ τε Πελοποννήσου καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Σικελίᾳ πόλεων ἔστιν ὧν. καὶ μάχῃ τῇ μὲν πρώτῃ νικᾶται ὑφ' ἡμῶν, τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἱππεῦσί τε πολλοῖς καὶ ἀκοντισταῖς βιασθέντες ἀνεχωρήσαμεν ἐς τὰ τείχη. νῦν οὖν ἡμεῖς μὲν παυσάμενοι τοῦ περιτειχισμοῦ 3 διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ἡσυχάζομεν (οὐδὲ γὰρ ξυμπάσῃ τῇ στρατιᾷ δυναίμεθ' ἂν χρήσασθαι ἀπανηλωκυίας τῆς φυλακῆς τῶν τειχῶν μέρος τι

§ 2. ὁ Λακεδαιμόνιος Vat. H., ut VI 104, 1 Γύλιππος ὁ Λακεδ., ubi tamen articulus ideo potest additus esse, quia Lacedaemonius dux Corinthiis navibus opponitur. Sed cf. etiam adn. III 25, 1.

ἔκ τε Vat. H., reliqui τε om.

ἀπὸ om. Vat. H. At cf. I 35, 3 ἀπό τε τῶν ἐνσπόνδων πληροῦν τὰς ναῦς καὶ προσέτι καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος καὶ οὐχ ἥκιστα ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ξυμμάχων. Add. IV 61, 7. VII 33, 3.

§ 3. τὸ ante πλῆθος om. Vat. H. E. Laur. Cf. II 89, 1.

χρήσεσθαι Cass. Aug. Pal. It. M. T. Reg. Lugd. Mosqu. K. m. Ar. Chr., χρήσεσθε Marc., χρῆσθαι H., quod, cum aoristus minus aptus sit, probant Burg. p. 190 et Cob. Mnemos. IX p. 354. Sed subaudiendum est εἰ αὐτοῖς ἐπέλθοιμεν, ad quod aor. inf. aptior quam praesentis. Vid. sd. III 28, 1.

ἐπαναλωκυίας Mosqu., reliqui ἀπαναλωκυίας. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 17.

στολαῖς ἴστε. De praepos. vid. Matth. Gr. § 577 p. 1341. et § 396 adn. 2, de ἐπιστολῆς voce adn. 8, 2. — ἐν ᾧ ἐσμέν, in quo statu simus. Cf. 14, 3. VI 6, 3. Krueg. Gr. § 43, 4 adn. 4.

§ 2. τῶν ἐν ... ἔστιν ὧν. Cf. 1, 5. — μάχῃ τῇ πρώτῃ. Vid. 5, 3. — τῇ δ' ὑστεραίᾳ. „Valla vertit secunda pugna ... Portus [postridie dicens] secutus est usitatissimam significationem τοῦ ὑστεραίᾳ. Altera interpretatio tamen defendi potest. Primum enim non liquet e c. 5 et 6 secundam pugnam, qua victi sunt Athenienses, postridie eius diei, quo victores fuerant, factam; nam Thucydides tempus non definit, sed dicit καὶ μετὰ ταῦτα, ἐπειδὴ καιρὸς ἦν, αὖθις ἐπῆγεν αὐτοῖς. Deinde etiam alii ὑστεραίᾳ dicunt pro ὑστέρᾳ." Duk. Sed Thucydidem alibi hac voce sic usum esse non constat verbis I 44, 1 aut V 46, 1, ubi vid. adn. Et Plut. Nic. 19 τῇ μὲν οὖν πρώτῃ μάχῃ κρατήσαντες οἱ Ἀθηναῖοι τῶν Συρακουσίων

τοῦ ὁπλιτικοῦ), οἱ δὲ παρῳκοδομήκασιν ἡμῖν τεῖ-
χος ἁπλοῦν, ὥστε μὴ εἶναι ἔτι περιτειχίσαι αὐ-
τούς, ἢν μή τις τὸ παρατείχισμα τοῦτο πολλῇ
4 στρατιᾷ ἐπελθὼν ἕλῃ. ξυμβέβηκέ τε πολιορκεῖν δο-
κοῦντας ἡμᾶς ἄλλους αὐτοὺς μᾶλλον, ὅσα γε κατὰ
γῆν, τοῦτο πάσχειν· οὐδὲ γὰρ τῆς χώρας ἐπὶ πολὺ
διὰ τοὺς ἱππέας ἐξερχόμεθα.

1 12. Πεπόμφασι δὲ καὶ ἐς Πελοπόννησον
πρέσβεις ἐπ' ἄλλην στρατιάν, καὶ ἐς τὰς ἐν Σικε-
λίᾳ πόλεις Γύλιππος οἴχεται, τὰς μὲν καὶ πείσων
ξυμπολεμεῖν ὅσαι νῦν ἡσυχάζουσιν, ἀπὸ δὲ τῶν
καὶ στρατιὰν ἔτι πεζὴν καὶ ναυτικοῦ παρασκευήν,
2 ἢν δύνηται, ἄξων. διανοοῦνται γάρ, ὡς ἐγὼ πυν-
θάνομαι, τῷ τε πεζῷ ἅμα τῶν τειχῶν ἡμῶν πειρᾶν
3 καὶ ταῖς ναυσὶ κατὰ θάλασσαν. καὶ δεινὸν μηδενὶ ἔπειτα ὅτι
ὑμῶν δόξῃ εἶναι ὅτι καὶ κατὰ θάλασσαν. τὸ γὰρ αἵ τε νῆες τῶν Ἀθη-

μὴ δυνατὸν εἶναι Vat. H. ex interpr.

Cap. 12. § 1. ἔτι καὶ στρατιὰν omnes praeter Vat.
§ 2. τῷ πεζῷ Vat. H. I. Mosqu. Sed. cf. 37, 1.

ὀλίγους τινὰς ἀπέκτειναν. — εἰς δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἔδειξεν ὁ Γύλιππος οἷόν ἐστιν ἐμπειρία κ. τ. λ.

§ 3. παρῳκοδομήκασιν ... τεῖχος ἁπλοῦν. Cf. 4, 1. 6, 1. 4. — τὸ παρατείχισμα τοῦτο. Cf. adn. 5, 1. Huc respicit Aristid. I p. 364 et 385. Antea de pronomine infinito cf. adn. III 55, 2.

§ 4. ὅσα γε. Cf. adn. IV 48, 5. — τῆς χώρας ἐπὶ πολύ. Ita iam IV 3, 2. — διὰ τοὺς ἱππέας, scil. κρατοῦντας τῆς γῆς 4, 6.

Cap. 12. § 1. πεπόμφασι ... οἴχεται. Vid. 7, 1. — τὰς μὲν καὶ ... ἀπὸ δὲ τῶν. De καί in utroque partitionis membro posito cf. adn. V 65, 3. Huic exemplo prorsus similia sunt Xen. Hist. Gr. IV 1, 15. VII 1, 46. Cyr. I 1, 1. II 2, 18. III 3, 67. V 4, 8. VII 1, 29. Oec. 14, 4. Quodsi ita καί particulae inter se referuntur, patet verborum collocationem, quam Vat. habet, praeferendam esse. — ἀπὸ δὲ τῶν. De collocatione verborum vid. adn. III 61, 1. — ἔτι, insuper, i. e. praeter eum exercitum pedestrem et apparatum navalem, quem iam miserant. Cf. 2, 1. 34, 1.

§ 2. τῶν τειχῶν ... πειρᾶν. Cf. adn. I 61, 4. Ad alterum membrum solum ἡμῶν audit Class., quod navibus impetum Syracusani in aperto mari, non in castella Plemmyrii facturi sint. Sane ita est, ut ex insequentibus cognoscitur, sed eundem genetivum possessivum et pro obiecto esse posse non credimus. Immo τῶν τειχῶν ἡμῶν verbis e contrario respondet κατὰ θάλασσαν et hoc ea ipsa de causa Th. addidit, ut illud ad alterum membrum non iam per-

ναίων διάβροχοι καὶ τὰ πληρώματα ἔφθαρται.

ναυτικὸν ἡμῶν, ἧπερ κἀκεῖνοι πυνθάνονται, τὸ μὲν πρῶτον ἤκμαζε καὶ τῶν νεῶν τῇ ξηρότητί καὶ τῶν πληρωμάτων τῇ σωτηρίᾳ· νῦν δὲ αἵ τε νῆες διάβροχοι, τοσοῦτον χρόνον ἤδη θαλασσεύουσαι, καὶ τὰ πληρώματα ἔφθαρται. τὰς μὲν γὰρ ναῦς 4
οὐκ ἔστιν ἀνελκύσαντας διαψῦξαι διὰ τὸ ἀντιπάλους τῷ πλήθει καὶ ἔτι πλείους τὰς τῶν πολεμίων οὔσας ἀεὶ προσδοκίαν παρέχειν ὡς ἐπιπλεύσονται. φανεραὶ δέ εἰσιν ἀναπειρώμεναι, καὶ αἱ ἐπιχειρή- 5
σεις ἐπ' ἐκείνοις καὶ ἀποξηρᾶναι τὰς σφετέρας μᾶλλον [ἐξουσία]. οὐ γὰρ ἐφορμοῦσιν ἄλλοις.

§ 3. ἧπερ It. Pal., ὅπερ, quod olim vulgabatur, in lemmate schol. ὅπερ κἀκεῖνοι] γράφεται ἧπερ καὶ ἐκεῖνοι.

Pro κἀκεῖνοι καὶ ἐκεῖνοι Cass. Aug. Cl. Ven. T. Pal. It. Reg. Laur. al. Utrumque Thucydideum. Vid. III 16, 4. VII 79, 4. VIII 27, 4. 71, 3.

§ 4. ἔτι πλείους D. H. Vall., qui atque etiam plures interpretatur; reliqui ὅτι πλείους.

§ 5. ἀναπειρώμεναι H., reliqui ἀποπειρώμεναι praeter ἀνα-[ού]πληρώμεναι I. Verum et ἀποπειρασόμεναι ita dicendum erat et respicitur ad 7, 4

ἐκείνους Aug. Ven. It. Vat. „Dativus est II 84, 2. III 12, 3. IV 29, 3. VIII 58, 6" Bekk. Cf. adn. II 84, 2.

καὶ τὸ ξηρᾶναι Vat. H., „i. e. κἀποξηρᾶναι" Bekk.

ἐξουσία, quod om. M., si abest, non desideratur.

tinere significaret. Itaque in hac parte πειρᾶν obiecto caret, de quo usu cf. adn. IV 25, 10. Detrimentum sententiae affert Herw. l. l. κατὰ θάλασσαν delens.

§ 3. ὅτι καὶ κατὰ θάλασσαν. In mente repete διανοοῦνται πειρᾶν. — τῇ σωτηρίᾳ, incolumitate. Contrarium est τὸ ἐφθάρθαι, quod quid sit, apparet ex 13, 2. — διάβροχοι. Opponuntur naves διάβροχοι, madore penitus hausto vitiosae, ταῖς ξηραῖς. Recte igitur Dukas οὐχ ὅτι, inquit, αἱ νῆες διέρρεον, τοῦτ' ἔστιν ὕδωρ διεχώρει αὐταῖς εἰς τὰ ἔνδον, ἀλλ' ὅτι διὰ πολλοῦ θαλασσεύουσαι ἐπιπολὺ διυγράνθησαν κἀντεῦθεν βαρεῖαι γενόμεναι δυσκίνητοι ἦσαν. Rimosae, rimas agentes sunt lexicographis recentioribus, sed cum iisdem navibus Athenienses postea ad pugnas navales usi sint, vix recte.

§ 4. τὰς μὲν γὰρ ναῦς. Enuntiatum huic contrarium sequitur 13, 2. — διαψῦξαι est idem quod paulo post ἀποξηρᾶναι. Cf. Poll. I 121 καὶ αἱ μὲν ἀθαλάσσευτοι καὶ ἀκραιφνεῖς καὶ ξηραὶ καὶ διεψυγμέναι, αἱ δὲ ἐντεθαλαττευκυῖαι, δίυγροι, ἀραιαί, διάβροχοι, VII 191 καὶ ἡ μὲν οὐκέτι πλέουσα ναῦς νενεωλκημένη, διαψυχομένη, ἀνειλκυσμένη. Similiter ἀναψύχειν Herod. VII 59. Xen. Hist. Gr. I 5, 10. — ἀντιπάλους τῷ πλήθει καὶ ἔτι πλείους. Cf. adn. III 17, 1.

§ 5. φανεραὶ . . . ἀνα-

1 13. Ἡμῖν δ' ἐκ πολλῆς ἂν περιουσίας νεῶν μόλις τοῦτο ὑπῆρχε καὶ μὴ ἀναγκαζομένοις, ὥσπερ νῦν, πάσαις φυλάσσειν· εἰ γὰρ ἀφαιρήσομέν τι καὶ βραχὺ τῆς τηρήσεως, τὰ ἐπιτήδεια οὐχ ἕξομεν, παρὰ τὴν ἐκείνων πόλιν χαλεπῶς καὶ νῦν ἐσκομι-
2 ζόμενοι. τὰ δὲ πληρώματα διὰ τόδε ἐφθάρη τε ἡμῖν καὶ ἔτι νῦν φθείρεται, τῶν ναυτῶν [τῶν] μὲν διὰ φρυγανισμὸν καὶ ἁρπαγὴν καὶ ὑδρείαν μακρὰν ὑπὸ τῶν ἱππέων ἀπολλυμένων· οἱ δὲ θεράποντες, ἐπειδὴ

Cap. 13. § 2. *νῦν ἔτι* F. Lugd. D. I. Mosqu. atque etiam H., nisi quod in hoc *ἔτι φθείρεται* in *ἐπιφθείρεται* transiit; *ἔτι* om. Reg. Marc. Plerumque quidem aut *ἔτι καὶ νῦν* aut (*καὶ*) *νῦν ἔτι* dicitur (cf. I 8, 1. 93, 5. II 15, 4. Schneid. ad Xen. Cyr. IV 2, 8); *ἔτι νῦν* tamen Dio Chrysost. XXXVI 9 et non raro Plut., ut Arat. 19. Thes. 21. 24. Rom. 14. 18.

καὶ ὑδρείαν μακρὰν Vat. H., reliqui, nisi quod pauci *μικρὰν* *πειρώμεναι*. Vid. 7, 4 et ibi adn.

Cap. 13. § 1. *ἐκ πολλῆς ... περιουσ. νεῶν ... καὶ μὴ ἀναγκαζομένοις ... φυλάσσειν*, si navium numero multo superiores essemus neque custodiam agere cogeremus. De *ἐκ* cf. adn. II 62, 5. Deinde *τοῦτο* est *τὸ ἀποξηρᾶναι*. Pergit scriptor explicare verba *αἵ τε νῆες διάβροχοι καὶ τὰ πληρώματα ἔφθαρται* 12, 3. — *ἀφαιρήσομεν*, detrahemus, remittemus. Deinde *ἡ τήρησις* est *ἡ φυλακὴ τῶν ἐναντίων*.

§ 2. *τῶν ναυτῶν [τῶν] μέν*. Si *τῶν* cum codd. retinetur, altera nautarum pars desideratur. Nam *θεράποντες*, quicunque fuerunt, non videntur nautis adnumerari posse et mercennarii, ut ex verbis *οἰόμενοι χρηματιεῖσθαι μᾶλλον ἢ μαχεῖσθαι* apparet, ad pugnandum conducti erant. A Th. autem milites classiarii (*ἐπιβάται*) nusquam nautae appellantur. Cf. 1, 5. 14, 1. 70, 3. Itaque *τῶν* ex posteriore vocabuli *ναυτῶν* syllaba ortum esse putamus, praesertim cum ne 4, 6 quidem, ubi de eadem re sermo est, pars nautarum significetur. — *ἁρπαγήν*. Haec 4, 6 non commemorata est. — *οἱ δὲ θεράποντες ... αὐτομολοῦσι*. „Per anacoluthon et variationem est pro *τῶν δὲ θεραπόντων ... αὐτομολούντων*.“ Bau. Cf. 47, 2 *νόσῳ ἐπιέζοντο κατ' ἀμφότερα, τῆς τε ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ ταύτης οὔσης ἐν ᾗ ἀσθενοῦσιν ἄνθρωποι μάλιστα, καὶ τὸ χωρίον ἅμα ἐν ᾧ ἐστρατοπεδεύοντο ἑλῶδες καὶ χαλεπὸν ἦν*. Et addito *ὡς* 15, 2 *ὡς τῶν πολεμίων τὰ μὲν ἐν Σικελίᾳ δι' ὀλίγου ποριουμένων, τὰ δ' ἐκ Πελοποννήσου σχολαίτερον μέν, ὅμως δὲ ... φθήσονται*. Cf. Paus. VII 18, 2. — *θεράποντες*. Cf. III 17, 3. IV 16, 1 et adn. VI 102, 2. Sed hic non videntur militum famuli fuisse, sed eorum opera in iis potissimum ministeriis navalibus versata esse, quae neque ad navigationem neque ad pugnam navalem pertinebant. — *ἐπειδὴ ἐς ἀντίπαλα καθεστήκαμεν*, postquam ad virium aequalitatem redacti sumus. Haack. Cf. adn.

ἐς ἀντίπαλα καθεστήκαμεν, αὐτομολοῦσι, καὶ οἱ ξένοι οἱ μὲν ἀναγκαστοὶ ἐσβάντες εὐθὺς κατὰ τὰς πόλεις ἀποχωροῦσιν, οἱ δὲ ὑπὸ μεγάλου μισθοῦ τὸ πρῶτον ἐπαρθέντες καὶ οἰόμενοι χρηματιεῖσθαι μᾶλλον ἢ μαχεῖσθαι, ἐπειδὴ παρὰ γνώμην ναυτικόν τε δὴ καὶ τἆλλα ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνθεστῶτα ὁρῶσιν, οἱ μὲν ἐπ' αὐτονομίας προφάσει

habent, μακρὰν καὶ ὑδρείαν, quasi μακράν cum ἁρπαγήν cohaereat. At 4, 6 ὕδατι χρώμενοι οὐκ ἐγγύθεν.

ἀπεχώρουν H., quod ne propter εὐθὺς praeferendum putes, cf. adn.

αὐτομολίας codd. Cf. adn.

IV 117, 2. — οἱ ξένοι. Cf. adn. I 121, 3. — κατὰ τὰς πόλεις. Cum, quomodo hi peregrini navibus carentes Atheniensibus mari imperantibus in suas quisque urbes ex Sicilia fugere potuerint, non pateat, ipsius Siciliae urbes sunt intellegendae. Et infra quoque 25, 9 αἱ πόλεις sunt urbes Siciliae, etsi hoc nomen non antecedit. Inepte Bloomfieldius de Sicilia maxime cogitari dicens tamen verba in suas patrias urbes interpretatur, quasi illi peregrini Σικελιῶται fuerint; inepte etiam comparat διαλύεσθαι κατὰ τὰς πόλεις II 23, 3. 78, 2. III 26, 4; nam ibi κατὰ πόλεις sine articulo legitur. — εὐθὺς . . . ἀποχωροῦσιν, protinus (*ohne Weiteres*) abeunt. Contra altera pars (οἱ ὑπὸ . . . ἐπαρθέντες) ἐπ' αὐτονομίας προφάσει ἢ ὡς ἕκαστοι δύνανται. — ὑπὸ μεγάλου μισθοῦ. Cf. VI 31, 3. Deinde ad ἐπαρθέντες audiri potest ἐσβῆναι. — ἐπ' αὐτονομίας προφάσει, causam praetendentes, quod ex liberis civitatibus (cf. 57, 9—58) et sui iuris sint ideoque ad Atheniensium militiam ultra quam ipsis placeat sustinendam non obligati. Codd. scriptura αὐτομολίας sanam sententiam non praebet. Transfugium enim mercennariis neque simulata neque vera abeundi causa esse potest. Nam neque simulato transfugio excusare possunt quod abeunt, neque revera abeunt quod transfugiunt, sed ut transfugiant. Consilium autem πρόφασις non significat. Neque difficultatem effugimus, si ἐπ' αὐτομολίας iungimus, ita ut αὐτομολίας sit accus. plur. Licet enim plur. excusetur, tamen προφάσει sic omni vi destitutum est. Grammaticae autem prorsus contraria est Grotii (Hist. Gr. VII p. 380 sq. vers. Germ. IV p. 214) interpretatio, qui illos non Atheniensibus, dum abeant, sed Syracusanis, postquam abierint et ad hos pervenerint, vult profiteri se transfugas esse. Neque Classeni explicatio, cui πρόφασις est *der wirklich vorhandene Anlasz*, probatur. Nam sive illos propter transfugium abire putat sive oblata transfugiendi occasione, illud non fieri iam diximus, occasionem vero apud Th. πρόφασις neque alibi neque iis locis quos Class. attulit (I 23, 6. 141, 1) significat. Veram huius loci emendationem primus invenit A. Passow. atque inter theses dissert. de comparat. Homericis (Berolini 1852) proposuit; deinde eandem tanquam novam et ipsi invenerunt Badham.

ἀπέρχονται, οἱ δὲ ὡς ἕκαστοι δύνανται (πολλὴ δ' ἡ Σικελία), εἰσὶ δ' οἳ καί, αὐτοὶ ἐμπορευόμενοι, ἀνδράποδα Ὑκκαρικὰ ἀντεμβιβάσαι ὑπὲρ σφῶν πείσαντες τοὺς τριηράρχους τὴν ἀκρίβειαν τοῦ ναυτικοῦ ἀφῄρηνται.

1 14. *Ἐπισταμένοις δ' ὑμῖν γράφω ὅτι βραχεῖα ἀκμὴ πληρώματος καὶ ὀλίγοι τῶν ναυτῶν οἱ ἐξορ-* γ) ἄλλαι ἀπορίαι καὶ φόβοι τῶν Ἀθηναίων.
2 *μῶντές τε ναῦν καὶ ξυνέχοντες τὴν εἰρεσίαν. τούτων δὲ πάντων ἀπορώτατον τό τε μὴ οἷόν τε εἶναι ταῦτα ἐμοὶ κωλῦσαι τῷ στρατηγῷ (χαλεπαὶ γὰρ αἱ ὑμέτεραι φύσεις ἄρξαι) καὶ ὅτι οὐδ' ὁπόθεν*

αὐτοὶ Vat. H., reliqui *αὐτοῦ*, quod languet; contra *αὐτοί* propter sequentia *ὑπὲρ σφῶν* aptissimum est.

Cap. **14.** § 1. *ἐξορμοῦντες* Cass. Aug. T. Reg. Marc. pr. Cl., quod semper intransitive dicitur. Cf. adn.
§ 2. *εἶναι* om. Cl. Ven. Cf. sd. 42, 3.

in Adhortatione ad discipulos acad. Sydneiensis (Sydneiae 1869), Forssmann. in Act. soc. phil. Lips. I p. 399 sqq., Krahner in Th. Kockii Verisim. p. 272. Reliquas coniecturas ad h. l. prolatas tacere praestat. — *πολλὴ δ' ἡ Σικελία.* Huc respicit Aristid. I p. 365. „Ubi ... nos lateant nec reprehendi queant; *πολλή*, spatiosa, magna.“ Bau. Cf. adn. V 110, 1. — *αὐτοὶ ἐμπορευόμενοι*, dum ipsi mercaturas faciunt. Cf. VI 31, 5 et ibi adn. — *ἀνδράποδα Ὑκκαρικά.* Vid. VI 62, 3. — *ἀντεμβιβάσαι ὑπὲρ σφῶν.* „Pleonasmus est, haud insolitus tamen, in praepp. *ἀντί* et *ὑπέρ*.“ Bau. Cf. adn. VI 73, 2. 104, 1. VII 6, 2. — *τὴν ἀκρίβειαν τοῦ ναυτικοῦ.* Port.: exactam rei nauticae disciplinam. Cf. *τὸ ἀκριβές* VI 55, 3 ibique adn.

Cap. **14.** § 1. *βραχεῖα ἀκμὴ πληρώματος.* Non diuturnum esse classiariae multitudinis vigorem secundum schol. interpretatus erat Portus. Sed *βραχύ* hic non de temporis brevitate, verum de paucitate intellegendum esse demonstravit Bauer. Cf. adn. I 14, 3. Quare in illis verbis rarum pro non diuturnum substituit Haas. — *οἱ ἐξορμῶντές τε ναῦν καὶ ξυνέχοντες τὴν εἰρεσίαν*, qui non solum remis navem incitant (cf. Poll. I 123 *τὰ δὲ ἔργα ἀνάγεσθαι, προσαναπειρᾶσθαι, ἐξορμᾶν τὴν ναῦν*), sed etiam remigium cohibent, ita ut remi paribus intervallis una impellantur, i. e. qui navem ita remis incitant, ut simul eius cursum aequabili remorum pulsu dirigant. Parum haec intellexit Class.

§ 2. *ταῦτα* omnia illa incommoda antea enumerata. — *χαλεπαὶ ... ἄρξαι.* „Ita de Atheniensibus Aristoph. Pac. 607 *Περικλέης ... τὰς φύσεις ὑμῶν* (ingenia vestra) *δεδοικὼς καὶ τὸν αὐτοδὰξ τρόπον.* Cf. id. Equ. 41 et 519 et Pac. 349.“ Bloomf. De *ἄρξαι*, ad obsequium redigere, cf.

ἐπιπληρωσόμεθα τὰς ναῦς ἔχομεν, ὃ τοῖς πολεμίοις
πολλαχόθεν ὑπάρχει, ἀλλ' ἀνάγκη ἀφ' ὧν ἔχοντες
ἤλθομεν τά τε ὄντα καὶ ἀπαναλισκόμενα γίγνεσθαι·
αἱ γὰρ νῦν οὖσαι πόλεις ξύμμαχοι ἀδύνατοι, Νάξος
καὶ Κατάνη. εἰ δὲ προσγενήσεται ἓν ἔτι τοῖς πο- 3
λεμίοις, ὥστε τὰ τρέφοντα ἡμᾶς χωρία τῆς Ἰταλίας,
ὁρῶντα ἐν ᾧ τε ἐσμὲν καὶ ὑμῶν μὴ ἐπιβοηθούν-
των, πρὸς ἐκείνους χωρῆσαι, διαπεπολεμήσεται
αὐτοῖς ἀμαχεὶ ἐκπολιορκηθέντων ἡμῶν [ὁ πόλεμος].

δ) αἰτήσεις Νικίου.

Τούτων ἐγὼ ἥδιω μὲν ἂν εἶχον ὑμῖν ἕτερα ἐπι- 4
στέλλειν, οὐ μέντοι χρησιμώτερά γε, εἰ δεῖ σαφῶς

§ 3. **διαπεπολεμήσεται** Ven. Vat. Mosqu. Ar. pr. M. corr. Cl. It., reliqui **διαπολεμήσεται.** Cf. adn.
ὁ πόλεμος non legit schol., cuius haec sunt verba: **διαπολεμήσεται αὐτοῖς] ἀντὶ τοῦ κατεργασθήσεται αὐτοῖς, διαπολεμήσεται ὁ πόλεμος.** Nam si legisset, quomodo **διαπολεμήσεται ὁ πόλεμος** per hoc ipsum interpretari poterat? Ex schol. **ὁ πόλεμος** in codd. irrepsit. Del. Krueg. Cf. adn.

§ 4. Vulgo **ὑμᾶς εἰδότας,** sed **ὑμᾶς** om. Vat. H. Reg. et interpretibus debetur.

adn. V 92. VI 42, 1. — **ἐπιπληρωσόμεθα τὰς ναῦς] τὰ πληρώματα ἀναπληρώσομεν.** Schol. De fut. cf. IV 8, 8. — **ἀλλ' ἀνάγκη ... γίγνεσθαι,** sed ex iis, quae nobiscum adduximus, necesse est non solum eorum numerum confici, qui superstites sunt, sed etiam eorum qui absumuntur, *daraus musz sowohl der Bestand als auch der Abgang aufgebracht, bestritten werden.* Eorum qui absumuntur numerum supplendo confici ex se intellegitur. Ex quibus autem supplerent habebant procul dubio subsidiarios. Similiter **γίγνεσθαι** usurpatum est apud Xen. Hist. Gr. IV 2, 7 **τὰ δὲ πάντα ἆθλα οὐκ ἔλαττον ἐγένοντο ἢ ἀπὸ τεττάρων ταλάντων.** Haec autem verba ad nautas potissimum spectare ostendit **ἀπαναλισκόμενα** de pereuntibus (cf. 13, 2) dictum (cf. 30, 3). Temere Herw. Stud. Thuc. p. 94 **τὰ δέοντα ἀεὶ ἀπαναλισκομένων** conicit. Articuli iteratione non opus esse intellegitur ex I 141, 1 **ἥ τε μεγίστη καὶ ἐλαχίστη δικαίωσις** similibusque exemplis. — **Νάξος καὶ Κατάνη.** Segestam non addit, sive quod remotior erat sive quod Selinuntiorum bello distinebatur.

§ 3. **ἓν ἔτι,** *nur noch eines* Cf. Plat. Conviv. 176 b. — **τὰ τρέφοντα ... τῆς Ἰταλίας.** Cf. VI 103, 2. — **ἐν ᾧ τε ἐσμέν.** Cf. adn. V 60, 3. Particula **τέ** ita collocata est, ut si alterum quoque membrum ex **ὁρῶντα** penderet. Cf. adn. I 16. — **διαπεπολεμήσεται,** debellatum erit, impersonaliter ut 25, 9.

§ 4. **ἂν εἶχον ... ἐπιστέλλειν,** potuissem scribere (si iucundis postponere utilia et vera voluissem). — **σαφῶς εἰδότας τὰ ἐνθάδε,**

εἰδότας τὰ ἐνθάδε βουλεύσασθαι. καὶ ἅμα τὰς φύσεις ἐπιστάμενος ὑμῶν, βουλομένων μὲν τὰ ἥδιστα ἀκούειν, αἰτιωμένων δὲ ὕστερον, ἤν τι ὑμῖν ἀπ' αὐτῶν μὴ ὁμοῖον ἐκβῇ, ἀσφαλέστερον ἡγησάμην τὸ ἀληθὲς δηλῶσαι.

1 15. *Καὶ νῦν*, ὡς ἐφ' ἃ μὲν ἤλθομεν τὸ πρῶτον καὶ τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ἡγεμόνων ὑμῖν μὴ μεμπτῶν γεγενημένων, οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε· ἐπειδὴ δὲ Σικελία τε ἅπασα ξυνίσταται καὶ ἐκ Πελοποννήσου ἄλλη στρατιὰ προσδόκιμος, αὐτοὶ βουλεύσασθε ἤδη ὡς τῶν γ' ἐνθάδε μηδὲ τοῖς παροῦσιν ἀνταρκούντων, ἀλλ' ἢ τούτους μεταπέμπειν δέον ἢ ἄλλην στρατιὰν μὴ ἐλάσσω ἐπιπέμπειν καὶ πεζὴν καὶ ναυτικὴν καὶ χρήματα μὴ ὀλίγα, ἐμοὶ δὲ διάδοχόν τινα, ὡς ἀδύνατός εἰμι

τὰ ἐνθάδε om. H., *τὰς ἐνθάδε* Vat.

Cap. **15.** § 1. *τὸ* ante *πρῶτον* om. Cass. Aug. Cl. Ven. T. Pal. It. M. Reg. Marc. F. D. I. Mosqu.

αὐτοῖς βουλεύεσθε omnes praeter Vat. H. Cf. adn.

ἀνταρκούντων Aug. Pal. H. Marc. D., reliqui *αὐταρκ.*

τούτοις male Aug. Pal. It. Vat. M. I.

ἐμοί τε Vat. H. Sed particula adversativa ad oppositam sententiam aptior est.

clare cognita hac rerum nostrarum condicione. — *ὁμοῖον.* Cf. adn. II 54, 5.

Cap. **15.** § 1. *ὡς . . . γεγενημένων, οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε.* Cf. Xen. Anab. I 3, 6 adn. 5, 4. — *ἐφ' ἃ ἤλθομεν . . . μὴ μεμπτῶν γεγενημένων*, quarum rerum causa venimus . . . in iis non ita se gessisse, ut reprehendi queant. De *ἐπί* praep. cf. I 59, 2. V 87. — *αὐτοὶ βουλεύσασθε ἤδη ὡς*, iam ipsi consilium capite reputantes, ut supra *οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε ὡς.* Cum respiciatur ad *βουλεύσασθαι* 14, 4, praes. *βουλεύεσθε* (deliberate) minus aptum est. Sententiarum cohaerentia haec est: cum milites vestri et duces quantam poterant operam in exsequendis mandatis consumpserint, hostium autem vires in dies crescant nec superari possint, iam vestrum ipsorum est ex hac rerum condicione consilium capere. — *μηδὲ τοῖς παροῦσιν ἀνταρκούντων*] *μηδὲ πρὸς τοὺς ἐνθάδε πολεμίους ἀντέχειν δυναμένων.* Schol. Verte: cum ne adversus praesentes quidem res sufficiant. — *μεταπέμπειν δέον . . . ἐπιπέμπειν.* Hoc *παρονομασίας* exemplum afferunt Tiberius *περὶ σχημ.* VIII p. 557 ed. Walz. et Alexander *περὶ σχημ.* ibid. p. 424. De mutata oratione *ἀνταρκούντων . . . δέον* cf. adn. 25, 9, de *μεταπέμπειν* adn. 8, 1. De re vid. Plut. Nic. 19. De vera Niciae sententia disputat

διὰ νόσον νεφρῖτιν παραμένειν. ἀξιῶ δ' ὑμῶν 2 ξυγγνώμης τυγχάνειν· καὶ γὰρ ὅτ' ἐρρώμην πολλὰ ἐν ἡγεμονίαις ὑμᾶς εὖ ἐποίησα. ὅ τι δὲ μέλλετε, ἅμα τῷ ἦρι εὐθὺς καὶ μὴ ἐς ἀναβολὰς πράσσετε, ὡς τῶν πολεμίων τὰ μὲν ἐν Σικελίᾳ δι' ὀλίγου ποριουμένων, τὰ δ' ἐκ Πελοποννήσου σχολαίτερον μέν, ὅμως δ', ἢν μὴ προσέχητε τὴν γνώμην, τὰ μὲν λήσουσιν ὑμᾶς, ὥσπερ καὶ πρότερον, τὰ δὲ φθήσονται."

ψηφίσματα Ἀθηναίων. Εὐρυμέδων μὲν εὐθὺς ἀποπέμπεται ἐς τὴν Σικελίαν, Δημοσθένης δὲ μέλλει.

16. Ἡ μὲν τοῦ Νικίου ἐπιστολὴ τοσαῦτα 1 ἐδήλου. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες αὐτῆς τὸν μὲν Νικίαν οὐ παρέλυσαν τῆς ἀρχῆς, ἀλλ' αὐτῷ, ἕως ἂν ἕτεροι ξυνάρχοντες αἱρεθέντες ἀφίκωνται, τῶν αὐτοῦ ἐκεῖ δύο προσείλοντο, Μένανδρον καὶ Εὐθύδημον, ὅπως μὴ μόνος ἐν ἀσθενείᾳ ταλαι-

Aristides t. II orat. 2 p. 37 seu 381. — νόσον νεφρῖτιν. Hoc morbo Niciam laborasse testantur etiam Plut. Nic. 17 et Suid. in v. *Νικίας*. „Est ad verbum renum dolor. Hippocrates de internis affectionibus quattuor huius morbi genera describit, quae omnia cum laboribus vel acribus doloribus inter vesicam onerandam coniuncta esse dicit; quare magis ex eo morborum genere videntur esse, quod nos *Steinschmerzen* vocamus. Morbus etiam Hippocrate teste glarea et calculis, quibus efficitur, exsectis sanatur." Bred.

§ 2. ἀξιῶ ... τυγχάνειν, postulo vel aequum censeo, ut veniam a vobis impetrem. Bloomfieldius nunc genetivum *ὑμων* ex v. *συγγνώμης τυχεῖν* aptum esse perspexit, sed *ἀξιῶ* male interpretatur *ἄξιός εἰμι*. — μέλλετε. Audi *πράσσειν*. — μὴ ἐς ἀναβολάς, nulla procrastinatione utentes. Eandem formulam habes apud Eur. Heracl. 270. Hel. 1297. Herod. VIII 21. Plut. Dem. 50. — ὡς τῶν πολεμίων ... φθήσονται. De mutata inde ab *ὅμως* voce oratione vide supra adn. 13, 2. — σχολαίτερον μέν, scil. *ποριουμένων*. — τὰ μὲν λήσουσιν ὑμᾶς ..., τὰ δὲ φθήσονται, scil. *πορισάμενοι*. Partitio eorum est, quae ex Peloponneso sibi comparabunt. — ὥσπερ καὶ πρότερον. „Nicias, quod naves Peloponnesiorum [in Siciliam profectae] non sint interceptae [vel cursu prohibitae], Atheniensibus domi versantibus videtur crimini vertere." Bloomf.

Cap. 16. § 1. παρέλυσαν τῆς ἀρχῆς. *Καταλύειν* dicitur apud Xenoph. Illud redit VIII 54, 3 et alibi. — τῶν αὐτοῦ ἐκεῖ. Plut. Nic. 20 *τῶν αὐτόθι στρατευομένων*. Adverbium *αὐτοῦ* proximi *ἐκεῖ* vim intendit, ut in notissimis *αὐτὸς ἐκεῖνος*. Cf. *ἐνθάδ' αὐτοῦ* Soph. OC. 78 et adn. V 83, 1. — ὅπως ... ταλαιπωροίη. Hier. Muell.: *damit bei seiner Kränklichkeit die Last nicht auf ihm allein*

πωροίη· στρατιὰν δὲ ἄλλην ἐψηφίσαντο πέμπειν καὶ ναυτικὴν καὶ πεζὴν Ἀθηναίων τε ἐκ καταλόγου καὶ τῶν ξυμμάχων. καὶ ξυνάρχοντας αὐτῷ εἵλοντο Δημοσθένη τε τὸν Ἀλκισθένους καὶ Εὐρυμέδοντα
2 τὸν Θουκλέους. καὶ τὸν μὲν Εὐρυμέδοντα εὐθὺς περὶ ἡλίου τροπὰς τὰς χειμερινὰς ἀποπέμπουσιν ἐς τὴν Σικελίαν μετὰ δέκα νεῶν, ἄγοντα εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τάλαντα ἀργυρίου καὶ ἅμα ἀγγελοῦντα τοῖς ἐκεῖ ὅτι ἥξει βοήθεια καὶ ἐπιμέλεια αὐτῶν ἔσται.

1 17. Ὁ δὲ Δημοσθένης ὑπομένων παρεσκευάζετο τὸν ἔκπλουν ὡς ἅμα τῷ ἦρι ποιησόμενος, στρατιάν τε ἐπαγγέλλων ἐς τοὺς ξυμμάχους καὶ χρήματα αὐτόθεν καὶ ναῦς καὶ ὁπλίτας ἑτοιμάζων.

Cap. **16.** § 1. *ἐπεψηφίσαντο* Vat. H. Sed si scriptor abundanter loqui voluisset, aptius quam hoc erat *ἐπιπέμπειν*. Cf. 15, 1.

καὶ ante *ναυτικὴν* om. Vat. H. At vid. 7, 2. 15, 2.

πεζικὴν omnes praeter Vat. H. Cf. sd. VI 33, 2.

§ 2. *καὶ ἑκατόν* ex H. et Valla, apud quem centum viginti est, addiderunt Gail. Haack. aliique; *ἑκατὸν τεσσαράκοντα* Diod. XIII 8, 7, qui numerus (ρμ') facile ex ρκ' oriri poterat. „Viginti talenta menstruum viginti navium stipendium essent (VI 8, 1); cum autem classis, ne quid de terrestribus copiis dicamus, plus centum navibus constaret, tam parva pecunia ne in unam quidem hebdomadem sufficeret." Arn. Bloomfieldius nunc, ne verba a libris mss. parum firma recipere cogeremur, in numerali *εἴκοσι* erratum esse parum probabiliter suspicatur. Nec Boeckhii ratio probatur, qui Oec. civ. I p. 401 d, ut Th. cum Diodoro consentiat, Demosthenem postea (20, 2) centum et viginti talenta attulisse statuit. Nam apud Diod. legimus Athenienses centum et quadraginta talenta omnia cum Eurymedonte misisse.

ruhe. — *ἐκ καταλόγου*. Vid. adn. VI 43.

§ 2. *περὶ ἡλίου τροπὰς τὰς χειμερινάς*. „Diodorus [XIII 8, 7] in eo a Thuc. abit, quod Eurymedontem *περὶ τὰς θερινὰς τροπάς* in Siciliam missum dicit. Si non corruptus est locus, eum falli liquet etiam ex his, quae leguntur in extrema epistula Niciae: *ὅ τι δὲ μέλλετε, ἅμα τῷ ἦρι καὶ μὴ ἐς ἀναβολὰς πράσσετε.*" Duk. Plut. Nic. 20 *Εὐρυμέδων διὰ χειμῶνος προεξέπλευσε χρήματα κομίζων κ. τ. λ.*

Cap. **17.** § 1. *στρατιὰν ... ἐπαγγέλλων*. Cf. III 16, 3 *ἐπήγγελλον τεσσαράκοντα νεῶν πλῆθος*, II 85, 3 *περιήγγελλον ναῦς κατὰ πόλεις*. Sic exercitum indicere et edicere Liv. Vid. Drak. ad XL 41, 7. Ceterum in *ἐπαγγέλλειν ἐς τοὺς ξυμμ.* densata est oratio complectens vim verbi *πέμψας*. Cf. adn. I 65, 2. — *αὐτόθεν*, ex Athenis.

πέμπονται δὲ καὶ νῆες ἐπὶ τοὺς Κορινθίους. διάνοια τούτων.

πέμπουσι δὲ καὶ περὶ τὴν Πελοπόννησον οἱ Ἀθη- 2
ναῖοι εἴκοσι ναῦς, ὅπως φυλάσσοιεν μηδένα ἀπὸ
Κορίνθου καὶ τῆς Πελοποννήσου ἐς τὴν Σικελίαν
περαιοῦσθαι. οἱ γὰρ Κορίνθιοι, ὡς αὐτοῖς οἱ 3
πρέσβεις ἧκον καὶ τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ βελτίω ἤγγελλον, νομίσαντες οὐκ ἄκαιρον καὶ τὴν προτέραν πέμψιν τῶν νεῶν ποιήσασθαι, πολλῷ μᾶλλον ἐπέρρωντο, καὶ ἐν ὁλκάσι παρεσκευάζοντο αὐτοί τε ἀποστελοῦντες ὁπλίτας ἐς τὴν Σικελίαν καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Πελοποννήσου οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ αὐτῷ τρόπῳ πέμψοντες. ναῦς τε οἱ Κορίνθιοι
πέντε καὶ εἴκοσιν ἐπλήρουν, ὅπως ναυμαχίας τε 4
ἀποπειράσωσι πρὸς τὴν ἐν τῇ Ναυπάκτῳ φυλακήν, καὶ τὰς ὁλκάδας αὐτῶν ἧσσον οἱ ἐν τῇ Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι κωλύοιεν ἀπαίρειν πρὸς τὴν

Cap. 17. § 3. *οἵ τε πρέσβεις αὐτοῖς* omnes praeter Vat. H. Sed alii legatis in altero membro non opponuntur. Quare huc afferri nequit adn. I 16.

ἐς τὴν Σικελίαν Vat. H., reliqui *ἐν τῇ Σικελίᾳ*, quae frustra tuetur Bernh. Synt. p. 209.

§ 2. *φυλάσσοιεν*, infinitivus cum negatione sequitur ut III 23, 1. Cf. adn. III 51, 2. — *ἀπὸ Κορίνθου καὶ τῆς Πελοποννήσου.* Cf. adn. I 116, 3.

§ 3. *βελτίω*, scil. *εἶναι.* — *παρεσκευάζοντο αὐτοί τε* . . . Si deinde verba *τῷ αὐτῷ τρόπῳ πέμψοντες* abessent, oratio legitima esset; sed ibi scriptor ita perrexit, quasi alterum membrum suum verbum non esset habiturum. Cf. adn. I 16. De participiis cf. adn. II 18, 1. — *τῷ αὐτῷ τροπῷ*, scil. *ἐν ὁλκάσι.* — *πέμψοντες* participio, quod del. Herw. l. l., praesidio esse additum *τῷ αὐτῷ τρόπῳ* Class. dicit. Sane aut hoc simul videtur delendum esse aut omnia servanda.

§ 4. *ὅπως . . . ἀποπειράσωσι . . . κωλύοιεν.* Vid. ad III 22, 8. *Ἀποπειρᾶν τινος* hic et IV 24, 3 paulo aliter legitur atque II 93, 1, ubi vid. adn. Respondet ei *ἀπόπειραν λαμβάνειν* 21, 2. — *πρὸς τὴν . . . φυλακήν.* „Adversus illas, quae in statione erant apud Naupactum.“ Huds. Naupacti quidem „semper [cf. adn. III 114, 2] praesidium et statio Atheniensium erat; sed fortasse illae viginti naves eo missae sunt, quas paulo ante circum Peloponnesum missas refert. Certe 19, 5 dicit: *ταῖς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ εἴκοσιν Ἀττικαῖς.* Cf. 34, 3.“ Haack. Et viginti fuisse numerum usitatum navium in illa statione collocatarum ex II 69, 1. 80, 4 apparere adnotat Arn. ad c. 31. — *πρὸς τὴν σφετέραν ἀντίταξιν τῶν τριήρων*, „i. e. *πρὸς τὰς ἑαυτῶν ταῖς Ἀττικαῖς ναυσὶν ἀντιτεταγμένας τριήρεις.*“ Ae. Portus. Pron. *σφετέραν* ad Corinthios spectat,

σφετέραν ἀντίταξιν τῶν τριήρων τὴν φυλακὴν ποιούμενοι.

Λακεδαιμόνιοι παρασκευάζονται ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλεῖν καὶ Δεκέλειαν τειχίζειν. αἰτίαι τῆς προθυμίας αὐτῶν. σίδηρον καὶ ἄλλα ἐργάζονται.

1 18. Παρεσκευάζοντο δὲ καὶ τὴν ἐς τὴν Ἀτ-
τικὴν ἐσβολὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὥσπερ τε προ-
εδέδοκτο αὐτοῖς καὶ τῶν Συρακοσίων καὶ Κοριν-
θίων ἐναγόντων, ἐπειδὴ ἐπυνθάνοντο τὴν ἀπὸ τῶν
Ἀθηναίων βοήθειαν ἐς τὴν Σικελίαν, ὅπως δὴ ἐσ-
βολῆς γενομένης διακωλυθῇ. καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης
προσκείμενος ἐδίδασκε τὴν Δεκέλειαν τειχίζειν καὶ
2 μὴ ἀνιέναι τὸν πόλεμον. μάλιστα δὲ τοῖς Λακε-
δαιμονίοις ἐγεγένητό τις ῥώμη, διότι τοὺς Ἀθη-
ναίους ἐνόμιζον διπλοῦν τὸν πόλεμον ἔχοντας,
πρός τε σφᾶς καὶ Σικελιώτας, εὐκαθαιρετωτέρους
ἔσεσθαι, καὶ ὅτι τὰς σπονδὰς προτέρους λελυκέναι
ἡγοῦντο αὐτούς· ἐν γὰρ τῷ προτέρῳ πολέμῳ σφέ-
τερον τὸ παρανόμημα μᾶλλον γενέσθαι, ὅτι τε ἐς
Πλάταιαν ἦλθον Θηβαῖοι ἐν σπονδαῖς καί, εἰρη-
μένον ἐν ταῖς πρότερον ξυνθήκαις ὅπλα μὴ ἐπι-
φέρειν, ἢν δίκας ἐθέλωσι διδόναι, αὐτοὶ οὐχ ὑπ-

Cap. 18. § 1. ἀνεῖναι Vat. Sed praeceptum in universum valet.
§ 2. ὅτι τε Vat. H., reliqui τε om. Cf. ad. 1, 5.
ἐθέλωσι Gr., reliqui θέλωσι. Ἐθέλειν innumerabilibus locis scribitur apud Thuc., θέλειν aliquotiens in paucis depravatis libris; sed rarissime et, sicut apud Pind. Isocr. Demosth. (vid. Bensel. ad

ποιούμενοι ad Athenienses. Cf. Haas. Lucubr. Thuc. p. 8 sq.

Cap. 18. § 1. τὴν ἐσβολήν, irruptionem antea memoratam. Vid. VI 93, 1. — ὥσπερ τε προεδέδοκτο αὐτοῖς καὶ . . . ἐναγόντων. Rursus mutata est oratio; nam ita incepit, quasi καὶ οἱ Συρακόσιοι . . . ἐνῆγον subiuncturus esset, sed ita perrexit, ut si προδεδογμένου τε τούτου dixisset. Ceterum αὐτοῖς est ipsis, cum opponatur Συρακοσίων καὶ Κορινθίων. — Ἀθηναίων. Bekk. Ἀθηνῶν. Sed cf. adn. 42, 1 et ad. II 86, 6. — ὅπως δή. Cf. adn. V 85. — ἐδίδασκε. Vid. adn. IV 83, 3. De re cf. VI 91, 6. — Δεκέλειαν. Vid. 19, 2. — μὴ ἀνιέναι τὸν πόλεμον. Eius pars proxima adeo nomen Δεκελεικοῦ πολέμου apud scriptores Graecos invenit. Vid. Krueg. ad Dion. p. 246.

§ 2. ῥώμη, animi robur, fiducia. Cf. 42, 2. adn. VI 31, 1. Krueg. ad Dion. p. 271. — ἐς Πλάταιαν ἦλθον. Vid. II 2, 1. — εἰρημένον. Cf. adn. I 140, 2. — ἐν ταῖς . . . ξυνθήκαις, ταῖς τριακοντούτεσιν. Vid. I 115, 1 et adn. I 78, 4. — δίκας . . . διδό-

ἤκουον ἐς δίκας προκαλουμένων τῶν Ἀθηναίων. καὶ διὰ τοῦτο εἰκότως δυστυχεῖν τε ἐνόμιζον καὶ ἐνεθυμοῦντο τήν τε περὶ Πύλον ξυμφορὰν καὶ εἴ τις ἄλλη αὐτοῖς ἐγένετο. ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι 3 ταῖς τριάκοντα ναυσὶν ἐξ Ἄργους ὁρμώμενοι Ἐπιδαύρου τέ τι καὶ Πρασιῶν καὶ ἄλλα ἐδῄωσαν καὶ ἐκ Πύλου ἅμα ἐλῄστευον καί, ὁσάκις περί του διαφοραὶ γένοιντο τῶν κατὰ τὰς σπονδὰς ἀμφισβητουμένων, ἐς δίκας προκαλουμένων τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ἤθελον ἐπιτρέπειν, τότε δὴ οἱ Λα-

Areop. p. 257 et Saupp. ad Olynth. II 20 ed. Frank.), tantum ubi crasin vel aphaeresin statuas, in omnibus vel certe plurimis et optimis exstat, maxime post μή (II 51, 5. V 35, 3. 72, 1. VI 91, 4), semel (VI 34, 4) post εἰ.

ἐγένετο M. Lugd. Gr. F., reliqui γένοιτο praeter ἐγεγένοιτο Vat. conflatum ex ἐγένετο et γένοιτο. Cf. adn.

§ 3. ἐξ Ἄργους ὁρμώμενοι Vat. H., quae apud Vallam in ex agro profecti depravata sunt; reliqui ἐξ Ἄργους om. Cf. adn.

τι om. H., τέ om. omnes reliqui praeter Vat.

ἐλῄστευον Vat., reliqui ἐλῃστεύοντο. Quod cum medium, quod alibi nusquam legitur, esse posse non videatur, Arnoldus passivum ad Lacedaemonios referendum esse putat, comparans V 14, 3 λῃστευομένης τῆς χώρας ἐκ τῆς Πύλου. Sed quoniam et ἐδῄωσαν et ἤθελον ad Athenienses spectat, interpositum ἐλῃστεύοντο non bene de Lacedaemoniis dictum sit.

κατὰ σπονδάς Vat.; sed intelleguntur foedera Niciae et Plistoanactis.

ναι. Cf. adn. I 28, 2. — ἐς δίκας ... τῶν Ἀθηναίων. Vid. I 78, 4 et 145. — ἐνεθυμοῦντο, tanquam causam calamitatis cum animis suis considerabant. Cf. 50, 4. V 32, 1. — ἐγένετο. Optativus, quem plurimi libri exhibent, neque obliquus esse potest neque enuntiationis generalis. Nam pariter ad sententiam non conveniunt considerabant, num alia calamitas sibi accidisset et considerabant, quotienscunque alia calamitas iis acciderat (cf. II 75, 2). De recepta lectione cf. II 17, 1. III 35, 1. 54, 4. IV 69, 3. V 3, 4. 30, 2. VI 32, 2.

§ 3. ταῖς τριάκοντα ναυσίν. Sunt naves Argivis auxilio missae VI 105, 1. — ἐξ Ἄργους ὁρμώμενοι additur praeter ea, quae VI 105, 2 narrata sunt. Non potest omitti quod in plurimis codd. deest ἐξ Ἄργους. Nam proficisci eos, qui alienam terram devastent, tam ex se intellegitur, ut prorsus inepte addatur. Neque ex Attica cogitando suppleri potest. Nam eius supplementi nullum est indicium et, si esset, non conveniret illud ad participii ὁρμώμενος vim, quippe quod referri soleat ad stationem, unde profecti in aliena terra bellum gerunt. Cf. adn. II 64, 2. — οὐκ ἤθελον ἐπιτρέπειν, rem controversam iudicio permittere

κεδαιμόνιοι νομίσαντες τὸ παρανόμημα, ὅπερ καὶ σφίσι πρότερον ἡμάρτητο, αὖθις ἐς τοὺς Ἀθηναίους τὸ αὐτὸ περιεστάναι, πρόθυμοι ἦσαν ἐς
4 τὸν πόλεμον. καὶ ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ σίδηρόν τε περιήγγελλον κατὰ τοὺς ξυμμάχους καὶ τἆλλα ἐργαλεῖα ἡτοίμαζον ἐς τὸν ἐπιτειχισμόν. καὶ τοῖς ἐν τῇ Σικελίᾳ ἅμα ὡς ἀποπέμψοντες ἐν ταῖς ὁλκάσιν ἐπικουρίαν αὐτοί τε ἐπόριζον καὶ τοὺς ἄλλους Πελοποννησίους προσηνάγκαζον. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ ὄγδοον καὶ δέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι Δεκέλειάν τε Ἄγιδος ἡγουμένου τειχίζουσι καὶ ἐς τὴν Σικελίαν ὁπλίτας ἀποστέλλουσιν.

1 19. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου ἦρος εὐθὺς ἀρχομένου πρώτατα δὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσέβαλον· ἡγεῖτο δὲ Ἆγις ὁ Ἀρχιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς. καὶ πρῶτον μὲν τῆς χώρας τὰ περὶ τὸ πεδίον ἐδῄωσαν, ἔπειτα Δεκέλειαν ἐτείχιζον, κατὰ πόλεις διελόμενοι τὸ
2 ἔργον. ἀπέχει δὲ ἡ Δεκέλεια σταδίους μάλιστα τῆς

§ 4. ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ Vat. H. At vid. sd. III 25, 2.

Cap. **19.** § 1. πρώτατα (i. e. πρῴτατα) M. γρ. It., reliqui πρωίτατα vel πρωιαίτατα vel πρωαίτατα. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 20.
δὴ om. Vat.
Prius οἱ om. Vat. H. Ita Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι V 18, 1. VIII 58, 1, at οἱ Λακ. καὶ οἱ ξύμμ. III 15, 1. Atque Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι III 1, 1. 89, 1. IV 2, 1, sed οἱ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι II 71, 1.

nolebant. Cf. adn. I 28, 2. V 31, 3. — περιεστάναι, conversum esse (cf. adn. I 120, 5), recidisse.

§ 4. σίδηρον. Instrumenta ferrea, cum sequantur verba καὶ τὰ ἄλλα ἐργαλεῖα, interpretatur Held. ad Plut. Timol. p. 437. Cf. adn. IV 69, 2. — ἐπόριζον. Ne medio opus sit, dativum τοῖς ἐν τῇ Σικ. non solum cum ἀποπέμψ., sed etiam cum ἐπόριζον iungendum censemus. — προσηνάγκαζον, scil. πορίζειν. Cf. adn. I 106, 1.

Cap. **19.** § 1. ἐσέβαλον. De hac irruptione cf. Diod. XIII 9, 2. — περί. Cf. adn. I 14, 2. II 23, 1. — κατὰ ... διελόμενοι τὸ ἔργον. Cf. adn. II 78, 1.

§ 2. ἀπέχει δὲ ἡ Δεκέλεια σταδίους ... εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Decelea ad introitum viae per Parnethem Oropum ferentis, ubi hodie sit Tatoi seu Tatoy, collocatur a Gell. It. per Graec. p. 106. Dodw. p. 502 (p. 333. ed. Germ.) Leak. de Pag. Att. p. 10 sq. (13 sq.

τῶν Ἀθηναίων πόλεως εἴκοσι καὶ ἑκατόν, παραπλήσιον δὲ καὶ οὐ πολλῷ πλέον καὶ ἀπὸ τῆς Βοιωτίας. ἐπὶ δὲ τῷ πεδίῳ καὶ τῆς χώρας τοῖς κρατίστοις [ἐς τὸ κακουργεῖν] ᾠκοδομεῖτο τὸ τεῖχος, ἐπιφανὲς μέχρι τῆς τῶν Ἀθηναίων πόλεως. καὶ 3 οἱ μὲν ἐν τῇ Ἀττικῇ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐτείχιζον· οἱ δ' ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ἀπέστελλον περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ταῖς ὁλκάσι τοὺς ὁπλίτας ἐς τὴν Σικελίαν, Λακεδαιμόνιοι μὲν τῶν τε Εἱλώτων ἐπιλεξάμενοι τοὺς βελτίστους καὶ νεο-

§ 2. καὶ οὐ Vat. H. I. idemque, ut videtur, Valla scribens tantundem aut non multo plus a Boeotia; reliqui καὶ om. Cf. adn.

ἀπὸ H. D. Vall., τὰ ἀπὸ T., reliqui male ἐπὶ, quo recepto παραπλήσιον δὲ καὶ ... καὶ del. Krueg. Sed ne sic quidem explicationem habet ἐπί. Cf. adn.

§ 3. βελτίους Pal. Aug. M. Marc. Cass. Cl. Ven. B. C. F. G. T.

Vulgo τῶν νεοδαμωδῶν, sed invitis libris plurimis, qui τῶν om. Neque particulae τέ collocatione articulum flagitari docet

ed. Germ.) Bursian Geogr. I p. 335. — παραπλήσιον ... Βοιωτίας. Verba ipsa, postquam ἀπό pro ἐπί restitutum est, satis perspicua sunt et consuetudini sermonis consentanea (cf. adn. 12, 4. III 17, 1), sed difficultatem geographicam hic invenerunt, quod Decelea haud recte diceretur haud multo plus centum viginti stadiis a Boeotia afuisse. At secundum tabulam a Kieperto delineatam, quae est in eius Atl. Graec. et colon. Gr., via, quae Decelea Oropum et inde praeter oram ad fines Boeotiae ferebat, paulo longior erat quam centum viginti stadia. Oropiam autem Th. Atticae attribuit. Cf. adn. IV 91, 1. — ἐπὶ τῷ πεδίῳ, contra planitiem. Cf. adn. III 93, 2. V 33, 1. VII 27, 3. — τῆς χώρας τοῖς κρατίστοις, fertilissimis terrae partibus. Cf. Xen. Hist. Gr. III 4, 20 ἐπὶ τὰ κράτιστα τῆς χώρας. — [ἐς τὸ κακουργεῖν], quae si ipse Th. scripsisset, cum verbis ᾠκοδομεῖτο τὸ τεῖχος cohaererent, merito suspecta sunt Kruegero. Nam non solum nihil addunt ad sententiam, sed, cum eadem res ipsa praep. ἐπί exprimatur (cf. adn. III 93, 2. V 33, 1), eius vim inutiliter debilitant. — ἐπιφανές, ut καταφανές I 63, 2, ubi vid. adn. Cf. VI 96, 2. Rem ipsam iis, quae apud Xenoph. Hist. Gr. I 1, 35 de Agide e Decelea naves frumentarias in Piraeeum intrantes conspicato narrentur, confirmari adnotat Bloomf.

§ 3. ἀπέστελλον. Cf. adn. 20, 2. — ταῖς ὁλκάσι. „Ἐν ταῖς ὁλκάσι? ut VII 7, 3. 17, 3. [18, 4. 50, 1.]“ Krueg. Potest tamen non solum mittere in navibus onerariis, sed etiam mittere navibus dici, et similiter paulo post legimus οἱ ὁπλῖται ταῖς ὁλκάσιν ἀπῆραν, quae nunc ipse Krueg.

δαμώδων, ξυναμφοτέρων ἐς ἑξακοσίους ὁπλίτας, καὶ Ἔκκριτον Σπαρτιάτην ἄρχοντα, Βοιωτοὶ δὲ τριακοσίους ὁπλίτας, ὧν ἦρχον Ξένων τε καὶ Νί-
4 κων Θηβαῖοι καὶ Ἡγήσανδρος Θεσπιεύς. οὗτοι μὲν οὖν ἐν τοῖς πρῶτοι ὁρμήσαντες ἀπὸ τοῦ Ταινάρου τῆς Λακωνικῆς ἐς τὸ πέλαγος ἀφεῖσαν· μετὰ δὲ τούτους Κορίνθιοι οὐ πολλῷ ὕστερον πεντακοσίους ὁπλίτας, τοὺς μὲν ἐξ αὐτῆς Κορίνθου, τοὺς δὲ προσμισθωσάμενοι Ἀρκάδων, καὶ ἄρχοντα Ἀλέξαρχον Κορίνθιον προστάξαντες ἀπέπεμψαν. ἀπέστειλαν δὲ καὶ Σικυώνιοι διακοσίους ὁπλίτας ὁμοῦ
5 τοῖς Κορινθίοις, ὧν ἦρχε Σαργεὺς Σικυώνιος. αἱ δὲ πέντε καὶ εἴκοσι νῆες τῶν Κορινθίων αἱ τοῦ χειμῶνος πληρωθεῖσαι ἀνθώρμουν ταῖς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ εἴκοσιν Ἀττικαῖς, ἕωσπερ αὐτοῖς οὗτοι οἱ

Elmsl. ad Eur. Heracl. 622. De accentu vocabuli νεοδ. cf. sd. V 34, 1.

ἐς ἑξακοσίους Vat., reliqui ἐς om. nec addit Diod. XIII 8, 3, unde tamen Th. id non scripsisse concludere non licet.

§ 4. ἐν τοῖς πρώτοις codd. Emend. Reiz. de accent. incl. p. 20, cui adstipulamur, non quo omnium primos significari putemus (cf. adn.), sed quod Th. in ἐν τοῖς locutionis usu constantem fuisse Bekk. auctore credimus.

ἀφῆκαν libri. Cf. V 81, 1, VII 53, 4. sd. IV 38, 1.

ἀπ' pro ἐξ Vat. Cf. VI 30, 2. VII 50, 1. VIII 53, 1.

§ 5. αὐτοῖς οὗτοι Vat., reliquorum plurimi et optimi αὐτοῖς om., pauci deteriores οὗτοι om. Cf. adn. III 98, 1.

comparat. — νεοδαμώδων. De his vid. adn. ad V 34, 1, de Helotis hoplitis Muell. Dor. II 37.

§ 4. ἐν τοῖς πρῶτοι non omnium primi vertendum est, sed inter primos. Cf. adn. III 17, 1. Antea autem iam profectae erant viginti quinque naves triremes Corinthiorum (17, 4. 19, 5). — ὁρμήσαντες. Cf. adn. II 19, 1. — ἀφεῖσαν. „Frequens est locutio nautica ἀφιέναι et uti h. l. ἀφιέναι εἰς τὸ πέλαγος, in qua supplendum τὴν ναῦν et τὰς ναῦς.“ Abr. Cf. Herodot. VII 193 et Lob. ad Soph. Ai. 250. Ἐνήσομεν εὐρέι πόντῳ similiter dixit Homerus. — προστάξαντες. Cf. adn. III 26, 1. — Σικυώνιοι, coacti. Vid. 58, 3. Ab his et Corinthiis et Boeotis coniunctis mille missos esse etiam Diod. XIII 8, 3 scribit.

§ 5. αἱ δὲ πέντε καὶ εἴκοσι ... εἴκοσιν Ἀττικαῖς. Cf. 17, 4. 31, 4. Polyaen. VI 23, qui Panormi (de quo loco cf. Thuc. II 86, 1) Corinthios stationem habuisse narrat. Non eaedem sunt hae viginti Atheniensium naves apud Naupactum stationem habentes atque quae 17, 2 circa Peloponnesum custo-

ὁπλῖται ταῖς ὁλκάσιν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ἀπῆραν· οὗπερ ἕνεκα καὶ τὸ πρῶτον ἐπληρώθησαν, ὅπως μὴ οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τὰς ὁλκάδας μᾶλλον ἢ πρὸς τὰς τριήρεις τὸν νοῦν ἔχωσιν.

Ἀθηναῖοι Χαρικλέα τε περὶ Πελόποννησον καὶ Δημοσθένη πρῶτον μὲν μετ' ἐκείνου, ἔπειτα δὲ ἐς τὴν Σικελίαν ἀποπέμπουσιν.

20. Ἐν δὲ τούτῳ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἅμα τῆς 1
Δεκελείας τῷ τειχισμῷ καὶ τοῦ ἦρος εὐθὺς ἀρχομένου περί τε Πελοπόννησον ναῦς τριάκοντα ἔστειλαν καὶ Χαρικλέα τὸν Ἀπολλοδώρου ἄρχοντα, ᾧ εἴρητο καὶ ἐς Ἄργος ἀφικομένῳ κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν παρακαλεῖν Ἀργείων [τε] ὁπλίτας ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ τὸν Δημοσθένη ἐς τὴν Σικελίαν, ὥσπερ 2
ἔμελλον, ἀπέστελλον ἑξήκοντα μὲν ναυσὶν Ἀθηναίων καὶ πέντε Χίαις, ὁπλίταις δὲ ἐκ καταλόγου Ἀθηναίων διακοσίοις καὶ χιλίοις, καὶ νησιωτῶν ὅσοις ἑκασταχόθεν οἷόν τ' ἦν πλείστοις χρήσασθαι, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ξυμμάχων τῶν ὑπηκόων,

τὸ πρῶτον Vat. H., reliqui τὸ πρότερον. Requiritur ab initio. Cf. III 86, 4. V 10, 9.

τὰς ante ὁλκάδας in plurimis libris male deest.

Cap. **20.** § 1. τῆς Δεκελείας Vat. H., satis bene, quoniam hic locus bis paulo ante commemoratus est. Vulgo τῆς deest. Cf. sd. VIII 35, 3, sed etiam VII 5, 2.

τε post περί om. omnes praeter Vat. H. Respondet ei καί ante τὸν Δημοσθένη positum.

diendi causa mittuntur. — τὸν νοῦν ἔχωσιν. Cf. adn. III 22, 5.

Cap. **20.** § 1. Χαρικλέα. Hic postea unus ex triginta tyrannis fuit. Vid. Xen. Hist. Gr. II 3, 2. Comm. I 2, 31. — Ἀργείων [τε]. „Hoc τέ referri mihi videtur ad suppressam aut aliter expressam respondentem sententiam tum infestare oram Laconicam." Kistem. Quod si probes, τέ per anacoluthon dictum esse et Thucydidem proprie καὶ τὸν Δημοσθένη, ὃν ἐς τὴν Σικελίαν ἀπέστελλον, μετ' αὐτοῦ ἅμα περιπλέοντα ξυστρατεύεσθαι περὶ τὴν Λακωνικήν, quae postrema § 2 extr. sequuntur, pergere voluisse existima. Est tamen hoc durius anacoluthon atque, si recte τέ ante Πελοπόννησον receptum est, prorsus non ferendum. Hic igitur delendam particulam recte putant Reisk. Dobr. alii. Pro παρακαλεῖν Krueger conicit παραλαβεῖν, ut § 2. Vulgata cum emphasi quadam dicta ad naves explendas advocare significat.

§ 2. ἀπέστελλον. Imperfectum, quod 13, 3 forsitan in mittendo occupati erant explices, hic ea ratione positum videtur, de qua dictum est adn. I 26, 1. — χρήσασθαι, sensu incohativo in usum convertere. — ὑπηκόων. Cf. adn. 57, 3.

*εἴ ποθέν τι εἶχον ἐπιτήδειον ἐς τὸν πόλεμον, ξυμ-
πορίσαντες. εἴρητο δ' αὐτῷ πρῶτον μετὰ τοῦ Χα-
ρικλέους ἅμα περιπλέοντα ξυστρατεύεσθαι περὶ τὴν*
3 *Λακωνικήν. καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης ἐς τὴν Αἴγιναν
πλεύσας τοῦ στρατεύματός τε εἴ τι ὑπελέλειπτο
περιέμενε καὶ τὸν Χαρικλέα τοὺς Ἀργείους παρα-
λαβεῖν.*

Γύλιππος καὶ Ἑρμοκράτης πείθουσι τοὺς Συρακοσίους τὰς ναῦς πληροῦν καὶ ναυμαχίας ἀποπειρᾶσθαι.

1 21. *Ἐν δὲ τῇ Σικελίᾳ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρό-
νους τούτου τοῦ ἦρος καὶ ὁ Γύλιππος ἧκεν ἐς τὰς
Συρακούσας ἄγων ἀπὸ τῶν πόλεων ὧν ἔπεισε*
2 *στρατιὰν ὅσην ἑκασταχόθεν πλείστην ἐδύνατο. καὶ
ξυγκαλέσας τοὺς Συρακοσίους ἔφη χρῆναι πλη-
ροῦν ναῦς ὡς δύνανται πλείστας καὶ ναυμαχίας
ἀπόπειραν λαμβάνειν· ἐλπίζειν γὰρ ἀπ' αὐτοῦ τι
ἔργον ἄξιον τοῦ κινδύνου ἐς τὸν πόλεμον κατεργά-*
3 *σεσθαι. ξυνανέπειθε δὲ καὶ ὁ Ἑρμοκράτης οὐχ*

§ 2. *ξυστρατεύσασθαι* Vat. H.
§ 3. *ὑπελείπετο* codd. Cf. adn.
Cap. **21.** § 2. *κατεργάσασθαι* codd. plurimi. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 7.
§ 3. *ξυνέπειθε* It. Marc. Pal. Aug. M. Cass. Cl. Cant. Ven. C. F. G. Cf. adn.

§ 3. ***εἴ τι ὑπελέλειπτο***, si quid nondum aderat. Cf. 33, 6. Non recte Class. imperf. defendit discrepantiam quandam inter hunc locum et 33,6 statuens, quae nulla est, et hoc ipsum quod vertit, wenn noch etwas zurück war, non exprimitur nisi plusquamperfecto. — ***παραλαβεῖν***] *ἀπὸ κοινοῦ τὸ περιέμενεν*. Schol.

Cap. **21.** § 1. ***ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τούτου τοῦ ἦρος***. Cf. IV 2. 1. — ***Γύλιππος ἧκεν . . . ἄγων*** cet. Cf. 7, 2.

§ 2. ***ἀπόπειραν λαμβάνειν***, periculum subire, ut *πεῖραν λαμβάνοντας* Plat. Prot. 348 a. — ***ἀπ' αὐτοῦ***, i. e. *ἀπὸ τοῦ ναυμαχίας ἀπόπειραν λαμβάνειν*. „*Ἀπό* vel *διά* explices [coll. Matth. Gr. § 396 adn. 2 et adn. II 77, 1. VI 19, 2] vel intellexeris: si inde coepissent . . . Neque enim spondere illis videatur Gylippus fore, ut primo statim experimento aliquid perficiant, sed eo initio usos deinde plus moturos.“ Bau. — ***ἐς τὸν πόλεμον***, ad hoc bellum, ad belli successum iuvandum.

§ 3. ***ξυνανέπειθε . . . πρὸς τοὺς Ἀθ***: „Praeterquam quod *τοῦ* frustra explicare conati sunt, qua de re dixi in Symb. phil. Bonn. p. 388, *ἐπιχειρεῖν* cum *πρός* coniuncti neque apud Th. neque apud alium scriptorem exemplum exstat. Et quid *ἀθυμεῖν ἐπιχειρήσειν* aliud est nisi desperare se aggressurum esse? Ut breviter di-

ἥκιστ' αὐτοὺς ταῖς ναυσὶ μὴ ἀθυμεῖν [ἐπιχειρήσειν] πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, λέγων οὐδὲ ἐκείνους πάτριον τὴν ἐμπειρίαν οὐδὲ ἀίδιον τῆς θαλάσσης ἔχειν, [ἀλλ'] ἠπειρώτας μᾶλλον τῶν Συρακοσίων ὄντας καὶ ἀναγκασθέντας ὑπὸ Μήδων ναυτικοὺς γενέσθαι. καὶ πρὸς ἄνδρας τολμηροὺς οἵους καὶ Ἀθηναίους τοὺς ἀντιτολμῶντας χαλεπωτάτους [αὐτοῖς] φαίνεσθαι· ᾧ γὰρ ἐκεῖνοι τοὺς πέλας, οὐ

ἥκιστα τοῦ codd., nisi quod M. m. Ar. Chr. I. K. b. τοῦ om., factum ex ἥκιστ' αὐτοὺς similiter atque V 16, 1 μάλιστα τὴν ex μάλιστ' αὐτήν. Cf. adn.

ἐπιχειρῆσαι Gr.

ἐκείνοις It. Laur. Marc. Pal. Aug. M. m. Cass. Gr. Cant. Ven. B. C.

ἀλλ', quo facillime caremus, om. Vat.

ἂν αὐτοῖς cum paucis aliis Vat., αὐτοὺς Pal. Aug. Haec et αὐτοῖς omnia ex repetito — άτους orta esse putamus. Cf. adn.

cam quod sentio, ἐπιχειρήσειν ex ἐπιχειρῆσαι vel ἐπιχείρησιν interpretandi causa adscripto ortum et legendum esse suspicor ξυνανέπειθε . . . οὐχ ἥκιστ' αὐτοὺς ταῖς ναυσὶ μὴ ἀθυμεῖν πρὸς τοὺς Ἀθ., i. e. navibus non diffidere adversus Athenienses. Cf. II 88, 3. VII 60, 5." Stahl. Quaest. gram. p. 8 sq. Frustra Class. de delendo ἐπιχειρήσειν consentiens genetivum τοῦ ἀθυμεῖν exemplis eiusdem casus post ξυναίρεσθαι (IV 10, 1. V 28, 2) et ξυνεπιλαμβάνεσθαι (VI 70, 1. VIII 26, 1) positi defendit. Nam ξυναίρονταί τινος qui eius ipsius rei participes fiunt; Hermocrates autem ipse intrepidus non particeps fit τοῦ μὴ ἀθυμεῖν, sed alios participes facit. Multo minus huc afferri poterat ξυνεπιλαμβάνεσθαι, quoniam ipsum verbum simplex ἐπιλαμβάνεσθαι cum genetivo iungitur. Ceterum apte hic Hermocrates cum Gylippo ἀναπείθειν dicitur, quod civibus suis, cum antea ad pacem faciendam inclinassent (2, 2), aliud persuasit. Cf. 7, 4. — οἵους καὶ Ἀθηναίους. Cf. Matth. Gr. § 473 adn. 2. Krueg. Gr. § 62, 4 adn. 3. — καὶ πρὸς ἄνδρας τολμηροὺς . . . φαίνεσθαι, et adversus homines audaces eos, qui vicissim audacia uterentur, gravissimos se exhibere. Qui αὐτοῖς retinent πρὸς ἄνδρας . . . Ἀθηναίους proprie inter τοὺς et ἀντιτολμῶντας interponenda fuisse censent, qua de re cf. adn. IV 20, 4. Sed usquam tot verba quot hic habemus sic articulo anteponi non meminimus. Etiam minus probamus quod Class. scripsit χαλεπωτάτους καὶ αὐτοὺς φαίνεσθαι. Nam alios item gravissimos esse non dictum est, quia τολμηρούς neque per se eam sententiam habet neque ita inter se referuntur τολμηρούς et χαλεπωτάτους, sed τολμηρούς et τοὺς ἀντιτολμῶντας, quod idem fere est atque τοὺς καὶ αὐτοὺς τολμῶντας. — ᾧ γὰρ ἐκεῖνοι . . .] ᾧ γὰρ ἐκεῖνοι, φησί, φοβοῦσι τοὺς πέλας, τουτέστι διὰ θράσος καὶ οὐχὶ διὰ δυνάμεως ὑπεροχήν, τούτῳ

δυνάμει ἔστιν ὅτε προύχοντες, τῷ δὲ θράσει ἐπιχειροῦντες, καταφοβοῦσι, καὶ σφᾶς ἂν τὸ αὐτὸ
4 *ὁμοίως τοῖς ἐναντίοις ὑποσχεῖν. καὶ Συρακοσίους εὖ εἰδέναι ἔφη τῷ τολμῆσαι ἀπροσδοκήτως πρὸς τὸ Ἀθηναίων ναυτικὸν ἀντιστῆναι πλέον τι, διὰ τὸ τοιοῦτον ἐκπλαγέντων αὐτῶν, περιγενησομένους ἢ Ἀθηναίους τῇ ἐπιστήμῃ τὴν Συρακοσίων ἀπειρίαν βλάψοντας. ἰέναι οὖν ἐκέλευεν ἐς τὴν πεῖραν*
5 *τοῦ ναυτικοῦ καὶ μὴ ἀποκνεῖν. καὶ οἱ μὲν Συρακόσιοι, τοῦ τε Γυλίππου καὶ Ἑρμοκράτους καὶ εἴ του ἄλλου πειθόντων, ὥρμηντό τε ἐς τὴν ναυμαχίαν καὶ τὰς ναῦς ἐπλήρουν.*

1 22. *Ὁ δὲ Γύλιππος ἐπειδὴ παρεσκεύαστο τὸ ναυτικόν, ἀγαγὼν ὑπὸ νύκτα πᾶσαν τὴν στρατιὰν τὴν πεζὴν αὐτὸς μὲν τοῖς ἐν τῷ Πλημμυρίῳ τεί-* *Γύλιππος τῷ Πλημμυρίῳ κατά τε γῆν καὶ κατὰ θά-*

ὑπάρχειν, s. v. *γρ. ὑποσχεῖν* H. Cf. adn.
§ 4. *τι* om. omnes praeter Vat. H. Cf. V 109.
περιγενησομένους Vat. H., reliqui *περιεσομένους*.
§ 5. *τοῦ Ἑρμοκράτους* omnes praeter Vat. H.
Cap. **22.** § 1. *παρεσκεύαστο* Gr. H., *παρεσκευάσατο* reliqui. Sed illud verum est. Nam classem Gylippus non ipse comparavit, sed Syracusanos ut compararent adhortatus est. Cf. Weidn. Parerg. p. 17.

ἂν καὶ ὑπὸ Συρακοσίων ἐκφοβήσεσθαι τοὺς Ἀθηναίους. Schol. — *τῷ θράσει*, sua audacia. — *καὶ σφᾶς . . . ὑποσχεῖν*, se quoque idem (eundem metum) pariter adversariis subiecturos (praebituros) esse. Cf. Pind. Ol. II 54 *πλοῦτος βαθεῖαν ὑπέχων μέριμναν*, opulentia profundam curam menti subiciens sive praebens. Frustra *σφίσιν τὸ αὐτὸ . . . ὑπάρχειν* Linwood. in Annal. phil. a. 1862 p. 202. Pro *σφᾶς* Bekk. *σφεῖς* mavult. Sed cf. III 111, 3. VIII 32, 3.

§ 4. *καὶ Συρακοσίους* cet., i. e. *καὶ εὖ εἰδέναι ἔφη ὅτι οἱ Συρακόσιοι τῷ τολμῆσαι . . . ἀντιστῆναι πλέον τι . . . περιέσονται . . . ἢ Ἀθηναῖοι . . . βλάψουσι.* — *τὴν Συρακοσίων ἀπειρίαν.* Magis oratorie quam *τοὺς Συρακοσίους διὰ τὴν ἀπειρίαν αὐτῶν* vel *ἀπείρους τοὺς Συρακοσίους.*

§ 5. *τοῦ τε Γυλίππου . . . πειθόντων*, i. e. *τοῦ τε Γυλ. καὶ Ἑρμοκρ. πειθόντων καὶ εἴ τις ἄλλος ἔπειθε.* Cf. Soph. Ai. 483 *ἐξέφυν πατρὸς εἴπερ τινὸς σθένοντος ἐν πλούτῳ Φρυγῶν*, ac Matth. Gr. § 556 adn. 2. § 617, 1 g. Krueg. Gr. § 60, 10 adn. 2.

Cap. **22.** § 1. *ἐπειδὴ παρεσκεύαστο.* Cf. I 46, 1. III 102, 1. — *ἀγαγών*, cum eduxisset. Cf. IV 53, 1. Ceterum totum membrum *ἀγαγὼν . . . πεζὴν* duobus insequentibus Th. praeposuit, quasi infra perrecturus esset *τὰς δὲ τριήρεις*

λυσσαν προσβάλλει· καὶ ἐν ᾧ κρατερὰ γίγνεται ναυμαχία,

χεσι κατὰ γῆν ἔμελλε προσβαλεῖν, αἱ δὲ τριήρεις τῶν Συρακοσίων ἅμα καὶ ἀπὸ ξυνθήματος πέντε μὲν καὶ τριάκοντα ἐκ τοῦ μεγάλου λιμένος ἐπέπλεον, αἱ δὲ πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἐκ τοῦ ἐλάσσονος, οὗ ἦν καὶ τὸ νεώριον αὐτοῖς, [καὶ] περιέπλεον, βουλόμενοι πρὸς τὰς ἐντὸς προσμῖξαι καὶ ἅμα ἐπιπλεῖν τῷ Πλημμυρίῳ, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν θορυβῶνται. οἱ δ' Ἀθηναῖοι 2
διὰ τάχους ἀντιπληρώσαντες ἑξήκοντα ναῦς ταῖς μὲν πέντε καὶ εἴκοσι πρὸς τὰς πέντε καὶ τριάκοντα τῶν Συρακοσίων τὰς ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ἐναυμάχουν, ταῖς δ' ἐπιλοίποις ἀπήντων ἐπὶ τὰς ἐκ τοῦ νεωρίου περιπλεούσας. καὶ εὐθὺς πρὸ τοῦ στόματος τοῦ μεγάλου λιμένος ἐναυμάχουν, καὶ ἀντεῖχον ἀλλήλοις ἐπὶ πολύ, οἱ μὲν βιάσασθαι βουλόμενοι τὸν ἔσπλουν, οἱ δὲ κωλύειν.

τὰ ἐν τῷ Πλημμυρίῳ τείχη αἱρεῖ. αἱ δὲ νῆες τῶν Συρακοσίων τρέπονται.

23. Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Γύλιππος, τῶν ἐν τῷ 1
Πλημμυρίῳ Ἀθηναίων πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπικαταβάντων καὶ τῇ ναυμαχίᾳ τὴν γνώμην προσεχόντων, φθάνει προσπεσὼν ἅμα τῇ ἕῳ αἰφνιδίως τοῖς τείχεσι, καὶ αἱρεῖ τὸ μέγιστον πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ τὰ ἐλάσσω δύο, οὐχ ὑπομεινάντων τῶν φυλάκων, ὡς εἶδον τὸ μέγιστον ῥᾳδίως ληφθέν. καὶ ἐκ μὲν τοῦ πρώτου ἁλόντος χαλεπῶς οἱ ἄν- 2

καί, quo syntaxis turbatur, om. H. Vall.
§ 2. *ἔκπλουν* Vat.

... *ἐπιπλεῖν ἐκέλευεν.* — *αἱ δὲ πέντε καὶ τεσσαράκοντα*, i. e. ceterae XLV, quae, si XXXV detraxeris, restant; nam universas octoginta fuisse ex articulo similiter atque 24, 1 in *τὰ δὲ δύο* et 25, 1 *αἱ δὲ ἕνδεκα* posito colligendum est. Cf. c. 37 extr. et ibi adn. — *νεώριον.* De hoc cf. Holm. Hist. Sic. II p. 382. — *περιέπλεον.* Ortygiam. — *βουλόμενοι.* De masculino cf. adn. I 110, 4. — *πρὸς τὰς ἐντὸς προσμῖξαι*] *ταῖς ἰδίαις ταῖς ἐντὸς τοῦ μεγάλου λιμένος συμμῖξαι.* Schol.

§ 2. *ἀντιπληρώσαντες.* Respicere ad *πληροῦν* 21, 5 docet Abr. et similia confert exempla. — *ταῖς μὲν πέντε καὶ εἴκοσι.* De articulo cf. adn. I 116, 1.

Cap. **23.** § 1. *ἐπικαταβάντων.* Cf. adn. IV 11, 1. — *φθάνει προσπεσών*, priusquam eum prohibere possent, invasit.

§ 2. *τοῦ πρώτου ἁλόν-*

θρωποι, ὅσοι καὶ ἐς τὰ πλοῖα καὶ ὁλκάδα τινὰ κατέφυγον, ἐς τὸ στρατόπεδον ἐξεκομίζοντο· τῶν γὰρ Συρακοσίων ταῖς ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ναυσὶ κρατούντων τῇ ναυμαχίᾳ ὑπὸ τριήρους μιᾶς καὶ εὖ πλεούσης ἐπεδιώκοντο· ἐπειδὴ δὲ τὰ δύο τειχίσματα ἡλίσκετο, ἐν τούτῳ καὶ οἱ Συρακόσιοι ἐτύγχανον ἤδη νικώμενοι, καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν φεύ-
3 γοντες ῥᾷον παρέπλευσαν. αἱ γὰρ τῶν Συρακοσίων αἱ πρὸ τοῦ στόματος νῆες ναυμαχοῦσαι βιασάμεναι τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς οὐδενὶ κόσμῳ ἐσέπλεον καὶ ταραχθεῖσαι περὶ ἀλλήλας παρέδοσαν τὴν νίκην τοῖς Ἀθηναίοις· ταύτας τε γὰρ ἔτρεψαν καὶ ὑφ' ὧν τὸ πρῶτον ἐνικῶντο ἐν τῷ λιμένι.
4 καὶ ἕνδεκα μὲν ναῦς τῶν Συρακοσίων κατέδυσαν καὶ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἀπέκτειναν, πλὴν ὅσον ἐκ τριῶν νεῶν, οὓς ἐζώγρησαν· τῶν δὲ σφετέρων τρεῖς νῆες διεφθάρησαν. τὰ δὲ ναυάγια ἀνελκύσαντες τῶν Συρακοσίων καὶ τροπαῖον ἐν τῷ νησιδίῳ στήσαντες τῷ πρὸ τοῦ Πλημμυρίου ἀνεχώρησαν ἐς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον.

Cap. **23.** § 2. καὶ ὑπὸ H. Idem antea γὰρ om.
§ 3. ναῦς om. H., quo nonnihil suspectum fieret, nisi in eodem 25, 1 excidisset.
αὐτάς τε H.

τος. Falso Class. propter praegressum τὸ μέγιστον πρῶτον hic πρῶτον scripsit. Nam illic quoque πρῶτον adiectivum est. Cf. VI 66, 3. — **τὰ πλοῖα.** Etenim τὰ πλοῖα τὰ μεγάλα ibi stationem habebant. Vid. 4, 5. — **τὸ στρατόπεδον.** Significantur castra prope duplicem murum infra Epipolas sita. Cf. adn. 8, 3. — **τῶν γὰρ . . .** Explicatur, cur χαλεπῶς effugerint. — **τῇ ναυμαχίᾳ.** Haec, quae post verba ταῖς . . . ναυσί sane abesse possunt, deleri aliquando voluit Krueg. Sed cf. I 100, 2.

§ 3. **αἱ πρὸ . . . ναυμαχοῦσαι.** De collocatione horum cf. adn. I 90, 1. Sunt naves, quae ex portu minore circumvectae erant (22, 1).

§ 4. **πλὴν ὅσον,** praeterquam quod ex tribus navibus homines non necarunt. Cum eadem brevitate πλὴν ὅσον dictum est a Plat. de Legg. 670a. 656d. — **τῷ νησιδίῳ . . . Πλημμυρίου.** Ante Plemmyrium ad introitum magni portus parva insula iacet, quae nomen notum non videtur habuisse . . . Hodie Isola del Castelluccio vocatur.“ Bred. Eam significari putant etiam Cluv. Sic. p. 182 et Leak. apud Bloomf. II p. 682. Praeter eam tamen

αὕτη δὲ ἡ τοῦ Πλημμυρίου ἅλωσις μέγιστα ἔβλαψεν Ἀθηναίους.

24. *Οἱ δὲ Συρακόσιοι κατὰ μὲν τὴν ναυμα-
χίαν οὕτως ἐπεπράγεσαν, τὰ δ' ἐν τῷ Πλημμυρίῳ
τείχη εἶχον· καὶ τροπαῖα ἔστησαν αὐτῶν τρία. καὶ
τὸ μὲν ἕτερον τοῖν δυοῖν τειχοῖν τοῖν ὕστερον
ληφθέντοιν κατέβαλον, τὰ δὲ δύο ἐπισκευάσαντες
ἐφρούρουν. ἄνθρωποι δ' ἐν τῶν τειχῶν τῇ ἁλώ-* 2
*σει ἀπέθανον καὶ ἐζωγρήθησαν πολλοί, καὶ χρή-
ματα πολλὰ τὰ ξύμπαντα ἑάλω· ὥσπερ γὰρ τα-
μιείῳ χρωμένων τῶν Ἀθηναίων τοῖς τείχεσι πολλὰ
μὲν ἐμπόρων χρήματα καὶ σῖτος ἐνῆν, πολλὰ δὲ
καὶ τῶν τριηράρχων, ἐπεὶ καὶ ἱστία τεσσαράκοντα
τριήρων καὶ τἆλλα σκεύη ἐγκατελήφθη καὶ τριή-
ρεις ἀνειλκυσμέναι τρεῖς. μέγιστόν τε καὶ ἐν τοῖς* 3
*πρῶτον ἐκάκωσε τὸ στράτευμα [τὸ] τῶν Ἀθηναίων
ἡ τοῦ Πλημμυρίου λῆψις· οὐ γὰρ ἔτι οὐδ' [οἱ] ἔσ-*

Cap. **24.** § 2. *ὥστε* codd., *ὥσπερ* legit Flav. Jos. Antiqu. XVIII 9, 1 Th. verba sic. imitatus: *ἐχρῶντό τε ὥσπερ ταμιείῳ ταῖσδε ταῖς πόλεσιν.* Cf. adn.
τῶν τριηράρχων cum paucis aliis Vat., reliqui *τῶν* om.
§ 3. *μέγιστον δὲ* omnes praeter Vat.
τὸ om. Vat. H. M. Ar. E.
οἱ om. Vat. H.

ibidem esse alteram insulam, quae San Maricano nominetur, tradunt Letr. Syr. p. 74 et Goell. Syr. p. 77 sp., quae etiam in Leakii sive Bloomfieldii tabula Syracusarum delineata est, sed ita, ut scopulus potius videatur esse quam insula.

Cap. **24.** § 1. *αὐτῶν*, i. e. *τῶν (ληφθέντων) τειχῶν.* Cf. VI 98, 4.

§ 2. *χρήματα . . . ἑάλω.* De *χρημάτων* voce vid. adn. VI 49, 3. 97, 5, de re Diod. XIII 9, 4 et Plut. Nic. 20. — *ὥσπερ . . . χρωμένων.* Quod in codd. legitur *ὥστε* neque, ut apud tragicos et Herodotum, pro *ὡς* esse potest et cum *ταμιείῳ* iungi neque more Herodoteo ad *χρωμένων* pertinere. Nam quae *ὥστε* cum participio iuncti praeter hunc locum ex Atticis scriptoribus afferuntur exempla aliter sunt interpretanda. Cf. Kuehn. Gr. max. § 469, 1. Quod rescripsimus *ὥσπερ* et similius est traditae scripturae quam *ἅτε* a Bekk. propositum et Iosephi imitatione commendatur.

§ 3. *μέγιστον δὲ . . . ἐκάκωσε.* Hoc loquendi genus pertinet ad Matth. Gr. § 415 adn. 3; nam male ibi pluralis accusativum adiectivorum neutrius generis ad verba *ὠφελεῖν*, *βλάπτειν*, similia apponi docetur, cum singulari non minus recte uti liceat. Cf. VII 44, 4 *μέγιστον δὲ καὶ οὐχ ἥκιστα ἔβλαψεν ὁ παιανισμός*, V 82, 5 *μέγιστον ὠφελήσειν*, Xen. Cyr. V 3, 30 *μέγα βεβλάφθαι.* Add. Krueg. Gr. § 46, 5 adn. 7. De verbis *ἐν τοῖς πρῶτον* cf. adn. 19, 4. — *οὐδ' . . .*

πλοι ἀσφαλεῖς ἦσαν τῆς ἐπαγωγῆς τῶν ἐπιτηδείων (οἱ γὰρ Συρακόσιοι ναυσὶν αὐτόθι ἐφορμοῦντες ἐκώλυον καὶ διὰ μάχης ἤδη ἐγίγνοντο αἱ ἐσκομιδαί), ἔς τε τὰ ἄλλα κατάπληξιν παρέσχε καὶ ἀθυμίαν τῷ στρατεύματι.

1 25. Μετὰ δὲ τοῦτο ναῦς τε ἐκπέμπουσι δώδεκα οἱ Συρακόσιοι καὶ Ἀγάθαρχον ἐπ' αὐτῶν Συρακόσιον ἄρχοντα. καὶ αὐτῶν μία μὲν ἐς Πελοπόννησον ᾤχετο πρέσβεις ἄγουσα, ὅπως τά τε σφέτερα φράσωσιν ὅτι ἐν ἐλπίσιν εἰσὶ καὶ τὸν ἐκεῖ πόλεμον ἔτι μᾶλλον ἐποτρύνωσι γίγνεσθαι· αἱ δὲ ἕνδεκα νῆες πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἔπλευσαν, πυνθανόμεναι πλοῖα τοῖς Ἀθηναίοις χρημάτων γέμοντα
2 προσπλεῖν. καὶ τῶν τε πλοίων ἐπιτυχοῦσαι τὰ πολλὰ διέφθειραν καὶ ξύλα ναυπηγήσιμα ἐν τῇ Καυλωνιάτιδι κατέκαυσαν, ἃ τοῖς Ἀθηναίοις ἑτοῖ-

δώδεκα Συρακοσίων νῆες ἐκπέμπονται, μία μὲν ἐς Πελοπόννησον, αἱ δ' ἄλλαι ἐς Ἰταλίαν, οἷον ἐς τὴν Καυλωνιᾶτιν καὶ ἐς Λοκρούς.

ταῖς ἐπαγωγαῖς γρ. Gr. Cf. adn.
τἄλλα D. I. K. m. Ar. Chr. Hinc Bekk. τἆλλα. Sed in formula ἐς τὰ ἄλλα crasis plerumque spernitur, ut I 1, 2. 6, 4. III 36, 6. VI 15, 2. VII 77, 2; ἐς τἄλλα tamen libri II 53, 1. VI 72, 2. VII 7, 4.
παρεῖχε M.
Cap. 25. § 1. ὅπως Vat. H., reliqui οἵπερ. Illud Herm. de ἂν II 12 recipi iubet, pronomen vel propter additum περ ferri posse infitiatus. Dobr. p. 121 servato pronomine vix dubium esse dicit, quin futura restituenda sint. Et φράσουσι certe legitur in Aug. et corr. m. Nam coniunctivum cum pronominibus adverbiisve relativis consociatum nisi in veterum epicorum sermone consilio indicando non inservire affirmat Herm. ad Soph. Oed. Col. 190. Certe apud Atticos scriptores ita coniunctivus non invenitur. Nam in Xen. Mem. II 1, 14, quod exemplum Kuehn. Gr. max. § 558, 4 affert, dubium non est quin οἷς ἀμυνοῦνται legendum sit. Sed etiam recepto futuro non aptum est οἵπερ, qui iidem.
τά τε σφέτερα Vat. H., τε om. reliqui.
γέμοντα χρημάτων omnes praeter Vat. H.

ἐπιτηδείων. Subvectio commeatus non potuit tuto intrare portum dicitur pro commeatu ipso seu navibus commeatum advehentibus, sic ut abstractum pro concreto, quod dicunt, positum sit. Cf. V 82, 5. — παρέσχε, ἡ τοῦ Πλημμυρίου λῆψις.
Cap. 25. § 1. αἱ δὲ ἕνδεκα. De articulo cf. adn. 22, 1. — χρημάτων γέμοντα. Sunt res ad belli usum necessariae. Cf. adn. 24, 2.
§ 2. ἐν τῇ Καυλωνιάτιδι. De Caulonia Italiae vid. Strab. p. 261, qui inter Sagram et Scylletium collocat, Paus. VI 3, 5. Crotoniatis vel etiam Locris utrum tunc paruerit an sui iuris fuerit, e Thucydidis scriptis non liquet.

μα ἦν. ἔς τε Λοκροὺς μετὰ ταῦτα ἦλθον, καὶ ὁρ- 3
μουσῶν αὐτῶν κατέπλευσε μία τῶν ὁλκάδων τῶν
ἀπὸ Πελοποννήσου ἄγουσα Θεσπιέων ὁπλίτας. καὶ 4
ἀναλαβόντες αὐτοὺς οἱ Συρακόσιοι ἐπὶ τὰς ναῦς
παρέπλεον ἐπ' οἴκου. φυλάξαντες δ' αὐτοὺς οἱ
Ἀθηναῖοι εἴκοσι ναυσὶ πρὸς τοῖς Μεγάροις μίαν
μὲν ναῦν λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσι, τὰς δ'
ἄλλας οὐκ ἐδυνήθησαν, ἀλλ' ἀποφεύγουσιν ἐς τὰς
Συρακούσας.

ἀκροβολισμὸς ἐν τῷ λιμένι περὶ σταυρώματος Συρακοσίων.

Ἐγένετο δὲ καὶ περὶ τῶν σταυρῶν ἀκροβο- 5
λισμὸς ἐν τῷ λιμένι, οὓς οἱ Συρακόσιοι πρὸ τῶν
παλαιῶν νεωσοίκων κατέπηξαν ἐν τῇ θαλάσσῃ,
ὅπως αὐτοῖς αἱ νῆες ἐντὸς ὁρμοῖεν καὶ οἱ Ἀθη-
ναῖοι ἐπιπλέοντες μὴ βλάπτοιεν ἐμβάλλοντες.
προσαγαγόντες γὰρ ναῦν μυριοφόρον αὐτοῖς οἱ 6

§ 4. ἔπλεον Vat. H.
ἐδυνήθησαν Vat. Bas., reliqui ἠδυνήθησαν. Cf. ad. IV 33, 2. 129, 4. Stahl. quaest. gram. p. 17.
§ 5. σταυρωμάτων Vat. H., cui repugnant quae sequuntur οὓς . . . κατέπηξαν.

§ 3. τῶν ὁλκάδων . . . Πελοποννήσου. Vid. 19, 3. 4.

§ 4. πρὸς τοῖς Μεγάροις, apud Megara Hyblaea. Cf. VI 4, 1. 49, 4. — ἐδυνήθησαν. Audi λαμβάνειν.

§ 5. περὶ τῶν σταυρῶν. Cf. VI 75, 1. — ἐν τῷ λιμένι, in magno portu. Cf. adn. 4, 4 et Leak. apud Bloomf. II p. 682. — τῶν παλαιῶν νεωσοίκων. „Νεώριον [Syracusanorum] in portu minore [22, 1], at νεωσοίκους veteres statuit in magno portu [cf. adn. VI 75, 1]. Consentit Diod. XIV 7, 3. — Ante Dionysii aetatem [νεώσοικοι Syracusis] fuerunt CL teste Diod. XIV 42, 5, ubi vid. Wessel. Νεώρια (navalia) et navium receptacula s. tecta (νεώσοικοι) differunt. Cf. quos veteres scriptores laudat Schoemann. de Comit. Athen. p. 317 not.“ Goell.

§ 6. ναῦν μυριοφόρον. „Cum voc. μυριοφόρος inveniatur etiam apud Strab. p. 805 et affine μυριαγωγός p. 151, ad Lobeckii, quem vide ad Phryn. p. 662, coniecturam μυριαμφόρος probandam non sum propensus. [Ex hac coniectura ea significaretur navis, quae decem milia amphorum ferre posset. Amphoram autem Graecam sive ἀμφορέα, quam olim urnae Romanae comparabant, Boeckhius in Quaest. metrol. p. 204 adaequat μετρητῇ et amphoram Romanam duas partes (2/3) eius vult esse.] Sed sicut in re nummaria Athenienses χιλίας, μυρίας, alia non addito substantivo dixerunt, quia unus quisque drachmis eos uti in rationibus subducendis noverat, ita navis μυριοφόρος appellari potuit, quia unus quisque, quo modo navium magnitudo aestimaretur, sciret. Hunc modum ego puto fuisse ta-

Ἀθηναῖοι, πύργους τε ξυλίνους ἔχουσαν καὶ παραφράγματα, ἔκ τε τῶν ἀκάτων ὤνευον ἀναδούμενοι τοὺς σταυροὺς καὶ ἀνέκλων καὶ κατακολυμβῶντες ἐξέπριον. οἱ δὲ Συρακόσιοι ἀπὸ τῶν νεωσοίκων ἔβαλλον, οἱ δ' ἐκ τῆς ὁλκάδος ἀντέβαλλον· καὶ τέλος τοὺς πολλοὺς τῶν σταυρῶν

lentum, cum naves nonnunquam talentum quorundam onera ferre dici reperiam; velut Thuc. IV 118, 5, ubi navis quingenta talenta ferens parva iudicatur, Herodot. I 194, ubi maxima navigia *σκύτινα* in Euphrate navigantia *πεντακισχιλίων ταλάντων γόμον ἔχειν* narrantur, et iterum II 96, ubi nonnulla navigiorum Nili *ἄγειν πολλὰς χιλιάδας ταλάντων* dicuntur. Quare *ναῦν μυριοφόρον* interpretor navem onus decem milium talentum ferentem." Arn. Non semper tamen veteres in aestimanda navium magnitudine talentis usos esse ex adn. ad IV 118, 5 apparet. Scripturam *μυριοφόρος* autem, qualecumque pondus hoc nomine designatur, praeter Strabonem complures scriptores ab ipso Lob. l. d. appellati, quibus adde Poll. I 82. Cantac. IV 11. Niceph. Greg. X 2, satis tuentur. — *παραφράγματα*. Recte Port. pluteos, i. e. *Geländer*, *hölzerne Brustwehren*. Cf. Schneid. ad Xen. Hell. I 6, 19. „*Ξύλινα παραφράγματα* munitionis dicit Thuc. IV 115, 2." Duk. — *ἐκ τῶν ἀκάτων* cum articulo, quod scaphi ad ipsam navem onerariam pertinebant. Sed inepte hic scaphos commemorari Madv. in Adv. crit. I p. 329 putat. Nam „ad evellendos vallos, inquit, non scaphis ad eam rem ineptis, sed ea quam ob hanc ipsam causam Th. superioribus verbis descripsit nave usi sunt Athenienses, cum funes vallis iniectos alligassent ad navis partem ei rei aptam; ea erant capita antennarum: *ἐκ τῶν κεράτων . . . ἀναδούμενοι*". Sed vel ex turribus et pluteis, quae navis habebat, perspicuum est eam soli *ἀκροβολισμῷ* inservivisse; simul ea re praesidio erat iis qui ex scaphis vallos extrahebant vel ad eos exsecandos aquam subibant. — *ὤνευον . . . καὶ ἀνέκλων*. „*Ὤνευον* Aelius Dionysius apud Eustath. in Hom. Il. XI p. 862 exponit *ἐκίνουν καὶ περιῆγον [herauswinden]*. Et sic Suidas et Thomas. De voce *ὄνος*, unde *ὀνεύειν*, habet quaedam Is. Vossius ad Catull. p. 326. [Cf. Suid. s. v. *ὤνευον* et Bekk. Anecd. p. 57. Ad appellationem illustrandam *γέρανον* confert Bloomf.] Suculam vertunt lexica et hic Acacius. Sed *ἀνακλᾶν* hic non est, quod idem et Portus putarunt, frangere, verum sursum attollendo convellere et educere. Suidas et scholiastes [*ὄνος ἐστὶ μηχανὴ ἐπ' ἄκρων τῶν ἀκατίων πηγνυμένη ἀφ' ἧς περιβάλλοντες βρόχοις τοὺς σταυροὺς ῥαδίως ἐκ τοῦ βυθοῦ ἀνέσπων*] exponunt e fundo evellere. Sic Thucydides II 76, 4 et alii apud Lipsium Poliorcet. V 8 *ἀνακλᾶν* machinam muro incussam dicunt eos, qui laqueis iniectis eam attollunt et avertunt. Et in aliis generibus loquendi non frangendi, sed inflectendi et in altum tollendi, significationem habet." Duk. Sed Class. dubitat, num recte ita *ἀνέκλων* explicetur, quod frangendi vi carere nequeat, et ex schol. Th. *ἀνέσπων* restituendum esse putat. Sed II 76, 4 fran-

ἀνεῖλον οἱ Ἀθηναῖοι. χαλεπωτάτη δ' ἦν τῆς σταυ- 7
ρώσεως ἡ κρύφιος· ἦσαν γὰρ τῶν σταυρῶν οὓς
οὐχ ὑπερέχοντας τῆς θαλάσσης κατέπηξαν, ὥστε
δεινὸν ἦν προσπλεῦσαι, μὴ οὐ προϊδών τις ὥσπερ
περὶ ἕρμα περιβάλῃ τὴν ναῦν. ἀλλὰ καὶ τούτους
κολυμβηταὶ δυόμενοι ἐξέπριον μισθοῦ. ὅμως δ'
αὖθις οἱ Συρακόσιοι ἐσταύρωσαν. πολλὰ δὲ καὶ 8
ἄλλα πρὸς ἀλλήλους, οἷον εἰκὸς τῶν στρατοπέδων
ἐγγὺς ὄντων καὶ ἀντιτεταγμένων, ἐμηχανῶντο καὶ
ἀκροβολισμοῖς καὶ πείραις παντοίαις ἐχρῶντο.

πρέσβεις ὑπὸ τῶν Συρακοσίων πέμπονται ἐς τας πόλεις.

Ἔπεμψαν δὲ καὶ ἐς τὰς πόλεις πρέσβεις οἱ 9
Συρακόσιοι Κορινθίων καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Λα-
κεδαιμονίων, ἀγγέλλοντας τήν τε τοῦ Πλημμυρίου
λῆψιν καὶ τῆς ναυμαχίας πέρι ὡς οὐ τῇ τῶν πο-
λεμίων ἰσχύι μᾶλλον ἢ τῇ σφετέρᾳ ταραχῇ ἡσση-
θεῖεν, τά τε ἄλλα [αὖ] δηλώσοντας ὅτι ἐν ἐλπί-
σιν εἰσί καὶ ἀξιώσοντας ξυμβοηθεῖν ἐπ' αὐτοὺς

§ 9. αὖ om. Vat. H. M. C. F. Lugd. Bas. Gr. E., neque ad § 1 ὅπως φράσωσιν ὅτι ἐν ἐλπίσιν εἰσί respici potest, cum ibi de legatis alio missis dicatur. Did. εὖ coni., quod languet.

gendi vim huic verbo non inesse ipsa res quae describitur ostendit (cf. adn. ad hunc l. et Aen. Poliorc. 32, 4) et schol. ipsum ἀνέκλων verbo ἀνέσπων reddere credimus. Nec tantum discriminis facit quod II 76, 4 aries transversarius sursum convellitur, hic valli directa infixi, ut de his ἀνακλᾶν dici non posse audeamus contendere.

§ 7. χαλεπωτάτη . . . κρύφιος. Port.: sed omnium vallorum ii, qui sub aquis latebant, maximum negotium facessebant. Cf. adn. I 2, 3. — μὴ οὐ . . . περὶ ἕρμα . . . τὴν ναῦν a δεινὸν ἦν pendens, quomodo adnavigare periculosum fuerit, explicat. Negatio οὐ ad προϊδών pertinet; reliqua Portus vertit: ne quis navem ut in scopulum impingeret. — κολυμβηταί. Cf. IV 26, 8.

§ 8. πείραις. „Saepe, ut hic, artificii et strategematis notionem continet." Bloomf.

§ 9. ἔπεμψαν . . . Λακεδαιμονίων, i. e. πρέσβεις ἐκ Κορινθίων . . . καὶ Λακεδαιμονίων αἱρεθέντας ἐς τὰς Σικελίας πόλεις ἔπεμψαν. Vid. 32, 1. — ἀγγέλλοντας . . . δηλώσοντας. Praesens et futurum etiam alibi copulantur. Vid. adn. II 44, 1. De praesentis participio cum verbis mittendi et eundi iuncto vid. adn. 3, 1. — ξυμβοηθεῖν ἐπ' αὐτούς. Pronomen non ad Syracusanos, de quibus ἐπὶ σφᾶς vel potius ἐπὶ τὴν σφετέραν scribendum erat, sed ad superius nomen πολεμίων, qui hostes praeter Athenienses foederati horum erant, spectat. Vid. adn. I 107, 5.

καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ, ὡς καὶ τῶν Ἀθηναίων προσδοκίμων ὄντων ἄλλῃ στρατιᾷ καί, ἢν φθάσωσιν αὐτοὶ πρότερον διαφθείραντες τὸ παρὸν στράτευμα αὐτῶν, διαπεπολεμησόμενον. καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ Σικελίᾳ ταῦτα ἔπρασσον.

1 26. Ὁ δὲ Δημοσθένης, ἐπεὶ ξυνελέγη αὐτῷ τὸ στράτευμα ὃ ἔδει ἔχοντα ἐς τὴν Σικελίαν βοηθεῖν, ἄρας ἐκ τῆς Αἰγίνης καὶ πλεύσας πρὸς τὴν Πελοπόννησον τῷ τε Χαρικλεῖ καὶ ταῖς τριάκοντα ναυσὶ τῶν Ἀθηναίων ξυμμίσγει καὶ παραλαβόντες τῶν Ἀργείων ὁπλίτας ἐπὶ τὰς ναῦς ἔπλεον ἐς τὴν
2 Λακωνικήν· καὶ πρῶτον μὲν τῆς Ἐπιδαύρου τι τῆς Λιμηρᾶς ἐδῄωσαν, ἔπειτα σχόντες ἐς τὰ καταντικρὺ Κυθήρων τῆς Λακωνικῆς, ἔνθα τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνός ἐστι, τῆς τε γῆς ἔστιν ἃ ἐδῄωσαν καὶ ἐτείχισαν ἰσθμῶδές τι χωρίον, ἵνα δὴ οἵ τε Εἵλωτες τῶν Λακεδαιμονίων αὐτόσε αὐτομολῶσι καὶ ἅμα

Δημοσθένης καὶ Χαρικλῆς καταντικρὺ Κυθήρων χωρίον τειχίζουσιν· ὕστερον δὲ ὁ μὲν ἐπὶ Κερκύρας πλεῖ, Χαρικλῆς δὲ ἐπ' οἴκον.

διαπεπολεμησόμενον Vat. idemque latet in διαπεπολεμησομένων H. et lex. Gud., reliqui codd. διαπολεμησόμενον. Cf. Liv. XXIII 13, 6 *debellatum* mox *fore*, si adniti paululum voluissent, rebantur et adn.
Cap. 26. § 1. ἐπειδὴ H.
§ 2. Λιμήρας aliquot codd. Vid. ad. VI 105, 2.
τι pro ἔστιν ἃ H. ex interpr., nisi forte utrumque interpreti vis tribuere. Cf. adn. VI 105, 2.
ἅμα om. omnes praeter Vat. H.

— ὡς . . . προσδοκίμων ὄντων, quod exspectarentur (cf. adn. IV 14, 5), causam continet, quam proferre legatos Syracusani iusserunt. — ἄλλῃ στρατιᾷ. Cf. 16, 1. — διαπεπολεμησόμενον. Mutatio casus hic et 15, 1 ideo necessaria, quod alterum verbum est impersonale, post ὡς reperitur etiam alibi. Vid. Matth. Gr. § 568, 3. Vulgatum διαπολεμησόμενον si a Thuc. scriptum esset, medii futurum esset pro passivo. Sed sententia postulat non bellum confectum iri, sed bellum confectum fore. Cf. 14, 3.

Cap. 26. § 1. ἐπεὶ ξυνελέγη cet. Cf. 17, 1. 20, 3.
§ 2. σχόντες. Cf. adn. I 110, 4. — τὰ καταντικρὺ Κυθήρων. Propter addita verba ἔνθα . . . Ἀπόλλωνός ἐστι non posse Ὄνου γνάθον promunturium (hodie insulam Elaphonisi Leak. Pelop. I p. 215) significari contra Mansonem (Spart. II p. 229) docuimus in ed. mai. I 2 p. 204. Sed quod nos Epidelium, quod Leakio est promunturium Kamili, esse suspicati sumus, hoc templum Mithridatis demum tempore exstitisse idem Leak. l. d. p. 214 putat. Et Apollinem Maleatem

λῃσταὶ ἐξ αὐτοῦ, ὥσπερ ἐκ τῆς Πύλου, ἁρπαγὴν ποιῶνται. καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης εὐθὺς ἐπειδὴ 3
ξυγκατέλαβε τὸ χωρίον παρέπλει ἐπὶ τῆς Κερκύρας, ὅπως καὶ τῶν ἐκεῖθεν ξυμμάχων παραλαβὼν τὸν ἐς τὴν Σικελίαν πλοῦν ὅτι τάχιστα ποιῆται· ὁ δὲ Χαρικλῆς περιμείνας ἕως τὸ χωρίον ἐξετείχισε καὶ καταλιπὼν φυλακὴν αὐτοῦ ἀπεκομίζετο καὶ αὐτὸς ὕστερον ταῖς τριάκοντα ναυσὶν ἐπ' οἴκου καὶ οἱ Ἀργεῖοι ἅμα.

Θρᾶκες μισθοφόροι ἀφικνοῦνται ἐς Ἀθήνας, οὓς διὰ τὸ πολυτελὲς οὐ βούλονται κατέχειν, ἐπεὶ ἡ Δεκέλεια πολλὰ ἔβλαπτεν αὐ-

27. *Ἀφίκοντο δὲ καὶ [τῶν] Θρᾳκῶν τῶν μαχαιροφόρων τοῦ Διακοῦ γένους ἐς τὰς Ἀθήνας πελτασταὶ τοῦ αὐτοῦ θέρους τούτου τριακόσιοι καὶ χίλιοι, οὓς ἔδει τῷ Δημοσθένει ἐς τὴν Σικελίαν ξυμπλεῖν.* 1
οἱ δ' Ἀθηναῖοι, ὡς ὕστερον ἧκον, διενοοῦντο 2
αὐτοὺς πάλιν ὅθεν ἦλθον ἐς Θρᾴκην ἀποπέμπειν. τὸ γὰρ ἔχειν πρὸς τὸν ἐκ τῆς Δεκελείας πόλεμον αὐτοὺς πολυτελὲς ἐφαίνετο· δραχμὴν γὰρ τῆς ἡμέ-

§ 3. *ἐπιπαρέπλει* Vat. conflatum, ut videtur, ex *παρέπλει* et superscripta vulgata lectione *ἐπέπλει*. Non apta est adnavigandi notio, sed praeter oram navigandi, cum *ἐκεῖθεν* ad ea loca referatur, quae Demosthenes in itinere attigit (cf. adn.).

In plerisque libris mss. male *ὡς* pro *ἕως*.

Cap. 27. § 1. *τῶν* om. Vat. H.

ἐν τῷ αὐτῷ θέρει τούτῳ omnes praeter Vat. H. Cf. II 58, 1. 66, 1. IV 42, 1. 66, 1.

§ 2. *ἑκάστης ἡμέρας* Vat.

Paus. III 12, 7 nominatum attendi iussit Od. Mueller Dor. II p. 453. Ergo *τὰ καταντικρὺ Κυθήρων* et *ἰσθμῶδές τι χωρίον* Maleae promunturii partem aut viciniam significant. Attamen *ἰσθμῶδές τι χωρίον* esse *Ὄνου γνάθον* Curt. Pelop. II p. 330 suspicatur. Sed ibi fuisse notum Apollinis sacrum, quale hic memoratur, traditum non accepimus.

§ 3. **ξυγκατέλαβε**, una occupavit scil. cum Charicle. — **τῶν ἐκεῖθεν ξυμμάχων.** Hi nominantur 31, 2. De *ἐκεῖθεν* cf. adn. I 62, 4. — **ἐξετείχισε** „ostendit Abr. esse . . . ad Chariclem, non ad Demosthenem referendum vertendumque munitionem absolvit, *ἐξετέλεσε τὸ τεῖχος*." Bekk. Cf. adn. IV 4, 1.

Cap. 27. § 1. **τῶν μαχαιροφόρων τοῦ Διακοῦ γένους.** Cf. II 96, 2.

§ 2. **ὕστερον ἧκον.** Cf. adn. II 80, 7. — **ἔχειν**, retinere. — **πρὸς τὸν . . . πόλεμον.** Adversus excursiones, quae e Decelea fiebant. Ne quis de universo bello, quod Deceleicum vocatur, cogitet. — **δραχμήν.** Ergo stipendium solito Atheniensium maius. Cf. adn. III 17, 3.

3 ρας ἕκαστος ἐλάμβανον. ἐπειδὴ γὰρ ἡ Δεκέλεια τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ πάσης τῆς στρατιᾶς ἐν τῷ θέρει τούτῳ τειχισθεῖσα, ὕστερον δὲ φρουραῖς ἀπὸ τῶν πόλεων κατὰ διαδοχὴν χρόνου ἐπιούσαις τῇ χώρᾳ ἐπῳκεῖτο, πολλὰ ἔβλαπτε τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐν τοῖς πρῶτον χρημάτων τ' ὀλέθρῳ καὶ ἀν-
4 θρώπων φθορᾷ ἐκάκωσε τὰ πράγματα. πρότερον μὲν γὰρ βραχεῖαι γιγνόμεναι αἱ ἐσβολαὶ τὸν ἄλλον χρόνον τῆς γῆς ἀπολαύειν οὐκ ἐκώλυον· τότε δὲ ξυνεχῶς ἐπικαθημένων, καὶ ὁτὲ μὲν καὶ πλειόνων

τούς, ἃ ὁ ξυγγραφεὺς καθ' ἕκαστον διηγεῖται.

ἐλάμβανεν omnes praeter Vat.
§ 3. ὑπὸ τῶν πόλεων omnes praeter Vat. H.
χρόνον Vat., quasi sit in tempus aliquod. Cf. adn. II 18, 2 et hic adn.
πρώτοις codd. Emend. collato 24, 3 Bekk. Cf. ad. 19, 4.
§ 4. πλεόνων omnes praeter Vat. H. Cf. ad. IV 29, 4.

§ 3. ἐπειδὴ γάρ cett. Cum ἐπειδὴ γὰρ ἡ Δεκέλεια ἐπῳκεῖτο cohaereant, oratio in medio non recte putatur procedere, nisi in altero membro ad verba ὕστερον δὲ φρουραῖς ... ἐπιούσαις ex superiore participio τειχισθεῖσα participium κατεχομένη per durissimum zeugma repetere velis. Sed similiter μὲν ... δέ particulis duo membra inter se iunguntur, quorum prius alteri ut secundarium subditum est III 82, 1. VI 69, 1, ubi cf. adn. — κατὰ διαδοχὴν χρόνου, per temporis successionem, i. e., ut Haas., certo temporis ordine. Alibi tamen, ut statim 28, 2 et IV 8, 9 κατὰ διαδοχήν (per vices) simpliciter legitur. Temere χρόνου, quod interpretandi causa vix adscribi poterat, del. Herw. Mnemos. nov. ser. VIII p. 296. — τῇ χώρᾳ cum ἐπῳκεῖτο iungit Arn. comparans VI 86, 3 ἐποικοῦντες ὑμῖν, V 51, 2 οὐ γὰρ ἐπ' ἄλλῃ τινὶ γῇ τὸ χωρίον ἐκτίσθη, Paus. IV 26, 5 ἀξιόμαχον πόλιν ἐποικῆσαι Λακεδαιμονίοις. Add. supra 19, 2 de Decelea: ἐπὶ τῷ πεδίῳ ... ᾠκοδομεῖτο τὸ τεῖχος. Minus bene ad superius ἐπιούσαις dativum rettulerunt Port. Did. al. — χρημάτων, bonorum, facultatum. Cf. adn. 24, 2. Proximum ὀλέθρῳ suspectum est Kruegero (dicitur enim alibi de interitu vel nece hominum, ut III 59, 3. 98, 3); cf. tamen 28, 4 αἱ πρόσοδοι ἀπώλλυντο. Tum ἀνθρώπων φθορά est hominum iactura. Vide ibid. adn. Frustra θρεμμάτων τ' ὀλέθρῳ Meinek. Herm. III p. 359.

§ 4. βραχεῖαι γιγνόμεναι αἱ ἐσβολαί. „Sunt quinque irruptiones bello Archidamico factae, quarum secunda eaque longissima XL (II 57, 2), quinta eaque brevissima XV dierum (IV 6, 2) erat." Class. — ἐπικαθημένων. Audi αὐτῶν, i. e. τῶν ἐσβαλόντων, et de re cf. Corn. Nep. Alc. 4. — ὁτὲ μὲν ... ὁτὲ δέ praeter hunc locum inde ab Aristotele demum invenitur. Cf. Kuehn. Gr. max. § 518, 4. Sed temerarium est ποτὲ μὲν ... ποτὲ

ἐπιόντων, ὁτὲ δ' ἐξ ἀνάγκης τῆς ἴσης φρουρᾶς καταθεούσης τε τὴν χώραν καὶ λῃστείας ποιουμένης, βασιλέως τε παρόντος τοῦ τῶν Λακεδαιμονίων Ἄγιδος, ὃς οὐκ ἐκ παρέργου τὸν πόλεμον ἐποιεῖτο,

καὶ καταθεούσης Vat. H. Cass.

δέ in eius locum huc inferre, quod vult Herw. l. l., praesertim cum *ὁτὲ δέ* sine *ὁτὲ μέν* similiter a Xen. (Cyneg. 5, 8. 20. 9, 8. 20) pro interdum dicatur. — *ἐξ ἀνάγκης τῆς ἴσης φρουρᾶς καταθεούσης*. Haasius *τῆς ἴσης* ad *ἀνάγκης* vocem rettulit cogente pari necessitate interpretatus. Sed id *ἐξ ἀνάγκης ἴσης τῆς φρουρ.* dicendum erat; nam *φρουρά* articulo carere vix potest; nec ipsa vis *paris* (*τοῖς ἐπιοῦσι* an *ἀλλήλοις*?) necessitatis facile cuiquam placebit. „Abr. *ἴσην φρουράν* cum schol. [*τῆς ἴσης φρουρᾶς, τῆς τεταγμένης δηλονότι φησίν*] explicat ordinarium et solitum praesidium. Laudat Steph. Thes. et Procop. B. G. IV 33 [quo utroque loco nos hunc adiectivi *ἴσος* usum frustra quaesivimus]". Beck. Abreschio omnes recentiores praeter Haasium adstipulati sunt. Sed cum neque *ἴσος* eam sententiam habere exemplis confirmetur neque intellegatur, quomodo plures quam solitum praesidium incursiones facere potuerint (nam de exercitu, qui castellum munivit, vix cogitaveris et sic pro *ὁτὲ μὲν* ... *ὁτὲ δέ* potius *πρότερον μὲν* ... *ὕστερον δέ* dicendum erat), haec interpretatio non admittitur. Cum autem *ἡ ἴση φρουρά τοῖς πλείοσιν* opponatur, totum praesidium significari non potest. Atqui in re militari Lacedaemoniorum *φρουρά* non solum praesidium, sed omnem manum sive exercitum significat. Cf. Xen. Hist. Gr. II 4, 29. IV 7, 2. V 2, 3. de Rep. Lac. 13, 1. 11 et *φρουρὰν φαίνειν*, manum evocare (cf. Wachsm. Antiqu. Gr. II p. 302. Herm. Ant. Gr. I § 44, 14), apud eundem in Hist. Gr. III 2, 23. 5, 6. IV 2, 9. 7, 1. 2. V 1, 26. 36. 2, 3. 3, 13. 4, 13. 35. 47. 59. VI 4, 11. 17. 5, 10. Neque apud Th. ipsum VIII 71, 1 *φρουρᾷ* Deceleae praesidium significari videtur (obstat enim articuli omissio neque credi potest Agidem, cum contra Athenas proficisceretur, nihil praesidii Deceleae reliquisse), sed manus inde cum Agide profecta. Necessitas autem, quae hic commemoratur, comparandi est victus necessarii et manus, quae excurrit, huic necessitati par et aequalis sive accommodata (*entsprechend*) est, ita ut non maior sit quam quae ad comparandum victum necessarium sufficiat, de qua adiectivi *ἴσος* sententia cf. I 132, 2, ubi *ἴσος εἶναι τοῖς παροῦσι* ad praesentem rerum condicionem se accommodare valet. Vertimus igitur: cum modo etiam plures invaderent, modo ex necessitate aequalis (i. e. quanta necessitate postulabatur) manus incursionem faceret. Coniecturis igitur abstinendum esse putamus. Neque quicquam *οὔσης* a Reisk. propositum prodest et quod Herw. l. l. scriptum fuisse suspicatur *καὶ πλειόνων* ⟨*καὶ ἐλασσόνων*⟩ ... *τῆς πάσης φρουρᾶς* neque facilem verborum mutationem neque perspicuam inter *καὶ πλειόνων καὶ ἐλασσόνων* et *τῆς πάσης φρουρᾶς* oppositionem habet. — *ἐκ παρέργου*. Cf. adn. I 142, 9.

5 μεγάλα οἱ Ἀθηναῖοι ἐβλάπτοντο. τῆς τε γὰρ χώρας ἁπάσης ἐστέρηντο καὶ ἀνδραπόδων πλέον ἢ δύο μυριάδες ηὐτομολήκεσαν, καὶ τούτων τὸ πολὺ μέρος χειροτέχναι, πρόβατά τε ἀπωλώλει πάντα καὶ ὑποζύγια· ἵπποι τε, ὁσημέραι ἐξελαυνόντων τῶν ἱππέων, πρός τε τὴν Δεκέλειαν καταδρομὰς ποιουμένων καὶ κατὰ τὴν χώραν φυλασσόντων, οἱ μὲν ἀπεχωλοῦντο ἐν γῇ ἀποκρότῳ τε καὶ ξυνεχῶς ταλαιπωροῦντες, οἱ δ' ἐτιτρώσκοντο.

1 28. Ἥ τε τῶν ἐπιτηδείων παρακομιδὴ ἐκ τῆς Εὐβοίας, πρότερον ἐκ τοῦ Ὠρωποῦ κατὰ γῆν διὰ τῆς Δεκελείας θᾶσσον οὖσα, περὶ Σούνιον κατὰ θάλασσαν πολυτελὴς ἐγίγνετο· τῶν τε πάντων

§ 5. *τὸ πολὺ* Vat., reliqui *τὸ* om. Vat. scripturam ideo Class. repudiavit, quod maxima servorum pars negotiis domesticis occupata fuisset. Sed plurimi servi iique fabri in officinis opus faciebant. Cf. Boeckh. Oec. civ. I p. 55. 66.

πάντα ἀπωλώλει It. K., reliqui praeter Vat. H. *πάντα ἀπολώλει*. Cf. sd. IV 133, 1.

ζεύγη pro *ὑποζύγια* Vat. H. Sed *ζεῦγος* iugum, *Gespann* (cf. IV 128, 4), non iumentum significat neque ullum in lexicis invenimus exemplum, ubi de singulis iumentis, quae hic propter opposita *πρόβατα* requiruntur, dictum sit.

Cap. 28. § 1. *κατὰ γῆν* I., reliqui *κατὰ γῆς*. Hic *κατὰ γῆν* requiri contrariis verbis *κατὰ θάλασσαν* satis probatur.

θάσσων Cass. Aug. Ven. T. Pal. It. Vat. Reg. Marc. et a sec. man Cl. Sed nos ad vulgatam servandam propensiores sumus, cum *εἶναι* hic fieri, effici significet. Cf. adn. IV 10, 3. VII 4, 4.

§ 5. *τῆς . . . χώρας ἁπάσης*. „Id est *πάντων τῶν τῆς χώρας καρπῶν καὶ ὠφελειῶν*.“ Ae. Port. — *ἀνδραπόδων . . . ηὐτομολήκεσαν*. Consentit schol. Aristid. p. 373. Servorum multitudinem admiratur Lipsius ad Tac. Ann. III 53. Sed cf. Boeckh. Oecon. civ. Athen. I p. 82 sqq., qui totam servorum multitudinem fere CCCLXV milia fuisse docet. — *ὑποζύγια*. „*Ὑποζύγια* sunt *πάντα τὰ κτήνη καὶ ζῶα τὰ ὑπὸ ζυγὸν ἀγόμενα*, hic vero Thuc. boves solum respicere videtur.“ Ae. Portus. — *ἀπεχωλοῦντο*. Xen. Hist. Gr. VII 2, 9 *ἀποχωλεύεσθαι* dixit. Proxima *ἐν γῇ ἀποκρότῳ* utrum cum *ταλαιπωροῦντες* an cum *ἀπεχωλοῦντο* cohaereant, dubitari potest. Posterius praestat.

Cap. 28. § 1. *τῶν τε πάντων . . . ἐδεῖτο ἡ πόλις*, atque omnibus rebus advecticiis pariter civitas indigebat, i. e. res necessarias alio modo quam advehendo sibi comparare non poterat, quo etiam augebatur longioris advectionis maritimae sumptus. Sine idonea causa Class. *τῶν δὲ πάντων* scripsit. Nam etiamsi

ὁμοίως ἐπακτῶν ἐδεῖτο ἡ πόλις, καὶ ἀντὶ τοῦ
πόλις εἶναι φρούριον κατέστη. πρὸς γὰρ τῇ ἐπάλ- 2
ξει τὴν μὲν ἡμέραν κατὰ διαδοχὴν οἱ Ἀθηναῖοι
φυλάσσοντες, τὴν δὲ νύκτα καὶ ξύμπαντες πλὴν
τῶν ἱππέων, οἱ μὲν ἐφ' ὅπλοις που, οἱ δ' ἐπὶ
τοῦ τείχους, καὶ θέρους καὶ χειμῶνος ἐταλαιπω-
ροῦντο. μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐπίεζεν ὅτι δύο πο- 3
λέμους ἅμα εἶχον, καὶ ἐς φιλονικίαν καθέστασαν
τοιαύτην ἣν πρὶν γενέσθαι ἠπίστησεν ἄν τις ἀκού-
σας, τὸ παρ' αὐτοῖς πολιορκουμένους ἐπιτειχισμῷ

§ 2. που Vat. H., reliqui ποιούμενοι. Cf. adn.
§ 3. τὸ γὰρ αὐτοὺς codd. Cf. adn.

haec verba nihil nisi causam praegressi enuntiati continerent, ut Class. putat, tamen cur ad eam aptior sit δέ particula non intellegimus. — καὶ . . . κατέστη ad explicandum adduntur, cur omnium rerum externo commeatu iis opus fuerit. Pro urbe enim, in qua victui quaerendo vacarent, castellum exstiterat, in quo continuum militiae laborem sustinebant.

§ 2. τῇ ἐπάλξει. De singulari vid. adn. II 13, 6. — ἐφ' ὅπλοις που. „Per ὅπλα hic intellegit stationem, in qua certa militum manus pernoctabat.“ Ae. Port. Propr. apud arma, i. e. „proxime loca illa, ubi arma erant composita . . . Cf. VIII 69, 1 et adn. II 2, 4 et IV 130, 3.“ ARN. Additum πού Cl. recte inde explicat, quod stationes diversis in urbe locis fuerint, quos Th. accuratius describere noluit. Cf. V 99. Ferri nequit ποιούμενοι, quod plurimi codd. habent. Nam quod φυλακήν ex verbo φυλάσσοντες repetendum esse putant (cf. I 90, 2. 91, 1. adn. V 47, 6), ex verbo ita substantivum non subauditur, nisi pro subiecto sit. Quod autem Krueg. coniecit πονούμενοι (cf. II 51, 6. IV 59, 1) propter ἐταλαιπωροῦντο prorsus inutile est; πολούμενοι autem, quod Rauchenst. in Phil. XXXVII p. 58 proposuit, a prosae Atticae usu alienum est.

§ 3. καὶ ἐς. Particula καί explicatio adnectitur ut VI 4, 2, ubi cf. adn. — τὸ παρ' αὐτοῖς κ. τ. λ. Qui codd. scripturam τὸ γὰρ αὐτοὺς defendunt aut in appositione γάρ collocatum et simile hoc exemplum esse volunt atque VI 24, 3. 68, 3 aut inde novum enuntiatum ἀνακόλουθον incipiunt conferentes I 25, 4. Sed illud fieri nequit, quod ita sententia primaria particulatim per membra μὲν — δέ, ἢ — ἤ, καὶ — καί particulis coniuncta explicatur (cf. adn. VI 24, 3 et exempla a Vahleno ad Arist. Poët. p. 93 sqq. allata); alterum fieri et verbum finitum quod dicitur abesse posse nullo confirmatur exemplo, cum I 25, 4 suam apodosim post interposita verba ἢ καὶ μᾶλλον . . . πολεμεῖν liberius conformatam in initio insequentis cap. (πάντων οὖν τούτων . . . ὠφελίαν) habeat. Cohaerentiam autem suam receperunt verba, simulatque lenissima mutatione παρ' αὐτοῖς, in ipsorum terra (cf. adn. V 49, 3), pro γὰρ αὐτοὺς rescripseris. Ita enim per appositos in-

ὑπὸ Πελοποννησίων μηδ' ὣς ἀποστῆναι ἐκ Σικελίας, ἀλλ' ἐκεῖ Συρακούσας τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἀντιπολιορκεῖν, πόλιν οὐδὲν ἐλάσσω αὐτήν γε καθ' αὑτὴν τῆς Ἀθηναίων, καὶ τὸν παράλογον τοσοῦτον ποιῆσαι τοῖς Ἕλλησι τῆς δυνάμεως καὶ τόλμης, ὅσον κατ' ἀρχὰς τοῦ πολέμου οἱ μὲν ἐνιαυτόν, οἱ

ἐλάσσω αὐτήν γε H., reliqui ἐλάσσονα αὐτήν τε. Sed particula copulativa inepta est et ἐλάσσονα Th. inusitatum. Cf. infra et I 11, 1. II 13, 5. 9. 97, 3. III 39, 3. 65, 5. 112, 1. IV 66, 3. VI 36, 4. VII 15, 1. 23, 1.
τῶν Ἀθηναίων omnes praeter Vat.
τὸ παρὰ λόγον H. Sed cf. adn. I 78, 1.

finitivos τὸ ... μηδ' ὣς ἀποστῆναι ... ἀντιπολιορκεῖν ... ποιῆσαι pronomen ἣν ad φιλονικίαν relatum explicatur. Cf. Symb. philol. Bonn. p. 388 sqq. Inconsiderate Class. dubitat, num infin. cum articulo ita ad nomen apponatur (cf. enim I 32, 4. 41, 2. VI 80, 1), atque debilius quam αὐτούς esse putat παρ' αὐτοῖς, quod significantius est, cum Athenienses ipsi etiam in aliena terra obsideri possint. Aliter Pluygers. (Mnemos. XI p. 94) verborum structuram reparare studet. Nam καί ante τὸν παράλογον deleto ἐποίησε scribit post χώραν maiorem distinctionem ponens. Sed sic neque ὥστε quod sequitur suam vim servare potest (ex superioribus enim non consequens est, ut tot annis post primam incursionem in Siciliam veniant) neque, licet ὅσον hic pro simplici ὥστε esse possit, quod negamus, ὁ παράλογος sana ratione definitur. Neque enim tantus est, ut Graeci paucos annos Athenienses hostium impetum sustenturos esse putaverint, sed ut praeter Graecorum exspectationem multo diutius eum sustinuerint. — πόλιν οὐδὲν ... Ἀθηναίων. Hinc. Plut. Nic. 17 Συρακούσας πόλιν Ἀθηνῶν οὐκ ἐλάττω. De ambitu haec visa sunt intellegenda esse interpretibus, etsi Timaeus apud Ciceronem et Cicero ipse Syracusas urbem maximam esse Graecarum dicunt. Vid. Verr. IV 52, 117 et ibi Orell. Quod ad ambitum attinet, Strabo p. 414 πεντάπολις, ait, ἦν τὸ παλαιὸν Syracusanorum urbs ἑκατὸν καὶ ὀγδοήκοντα σταδίων ἔχουσα τὸ τεῖχος. Sed hunc numerum stadiorum rectum esse negat Leak. Athen. p. 314 ed. 2 interpr. Germ., cum mensura accurate inita intellectum sit ambitum moenium, si Neapolim complectamur, esse XV mil. Britann. sive CXXII stad. Quibus refelluntur ea, quae disputavit Goeller ad VI 66. De Athenarum ambitu cf. adn. II 13, 7. — ὅσον, quatenus. Cf. III 11, 2. Plat. Pol. 280 a φῶμεν δὲ καὶ ὑφαντικήν, ὅσον ἐπὶ τῇ τῶν ἱματίων ἐργασίᾳ μέγιστον ἦν μόριον, μηδὲν διαφέρειν πλὴν ὀνόματι ταύτης τῆς ἱματιουργικῆς; Ad τὸν παράλογον τοσοῦτον cum vi consecutionis neque propter sententiam referri potest, ut supra dictum est, neque propter verborum structuram, quae ὥστε αὐτόν (scil. τὸν παράλογον), cuius vice sic ὅσον fungeretur, non patitur. Itaque omni ratione caret quod Class. dicit credi non posse inter se non referri τοσοῦτον et ὅσον. Et cur ὅσον

δὲ δύο, οἱ δὲ τριῶν γε ἐτῶν οὐδεὶς πλείω χρόνον
ἐνόμιζον περιοίσειν αὐτούς, εἰ οἱ Πελοποννήσιοι
ἐσβάλοιεν ἐς τὴν χώραν, ὥστε ἔτει ἑπτακαιδεκάτῳ
μετὰ τὴν πρώτην ἐσβολὴν ἦλθον ἐς Σικελίαν, ἤδη
τῷ πολέμῳ κατὰ πάντα τετρυχωμένοι, καὶ πόλεμον
οὐδὲν ἐλάσσω προσανείλοντο τοῦ πρότερον ὑπάρ-
χοντος ἐκ Πελοποννήσου. δι' ἃ καὶ τότε ὑπό τε 4
τῆς Δεκελείας πολλὰ βλαπτούσης καὶ τῶν ἄλλων
ἀναλωμάτων μεγάλων προσπιπτόντων ἀδύνατοι ἐγέ-
νοντο τοῖς χρήμασι, καὶ τὴν εἰκοστὴν ὑπὸ τοῦτον

τῷ αὐτῷ πολέμῳ H. Valla.

κατατρυχόμενοι pro κατὰ πάντα τετρυχ. H., quod saltem κατατετρυχωμένοι esse debebat. Hoc copulato tamen verbo alibi Thuc. non utitur, sed τετρυχωμένοι dixit IV 60, 2, τρυχόμενοι I 126, 8. De κατὰ πάντα autem cf. IV 81, 3.

§ 4. τε post ὑπό om., Cass. Aug. Cl. Ven. T. Pal. It. M. alii multi. Respondet ei καί ante τὴν εἰκοστήν.

κατὰ τοῦτον Vat. H. ex schol. ὑπό· κατά.

eam vim, quam alias habere potest, praegresso τοσοῦτον non habeat, praesertim si ad hoc referri omnio nequeat? Madvigii autem coniectură ὅσοι (Adv. crit. I p. 329) non solum inutilis est, sed etiam ad sententiam male convenit. Significaretur enim Graecis qui Athenienses haud diu resistere posse opinati essent omnibus rem praeter expectationem evenisse, quasi vero etiam fuerint qui illud non opinati essent. — οἱ δὲ τριῶν ... χρόνον. Sustulimus nunc comma post ἐτῶν atque οὐδείς cum Krueg. ad οἱ δέ appositum esse volumus secundum eius Gram. § 58, 4 adn. 5. Nam licet etiam eo posito genetivus τριῶν ἐτῶν a subaudiendo χρόνον pendere possit, tamen quid sibi velit γέ particula hoc modo vix dixeris. Frustra Herw. l. l. οὐ δὴ πλείω χρόνον, ubi prorsus inutile est δή. — περιοίσειν. „Id est περιέσεσθαι καὶ ἀνθέξειν. Suid.“ Duk. Ita apud posteriores demum scriptores invenitur. Cf. App. B. C. II 149. 153. Cass. Dio LXI 21, 2. — ὥστε ad τοσοῦτον referendum est. — ἑπτακαιδεκάτῳ. Krueg. ἑβδόμῳ καὶ δεκάτῳ coniecit. Sed cf. adn. IV 101, 1. — τὴν πρώτην ἐσβολήν. Vid. II 19.

§ 4. ἀδύνατοι ... τοῖς χρήμασιν] ... ἤγουν ἐνδεεῖς χρημάτων ἐγίγνοντο. Schol. Hoc loquendi genus nusquam alibi inveniri putat Bloomf. Notum est certe contrarium δυνατὸς χρήμασι, de quo vid. I 18, 5. 25, 4. — τὴν εἰκοστὴν ... τῶν κατὰ θάλασσαν. Port.: vigesimam mercium, quae mari vehebantur; magis perspicue vigesimam (5 *Procent*) mercium mari importatarum. „Cf. Boeckh. Oecon. civ. Athen. I p. 432 e, ubi docet vicesimam istam a Thuc. memoratam non in Piraeeo, sed in sociorum terris [ab redemptoribus] exactam esse“. Haack. Idem II p. 589 ex Xen. Hist. Gr. I 3, 9 demonstrat hanc vicesimam ante Ol. 92, 4 subla-

τὸν χρόνον τῶν κατὰ θάλασσαν ἀντὶ τοῦ φόρου τοῖς ὑπηκόοις ἐπέθεσαν, πλείω νομίζοντες ἂν σφίσι χρήματα οὕτω προσιέναι. αἱ μὲν γὰρ δαπάναι οὐχ ὁμοίως καὶ πρίν, ἀλλὰ πολλῷ μείζους καθέστασαν, ὅσῳ καὶ μείζων ὁ πόλεμος ἦν, αἱ δὲ πρόσοδοι ἀπώλλυντο.

1 29. Τοὺς οὖν Θρᾷκας τοὺς τῷ Δημοσθένει ὑστερήσαντας διὰ τὴν παροῦσαν ἀπορίαν τῶν χρημάτων οὐ βουλόμενοι δαπανᾶν εὐθὺς ἀπέπεμπον, προστάξαντες κομίσαι αὐτοὺς Διειτρέφει καὶ εἰπόντες ἅμα ἐν τῷ παράπλῳ (ἐπορεύοντο γὰρ δι' Εὐρίπου) καὶ τοὺς πολεμίους, ἤν τι δύνηται, ἀπ'
2 αὐτῶν βλάψαι. ὁ δὲ ἔς τε τὴν Ταναγραίαν ἀπεβί-

ἀποπεμφθέντες οὖν μετὰ Διειτρέφους οἱ Θρᾷκες ἐς τὴν Βοιωτίαν ἀποβάντες Μυκαλησσὸν αἱροῦσιν,

ἐποίησαν codd., quod sic dici nequit. Emend. Badh. Adhort. p. 25.
μείζω pro μείζους m., μᾶλλον H.
Cap. 29. § 1. ὑστερίσαντας Aug. et Bekk. Anecd. non deterius.
Διιτρέφει codd. Cf. sd. III 75, 1.
δύνηται Vat. H. Vall., reliqui codd. δύνωνται, quod nec ad Athenienses nec ad Thraces relatum placet.
§ 2. ἔς τε Vat. H., reliqui τε om.
Τάναγραν codd. Cf. adn.

tam et tributa reducta esse neque in ea exigenda esse versatum Thorycionem quendam εἰκοστολόγον, quem Arist. in Ran. 363, quam fabulam Ol. 93, 3 docuit, perstringit. — τοῦ φόρου. Cf. adn. I 96, 2. II 13, 3. V 18, 5. — αἱ δὲ πρόσοδοι ἀπώλλυντο, cum reditus perirent. Cf. Krueg. § 69, 16 adn. 3.

Cap. 29. § 1. τοὺς... ὑστερήσαντας. Bauer dubitat, utrum ὑστερεῖν τῷ Δημοσθένει sit sero ad Demosthenem venire an ad usum Demosthenis. Alterum recte probavit Arn.; ad Demosthenem enim omnino non venerunt. Cf. 27, 1. 2; ἀφικομένους ὕστερον ἢ Δημοσθένης ἐς Συρακούσας ἐξέπλευσε dixit Paus. I 23, 3. — ἀπέπεμπον. Cf. adn. 20, 2. V 21, 1. — Διειτρέφει. Nepos eius putatur esse, qui pater Nicostrati dictus est III 75, 1. IV 53, 1. 119, 2. Cf. Paul. Encycl. in h. v. Iterum nominatur VIII 64, 1. 129, 2. — εἰπόντες, cum iussissent. Cf. adn. I 131, 1. II 71, 4. — ἀπ' αὐτῶν] ἀντὶ τοῦ δι' αὐτῶν. Schol. Cf. adn. II 77, 1. In passivo aliquotiens legitur βλάπτεσθαι ἀπό τινος, ut 67, 3, cui contrarium ὠφελεῖσθαι ἀπό τινος.

§ 2. Ταναγραίαν. Cf. IV 76, 4. Cum Tanagra non ad mare sita esset, ad ipsam urbem eos exponere non poterat. Neque exemplis in adn. III 91, 5 allatis probatur urbem pro terra, in qua sita est, poni posse. Recte igitur Class. hic nomen

ὅπου μέγας φόνος γίγνεται.

βασεν αὐτοὺς καὶ ἁρπαγήν τινα ἐποιήσατο διὰ τάχους καὶ ἐκ Χαλκίδος τῆς Εὐβοίας ἀφ' ἑσπέρας διέπλευσε τὸν Εὔριπον καὶ ἀποβιβάσας ἐς τὴν Βοιωτίαν ἦγεν αὐτοὺς ἐπὶ Μυκαλησσόν. 3 καὶ τὴν μὲν νύκτα λαθὼν πρὸς τῷ Ἑρμαίῳ ηὐλίσατο (ἀπέχει δὲ τῆς Μυκαλησσοῦ ἑκκαίδεκα μάλιστα σταδίους), ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πόλει προσέκειτο οὔσῃ οὐ μεγάλῃ, καὶ αἱρεῖ ἀφυλάκτοις τε ἐπιπεσὼν καὶ ἀπροσδοκήτοις μὴ ἄν ποτέ τινα σφίσιν ἀπὸ θαλάσσης τοσοῦτον ἐπαναβάντα ἐπιθέσθαι, τοῦ τείχους ἀσθενοῦς ὄντος καὶ ἔστιν ᾗ καὶ πεπτωκότος, τοῦ δὲ βραχέος ᾠκοδομημένου, καὶ πυλῶν ἅμα διὰ τὴν ἄδειαν ἀνεῳγμένων. 4 ἐσπεσόντες δὲ οἱ Θρᾷκες ἐς τὴν Μυκαλησσὸν τάς τε οἰκίας καὶ τὰ ἱερὰ

διαπλεύσας Vat., διαπλεύσας H.
§ 3. ηὐλίσατο Vat. H., reliqui ηὐλίζετο. Cf. IV 45, 1.
οὐ μεγάλῃ Vat. H., reliqui οὐ om. Praeterquam quod hoc oppidum κώμη τῆς Ταναγρικῆς a Strab. vocatur (vid. adn.), „negationem recte interpositam esse mihi verbis 30, 4 ὡς ἐπὶ μεγέθει [ad quae vid. adn.] probari videtur. Idem demonstratur eo, quod raro huius loci mentio fit in historia." Arn.

τινὰς . . . ἐπαναβάντας Vat. Reg. Mosqu., et ἐπαναβάντας etiam It. Marc. Pal. Aug. M. Cass. T. Ven. F. H. I. Desideramus exempla pluralis τινές cum negatione coniuncti.
βραχέως Vat. Aug. Gr. Ven. At cf. adn.

terrae restituit. — ἀφ' ἑσπέρας. „Statim cum vespera, simul atque ingruit vespera." Bau. Breviter de vespera. Cf. III 112, 2 et ibi adn. et VIII 27, 6. Ceterum Diitrephes devastata Tanagraea Chalcidem transvectus est et inde Euripo rursus traiecto Mycalessum invasit. — Μυκαλησσόν. Strab. p. 404 ὁ (Thucydidi paulo post femininum est nomen) Μυκαλησσὸς κώμη τῆς Ταναγρικῆς· κεῖται δὲ παρ' ὁδὸν Θηβαίων ἐς Χαλκίδα. Cf. Burs. Geogr. I p. 217.
§ 3. τῷ Ἑρμαίῳ. Id ad mare videtur situm fuisse. Cf. Liv. XXXV 50, 9. Leak. Graec. sept. II p. 269. Burs. l. l. — προσέκειτο] πλησιάσας ἐπέκειτο. Schol. — ἀπροσδοκήτοις μὴ ἄν ποτε . . . „Particula μὴ ex supervacuo additur, ut multis aliis, in quibus implicita vel expressa negatio est. II 49, 6 ἀπορία τοῦ μὴ ἡσυχάζειν, [ubi tamen cf. adn.], V 25, 3 ἀπέσχοντο μὴ ἐπὶ τὴν ἑκατέρων γῆν στρατεῦσαι, III 32, 3 καὶ ἐλπίδα οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην εἶχον μή ποτε, τῶν Ἀθηναίων τῆς θαλάσσης κρατούντων, ναῦς Πελοποννησίων ἐς Ἰωνίαν παραβαλεῖν. Eadem ratio est in his, quae ἀπαγορευτικά dicuntur." Duk. Vid. ad I 10, 1. 16. — βραχέος ᾠκοδομημένου, i. e. ὥστε βραχὺ (humile, cf. II 76, 3) εἶναι. Cf. adn. I 15, 2. II 75, 6.

ἐπόρθουν καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐφόνευον φειδό-
μενοι οὔτε πρεσβυτέρας οὔτε νεωτέρας ἡλικίας,
ἀλλὰ πάντας ἑξῆς, ὅτῳ ἐντύχοιεν, καὶ παῖδας καὶ
γυναῖκας κτείνοντες, καὶ προσέτι καὶ ὑποζύγια καὶ
ὅσα ἄλλα ἔμψυχα ἴδοιεν. τὸ γὰρ γένος [τὸ τῶν
Θρᾳκῶν] ὁμοῖα τοῖς μάλιστα τοῦ βαρβαρικοῦ, ἐν
5 ᾧ ἂν θαρσήσῃ, φονικώτατόν ἐστι. καὶ τότε ἄλλη
τε ταραχὴ οὐκ ὀλίγη καὶ ἰδέα πᾶσα καθειστήκει
ὀλέθρου, καὶ ἐπιπεσόντες διδασκαλείῳ παίδων,
ὅπερ μέγιστον ἦν αὐτόθι καὶ ἄρτι ἔτυχον οἱ παῖδες
ἐσεληλυθότες, κατέκοψαν πάντας· καὶ ξυμφορὰ τῇ

§ 4. γυναῖκας καὶ παῖδας Vat., καὶ γυναῖκας om. H. Utrumque paene aeque usitatum. Cf. Wachsm. Antiqu. II p. 129.

τὸ ante τῶν om. Vat. et male hic additur, quasi Thracum gens ab alia discernenda sit. Frequentissimus hic articuli usus in adscriptis interpretationibus.

§ 5. καθεστήκει codd. Cf. sd. IV 26, 7.

ἅπασα H., quod ab Atticis etiam pro unusquisque poni adnotat Heind. ad Plat. Phaedon. 108 b. At πᾶσα ἰδέα, ut hic, III 81, 5. 83, 1. 98, 3. 112, 7.

οἱ παῖδες post ἐσελ. collocatur in Vat. H.

§ 4. τοὺς ἀνθρώπους ἐφόνευον. Cf. Paus. I 23, 3 Μυκαλησσίων οὐ μόνον τὸ μάχιμον οἱ Θρᾷκες, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας ἐφόνευσαν καὶ παῖδας. — ὁμοῖα τοῖς μάλιστα, perinde atque ii qui maxime caedis avidi sunt. Cf. Plut. Them. 31 τιμώμενος ὅμοια Περσῶν τοῖς ἀρίστοις. — ἐν ᾧ ἄν, i. e. ὅταν.

§ 5. ἰδέα. Cf. adn. III 81, 5. — καὶ ἄρτι. Germani pergerent καὶ ἐς ὃ ἄρτι. Cf. adn. II 41, 4. — καὶ ξυμφορὰ . . . δεινή. De οὐδεμιᾶς ἥσσον cf. 30, 4. Noli articulum ante ξυμφορὰ desiderare aut in collocatione αὕτη pronominis offendere. Nam haec sententia ad similitudinem earum conformata est, de quibus dictum est adn. I 1, 2. Verti potest: haec res, quae toti urbi accidit, calamitas erat magis quam ulla alia inopinata et atrox. Frustra laboraverunt qui omnia, quae in codd. tradita sunt, tueri studebant. Nam quod οὐδεμιᾶς ἥσσων μᾶλλον ἑτέρας inter se iunxerunt, praeterquam quod ἧσσον (cf. sd.) requiritur, copula deest. Quam omissionem Haackius quidem loco I 138, 3 ἦν γὰρ ὁ Θεμιστοκλῆς . . . διαφερόντως τι ἐς αὐτὸ μᾶλλον ἑτέρου ἄξιος θαυμάσαι excusat. Sed eximie . . . magis alio (*auf eine ausgezeichnete Weise . . . mehr als ein anderer*) bene dicuntur (cf. IV 3, 3), non minus magis alio non item, quia illis aliquid ad superius διαφερόντως adicitur, his aut idem dicitur aut correctio vel incrementum particulis δέ vel καί exprimendum significatur (μᾶλλον δέ, vel potius, καὶ μᾶλλον, atque adeo magis. Cf. adn. III 17, 1). Alii igitur οὐδεμιᾶς ἥσσων μᾶλλον ἑτέρας ἀδόκητός τε nectunt, unde haec orta est

πόλει πάσῃ οὐδεμιᾶς ἧσσον [μᾶλλον ἑτέρας] ἀδόκητός τε ἐπέπεσεν αὕτη καὶ δεινή.

οἱ δὲ Θηβαῖοι βοηθήσαντες πολλοὺς τῶν Θρᾳκῶν ἐν τῇ ἐσβάσει ἀποκτείνουσιν. ἀριθμὸς τῶν ἑκατέρωθι ἀποθανόντων.

30. Οἱ δὲ Θηβαῖοι αἰσθόμενοι ἐβοήθουν, καὶ 1
καταλαβόντες προκεχωρηκότας ἤδη τοὺς Θρᾷκας
οὐ πολὺ τήν τε λείαν ἀφείλοντο καὶ αὐτοὺς φο-
βήσαντες καταδιώκουσιν ἐπὶ [τὸν Εὔριπον καὶ] τὴν
θάλασσαν, οὗ αὐτοῖς τὰ πλοῖα ἃ ἤγαγεν ὥρμει.
καὶ ἀποκτείνουσιν αὐτῶν ἐν τῇ ἐσβάσει τοὺς πλεί- 2
στους, οὔτε ἐπισταμένους νεῖν τῶν τε ἐν τοῖς
πλοίοις, ὡς ἑώρων τὰ ἐν τῇ γῇ, ὁρμισάντων

πάσῃ πόλει Vat.
ἧσσων omnes praeter Cass. T. Marc. E. Interpretamentum del. Dobr. et Heilm.

Cap. 30. §. 2. Pro τὰ ἐν τῇ γῇ Vat. H. Valla τὴν φυγήν, quae scriptura etiam a schol. adnotata est. Sed quid de ea statuendum sit, docent τὴν φυγὴν δή in Lugd. vulgatae superscripta.
ἀνορμισάντων H., quod a Valla fortasse expressum schol. quoque commemorat, sed alibi apud Thuc. non legitur.

Haasii interpretatio: clades omni alia gravior et magis quam ulla alia praeter opinionem et atrox. Sed sic excusari non potest τέ particulae collocatio (neque enim simile est III 81, 2, ubi vid. adn.), et inutile est οὐδεμιᾶς ἧσσων, cum eadem res idque gravius verbis μᾶλλον ἑτέρας δεινή exprimatur. Class. τῇ πόλει πάσῃ οὐδεμιᾶς ἧσσων ad ξυμφορά, μᾶλλον ἑτέρας ἀδόκητός τε καὶ δεινή ad ἐπέπεσεν pertinere ratus ita vertit, quasi scriptum legatur καὶ αὕτη ἡ ξυμφορὰ vel καὶ ἡ ξυμφορὰ αὕτη. Et ne sic quidem quicquam οὐδεμιᾶς ἧσσων ad sententiam confert, quod idem verbis μᾶλλον ἑτέρας δεινή non contineatur. Nam nihil prodest quod interpretandi licentia inanem abundantiam Class. obscurat (vertit enim ξυμφορὰ . . . ἧσσων *dieser Schlag, der mehr als irgend einer die Bürgerschaft traf*) et καί (etiam) ante μᾶλλον excidisse suspicatur.

Cap. 30. § 1. ἐπὶ . . . τὴν θάλασσαν. Quod eadem res duobus nominibus appellatur ideo factum esse putant, quod ad 29, 3 ἀπὸ θαλάσσης τοσοῦτον ἐπαναβάντα respiciatur. Sed si hic ἐπὶ τὴν θάλασσαν eo respicit, inde non excusatur, quod simul Euripus nominatur, quasi a mari diversus sit.

§ 2. ἀποκτείνουσιν . . . ἐν τῇ ἐσβάσει τοὺς πλείστους. Cum paulo post audiamus ex mille et trecentis Thracibus ducentos et quinquaginta solum cecidisse, per τοὺς πλείστους . . . non intellegit Thuc. universum numerum, sed CCL ex illo caesos. Quare accipi debet ac si scriptum sit: καὶ ἀποκτείνουσι τοὺς πλείστους (τῶν ἀποθανόντων aut διαφθαρέντων) ἐν τῇ ἐσβάσει. Cf. IV 44, 2 κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας οἱ πλεῖ-

ἔξω τοξεύματος τὰ πλοῖα, ἐπεὶ ἔν γε τῇ ἄλλῃ ἀναχωρήσει οὐκ ἀτόπως οἱ Θρᾷκες πρὸς τὸ τῶν Θηβαίων ἱππικόν, ὅπερ πρῶτον προσέκειτο, προεκθέοντές τε καὶ ξυστρεφόμενοι ἐν ἐπιχωρίῳ τάξει τὴν φυλακὴν ἐποιοῦντο καὶ ὀλίγοι αὐτῶν ἐν τούτῳ διεφθάρησαν· μέρος δέ τι καὶ ἐν τῇ πόλει

τοξεύματος H. Gr. Vall., reliqui ζεύγματος nisi quod εύματος post litteram deletam m. Cf. adn.
τε post προεκθέοντές om. Cass. Aug. Ven. Pal. It. M. Reg. Marc. Bas. Gr. D. I. E. al.
ἐποιήσαντο H. cum γρ. ἐποιοῦντο.

στοι ἀπέθανον αὐτῶν et ibi adn. Eodem refertur quod proximis verbis dicitur in reliquo receptu paucos cecidisse. Falso Class. opinatur αὐτῶν genetivo significari non posse nisi omnes Thraces et infra, ne repugnantia exsistat, violenta mutatione ἀπέδρασαν pro ἀπέθανον scribit. — ἔξω τοξεύματος. „Scriptura vulgata huius loci est ἔξω τοῦ ζεύγματος, de cuius [quam extra Euripi pontem vulgo interpretantur] veritate non sine causa dubitari potest. Non quaero, an probabile sit naves has proxime Aulidem [ubi hunc pontem collocat Strabo p. 403] potius, quod recepta lectio significat, quam in litore Mycalessio stationem habuisse nec quid illis, qui in his erant, magnopere adversus Boeotos profuerit eas extra pontem eductas esse; hoc unum maximum scrupulum inicit, quod Euboea, si Diodoro Siculo fides habenda est, tum nondum continenti Boeotiae aggere ac ponte coniuncta erat. Is enim XIII 47 auctor est id demum post cladem Atheniensium in Sicilia et post defectionem Euboeae ab Atheniensibus factum esse. In ea scriptura, quam Valla secutus est [et nos recepimus], omnia plana sunt, eamque etiam Stephanus in Thes. [et alii] vulgatae praetulerunt. Ἐντὸς et ἔξω βελῶν et τοξεύματος adeo usitata sunt in scriptoribus Graecis, ut etiam in proverbium abierint.“ Duk. Qui, quod Strabo illum pontem, quo postea Chalcis cum continente iuncta est, ad Aulidem potius fuisse quam ad litus Mycalessium significat, id vulgatae obstare credere non debebat. Cf. de hoc ponte Leak. Graec. sept. II p. 256. 258 sq. Burs. Geogr. II p. 414 et inspice Kiep. tab. Una restat dubitatio, num Thebani sagittariis usi sint, cum iaculatores et funditores aliunde a Boeotis arcessitos esse IV 100, 1 legamus. Sed Plataeensium certe sagittarii commemorantur III 23, 2. 24, 2. Res certa esset, si Diitrephem tunc caesum esse constaret; nam huius Athenis fuit statua οἰστοῖς βεβλημένου. Vid. Paus. I 23, 3. 4 et Thirlw. Hist. Gr. III p. 426. De caede tamen eius tacet Thucydides, et Diotrephes quidam commemoratur VIII 64, 1, ubi vid. adn. — ἐπεὶ — γε, *während hingegen*. Quae sequuntur comparantur simul et opponuntur superioribus. Cf. Plat. Prot. 333 c. 335 c. — οὐκ ἀτόπως, non absurde, i. e. non male. — ἐν τούτῳ, hac in re, i. e. ἐν τῷ προεκθέοντας καὶ ξυστρεφομένους τὴν φυλακὴν

αὐτῇ δι' ἁρπαγὴν ἐγκαταλειφθὲν ἀπώλετο. οἱ δὲ ξύμπαντες [τῶν Θρᾳκῶν] πεντήκοντα καὶ διακόσιοι ἀπὸ τριακοσίων καὶ χιλίων ἀπέθανον. διέφθειραν 3 δὲ καὶ τῶν Θηβαίων καὶ τῶν ἄλλων οἳ ξυνεβοήθησαν ἐς εἴκοσι μάλιστα ἱππέας τε καὶ ὁπλίτας ὁμοῦ καὶ Θηβαίων τῶν βοιωταρχῶν Σκιρφώνδαν· τῶν δὲ Μυκαλησσίων μέρος τι ἀπανηλώθη. τὰ μὲν 4 κατὰ τὴν Μυκαλησσὸν πάθει χρησαμένην οὐδενὸς ὡς ἐπὶ μεγέθει τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἧσσον ὀλοφύρασθαι ἀξίῳ τοιαῦτα ξυνέβη.

Δημοσθένης περὶ Ἀκαρνανίαν στρα- 31. Ὁ δὲ Δημοσθένης τότε ἀποπλέων ἐπὶ 1 τῆς Κερκύρας μετὰ τὴν ἐκ τῆς Λακωνικῆς τείχισιν,

ἐγκαταληφθὲν omnes praeter Cl. et Reg. Cf. adn.
§ 3. διεφθάρησαν H. I. Ar., sed in H. s. v. recte γρ. διέφθειραν.
ἱππέας μάλιστα M. Mosqu. H. I. Proximum τε om. Vat. M. Lugd.
ἀπαναλώθη codd. Cf. sd. 11, 3.
§ 4. τὰ μὲν δὴ Ven. T. Reg. Marc. m. Sed cf. sd. I 101, 3.
χρησαμένων codd. Cf. adn.

Cap. 31. § 1. ἐπὶ Vat. Mosqu. Vall., reliqui ἐκ. At vid. § 2 sqq. et 26, 3.

ποιεῖσθαι. — ἐγκαταλειφθέν. Non deprehensi sunt propter rapinam, sed praedandi causa in urbe remanserant. Cf. II 78, 3. Quod Class. ἐγκαταληφθέν defendens ἐγκαταλελειμμένον scribendum fuisse opponit, poterat sane sic scribi, sed cur necesse fuerit, nos quidem non perspicimus. — τῶν Θρᾳκῶν del. Herw. Mnem. nov. ser. VIII p. 297. Genetivus, pro quo nomin. ponendus erat (IV 39, 1. V 26, 1. VIII 7), contra grammaticam est.

§ 3. Θηβαίων τῶν βοιωταρχῶν. „Erant enim inter undecim boeotarchos duo Thebani. Vid. IV 91, 1.“ Haack. — μέρος τι, i. e. μέγα vel ἀξιόλογον μέρος. Cf. Matth. Gr. § 487, 5 et adn. I 23, 3.

§ 4. χρησαμένην et propter sententiae cohaerentiam et propter ὡς ἐπὶ μεγέθει, quod de urbis magnitudine dicitur, necessarium est. — ὡς ἐπὶ μεγέθει, pro urbis magnitudine. Cf. III 113, 6 ἄπιστον τὸ πλῆθος λέγεται ἀπολέσθαι ὡς πρὸς τὸ μέγεθος τῆς πόλεως. Falso Haack. πάθους subaudit. Neque enim hoc cum se ipso potest comparari. De verbis οὐδενὸς ἧσσον vid. adn. II 94, 1. — κατὰ τὸν πόλεμον, i. e. bello Peloponnesiaco. Vid. ad II 31, 3.

Cap. 31. § 1. τότε ἀποπλέων ἐπί cet. Vid. 26, 3. — μετὰ τὴν ἐκ τῆς Λακωνικῆς τείχισιν, i. e. ἀποπλέων ἐκ τῆς Λακωνικῆς μετὰ τὴν ἐν αὐτῇ γενομένην τείχισιν. Cf. adn. VI 89, 1. De re cf. 26,

ὁλκάδα ὁρμοῦσαν ἐν Φειᾷ τῇ Ἠλείων εὑρών, ἐν
ᾗ οἱ Κορίνθιοι ὁπλῖται ἐς τὴν Σικελίαν ἔμελλον
περαιοῦσθαι, αὐτὴν μὲν διαφθείρει, οἱ δ' ἄνδρες
2 ἀποφυγόντες ὕστερον λαβόντες ἄλλην ἔπλεον. καὶ
μετὰ τοῦτο ἀφικόμενος ὁ Δημοσθένης ἐς τὴν
Ζάκυνθον καὶ Κεφαλληνίαν ὁπλίτας τε παρέλαβε
καὶ ἐκ τῆς Ναυπάκτου τῶν Μεσσηνίων μετεπέμ-
ψατο, καὶ ἐς τὴν ἀντιπέρας ἤπειρον τῆς Ἀκαρνα-
νίας διέβη, ἐς Ἀλύζειάν τε καὶ Ἀνακτόριον, ὃ
3 αὐτοὶ εἶχον. ὄντι δ' αὐτῷ περὶ ταῦτα ὁ Εὐρυ-
μέδων ἀπαντᾷ ἐκ τῆς Σικελίας ἀποπλέων, ὃς τότε
τοῦ χειμῶνος τὰ χρήματα ἄγων τῇ στρατιᾷ ἀπ-
επέμφθη, καὶ ἀγγέλλει τά τε ἄλλα καὶ ὅτι πύθοιτο
κατὰ πλοῦν ἤδη ὢν τὸ Πλημμύριον ὑπὸ τῶν
4 Συρακοσίων ἑαλωκός. ἀφικνεῖται δὲ καὶ Κόνων
παρ' αὐτούς, ὃς ἦρχε Ναυπάκτου, ἀγγέλλων ὅτι

τιώτας ξυλλέγει. ἀπαντᾷ δ' αὐτῷ Εὐρυμέδων. ἀφικνεῖται δὲ καὶ Κόνων ἐκ Ναυπάκτου ναῦς αἰτησόμενος.

εὑρών, quo ad complendam sententiam carere non possumus, om. omnes praeter Vat. H. (vulg. *λαβών* nullam videtur habere codd. auctoritatem). Excidit propter similitudinem *ειων* (*Ἠλείων*) litterarum.

§ 2. *ἔς τε* pro *ἐς τὴν* Vat. H.

Ἀλυζίαν codd. praeter *Ἀζυγίαν* Mosqu. Cf. Herodian. I p. 277 et Steph. Byz. s. v.

2. — *Φειᾷ*. Cf. II 25, 3 et ibi adn. — *εὑρών*. Cf. II 6, 3. V 42, 1. — *οἱ Κορίνθιοι ὁπλῖται*. Cf. 17, 3. 19, 4.

§ 2. *τῶν Μεσσηνίων*. Ex superioribus repete *ὁπλίτας*. — *Ἀλύζειαν*. Strab. p. 459: *ὑπὸ Λευκάδος ἑξῆς Πάλαιρος καὶ Ἀλύζεια τῆς Ἀκαρνανίας ἐστὶ πόλις, ὧν ἡ Ἀλύζεια πεντεκαίδεκα ἀπὸ θαλάττης διέχει σταδίους . . . εἶτα ἄκρα Κριθωτή*. Cf. Leak. Graec. sept. IV p. 14 sq. Burs. Geogr. I p. 118. — *ὃ αὐτοὶ εἶχον*, scil. *οἱ Ἀθηναῖοι*. Vid. IV 49. V 30, 2.

§ 3. *περὶ ταῦτα*] *ἤγουν περὶ τὸ συλλέγειν δύναμιν*. Schol. Alii de loco intellegunt. — *ἀποπλέων*. Cur e Sicilia redierit, non dicitur. Sed ex iis quae deinde narrantur apparet Eurymedontem, qui non copias, sed pecuniam ad exercitum Siciliensem traduxerat (16, 2), ad Demosthenem redisse, ut in iis regionibus cum eo exercitum colligeret. — *τότε*. Respicitur ad tempus 16, 2 significatum, de quo usu huius particulae cf. adn, I 101, 2. — *κατὰ πλοῦν*. Cf. adn. III 32, 1. — *τὸ Πλημμύριον . . . ἑαλωκός*. Cf. 23, 1.

§ 4. *Κόνων*. Sine dubio is est, qui postea clarissimus factus et ipsis tironibus Nepotis libro notissimus est. — *ὃς ἦρχε Ναυπάκτου*. Ut navibus Atticis ibi stationem habentibus, ita ipsius urbis custodiae praepositus videtur fuisse, cum non

αἱ πέντε καὶ εἴκοσι νῆες τῶν Κορινθίων αἱ σφίσιν ἀνθορμοῦσαι οὔτε καταλύουσι [τὸν πόλεμον] ναυμαχεῖν τε μέλλουσι· πέμπειν οὖν ἐκέλευεν αὐτοὺς ναῦς, ὡς οὐχ ἱκανὰς οὔσας δυοῖν δεούσας εἴκοσι τὰς ἑαυτῶν πρὸς τὰς ἐκείνων πέντε καὶ εἴκοσι ναυμαχεῖν. τῷ μὲν οὖν Κόνωνι δέκα ναῦς ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Εὐρυμέδων τὰς ἄριστα σφίσι πλεούσας ἀφ' ὧν αὐτοὶ εἶχον ξυμπέμπουσι πρὸς

§ 4. *ἱκανὰς οὔσας δυοῖν δεούσας εἴκοσι τὰς* Cl. Ven. I. Vat., praeterquam quod in hoc *εἶναι* pro *οὔσας* invenitur. Cass. It. et plerique alii *ἱκανὰς οὔσας δυοῖν δεούσαις* vel *δὲ οὔσαις εἴκοσι ταῖς*. Cum his H. in ceteris consentit, sed *οὔσας* om. pro quo s. v. legitur *εἶναι*. Vulgo *ἱκανοὺς ὄντας δυοῖν δεούσαις ταῖς*.
§ 5. *ἀρίστας* It. Pal. Aug. M. Cass. Mosqu. T. Ven. G.

ἐν Ναυπάκτῳ, sed *Ναυπάκτου* scriptum sit. — *αἱ πέντε καὶ εἴκοσι . . . ἀνθορμοῦσαι.* Vid. 17, 4. 19, 5. — *σφίσιν*, Cononi et eius navibus. — *οὔτε καταλύουσι τὸν πόλεμον.* Haas.: neque desistere a bello, quod, licet ita *πόλεμον καταλύειν* dicatur, non aptum est, quia adhuc non pugnaverunt Corinthiorum naves, sed adversus Athenienses in statione erant. Verum „*καταλύουσι τὸν πόλεμον* non naves, sed civitates pacem facientes. Conon nuntiavit naves oppositas non, quod speraverat, statione decedere; id est *καταλύειν τὴν φρουράν, τὴν φυλακήν*, aut simpliciter *καταλύειν* (portu repetito). Manifestissimum igitur tenemus additamentum hominis in hoc verbi usu aberrantis.“ Madv. Adv. crit. I p. 329. Cum tamen nudum *καταλύειν* ita usurpari exemplis non confirmatum sit, praestare nobis videtur *αὐτό* (*τὸ ἀνθορμεῖν*) ad *καταλύειν* cogitare, qua de re cf. III 11, 1 *ἡμῖν δὲ ἀπὸ τοῦ ἴσου ὁμιλοῦντες, χαλεπώτερον ἔμελλον οἴσειν* ibique adn., atque hoc verbum in eandem sententiam accipere quam ostendunt VI 34, 6 *καταλῦσαι ἂν τὸν πλοῦν*, Pseudo-Dem. XXXIII 4 *τὸ μὲν πλεῖν καταλέλυκα*. Vertimus igitur: viginti quinque naves Corinthiorum adversus se stationem agentes non desistere, sed proelium navale commissuras esse. — *ὡς οὐχ ἱκανὰς οὔσας.* De syntaxi cf. adn. VI 24, 3. — *δυοῖν δεούσας εἴκοσι.* Supra 17, 2 aut, si illum locum huc spectare nolimus, qua de re cf. ibi adn., certe 19, 5 viginti numeratas esse admonens Heilm. queritur, quod non dictum sit, quid duabus reliquis sit factum. Sed cum his ipse Conon advenisse videtur. Nam post eius reditum rursus viginti ad Naupactum videntur fuisse. Peloponnesii enim 34, 1 praeter viginti quinque naves alias instruxisse narrantur, ita ut paulo pauciores haberent Atticis navibus. Eae autem si praeter decem navium subsidia Cononi data duodeviginti fuissent, earum omnium summa fuisset viginti octo. Si vero etiam non plus duas naves viginti quinque navium numero Peloponnesii addidissent, una tantum nave Atheniensibus inferiores fuissent.

τὰς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ· αὐτοὶ δὲ τὰ περὶ τῆς στρατιᾶς τὸν ξύλλογον ἡτοιμάζοντο, Εὐρυμέδων μὲν ἐς τὴν Κέρκυραν πλεύσας καὶ πεντεκαίδεκά τε ναῦς πληροῦν κελεύσας αὐτοὺς καὶ ὁπλίτας καταλεγόμενος (ξυνῆρχε γὰρ ἤδη Δημοσθένει ἀποτραπόμενος, ὥσπερ καὶ ᾑρέθη), Δημοσθένης δ' ἐκ τῶν περὶ τὴν Ἀκαρνανίαν χωρίων σφενδονήτας τε καὶ ἀκοντιστὰς ξυναγείρων.

1 32. *Οἱ δ' ἐκ τῶν Συρακουσῶν τότε μετὰ τὴν τοῦ Πλημμυρίου ἅλωσιν πρέσβεις οἰχόμενοι ἐς τὰς πόλεις ἐπειδὴ ἔπεισάν τε καὶ ξυναγείραντες ἔμελλον ἄξειν τὸν στρατόν, ὁ Νικίας προπυθόμενος πέμπει ἐς τῶν Σικελῶν τοὺς τὴν δίοδον ἔχοντας καὶ σφίσι ξυμμάχους, Κεντόριπάς τε καὶ Ἀλικυαίους*

Νικίου πείσαντος οἱ Σικελοὶ Σικελιώταις ἐπὶ Συρακούσας βοηθοῦσιν ἐνέδραν ποιοῦνται.

τε ante *ναῦς* habet *γρ.* Vat., reliquorum plurimi om. Per synchysim consuetam defendit Bau. Cf. adn. I 16.
ἀκοντιστὰς ὡς δυνατὸν H. et Vall.
Cap. 32. § 1. *τοῦ* om. Cass. Aug. Cl. Ven. T. It. Reg. Marc. M. F. Lugd. D. I. E. et teste Bekkero etiam H. Sic *μετὰ τὴν Λέσβου ἅλωσιν* III 51, 1.
πυθόμενος Cl. Ven. Vat. Cf. IV 42, 3.
διάδοχον absurde Vat.
σφίσι om. omnes praeter Vat. H.
Ἀλικυαίους Cass. Aug. M. Cl. T. It. H. Reg. et complures alii

Attamen vix *ὀλίγῳ ἐλάσσους* naves dici possunt, quibus una ad parem numerum desit.

§ 5. *περὶ ... ξύλλογον*, i. e. *περὶ τὸν τῆς στρατιᾶς ξύλλογον*. Cf. Krueg. Gr. § 47, 9 adn. 19. — *αὐτούς*] *ἤγουν τοὺς Κερκυραίους*. Schol. — *ἀποτραπόμενος*, ex Sicilia reversus. Cf. III 89, 1. VI 65, 3. — *ὥσπερ καὶ ᾑρέθη*, quemadmodum etiam delectus fuerat (ad imperii communionem). Vid. 16, 1.

Cap. 32. § 1. *οἱ δ' ἐκ ... οἰχόμενοι ἐς τὰς πόλ.* Vid. 25, 9 et de verbis *οἰχόμενοι ἐς τὰς πόλεις* substantivo *πρέσβεις* postpositis adn. V 5, 1. — *τὰς πόλεις*. „[Cum 33, 1 Gela et Camarina seorsum nominentur, hic] Selinus et Himera potissimum significantur, [certe exercitus ex his civitatibus collectus esse existimandus est,] quae copiae cum iuxta oram australem per agrum Agrigentinum proficisci vetitae essent, aliam viam non habebant, quam ut per interiora insulae irent." Arn. Idem coniuncti cum Gylippo iam fecerant 1, 5. 2, 3. — *Σικελῶν τοὺς ... ξυμμάχους*. Cf. VI 88, 4. 94. — *Κεντόριπας*. *Κεντοριπίνους* rescribendum censet Cluver. Sic. ant. p. 309. Vulgatam excusat Lob. Paral. Gr. Gr. I p. 292 et 304. Apud Thucydidem, ut apud plerosque, urbs *Κεντόριπα* vocatur VI 94, 3, ubi cf. de ea adn. — *Ἀλικυαίους*. „Codd. *Ἀλικυαίους*. Steph. *Ἁλικυαίους* et sic Diod. XIV 48, 5. 54, 2. Apud Cicer.

καὶ ἄλλους, ὅπως μὴ διαφρήσουσι τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ ξυστραφέντες κωλύσουσι διελθεῖν· ἄλλῃ γὰρ αὐτοὺς οὐδὲ πειράσειν· Ἀκραγαντῖνοι γὰρ οὐκ ἐδίδοσαν διὰ τῆς ἑαυτῶν ὁδόν.
2 πορευομένων δ' ἤδη τῶν Σικελιωτῶν οἱ Σικελοί, καθάπερ ἐδέοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ἐνέδραν τινὰ [τριχῇ] ποιησάμενοι, ἀφυλάκτοις τε καὶ ἐξαίφνης ἐπιγενόμενοι διέφθειραν ἐς ὀκτακοσίους μάλιστα καὶ τοὺς πρέσβεις πλὴν ἑνὸς τοῦ Κορινθίου πάντας· οὗτος δὲ τοὺς διαφυγόντας, ἐς πεντακοσίους καὶ χιλίους, ἐκόμισεν ἐς τὰς Συρακούσας.

Καμαριναῖοι δὲ καὶ Γελῷοι καὶ ἡ πολλὴ Σικελία Συρακοσίοις βοηθοῦσι.

1 33. Καὶ περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας καὶ οἱ Καμαριναῖοι ἀφικνοῦνται αὐτοῖς βοηθοῦντες, πεντακόσιοι μὲν ὁπλῖται, τριακόσιοι δὲ ἀκοντισταὶ καὶ τοξόται τριακόσιοι. ἔπεμψαν δὲ καὶ οἱ Γελῷοι

codd. mss., Ἁλικναίους Pal., Ἀλκναίους Vat. Mosqu. Chr., Ἀλκιαίους Ven. F., Ἀλικναίους Gr., Ἀλικναγρίους Laur. Olim Ἀλικυκαίους. Cf. adn.

διαφήσουσι codd. praeterquam quod ἀφήσουσι Ar. Chr. K. et διαφρήσωσι M. confirmans Dobr. coniecturam διαφρήσουσι.

αὐτῶν Vat.

§ 2. τινὰ om. Vat. et Thom. Mag. p. 331, 4. Cf. III 90, 3.

τριχῇ om. Cass. Aug. Cl. Ven. Pal. It. M. Reg. Marc. C. F. Lugd. Laur. Bas. Gr. D. I. E. et sex pessimi et γρ. Vat. item Thom. Mag. l. l. In Cass. rec. man. inter ἐνέδραν et τινὰ scriptum est, ubi legitur in T. „Suspectum esse debet, licet non facile sit exputare, unde et cur in Thucydidis orationem insertum sit.“ Haack.

et Plin. Halicienses [immo Halicyenses, vid. Freund. Lex. Lat.]“ Wass. Erat quidem in Sicilia urbs Halicyae (Ἁλικύαι), sed ea sita inter Egestam et Entellam et Lilybaeum, ut ex Steph. et Diod. docuit Cluver. Itaque de hac apud Thuc. cogitare nos vetat huius loci ratio. Nisi igitur, ut Fazellus, statuere volumus duas Siciliae urbes dictas esse Halicyas earumque alteram sitam fuisse circa Aetnam et Centoripa, nihil aliud restat, quam ut nomen corruptum iudicemus et Cluverii sententiam amplectamur, qui Ἀγυριναίους rescribendum censet p. 309. 314. Notissimum est enim oppidum Agyrium haud procul a Centoripis situm. — διαφρήσουσι. Cf. Arist. Av. 193 τῶν μηρίων τὴν κνῖσαν οὐ διαφρήσετε. — ἄλλῃ, alia via. — Ἀκραγαντῖνοι per ipsorum terram transitum non concedebant, quod neutrorum partes sequebantur. Cf. 33, 2.

§ 2. τῶν Σικελιωτῶν οἱ Σικελοί. Cf. adn. III 115, 1. — ἑνὸς τοῦ. Herw. l. l. ἑνός του coni. propter 25, 9, quo loco tamen non efficitur plures Corinthiorum legatos fuisse.

ναυτικόν τε, ἐς πέντε ναῦς, καὶ ἀκοντιστὰς τετρακοσίους καὶ ἱππέας διακοσίους. 2 σχεδὸν γάρ τι ἤδη πᾶσα ἡ Σικελία πλὴν Ἀκραγαντίνων (οὗτοι δ' οὐδὲ μεθ' ἑτέρων ἦσαν), οἱ δ' ἄλλοι ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους μετὰ τῶν Συρακοσίων οἱ πρότερον περιορώμενοι ξυστάντες ἐβοήθουν.

3 Καὶ οἱ μὲν Συρακόσιοι, ὡς αὐτοῖς τὸ ἐν τοῖς Σικελοῖς πάθος ἐγένετο, ἐπέσχον τὸ εὐθέως τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιχειρεῖν· ὁ δὲ Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων, ἑτοίμης ἤδη τῆς στρατιᾶς οὔσης ἔκ τε τῆς Κερκύρας καὶ ἀπὸ τῆς ἠπείρου, ἐπεραιώθησαν ξυμπάσῃ τῇ στρατιᾷ τὸν Ἰόνιον ἐπ' ἄκραν Ἰαπυγίαν· 4 καὶ ὁρμηθέντες αὐτόθεν κατίσχουσιν ἐς τὰς Χοιράδας νήσους Ἰαπυγίας, καὶ ἀκοντιστάς τέ τινας [τῶν Ἰαπύγων] πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν τοῦ

Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων περαιωθέντες τὸν Ἰόνιον Μεσσαπίους τε καὶ Μεταποντίους ἀναλαμβάνουσι, καὶ ἐς Θουρίαν παραπλεύσαντες παραινοῦσι

Cap. 33. § 2. ἅπασα Vat. Sed. cf. 85, 3.
§ 3. ἐπέσχον τὸ εὐθέως Cass. Cl. T. Bas. Gr., sed Cass. a rec. emend., reliqui ἐπέσχοντο εὐθέως. Medium non legitur usquam apud Thuc. Cf. adn. II 76, 1 et Soph. Phil. 881 μηδ' ἐπίσχωμεν τὸ πλεῖν. Nec sufficiunt ad medium tuendum exempla Steph. Thesauri.
ἔκ τε Vat. H., reliqui τε om. Cf. sd. 1, 5.
§ 4. τῆς Ἰαπυγίας H.

Cap. 33. § 1. ἐς πέντε ναῦς pro appositione est vocabuli ναυτικόν.

§ 2. σχεδὸν γάρ τι. Cf. adn. III 68, 4. — πᾶσα ἡ Σικελία πλὴν Ἀκρ. Pro his post interpositam sententiam οἱ ἄλλοι substituitur. Cf. adn. VIII 70, 1. Σικελία autem hic solos Σικελιώτας significat; nam Σικελῶν plurimos etiamtum Atheniensibus favisse vidimus 32, 2. Cf. 57, 11. — οὐδὲ μεθ' ἑτέρων. Cf. adn. II 67, 4, — οἱ δ' ἄλλοι. Particula adversativa ad praegressam parenthesim refertur ut VI 21, 2, ubi cf. adn. — οἱ πρότερον περιορώμενοι interposita qui sint οἱ ἄλλοι explicant.

§ 3. τὸν Ἰόνιον. Vid. sd. III 107, 1. — ἄκραν Ἰαπυγίαν. Cf. adn. VI 30, 1.

§ 4. τὰς Χοιράδας. „Cluverius hasce insulas ad ipsum Tarentinae urbis portum in conspectu Metapontii et ostii amnis Bradani positas fuisse censet Ital. ant. p. 1325." Huds. Hodie St. Pelagiam et St. Andream appellari docent Swinburn. It. per Sicil. I. p. 311 et, qui ipse invisit et accuratius descripsit, Salis Marschlins It. per varias provincias regni Neapolitani I p. 311. In nonnullis tamen tabulis Italiae maior insula St. Petri, minor St. Pauli vocatur. — [τῶν Ἰαπύγων], quod post νήσους Ἰαπυγίας supervacaneum est, moleste separat pronomen indefinitum a numeralibus, quibuscum aptissime coniungendum est. Cf.

ξυστρατεύειν προθυμότατα.

Μεσσαπίου ἔθνους ἀναβιβάζονται ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ τῷ Ἄρτᾳ, ὅσπερ καὶ τοὺς ἀκοντιστὰς δυνάστης ὢν παρέσχεν αὐτοῖς, ἀνανεωσάμενοί τινα παλαιὰν φιλίαν ἀφικνοῦνται ἐς Μεταπόντιον τῆς Ἰταλίας. 5 καὶ τοὺς Μεταποντίους πείσαντες κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν ἀκοντιστάς τε ξυμπέμπειν τριακοσίους καὶ τριήρεις δύο καὶ ἀναλαβόντες ταῦτα παρέπλευσαν ἐς Θουρίαν. καὶ καταλαμβάνουσι νεωστὶ στάσει τοὺς τῶν Ἀθηναίων ἐναντίους ἐκπεπτωκότας· 6 καὶ βουλόμενοι τὴν στρατιὰν αὐτόθι πᾶσαν ἀθροίσαντες, εἴ τις ὑπελέλειπτο, ἐξετάσαι καὶ τοὺς Θουρίους πεῖσαι σφίσι ξυστρατεύειν τε ὡς προθυμότα-

Μεσαπίου pauci codd. deterioris notae. „Variat etiam apud alios scriptores, quemadmodum et in Mesapus et Messapus." Duk.
§ 5. *αὐτὰς* pro *ταῦτα* Vat. ut H. s. v. cum *γρ.* Cf. adn.
§ 6. *ὑπολέλειπτο* Ven. It. Cf. ad. III 23, 1.
τε om. H.

adn. 34, 5. VIII 100, 5. — *Μεσσαπίου ἔθνους.* „Universa Iapygia in tres partes olim divisa erat, quarum Messapia paeninsula continebatur, quae a Tarento ad Brundusium mari Ausonio Ionioque iungitur. Vid. Cluv. Ital. ant. p. 1227." Huds. Cf. Nieb. Hist. Rom. I p. 168. Kiepert. Geogr. ant. § 388. 390. — *Ἄρτᾳ.* Cf. Athen. p. 108 f. „Hesych. *Ἄρτας, μέγας καὶ λαμπρός, Θουκυδίδης,* qui ob oculos habuit hunc regem dictum a Demetrio comico *μέγαν καὶ λαμπρόν* apud Athen." Goell. — *τινά,* i. e. quae qualis fuerit accuratius dici nequit. — *τῆς Ἰταλίας.* Haec ideo addita sunt, quod Italiae nomen Thucydidis aetate minime totam eam terram, quam nos vel etiam quam Romani Italiam vocabant, complectebatur, sed tantum infimam eius partem a Lao fluvio atque Metaponto urbe usque ad fretum Siculum. Quod ex h. l. docuit atque Antiochi apud Strab. p. 254 auctoritate confirmavit Niebuhr l. d. q. 19. sq. Cf. I 12, 4 et Kiepert. l. l. § 327.

§ 5. *κατὰ τὸ ξυμμαχικόν.* Hoc foedus antea non memoratum est. Cf. adn. V 31, 5. Boeckh. Inscript. I p. 216 ex verbo *πείσαντες* et ex 57, 11 Metapontinos in socios tributarios (*φόρου ὑποτελεῖς*) non esse referendos demonstrat. De ipsa voce *ξυμμαχ.* cf. adn. II 22, 3. — *ἀναλαβόντες.* „Aptius esset *παραλαβ.*" Krueg. At *ἀναλαβεῖν* est secum sumere. Cf. V 64, 5. VII 86, 1. Class. dubitat an recepta Vat. lectione *ἀναλαβόντες ἐς αὐτάς,* postquam in eas (naves) receperunt, scribendum sit (cf. II 25, 5. III 79, 1. VII 25, 4. VIII 23, 5). Sed ita displicet quod, cum pars tantum superioris obiecti (*οἱ ἀκοντισταί*) cogitanda sit, nullo modo obiectum verbi *ἀναλαβόντες* significatum est. — *Θουρίαν.* Cf. adn. VI 61, 7.

§ 6. *εἴ τις ὑπελέλειπτο* non a verbo *ἐξετάσαι* pendet (sic enim scribendum erat *εἴ τις*

τα καί, ἐπειδήπερ ἐν τούτῳ τύχης εἰσί, τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους τοῖς Ἀθηναίοις νομίζειν, περιέμενον ἐν τῇ Θουρίᾳ καὶ ἔπρασσον ταῦτα.

1 34. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον οἱ ἐν ταῖς πέντε καὶ εἴκοσι ναυσίν, οἵπερ τῶν ὁλκάδων ἕνεκα τῆς ἐς Σικελίαν κομιδῆς ἀνθώρμουν πρὸς τὰς ἐν Ναυπάκτῳ [ναῦς], παρασκευασάμενοι ὡς ἐπὶ ναυμαχίᾳ καὶ προσπληρώσαντες ἔτι ναῦς, ὥστε ὀλίγῳ ἐλάσσους εἶναι αὐτοῖς τῶν Ἀττικῶν [νεῶν], ὁρμίζονται κατὰ Ἐρινεὸν τῆς Ἀχαΐας
2 ἐν τῇ Ῥυπικῇ. καὶ αὐτοῖς τοῦ χωρίου μηνοειδοῦς ὄντος ἐφ' ᾧ ὥρμουν, ὁ μὲν πεζὸς ἑκατέρωθεν προσβεβοηθηκὼς τῶν τε Κορινθίων καὶ τῶν αὐτόθεν

ναυμαχία ἀντίπαλος Κορινθίων καὶ Ἀθηναίων Πολυάνθους καὶ Διφίλου ἡγουμένων κατὰ Ἐρινεόν.

Cap. 34. § 1. καὶ οἱ περὶ omnes praeter Vat. Sed καὶ οἱ prorsus inepta sunt.
τοῦτον χρόνον H. At VIII 13 ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον et similia alibi.
§ 2. αὐτῆς H. At vid. adn.
ἐν ᾧ γρ. H., ut infra § 8, quod praefert Herw. Stud. Thuc. p. 96. Sed cf. VIII 91, 2.
προσβεβοηθηκὼς Vat., reliqui προσβεβοηθηκότες. Sed illud ideo praeferendum erat, quia deinde verbum in singulari sequitur.

ὑπολέλειπται. Cf. adn. VI 29, 2), sed ad ἀθροίσαντες pertinet. Cf. 35, 1. Krueg. εἴ τι coni. conferens 20, 3. Sed ibi praecedit τοῦ στρατεύματος. — ἐπειδήπερ ἐν τούτῳ τύχης εἰσί, quoniam in hac essent fortunae condicione, ut Atheniensium adversarii eiecti essent. Cf. adn. II 17, 5.

Cap. 34. § 1. τῶν ὁλκάδων . . . κομιδῆς. Vid. 17, 4. — ἀνθώρμουν . . . [ναῦς]. Vid. 19, 5. 31, 4. Ναῦς et infra νεῶν, quae propter molestam eiusdem vocabuli repetitionem melius absunt, del. Herw. l. l. — προσπληρώσαντες ἔτι] προσέτι ἄλλας πληρώσαντες. Schol. Cf. adn. VI 104, 1. — ὀλίγῳ ἐλάσσους. Cf. adn. 31, 4. — Ἐρινεὸν τῆς Ἀχαΐας. Cf. Paus. VII 22, 7 ἐς λιμένα Ἐρινεὸν ἐξ Ἀθηνᾶς τείχους [quod XV stadia distat a Panormo] παράπλους ἐνενήκοντά εἰσι στάδιοι, ἑξήκοντα δὲ ἐς Αἴγιον ἀπὸ τοῦ Ἐρινεοῦ. Cf. Curt. Pelop. I p. 458, qui hunc portum nunc propter vineta Ampeliam nominari docet, et Burs. Geogr. II p. 313. Additamentum τῆς Ἀχαΐας aptissimum est propter Doridis Erineum et fluvium Siciliae cognominem. — τῇ Ῥυπικῇ. Cf. Steph. Byz. Ῥύπαι πόλις Ἀχαϊκή et Paus. VII 23, 5 σταδίους δὲ Αἴγιον περὶ τοὺς τριάκοντα ἀπέχει Ῥυπῶν, qui idem iam sua aetate parietinas tantum urbis superfuisse scribit. Vide Curt. l. l. p. 459. Burs. l. l. p. 330.

§ 2. αὐτοῖς. Non ab ὄντος pendet, ut Port. videtur accepisse, sed ad παρετέτακτο refertur. — τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων, „i. e. Achaeorum, qui tunc

ξυμμάχων ἐπὶ ταῖς ἀνεχούσαις ἄκραις παρετέτακτο,
αἱ δὲ νῆες τὸ μεταξὺ εἶχον ἐμφράξασαι· ἦρχε δὲ
τοῦ ναυτικοῦ Πολυάνθης Κορίνθιος. οἱ δ' Ἀθη- 3
ναῖοι ἐκ τῆς Ναυπάκτου τριάκοντα ναυσὶ καὶ τρι-
σίν (ἦρχε δὲ αὐτῶν Δίφιλος) ἐπέπλευσαν αὐτοῖς.
καὶ οἱ Κορίνθιοι τὸ μὲν πρῶτον ἡσύχαζον, ἔπειτα 4
ἀρθέντος αὐτοῖς τοῦ σημείου, ἐπεὶ καιρὸς ἐδόκει
εἶναι, ὥρμησαν ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐναυμά-
χουν. καὶ χρόνον ἀντεῖχον πολὺν ἀλλήλοις. καὶ 5
τῶν μὲν Κορινθίων τρεῖς νῆες διαφθείρονται, τῶν
δὲ Ἀθηναίων κατέδυ μὲν οὐδεμία ἁπλῶς, ἑπτὰ δέ
τινες ἄπλοι ἐγένοντο, ἀντίπρῳροι ἐμβαλλόμεναι καὶ
ἀναρραγεῖσαι τὰς παρεξειρεσίας ὑπὸ τῶν Κορινθί-
ων νεῶν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο παχυτέρας τὰς ἐπωτίδας

προανεχούσαις Vat., quod in H. s. v. cum γρ. adnotatum est. Sed ex ἀνεχούσαις (supra scr. προ) ortum videtur; nam προανέχειν nusquam alibi dixit Thuc., sed ἀνέχειν etiam I 46, 4 (ubi vid. adn.) et IV 53, 3 ei significat prominere, quod alibi προέχειν.

§ 4. ἀλλήλους Vat. Ven.

§ 5. οὐ μία H. Paulo post idem εὔπλοι.

ἐπ' αὐτῷ τούτῳ Vat. It. Sed cf. 36, 1. IV 3, 2. V 87; ἐπὶ τούτῳ

omnes in Lacedaemoniorum partes concesserant. Vid. II, 9 [et ibi adn.] et de vi voc. αὐτόθεν cf. III 7, 5 et V 83, 1." Arn. — Πολυάνθης. Eundem esse, de quo Xen. Hist. Gr. III 5, 1 mentio fiat, ibi suspicatur Schneid.

§ 3. τριάκοντα ναυσὶ καὶ τρισί. De numero navium non me expedio. . . . [Nam] 31, 4 Conon Naupacto praefectus octodecim tantum se habere dicit; ibidem § 5 decem a Demosthene et Eurymedonte datas naves suis addit; nihilominus hic et triginta tres Naupacti esse dicuntur et iis praefectus est non Conon, sed Diphilus." Goell. „Diphilum cum quinque navibus ad imperium suscipiendum Athenis missum esse apparet." Arn. Secundum ea, quae 31, 4 adnotavimus, nos Diphilum cum tribus navibus advenisse putamus.

§ 5. ἁπλῶς, plane. Cf. Plat. Phaedr. 257 b. Phaed. 200 d. — ἑπτά τινες, i. e. circiter septem. Cf. adn. VII 87, 3. — ἀντίπρῳροι. Dat. ἀντιπρῴροις mavult Krueg. Non multum videtur interesse, quoniam adversae adversis prorae proris petebantur. — ἐμβαλλόμεναι „h. l. significationem derivatorum ἔμβολος, ἐμβολή referre ideoque poni pro τυπτόμεναι τοῖς ἐμβόλοις τῶν Κορινθίων νεῶν monet Abr." Beck. Cf. 36, 3. 70, 6 ibique adn. Schneid. ad Xen. Hist. Gr. IV 3, 12. — ἀναρραγεῖσαι τὰς παρεξειρεσίας. De παρεξειρεσίας voce vid. adn. IV 12, 1; ἀναρρ. est perfringere, lacerare. — τὰς ἐπωτίδας]

6 ἐχουσῶν. ναυμαχήσαντες δὲ ἀντίπαλα μὲν καὶ ὡς αὐτοὺς ἑκατέρους ἀξιοῦν νικᾶν, ὅμως δὲ τῶν ναυαγίων κρατησάντων τῶν Ἀθηναίων διά τε τὴν τοῦ ἀνέμου ἄπωσιν αὐτῶν ἐς τὸ πέλαγος καὶ διὰ τὴν τῶν Κορινθίων οὐκέτι ἐπαναγωγήν, διεκρίθησαν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ δίωξις οὐδεμία ἐγένετο, οὐδ' ἄνδρες οὐδετέρων ἑάλωσαν· οἱ μὲν γὰρ Κορίνθιοι καὶ Πελοποννήσιοι πρὸς τῇ γῇ ναυμαχοῦντες ῥᾳδίως διεσῴζοντο, τῶν δὲ Ἀθηναίων οὐδεμία κατέδυ ναῦς.
7 ἀποπλευσάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐς τὴν Ναύπακτον οἱ Κορίνθιοι εὐθὺς τροπαῖον ἔστησαν ὡς νικῶντες, ὅτι πλείους τῶν ἐναντίων ναῦς ἄπλους ἐποίησαν καὶ νομίσαντες αὐτοὶ οὐχ ἡσσᾶσθαι δι' ὅπερ

autem sic dicti apud Th. certum exemplum non exstat. Praeferimus igitur ἐπὶ τοῦτο, quanquam ἐπί cum aliorum vocabulorum dat. eandem vim habet (VI 31, 3).

§ 6. Pro ῥᾳδίως, quod Vat. et s. v. H. habent, reliqui fere omnes καί. „An fuit ῥᾷι vel ῥᾷον?“ Bekk. Certe credi nequit, quod interpretati sunt, καί, etiam, hic valere eam ipsam ob causam i. e. facile.

§ 7. αὐτὸ Vat., δι' αὐτὸ reliqui ex correctura, ut videtur, αὐτὸ scripturae ortum. Cf. adn.

ἐπωτίδες εἰσὶ τὰ ἑκατέρωθεν πρῴρης [Suid. πρῴρας] ἐξέχοντα ξύλα. Schol. Cf. Suid. Zon. Etym. M. Erant igitur duae trabes ab utraque parte prorae prominentes. Cf. Herm. ad Eur. Iphig. Taur. 1350, ex quo loco ex iisdem ancoras suspensas esse discimus. Valebant ad rostrum, quod inter eas erat, firmandum, „Epotides non hac occasione a Corinthiis inventae, sed tantum solidiores factae sunt, ut conducerent ad perdendas naves hostiles.“ Arn. Inventas Plinium H. N. VII 57 a Pisaeo Tyrrheno dicere affirmat Bloomf.; sed id ille ibi § 209 de rostris narrat.

§ 6. ναυμαχήσαντες ... ἀντίπαλα, i. e. ναυμαχήσαντες ἀντίπαλον ναυμαχίαν. Sic 71, 4 ἀγχώμαλα ἐναυμάχουν, 81, 3 τοσαῦτα μαχομένους. Cf. Krueg. Gr. § 46, 5 adn. 4. — ὡς αὐτοὺς ἑκατέρους ... Ὡς pro ὥστε ut saepius apud alios positum est. De casu verborum αὐτοὺς ἑκατέρους cf. Lob. ad Phryn. p. 750 adn. et Krueg. Gr. § 55, 3 adn. 3, de collocatione adn. I 105, 6. — τοῦ ἀνέμου ἄπωσιν αὐτῶν. De genetivis diversis ad idem nomen appositis cf. Lob. ad Soph. Ai. 309. Matth. Gr. § 380 adn. 1. Krueg. Gr. § 47, 9 adn. 7. — διὰ τὴν ... οὐκέτι ἐπαναγωγήν] διὰ τὸ μὴ ἐπανάγεσθαι αὐτοῖς [ἔτι] τοὺς Κορινθίους. Schol. Cf. adn. I 137, 4.

§ 7. καὶ νομίσαντες ... νικᾶν, et quod ob eandem causam ipsi se non victos esse putabant, ob quam alteri quoque, i. e. Athenienses, se non fuisse victores. Emendavimus Vat. scripturam

οὐδ' οἱ ἕτεροι νικᾶν· οἵ τε γὰρ Κορίνθιοι ἡγήσαντο κρατεῖν, εἰ μὴ καὶ πολὺ ἐκρατοῦντο, οἵ τ' Ἀθηναῖοι ἐνόμιζον ἡσσᾶσθαι, ὅτι οὐ πολὺ ἐνίκων. ἀποπλευσάντων δὲ τῶν Πελοποννησίων καὶ τοῦ 8
πεζοῦ διαλυθέντος οἱ Ἀθηναῖοι ἔστησαν τροπαῖον καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ ὡς νικήσαντες, ἀπέχον τοῦ Ἐρινεοῦ, ἐν ᾧ οἱ Κορίνθιοι ὥρμουν, ὡς εἴκοσι σταδίους. καὶ ἡ μὲν ναυμαχία οὕτως ἐτελεύτα.

Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων Θουρίους βοηθοὺς ἀναλαβόντες τὴν Ἰταλίαν παραπλέουσιν, ἕως ἀφικνοῦνται ἐπὶ Πέτραν.

35. *Ὁ δὲ Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων, ἐπειδὴ ξυστρατεύειν αὐτοῖς οἱ Θούριοι παρεσκευάσθησαν ἑπτακοσίοις μὲν ὁπλίταις, τριακοσίοις δὲ ἀκοντισταῖς, τὰς μὲν ναῦς παραπλεῖν ἐκέλευον ἐπὶ τῆς Κροτωνιάτιδος, αὐτοὶ δὲ τὸν πεζὸν πάντα ἐξετάσαντες πρῶτον ἐπὶ τῷ Συβάρει ποταμῷ ἦγον διὰ τῆς* 1
Θουριάδος γῆς. καὶ ὡς ἐγένοντο ἐπὶ τῷ Ὑλίᾳ πο- 2

καὶ ante *πολὺ* om. omnes praeter Vat. H. Cf. adn.
ὅτι οὐ Vat., reliqui *εἰ μὴ*, ut videtur, ex interpr. vel correct. superiore membro effecta. At in singulis membris non eadem, sed similia vocabula inter se respondent.
§ 8. *ἀπέσχον* H.
ξυμμαχία Pal. Aug. M. Marc. H. b.
ἐτελεύτ^{α}ηθη Vat. Passivum contra morem Th. est.
Cap. **35.** § 1. *Θουρίδος* H., in marg. *γρ. Θουριδάτιδος*, quod legitur in Vat. At Stephanus Byz. *τὸ ἐθνικὸν Θουριᾶται, καὶ Θουριὰς τὸ θηλυκόν.* In D. et I. *Θουρίας*, ut VI 61, 7. 104, 2.

altera repudiata, quia inter se referri nequeunt *δι' αὐτὸ* ... *δι' ὅπερ.* Sic enim pro *δι' αὐτό* dicendum erat *διὰ ταὐτό* vel *διὰ τοῦτο.* Exempla a Boehm. allata III 13, 4. IV 98. 126, 4 huc non pertinent. — *εἰ μὴ καὶ πολὺ ἐκρατοῦντο.* De *εἰ* particula cf. adn. III 9, 2, de *καὶ πολὺ* adn. I 25, 4. III 98, 1.

Cap. **35.** § 1. *παρεσκευάσθησαν.* Port.: parati fuerunt; Bloomf.: se paraverant. At hoc est *παρεσκευάσαντο*, illud *παρεσκευασμένοι ἦσαν.* Collatis verbis 33, 6 *τοὺς Θουρίους πεῖσαι σφίσι ξυστρατεύειν* nos *παρεσκευάσθησαν* interpretamur *ἐπείσθησαν*, de qua vi huius verbi vid. adn. III 36, 5. — *Συβάρει ποταμῷ*, vicino Thuriis, de quo vid. Strab. p. 263. Cluv. Ital. ant. p. 1263. Hodie Coscile. Vid. Swinburn. It. I p. 362.

§ 2. *Ὑλίᾳ ποταμῷ.* „Difficile est certum aliquem amnem ostendere, quem veterum Hyliam esse liquido affirmare possis; eum tamen esse statuo, qui III milia passuum ab Cariate novo [Cariati] ab oriente in mare effunditur. Cluver. Ital. p. 1314.“ Huds. Ita esset Fiumenica fl. „Iuxta *Τράεντα ποταμὸν* [qui nun Trionto] ponit Cellarius. Vid. Diod. XII 22.“ Wass.

ταμῷ καὶ αὐτοῖς οἱ Κροτωνιᾶται προσπέμψαντες εἶπον οὐκ ἂν σφίσι βουλομένοις εἶναι διὰ τῆς γῆς σφῶν τὸν στρατὸν ἰέναι, ἐπικαταβάντες ηὐλίσαντο πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Ὑλίου· καὶ αἱ νῆες αὐτοῖς ἐς τὸ αὐτὸ ἀπήντων. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀναβιβασάμενοι παρέπλεον, ἴσχοντες πρὸς ταῖς πόλεσι πλὴν Λοκρῶν, ἕως ἀφίκοντο ἐπὶ Πέτραν τῆς Ῥηγίνης.

1 36. Οἱ δὲ Συρακόσιοι ἐν τούτῳ πυνθανόμενοι αὐτῶν τὸν ἐπίπλουν αὖθις ταῖς ναυσὶν ἀποπειρᾶσαι ἐβούλοντο καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ τοῦ πεζοῦ, ἥνπερ ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, πρὶν ἐλθεῖν αὐτοὺς
2 φθάσαι βουλόμενοι, ξυνέλεγον. παρεσκευάσαντο δὲ τό τε ἄλλο ναυτικόν, ὡς ἐκ τῆς προτέρας ναυμα-

φρονιμωτάτη παρασκευὴ Συρακοσίων ναυμαχεῖν μελλόντων καὶ διάνοια αὐτῶν.

Cap. 36. § 2. εἶδον Vat. At vid. adn. et Buttm. atque Herm. ad Soph. Phil. 841.

Esse nunc Aquanile suspicatur Swinburn. p. 385. — προσπέμψαντες. Cf. I 53, 1. III 52, 2. Non opus est προπέμψαντες, quod coni. Portus. — ἐπικαταβάντες, „cum perrexissent iter descendendo ad oram versus sive progressi ad oram versus. Etenim ἐπί praepositio significare videtur Athenienses non se recepisse, verum perrexisse progredi aliam in partem sequentes Hyliam ad mare usque [quod κατά praepositione exprimitur]. Cf. IV 11, 1. VI 97, 5. VII 23, 1. 84, 5.“ Arn. — πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ἐκβολήν propter collocationem non cum ἐπικαταβάντες (cf. VII 23, 4), sed cum ηὐλίσαντο videtur iungendum esse. Cf. Xen. Hist. Gr. II 2, 8 et adn. V 84, 3. — ἐς τὸ αὐτὸ ἀπήντων. Cf. III 91, 4. — ἀναβιβασάμενοι. Ex superioribus simul audi τὸν στρατόν. Cf. adn. II 90, 4. — Λοκρῶν. Hi enim amici erant Lacedaemoniorum. — Πέτραν τῆς Ῥηγίνης. „Leucopetram intellegit.“ Huds. Strab. p. 259 ἀπὸ δὲ τοῦ Ῥηγίου πλέοντι πρὸς ἕω Λευκοπέτραν καλοῦσιν ἄκραν ἀπὸ τῆς χρόας ἐν πεντήκοντα σταδίοις, εἰς ἣν τελευτᾶν φασὶ τὸ Ἀπέννινον ὄρος. Nobile Ciceronis supremo itinere promunturium hodie vocatur Capo del Armi. Cf. Swinburn. l. l. I p. 443.

Cap. 36. § 1. αὖθις. Cf. 22 sq. — τοῦ πεζοῦ. Hoc genetivo explicatur superius ἄλλῃ, quasi τῇ iteratum sit, aut de ἄλλῃ cf. adn. I 128, 5. — ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ... ξυνέλεγον. Vid. 25, 9 et de adventu horum auxiliorum 32 sq. Poterat igitur etiam plusquamperfectum poni; sed cf. adn. V 112, 1. VII 2, 4. Krueg. Gr. § 53, 2 adn. 8.

§ 2. τό τε ἄλλο ναυτικόν. Significantur reliquae partes classis vel reliqua res navalis praeter proras deinde nominatas. —ὡς ... σχήσοντες, „prout-

χίας τι πλέον ἐνεῖδον σχήσοντες, καὶ τὰς πρῴρας τῶν νεῶν ξυντεμόντες ἐς ἔλασσον στεριφωτέρας ἐποίησαν, καὶ τὰς ἐπωτίδας ἐπέθεσαν ταῖς πρῴραις παχείας, καὶ ἀντήριδας ἀπ' αὐτῶν ὑπέτειναν πρὸς τοὺς τοίχους ὡς ἐπὶ ἓξ πήχεις ἐντός τε καὶ ἔξωθεν· ᾧπερ τρόπῳ καὶ οἱ Κορίνθιοι πρὸς τὰς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ ναῦς ἐπισκευασάμενοι πρῴραθεν

ἀντήρειδας pars codd. Cf. adn.

maiorem commoditatem se habituros e superiori pugna perspexerant, i. e. ad eum modum, quem commodiorem esse e superiore pugna didicerant, vel ad eum modum, quo se adversus hostem plus roboris habituros e sup. etc.“ Steph. De *ἐνεῖδον* cf. I 95, 7. III 30, 4. VII 62, 1. — *τὰς πρῴρας* . . . „Hoc commentum Aristoni Corinthio [de quo cf. 39, 2] adscribit Diod. Sic. XIII 10, 2.“ Huds. — *ξυντεμόντες ἐς ἔλασσον.* Cf. VIII 86, 6 *ἐς εὐτέλειάν τι ξυντέτμηται* et Aristoph. Ran. 1262 *εἰς ἓν ξυντεμών.* Cf. Demosth. XVIII 246 *ὡς εἰς ἐλάχιστα συστεῖλαι.* Sic Latine contrahere (cogere) in angustum et similia dicimus. Diod. l. d. pro his habet: *τὰς πρῴρας τῶν νεῶν ποιῆσαι βραχυτέρας καὶ ταπεινοτέρας.* De re cf. Graser de Vett. re nav. p. 28. — *καὶ ἀντήριδας.* „Sunt [grammaticis] pilae lapideae muris adstructae et [ut hic] tibicines lignei.“ Duk. Totum enuntiatum sic interpretatur Haas.: iisque tigna obliqua, quibus eae [*ἐπωτίδες*] sustinerentur, iunxerunt ad navium parietes pertingentia [melius pertinentia], spatio fere senum cubitorum et intus et extra. Heilmannus: *und diese (Sturmbalken) hatten sie wieder durch einen in- und auswärts 6 Ellen langen Widerhalt mit den Wänden des Schiffes verbunden.* Dobr.: „Anglice reddo: *and for the length of six cubits (from the prow) they supported these cheeks* (*ἐπωτίδας*) *by a set of spars* (*ἀντήριδας*), *that went from the cheeks to the ship's side both inside and outside the ships.*“ Quaternos eiusmodi tibicines videri fuisse docet Bloomf. in ed. 2 (*ἀντερείσματα καθ' ἑκάστην ἐπωτίδα δύο.* Schol. Bas.). Cf. Graser l. l. Flexionem *ἀντήριδος* alteri *ἀντήρειδος* nos ideo praetulimus, quod praeter *κλείς* ex Ionico *κληΐς* ortum non esset verbum Graecum, quod flecteretur *εις, ειδος*. Id argumentum Lobeckius Paral. Gr. Gr. I p. 232 dicit in orbem redire, quia, quod nos affirmaverimus *κλείς* unicum esse per *ειδος* declinatum, id ipsum negetur ab iis, qui *ἀντήρεις* hoc modo declinent. Sed non perpendit addita ad *κλείς* a nobis verba ex Ionico *κληΐς* ortum, quibus, cur haec duo verba recte inter se comparari non possent, declaravimus. Praeterea nostram sententiam confirmat Herodian. II p. 476. Verbum *ὑποτείνειν* videtur esse idem fere quod *προτείνειν*. — *ἐπισκευασάμενοι πρῴραθεν.* Hic *ἐπισκευάζειν* non est reficere, sed instruere, parare. Cf. adn. I 29, 3. Deinde *πρῴραθεν*, quam flexionem adde

3 ἐναυμάχουν. ἐνόμισαν γὰρ οἱ Συρακόσιοι πρὸς τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς οὐχ ὁμοίως ἀντιναυπηγημένας, ἀλλὰ λεπτὰ τὰ πρῴραθεν ἐχούσας διὰ τὸ μὴ ἀντιπρῴροις μᾶλλον αὐτοὺς ἢ ἐκ περίπλου ταῖς ἐμβολαῖς χρῆσθαι, οὐκ ἔλασσον σχήσειν, καὶ τὴν ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ναυμαχίαν, οὐκ ἐν πολλῷ πολλαῖς ναυσὶν οὖσαν, πρὸς ἑαυτῶν ἔσεσθαι· ἀντιπρῴροις γὰρ ταῖς ἐμβολαῖς χρώμενοι ἀναρρήξειν τὰ πρῴραθεν αὐτοῖς, στερίφοις καὶ παχέσι πρὸς
4 κοῖλα καὶ ἀσθενῆ παίοντες τοῖς ἐμβόλοις. τοῖς δὲ Ἀθηναίοις οὐκ ἔσεσθαι σφῶν ἐν στενοχωρίᾳ οὔτε

§ 3. ἀντίπρωροι γὰρ codd. Cf. adn. παίοντες Vat. γρ. H., reliqui παρέχοντες.

§ 4. τοῖς Ἀθηναίοις Vat.

a Lobeckio collectis ad Phryn. p. 93 sq. (cf. Krueg. Gr. § 41, 12 adn. 16), iunge cum ἐπισκ., non cum ἐναυμ.; nam quod proris aggressi sunt naves hostiles, non erat res illius proelii peculiaris, sed quod proras ita instruxerant.

§ 3. περίπλου. „Exciditne ἢ διέκπλου?“ Krueg. Cf. § 4. Sed etiam διέκπλους sine περίπλῳ, ubi utriusque mentio fieri potuisse existimetur, legitur I 49, 3. — οὐκ ἐν πολλῷ, in non magno spatio. De collocatione negationis cf. Krueg. Gr. § 67, 10 adn. 4. Praeterea attende verborum οὐκ ἐν πολλῷ πολλαῖς suavitatem. — πρὸς ἑαυτῶν. Cf. adn. II 86, 5. — ἀντιπρῴροις propter superiora διὰ τὸ μὴ ἀντιπρῴροις ταῖς ἐμβολαῖς χρῆσθαι restituit Reisk. idque confirmat 40, 5. — ἀναρρήξειν ... τοῖς ἐμβόλοις. Retenta vulgata scriptura παρέχοντες „si cum Aem. Porto τὰ πρῴραθεν αὐτοῖς de Athen. navibus accipiatur, ordo erit: ἀντίπρ. γὰρ χρώμ. τ. ἐμβ. (ἐνόμισαν) ἀναρρ. τὰ πρῴρ. αὐτοῖς (s. αὐτῶν) τοῖς (ἑαυτῶν) ἐμβόλοις στερ. καὶ παχέσι, παρέχ. (ταῦτα) πρὸς κ. κ. ἀ. (ἔμβολα αὐτῶν), cui structurae favent quae 40, 5 leguntur.“ Beck. ex Abr., qui deteriora addit. Paulo aliter Dobr.: „παρέχοντες, scil. τὰς ναῦς vel τὰς ἐμβολάς, quod eodem redit, offerentes; ut Aristoph. Ran. 676 et passim quivis scriptores: *meeting the shock with.*“ Sed prorsus inusitatum videtur dicere aggressionem (ἐμβολήν) offerre pro verbis se praebere ad ictum, ναῦν autem vel potius ναῦς unde tandem repetas? Utriusque autem rationis insolentia et praepositione πρός et accusativo omisso atque addito dativo instrumenti augetur. Omissi quidem accus. incommodum tollitur explicatione Abreschiana (cf. Matth. Gr. § 428 d), sed cum ne sic quidem πρός idoneam habeat explicationem, restituimus Vat. lectionem, qua omnis difficultas sublata est.

§ 4. ἐν στενοχωρίᾳ. In magno portu quinque milia pas-

περίπλουν οὔτε διέκπλουν, ᾧπερ τῆς τέχνης μάλιστα ἐπίστευον· αὐτοὶ γὰρ κατὰ τὸ δυνατὸν τὸ μὲν οὐ δώσειν [διεκπλεῖν], τὸ δὲ τὴν στενοχωρίαν κωλύσειν [ὥστε μὴ περιπλεῖν]. τῇ τε πρότερον ἀμαθίᾳ τῶν κυβερνητῶν δοκούσῃ εἶναι ἀντιπρῴρῳ ξυγκρούσει μάλιστ' ἂν αὐτοὶ χρήσασθαι· πλεῖστον

ᾧ περὶ τῆς τ. H. At vid. Matth. Gr. § 321, 5. διέκπλουν pro διεκπλεῖν Vat.

§ 5. τὸ ἀντίπρωρον ξυγκροῦσαι Vat., sed cum γρ. ξυγκρούσει; reliqui τὸ vel τὸν vel τῇ ἀντίπρωρον ξυγκρούσει vel συγκρούσει. Superscriptum fuit genuinae scripturae ἀντιπρώρῳ ξυγκρούσει a nobis restitutae τὸ ἀντίπρωρον ξυγκροῦσαι et hinc ortae corruptelae. Cf. adn.

suum patenti. — περίπλουν. Natura eius apparet ex II 84, 1. — αὐτοὶ γὰρ ... περιπλεῖν. In altero membro sermo ita mutatus est, ut si in priore τὸ μὲν γὰρ αὐτοὶ οὐ δώσειν διεκπλεῖν legeremus, de quo anacolutho per synchysin effecto cf. adn. I 38, 5. VII 3, 4. 41, 4. „Si abesset διεκπλεῖν et mox ὥστε μὴ περιπλεῖν, nemo facile requireret . . . Neque tamen ex interpretamento orta credo . . ., habeam potius in eo genere, quo, ut nomen ipsum cum ὁ μὲν . . . ὁ δέ, sic hic verba repetuntur.“ Abr. Sed si ambiguitatis evitandae causae ita ad ὁ μὲν — ὁ δέ explicatio additur, non ad utrumque, sed ad alterutrum addi solet (cf. Matth. Gr. § 288 adn. 5) et hic scriptor, si rem nominatim significare voluisset, multo simplicius scribere poterat αὐτοὶ γὰρ κατὰ τὸ δυνατὸν οὐ δώσειν διεκπλεῖν, τὸ δὲ τὴν στενοχωρίαν κωλύσειν. Itaque nunc assentimur Cobeto, qui ad Hyper. p. 61 διεκπλεῖν et ὥστε μὴ περιπλεῖν del.

§ 5. τῇ τε ... ἀντιπρῴρῳ ξυγκρούσει, quod pro corrupta librorum scriptura restituimus, nobis aptius ad sententiam et simplicius videtur esse quam quod Class. Dobr. secutus scripsit τῷ ἀντίπρῳρον ξυγκροῦσαι ad τῇ ἀμαθίᾳ appositum, pro quo melius certe erat τῷ ἀντίπρῳροι ξυγκροῦσαι a Krueg. propositum. Neque exemplo quod attulit I 32, 4 ἡ δοκοῦσα ἡμῶν πρότερον σωφροσύνη, τὸ ... ξυγκινδυνεύειν (dissimilius est alterum I 41, 2) efficitur in similibus sententiis semper hac dicendi ratione scriptorem uti debuisse, et ne nobis quidem, siquidem talia exemplorum confirmatione indigent, deest quod simile sit. Cf. enim IV 59, 1 τὴν δοκοῦσάν μοι βελτίστην γνώμην εἶναι. — πλεῖστον ... περισχήσειν. Quod codd. praebent πλεῖστον σχήσειν pro πλέον σχήσειν esse posse aut significare quod Portus vertit se optima condicione futuros scriptorum usu non probatur. Class. putat propter frequentiam locutionum πλέον et ἔλασσον ἔχειν, ubi conveniret, superlativum substitui potuisse. Sed hoc ipsum quaeritur, num superlativus ad rem conveniat, et talia non opinionibus, sed scriptorum exemplis defendenda sunt. Krueg. πλέον . . . σχήσειν coni.; sed veri non est simile ex πλέον πλεῖστον factum esse. —

γὰρ ἐν αὐτῷ περισχήσειν· τὴν γὰρ ἀνάκρουσιν οὐκ ἔσεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις ἐξωθουμένοις ἄλλοσε ἢ ἐς τὴν γῆν, καὶ ταύτην δι' ὀλίγου καὶ ἐς ὀλίγον, κατ' αὐτὸ τὸ στρατόπεδον τὸ ἑαυτῶν· τοῦ δ' ἄλλου
6 λιμένος αὐτοὶ κρατήσειν. καὶ ξυμφερομένους αὐτούς, ἤν πῃ βιάζωνται, ἐς ὀλίγον τε καὶ πάντας ἐς τὸ αὐτό, προσπίπτοντας ἀλλήλοις ταράξεσθαι (ὅπερ καὶ ἔβλαπτε μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους ἐν ἁπάσαις ταῖς ναυμαχίαις, οὐκ οὔσης αὐτοῖς ἐς πάντα τὸν λιμένα τῆς ἀνακρούσεως, ὥσπερ τοῖς Συρακοσίοις)· περιπλεῦσαι δὲ ἐς τὴν εὐρυχωρίαν, σφῶν ἐχόντων τὴν ἐπίπλευσιν ἀπὸ τοῦ πελάγους

σχήσειν codd., se maxime superiores fore Valla. Praepositio per compendium scripta similiter evanuit VI 48. Cf. sd. § 6 et IV 52, 3.
ἐπ' ὀλίγον H.

§ 6. πάντα Vat.
τῆς om. Cl. Ven. Pal. It. H. I. Bas. I. Mosqu. K. Ar. Chr. Dan. et in supplemento marginis, in quo ἐς πάντα . . . τοῖς habent, Cass. Aug. Reg. Deinde κρούσεως praebent Pal. It. M. H. F. Bas. D. I. E. Laur. K. et in supplem. marg. Reg. Cf. sd. IV 52, 3.
παραπλεῦσαι H.

ἀνάκρουσιν] ἀνάκρουσις ἐν ναυμαχίαις ἐλέγετο ἐπὶ τοῦ πρύμναν κρούειν [immo κρούεσθαι] Schol. Cf. adn. I 50, 5. Etsi in universum idem sit atque πρύμναν κρούεσθαι, tamen videri aliquid interesse adnotat Haack., cum Pollux I 125 scribat καὶ τὸ μὲν ἐς ἐμβολὴν ὑπαγαγεῖν εἰς τοὐπίσω τὴν ναῦν ἀνακρούσασθαι, τὸ δὲ εἰς φυγὴν πρύμναν κρούσασθαι. Quem refutat Thuc. VII 40, 1. 2, ubi quod prius πρύμναν κρούεσθαι deinde ἀνακρούεσθαι dicitur. — ἐξωθουμένοις. Cf. adn. II 90, 5. — καὶ ταύτην δι' ὀλίγου καὶ ἐς ὀλίγον. Eamque (terram) exiguo spatio distantem et in exiguum spatium patentem secundum Vigerum de Idiot. p. 587 explicat Goell. De tota forma orationis cf. adn. VI 11, 6, de ipso loco castrorum adn. 23, 4, de διά adn. II 29, 3.

§ 6. ξυμφερομένους . . . ἐς ὀλίγον. Similiter ξυνῆγον ἐς ὀλίγον II 84, 1, ubi cf. adn. — ταράξεσθαι. Fut. med. pro pass. ut 67, 2. — σφῶν ἐχόντων . . . ἀνάκρουσιν. Ab aperto mari facile in hostiles naves invadere et retrocedere se posse Syracusani putant. Temere Class. ἀναχώρησιν pro ἀνάκρουσιν scripsit, non intellegens, cur obversa prora recedant. Sed non in fugam se recipiunt, sed hostilium navium impetum devitantes et, simulatque ita visum erit, rursus aggressuri. Significantius igitur hoc loco est ἀνάκρουσιν quam ἀναχωρήσεις magis in universum dictum, quo Th. in eiusdem rei descriptione

τε καὶ ἀνάκρουσιν, οὐ δυνήσεσθαι αὐτούς, ἄλλως τε καὶ τοῦ Πλημμυρίου πολεμίου τε αὐτοῖς ἐσομένου καὶ τοῦ στόματος οὐ μεγάλου ὄντος τοῦ λιμένος.

γίγνεται δευτέρα ναυμαχία Συρακοσίων καὶ Ἀθηναίων ἀντίπαλος καὶ ἅμα πεζομαχία.

37. Τοιαῦτα οἱ Συρακόσιοι πρὸς τὴν ἑαυτῶν ἐπιστήμην τε καὶ δύναμιν ἐπινοήσαντες καὶ ἅμα τεθαρσηκότες μᾶλλον ἤδη ἀπὸ τῆς προτέρας ναυμαχίας ἐπεχείρουν τῷ τε πεζῷ ἅμα καὶ ταῖς 1
ναυσί. καὶ τὸν μὲν πεζὸν ὀλίγῳ πρότερον τὸν ἐκ 2
τῆς πόλεως Γύλιππος προεξαγαγὼν προσῆγε τῷ τείχει τῶν Ἀθηναίων, καθ' ὅσον πρὸς τὴν πόλιν αὐτοῦ ἑώρα· καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπιείου, οἵ τε ὁπλῖται ὅσοι ἐκεῖ ἦσαν καὶ οἱ ἱππῆς καὶ ἡ γυμνητεία τῶν Συρακοσίων ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα προσῄει τῷ τείχει· αἱ δὲ νῆες μετὰ τοῦτο εὐθὺς

Cap. 37. § 1. ταῦτα Vat., quod praefert Class. Sed facilius ταῦτα ex τοιαῦτα quam hoc ex illo fiebat.
ἤδη μᾶλλον H. C.

§ 2. γυμνητεία Cass. Aug. T. Vat. H. Gr. Laur. m. Ar. Chr. γυμνιτεία Marc. Mosqu. Reg. K. m., reliqui γυμνητία. Potest γυμνητεία ita a γυμνητεύω derivari ut ἱππεία, equitatus, ab ἱππεύω.

49, 2 usus est. — τοῦ Πλημμυρίου πολεμίου τε. Particula τέ ita collocata est, quasi secuturum sit καὶ ἐπικειμένου τῷ στόματι κ. τ. λ. Cf. adn. V 11, 1. — οὐ μεγάλου ὄντος. Vid. 59, 3.

Cap. 37. § 1. πρὸς τὴν ἑαυτῶν ἐπιστήμην τε καὶ δύναμιν, pro sua peritia et potentia, pro ratione suae peritiae et virium. „Etenim τὸ ἀντίπρῳρον ξυγκροῦσαι plerumque indicium erat inscientiae rei navalis, sed Syracusanis utile fuit, quia mediocres erant nautae. Cf. V 9, 4 ὅστις . . . πρὸς τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν τὴν ἐπιχείρησιν ποιεῖται." Arn. — τῷ τε πεζῷ. Hunc impetum, ut hostes distinerentur, simulatum esse facile cognoscitur.

§ 2. τὸν ἐκ τῆς πόλεως. His contraria postea sunt verba καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπ. — καθ' ὅσον . . . ἑώρα. Id est: καθ' ὅσον αὐτοῦ ἑώρα πρ. τ. πόλ., quoad urbem spectabat. Cf. adn. III 104, 1 et II 55, 1. — οἱ ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπιείου. Cf. 4, 6. — ἡ γυμνητεία. Pro concreto οἱ γυμνῆτες sive γυμνῆται, ut apud Lat. levis armatura. Ii ἀκοντισταί fuisse § 3 dicuntur. — ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα (ab altera parte, ut 84, 4. VIII 33, 2) προσῄει. Verbi numerus insolentius appositionis uni vocabulo, sed ei proximo, accommodatus est. De τοῦ ἐπὶ θάτ. add. Krueg. Gr. § 48, 4 adn. 3.

3 ἐπεξέπλεον τῶν Συρακοσίων καὶ ξυμμάχων. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὸ πρῶτον αὐτοὺς οἰόμενοι τῷ πεζῷ μόνῳ πειράσειν, ὁρῶντες δὲ καὶ τὰς ναῦς ἐπιφερομένας ἄφνω, ἐθορυβοῦντο, καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τὰ τείχη καὶ πρὸ τῶν τειχῶν τοῖς προσιοῦσιν ἀντιπαρετάσσοντο, οἱ δὲ πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπιείου καὶ τῶν ἔξω κατὰ τάχος χωροῦντας, ἱππέας τε ⟨τοὺς⟩ πολλοὺς καὶ ἀκοντιστάς, ἀντεπεξῇσαν, ἄλλοι δὲ τὰς ναῦς ἐπλήρουν καὶ ἅμα ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν παρεβοήθουν, καὶ ἐπειδὴ πλήρεις ἦσαν, ἀντανῆγον πέντε καὶ ἑβδομήκοντα ναῦς· καὶ τῶν Συρακοσίων ἦσαν ὀγδοήκοντα μάλιστα.

1 38. Τῆς δὲ ἡμέρας ἐπὶ πολὺ προσπλέοντες καὶ ἀνακρουόμενοι [καὶ] πειράσαντες ἀλλήλων καὶ οὐδέτεροι δυνάμενοι ἄξιόν τι λόγου παραλαβεῖν, εἰ μὴ ναῦν μίαν ἢ δύο τῶν Ἀθηναίων οἱ Συρα-

ἐπεξέπλεον Vat., quod verbum praetermittunt quidem lexica, sed Graecum esse ex substantivo *ἐπέκπλους* (VIII 20, 1) patet; reliqui *ἐξέπλεον*.

Cap. **38.** § 1. *οἱ Συρακόσιοι* cum paucis aliis Vat., reliqui *οἱ* om.

§ 3. *ἐπὶ τὰ τείχη*. De casu cf. Matth. Gr. § 586 c. p. 1375. — *⟨τοὺς⟩ πολλούς*. Non solum equites et iaculatores iis obviam progressos esse ex § 2 cognoscitur. Itaque Krueg. *καὶ ὁπλίτας* post *πολλούς* desiderat. Sufficit articulum addere. — *ἀντανῆγον . . . ναῦς*. „Quidni *ναυσί*? Cf. VII 52, 1. VIII 10, 2 et 12, 3 et 19, 4.“ Bekk. Tres postremi loci, ubi medium *ἀνάγεσθαι* legitur, quod aliter coniungi non potest, nihil probant. *Ἀντανάγειν* praeter hunc locum et VII 52, 1 non reperitur apud Thuc. nisi VIII 38, 5. 83, 2, ubi casus deest. Sed „*ἀνάγειν ναῦς* invenitur VIII 95, 3 et apud Herodotum saepe.“ Arn. Atque *αἱρεῖν ναῦς* non minus dicitur quam *αἱρεῖν ναυσί*. Cf. adn. I 52, 2. De re cf. Plut. Nic. 20. — *ὀγδοήκοντα*. Totidem fuerant in priore proelio navali (vid. 22, 1), quo undecim Syracusani amiserant (vid. 23, 4). Videntur igitur totidem fere novas armasse.

Cap. **38.** § 1. *τῆς ἡμέρας* pendent ex *ἐπὶ πολύ*. — *προσπλέοντες . . . πειράσαντες*, cum invadendo et recedendo mutuo se temptassent, ut vertit Port. Cum igitur *προσπλέοντες καὶ ἀνακρουόμενοι* modum temptandi significent, quod sequitur *καί* cum Class. delendum est. — *οὐδέτεροι*. Cf. Krueg. Gr. § 56, 9 adn. 1. — *παραλαβεῖν*. *Κτήσασθαι* explicat schol., „auferre, *abgewinnen*“ Bau. Vocabulum *ἀγωνιστικὸν* esse vult Bloomf. „Cf. Herodot. VII 211 *οὐδὲν ἐδυνέατο παραλαβεῖν*.“ Arn. — *εἰ μὴ . . . καταδύ-*

κόσιοι καταδύσαντες, διεκρίθησαν· καὶ ὁ πεζὸς ἅμα ἀπὸ τῶν τειχῶν ἀπῆλθε.

τῇ δ' ὑστεραίᾳ Συρακόσιοι μὲν ἡσυχάζουσιν, Ἀθηναῖοι δὲ παρασκευάζονται.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν Συρακόσιοι ἡσύχαζον, 2
οὐδὲν δηλοῦντες ὁποῖόν τι τὸ μέλλον ποιήσουσιν· ὁ δὲ Νικίας, ἰδὼν ἀντίπαλα τὰ τῆς ναυμαχίας γενόμενα καὶ ἐλπίζων αὐτοὺς αὖθις ἐπιχειρήσειν, τούς τε τριηράρχους ἠνάγκαζεν ἐπισκευάζειν τὰς ναῦς, εἴ τίς τι ἐπεπονήκει, καὶ ὁλκάδας προώρμισε πρὸ τοῦ σφετέρου σταυρώματος, ὃ αὐτοῖς πρὸ τῶν νεῶν ἀντὶ λιμένος κληστοῦ ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐπεπήγει. διαλειπούσας δὲ τὰς ὁλκάδας ὅσον δύο 3
πλέθρα ἀπ' ἀλλήλων κατέστησεν, ὅπως, εἴ τις βιάζοιτο ναῦς, εἴη καταφευξις ἀσφαλὴς καὶ πάλιν καθ' ἡσυχίαν ἔκπλους. παρασκευαζόμενοι δὲ ταῦτα ὅλην τὴν ἡμέραν διετέλεσαν οἱ Ἀθηναῖοι μέχρι νυκτός.

τρίτη ναυμαχία. ἀγχίνοια Ἀρίστωνος.

39. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ Συρακόσιοι τῆς μὲν 1
ὥρας πρῴτερον, τῇ δὲ ἐπιχειρήσει τῇ αὐτῇ τοῦ τε

καὶ ἀπὸ τῶν τειχῶν ἅμα καὶ ὁ πεζὸς ἀπῆλθεν H.

§ 2. τὰ habet Vat., plurimi om. Qua re aut parum subtili Vallae interpretatione (cernens pari eventu fuisse pugnatum) Krueger motus videtur, ut τὰ τῆς ναυμαχίας delenda audacter coniceret, etsi τὰ facillime potuit excidere. Sed omissis his verbis virium aequalitatem effectam esse significaretur (cf. adn. 13, 2 et ἀντίπαλα ἦν V 8, 2), hic autem pugnam navalem ancipitem fuisse dicendum est, de qua re 34, 6 legimus ναυμαχήσαντες ἀντίπαλα.

§ 3. διαλειπούσας] ἤγουν διισταμένας. Schol. Codd. διαλιπούσας. Sententia in propatulo est praesens requiri.

Cap. 39. § 1. πρωΐτερον Vat. H. Gr., πρωΐτερον ἢ τὸ πρότερον m. C. F., τὸ πρότερον B., reliqui ut videtur omnes πρότερον. Cf. ad. 19, 1.

σαντες. Audi (ἄξιόν τι λόγου) παρέλαβον et cf. adn. V 47, 5.

§ 2. ὁποῖόν τι ... ποιήσουσιν. Cf. III 28, 1. Matth. Gr. § 472, 4 adn. Krueg. Gr. § 57, 4 adn. 5. — ἐλπίζων exspectans. — προώρμισε, *liesz vorn vor Anker gehen.* Male explicat Pap. in Lex. Stephani thesauri exemplis vel recentissimis deest. — λιμένος κληστοῦ. Vid. adn. II 94, 4. Leak. Athen. ed. 2 p. 266 sq. interpr. Germ.

§ 3. βιάζοιτο passive positum est, ut saepe.

Cap. 39. § 1. τῆς ὥρας πρῴτερον, tempore (*der Tageszeit nach*) maturius. Dictum est ut ὀψὲ τῆς ἡμέρας et similia. Cf. IV 25, 1.

πεζοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ προσέμισγον τοῖς Ἀθηναί-
2 οις, καὶ ἀντικαταστάντες ταῖς ναυσὶ τὸν αὐτὸν
τρόπον αὖθις ἐπὶ πολὺ διῆγον τῆς ἡμέρας πειρώ-
μενοι ἀλλήλων, πρὶν δὴ Ἀρίστων ὁ Πυρρίχου, Κο-
ρίνθιος, ἄριστος ὢν κυβερνήτης τῶν μετὰ Συρα-
κοσίων, πείθει τοὺς σφετέρους τοῦ ναυτικοῦ ἄρ-
χοντας πέμψαντας ὡς τοὺς ἐν τῇ πόλει ἐπιμελομέ-
νους κελεύειν ὅτι τάχιστα τὴν ἀγορὰν [τῶν πωλου-
μένων] μεταστήσαντας ἐπὶ τὴν θάλασσαν κομίσαι
καὶ ὅσα τις ἔχει ἐδώδιμα πάντας ἐκεῖσε φέροντας

§ 2. ἐπιμελουμένους Aug. T. It. Vat. Marc. Cf. sd. IV 111, 3.
μεταναστήσαντας ἐπὶ τὴν θάλασσαν κομίσαι Vat. et schol. γράφεται τὴν ἀγορὰν τῶν πωλουμένων μεταναστήσαντας ἐπὶ τὴν θάλασσαν κομίσαι; reliqui codd. et γρ. Vat. παρὰ τὴν θάλασσαν μεταστῆσαι κομίσαντας. Cf. adn.

§ 2. πρὶν δή. Cf. adn. III 29, 1. — Ἀρίστων. Vid. Plut. Nic. 20. Polyaen. V 13. Cecidit hic Aristo, cui ab hoc diversum prudens consilium a Diodoro attribui iam 36, 2 adnotatum est, in magna pugna navali, quae c. 70 narratur, teste Plut. Nic. 25. — σφετέρους, scil. τῶν μετὰ Συρακοσίων, ex quibus ipse Aristo erat. Sine ulla necessitate hoc vocabulum del. Class. — τοὺς ... ἐπιμελομένους. „Intell. τούτου ἐπιμελητάς, curatores, praefectos ei rei, agoranomos.“ Bau. Substantive τοὺς . . . ἐπιμελουμένους dixit etiam Demosth. IV 35. — τὴν ἀγορὰν ... μεταστήσαντας ... κομίσαι. Inutile est τῶν πωλουμένων a Krueg. deletum, sive activo sive passivo sensu accipitur, et non solum reliquis Th. locis (I 62, 1. 67, 4. 139, 1. 144, 2. III 6, 2. V 115, 2. VI 44, 2. 3. 50, 1. VII 40, 1. VIII 95, 4), sed etiam apud Xenoph. ubique ad forum rerum venalium significandum ἀγορά sine ullo addidamento adhibetur. Quod autem Polyaen. l. l. dicit τὴν ἀγορὰν τῶν τροφῶν μεταγαγεῖν ἐπὶ τὴν θάλασσαν, additum τῶν τροφῶν patet non e τῶν πωλουμένων verbis petitum esse, sed ex ὅσα τις ἔχει ἐδώδιμα. Deinde ἐπὶ τὴν θάλασσαν verum est, quia παρά cum accusativo pro Latino ad apud verba motus ante locorum nomina poni in prosa oratione Attica non solet, etsi apud Hom. ἰέναι παρὰ νῆας Ἀχαιῶν et in libris sacris ἐλθεῖν παρὰ τὴν θάλασσαν (Ev. Matth. XV 29) et similia leguntur. Cf. Krueg. Gr. § 68, 36 adn. 1. Eandem scripturam confirmat Polyaen. l. l. Tum in vulgata lectione μεταστῆσαι κομίσαντας minus aptum est aor. participium κομίσαντας, sed tantum tamen ei tribuendum est ut Vat. scripturam μεταναστήσαντας in μεταστήσαντας mutemus. Nam ἀνιστάναι de rebus dictum erigere, exstruere valet, hic autem ἀγορά non aliter erigitur, sed in alium locum transfertur. Ipse Th. non habet nisi μετανίστασθαι de incolis in aliam terram transmigrantibus dictum (I 12, 1. III

ἀναγκάσαι πωλεῖν, ὅπως αὐτοῦ ἐκβιβάσαντες τοὺς ναύτας εὐθὺς παρὰ τὰς ναῦς ἀριστοποιήσονται καὶ δι' ὀλίγου αὖθις καὶ αὐθημερὸν ἀπροσδοκήτοις τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιχειρῶσι.

Ἀθηναῖοι ἐκ τοῦ ἀρίστου οὐδενὶ κόσμῳ ἐσβαίνουσιν ἐς τὰς ναῦς καὶ γίγνεται μάχη.

40. Καὶ οἱ μὲν πεισθέντες ἔπεμψαν ἄγγελον, 1 καὶ ἡ ἀγορὰ παρεσκευάσθη, καὶ οἱ Συρακόσιοι ἐξαίφνης πρύμναν κρουσάμενοι πάλιν πρὸς τὴν πόλιν ἔπλευσαν καὶ εὐθὺς ἐκβάντες αὐτοῦ ἄριστον ἐποιοῦντο· οἱ δ' Ἀθηναῖοι, νομίσαντες αὐ- 2 τοὺς ὡς ἡσσημένους σφῶν πρὸς τὴν πόλιν ἀνακρούσασθαι, καθ' ἡσυχίαν ἐκβάντες τά τε ἄλλα διεπράσσοντο καὶ τὰ ἀμφὶ τὸ ἄριστον, ὡς τῆς γε ἡμέρας ταύτης οὐκέτι οἰόμενοι ἂν ναυμαχῆσαι. ἐξαίφνης δὲ οἱ Συρακόσιοι πληρώσαντες τὰς ναῦς 3 ἐπέπλεον αὖθις· οἱ δὲ διὰ πολλοῦ θορύβου καὶ ἄσιτοι οἱ πλείους οὐδενὶ κόσμῳ ἐσβάντες μόλις

αὐτοῖς codd. si non omnes, at certe longe plurimi; αὐτοὺς vulgo. Cf. adn.

ἀριστοποιήσωνται pars codd., per se non deterius. Sed hic coniunctivum ex sequ. ἐπιχειρῶσι ortum esse iure putat Abresch.

Cap. **40.** § 3. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι Pal. H. ex schol. οἱ δὲ] ἤγουν οἱ Ἀθηναῖοι.

μόγις pars codd. Sed μόλις saepissime in omnibus aut certe in plurimis et optimis legitur membranis. Vid. ed. mai. Prol. 1 p. 208. Excipiuntur praeter hoc exemplum tantum VIII 27, 3. 34, 1. 92, 8.

114, 2. Cf. μετανάστασις I 2, 1. II 16, 1). — αὐτοῦ. Codd. plurimi αὐτοῖς habent. Sed cum pronomen nec ad duces classis, nisi certe αὐτοῖς scripseris, nec ad milites nec ad magistratus Syracusanorum apte referatur, de integritate eius iure dubitatur. Praeterea locus, ubi nautae exponantur, significandus est. Emend. A. Portus. — ἀριστοποιήσονται καὶ . . . ἐπιχειρῶσι. Coniuncti post ὅπως futuri cum coniunctivo exempla attulit Kuehn. Gr. max. § 552, 2 adn. 5. „Verbum ἀριστοποιεῖσθαι etsi magis proprie de militibus quam de imperatoribus [in eiusmodi locis] dicitur, tamen de his utpote totius agminis et militum et ducum vice fungentibus dici poterit. Cf. VIII 95, 3 ὁ γὰρ Ἀγησανδρίδας ἀριστοποιησάμενος ἀνήγαγε τὰς ναῦς." Arn.

Cap. **40.** § 1. πρύμναν κρουσάμενοι. Vid. adn. I 50, 5.

§ 2. σφῶν iunge cum ἡσσημένους, non cum πόλιν. — ἀνακρούσασθαι. Vid. adn. 36, 5. — ὡς . . . οἰόμενοι. Cf. adn. VI 32, 3.

§ 3. διά. Cf. adn. V 66, 2.

4 ποτὲ ἀντανήγοντο. καὶ χρόνον μέν τινα ἀπέσχοντο
ἀλλήλων φυλασσόμενοι· ἔπειτα οὐκ ἐδόκει τοῖς Ἀθη-
ναίοις ὑπὸ σφῶν αὐτῶν διαμέλλοντας κόπῳ ἀναλί-
σκεσθαι, ἀλλ᾽ ἐπιχειρεῖν ὅτι τάχιστα, καὶ ἐπιφερό-
5 μενοι ἐκ παρακελεύσεως ἐναυμάχουν. οἱ δὲ Συρα-
κόσιοι δεξάμενοι καὶ ταῖς ναυσὶν ἀντιπρῴροις
χρώμενοι, ὥσπερ διενοήθησαν, τῶν ἐμβόλων τῇ παρα-
σκευῇ ἀνερρήγνυσαν τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς ἐπὶ
πολὺ τῆς παρεξειρεσίας, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν καταστρω-
μάτων αὐτοῖς ἀκοντίζοντες μεγάλα ἔβλαπτον τοὺς
Ἀθηναίους, πολὺ δ᾽ ἔτι μείζω οἱ ἐν τοῖς λεπτοῖς
πλοίοις περιπλέοντες τῶν Συρακοσίων καὶ ἔς τε

§ 4. Ante ὑπὸ additum αὐτοῦ cum a libris mss. paene omnibus absit, frustra a nonnullis defensum est.

ἁλίσκεσθαι codd. Emend. Madv. Adv. crit. I p. 330. Cf. adn.

§ 5. καὶ ταῖς τε pars codd. Per anacoluthiam τέ particulae καί ante οἵ positae respondere putat Saupp. Epist. crit. p. 86; sed ad hoc καί id quod hic legitur refertur.

ἐμβολῶν codd. longe plurimi, quod defendi posse apparet ex adn. II 76, 4. Cum tamen de rostro navis ἐμβολή apud Thuc. et ceteros prosae orationis scriptores Atticos dictum non videatur, alterum recepimus. Cf. Dind. in Steph. Thes.

§ 4. **ὑπὸ σφῶν ... ἀναλίσκεσθαι**, ut cunctantes per se ipsos lassitudine consumerentur. Cf. Plat. Prot. 321 b. Aesch. Ag. 570. Quibus exemplis cum demonstratum sit, ἀναλίσκειν de animalibus dici posse, quae aliqua re conficiuntur, nihil valet contra Madvigii emendationem quod reliquis duobus locis, ubi hoc verbum apud Th. invenitur (VII 48, 5. VIII 4), sumptum facere significat. Ineptum autem est ἁλίσκεσθαι in codd. traditum, sive superandi sive corripiendi vim habet. Quomodo enim Athenienses per se ipsos lassitudine superari aut corripi possunt? Class. ut ἁλίσκεσθαι tueretur, nimia interpretandi licentia usus est. Vult enim ὑπὸ σφῶν αὐτῶν esse sua ipsorum culpa, quae sententia in ipsis quidem his verbis non inest, et ἁλίσκεσθαι se superari sinere, cum sit superari (cf. I 121, 4). De accusativo **διαμέλλοντας** cf. Matth. Gr. § 536 adn. Krueg. § 55, 2 adn. 7.

§ 5. **ὥσπερ διενοήθησαν.** Vid. 36, 3. — **αὐτοῖς.** De hoc dativo vid. adn. III 98, 1. — **λεπτοῖς πλοίοις.** Ita iam II 83, 5. — **ταρσούς**, quo vocabulo palmulas remorum nonnulli, alii melius series seu versus remorum significari putaverant, esse remigium universum *(das gesammte Ruderwerk)* praeter gubernaculum, remos omnes complurium navium, demonstravit Boeckh. Tab. rei nav. p. 112 sq. — **ἔς τε τοὺς ταρσοὺς ὑποπίπτοντες**,

τοὺς ταρσοὺς ὑποπίπτοντες τῶν πολεμίων νεῶν καὶ ἐς τὰ πλάγια παραπλέοντες καὶ ἐξ αὐτῶν ἐς τοὺς ναύτας ἀκοντίζοντες.

νικῶσι δὲ οἱ Συρακόσιοι.

41. *Τέλος δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ κατὰ κράτος ναυμαχοῦντες οἱ Συρακόσιοι ἐνίκησαν, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τραπόμενοι διὰ τῶν ὁλκάδων τὴν κατάφευξιν ἐποιοῦντο ἐς τὸν ἑαυτῶν ὅρμον.* 1 *αἱ δὲ τῶν Συρακοσίων νῆες μέχρι μὲν τῶν ὁλκάδων ἐπεδίωκον· ἔπειτα αὐτοὺς αἱ κεραῖαι ὑπὲρ τῶν* 2

seriem remorum subeuntes ad eos impediendos aut frangendos. Cf. Cass. Dio L 32, 8 *ἔς τε τοὺς ταρσοὺς τῶν νεῶν ὑποπίπτοντες καὶ τὰς κώπας συναράσσοντες.* — **καὶ ἐς τὰ πλάγια παραπλέοντες.** Haec, quae Portus et ad earum latera praetervehebantur interpretatus est, sic collocata offensioni sunt, cum *ταρσοί* quoque ad latera navium dextra et sinistra secundum Polybii locos XVI 4, 10 et VIII 6, 2 a Did. prolatos cogitandi sint. Bloomfieldius quidem postquam in ed. 2 translationem *sailing by them at the flanks* adscripsit, subiunxit *namely at prow and poop*"; at haec, quae de prora et puppi addidit, *πλαγίων* voci plane contraria esse apparet. Sed perpende apud Thuc. non legi *τὰ πλάγια παραπλέοντες*, sed *ἐς τὰ πλάγια*, ut *ἐς τὰ πλάγια παραγαγών* Xen. Anab. III 4, 14. Itaque huius *τοῦ παραπλεῖν ἐς τὰ πλάγια* (in latera, ad latera hostium invadenda) effectus non superioribus, sed iis quae sequuntur *καὶ ἐξ ... ἀκοντίζοντες* significari censendum est. — **καὶ ἐξ αὐτῶν ... ἀκοντίζοντες.** Pronomen „*αὐτῶν* aut ad *λεπτὰ πλοῖα* referendum, utut remotius paulo, ... aut, quod paene malim, ad *πλάγια*." Bau. Iaculatos illos esse per columbaria statuit Arn., quae satis ampla, per quae missilia conicerentur, fuisse demonstrat ex Herodot. V 33. Respondet quidem Bloomf. talia foramina non fuisse in prora aut puppi, sed id ne illi quidem interpretes sumunt, verum Bloomfieldii falsa explicatione superiorum verborum nititur. Ceterum quoniam *πλάγια* antea hostium latera sunt, *αὐτῶν* ad *λεπτὰ πλοῖα* malumus spectare. — **ἐς τοὺς ναύτας.** Cf. Krueg. Gr. § 47, 14 adn. 1.

Cap. **41.** § 1. **κατὰ κράτος**] *οὐχὶ κατὰ κράτος ἐναυμάχησαν, ἀλλὰ κατὰ κράτος ἐνίκησαν.* Schol. Quod falsum est. Nam *κατὰ κράτος ναυμαχεῖν*, ut Krueg. monet, similiter dicitur atque *κατὰ κράτος προσβάλλειν* (IV 131, 2), *ἐπικεῖσθαι* (VIII 1, 2), *πολεμεῖν* (I 118, 3. II 54, 4). — **διὰ τῶν ὁλκάδων ... ὅρμον.** Vid. 38, 2 sq.

§ 2. **κεραῖαι.** „*Κεραῖαι* sunt hic quasi tollenones, de quorum simili usu, utut in terrestri obsidione, Liv. XXXVIII 5 tollenones libramenta plumbi . . . incutiebant." Bau. post Heilm., qui *Stangen mit Schwengeln* interpretatus bene comparavit II 76, 4. Vid. ibi et ad IV 100, 2 adn. Post hanc vocem autem articulum *αἱ* excidisse conicit Krueg. Cf. tamen sd. I 54, 4. — **ὑπὲρ τῶν ἔσπλων**, super introitus inter onerarias relictos. Vid. 38, 3. —

ἔσπλων αἱ ἀπὸ τῶν ὁλκάδων δελφινοφόροι ἠρμέ-
3 ναι ἐκώλυον. δύο δὲ νῆες τῶν Συρακοσίων ἐπαι-
ρόμεναι τῇ νίκῃ προσέμιξαν αὐτῶν ἐγγὺς καὶ δι-
εφθάρησαν, καὶ ἡ ἑτέρα αὐτοῖς ἀνδράσιν ἑάλω.
4 καταδύσαντες δ᾽ οἱ Συρακόσιοι τῶν Ἀθηναίων
ἑπτὰ ναῦς καὶ κατατραυματίσαντες πολλάς, ἄνδρας
τε τοὺς μὲν ζωγρήσαντες, τοὺς δὲ ἀποκτείναντες
ἀπεχώρησαν, καὶ τροπαῖά τε ἀμφοτέρων τῶν ναυ-
μαχιῶν ἔστησαν καὶ τὴν ἐλπίδα ἤδη ἐχυρὰν εἶχον
ταῖς μὲν ναυσὶ καὶ πολὺ κρείσσους εἶναι, ἐδόκουν
δὲ καὶ τὸν πεζὸν χειρώσεσθαι. καὶ οἱ μὲν ὡς ἐπι-
θησόμενοι κατ᾽ ἀμφότερα παρεσκευάζοντο αὖθις.

Cap. **41.** § 2. ὑπὸ pro ἀπὸ Vat.

§ 4. **τοὺς μὲν πολλοὺς ζωγρήσαντες** Cass. Aug. M. Cl. T. Pal. It. H. Marc. F. Lugd. I. Laur. K. m. Chr. Dan. Alia lectio videtur fuisse pro praegresso **πολλὰς** in margine adscripta et alieno loco in scriptoris verba insertum esse.

δοκεῖν Vat. Reg. C. Bas. Gr. Quod bonum vocant Wass. et Bened., sed iustam sententiam non praebet; nom infinitivo posito **δοκεῖν** abesse debebat. „Sed vulgata vera est. Mutavit structuram Thuc. post **ἐλπίδα ἤδη ἐχυρὰν εἶχον** inserens novum verbum **ἐδόκουν**, cum verbis **ταῖς μὲν ναυσίν** aptius respondeant **τὸν δὲ πεζὸν καὶ αὐτὸν χειρώσεσθαι.**" Haack. Cf. adn. 3, 4. 36, 4.

δελφινοφόροι] **ἐκ τῶν κεραιῶν δελφῖνες ἦσαν ἠρτημένοι μολίβδινοι ὥστε ἐμβάλλεσθαι ταῖς προσπλεούσαις πολεμίαις ναυσίν, οἳ ἐμπίπτοντες αὐταῖς διέκοπτον τοὔδαφος αὐτῶν καὶ κατέδυον.** Schol. „Scholiasta ex Pherecrate quaedam desumpsit [apud] schol. Aristoph. Equ. 759." Wass. Cf. plura de his delphinis apud Heilm. ad h. l. et in Steph. Thes. h. v.

§ 3. **προσέμιξαν αὐτῶν ἐγγύς.** Cf. IV 93, 1 **προσέμιξαν ἐγγὺς τοῦ στρατεύματος.** — **διεφθάρησαν**, corruptae, ad navigandum inutiles factae sunt. Cf. adn. II 81, 3. — **ἡ ἑτέρα ... ἑάλω.** Non additur, quod ex his ipsis verbis continuo cognoscitur, alteram navem sine viris, qui effugissent, captam esse.

§ 4. **κατατραυματίσαντες πολλάς.** Ita alibi **τρῶσαι** de navibus. „Thuc. IV 14, 1 **ἔτρωσαν μὲν πολλάς.** Sic loquuntur etiam omnes alii scriptores Graeci. Nec minus Latini. Liv. XXXVII 24, 8 ipsius Eudami multis ictibus *vulnerata* navis erat." Duk., qui **τρῶσαι** verbi aliquot exempla addidit. Verbum **κατατραυματίζειν** iterum de navibus VIII 10, 4. Diod. XIII 10, 6 de hac re: **ἑπτὰ μὲν τριήρεις κατέδυσαν, πολλὰς δὲ ἀχρήστους ἐποίησαν.** — **τὴν ἐλπίδα**, opinionem. — **καὶ πολύ.** Cf. adn. 34, 7. — **κατ᾽ ἀμφότερα**, i. e. **τῷ τε πεζῷ καὶ τῷ ναυτικῷ.** Cf. adn. I 13, 5.

ἐν τούτῳ Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων παραγίγνονται ἐς Συρακούσας. κατάπληξις τῶν Συρακοσίων. διάνοια τοῦ Δημοσθένους.

42. Ἐν τούτῳ δὲ Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέ- 1
δων ἔχοντες τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν παραγίγνονται, ναῦς τε τρεῖς καὶ ἑβδομήκοντα μάλιστα ξὺν ταῖς ξενικαῖς καὶ ὁπλίτας περὶ πεντακισχιλίους ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων, ἀκοντιστάς τε βαρβάρους καὶ Ἕλληνας οὐκ ὀλίγους καὶ σφενδονήτας καὶ τοξότας, καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν ἱκανήν. καὶ τοῖς μὲν Συρακοσίοις καὶ ξυμμάχοις 2
κατάπληξις ἐν τῷ αὐτίκα οὐκ ὀλίγη ἐγένετο, εἰ πέρας μηδὲν ἔσται σφίσι τοῦ ἀπαλλαγῆναι τοῦ κινδύνου, ὁρῶντες οὔτε διὰ τὴν Δεκέλειαν τειχιζομένην οὐδὲν ἧσσον στρατὸν ἴσον καὶ παραπλήσιον τῷ προτέρῳ ἐπεληλυθότα τήν τε τῶν Ἀθηναίων δύναμιν πανταχόσε πολλὴν φαινομένην·

Cap. **42.** § 1. *μάλιστα* om. Vat. Reg. C. De vi eius vid. adn. I 13, 3.
§ 2. *ἐγένετο* pro *ἐγεγένητο* H., ex superioribus aut per compend.

Cap. **42.** § 1. *τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν.* Cf. 18, 1. II 92, 6. Frustra Bekk. *Ἀθηνῶν.* — *ναῦς τε τρεῖς καὶ ἑβδομήκοντα.* „Demosthenes Athenis LXV navibus profectus erat (20, 2), ex quibus decem ad Cononem apud Naupactum novis copiis firmandum miserat (31, 5), ipse autem interea una Eurymedontis nave (31, 3), quindecim Corcyraeorum (31, 5), duabus Metapontinorum (33, 5) auctus erat. Ergo LXV — X + I + XV + II = LXXIII.“ Arn. Cum Thucydide consentit Plut. Nic. 21. De Diodori XIII 11, 2 vel potius librariorum eius errore vide hic interpr. *Ξενικαὶ* praeter illas Corcyraeas et Metapontinas erant quinque Chiae. Vid. 20, 2. — *ὁπλίτας . . . πεντακισχιλ.* Consentiunt Diod. et Plut. — *οὐκ ὀλίγους.* Plut. l. d.: *ἀκοντιστὰς καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας τρισχιλίων οὐκ ἐλάττους.* — *τὴν ἄλλην παρασκευήν.* De hac cf. Plut. et Diod.

§ 2. *πέρας . . . τοῦ ἀπαλλαγῆναι.* De genetivo explanationis vid. Matth. Gr. § 343 et 540 adn. 2. Lob. Paral. Gr. II p. 584. Eodem modo Dem. XL 40 *τί ἂν ἦν πέρας ἡμῖν τοῦ διαλυθῆναι* et similiter Herodot. II 139 *τέλος δὲ . . . τῆς ἀπαλλαγῆς . . . ὧδε ἔλεγον γενέσθαι.* Plutarchus l. d. *οὐδὲν πέρας οὐδ' ἀπαλλαγήν* substituit. Compares etiam *τέλος θανάτοιο, τέρμα τῆς σωτηρίας*, similia, de quibus praeter alios cf. Matth. Gr. § 430 b. — *ὁρῶντες*, quasi praecesserit *οὐκ ὀλίγον κατεπλάγησαν.* Cf. adn. III 36, 2. — *οὔτε διὰ τὴν Δεκ.* „Ita incepit, quasi secuturum esset impeditum esse vel simile quiddam.“ Krueg. In *οὐδέν* quod sequitur solito more repetita est negatio. — *ἴσον καὶ παραπλήσιον.* Cf. I 22, 4 *τοιούτων καὶ παραπλησίων* et

τῷ δὲ προτέρῳ στρατεύματι τῶν Ἀθηναίων ὡς ἐκ
3 κακῶν ῥώμη τις ἐγεγένητο. ὁ δὲ Δημοσθένης ἰδὼν ὡς εἶχε τὰ πράγματα καὶ νομίσας οὐχ οἷόν τε εἶναι διατρίβειν οὐδὲ παθεῖν ὅπερ ὁ Νικίας ἔπαθεν (ἀφικόμενος γὰρ τὸ πρῶτον [ὁ Νικίας] φοβερός, ὡς οὐκ εὐθὺς προσέκειτο ταῖς Συρακούσαις, ἀλλ' ἐν Κατάνῃ διεχείμαζεν, ὑπερώφθη τε καὶ ἔφθασεν αὐτὸν ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατιᾷ ὁ Γύλιππος ἀφικόμενος, ἣν οὐδ' ἂν μετέπεμψαν οἱ Συρακόσιοι, εἰ ἐκεῖνος εὐθὺς ἐπέκειτο· ἱκανοὶ γὰρ αὐτοὶ οἰόμενοι εἶναι ἅμα τ' ἂν ἔμαθον ἥσσους ὄντες καὶ ἀποτετειχισμένοι ἂν ἦσαν, ὥστε μηδ' εἰ μετέπεμψαν ἔτι ὁμοίως ἂν αὐτοὺς ὠφελεῖν), ταῦτα οὖν ἀνασκοπῶν ὁ Δημοσθένης καὶ γιγνώσκων ὅτι καὶ αὐτὸς ἐν τῷ παρόντι τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ μάλιστα δεινότατός ἐστι τοῖς ἐναντίοις, ἐβούλετο ὅτι τάχος ἀποχρήσασθαι τῇ παρούσῃ

§ 3. *εἶναι* om. Cl. Ven. Reg. Marc. et „ellipsis verbi substantivi praecedentibus *οἷόν τε* et *οὐχ οἷόν τε* neque Thucydidi neque aliis inusitata est.“ Duk., qui confert 47, 3 et 1, 1. Ibi quidem apud indicat., sed ne apud infinit. quidem res inaudita. Vid. adn. V 42, 1. Sed hic plurimorum librorum auctoritati obtemperandum est.

ὁ Νικίας altero loco om. H., qua re haec suspecta fiunt.

ibi adn. et Lob. Paral. Gr. I p. 62, et simile est 12, 4, ubi cf. adn. — *ὡς ἐκ κακῶν*, ut post mala. Cf. Liv. X 43, 15 agmine incolumi *ut ex* tanta trepidatione Bovianum perventum, ubi vid. Drakenb. Cf. adn. IV 84, 2. — *ῥώμη*, animi robur. Cf. adn. 18, 2.

§ 3. *οὐχ οἷόν τε εἶναι*, non licere. Cf. IV 22, 3. VIII 92, 3. Quam huius locutionis vim non intellegentes frustra hunc locum coniecturis temptaverunt. — *οὐδὲ παθεῖν*, scil. *οἷόν τε εἶναι*. Inutiliter Class. *οὐδὲ παθεῖν δεῖν* coni. falso *οὐδέ* obstare opinatus, quominus *παθεῖν* ab *οἷόν τε εἶναι* penderet. Cf. adn. VI 92, 2. — *ἐν Κατάνῃ διεχείμαζεν*. Vid. VI 71. 72. — *μετέπεμψαν*. Cf. adn. I 112, 3. — *ταῦτα οὖν ἀνασκοπῶν*. Post interpositionem longiorem *ἐπαναλήψει* utitur perspicuitatis gratia. Cf. adn. I 18, 1 et de *οὖν* adn. III 95, 1. VI 64, 2. — *μάλιστα* ad verba *τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ* referri voluit Bau. Itaque primo potissimum die. Vide tamen etiam Matth. Gr. § 461 f. Paulo post *ἔσται* coniecit Krueg. ad Xen. Anab. VII 2, 22, quod minus aptum esse ostendit insequens *τῇ παρούσῃ τοῦ στρατεύματος ἐκπλήξει*. — *ὅτι τάχος*] ἤγουν [ὅτι] *τάχιστα*. Schol. Cf. Herodot. IX 7. — *ἀποχρήσασθαι*, uti quam maxime.

τοῦ στρατεύματος ἐκπλήξει. καὶ ὁρῶν τὸ παρατεί- 4
χισμα τῶν Συρακοσίων, ᾧ ἐκώλυσαν περιτειχίσαι
σφᾶς τοὺς Ἀθηναίους, ἁπλοῦν ὂν καί, εἰ κρα-
τήσειέ τις τῶν τε Ἐπιπολῶν τῆς ἀναβάσεως καὶ
αὖθις τοῦ ἐν αὐταῖς στρατοπέδου, ῥᾳδίως ἂν
αὐτὸ ληφθέν (οὐδὲ γὰρ ὑπομεῖναι ἂν σφᾶς οὐδέ-
να), ἠπείγετο ἐπιθέσθαι τῇ πείρᾳ, καί οἱ ξυντο-
μωτάτην 〈ταύτην〉 ἡγεῖτο διαπολέμησιν· ἢ γὰρ 5

§ 4. *ἁπλοῦν τε ὂν* omnes praeter Vat. Sed *τέ*, cum in altero membro *αὐτό* addatur, melius abest.

ἐπικρατήσειέ Pal. cum aliquot deterioribus, *μὴ ἐπικρατήσειέ* Vat. Apud. Th. *ἐπικρατεῖν τινος* de hominibus dictum (III 93, 3. VIII 48, 1) est superare, de re (I 2, 2) obtinere, assequi. Contra frequentissimum apud eum est *κρατεῖν τινος* de loco quo quis potitur dictum (I 9, 4. 100, 3. 104, 2. 108, 3. 109, 2. 112, 5. II 68, 9. 70, 4. 80, 1. III 23, 1. 74, 2. IV 11, 4. 24, 4. 36, 3. 167, 2. 108, 1 etc.).

τε post *των* om. Cass. Aug. Cl. Ven. T. Pal. It. H. Reg. Marc. Bas. et sex deteriores membranae.

οἱ om. Cass. Aug. Cl. Ven. T. Pal. It. Reg. Marc. M. Bas. γρ. Vat. et aliquot deteriores.

διαπολεμήσειν Vat.

Cf. adn. I 68, 4. — *τοῦ στρατεύματος ἐκπλήξει.* Cum *στρατεύμ.* oporteat esse exercitum Demosthenis, genetivus est obiecti. Cf. Krueg. Gr. § 47, 7 adn. 5.

§ 4. *τὸ παρατείχισμα . . . ἁπλοῦν.* Vid. 4, 1. 5, 1. 7, 1 et his tribus locis adn. — *τῶν Ἐπιπολῶν τῆς ἀναβάσεως*, i. e. Euryelo. Cf. VI 97, 2 et infra 43, 3, ex quo loco tunc Euryelum castello munitum fuisse intellegitur. — *αὖθις*, postea, deinde. Cf. adn. III 106, 2. — *τοῦ . . . στρατοπέδου.* Haec castra trina erant. Vid. 43, 4. Sed quoniam cuncta Epipolarum tuendarum causa facta erant, hic Thucydides naturam eorum subtilius non definiens ut de unis loquitur. — *ὑπομεῖναι.* Ad hoc ex superiore *ὁρῶν* putandi verbum depromendum, ut IV 27, 1. Cf. adn. IV 3, 2. — *ἐπιθέσθαι τῇ πείρᾳ*, aggredi conatum. Cf. Herod. I 1. — *καί οἱ . . . διαπολέμησιν*, et hanc sibi brevissimam esse debellandi rationem sive hoc modo se celerrime debellaturum esse. „Eodem modo 86, 1 *ἀσφαλεστάτην εἶναι νομίσαντες τήρησιν*. Articulum recte adnotant apud superlativum praedicati ne ferri quidem posse; sed pronomen demonstrativum subiecti loco ponendum fuisse videtur genere ad substantivum accommodato: *καὶ ξυντομωτάτην ταύτην ἡγεῖτο διαπολέμησιν, ἀσφαλεστάτην ταύτην εἶναι νομίσαντες τήρησιν.* Et sic Th. scripsisse arbitror; error quam facilis fuerit post litteras *τατην*, apparet.“ Madv. Adv. crit. I p. 330. Rectissime. Nam nisi utroque loco addito pronomine proximum obiectum exprimitur, nullo modo significatum est *ξυντομωτάτην διαπολέ-*

κατορθώσας ἕξειν Συρακούσας ἢ ἀπάξειν τὴν στρατιὰν καὶ οὐ τρίψεσθαι Ἀθηναίους τε τοὺς ξυστρατευομένους καὶ τὴν ξύμπασαν πόλιν.

6 Πρῶτον μὲν οὖν τήν τε γῆν ἐξελθόντες τῶν Συρακοσίων ἔτεμον οἱ Ἀθηναῖοι περὶ τὸν Ἄναπον καὶ τῷ στρατεύματι ἐπεκράτουν, ὥσπερ τὸ πρῶτον, τῷ τε πεζῷ καὶ ταῖς ναυσίν (οὐδὲ γὰρ καθ' ἕτερα οἱ Συρακόσιοι ἀντεπεξῇσαν ὅτι μὴ τοῖς ἱππεῦσι
1 καὶ ἀκοντισταῖς ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπιείου)· 43. ἔπειτα μηχαναῖς ἔδοξε τῷ Δημοσθένει πρότερον ἀποπειρᾶσαι τοῦ παρατειχίσματος. ὡς δὲ αὐτῷ προσαγαγόντι κατεκαύθησάν τε ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἀπὸ τοῦ τείχους ἀμυνομένων αἱ μηχαναὶ καὶ τῇ ἄλλῃ στρατιᾷ πολλαχῇ προσβάλλοντες ἀπεκρούοντο, οὐκέτι ἐδόκει διατρίβειν, ἀλλὰ πείσας τόν τε Νικίαν καὶ τοὺς ἄλλους ξυνάρχοντας, ὡς ἐπενόει, τὴν ἐπι-

μετὰ καταδρομήν οὖν τινα καὶ πεῖραν Δημοσθένης ταῖς Ἐπιπολαῖς ἐπιτίθεται, καὶ γίγνεται νυκτομαχία, ἐν ᾗ πρῶτον μὲν Ἀθηναῖοι κρατοῦσι, τέλος δὲ ταραχθέντες παντελῶς νικῶνται.

§ 5. τρίψεσθαι Vat. Bas. Gr., τρίβεσθαι reliqui.
τε καὶ τοὺς Vat. Lugd. Bas. Gr. Mosqu. Sed distinguuntur Athenienses qui expeditioni intersunt et universa civitas.
Cap. **43.** § 1. ἀπό τε τοῦ Vat.
ὡς ante ἐπενόει praeter Vat. omnes fere et γρ. Vat. om.

μησιν et ἀσφαλεστάτην τήρησιν pro obiectis praedicativis esse. De εἶναι hic subaudiendo cf. III 20, 2. 39, 6. 47, 5. Nihil valent quae contra Madv. disputat Class.

§ 6. περὶ τὸν Ἄναπον. Huic enim fluvio propinqua erant castra Atheniensium. — ὥσπερ τὸ πρῶτον. Cf. VI 102, 3—104. — οὐδὲ γὰρ καθ' ἕτερα, i. e. κατ' οὐδέτερα γάρ. Cf. adn. II 67, 4 et infra 59, 2.

Cap. **43.** § 1. ἀποπειρᾶσαι τοῦ παρατειχίσματος. „Posteaquam [παρατείχισμα, quo nomine de hac munitione utitur etiam Luci. de conscr. hist. 38 i. e. simplex ille ad transversum perductus] murus a Syracusanis perfectus est [cf. 7, 1], Athenienses Epipolis plane relictis continuisse se campo inter rupes Epipolarum australes et mare interiecto videntur [cf. adn. 8, 3]. Ab hac igitur parte in παρατείχισμα [i. e. in orientalem eius partem exteriori Syracusarum munitioni (cf. adn. 4, 1) contiguam] invadentes solum habuerunt adversum praeter alia incommoda, quae obsessores illis temporibus, cum a fronte aggrederentur, capiebant. Quibus deinde occurrere nocturno impetu propositum fuit, qui si successisset, Athenienses rursus locum occupassent, unde Syracusanorum operibus imminerent et murum adversum praetereuntes a tergo adorirentur, ubi, cum simplex esset, defendi minus posset.“ Arn. — τόν τε Νικίαν. Hunc diu oblocutum aegre collegarum auctoritati paruisse docet Plut. Nic. 21. — τοὺς ἄλλους ξυνάρχοντας.

χείρησιν τῶν Ἐπιπολῶν ἐποιεῖτο. καὶ ἡμέρας μὲν 2
ἀδύνατα ἐδόκει εἶναι λαθεῖν προσελθόντας τε καὶ ἀναβάντας, παραγγείλας δὲ πέντε ἡμερῶν σιτία καὶ τοὺς λιθολόγους καὶ τέκτονας πάντας λαβὼν καὶ ἄλλην παρασκευὴν τοξευμάτων τε καὶ ὅσα ἔδει, ἢν κρατῶσι, τειχίζοντας ἔχειν, αὐτὸς μὲν ἀπὸ πρώτου ὕπνου καὶ Εὐρυμέδων καὶ Μένανδρος ἀναλαβὼν τὴν πᾶσαν στρατιὰν ἐχώρει πρὸς τὰς Ἐπιπο-

iidemque post ἐπενόει καὶ addunt; contra I. ὡς quidem servat, sed καί nihilominus habet.

§ 2. ἀδύνατον praeter Vat. M. plurimi. Cf. tamen adn. VI 17, 3. εἶναι om. H. C., quod hic minus etiam quam 42, 3 probatur. πέντε Cass. Aug. Cl. Ven. T. Pal. M. H. Reg. et decem alii. Vulgo et Bekk. πένθ', contra consuetudinem Thucydidis.

πρώτην pro πᾶσαν male Vat. C. Bas. Gr.

Praeter Eurymedontem et Menandrum [§ 2] fuisse Euthydemum [vid. 16, 1] et hunc et Menandrum etiam proelio navali ultimo interfuisse [69, 4] adnotat Dodw.

§ 2. καὶ ἄλλην, *und sonst* Cf. adn. IV 118, 5. — τοξευμάτων. „Recte Kruegerus τοξευμάτων in muniendi apparatu mentionem miratur; ad defendenda opera omni exercitu et omni telorum genere usuri erant. Videtur Th. μοχλευμάτων posuisse, machinas significans ad pondera movenda et sursum tollenda; etsi μοχλεύω, μοχλευτής, μόχλευσις apud scriptores reperitur, μόχλευμα non reperitur.“ Madv. Adv. crit. I p. 330. Iam ante eum Meinek. in Herm. III p. 360 λαξευμάτων coniecit, quod quanquam in lexicis non inveniretur, recte tamen a verbo λαξεύω derivatum esset idemque significaret atque IV 4, 1 σιδήρια λιθουργά. Idem tamen dubitat, an τοξεύματα hic sint tormenta, ut apud Procop. B. Goth. I 27 τῶν τε τοξευμάτων τὰς μηχανὰς καὶ τοὺς ἀμφὶ ταύτῃ (ταύτας?) τεχνίτας ἐν παρασκευῇ εἶχε. Sane iam Aen. Poliorc. 32, 8 πυρφόρα τοξεύματα inter μηχανήματα affert; sed τοξεύματα nullo addito indicio pro tormentis esse posse exemplis non probatur et expeditionis Siciliensis tempore tormenta ad expugnandas munitiones nondum in usu erant. Cf. Ruest. et Koechl. Hist. rei mil. Gr. p. 207, 29. Herw. Mnem. nov. ser. VIII p. 298 del. καὶ ἄλλην παρασκευὴν τοξευμάτων τε, qualia conicere tam facile quam improbabile est. Quis enim talia adscripserit? Probabilis emendatio nondum inventa est. — καὶ ὅσα ἔδει. Cf. adv. VI 71, 2. — ἀπὸ πρώτου ὕπνου. „Circa primam vigiliam vertit Acac. Rectius, puto, Valla et Portus ἀπό acceperunt pro post, ut sit post primam vigiliam; quemadmodum cum dicunt ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας, ἀπὸ δείπνου et plura huius generis. Circa primam vigiliam est περὶ πρῶτον ὕπνον, quo utitur Thuc. II 2, 1.“ Duk. Nos, cum ὕπνον in similibus loquendi formulis esse somnum, quo homines uti solent, i. e. tempus somni, ex II 2, 1 appareat, ἀπό ut supra 29, 2 accipimus. — ἀναλαβὼν τὴν πᾶσαν

3 λάς, Νικίας δὲ ἐν τοῖς τείχεσιν ὑπελείπετο. καὶ ἐπειδὴ ἐγένοντο πρὸς αὐταῖς κατὰ τὸν Εὐρύηλον, ἧπερ καὶ ἡ προτέρα στρατιὰ τὸ πρῶτον ἀνέβη, λανθάνουσί τε τοὺς φύλακας τῶν Συρακοσίων καὶ προσβάντες τὸ τείχισμα ὃ ἦν αὐτόθι τῶν Συρακοσίων αἱροῦσι καὶ ἄνδρας τῶν φυλάκων ἀποκτεί-
4 νουσιν· οἱ δὲ πλείους διαφυγόντες εὐθὺς πρὸς τὰ στρατόπεδα ἃ ἦν ἐπὶ τῶν Ἐπιπολῶν τρία ἐν προ-

ὑπελείπετο Vat., reliqui ὑπελέλειπτο. Nicias non relictus erat, sed relinquebatur vel remanebat. Cf. V 61, 3. sd. VII 75, 4.
§ 3. αὐταῖς ἤδη H. et iam expressit Valla.
κτείνουσιν H.
§ 4. διαφεύγοντες H.
ἐν προτειχίσμασιν om. omnes, ut videtur, praeter Vat. et H., qui στρατιάν. Itaque in castris et duplici muro soli famuli (cf. VI 102, 2), calones, lixae videntur remansisse, quos adiuvare poterat classis. At Diod. ἀναλαβὼν μυρίους μὲν ὁπλίτας, ἄλλους δὲ τοσούτους ψιλούς. Plut. τὴν πεζὴν στρατιὰν ἀναλαβών. Ἀναλαβὼν ... ἐχώρει autem in singulari, quanquam Eurymedontis et Menandri nomina interposita sunt, dixit, quia Demosthenes praecipuus auctor et dux huius rei fuit. Cf. adn. IV 112, 3.

§ 3. ἐπειδὴ ... Εὐρύηλον. „Exercitus primum in interiora ad occidentem versus ivit, donec ad dextram conversus ascendere coepit per unam ex iis viis vel semitis, quas tunc ut nunc in Epipolas ex superioribus partibus convallis Anapi tulisse verisimile est.“ Arn. Cf. Holm. Hist. Sic. II p. 52. — ἧπερ ... ἀνέβη. Cf. VI 97, 2. Significat autem ἧπερ qua eadem parte, i. e. ad Euryalum. Neque enim per eundem aditum per quem prius Athenienses tunc ascendisse existimari possunt. Is enim, cum antea a septentrione ascendissent, longius remotus et, ad eum ut pervenirent, magno circuitu opus erat. Similiter etiam verba 2, 3 intellegenda sunt. — ἄνδρας τῶν φυλάκων, aliquot ex custodibus viros. Cf. adn. IV 132, 3. V 115, 4. VIII 71, 2. Sieb. ad Paus. IV 24, 2.

§ 4. ἃ ἦν ... τρία. De collocatione τρία vocis cf. IV 113, 1. VIII 23, 4. Matth. Gr. § 443, 2 et adn. IV 127, 2. V 79, 4. Cf. etiam Krueg. Gr. § 47, 28 adn. 4. Haec autem trina castra ubi posita fuerint ut cognoscatur, qualia sint προτειχίσματα reputandum est. Ea autem patet munimenta fuisse ante aliquid praesidii causa collocata. Sic cycli προτείχισμα tanquam propugnaculum ante cyclum aedificatum est (cf. adn. VI 102, 2) pariterque Syracusis praestructum est illud, quo Temenites inclusus est (cf. adn. VI 100, 2). Quae autem hic commemorantur προτειχίσματα praesidio fuisse non possunt nisi transverso muro, quem Athenienses aggressuri erant (cf. 42, 4). Itaque ante hunc meridiem versus collocata erant. Accuratius locus ubi fuerint definiri nequit. Haec si recte statuimus, falsam esse apparet Arnoldi opinionem, qui ea sub

τειχίσμασιν, ἓν μὲν τῶν Συρακοσίων, ἓν δὲ τῶν ἄλλων Σικελιωτῶν, ἓν δὲ τῶν ξυμμάχων, ἀγγέλλουσι τὴν ἔφοδον, καὶ τοῖς ἑξακοσίοις τῶν Συρακοσίων, οἳ καὶ πρῶτοι κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τῶν Ἐπιπολῶν φύλακες ἦσαν, ἔφραζον. οἱ δ' ἐβοήθουν τε εὐθύς, καὶ αὐτοῖς ὁ Δημοσθένης καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐντυχόντες ἀμυνομένους προθύμως ἔτρεψαν. καὶ αὐτοὶ μὲν εὐθὺς ἐχώρουν ἐς τὸ πρόσθεν, ὅπως τῇ

s. v. habet. Abesse non potest propter § 6 ἐκ τῶν προτειχισμάτων, ubi additus articulus antea προτειχίσματα commmemorata esse clarissime ostendit.

τῶν ἄλλων ξυμμάχων Pal. H. Sed iteratio ἄλλων vocabuli displicet.

ipsis moenibus urbis vel Temenitis collocat. Sub ipsis enim urbis moenibus esse non poterant, si quidem munitio exterior, qua Temenites includebatur, secundum totum Epipolarum latus extendebatur (cf. VI 75, 1. adn. VI 99, 3); huic autem munitioni quae et ipsa προτείχισμα erat, praesidio fuisse alia προτειχίσματα veri non est simile; certe murus transversus propugnaculis magis indigebat. Neque magis Holmii sententiam probamus, qui l. l. p. 52 sq. Athenienses a septentrione Euryalum ascendisse opinatus tria illa προτειχίσματα pone murum transversum collocat. Nam προτείχισμα, nisi locum tuendum undique cingit (cf. IV 90, 4), hosti obversum esse oportet, et si revera illa pone murum transversum fuissent, non intellegitur, cur Athenienses longo facto circuitu a tergo impetum facere maluerint quam a fronte, ubi προτειχίσματα non obstarent. Neque probabile est Athenienses tum Euryalum a septentrione et eodem loco ascendisse ubi antea, cum e contraria regione proficiscerentur. Cf. adn. § 3. — τῶν ξυμμάχων, scil. e Graecia: Lacedaemoniorum, Corinthiorum, Boeotorum etc. — τοῖς ἑξακοσίοις. Eorum ducem Hermocratem fuisse Diod. XIII 11, 4 narrat. Ceterum de horum sexcentorum delectu cf. VI 96, 3. — καὶ πρῶτοι, etiam primi sive proximi (cf. III 112, 3. IV 32, 1). Ad tempus πρῶτοι spectare nequit. Neque enim sexcenti dici possunt tempore primi ibi custodiam egisse, quoniam aliorum, qui post eos ibidem excubuerint, nulla usquam fit mentio. Ad sententiam aptum esset qui etiam initio eo loco custodes erant, (cf. VI 96, 3), sed ita τὸ πρῶτον, non πρῶτοι scribendum erat. Cf. 37, 3. V 10, 9. Cum igitur locus significetur, sexcenti ante trina castra, magis occidentem et meridiem versus, in statione erant. — ἔφραζον. Imperf. post praes. histor., quod, antequam castris nuntium attulerunt, sexcentis rem indicaverant.

§ 5. ἐς τὸ πρόσθεν, scil. ad Epipolas penitus expugnandas. — ὅπως ... μὴ βραδεῖς γένωνται = ὅπως ... φθάσαντες τύχωσιν. Hinc explicatur dat. τῇ παρούσῃ ὁρμῇ, et cum unam tanquam notionem affirmativam efficiat μὴ βραδεῖς γένωνται, negatio non post

παρούσῃ ὁρμῇ τοῦ περαίνεσθαι ὧν ἕνεκα ἦλθον μὴ βραδεῖς γένωνται· ἄλλοι δὲ ἀπὸ τῆς πρώτης τὸ παρατείχισμα τῶν Συρακοσίων, οὐχ ὑπομενόντων τῶν φυλάκων, ᾕρουν τε καὶ τὰς ἐπάλξεις ἀπ-
6 έσυρον. οἱ δὲ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι καὶ ὁ

§ 5. τὸ ἀπὸ τῆς πρώτης παρατείχισμα codd. Articulum transposuit Goell. Cf. adn.

ὅπως, sed ante βραδεῖς posita est. Ab hac autem locutione genetivus τοῦ περαίνεσθαι pendet ea ratione quam significavit schol.: ὅπως μηδὲ ὑστερήσωσι τοῦ διαπερᾶναι ὧν ἕνεκα ηλθον. τὸ γὰρ μὴ βραδεῖς γένωνται ἀντὶ τοῦ μὴ ὑστερήσωσι κεῖται. Nam quominus ὁρμῇ τοῦ περαίνεσθαι iungamus, passivum, ut animadvertit Class., obstat. Cum enim satis frequens sit medium διαπεραίνεσθαι (cf. Plat. Prot. 314 c. Phaedr. 263 e. Legg. 673 c. 739 e. 799 e. 893 a. 966 c), in maxima verbi simplicis exemplorum copia medii invenitur nullum. — ἄλλοι. Cum antea αὐτοί, ipsi, sint Demosthenes et Athenienses, hi ex Atheniensium sociis fuerunt, qui cum Eurymedonte et Menandro erant (cf. § 2). Sexcentis autem non obviam erant facti neque cum iis pugnaverant, sed capto Euryali munimento (§ 3) statim ab initio ad expugnandum παρατείχισμα se converterunt, quod hic perinde atque 42, 4 murum transversum esse necesse est. Ut autem haec sententia evadat ad rerum cohaerentiam aptissima, verborum collocatio in codd. tradita ferri nequit. Frustra enim Class. eam sic defendit, ut proximam partem muri transversi significari contendat. Nam ἀπὸ πρώτης (cf. I 77, 3) et ἀπὸ τῆς πρώτης (cf. Luci. de conscrib. hist. 1, 1 ἀπὸ τῆς πρώτης εὐθύς) ut τὴν πρώτην (qua de formula cf. Matth. Gr. § 282, 3) non dicuntur nisi de tempore, et etiamsi de loco dicerentur, tamen τὸ ἀπὸ πρώτης παρατείχισμα non esset proxima pars παρατειχίσματος, quam significaret τὸ ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ παρατειχίσματος, sed proximum παρατείχισμα. At hoc ineptum est, cum unum fuerit παρατείχισμα. Itaque si vim localem locutioni ἀπὸ τῆς πρώτης tribueremus, cum Dunbare (Obsid. Syr. p. 23) τὸ ἀπὸ πρώτης προτείχισμα scribendum esset, quae coniectura vel ideo improbanda est, quod ex tribus propugnaculis deinde Syracusani eorumque socii Atheniensibus obviam procedunt. Noli autem putare illos ad παρατείχισμα pervenire non potuisse nisi expugnatis propugnaculis quae ei praesidio erant. Nam extremam partem muri transversi, quam septentrionalem Epipolarum partem attigisse consentaneum est, aggressi sunt (ut contrariam partem antea § 1, ubi cf. adn.); proximum autem propugnaculum illinc aliquanto distabat. Facillime enim cogitari potest paria fere fuisse intervalla inter extrema muri et proxima propugnacula atque inter propugnacula ipsa. — ᾕρουν τε καὶ ... ἀπέσυρον. Imperf. de re incohata. Cf. Diod. XIII 11, 3 παρεισπεσόντες ἐντὸς τοῦ τειχίσματος τῆς Ἐπιπολῆς μέρος τι τοῦ τείχους κατέβαλον.

§ 6. οἱ δὲ Συρακόσιοι ... Ἑρμοκράτους μετὰ τῶν ἐπιλέκτων ἐπιβοηθήσαντος ἐξεώ-

Γύλιππος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐβοήθουν ἐκ τῶν προτειχισμάτων, καὶ ἀδοκήτου τοῦ τολμήματος σφίσιν ἐν νυκτὶ γενομένου προσέβαλόν τε τοῖς Ἀθηναίοις ἐκπεπληγμένοι καὶ βιασθέντες ὑπ' αὐτῶν τὸ πρῶ-
τον ὑπεχώρησαν. προϊόντων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐν 7
ἀταξίᾳ μᾶλλον ἤδη ὡς κεκρατηκότων καὶ βουλομένων διὰ παντὸς τοῦ μήπω μεμαχημένου τῶν ἐναντίων ὡς τάχιστα διελθεῖν, ἵνα μὴ ἀνέντων σφῶν τῆς ἐφόδου αὖθις ξυστραφῶσιν, οἱ Βοιωτοὶ πρῶτοι αὐτοῖς ἀντέσχον καὶ προσβαλόντες ἔτρεψάν τε καὶ ἐς φυγὴν κατέστησαν.

44. Καὶ ἐνταῦθα ἤδη ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ 1
ἀπορίᾳ ἐγίγνοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ἣν οὐδὲ πυθέσθαι

§ 6. ἐν νυκτὶ σφίσι Cass. Aug. Cl. Ven. T. Pal. It. H. Reg. Marc. M. et undecim vel tredecim alii.

προσέβαλόν Reg. Marc. F. Lugd. ad ὑπεχώρησαν aptum, reliqui προσέβαλλόν.

§ 7. πρότεροι Vat.

σθησαν οἱ Ἀθηναῖοι parum subtiliter hic ἐπιλέκτοις, quos fugatos esse § 5 audivimus, victoriam maxime tribuens Diod. Sic. XIII 11, 4. Vid. etiam Plut. Nic. 21. — οἱ ξύμμαχοι ... καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. Si οἱ ξύμμαχοι hic iidem sunt atque § 4, οἱ μετ' αὐτοῦ debent esse οἱ ἄλλοι Σικελιῶται. Sed cum τοὺς μετὰ τοῦ Γυλίππου esse τοὺς ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος verisimilius sit, οἱ ξύμμαχοι hic videntur esse οἱ ἄλλοι Σικελιῶται.

§ 7. διὰ παντὸς τοῦ μήπω μεμαχημένου τῶν ἐναντίων. „Acacius putavit eam partem hostium designari, quae expers certaminis nondum pugnaverat; quod mihi verum videtur et non obscure e verbis, quae mox addit Thucydides, colligi potest.“ Duk. Sic τὸ μαχόμενον IV 96, 4. Cf. adn. II 45, 1. Deinde διελθεῖν defungi, *fertig werden*, male post Bau. et Bloomf. interpretatur Class. afferens III 45, 3 διεξεληλύθασι διὰ πασῶν τῶν ζημιῶν, quod plane diversum est; significat pervadere per hostes eosque dissipare. — τοῖς Ἀθηναίοις, scil. iis, qui cum Demosthene erant, ut apparet ex προϊόντων § 7 collato cum ἐχώρουν ἐς τὸ πρόσθεν § 5. — οἱ Βοιωτοί. „Hi Boeoti videntur fuisse Thespienses Locris advecti (25, 3); pars, fortasse minor, trecentorum 19, 3 commemoratorum. Ceteros probabile est in iis navibus fuisse, quae postea advenerunt. Vid. 50, 1.“ Thirlw. Hist. Gr. III p. 435. De modo, quo hi Boeoti restiterint, cf. Plut.

Cap. 44. § 1. ἥν. „Accusativum ego opinor sic explicandum esse, ut scriptorem statuamus pergere voluisse ὅτῳ τρόπῳ ξυνηνέχθη (ἡ ταραχή), sed ἕκαστα interposito orationem grammaticis legibus parum congruentem factam esse.“ Arn., qui Bloomfieldio olim ᾗ legendum

ῥᾴδιον ἦν οὐδ' ἀφ' ἑτέρων ὅτῳ τρόπῳ ἕκαστα ξυνηνέχθη. ἐν μὲν γὰρ ἡμέρᾳ σαφέστερα μέν, ὅμως δὲ οὐδὲ ταῦτα οἱ παραγενόμενοι πάντα πλὴν τὸ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος μόλις οἶδεν· ἐν δὲ νυκτομαχίᾳ, ἣ μόνη δὴ στρατοπέδων μεγάλων ἔν γε τῷδε τῷ πολέμῳ ἐγένετο, πῶς ἄν τις σαφῶς τι
2 ᾔδει; ἦν μὲν γὰρ σελήνη λαμπρά, ἑώρων δὲ οὕτως ἀλλήλους ὡς ἐν σελήνῃ εἰκὸς τὴν μὲν ὄψιν τοῦ σώματος προορᾶν, τὴν δὲ γνῶσιν τοῦ οἰκείου ἀπιστεῖσθαι. ὁπλῖται δὲ ἀμφοτέρων οὐκ ὀλίγοι ἐν
3 στενοχωρίᾳ ἀνεστρέφοντο. καὶ τῶν Ἀθηναίων οἱ μὲν ἤδη ἐνικῶντο, οἱ δὲ ἔτι τῇ πρώτῃ ἐφόδῳ ἀήσσητοι ἐχώρουν. πολὺ δὲ καὶ τοῦ ἄλλου στρατεύματος αὐτοῖς τὸ μὲν ἄρτι ἀνεβεβήκει, τὸ δ' ἔτι προσανῄει, ὥστ' οὐκ ἠπίσταντο πρὸς ὅ τι χρὴ χω-

Cap. **44.** § 1. Pro οὐδ' ἀφ' ἑτέρων verbis οὔτε ἀπὸ Ἀθηναίων οὔτε ἀπὸ Συρακουσίων καὶ τῶν ἑκατέροις ξυμμάχων H. ex eadem schol. interpretatione.

ἔν γε Vat. Gr. Mosqu.; in reliquis γέ abest, quod eleganter accessit. Exempla huius particulae ita post praepositionem traiectae sunt III 59, 3 πρό γε τούτου, II 77, 4 ἔς γε ἐκεῖνον τὸν χρόνον. Cf. VI 78, 1. VIII 97, 2.

§ 3. ἀνεβεβήκει Cass. Aug. Cl. T. Pal. It. Reg., reliqui ἀναβεβήκει. Cf. sd. 4, 2.

esse suspicato persuasit. — **οὐδ' ἀφ' ἑτέρων.** Inde apparere percontatum Thucydidem utramque partem in hoc bello adnotat Bau. Cf. V 26, 5 et ibi adn. De verbis cf. adn. II 67, 4. — **ἐν . . . ἡμέρᾳ**, i. e. ἐν τῇ καθ' ἡμέραν μάχῃ. — **σαφέστερα μέν.** Audi ἐστὶ τὰ ξυμβαίνοντα s. γιγνόμενα ex superiore ξυνηνέχθη. — **οὐδὲ ταῦτα**, i. e. τὰ ἐν ἡμέρᾳ γιγνόμενα. Οὐδ' ἐνταῦθα frustra conicit Krueg. — **πῶς ἂν . . . ᾔδει**, quomodo . . . novisset?

§ 2. **οὕτως . . . προορᾶν**, „i. e. οὕτως ὡς εἰκός (ἐστιν) ὁρᾶν ἐν σελήνῃ, ὥστε τὴν ὄψ. τοῦ σώμ. προορ." Bau. Explanatio igitur accessit. Τὴν ὄψιν τινὸς προορᾶν ita dictum est ut alibi τὴν θέαν. Cf. Lob. Paral. Gr. II p. 512. Significat autem προορᾶν ante se videre. Cf. 25, 7. Frustra προσορᾶν Herw. l. l., p. 299. De re cf. Plut. l. d., qui Athenienses lunam post se habuisse addit. — **ἀπιστεῖσθαι**, incertam esse. Cf. V 68, 2. Temere ἀποστέρεσθαι sive ἀπεστερῆσθαι Herw. l. l.

§ 3. **τῇ πρώτῃ ἐφόδῳ ἀήσσητοι ἐχώρουν**, primo impetu (eodem impetu quem initio habebant) invicti procedebant. Cf. 43, 5. — **χρή.** Cf. adn. I 91, 1. — **τὰ πρόσθεν**, anteriora, i. e. primae agminis partes. —

ρῆσαι. ἤδη γὰρ τὰ πρόσθεν τῆς τροπῆς γεγενημέ-
νης ἐτετάρακτο πάντα καὶ χαλεπὰ ἦν ὑπὸ τῆς βοῆς
διαγνῶναι. οἵ τε γὰρ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι 4
ὡς κρατοῦντες παρεκελεύοντό τε κραυγῇ οὐκ ὀλίγῃ
χρώμενοι, ἀδύνατον ὂν ἐν νυκτὶ ἄλλῳ τῳ σημῆ-
ναι, καὶ ἅμα τοὺς προσφερομένους ἐδέχοντο· οἵ
τε Ἀθηναῖοι ἐζήτουν τε σφᾶς αὐτοὺς καὶ πᾶν τὸ
ἐξ ἐναντίας, καὶ εἰ φίλιον εἴη τῶν ἤδη πάλιν φευ-
γόντων, πολέμιον ἐνόμιζον, καὶ τοῖς ἐρωτήμασι τοῦ
ξυνθήματος πυκνοῖς χρώμενοι διὰ τὸ μὴ εἶναι
ἄλλῳ τῳ γνωρίσαι, σφίσι τε αὐτοῖς θόρυβον πολὺν
παρεῖχον ἅμα πάντες ἐρωτῶντες καὶ τοῖς πολεμίοις
σαφὲς αὐτὸ κατέστησαν· τὸ δ' ἐκείνων οὐχ ὁμοίως 5
ἠπίσταντο, διὰ τὸ κρατοῦντας αὐτοὺς καὶ μὴ δι-
εσπασμένους ἧσσον ἀγνοεῖσθαι, ὥστ', εἰ μὲν ἐντύ-
χοιέν τισι κρείσσους ὄντες τῶν πολεμίων, διέφευ-
γον αὐτοὺς ἅτε ἐκείκων ἐπιστάμενοι τὸ ξύνθημα,

τὸ πρόσθεν Vat. Sed id de tempore potius dicitur, non pro ἐν τοῖς πρόσθεν vel similibus.

§ 4. ὡς κρατοῦντες Vat., reliqui ὡς om. Cf. adn.

τὸ ἐξ ἐναντίας Vat. et schol. γράφεται καὶ πᾶν τὸ ἐξ ἐναντίας, τὸ ἐξεναντίον H., τὸ ἐναντίον reliqui.

φίλον Cl. Bas. D. I. Cf. sd. V 41, 3.

χαλεπὰ ἦν . . . διαγνῶναι, scil. τὰ πρόσθεν. Cf. I 1, 2 τὰ παλαιότερα σαφῶς εὑρεῖν ἀδύνατα ἦν ibique adn.

§ 4. ὡς κρατοῦντες, tanquam victores, se victores esse sentientes. — κραυγῇ οὐκ ὀλίγῃ χρώμενοι ad duo membra παρεκελεύοντό τε . . . καὶ ἅμα . . . ἐδέχοντο pariter pertinet. — ἀδύνατον ὄν. Cf. adn. I 2, 2. — τοὺς προσφερομένους ἐδέχοντο. Port.: eorum, qui se ferebant obviam, impetum sustinebant. — σφᾶς αὐτούς, i. e. ἀλλήλους. Cf. adn. IV 25, 9. — πᾶν τὸ ἐξ ἐναντίας . . . πολέμιον ἐνόμιζον, et omnes qui ex adverso erant, etiamsi amici essent ex iis qui iam retro fugiebant, hostes putabant. Itaque genet. τῶν φευγόντων ex εἴη pendet. Non licet eum ad πᾶν τὸ ἐξ ἐνάντίας referre, quod omnes qui fugiebant iis amici erant. De locutione ἐξ ἐναντίας cf. IV 33, 1. 35, 3, de neutro adn. II 45, 1. — γνωρίσαι. Audi σφᾶς αὐτούς.

§ 5. ὥστ', εἰ μὲν ἐντύχοιέν τισι . . .] τὸ ἑξῆς ὥστε, εἰ μέν τισιν ἐντύχοιεν τῶν πολεμίων κρείσσους ὄντες, διέφυγον αὐτοὺς οἱ πολέμιοι. Schol., apud quem διέφευγον legendum. In hoc verbo igitur subiectum mutatum est, ut saepe. Sine idonea causa οὗτοι post διέφευγον addit Herw. Stud. Thuc. p. 98.

6 εἰ δ' αὐτοὶ μὴ ὑποκρίνοιντο, διεφθείροντο. μέγιστον δὲ καὶ οὐχ ἥκιστα ἔβλαψε καὶ ὁ παιανισμός· ἀπὸ γὰρ ἀμφοτέρων παραπλήσιος ὢν ἀπορίαν παρεῖχεν. οἵ τε γὰρ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Κερκυραῖοι καὶ ὅσον Δωρικὸν μετ' Ἀθηναίων ἦν ὁπότε παιανίσειαν, φόβον παρεῖχε τοῖς Ἀθηναίοις, οἵ τε πολέ-
7 μιοι ὁμοίως. ὥστε τέλος ξυμπεσόντες αὐτοῖς κατὰ πολλὰ τοῦ στρατοπέδου, ἐπεὶ ἅπαξ ἐταράχθησαν, φίλοι τε φίλοις καὶ πολῖται πολίταις, οὐ μόνον ἐς φόβον καθίστασαν, ἀλλὰ καὶ ἐς χεῖρας ἀλλήλοις
8 ἐλθόντες μόλις ἀπελύοντο. καὶ διωκόμενοι κατά τε τῶν κρημνῶν [οἱ] πολλοὶ ῥίπτοντες ἑαυτοὺς

§ 5. *κρίνοιντο* post lacunam Vat., *ἀποκρίνοιντο* M. corr. Aug. Vulgatum tuentur Eustath. Etym. Suid. Phot. Phav. Cf. Schweigh. ad Arri. III p. 176 et adn.

§ 6. *καὶ* post *ἔβλαψε* om. It. Vat., longe plurimi habent.

παιωνισμός et mox *παιωνίσειαν* codd. longe plurimi. Cf. sd. IV 43, 3.

§ 7. *καθίστησαν* Vat., reliqui *κατέστησαν*. In illo, si vitio liberatum est, scriptoris manum agnoscimus. Quod praeter imperf. *ἀπελύοντο* confirmat perversa interpretatio schol. *τὸ ἑξῆς· φίλοι τε φίλοις καὶ πολῖται πολίταις οὐ μόνον εἰς χεῖρας ἀλλήλοις ἐλθόντες ἀπελύοντο, ἀλλὰ καὶ εἰς φόβον καθίστασαν*, qui non intellexit *φίλοις* et *πολίταις* a *ξυμπεσόντες* pendere et *καθίστασαν* verbi obiectum ex superiore *αὐτοῖς* repetendum esse. Cf. adn.

§ 8. *ῥιπτοῦντες* Vat. H. Bas. Gr. Cf. Lob. ad Soph. Ai. 239 et G. Dind. lex. Sophocl. s. v. *ῥίπτω*.

§ 6. *ὑποκρίνοιντο*, responderent. Cf. Herod. I 78. 91. 164. III 119. Aliquanto tamen *ὑποκρίνεσθαι* ab *ἀποκρίνεσθαι* differre putat Sommerbrodt. Scaenic. p. 265. — *μέγιστον δὲ καὶ οὐχ ἥκιστα*. De his coniunctis cf. adn. 19, 2. III 40, 3, de singulari *μέγιστον* adn. I 50, 5. — *παιανισμός*. Cf. adn. I 50, 5. — *παρεῖχεν*. Simul audi *τοῦτο* (*τὸ παιανίζειν*). — *οἵ τε πολέμιοι ὁμοίως*] *ἀπὸ κοινοῦ τὸ ὁπότε παιωνίσειαν φόβον παρεῖχον*.

§ 7. *φίλοις ... πολίταις*. Dativos refer ad *ξυμπεσόντες αὐτοῖς*. Praeterea attende paregmenon casuum (vel polyptoton). Cf. adn. 64, 2. — *καθίστασαν*, scil. *αὐτούς*. Cf. adn. VI 76, 3, 77, 2.

§ 8. *κατά τε τῶν κρημνῶν* cet. Angusti et praerupti aditus Epipolarum apud Euryalum significantur. — [*οἱ*] *πολλοί*. Articulus iure suspectus est Bloomfieldio et Kruegero, cum non verisimile sit maiorem partem vel plerosque ex rupibus se praecipitantes perisse. Est id iis, quae paulo post de servatis, et iis, quae 45, 2 leguntur, parum consentaneum. Plutarchum Nic. l. d. (qui *οἱ δὲ κατὰ τῶν κρημνῶν ὀλισθαίνοντες* scripsit) articulum videri in suo exemplo non

ἀπώλλυντο, στενῆς οὔσης τῆς ἀπὸ τῶν Ἐπιπολῶν πάλιν καταβάσεως, καὶ ἐπειδὴ ἐς τὸ ὁμαλὸν οἱ σῳζόμενοι ἄνωθεν καταβαῖεν, οἱ μὲν πολλοὶ αὐτῶν καὶ ὅσοι ἦσαν τῶν προτέρων στρατιωτῶν ἐμπειρίᾳ μᾶλλον τῆς χώρας ἐς τὸ στρατόπεδον διεφύγγανον, οἱ δὲ ὕστερον ἥκοντες εἰσὶν οἳ διαμαρτόντες τῶν ὁδῶν κατὰ τὴν χώραν ἐπλανήθησαν· οὓς, ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο, οἱ ἱππῆς τῶν Συρακοσίων περιελάσαντες διέφθειραν.

τροπαῖα καὶ ἀριθμὸς τῶν ἀποθανόντων.

45. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν Συρακόσιοι δύο 1
τροπαῖα ἔστησαν, ἐπί τε ταῖς Ἐπιπολαῖς ᾗ ἡ πρόσβασις καὶ κατὰ τὸ χωρίον ᾗ οἱ Βοιωτοὶ πρῶτον ἀντέστησαν, οἱ δ' Ἀθηναῖοι τοὺς νεκροὺς ὑπο-

καταβαῖεν Vat., reliqui καταβαίνοιεν. Sed illud aptius est, quia non eo temporis momento, quo descenderent, verum ubi descendissent, in castra salvi perveniebant.

οἱ μὲν om. Cass. M. Aug. Cl. Ven. T. Pal. It. Reg. Marc. D. E. Mosqu. K. m. Dan. et γρ. Vat.

διέφθειρον Cass. M. Aug. Cl. Ven. T. Pal. It. Reg. Marc. F. Plut. Nic. 21. Quod ut probari posset, περιελαύνοντες, ut ἐπελαύνοντες in simili loco Plut. Cam. 23 a Bloomf. comparato: τούτους μεθ' ἡμέραν σποράδας ἐν τῇ χώρᾳ διαφερομένους ἐπελαύνοντες οἱ ἱππεῖς διέφθειρον, scribendum fuisse adnotat Did.

Cap. 45. § 1. πρῶτον plurimi libri, alii πρῶτοι, Vat. om. „Πρῶτοι quidem supra 43, 7. Sed hic magis placet lectio codicum [plurimorum]. Non enim nunc quaeritur, quinam ex omnibus sociis

habuisse eundemque a Valla et aliis interpretibus neglectum esse addit Bloomf. — τῆς ... πάλιν καταβάσεως. „Est quasi unum voc., *das Wiederherabsteigen*." Bau. De πάλιν cum nomine iuncto Bloomf. comparat πάλιν αὐτομόλοις Xen. Hist. VII 3, 10. Add. infra 62, 3 et Lob. ad Soph. Ai. 836. Significari reditum et descensum ad plana terrae circa Anapum et ad litus magni portus, ubi castra erant, adnotat Goell. et ex proximis liquet. — ἐμπειρίᾳ μᾶλλον, i. e. διὰ τὸ μᾶλλον ἔμπειροι εἶναι. Cf. adn. VI 85, 2. — διεφύγγανον. Rariorem flexionem φυγγάνειν in copulatis verbis etiam apud Atticos interdum reperiri haec exempla docent a Krueg. allata: Aeschin. III 10. 208. Demosth. XXIII 74. Aesch. Prom. 523. Simplex habent Aesch. Prom. 513. Soph. El. 132. — εἰσὶν οἵ. Cf. adn. VI 88, 4 et infra 45, 2. — οὓς ... διέφθειραν. Plut. Nic. l. d.: τοὺς δ' ἀποσκεδασθέντας καὶ πλανωμένους ἡμέρας ἐπιγενομένης οἱ ἱππεῖς καταλαμβάνοντες διέφθειρον.

Cap. 45. § 1. ᾗ ἡ πρόσβασις, qua ascensus est, i. e. ubi in Epipolas escenditur. Significari haud dubie Euryalum adnotat Leak. apud Bloomf. p. 685. De ἐστί omisso in enuntiatione relativa cf. adn. I 16.

2 σπόνδους ἐκομίσαντο. ἀπέθανον δὲ οὐκ ὀλίγοι αὐτῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων, ὅπλα μέντοι ἔτι πλείω ἢ κατὰ τοὺς νεκροὺς ἐλήφθη· οἱ γὰρ κατὰ τῶν κρημνῶν βιασθέντες ἅλλεσθαι ψιλοὶ [ἄνευ τῶν ἀσπίδων] οἱ μὲν ἀπώλοντο, οἱ δ' ἐσώθησαν.

46. Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ μὲν Συρακόσιοι ὡς ἐπὶ ἀπροσδοκήτῳ εὐπραγίᾳ πάλιν αὖ ἀναρρωσθέντες, ὥσπερ καὶ πρότερον, ἐς μὲν Ἀκράγαντα στασιάζοντα πεντεκαίδεκα ναυσὶ Σικανὸν ἀπέστειλαν, ὅπως ἐπαγάγοιτο τὴν πόλιν, εἰ δύναιτο· Γύλιππος δὲ κατὰ γῆν ἐς τὴν ἄλλην Σικελίαν ᾤχετο αὖθις Συρακόσιοι Σικανὸν καὶ Γύλιππον ἐκπέμπουσιν.

Syracusanorum primi restiterint, sed ubi primum constiterint qui obsistebant." Haack.

§ 2. ἀπώλλυντο codd., quod propter ἐσώθησαν in aor. mutavit Cobet. ad Hyper. p. 59. Utrobique enim rei eventus significatur. Rationem, qua Class. imperf. defendit, non intellegimus.

Cap. 46. ὑπαγάγοιτο codd., nisi quod ὑπάγοιτο Ven. K. Emend. Pluygers. Mnemos. XI p. 95. Cf. adn.

ἄλλην Σικελίαν Vat. Bas. Gr., reliqui ἄλλην om. Sed et contraria posita est urbs Agrigentum et similiter 7, 2 legimus καὶ ὁ Γύλιππος ἐς τὴν ἄλλην Σικελίαν ἐπὶ στρατιὰν ᾤχετο.

§ 2. **ἀπέθανον δὲ οὐκ ὀλίγοι.** Duo milia cecidisse et reliquorum paucos cum armis incolumes evasisse tradit Plut. Nic. 21. Duo milia quingentos occisos esse scribit Diod. XIII 11, 5. — **ὅπλα**, scuta. Cf. Xen. Hist. Gr. II 4, 25 ὅπλα ἐποιοῦντο οἱ μὲν ξύλινα, οἱ δὲ οἰσύϊνα, καὶ ταῦτα ἐλευκοῦντο. — **οἱ γὰρ . . . οἱ μέν.** Οἱ βιασθέντες . . . οἱ μέν per appositionem partitivam dicta sunt, ut in superiore capite οἱ ἥκοντες εἰσὶν οἵ. Ψιλοί autem (inermes) non est pars subiecti, sed praedicatum verborum βιασθέντες ἅλλεσθαι. Ἄνευ τῶν ἀσπίδων sunt explanatio ψιλῶν vocis, quam interpreti tribuendam esse cognovit Pluygers. in Mnemos. XI p. 95. Neque enim dici potest ψιλὸς ἄνευ τινός pro ψιλός τινος (Xen. Cyr. VI 3, 57).

Cap. 46. **πάλιν αὖ.** Cf. 64, 1. Xen. Hist. Gr. V 4, 46. Temere αὖ del. Meinek. in Herm. III p. 373. — **ὥσπερ καὶ πρότερον.** Vid. 41, 4. Interea autem κατάπληξις οὐκ ὀλίγη ἐγένετο αὐτοῖς. Vid. 42, 2. — **Ἀκράγαντα στασιάζοντα.** Masculinum genus attendi iubet schol. Sic iterum 50, 1. Cf. Buttm. Gr. max. § 32 adn. 6. — **πεντεκαίδεκα ναυσὶ Σικανὸν ἀπέστειλαν.** Cf. Diod. XIII 11, 6 Σικανὸν μετὰ δώδεκα τριήρων ἀπέστειλαν εἰς τὰς ἄλλας πόλεις, qui de causa rei non probabilia addit. — **ἐπαγάγοιτο** cum Pluyg. l. l. scribendum est, non ὑπαγάγοιτο. Neque enim urbem in suam potestatem redigere volebant, sed per factionem amicam sibi conciliare. Cf. 50, 1 et V 45, 1 et sd. III 63, 2. — **αὖθις.** Vid. 7, 2. —

ἄξων στρατιὰν ἔτι, ὡς ἐν ἐλπίδι ὢν καὶ τὰ τείχη τῶν Ἀθηναίων αἱρήσειν βίᾳ, ἐπειδὴ τὰ ἐν ταῖς Ἐπιπολαῖς οὕτω ξυνέβη.

οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ βουλεύονται.

47. Οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ἐν τούτῳ 1
ἐβουλεύοντο πρός τε τὴν γεγενημένην ξυμφορὰν καὶ πρὸς τὴν παροῦσαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ κατὰ πάντα ἀρρωστίαν. τοῖς τε γὰρ ἐπιχειρήμασιν ἑώρων οὐ κατορθοῦντες καὶ τοὺς στρατιώτας ἀχθομένους τῇ μονῇ. νόσῳ τε γὰρ ἐπιέζοντο κατ' ἀμφότερα, 2
τῆς τε ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ ταύτης οὔσης ἐν ᾗ ἀσθενοῦσιν ἄνθρωποι μάλιστα, καὶ τὸ χωρίον ἅμα ἐν ᾧ ἐστρατοπεδεύοντο ἑλῶδες καὶ χαλεπὸν ἦν· τά τε ἄλλα [ὅτι] ἀνέλπιστα αὐτοῖς ἐφαίνετο. τῷ 3
οὖν Δημοσθένει οὐκ ἐδόκει ἔτι χρῆναι μένειν, ἀλλ' ἅπερ καὶ διανοηθεὶς ἐς τὰς Ἐπιπολὰς διεκινδύ-

α) γνώμη Δημοσθένους.

Cap. 47. § 1. κατορθοῦντας Vat. aliique.
§ 2. καθ' ἣν pro ἐν ᾗ H.
ἣν om. Vat. C. Bas. G. Ὃν pro eo coniecit Dobr. Sed cf. adn.
ὅτι om. Vat., ἀλλὰ ὅτι om. It. Ὅτι Matth. § 632, 4 ex vv. ἀχθομ. τῇ μονῇ aptum esse censet, quod post γάρ fieri omnino nequit. Referendum potius esset ad ἐπιέζοντο, quod sententiarum cohaerentia vetat. Cf. adn.
§ 3. διακινδυνεῦσαι It. Marc. Pal. Aug. M. Cass. T. F. G. H., κινδυνεῦσαι Ven., διακινδυνεῦσαι ἂν D., διακινδυνεύσαιεν I. Infinitivus ferri nequit in sententia, quae scriptoris, non Demosthenis est.

ὡς ἐν ἐλπίδι ὤν. Cf. adn. 40, 2.

Cap. 47. § 1. ἐβουλεύοντο πρός. „Πρός [quod nonnulli super interpretati sunt] hic significat ad, ex, ut aptum erat.“ Bau. Cf. Matth. Gr. § 591 β' et adn. VI 41, 1. 47. De re vid. Diod. XIII 12. Plut. Nic. 22. — ἀρρωστίαν = ἀθυμίαν. Cf. Plut. Nic. 22 πάντες ἠθύμουν et adn. III 15, 2.

§ 2. νόσῳ τε cet. Cur milites mansione gravati sint, eius rei duae causae afferuntur verbis νόσῳ τε γὰρ ἐπιέζοντο τά τε ἄλλα ... ἐφαίνετο. Deinde ut morbo premerentur, pariter duabus causis (κατ' ἀμφότερα) effectum esse dicitur: τῆς τε ωρας ... ἦν. — τῆς τε ὥρας ... οὔσης. Cf. Plut. Nic. l. l. μετοπώρου γὰρ ἦν ἡ ἀρχή. Cf. 87, 1. — καὶ τὸ χωρίον ... ἦν. Aptum erat ad sententiae conexum καὶ τοῦ χωρίου ... ὄντος, sed Th. hoc membrum liberius conformavit et per se constare voluit. Similiter transitus fit a participio ad verbum quod dicitur finitum I 57, 4. III 36, 2, ubi cf. adn. — χαλεπόν, grave, insalubre.

§ 3. διακινδυνεῦσαι = μετὰ κινδύνων διαβαίνειν. Cf. III 36, 2 ἐς Ἰωνίαν παρακιν-

νευσεν, ἐπειδὴ ἔσφαλτο, ἀπιέναι ἐψηφίζετο καὶ μὴ διατρίβειν, ἕως ἔτι τὸ πέλαγος οἷόν τε περαιοῦσθαι καὶ τοῦ στρατεύματος ταῖς γοῦν ἐπελθούσαις ναυσὶ
4 κρατεῖν. καὶ τῇ πόλει ὠφελιμώτερον ἔφη εἶναι πρὸς τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ σφῶν ἐπιτειχίζοντας τὸν πόλεμον ποιεῖσθαι ἢ Συρακοσίους, οὓς οὐκέτι ῥᾴδιον εἶναι χειρώσασθαι· οὐδ' αὖ ἄλλως χρήματα πολλὰ δαπανῶντας εἰκὸς εἶναι προσκαθῆσθαι. καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης τοιαῦτα ἐγίγνωσκεν.

1 48. Ὁ δὲ Νικίας ἐνόμιζε μὲν καὶ αὐτὸς πόνηρα σφῶν τὰ πράγματα εἶναι, τῷ δὲ λόγῳ οὐκ ἐβούλετο αὐτὰ ἀσθενῆ ἀποδεικνύναι, οὐδ' ἐμφανῶς σφᾶς ψηφιζομένους μετὰ πολλῶν τὴν ἀναχώ- β) γνώμη Νικίου.

ἀπιέναι cum paucis Vat.; longe plurimi ἐξιέναι, ad quod tuendum nihil valet 8, 1 ἐξιέναι ἐκ τῆς Σικελίας.

Cap. 48. § 1. πόνηρα It. Vat. m., πονηρὰ reliqui. Cf. Herod. I p. 197 ἰστέον δὲ ὅτι τὸ πόνηρος καὶ μόχθηρος οἱ Ἀττικοὶ ἀντὶ τοῦ ὀξύνειν προπαροξύνουσιν, ὅταν τὸν ἐπίπονον καὶ ἐπίμοχθον σημαίνῃ, ἐπὶ δὲ τῶν κατὰ ψυχὴν φαύλων ὀξύνουσιν.

δυνεῦσαι. — τοῦ στρατεύματος ... κρατεῖν. „Interpretes quidem plerique cum schol. τὸ στράτευμα intellegunt Syracusanorum et cum infinitivo κρατεῖν iungunt genetivum τοῦ σρατεύματος. Equidem neque necessitatem neque adeo causam idoneam huius interpretationis perspicio atque Thucydidem, si hoc voluisset, diserte indicaturum fuisse existimo. Immo κρατεῖν hic, ut alibi sexcenties, absolute positum est, genetivus autem τοῦ στρατεύμ. in partitione sollemnis.“ Haack. Hoc nomine igitur hic et pedester et navalis exercitus designatur. Navibus autem saltem recens advectis Athenienses superiores esse (cf. I 81, 4) dicuntur, quod etiam integrae hae erant necdum ut priores (cf. 41, 4) afflictae (cf. 55, 1). Prorsus inutilis est Madvigii coniectura τοῦ θεραπεύματος (Adv. crit. I p. 331).

§ 4. ἐν τῇ χώρᾳ σφῶν, Deceleae. Cf. 19 sq. 27 sq. — ἢ Συρακοσίους, i. e. ἢ πρὸς τοὺς Συρ. Ita alibi quoque post comparativos atque, id quod ad script. discr. III 21, 3 vidimus, ubi contrariis opponuntur contraria, praepositiones non iterantur. Sic III 44, 3 περὶ τοῦ μέλλοντος μᾶλλον βουλεύεσθαι ἢ τοῦ παρόντος, VI 78, 1 οὐ περὶ τῆς ἐμῆς μᾶλλον, ἐν ἴσῳ δὲ καὶ τῆς ἑαυτοῦ, VIII 96, 2 ἐξ ἧς πλείω ἢ τῆς Ἀττικῆς ὠφελοῦντο. Cf. VIII 8, 3 et Krueg. Gr. § 68, 9 atque de Latinis Fabr. ad Liv. XXII 8, 3. Etiam in disiunctione apud ἢ ... ἢ ex optimorum librorum fide V 41 praepositio semel legitur. Plura dabunt Schaef. ad Plut. IV p. 291. Brem. ad Isocr. Paneg. 51. Iacobitz. ad Luci. Tox. 7. — οὐδ' αὖ. Cf. adn. IV 87, 5.

Cap. 48. § 1. μετὰ πολ-

ρησιν τοῖς πολεμίοις καταγγέλτους γίγνεσθαι· λαθεῖν γὰρ ἄν, ὁπότε βούλοιντο, τοῦτο ποιοῦντες πολλῷ ἧσσον. τὸ δέ τι καὶ τὰ τῶν πολεμίων, ἀφ' ὧν ἐπὶ 2
πλέον ἢ οἱ ἄλλοι ᾐσθάνετο αὐτῶν, ἐλπίδος τι ἔτι παρεῖχε πονηρότερα τῶν σφετέρων ἔσεσθαι, ἢν καρτερῶσι προσκαθήμενοι· χρημάτων γὰρ ἀπορίᾳ αὐτοὺς ἐκτρυχώσειν, ἄλλως τε καὶ ἐπὶ πλέον <σφῶν> ἤδη ταῖς ὑπαρχούσαις ναυσὶ θαλασσοκρατούντων. καί (ἦν γάρ τι καὶ ἐν ταῖς Συρακούσαις βουλόμενον τοῖς Ἀθηναίοις τὰ πράγματα ἐνδοῦναι) ἐπεκηρυκεύετο ὡς αὐτὸν καὶ οὐκ εἴα ἀπανίστασθαι.

§ 2. Pro δέ τι It. Vat. Pal. Aug. M. et alii nonnulli δ' ἔτι. ἀφ' ὧν om. H.
ἐλπίδας τε Vat. H. aliique nonnulli.

λῶν. Haec, quae Krueg. in suspicionem vocavit, eo quod consilium omnium ducum convocandum fuerit respicere recte putat Bloomf. — καταγγέλτους] δήλους διὰ μηνυμάτων. Schol. Cf. adn. III 30, 1. — ὁπότε βούλοιντο, scil. λαθεῖν. — ποιοῦντες. Debebat proprie scribere ποιοῦντας, ut ante dixit quarto casu σφᾶς ψηφιζομένους . . . καταγγέλτους. Sed nominativum eadem ratione positum esse apparet atque VI 25, 2, ubi cf. adn.

§ 2. τὸ δέ τι. Cf. adn. I 107, 4. — ἀφ' ὧν . . . ᾐσθάνετο αὐτῶν, secundum ea, quae . . . de iis animadvertebat, pro ea notitia illorum, quam habebat. Cf. Krueg. Gr. § 47, 10 adn. 2. — χρημάτων ἀπορίᾳ, rerum (cf. adn. 24, 2. 25, 1. 27, 3) inopia; nam de pecunia infra dicetur (§ 5) et proxima verba indicant Syracusanos ab Atheniensibus maris latius potentibus rerum necessariarum commeatu intercludi. Class. dubitat an Th. ἀπορίαν scripserit. Nobis personarum esse videtur τὸ ἐκτρυχοῦν, non rei. — ἄλλως τε καὶ . . . θαλασσοκρατούντων. Aut θαλασσοκρατοῦντες scribendum est, quod tamen si scriptum fuisset, vix in genetivum conversum esset, aut σφῶν pariter atque II 83, 3. VIII 76, 4 (cf. III 13, 7) addendum. Genetivus enim absolutus pro nominativo participii esse non potest, nisi aut pronomen addatur aut ipsum nomen repetatur. Nam quod Kuehn. Gr. max. § 494 a Herod. I 178 affert, genet. ἐούσης τετραγώνου ibi non absolutus est, sed ex μέτωπον pendet (cf. Stein. ad h. l.), neque minus diversum est ex ipso Th. ibidem allatum III 70, 2, ubi cf. adn. — καὶ ἦν γάρ cet. De omni conformatione verborum cf. adn. III 70, 3 et Madv. Synt. § 196 b. Subiectum ἐπεκηρυκεύετο verbi ex causali enuntiatione repetendum est. Hunc dicendi usum parum cognitum habens Rauchenst. in Philol. XXXVII p. 59 suasit, ut aut ἦν deleretur aut ὃ ante ἐπεκηρυκεύετο adderetur. At quomodo hoc enuntiatum causam aut explicationem superioris continere potest? — ἐπεκηρυκεύετο. „Ἐπικηρυκεύεσθαι hic per κα-

3 ἃ ἐπιστάμενος τῷ μὲν ἔργῳ ἔτι ἐπ' ἀμφότερα ἔχων καὶ διασκοπῶν ἀνεῖχε, τῷ δ' ἐμφανεῖ τότε λόγῳ οὐκ ἔφη ἀπάξειν τὴν στρατιάν. εὖ γὰρ εἰδέναι ὅτι Ἀθηναῖοι σφῶν ταῦτα οὐκ ἀποδέξονται ὥστε μὴ αὐτῶν ψηφισαμένων ἀπελθεῖν. καὶ γὰρ οὐ τοὺς αὐτοὺς ψηφιεῖσθαί τε περὶ σφῶν [αὐτῶν] καὶ τὰ πράγματα ὥσπερ καὶ αὐτοὶ ὁρῶντας καὶ οὐκ ἄλλων ἐπιτιμήσει ἀκούοντας γνώσεσθαι, ἀλλ' ἐξ ὧν

§ 3. ἀκούοντας Vat. M. m. b. D. H. I., ἀκούσοντας Gr., ἀκούσαντες Mosqu. ἀκούσαντας reliqui.

διαβάλλοι codd. Cf. adn.

τάχρησιν dici de nuntiis a privatis quibusdam clanculum missis, quod per διαγγέλους significare est infra 73, 2, recte monet Portus; qua significatione etiam paulo post 49, 1 eo utitur Thucydides. [Add. VIII 44, 1.] Nam alioqui ἐπικηρυκεύσασθαι dicuntur qui nomine publico κήρυκας et legatos mittunt." Duk. — οὐκ εἴα, vetabat, dissuadebat.

§ 3. ἐπ' ἀμφότερα ἔχων. Uno verbo ἐπαμφοτερίζων, in utramque partem inclinatus. — διασκοπῶν ἀνεῖχε] ἤγουν διστάζων εἴτε χρὴ μένειν εἴτε ἀπιέναι, οὐδεμιᾷ προσετίθετο γνώμῃ. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ διασκοπῶν ἀνεῖχε. Schol. Ἀνεῖχε igitur intransitive dictum est similiter atque ἐπέχειν. Librorum scripturam satis tuetur Dio Cass. LXVIII 12, 3 ἔτι διασκοπῶν ὅ τι πράξῃ ἀνεῖχε. Cf. Thuc. VIII 94, 2. — τῷ δ' ἐμφανεῖ τότε λόγῳ. Haec superiori τῷ ἔργῳ contraria esse apparet. Revera, inquit scriptor, Nicias adhuc dubitabat, utrum exercitum abduceret necne, verbis vero, quibus palam utebatur, se copias esse abducturum negavit. — σφῶν ... ἀποδέξονται. Genet. pendet ex ταῦτα. Cf. adn. I 84, 1. De verbi ἀποδέχεσθαι sententia cf. adn. III 57, 1. — καὶ γὰρ οὐ τοὺς αὐτοὺς ψηφιεῖσθαί τε ... καὶ τὰ πράγματα ... ὁρῶντας ... γνώσεσθαι, etenim non eosdem sententias laturos ... et res videndo ... cognituros esse, i. e. qui iudicaturi de nobis sunt, non illi sunt, qui iidem rerum condicionem recte perspiciant. Iuxta igitur Th. posuit membra, quorum alterum alteri ex logica ratione subiungendum erat. Forma sermonis similis est ei, quae illustrata est ad I 140, 1 τοὺς ἀνθρώπους . . . πράσσοντας. Non opus igitur videtur Kruegeri coniectura τοὺς αὐτοῦ, eos, qui hic (in Sicilia) sint, quae ne idoneam quidem sententiam praebet, nec multo violentiore conatu Herw. in Stud. Thuc. p. 98. Cum Bekk. αὐτῶν delevimus. Nam licet σφῶν αὐτῶν in oratione obliqua dici possit ad subiectum enuntiati unde illa pendet relatum (cf. II 21, 3. VIII 14, 3. Krueg. Gr. § 51, 2 adn. 7), tamen alii hic ipsis Atheniensibus cogitando opponi nequeunt. — ὥσπερ καὶ αὐτοί. De nominativo vid. adn. V 44, 1. — ἄλλων ἐπιτιμήσει (insectatione, calumniosa narratione) ἀκούοντας. Cf. adn. IV 126, 3 et III 38, 4 ἀπὸ τῶν λόγῳ καλῶς ἐπιτιμησάν-

ἄν τις εὖ λέγων διαβάλλῃ, ἐκ τούτων αὐτοὺς πεί-
σεσθαι. τῶν τε παρόντων στρατιωτῶν πολλοὺς καὶ 4
τοὺς πλείους ἔφη, οἳ νῦν βοῶσιν ὡς ἐν δεινοῖς
ὄντες, ἐκεῖσε ἀφικομένους τἀναντία βοήσεσθαι ὡς
ὑπὸ χρημάτων καταπροδόντες οἱ στρατηγοὶ ἀπῆλ-
θον. οὔκουν βούλεσθαι αὐτός γε ἐπιστάμενος τὰς
Ἀθηναίων φύσεις ἐπ' αἰσχρᾷ τε αἰτίᾳ καὶ ἀδίκως
ὑπ' Ἀθηναίων ἀπολέσθαι μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν πο-
λεμίων, εἰ δεῖ, κινδυνεύσας τοῦτο παθεῖν ἰδίᾳ.
τά τε Συρακοσίων ἔφη ὅμως ἔτι ἥσσω τῶν σφε- 5

§ 4. *τὰ ἐναντία* omnes praeter Vat. H.

των.—*ἐξ ὧν ἄν τις εὖ λέγων διαβάλλῃ.* Coniunctivum rescripsimus, quod apud optat. obliquum *ἄν* retineri posse non credimus (exempla a Kuehn. Gr. max. § 594, 4 ex Atticis scriptoribus allata aut incerta sunt propter variam librorum scripturam aut corrupta atque in optimis editionibus emendata). Certe apud Th. eius usus indubitatum exemplum non habemus, cum VIII 54, 2 Laur. cum duobus aliis *ἄν* omittat. Oratio autem directa h. l. in enuntiatione relativa propter futurum enuntiati primarii coniunctivum cum *ἄν* haberet (*ἐξ ὧν ἄν τις εὖ λέγων διαβάλλῃ ἐκ τούτων πείσονται*), et prorsus diversum est 50, 4 *ὅπως ἂν πρότερον κινηθείη* a Class. allatum, ubi in interrogatione obliqua modus potentialis orationis rectae positus est. Suum igitur huic loco modum orationis directae reddidimus.

§ 4. *πολλοὺς καὶ τοὺς πλείους*, multos atque adeo plures. Cf. Matth. Gr. § 620 e et 68, 2. VIII 76, 6 adn. — *καταπροδόντες* vi intransitiva dictum pro *προδοσίαν ποιησάμενοι* vel *προδόται γενόμενοι.* Cf. Matth. Gr. § 592 β'. Krueg. § 52, 1 adn. 2 et adn. II 43, 1. III 109, 2. *Ὑπὸ χρημάτων* interpretare pecunia adductos. Cf. Lys. VII 21 *ὑπὸ τῆς ἐμῆς δυνάμεως καὶ τῶν ἐμῶν χρημάτων οὐδεὶς ἐθέλει σοι μαρτυρεῖν.* Frustra Pluyg. l. l. p. 96 *ὑπό* del., ut *χρημάτων* sit genet. pretii. — *ἰδίᾳ* „non placet hic additum; privatim significare nequit, ac si sit per se, solus, inepte redundet. Possit tamen innuere: etiamsi ceteri abscesserint." Bau. Krueger *ἤδη* coniecit. Sed „*ἰδίᾳ* additum videtur, ut demonstraret Niciam verbis *ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀπολέσθαι* usum noluisse loqui de exercitu suo, sed de se ipso singillatim." Arn. Non temptandum esse *ἰδίᾳ*, quia opponeretur ei quod in superioribus lateret *δημοσίᾳ*, adnotavit Dobr., qui cum verbis *εἰ δεῖ* confert II 74, 1. III 112, 7. Non recte Class. *ἰδίᾳ* vult esse sua sponte, quam vim nusquam habet. De ipso hoc dicto Niciae cf. Plut. Nic. 22 et Thirlw. Hist. Gr. III p. 438 adn. Simile est Aemilii Pauli Liv. XXII 40, 3.

§ 5. *ὅμως* „pertinet ad sententiam supplendam; etsi ipsorum res infirmae et afflictae sint." Haack. Cf. adn.

τέρων εἶναι· χρήμασι γὰρ αὐτοὺς ξενοτροφοῦντας καὶ ἐν περιπολίοις ἅμα ἀναλίσκοντας καὶ ναυτικὸν πολὺ ἔτι ἐνιαυτὸν ἤδη βόσκοντας τὰ μὲν ἀπορεῖν, τὰ δ' ἔτι ἀμηχανήσειν· δισχίλιά τε γὰρ τάλαντα ἤδη ἀνηλωκέναι καὶ ἔτι πολλὰ προσοφείλειν, ἤν τε καὶ ὁτιοῦν ἐκλίπωσι τῆς νῦν παρασκευῆς τῷ μὴ διδόναι τροφήν, φθερεῖσθαι αὐτῶν τὰ πράγματα, ἐπικουρικὰ μᾶλλον ἢ δι' ἀνάγκης ὥσπερ τὰ

§ 5. καὶ χρήμασι γὰρ Cass. Aug. Cl. Ven. M. T. Pal. It. Reg. Marc. F. Lugd. et quinque pessimi. Si καί sincerum sit, ad totam enuntiationem χρήμασι ξενοτροφοῦντας pertinere et ante ἐν collocato contrarium debere esse adnotat Haack. Sed ita ante ξενοτροφοῦντας collocatum esset, quoniam χρήμασι ad alterum quoque membrum ita pertinet ut ex eo χρήματα subaudiendum sit.

δισχίλιά τε Vat. H., reliqui τε om.

ἀναλωκέναι codd. plerique. Cf. sd. VI 31, 5.

III 28, 2. — ἐν περιπολίοις ... ἀναλίσκοντας. De περιπολίου voce vid. adn. III 99. VI 45. Hic τὰ Μέγαρα φρούριον καὶ ἐν τῷ Ὀλυμπιείῳ ἄλλο VI 45 et si quae similia castella habebant Syracusani significantur. Ἐν Bloomfieldius in ed. I uncis incluserat, quia nusquam ἀναλίσκειν ἔν τινι, sed aut simpliciter τινί aut εἴς τι diceretur. Nos Latinos quoque pecunias consumere in re non minus (vel adeo saepius) quam in rem dicere respondimus, in qua defensione nunc acquievit Bloomf. Fatendum tamen εἰς, non ἐν apud hoc verbum et simile δαπανᾶν in scriptis Atticorum paene constanter legi, ut infra 83, 2. Demosth. IV 35. 37. III 28, saepe apud Plat. Reperimus vero ἐν τοῖς μικροῖς τῶν δαπανημάτων πολλὰ ἀναλίσκει Aristot. Eth. Nic. IV 6 et τὴν ἐν τοῖς τοιούτοις δαπάνην Aristid. adv. Lept. p. 62 nec multum dissimile est ἀναλίσκειν ἐπὶ σίτον παρασκευῇ Plat. de Rep. 369 e. — καὶ ... ἔτι, et praeterea. Cf. VI 31, 2. Cur Class. ἔτι deleat, non intellegimus. — ἐνιαυτὸν ἤδη. Non a primo Atheniensium adventu hoc temporis spatium computandum esse docet Dodw. Cf. 7, 4. — βόσκοντας. De hominibus saepe, ut Ar. Equ. 255. 1258, cum contemptu quodam et contumelia dici adnotant Duk. et Bau., qui de Latino pascendi verbo comparat Suet. Caes. c. 24. Add. interpr. Cic. or. pro Mil. c. 2. „At hic contemptus notio non inest. Cf. Herodot. VI 39 πεντηκοσίους βόσκων ἐπικούρους, Eur. Ion. 183.“ Bloomf. Eur. Heracl. 826. Phaëth. 9. Herod. I 44. Arrian. An. VII 8, 6 praeterea affert Krueg. — τὰ μὲν ... τὰ δέ. Illud verbis δισχίλια γὰρ ... προσοφείλειν illustratur, hoc proximis ἤν τε ... πράγματα. De προσοφείλειν cf. VIII 45, 2. — τροφήν. Cf. adn. VI 93, 4. — φθερεῖσθαι. De hac flexione passive posita cf. Soph. OR. 272 et Krueg. Gr. § 40 s. v. φθείρειν. — ἐπικουρικὰ ... ὄντα, quippe quae (res) copiis auxiliaribus niterentur potius quam necessitate ... constarent (ex Port.

σφέτερα ὄντα. τρίβειν οὖν ἔφη χρῆναι προσκαθημένους καὶ μή, χρήμασιν ἕως πολὺ κρείσσους εἰσί, νικηθέντας ἀπιέναι. 6

49. Ὁ μὲν Νικίας τοσαῦτα λέγων ἰσχυρίζετο,

§ 6. ὧν pro ἕως Vat. H. Ar. Chr., ᾧ Gr. et in lemmate schol., ὡς reliqui. Cf. adn.

Cap. 49. § 1. λέγων om. Chr., cui malo libro si plures et meliores assentirentur, parendum esset; nam videtur languere.

interpr. ab Haas. emend., apud quem male constare.) „Athenienses [enim] vel inviti tenebantur manere; Syracusanorum copiae, utpote [magna ex parte] mercennariae et auxiliares, nonnisi lautis stipendiis invitatae teneri poterant.“ Abr.

§ 6. τρίβειν] ἀντὶ τοῦ διατρίβειν καὶ παρέλκειν. Schol. Itaque morari, cunctari, tempus terere. Cf. Dem. XXIII 173 τριβόντων τούτων καὶ οὐδὲν ... ἐθελόντων πρᾶξαι. — καὶ μὴ ... νικηθέντας ἀπιέναι. Defendi non potest Vat. scriptura ὧν ita ut τούτων subaudiatur. Nam Th. νικᾶσθαι poëtarum more cum genet. iunxisse exemplis non probatur. Madv. in Adv. crit. I p. 331 χρήμασιν, οἷς aut cum Poppone χρήμασιν, ᾧ de genere scribendum esse putat. At qui pecunia superiores sunt eiusdem sumptu non possunt superati esse. Class. temere χρήμασιν delet, quod verbis quae proxime antecedunt, quibus τὰ Συρακοσίων ἔτι ἥσσω τῶν σφετέρων εἶναι explicetur, non solum de pecuniae inopia, sed etiam de modo parum idoneo, quo Syracusanorum exercitus comparetur (ἐπικουρικὰ μᾶλλον ἢ δι' ἀνάγκης ὄντα), exponatur. Sed hoc ita tantum fit ut, quomodo ex pecuniae inopia res eorum periturae sint, demonstretur. Itaque summa rei in eo versatur ut, quomodo ex pecuniae inopia Syracusanorum res inferiores sint, explanetur. Porro Class. ὡς retinet, ut verbis ὡς πολὺ κρείσσους εἰσί causa afferatur. Sed male hoc enuntiatum inter μή et νικηθέντας ἀπιέναι interponitur. Nam causa illa est non abeundi. Atque ipse Class. verba ita accipit quasi significetur Athenienses manere debere et, quia multo superiores sint, non abscedere; significatur autem eos manere debere et non, quia multo superiores sint, abscedere, quasi vero cavendum sit, ne ideo abscedant quia multo superiores sint. Praeterea ὡς causale omnino subsequi solet id enuntiatum, cuius causam inducit. Itaque Classeni ratio nobis non probatur. Suo autem loco positum est quod nos nunc scripsimus χρήμασιν ἕως πολὺ κρείσσους εἰσί, pecunia dum multo superiores essent. Atque ex eo quod antea explanatum est ex pecuniae inopia Syracusanorum res inferiores esse rebus Atheniensium continuo consequens est hos pecunia superiores esse. Victi autem Athenienses abire dicuntur, quod post cladem a Syracusanis acceptam domum revertuntur. Respondetur autem hoc enuntiato iis quae Demosthenes postremo loco dixit 47, 4: οὐδ' αὖ ἄλλως χρήματα πολλὰ δαπανῶντας εἰκὸς εἶναι προσκαθῆσθαι.

Cap. 49. § 1. λέγων ἰσχυρίζετο. Cf. adn. § 4. —

αἰσθόμενος τὰ ἐν ταῖς Συρακούσαις ἀκριβῶς, καὶ τὴν τῶν χρημάτων ἀπορίαν καὶ ὅτι ἦν αὐτόθι πολὺ τὸ βουλόμενον τοῖς Ἀθηναίοις ⟨ὑποχείρια⟩ γίγνεσθαι τὰ πράγματα καὶ ἐπικηρυκευόμενον πρὸς αὐτὸν ὥστε μὴ ἀπανίστασθαι, καὶ ἅμα ταῖς γοῦν
2 ναυσίν, ᾗ πρότερον, ἐθάρσησε κρατηθείς. ὁ δὲ Δη- γ) Δημοσθένους δευτέ-

τὰ ante ἐν om. H.

που pro πολὺ Vat. cum aliquot aliis, reliqui om. Emend. Linwood. Annal. phil. a. 1862 p. 202 cf. Cass. Dion. XLV 8, 4 πλεῖστόν τε γάρ ἐστι τὸ βουλόμενον πάντας τούς τι δυναμένους ἀλλήλοις διαφέρεσθαι. Vid. adn.

μηδ' It. Laur. Pal. Aug. M. m. Cass. Ar. Chr. Ven. b. D. E. F. G. K., quod male defendit Bloomf. nullo modo interpretatus.

θαρρῶν ἢ pro ᾗ Vat. H., ἢ reliqui. Sed θαρρῶν esse dittographiam vocabuli ἐθάρσησε ex correctura vel interpretatione librarii ortam, qui hoc verbum in eandem formam redigere voluerit atque participium αἰσθόμενος, cum quo iungendum est (cf. adn.), It. correctura θαρσήσας eodem consilio facta ostendit.

ἐθάρσησε Vat. Ven. H., θαρσήσας corr. It., θαρσήσει reliqui. Vid. adn.

τὰ ἐν ταῖς Συρ. Haec explanantur proximis. — πολὺ τὸ βουλόμενον. Sunt illi quos significaverat velle; nam respicitur ad 48, 2; quare articulus aptissimus est. De πολύ cf. Plut. Nic. καὶ γὰρ ἦσαν ἄνδρες οὐκ ὀλίγοι τῶν ἐν Συρακούσαις διαλεγόμενοι τῷ Νικίᾳ κρύφα. — ⟨ὑποχείρια⟩ γίγνεσθαι Th. pariter atque III 86, 4 εἰ σφίσι δυνατὰ εἴη τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ πράγματα ὑποχείρια γενέσθαι scripsisse putamus. Nam solum γίγνεσθαι cum dat. idoneam sententiam non praebet neque huc pertinent exempla a Class. adscripta III 23, 5. V 55, 3. VIII 57, 1, ubi γίγνεσθαι contingere, evenire valet. — καὶ ἅμα . . . κρατηθείς, et simul in navibus saltem, ut antea, fiduciam victus collocavit. Cum enim Gylippus primo statim adventu terra rem prospere gessisset (Epipolas enim nullo resistente ascendit, Labdalum cepit Atheniensiumque munitionem itentidem aggressus est, quae res 2, 4 — 4, 4 narrantur), Nicias magis ad bellum maritimum animum advertebat, cum de terrestri minus sperandum esse putaret (4, 4 προσεῖχέ τε ἤδη μᾶλλον τῷ κατὰ θάλασσαν πολέμῳ, ὁρῶν τὰ ἐκ τῆς γῆς σφίσιν, ἐπειδὴ Γύλιππος ἧκεν, ἀνελπιστότερα ὄντα). Pariter nunc propulsato impetu, quem in Epipolas fecerant (43. 44), navibus confisus est. De huius loci emendatione atque interpretatione cf. Symb. philol. Bonn. p. 390, de aor. incohativo ἐθάρσησε II 79, 5. VIII 63, 1, de transitu a participio αἰσθόμενος ad verbum quod dicitur finitum adn. 47, 2. Nostram rationem in ceteris secutus Class. καὶ κρατηθείς (etiam postquam devictus est) scripsit eodemque modo Rauchenst. l. l. κρατήσειν coniecit. Utraque coniectura ex nostra interpretatione facile caremus.

ρα γνώμη, ἡ Εὐρυμέδων μὲν προστίθεται, ὄκνος γε μέντοι γίγνεται καὶ μέλλησις.

μοσθένης περὶ μὲν τοῦ προσκαθῆσθαι οὐδ' ὁπωσοῦν ἐνεδέχετο· εἰ δὲ δεῖ μὴ ἀπάγειν τὴν στρατιὰν ἄνευ Ἀθηναίων ψηφίσματος, ἀλλὰ τρίβειν αὐτοῦ, ἔφη χρῆναι ἢ ἐς τὴν Θάψον ἀναστάντας τοῦτο ποιεῖν ἢ ἐς τὴν Κατάνην, ὅθεν τῷ τε πεζῷ ἐπὶ πολλὰ τῆς χώρας ἐπιόντες θρέψονται πορθοῦντες τὰ τῶν πολεμίων καὶ ἐκείνους βλάψουσι, ταῖς τε ναυσὶν ἐν πελάγει καὶ οὐκ ἐν στενοχωρίᾳ, ἣ πρὸς τῶν πολεμίων μᾶλλόν ἐστι, τοὺς ἀγῶνας ποιήσονται, ἀλλ' ἐν εὐρυχωρίᾳ, ἐν ᾗ τά τε τῆς ἐμπειρίας χρήσιμα σφῶν ἔσται καὶ ἀναχωρήσεις καὶ ἐπίπλους οὐκ ἐκ βραχέος καὶ περιγραπτοῦ ὁρμώμενοί τε καὶ καταίροντες ἕξουσι. τό τε ξύμπαν εἰπεῖν, 3

§ 2. ἐπάγειν Vat.
αὐτοὺς pro αὐτοῦ codd. Emend. Krueg. Cf. adn.
θρέψονται Vat. H., τρέψονται reliqui.
Post μᾶλλόν ἐστι in Vat. H. F. Bas. inseritur ὥσπερ νῦν ex interpr.

§ 2. ὁπωσοῦν Atticum esse falso Thomas Mag. negat. Cf. I 77, 3. VII 60, 3. VIII 90, 2. 91, 3. — ἐνεδέχετο. Cf. adn. VIII 50, 1. — ἄνευ ... ψηφίσματος = 48, 3 μὴ αὐτῶν ψηφισαμένων. Cf. adn. V 8, 3. Sufficiebat ἄνευ Ἀθηναίων (cf. adn. IV 78, 3); sed similiter ἄνευ τῆς ἐμῆς γνώμης pro ἄνευ ἐμοῦ Isocr. III 54 dixit. — αὐτοῦ, ibi, i. e. in Sicilia. Si retinemus αὐτούς in codd. traditum, dubitatio oboritur, sitne accusativus αὐτούς verbi τρίβειν subiectum an obiectum, quod vocatur. Illud si probatur, αὐτούς languidum et satis inutile videtur esse, sive ad duces refertur sive ad milites στρατιᾶς nomine significatos, quod alterum, si ita statuimus, videtur faciendum esse, quia de ducibus nec ad προσκαθῆσθαι atque ἀπάγειν pronomen est additum et σφᾶς potius dicendum erat. Si vero pro obiecto αὐτούς accipimus, sententia neque ad rem convenit, quia τρίβειν τινά de persona dictum aliquem atterere valet, neque ad Niciae verba 48, 6. — ἀναστάντας, regressos. Cf. 50, 3. VIII 27, 6. Paulo diversum est ἀπανίστασθαι, abscedere, § 1 et ἐξανίστασθαι, loco cedere sive excedere, § 3. — ἐν πελάγει (in aperto mari) καὶ οὐκ ἐν στενοχωρίᾳ. Cf. adn. III 40, 3. — τὰ τῆς ἐμπειρίας χρήσιμα σφῶν ἔσται. Χρήσιμα ad praedicatum refert Bau. Sed ex hac ratione genet. σφῶν, cum ad χρήσιμα pertinere nequeat (diversa enim sunt exempla a Matth. Gr. § 391 adn. 2 allata, ubi neutra adiectivorum cum articulo iuncta substantivorum vice funguntur), durius traiectus est. Recte igitur Bloomf. interpretatur: ubi peritiae commoda sua futura sint. — περιγραπτοῦ. De accentu vid. Lob. Paral. Gr. p. 490.

§ 3. τό τε ξύμπαν εἰπεῖν.

οὐδενὶ τρόπῳ οἱ ἔφη ἀρέσκειν ἐν τῷ αὐτῷ ἔτι μέ-
νειν, ἀλλ' ὅτι τάχιστα ἤδη ἐξανίστασθαι καὶ μὴ
μέλλειν. καὶ ὁ Εὐρυμέδων αὐτῷ ταῦτα ξυνηγό-
4 ρευεν. ἀντιλέγοντος δὲ τοῦ Νικίου ὄκνος τις καὶ
μέλλησις ἐγένετο καὶ ἅμα ὑπόνοια μή τι καὶ
πλέον εἰδὼς ὁ Νικίας ἰσχυρίζηται. καὶ οἱ μὲν
Ἀθηναῖοι τούτῳ τῷ τρόπῳ διεμέλλησάν τε καὶ
κατὰ χώραν ἔμενον.
1 50. Ὁ δὲ Γύλιππος καὶ ὁ Σικανὸς ἐν τούτῳ Γύλιππος καὶ Σικανὸς
παρῆσαν ἐς τὰς Συρακούσας, ὁ μὲν Σικανὸς ἐπανέρχον-

§ 3. ἤδη καὶ μὴ μέλλειν ἐξανίστασθαι codd., praeterquam quod ἐξίστασθαι It. Ven. H. marg. Cl. habent.

§ 4. ἐγένετο Vat. Marc. Aug. Cass. Ven. M. T. D. F. G. H. I., ἐνεγένετο reliqui. Sed verbo ἐγγίγνεσθαι a Th. omnibus locis additur, cui res innascatur (I 2, 4. II 49, 6. 62, 4. VII 80, 3) et ἐγένετο confirmatur imitatione Flav. Jos. A. I. prooem. 2 ὄκνος μοι καὶ μέλλησις ἐγένετο. Ut hic II 22, 2 ἐγένετο vera lectio est.

Cf. adn. I 138, 3. — ἀλλ' ὅτι τάχιστα κ. τ. λ.. „Nullo modo dubitari posse arbitror, quin ponendum sit sic: ἀλλ' ὅτι τάχιστα ἤδη ἐξανίστασθαι καὶ μὴ μέλλειν. In vulgari enim scriptura quod Haackius existimat bis cogitandum esse infinitivum ἐξανίστασθαι, primum ad ὅτι τάχιστα ἤδη, deinde ad μέλλειν, id vereor ne ab omni Graecorum usu alienum sit; quod autem ego reposui certum habet constantemque usum, qui multis comprobari potest exemplis. Ac maxime quidem simile illud est V 30, 5 ἐκέλευον τοὺς Κορινθίους ἰέναι ἐς τὴν ξυμμαχίαν καὶ μὴ μέλλειν." Haas. Lucubr. Thuc. p. 58, qui praeterea 21, 4. 47, 3 confert.

§ 4. μή. Cf. adn. II 13, 1. — τὶ καὶ πλέον εἰδώς. Cf. adn. V 29, 2. Καί sonat adeo, *wohl gar*. — ἰσχυρίζηται. „Interpretes varie vertunt, modo affirmare, modo in sententia perseverare. Certum est in plerisque locis Thucydidis idem esse quod Latinis firmiter asseverare, omni asseveratione affirmare, pro certo affirmare. Cf. III 44, 3. IV 23, 1. 68, 6." Duk. Idem in reliquis locis V 26, 3. VI 55, 1 valet.

Cap. **50.** § 1. ὁ δὲ Γύλ. καὶ ὁ Σικανός. Cf. supra 46. — παρῆσαν ἐς. Cf. adn. III 3, 4. — ἡ ... στάσις ... ἐξεπεπτώκει. „Ἐκπίπτειν saepe est patria eici, expelli. Cf. III 68, 3 Μεγαρέων ἀνδράσι κατὰ στάσιν ἐκπεπτωκόσι et VI 4, 5 ὑπὸ Σαμίων ἐκπίπτουσι. Hanc significationem secutus Acacius vertit factio, quae ad Syracusanos rem trahebat, eiecta fuit [immo fuerat]. Sed eam non admittunt verba ἐς φιλίαν [aut ἐς φίλια]." Duk. „Bau. rectissime scripsit ἡ τοῖς Συρακοσίοις στάσις φιλία ἐξεπεπτώκει. [Praepositio enim ἐς, nisi ex posteriore στάσις vocabuli syllaba errore repetita est, interpolationi debetur.] Decepit interpolatorem paulo rarior in adiectivis, in participiis non

ται, καὶ Γύλιππος δὴ στρατιὰν ἄγων. τοῦτο δὲ ὁρῶντες οἱ Ἀθηναῖοι μέλλουσιν ἀποπλεῖν, τῆς δὲ σελήνης ἐκλιπούσης ἐπέχουσιν.

ἁμαρτὼν τοῦ Ἀκράγαντος (ἐν Γέλᾳ γὰρ ὄντος αὐ-
τοῦ ἔτι ἡ τοῖς Συρακοσίοις στάσις [ἐς] φιλία ἐξ-
επεπτώκει), ὁ δὲ Γύλιππος ἄλλην τε στρατιὰν πολ-
λὴν ἔχων ἦλθεν ἀπὸ τῆς Σικελίας καὶ τοὺς ἐκ
τῆς Πελοποννήσου τοῦ ἦρος ἐν ταῖς ὁλκάσιν ὁπ-
λίτας ἀποσταλέντας, ἀφικομένους ἀπὸ τῆς Λιβύης
ἐς Σελινοῦντα. ἀπενεχθέντες γὰρ ἐς Λιβύην, καὶ 2
δόντων Κυρηναίων τριήρεις δύο καὶ τοῦ πλοῦ
ἡγεμόνας, καὶ ἐν τῷ παράπλῳ Εὐεσπερίταις πο-
λιορκουμένοις ὑπὸ Λιβύων ξυμμαχήσαντες καὶ
νικήσαντες τοὺς Λίβυς, καὶ αὐτόθεν παραπλεύ-
σαντες ἐς Νέαν πόλιν, Καρχηδονιακὸν ἐμπόριον,

Cap. **50.** § 1. *φιλία* Vat. (in fine superioris cap. desinit H.), *φίλίαν* (α supra) m., *φίλια* aut *φιλίαν* reliqui. Cf. adn.
ἄλλην στρατιὰν ἔχων πολλὴν Vat., *πολλὴν* ante *ἄλλην* collocant Marc. M. b. F. I.
§ 2. *ἀπενεχθέντες* It. Vat. Marc. M.; multi codd. *ἀπενεχθέντων* ex proximo *δόντων* ortum.

rarus ordo; vid. Synt. Gr. § 9 a n. 1 et quae in imo margine adduntur. Cf. Xen. Ages. 1, 10 *τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις Ἑλληνίδας*, Hist. Gr. III 2, 9 *καταλιπὼν τὰς περὶ ἐκεῖνα πόλεις φιλίας ἐν εἰρήνῃ*, Arist. Ach. 1210 *τῆς ἐν μαχῃ συμβολῆς βαρείας* et ea ubi pro adiectivo praepositio est, velut Thuc. VIII 47, 1 *τὴν ἑαυτοῦ κάθοδον ἐς τὴν πατρίδα* et I 18, 1 *μετὰ τὴν τῶν τυράννων κατάλυσιν ἐκ τὴν Ἑλλάδος*. Eiectam esse factionem, quae Syracusanis faveret, ad rem pertinebat, quo abisset, nihil ad rem.“ Madv. l. l. Cf. Ullr. Symb. ad expl. Th. p. 176. Huic rationi assensus est Class. conferens praeterea attributi similiter partim postpositi haec exempla: III 56, 2. IV 122, 5. VII 23, 3 et paulo infra *τοὺς ἐκ τῆς Πελοποννήσου ... ὁπλίτας ἀποσταλέντας*. Cf. adn. I 18, 1. 90, 1. — *ἄλλην τε στρατιάν*. Selinuntiorum, Gelensium, Himeraeorum, Camarinaeorum, si fides Diodoro XIII 12, 4. Cf. 21, 1. — *καὶ τοὺς ... ὁπλίτας*. De re vid. 19, 3, de collocatione verborum quae supra adnotavimus.

§ 2. *ἀπενεχθέντες*. Apparet ex hoc verbo male de hoc itinere disputare Niebuhrium Hist. ant. II p. 156. Ceterum alibi *καταφέρεσθαι* de hac re dicitur. Vid. III 69, 1. IV 120, 1. — *Εὐεσπερίταις*. „Paululum ad occasum versus a Barca habitabant et sicut Barcaei Cyrenaeorum coloni videntur fuisse.“ Arn. Urbs eorum a nonuullis Hesperides, postea Beronice et Berenice nominata est, nunc Bengasi seu Bengazi. — *Νέαν πόλιν*. Cf. Strab. p. 834. Scyl. 93. Plin. H. N. V 24. Kiepert. Geogr. ant. § 197. Ab hac Neapoli distinguenda est altera, quae etiam Leptis vocatur, ad magnam Syrtim sita. Cf. Strab. p. 835, quem locum falso huc affert

ὅθενπερ Σικελία ἐλάχιστον δύο ἡμερῶν καὶ νυκτὸς πλοῦν ἀπέχει, καὶ ἀπ' αὐτοῦ περαιωθέντες ἀφ-
3 ίκοντο ἐς Σελινοῦντα. καὶ οἱ μὲν Συρακόσιοι εὐθὺς αὐτῶν ἐλθόντων παρεσκευάζοντο ὡς ἐπιθησόμενοι κατ' ἀμφότερα αὖθις τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ· οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ὁρῶντες στρατιάν τε ἄλλην προσγεγενημένην αὐτοῖς καὶ τὰ ἑαυτῶν ἅμα οὐκ ἐπὶ τὸ βέλτιον χωροῦντα, ἀλλὰ καθ' ἡμέραν τοῖς πᾶσι χαλεπώτερον ἴσχοντα, μάλιστα δὲ τῇ ἀσθενείᾳ τῶν ἀνθρώπων πιεζόμενα, μετεμέλοντό τε πρότερον οὐκ ἀναστάντες, καὶ ὡς αὐτοῖς οὐδὲ ὁ Νικίας ἔτι ὁμοίως ἠναντιοῦτο ἀλλ' ἢ μὴ φανερῶς γε ἀξιῶν ψηφίζεσθαι, προεῖπον ὡς ἐδύναντο ἀδηλότατα ἔκπλουν ἐκ τοῦ στρατο-

ὅθεν πρὸς Σικελίαν codd., praeterquam quod *καὶ* post *ὅθεν* addunt D. I. Emend. Boehm. Cf. adn. Simile vitium II 97, 3 sanavit Dobr.

δύο Cass. Aug. M. Cl. Ven. T. Pal. It. Reg. Marc. D. E. Laur. Mosqu. K. m. Dan. Vulgo *δυοῖν*, quod defendi posse apparet ex adn. ad sd. V 84, 1. Sed *δύο* apud gen. plur. legitur I 74, 1. 82, 2. II 62, 2. III 89, 3. Alterum igitur correctoribus videtur deberi. Ceterum C. et Gr. *δυεῖν*.

πλοῦν Vat., reliqui *πλοῦς*. At non cursus distat, sed loca cursu. Cf. adn.

§ 3. *ἄλλο εἰ μὴ* et postea *ἀξιῶν μὴ ψηφίζεσθαι* It. Vat. Laur. Marc. Pal. Aug. M. Cass. Reg. I. E. aliique. Sed *ἢ* primum *εἰ μή* particulis explanatum, deinde, ut sententia constaret, *μή* ab emend. additum videtur.

ἠδύναντο codd. Cf. sd. IV 129, 4.

Class., Scyl. l. l. Kiep. l. l. § 193. — *ὅθενπερ ... πλοῦν ἀπέχει.* Cf. VI 2, 6 *ἐντεῦθεν ἐλάχιστον πλοῦν Καρχηδὼν Σικελίας ἀπέχει.* In Vat. scriptura, cum *ἀπέχει* impersonaliter (intervallum est) accipi nequeat, deest subiectum, quod ne desideraretur, ortum est *πλοῦς*, quod falso (cf. sd.) reliqui codd. habent.

§ 3. *ἐπὶ τὸ βέλτιον.* Ut Latine in melius. Ceterum cf. adn. VI 60, 2. — *τοῖς πᾶσι.* Vid. adn. V 28, 2. — *χαλεπώτερον ἴσχοντα.* Cf. *βέλτιον ἴσχειν* Plat. Lach. 181 e et sd. III 58, 5. — *μάλιστα ... ἀναστάντες.* Cf. Diod. XIII 12, 1 et supra 47, 2. — *ἀλλ' ἢ μὴ ... ἀξιῶν ψηφίζεσθαι.* „Id est: nolebat consilium haberi, cui taxiarchi et trierarchi interessent, in quo res palam suffragiis ferendis decerneretur. Cf. 48, 1. Ac cum duces huius expeditionis plena potestate (*αὐτοκράτορες*) essent, suo periculo iis agere licebat.“ Arn. De *ἀλλ' ἤ*, praeterquam, vid. adn. III 71, 1. — *προεῖπον*, edixerunt. — *ὡς ἐδύναντο ἀδηλότατα*, i. e. rem ipsam non clare ac distincte

πέδου πᾶσι καὶ παρεσκευάσθαι, ὅταν τις ση-
μήνῃ. καὶ μελλόντων αὐτῶν, ἐπειδὴ ἑτοῖμα ἦν, 4
ἀποπλεῖν ἡ σελήνη ἐκλείπει· ἐτύγχανε γὰρ πανσέ-
ληνος οὖσα. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οἵ τε πλείους ἐπι-
σχεῖν ἐκέλευον τοὺς στρατηγοὺς ἐνθύμιον ποιού-
μενοι, καὶ ὁ Νικίας (ἦν γάρ τι καὶ ἄγαν θειασμῷ

παρασκευάσασθαι codd. Cf. adn.

§ 4. **πασσέληνος** Bekk. ex Pal., ut videtur, etsi de eo tacet Frommel. Cf. Lob. ad Soph. Ai. 836 et de **πανσυδί** et **πασσυδί** ad. VIII 1, 1.

γάρ τοι ex uno Mosqu. scripsit Goell., quia pron. indef. et *ἄγαν* alterum alteri repugnaret. Sed *γάρ τι* recte revocarunt Bloomf. et Arn., ex quibus ille 63, 3 *δέομαι μὴ ἐκπεπλῆχθαί τι ταῖς ξυμφοραῖς ἄγαν* confert et hanc modestiam verborum plane Thucydideam iudicat, uterque s o m e w h a t t o o m u c h, s o m e w h a t o v e r m u c h interpretatur.

indicantes, sed q u a m m a x i m e p o t e r a n t o c c u l t a n t e s (cf. I 139, 1 *ἐνδηλότατα προύλεγον*), ne milites quid revera ageretur sentirent eorumque imprudentia consilium suum hostibus patefieret. Eadem erat causa, cur Nicias rem palam decerni nollet. — **π α ρ ε σ κ ε υ ά σ θ α ι**, p a r a t o s e s s e, pro *παρακευάσασθαι* Abreschio auctore scripsimus, quod signum datur non ad praeparandum, sed ad enavigandum, quam emendationem confirmat Plut. Nic. 22 *παρήγγειλε τοῖς στρατιώταις ε ὐ τ ρ ε π ε ῖ ς ε ἶ ν α ι πρὸς ἀπόπλουν*. Class. *καί*, quod proxime praecedit delevit, ut **ἔκπλουν παρασκευάσασθαι** iungeretur eoque **ὡς ἐδύναντο ἀδηλότατα**, cuius vim ac rationem parum perspexit, referretur, non reputans sic **ὡς ἂν δύνωνται** vel **ὡς δύναιντο** scribendum fuisse. Deinde **ὅταν τις σημήνῃ** ad solum **ἔκπλουν** pertinere vult, quae ratio non solum obscurissima est, sed etiam verborum collocationi prorsus contraria. — **ὅ τ α ν τ ι ς σ η μ ή ν ῃ**. „Saepe ita pron. indef. . . . nempe qui possit, cui ius sit.“ B a u. Cf. Matth. Gr. § 487, 2, ne pronomen tibi suspectum sit.

§ 4. **σ ε λ ή ν η ἐ κ λ ε ί π ε ι**. „Circiter noctem mediam Augusti vel XXVII° vel XXVIII° assignant calculi astronomici.“ D o d w. Cf. Heis *„Die Finsternisse während des Pelop. Kriegs“* p. 11, qui die XXVII m. Aug. post hor. 8 vespert. docet fuisse. — **ἐ ν θ ύ μ ι ο ν π ο ι ο ύ μ ε ν ο ι**, i n r e l i g i o n e m r e m v e r t e n t e s s. t r a h e n t e s. — **θ ε ι α σ μ ῷ τ ε κ α ὶ τ ῷ τ ο ι ο ύ τ ῳ π ρ ο σ κ ε ί μ ε ν ο ς**. Cf. Plut. Nic. 4 *σφόδρα γὰρ ἦν τῶν ἐκπεπληγμένων τὰ δαιμόνια καὶ θειασμῷ προσκείμενος, ὥς φησι Θ.* Vis substantivi **θειασμός** apparet ex **θειάζειν** VIII 1, 1; contra differt **ἐπιθειάζειν** II 75, 1, ubi vid. adn. Extrema schol. sic. explicat: **τῷ τοιούτῳ, φησίν, εἴδει τοῦ θειασμοῦ προσέχων, τῷ παραφυλάττειν τὰς ἐκλείψεις καὶ τὰ οὐράνια.** Plutarchus de Malign. Herodot. p. 395 laudat Thucydidem, quod Niciam **θειασμῷ προσκείμενον**, non **θεόληπτον** dixerit. Idem huius ducis superstitionem perstringit Mor. p. 169, cum in

τε καὶ τῷ τοιούτῳ προσκείμενος) οὐδ' ἂν διαβουλεύσασθαι ἔτι ἔφη, πρίν, ὡς οἱ μάντεις ἐξηγοῦντο, τρὶς ἐννέα ἡμέρας μεῖναι, ὅπως ἂν πρότερον κινηθείη. καὶ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις μελλήσασι διὰ τοῦτο ἡ μονὴ ἐγεγένητο.

1 51. Οἱ δὲ Συρακόσιοι καὶ αὐτοὶ τοῦτο πυθόμενοι πολλῷ μᾶλλον ἐπηρμένοι ἦσαν μὴ ἀνιέναι τὰ τῶν Ἀθηναίων, ὡς καὶ αὐτῶν κατεγνωκότων

οἱ Συρακόσιοι οὐ βούλονται τοὺς Ἀθηναίους ἐὰν ἀποχω-

Cap. 51. § 1. ἐγηγερμένοι omnes praeter Vat. C. F. Cam. Gr. Cf. adn.

Nic. 23 dubitet, utrum inscientiam an superstitionem appellet. Cf. ibid. 22 et Diod. XIII 12, 7. — οὐδ' ἂν . . .] τὸ ἑξῆς, οὐδ' ἂν διαβουλεύσασθαι, ὅπως ἂν κινηθείη πρότερον, τουτέστι πρὶν τρὶς ἐννέα ἡμέρας κ. τ. λ. schol. Lugd. Ex his Bloomfieldium, qui exempla verbi διαβουλ. adscripsit, male censere ellipsin hic esse verborum: utrum abirent an manerent apparet. — ἐξηγοῦντο. Ἐξηγεῖσθαι, ἐξήγησις, ἐξηγητής propria esse vocabula de caeremoniarum, portentorum et prodigiorum interpretibus ostendunt hic explanatores. Cf. Herm. Antiqu. II § 1, 12. 38, 12. De vatibus tunc praesentibus cf. VI 69, 2. — τρὶς ἐννέα ἡμέρας. In vaticinio poëtica periphrasis τρὶς ἐννέα est posita, qua sacri numeri nominantur. „Adstipulatur Thucydidi Plutarchus, qui Niciam e vatum sententia ἄλλην σελήνης περίοδον exspectare voluisse dicit. Sed tres tamen dies satis fuisse ostendit ex [Autoclide] in Exegeticis idem Plutarchus. Nec plus quam trium dierum ex eorundem vatum sententia meminit Diodorus, fort. ex Philisto . . . Eventus certe magis Diodoro suffragatur.“ Dodw., qui apud Thuc. ἐννέα delendum esse suspicatur, qua in re ei assentitur Wessel. ad Diod. l. d. Sed „summo iure me defendere posse arbitror apud Thuc. τρὶς ἐννέα ἡμέρας . . . Quae Plutarchus hac de re ex Anticlidis [?] commentariis affert satis explicant, quid Diodorum permoverit, ut de tribus tantum diebus [qui plerumque in tali διοσημείᾳ infausti existimarentur] loqueretur. Eventus autem nihil probare potest. Est verum Athenienses non mensem, sed paucos tantum dies [plures tamen tribus; vid. Arn.] commoratos esse. Sed tunc iam ita ad ultimas angustias redacti erant, ut neque abire neque manere in eorum potestate esset.“ Ullrich. Aristoph. Quaest. I p. 40.

Cap. 51. § 1. ἐπηρμένοι ἦσαν, incitati erant, enitebantur. Inusitatum est hoc sensu apud prosae orationis scriptores verbum ἐγείρειν (cf. sd.) — μὴ ἀνιέναι τὰ τῶν Ἀθηναίων. „Τὰ τῶν Ἀθην. intellexerim res, consilia, conatus Atheniensium, quos nollent Syracusani ἀνιέναι, neglegere, transmittere, secure ac socorditer habere.“ Bau. Μὴ ἀνιέναι τὸν πόλεμον et alia comparat Abr. — κατεγνωκότων. Cf. adn. III 45, 1. —

ρεῖν. μικρὰ ξυμπλοκὴ κατὰ γῆν.

ἤδη μηκέτι κρεισσόνων εἶναι σφῶν μήτε ταῖς ναυσὶ μήτε τῷ πεζῷ (οὐ γὰρ ἂν τὸν ἔκπλουν ἐπιβουλεῦσαι), καὶ ἅμα οὐ βουλόμενοι αὐτοὺς ἄλλοσέ ποι τῆς Σικελίας καθεζομένους χαλεπωτέρους εἶναι προσπολεμεῖν, ἀλλ' αὐτοῦ ὡς τάχιστα καὶ ἐν ᾧ σφίσι ξυμφέρει ἀναγκάσαι αὐτοὺς ναυμαχεῖν. τὰς 2 οὖν ναῦς ἐπλήρουν καὶ ἀνεπειρῶντο ἡμέρας ὅσαι αὐτοῖς ἐδόκουν ἱκαναὶ εἶναι. ἐπειδὴ δὲ καιρὸς ἦν, τῇ μὲν προτέρᾳ πρὸς τὰ τείχη τῶν Ἀθηναίων προσέβαλλον, καὶ ἐπεξελθόντος μέρους τινὸς οὐ πολλοῦ καὶ τῶν ὁπλιτῶν καὶ τῶν ἱππέων κατά τινας πύλας, ἀπολαμβάνουσί τε τῶν ὁπλιτῶν τινας καὶ τρεψάμενοι καταδιώκουσιν· οὔσης δὲ στενῆς τῆς ἐσόδου οἱ Ἀθηναῖοι ἵππους τε ἑβδομήκοντα ἀπολλύουσι καὶ τῶν ὁπλιτῶν οὐ πολλούς.

ἔπειτα δὲ μεγάλης ναυμαχίας τε καὶ πεζομαχίας γε-

52. Καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ ἀπεχώρησεν ἡ 1 στρατιὰ τῶν Συρακοσίων· τῇ δ' ὑστεραίᾳ ταῖς τε ναυσὶν ἐκπλέουσιν οὔσαις ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα,

σφῶν τε Vat.
ταῖς om. Cass. Aug. Cl. Ven. T. Pal. It. M. et duodecim alii. Sed ita etiam τῷ ante πεζῷ delendum esset, quod soli ignorant F. D. Utrumque recte dicitur.
§ 2. ἀνεπειρῶντο It. Cam. Gr. tacitusque Lugd. In Aug. Cl. Ven. T. Pal. Vat. Vall. et ceteris membranis plerisque ἀνεπαύοντο, quod rerum condicioni repugnat. Cf. 7, 4. οἵ τε Συρακόσιοι ναυτικὸν ἐπλήρουν καὶ ἀνεπειρῶντο.
ὅσας Vat. Bas.
προτεραίᾳ aliquot codd., inter quos Vat., quod minus aptum est, cum dies quem hic insequeretur antea non memoratus sit. Cf. L. Herbst. adv. Cob. p. 36 et adn. V 75, 4.
ἀπολλύασι Gr. At vid. adn. IV 25, 5.
Cap. 52. § 1. τῷ τείχει It. Vat.

σφῶν ex comparativo aptum est. — οὐ γὰρ ἂν ... ἐπιβουλεῦσαι. Totum enuntiatum pendet ex ἐνόμιζον (οἱ Συρακ.) similive verbo repetendo ex illis οἱ Συρακ. ἐπηρμένοι ἦσαν. Cf. adn. IV 3, 2. Audi autem εἰ μὴ κατεγίγνωσκον ἤδη μηκέτι κρεισσόνων εἶναι σφῶν sive εἰ ἐγίγνωσκον ἑαυτοὺς κρείσσους ὄντας et cf. adn. I 68, 4. 102, 2. De ἐπιβουλ. vid. adn. III 20, 1. VI 54, 3. — ἄλλοσέ ποι. Cf. 49, 2.

§ 2. ἀνεπειρῶντο. Cf. adn. 7, 4. — ὅσαι ... εἶναι. Cf. adn. 75, 1. — ἐσόδου. Est ingressus s. introitus in munitionem Atheniensium. — ἵππους scil. cum equitibus. Cf. 54. Xen. Anab. VII 3, 41. 43.

Cap. 52. § 1. ἓξ καὶ ἑβδο-

καὶ τῷ πεζῷ ἅμα πρὸς τὰ τείχη ἐχώρουν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἀντανῆγον ναυσὶν ἓξ καὶ ὀγδοήκοντα 2 καὶ προσμίξαντες ἐναυμάχουν. καὶ τὸν Εὐρυμέδοντα ἔχοντα τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Ἀθηναίων καὶ βουλόμενον περικλῄσασθαι τας ναῦς τῶν ἐναντίων καὶ ἐπεξάγοντα τῷ πλῷ πρὸς τὴν γῆν μᾶλλον, νικήσαντες οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τὸ μέσον πρῶτον [τῶν Ἀθηναίων], ἀπολαμβάνουσι κἀκεῖνον ἐν τῷ κοίλῳ καὶ μυχῷ τοῦ λιμένος, καὶ αὐτόν τε διαφθείρουσι καὶ τὰς μετ' αὐτοῦ ναῦς

νομένης τὸ μὲν ναυτικὸν τῶν Ἀθηναίων νικᾶται καὶ Εὐρυμέδων διαφθείρεται·

§ 2. ἐπεξάγοντα Vat., reliqui ἐξάγοντα, ἐπεξαγαγόντα, ἐξαγαγόντα. Cf. adn.
πλοίῳ Aug. Ven. It. Vat.
τῶν Ἀθηναίων πρῶτον Vat. Diversa collocatio suspectum facit τῶν Ἀθηναίων, quo optime caremus.
καὶ ante μυχῷ om. E. Laur., quod probat Burg. p. 190. At cf. adn.

μήκοντα. Septuaginta quattuor habet Diod. XIII 13, 1. — ἀντανῆγον. Cf. adn. I 52, 2. VII 37, 3. — ἓξ καὶ ὀγδοήκοντα. Consentit Diod. l. d. — ἐναυμάχουν. De occasione proelii cf. Plut. Nic. 24.

§ 2. τὸ δεξιὸν κέρας. Sinistro cornu praeerat Euthydemus, mediae aciei Menander. Syracusanorum sinistrum cornu tenebat Agatharchus, dextrum Sicanus, mediam aciem Pythen. Ita Diod. XIII 13, 2. — ἐπεξάγοντα, navium agmen producentem vel explicantem. Cf. adn. V 71, 3 et simile ἀντεπεξῆγον VIII 104, 4. Britannice Arnoldus, ut illo loco, vult valere *to break away from the line to attack the enemy*, at Bloomfieldius in bello navali potius *to draw off* reddendum esse adnotat in ed. 2. Ὡς ἀπεσπάσθη τῆς τάξεως pro eo dixit Diod. XIII 13, 3. — νικήσαντες . . . τὸ μέσον πρῶτον. Dissentit Diod. — κἀκεῖνον. Hoc propter interiectum membrum νικήσαντες . . . τὸ μέσον πρῶτον τῶν Ἀθ. additum est, etsi antecedit accusativus Εὐρυμέδοντα. Cf. de αὐτός adn. II 62, 1. — ἐν τῷ κοίλῳ καὶ μυχῷ τοῦ λιμένος, in sinu atque recessu portus, formam et situm loci significat, ubi Eurymedon interceptus est. Non audiendus igitur Herw., qui in Stud. Thuc. p. 100 κοίλῳ καὶ delet. Diod. l. d. πρὸς τὸν κόλπον τὸν Δάσκωνα μὲν καλούμενον, ὑπὸ δὲ τῶν Συρακοσίων κατεχόμενον. Recte igitur μυχοῦ nomen totam interiorem portus partem complecti existimabimus; nam et Athenienses in μυχῷ, i. e. inter Anapum et urbem prope duplicem murum, stationem habebant (vid. 4, 4 et ibi adn.) et Eurymedon, cum ab hac statione et acie Atheniensium cornu explicatum subduxisset, ἐν μυχῷ, id est apud Dasconem ad dextram, ut videtur, Anapi ripam (vid. adn. VI 66, 2), caesus est. — αὐτόν τε διαφθείρουσι. De modo rei gestae vid. Diod. XIII 13, 4. — τὰς μετ' αὐτοῦ . . .

ἐπισπομένας· ἔπειτα δὲ καὶ τὰς πάσας ἤδη ναῦς τῶν Ἀθηναίων κατεδίωκόν τε καὶ ἐξεώθουν ἐς τὴν γῆν.

κατὰ δὲ γῆν οἱ Ἀθηναῖοι νικῶσι καὶ τὰς λοιπὰς ναῦς μὴ ἐμπρησθῆναι κωλύουσιν.

1 53. Ὁ δὲ Γύλιππος ὁρῶν τὰς ναῦς τῶν πολεμίων νικωμένας καὶ ἔξω τῶν σταυρωμάτων καὶ τοῦ ἑαυτῶν στρατοπέδου καταφερομένας, βουλόμενος διαφθείρειν τοὺς ἐκβαίνοντας καὶ τὰς ναῦς ῥᾷον τοὺς Συρακοσίους ἀφέλκειν τῆς γῆς φιλίας οὔσης, παρεβοήθει ἐπὶ τὴν χηλὴν μέρος τι ἔχων τῆς στρατιᾶς. καὶ αὐτοὺς οἱ Τυρσηνοί (οὗτοι 2
γὰρ ἐφύλασσον τοῖς Ἀθηναίοις ταύτῃ) ὁρῶντες

ναῦς ἤδη omnes praeter Vat. Cf. VIII 56, 4.
ἐξώθουν Vat. Gr. E. Mosqu. Dan. Cf. adn. II 84, 3.
Cap. 53. § 2. ταύτῃ, quod habet Vat., longe plurimi om., quo sententia manca evadit.

ἐπισπομένας. Just. IV 5, 7 XXX naves [quibus praefuerat] incenduntur. At septem rectius (cf. 53, 3) numerat Diod., neque incensae eae sunt, qui error Iustini ortus est ex conatu Syracusanorum 53, 4 narrato. Ipsum ἑπτά post ἐπισπομένας excidisse suspicatur Herw. l. l. De ἐφέπεσθαι μετά τινος vid. Lob. ad Phryn. p. 354 et adn. VII 57, 9. — ἐξεώθουν. Cf. adn. II 90, 5. — ἐς τὴν γῆν. Πρὸς τὸ τεναγῶδες μέρος τοῦ λιμένος Diod. XIII 13, 6.

Cap. 53. § 1. τῶν σταυρωμάτων. Supra 38, 2 τοῦ σταυρώματος. Cf. sd. VI 74, 2. — τοῦ . . . στρατοπέδου. De his castris vid. adn. 23, 1. — καταφερομένας, deferri (ad terram). Cf. 71, 6 et adn. 51, 2. — ἀφέλκειν, remulco abstrahere. Cur opus sit ἀνέλκειν, in terram trahere, quod hic reposuit Class., non intellegimus. — φιλίας οὔσης, si ab amicis (terra) teneretur. — παρεβοήθει ἐπὶ τὴν χηλήν. Cf. I 63, 1 παρῆλθε παρὰ τὴν χηλὴν διὰ τῆς θαλάσσης et ibi adn. „Χηλή est Latinorum crepido, et Cicero de hac ipsa re loquitur Verr. V 37: piraticus myoparo usque ad forum Syracusanorum et ad omnes crepidines urbis accessit. Χηλή secuta aliquantum urbis moenia, donec in mediterranea versus verterentur, inde secundum oram portus procurrebat aggerem quendam angustum inter mare et paludes efficiens. Quae via cum angusta esset, ut Syracusani, ubi primum victi sunt, in paludes, quae ipsis ad dextram essent, pellerentur, consentaneum fuit.“ Arn. Esse crepidinem [„mole“] eam, qua Lysimelea palus a mari separetur, breviter adnotat Leak. apud Bloomf. p. 685. Cf. Holm. l. l. II p. 396.

§ 2. οἱ Τυρσηνοί. Cf. VI 88, 6. 103, 2. Tyrrhenorum gravis armaturae milites similiter atque Graecos armatos fuisse ex monumentis nuper repertis intellegi adnotat Leak. l. d. p. 686. — ἐφύλασσον τοῖς Ἀθηναίοις ταύτῃ, „ab Atheniensibus ibi in praesidio,

ἀτάκτως προσφερομένους, ἐπεκβοηθήσαντες καὶ
προσπεσόντες τοῖς πρώτοις τρέπουσι καὶ ἐσβάλ-
λουσιν ἐς τὴν λίμνην τὴν Λυσιμέλειαν καλου-
3 μένην. ὕστερον δὲ πλείονος ἤδη τοῦ στρατεύ-
ματος παρόντος τῶν Συρακοσίων καὶ ξυμμάχων,
καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιβοηθήσαντες καὶ δείσαντες
περὶ ταῖς ναυσὶν ἐς μάχην τε κατέστησαν πρὸς
αὐτοὺς καὶ νικήσαντες ἐπεδίωξαν καὶ ὁπλίτας τε
οὐ πολλοὺς ἀπέκτειναν καὶ τὰς ναῦς τὰς μὲν
πολλὰς διέσωσάν τε καὶ ξυνήγαγον κατὰ τὸ στρα-
τόπεδον, δυοῖν δὲ δεούσας εἴκοσιν οἱ Συρακόσιοι
καὶ οἱ ξύμμαχοι ἔλαβον αὐτῶν καὶ τοὺς ἄνδρας
4 πάντας ἀπέκτειναν. καὶ ἐπὶ τὰς λοιπὰς ἐμπρῆσαι
βουλόμενοι ὁλκάδα παλαιὰν κληματίδων καὶ δᾳδὸς
γεμίσαντες (ἦν γὰρ ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους ὁ ἄνεμος
οὔριος) ἀφεῖσαν [τὴν ναῦν] πῦρ ἐμβαλόντες. καὶ
οἱ Ἀθηναῖοι δείσαντες περὶ ταῖς ναυσὶν ἀντεμη-
χανήσαντο [τε] σβεστήρια κωλύματα, καὶ παύσαν-

§ 3. *δυοῖν δὲ δεούσας εἴκοσιν οἱ* Vat. Vall. Vulgo *δυοῖν δεούσας εἴκοσιν ἃς οἱ*, unde absurda oritur sententia.
§ 4. *βουλόμενοι ἐμπρῆσαι* Vat.
τε om. Gr., idque recte, cum proxima *καί* particula quod deinde factum est adiungatur.

in statione 'positi erant.“ Bau. *Φυλάσσειν*, ut saepe, simpliciter dictum est pro *ἐν φυλακῇ εἶναι*. — *Λυσιμέλειαν*. Vid. Theocr. Id. 16, 84 ibique schol. Cluv. Sic. ant. p. 174. Hodie Pantanelli. Cf. adn. VI 66, 1. 101, 1.

§ 3. *καὶ δείσαντες*. De *καί*, quod aliquis abesse velit, vid. adn. I 1, 1. — *κατὰ τὸ στρατόπεδον*, exadversum (cf. II 30, 2) castra. Delevit haec verba Herw. in Mnemos. nov. ser. VIII p. 300; Th. *ἐς τὸ στρατ.* scripturum fuisse. Sed sic ne poterat quidem scribere, cum castra sint copiarum pedestrium (cf. § 1 et adn. 8, 3), et deletis verbis mancum est *ξυνήγαγον*.

§ 4. *κληματίδων καὶ δᾳδὸς γεμίσαντες*. Diod. XIII 13, 6 *ὁλκάδα κληματίδων καὶ δᾴδων, ἔτι δὲ πίττης πληρώσας* (*Σικανὸς ὁ τῶν Συρακοσίων στρατηγός*). Thucydides igitur singulari *δᾴς* collective est usus, ut Plut. Ant. 74. Cf. adn. II 4, 2. — [*τὴν ναῦν*] abesse debet, cum iungendum sit *ὁλκάδα γεμίσαντες ἀφεῖσαν*. Del. Herw. l. l. — *σβεστήρια κωλύματα*. „*Σβεστηρίου* vocis in Steph. Thes. exempla non proferuntur. [Et adiective et substantive poni posse apparet ex Buttm. Gr. max. § 119, 35 C, a, ubi vid. Lob. Substantive] legitur apud Arrian. II 19, 8 *σβεστήριον τῇ φλογὶ ἐπέφερον*. [Cf. Plut.

τες τὴν φλόγα καὶ τὸ μὴ προσελθεῖν ἐγγὺς τὴν ὁλκάδα τοῦ κινδύνου ἀπηλλάγησαν.

τροπαῖα ἑκατέρων. 54. Μετὰ δὲ τοῦτο Συρακόσιοι μὲν τῆς τε ναυμαχίας τροπαῖον ἔστησαν καὶ τῆς ἄνω τῆς πρὸς τῷ τείχει ἀπολήψεως τῶν ὁπλιτῶν, ὅθεν καὶ τοὺς ἵππους ἔλαβον, Ἀθηναῖοι δὲ ἧς τε οἱ Τυρσηνοὶ τροπῆς ἐποιήσαντο τῶν πεζῶν ἐς τὴν λίμνην καὶ ἧς αὐτοὶ τῷ ἄλλῳ στρατοπέδῳ.

ἀθυμία Ἀθηναίων. 55. Γεγενημένης δὲ τῆς νίκης τοῖς Συρακοσί- 1
οις λαμπρᾶς ἤδη καὶ τοῦ ναυτικοῦ (πρότερον μὲν

τὴν φλόγα omnes praeter Vat. Cf. adn.
Cap. 54. οἱ Συρακόσιοι μὲν omnes praeter Vat. Sed cum articulo Th. οἱ μὲν Συρ. scripsisset.
ἀπολείψεως Aug. It. Vat. At vid. 51, 2.
Cap. 55. § 1. καὶ ante τοῦ ναυτικοῦ om. Vat. et aliquot deteriores. Cf. adn.

Cam. 34.] Respexit huc Polyaen. VI 3 σβεστήριον γὰρ πυρὸς μάλιστα ὄξος εἶναι δοκεῖ· ἄριστον δὲ κώλυμα πυρὸς ἐπαλειφόμενον ὄξος, ἥκιστα γὰρ τούτου πῦρ ἅπτεται." Bloomf. Ob haec verba potius aliquis σβεστήρια (πυρός) et κωλύματα (πυρός) discerni et inter se coniungi non posse crediderit. „Κωλύματα. Προκαλύμματα? nisi delendum est." Krueg., qui machinamenta dixisse pro eo Vallam addit. Προκαλύμματα nobis aptum non videtur. Κωλύματα abesse sane malis, cum subsidia restinguendis ignibus significentur, non impedimenta. Sed „Poll. I 168 σβεστηρίοις κωλύμασιν ἐχρῶντο. Videtur sumpsisse ex h. l." Duk. — καὶ παύσαντες . . . ἀπηλλάγησαν, et restincta non solum flamma, sed etiam impedita quominus prope accederet nave oneraria periculo liberati sunt, i. e. partim restincta flamma naves servarunt (scil. eas quas ignis iam corripuerat) partim amota nave oneraria (prohibentes scil., ne ignis eas corriperet). Similia τὲ — καί particulis iuncta sunt 4, 6; de addito μή cf. Matth. Gr. § 534 adn. 5, 4 et § 543 adn. 2. Krueg. Gr. § 67, 12 adn. 4. Hac explicatione causam sustulimus, qua commotus Herw. l. l. Classeni interpretationem, quam ne nos quidem probamus, vituperans Badhamum laudavit, quod καὶ παύσαντες τὴν φλόγα post τὴν ὁλκάδα transponi iussisset. Et quomodo flammam restingui opus erat, si providerant, ne navis oneraria prope accederet? Certe ignis propagari non poterat nisi ex hac propius admota.

Cap. 54. τῆς ἄνω. Ἄνω hic de tempore dictum voluit Portus, quod non videtur probari posse. Cum alterum proelium terrestre fuerit ad mare (53), id, ad quod hic respicitur (51, 2), in planitiei parte superiore, i. e. magis ad Epipolarum rupem vergenti, pugnatum esse censendum est. De iterato deinde articulo vid. Matth. Gr. § 276 et § 279 adn. 3. — ὅθεν = ἐξ ἧς (τῆς ἄνω ἀπολήψεως). — ἵππους. Cf. adn. 51, 2. — Ἀθηναῖοι δέ. Repete τροπαῖον ἔστησαν.

Cap. 55. § 1. λαμπρᾶς.

γὰρ ἐφοβοῦντο τὰς μετὰ τοῦ Δημοσθένους ναῦς ἐπελθούσας), οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐν παντὶ δὴ ἀθυμίας ἦσαν καὶ ὁ παράλογος αὐτοῖς μέγας ἦν, πολὺ δὲ μείζων ἔτι τῆς στρατείας ὁ μετάμελος.
2 πόλεσι γὰρ ταύταις μόναις ἤδη ὁμοιοτρόποις ἐπελθόντες, δημοκρατουμέναις τε, ὥσπερ καὶ αὐτοί, καὶ ναῦς καὶ ἵππους καὶ μεγέθη ἐχούσαις, οὐ δυ-

παντὶ ἤδη Vat. et vulgo Suid. in παράλογος, sed ibi δὴ ex duobus codd. restituit Bernhardy.

στρατείας codd., nisi quod στρατίας T. Lugd. Emend. A. Portus.

§ 2. ναυσὶ καὶ ἵπποις καὶ μεγέθει praeter Vat. codd. longe plurimi. Dativis repositis ἰσχυούσαις pro ἐχούσαις legendum conicit Duker, quam coniecturam commendat Bloomf. in ed. 2. Cf. adn.

Similiter τῆς δὲ τροπῆς λαμπρᾶς γεγενημένης Luci. Ver. Hist. 7. Verba valent proprie idem atque pleniora τῆς νίκης ἣν ἐνίκησαν λαμπρᾶς νίκης γεγενημένης. De vi voc. λαμπρός cf. I 49, 7. II 7, 1. Class. λαμπρῶς scripsit, cuius mutationis rationem non perspicimus, cum adiectivum praedicativum eandem vim habeat. — καὶ τοῦ ναυτικοῦ. *Etiam* classis dicit, quod pedestres Atheniensium copias statim post adventum Demosthenis vicerant. Eodem prorsus modo infra § 2 καὶ ταῖς ναυσὶν ἐκρατήθησαν. — πρότερον μέν. Est μέν solitarium, de quo cf. sd. I 69, 4. adn. II 65, 12. — ἐν παντὶ δὴ ἀθυμίας ἦσαν. De verbis ἐν παντί cum gen. coniunctis vid. Matth. Gr. § 442, 3. Krueg. § 47, 10 adn. 3. Saupp. ad. Xen. de Re equ. 12, 8. Herw. l. l. ἀθυμίας delet conferens Plat. Symp. 194 a. Euthyd. 301 a. Xen. Hist. Gr. V 4, 29. Sed his exemplis non probatur genetivum expungendum esse. Nam Plat. etiam ἐν παντὶ κακοῦ εἴης dixit de Rep. 579 b, et quanquam apud Xen. Hist. Gr. VI 1, 12 est εἰς πᾶν ἀφίκετο βασιλεύς, tamen apud Herod. VII 118 εἰς πᾶν κακοῦ ἀπικέατο legitur. — τῆς στρατείας ὁ μετάμελος. Genetivus obiectivus est. Ipsa vox μετάμελος rarior quidem est, sed cum genetivo rei, cuius aliquem poenitet, exstat etiam apud Dion. Cass. Ioseph. Procop.

§ 2. πόλεσι γὰρ . . . ἐπελθόντες. Cum πόλεσι articulo careat et ὁμοιοτρόποις praedicati vice fungatur, haec verba idem sonant atque ἐπεὶ γὰρ αὗται μόναι ἤδη ἦσαν πόλεις ὁμοιότροποι αἷς ἐπῆλθον. De ἤδη, tunc, cf. adn. VI 31, 6. Syracusani item Atheniensibus ὁμοιότροποι fuisse dicuntur VIII 96, 5. — μεγέθη. Pluralem μεγέθη rarum praeterquam apud mathematicos et de sublimibus esse affirmans Bloomf., quod minus recte dictum esse exempla infra scripta ostendent, ut in Xen. Cyneg. 4, 1 τὰ μεγέθη μεταξὺ μακρῶν καὶ βραχέων et apud Theophr. in Steph. Thes. h. v. οὐκ εὔοσμα δὲ ῥόδα οὐδὲ μεγάλα τοῖς μεγέθεσι, ideo positum putat, quia referatur ad substantiva eiusdem numeri. Cf. de hoc abstractorum usu Bernh. Synt.

νάμενοι ἐπενεγκεῖν οὔτε ἐκ πολιτείας τι μεταβολῆς, τὸ διάφορον αὐτοῖς ᾧ προσήγοντο ἄν, οὔτ' ἐκ πα-

p. 62 sq. Kuehn. Gr. max. § 348, 3 adn. 3. Legi μεγέθη ὀρέων, σωμάτων, alia, sicut ὕψη, πλάτη, πλήθη, adnotat Did. Add. μεγέθη πόλεων Ios. B. I. VII 1, 2, οἰκοδομημάτων A. I. VIII 4, 1, ποταμῶν Aristid. I p. 225, περιβόλων ib. p. 524, magnitudines artium Cic. de Or. III 33, 132. Praeterea plur. μεγέθη haec exempla Krueg. attulit: Arist. Ran. 1057. Plat. Prot. 356 c. Crit. 115 d. Legg. 860 b. 861 e et conferri iubet suam Gram. dial. § 46, 5 adn. 1. Apud Thuc. tamen nusquam alibi pluralis μεγέθη, sed etiam de plurium magnitudine singularis I 2, 2. VII 72, 2 invenitur. — οὐ δυνάμενοι ... πολλῷ κρείσσονος, cum non possent neque reipublicae mutatione iis quicquam inferre, quo factionem iis adversariam sibi conciliarent, neque apparatu bellico multo superiore. Respondent autem verba οὔτ' ἐκ πολιτείας μεταβολῆς superiori δημοκρατουμέναις, οὔτ' ἐκ παρασκευῆς πολλῷ κρείσσονος praegressis ναῦς καὶ ἵππους καὶ μεγέθη ἐχούσαις, quo efficitur τὸ διάφορον αὐτοῖς ᾧ προσήγοντο ἄν ad prius tantum membrum pertinere. Cum enim in illis civitatibus penes populum sit potestas, nihil ex instituto populari imperio iis inferre possunt, quo popularem factionem in suas partes ducant; cum autem opibus et magnitudine multum valeant, ne bello quidem iis quicquam possunt detrimenti inferre. Verbum ἐπιφέρειν, quod in utramque partem dicitur, hic adversum aliquid inferre valet, ut in δουλείαν (III 56, 4. VI 82, 4), ἀδικίαν ἐπιφέρειν (III 42, 3); τὸ διάφορον αὐτοῖς (cf. VII 63, 3 τὸ φοβερὸν τοῖς ὑπηκόοις), in quo αὐτοῖς κατὰ σύνεσιν ad πόλεις refertur, factionem civitatibus ut tunc constitutae erant adversariam significat et τὸ διάφορον collective positum est pro τοὺς διαφόρους (cf. VI 80, 4), ut τὸ ἀντίπαλον pro τοὺς ἀντιπάλους II 45, 1, ubi cf. adn.; de verbis relativo praepositis cf. adn. III 39, 2. VI 33, 3; ad ᾧ προσήγοντο ἄν cogitando supple εἰ αὐτὸ ἐπήνεγκον. De omni sententia cf. VI 20, 2. Hanc interpretationem iam a schol. his verbis indicatam: ᾧτινι τῷ πράγματι, τῷ μεταβαλεῖν δηλονότι τὴν πολιτείαν, προσήγοντο ἂν (pass.) οἱ διάφοροι αὐτοῖς τοῖς Ἀθηναίοις iniuria aut non animadverterunt aut spreverunt editores τὸ διάφορον αὐτοῖς cum ἐπενεγκεῖν iungentes. Ita enim sana sententia non efficitur. Nam quod Goell. τὸ διάφορον vult epexegesin pronominis indefiniti esse vertens quicquam, quod causa discidii esse solet, neque τὸ διάφορον causa discidii est neque articulus ita excusatur. Ipsum discidium significari arbitratus Krueg. ita verba intellegit, quasi scriptum sit τὸ διάφορον ὃ αὐτοῖς ἐδύναντο ἐπενεγκεῖν οὐδὲν ἦν conferens I 140, 5 τὸ γὰρ βραχύ τι τοῦτο πᾶσαν ὑμῶν ἔχει τὴν βεβαίωσιν et IV 27, 4 ὡρμημένους τι τὸ πλέον. Sed altero loco τὶ τὸ πλέον positum est ut alibi τὶ μᾶλλον (cf. adn. IV 21, 3); prior similitudinem ita tantum haberet, si hic scriptum esset τὸ διάφορόν τι τοῦτο, et licet τοῦτο abesse possit, τὸ διάφορόν τι, non τὶ τὸ διάφορον conveniens esset; deinde hoc loco male aptum esset pron. indefinitum vocabuli διάφορον vim deminuens, quod

ρασκευῆς πολλῷ κρείσσονος, σφαλλόμενοι δὲ τὰ πλείω, τά τε πρὸ αὐτῶν ἠπόρουν καὶ ἐπειδή γε καὶ ταῖς ναυσὶν ἐκρατήθησαν, ὃ οὐκ ἂν ᾤοντο, πολλῷ δὴ μᾶλλον ἔτι.

1 56. Οἱ δὲ Συρακόσιοι τόν τε λιμένα εὐθὺς
παρέπλεον ἀδεῶς καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ διενοοῦντο
κλήσειν, ὅπως μηκέτι, μηδ' εἰ βούλοιντο, λάθοιεν
2 αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι ἐκπλεύσαντες. οὐ γὰρ περὶ
τοῦ αὐτοὶ σωθῆναι μόνον ἔτι τὴν ἐπιμέλειαν ἐποι-
οῦντο, ἀλλὰ καὶ ὅπως ἐκείνους κωλύσωσι, νομί-

οἱ Συρακόσιοι τὸν λιμένα κλῆσαι διανοοῦνται. ἐπῆρε δὲ αὐτοὺς πρὸς μεγίστην σπουδὴν ἄλλα τε καὶ

κρείσσους codd., post quod *ὄντες* addunt Vat. et in marg. Cl. Ven., quod ex interpretamento ortum esse ostendit schol. *πολλῷ κρείσσους*] *λείπει τὸ ὄντες*; *κρείσσονος* schol. Lugd. *οὐ δυνάμενοι δὲ οὔτ' ἐκ μεταβολῆς, ἐπεὶ ἡ αὐτὴ ἦν ἑκατέρων πολιτεία, οὔτ' ἐκ παρασκευῆς πολλῷ μείζονος, ὅτι καὶ ἵππους καὶ ναῦς εἶχον ἐκεῖνοι ὁμοίως τοῖς Ἀθηναίοις* et Valla vertens maioribus quam illa haberet copiis.

Cap. **56.** § 2. *αὐτοῦ* It. Laur. Marc. Pal. Aug. M. m. Cass. Cl. T. Ven. D. G., quod contrario *ἐκείνους* convincitur.

idem I 140, 5 optime quadrat; tum ne hac quidem ratione articulus idoneam explicationem habet, cum discidium illud neque per se notum neque antea commemoratum sit; postremo Krueg. interpretatio rerum condicioni repugnat, cum civium discordia non efficiatur commutata republica, sed exstitisse putanda sit, priusquam ea commutatio fiat. Neque magis Class. interpretatio probatur, qui *τὸ διάφορον* rerum conversionem esse et *τι* post negationem ulla ratione valere putat. Nam praeterquam quod ne sic quidem articulus satis defenditur, neque habemus unde pendeat accus. pronominis indefiniti (quod enim Class. 57, 1 *οὐ κατὰ δίκην τι μᾶλλον* affert, ibi *τὶ μᾶλλον* iungendum est) neque *τὸ διάφορον* rerum conversionem valere demonstratum est, cum ne 75, 7 quidem hanc vim habeat, sed diversitatem significet, quae exstitit inter ea quae Athenienses exspectaverant et precati erant et ea quae revera evenerunt (cf. ibi adn.). — In fine horum verborum recepimus scripturam *κρείσσονος*, qua cum congruant inter se *ἐκ πολιτείας μεταβολῆς* et *ἐκ παρασκευῆς πολλῷ κρείσσονος*, sententiae perspicuitas valde augetur. Male Bekk. ex Vat. interpretamento (cf. sd.) *ὄντας* edidit. Sic enim *κρείσσους ὄντας* ad Syracusanos eorumque socios spectaret, quod vix convenit cum Gylippi verbis VII 67, 3 *εἴ τις καὶ τόδε ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἴσαις ναυμαχήσει, πεφόβηται*. De toto hoc loco cf. Symb. philol. Bonn. p. 390 sqq. — *σφαλλόμενοι τὰ πλείω*. Cf. adn. I 69, 5. — *τὰ πρὸ αὐτῶν*, ante haec, antea. Cf. adn. IV 64, 1. Intellegitur tempus id, quod fuit ante postremam pugnam navalem.

Cap. **56.** § 1. *διενοοῦντο κλήσειν*. Cf. adn. IV 115, 2.

ὅτι πλείστου ἄξιος ἦν ὁ ἀγών. ζοντες, ὅπερ ἦν, ἀπό τε τῶν παρόντων πολὺ σφῶν καθυπέρτερα τὰ πράγματα εἶναι καί, εἰ δύναιντο κρατῆσαι Ἀθηναίων τε καὶ τῶν ξυμμάχων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, καλὸν σφίσιν ἐς τοὺς Ἕλληνας τὸ ἀγώνισμα φανεῖσθαι· τούς τε γὰρ ἄλλους Ἕλληνας εὐθὺς τοὺς μὲν 〈ἂν〉 ἐλευθεροῦσθαι, τοὺς δὲ φόβου ἀπολύεσθαι (οὐ γὰρ ἔτι δυνατὴν ἔσεσθαι τὴν ὑπόλοιπον Ἀθηναίων δύναμιν τὸν ὕστερον ἐπενεχθησόμενον πόλεμον ἐνεγκεῖν), καὶ αὐτοὶ δόξαντες αὐτῶν αἴτιοι εἶναι ὑπό τε τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ ὑπὸ τῶν ἔπειτα πολὺ θαυμασθήσεσθαι. καὶ ἦν δὲ ἄξιος ὁ ἀγὼν κατά τε 3
ταῦτα καὶ ὅτι οὐχὶ Ἀθηναίων μόνων περιεγίγνοντο, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων πολλῶν ξυμμάχων, καὶ οὐδ᾽ αὐτοὶ αὖ μόνοι, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν ξυμβοη-

τὰ ante πράγματα om. Vat. Gr.
φόβῳ Cass. Aug. Cl. Ven. T. Pal. It. Vat. Reg. Marc. F. Mosqu.
ἀπολύσεσθαι fortasse schol. legit, cuius ῥύσεσθαι interpretatio est.
αἴτιοι αὐτῶν Vat.

§ 3. μόνον utrobique codd. Quid legendum sit, luce clarius opposita ostendunt.

§ 2. ἀπό τε τῶν παρόντων, „i. e. per ea, propter ea, quae iam tenerent." Bau. Cf. Matth. Gr. § 573 p. 1330. — ἐς τοὺς Ἕλληνας . . . φανεῖσθαι similiter dictum est atque ἔς τινα δηλοῦν (I 90, 2), ἀποφαίνειν. Cf. adn. VI 41, 4. — τούς τε γὰρ ἄλλους Ἑλλ. His respondent infra καὶ αὐτοί. — ἐλευθεροῦσθαι . . . ἀπολύεσθαι. Particula ἂν addenda est, quod res non solum futuri temporis est pariter atque id quo eius causa continetur οὐ δυνατὴν ἔσεσθαι κ. τ. λ., sed etiam ἢν οὕτω ποιῶσιν subaudiendum. Similiter iuxta posita sunt inf. praes. cum ἂν et inf. fut. IV 13, 3. Cf. Stahl. Quaestt. gram. p. 6 sq.

§ 3. καὶ . . . δέ. Cf. adn. I 132, 4. — περιεγίγνοντο, superaturi erant. — τῶν ἄλλων . . . ξυμμάχων. Cf. adn. I 128, 5. — καὶ οὐδ᾽ αὐτοὶ αυ μόνοι . . . Kruegero haec verba suspecta fuerunt, quod iis de gloria Syracusanorum detraheretur; sed cum eximia certaminis amplitudo describatur, quae in hostium multitudine et societatis magnitudine posita sit, cuius illi ipsi et cum potentissimis atque clarissimis civitatibus duces sint et acerrimi propugnatores, gloriam habent ex hostium potestate et sua inter socias civitates dignitate et virtute. Praeterea haec verba ea de causa in suspicionem vocari nequeunt, quod cum rerum veritate maxime

θησάντων σφίσιν, ἡγεμόνες τε γενόμενοι μετὰ Κορινθίων καὶ Λακεδαιμονίων καὶ τὴν σφετέραν πόλιν ἐμπαρασχόντες προκινδυνεῦσαί τε καὶ τοῦ ναυτι-
4 κοῦ μέγα [μέρος] προκόψαντες. ἔθνη γὰρ πλεῖστα δὴ ἐπὶ μίαν πόλιν ταύτην ξυνῆλθε, πλήν γε δὴ

conveniunt. — ἡγεμόνες τε γενόμενοι ... καὶ ... ἐμπαρασχόντες iunge, ita ut haec duo membra pariter verbis περιεγίγνοντο μετὰ τῶν ξυμβοηθησάντων σφίσιν subiecta sint. Class. ἡγεμόνες γενόμενοι μετὰ Κορινθίων καὶ Λακεδαιμονίων ita interpretatur, quasi Syracusani Corinthiorum et Lacedaemoniorum duces fuerint, quod ipsa verba non patiuntur. Praeterea ex VI 93, 2, ubi Gylippus Syracusanis dux praefectus, ut his quam celerrime auxilium veniat, a civibus suis cum ipsis Syracusanis et Corinthiis consultans providere iubetur, clarissime cognoscitur bello administrando cum Syracusanis Lacedaemonios et Corinthios praefuisse. Deinde bello Siciliensi Syracusanis consiliorum atque conatuum summus dux atque auctor praeter Hermocratem est Gylippus (cf. 3, 1—4. 5, 1—6, 4. 21. 69, 1); uno loco Corinthiorum duces proprium consilium capiunt (39, 2). De ἐμπαρασχόντες cf. adn. VI 12, 2. — προκινδυνεῦσαί τε καὶ ... προκόψαντες ita iuncta sunt quasi scriptum sit προκινδυνεῦσαί τε καὶ ... προκόψαι, i. e. cum urbem suam permisissent ad propugnandi periculum subeundum et rem navalem facultatibus eius magnopere promovendam; sed alterum membrum liberius conformatum ad ἐμπαρασχόντες Th. accommodavit. Cf. adn. V 11, 1. 108. VI 61, 5. Madv. Adv. crit. I p. 332 τὲ — καί particulis iuncta esse vult προκινδυνεῦσαι et τοῦ ναυτικοῦ μέγα μέρος, ita ut ad μέγα μέρος sumatur tantum παρασχόντες; praeterea cohaerere haec: καὶ οὐδ' αὐτοὶ αὖ μόνοι, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν ξυμβοηθησάντων σφίσιν ... προκόψαντες. Sed haec ratio non solum durissima est, sed etiam dubium, num ex aliquo verbo partem eius subaudire liceat; deinde intransitivum προκόπτειν (progressus facere) hic parum definitum est neque Atticis scriptoribus usitatum. Transitivum autem προκόπτειν cum genetivo iungi solet (cf. adn. IV 60, 2). Quod cum hic propter additum μέρος fieri nequeat et alibi apud προκόπτειν sola neutra οὐδέν, πολύ, τί, similia legantur, recte Krueg. hic μέρος deletum cupit. Nam aliud est quod non solum μετέχειν τινός dicitur, sed etiam μετέχειν μέρος τινός; hoc enim secundum Krueg. Gr. § 46, 5 explicandum est, quod in μέρος προκόπτειν non cadit.

§ 4. ἔθνη γὰρ ... ξυνῆλθε. Γάρ respicit maxime ad verba τῶν ἄλλων πολλῶν ξυμμάχων et μετὰ τῶν ξυμβοηθησάντων σφίσι. Ἐπί non est adversus, sed ad, ut II 67, 1, ubi cf. adn. Comprehenduntur enim socii et hostes Syracusanorum. Pro ταύτην Krueg. suspicatur ταῦτα scribendum esse; sed intellegendum est, quasi scriptum sit ἐπὶ ταύτην μίαν πόλιν οὖσαν ξυνῆλθε. Cf. adn. 55, 2. — πλήν γε δὴ ... Λακεδαιμονίων. Quod in codd. traditum est λόγου explicationem non habet. Nam quod eandem fere vim atque ἀριθμόν id habere putant, quia ὁ λόγος ὁ πρὸς ...

*τοῦ ξύμπαντος ὄχλου τοῦ *ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρὸς τὴν Ἀθηναίων τε πόλιν καὶ Λακεδαιμονίων.*

ἕπεται οὖν κατάλογος α' τῶν μετ' Ἀθηναίων στρατευσάντων.

57. *Τοσοίδε γὰρ ἑκάτεροι ἐπὶ Σικελίαν τε καὶ* 1
περὶ Σικελίας, τοῖς μὲν ξυγκτησόμενοι τὴν χώραν ἐλθόντες, τοῖς δὲ ξυνδιασώσοντες, ἐπὶ Συρακού-

§ 4. *τοῦ ξύμπαντος λόγου* codd. Cf. adn.
Cap. 57. § 1. *ἐπὶ Συρακούσας* codd. Cf. adn.

proprie sit ratio quae fuit ad ..., *das Verhältnisz, welches stattfand zu* ..., non perspicitur, quomodo inde numeri significatio evadere possit. Neque aptum est *ξυλλόγου* ab Heilmanno propositum, quod ad exercitum recensendi causa congregatum pertinet. Sed *ὄχλου* cum Krueg. legendum esse 75, 5 *μυριάδες γὰρ τοῦ ξύμπαντος ὄχλου οὐκ ἐλάσσους τεσσάρων ἅμα ἐπορεύοντο* clarissime ostendit. Quem qui secuti sunt *ξυνελθόντος* ad articulum qui insequitur solent subaudire. Sed infinitivus et participium ex alia verbi forma subaudiri non possunt nisi in complendo enuntiato pendenti, velut V 80, 2 *οὐ μέντοι εὐθύς γε ἀπέστη, ἀλλὰ διενοεῖτο* scil. *ἀποστῆναι* (cf. II 34, 2. 54, 2. III 47, 4. IV 54, 4. 106, 2. V 38, 4. 62, 1. VI 34, 5. 72, 3. 103, 4. VII 66, 3), *ὅτι καὶ τοὺς Ἀργείους ἑώρα* scil. *ἀποστάντας* (cf. I 78, 4. II 73, 3. IV 41, 3. 96, 1. VI 99, 2. VII 69, 1). Ac ne sana quidem sententia sic evadit. Quomodo enim illam multitudinem ad urbem vel civitatem Atheniensium et Lacedaemoniorum convenisse statuamus? Itaque ne recepto quidem *ὄχλου* locum plane in integrum restitutum esse putamus, sed excidisse post *τοῦ* quo *πρὸς τὴν Ἀθηναίων τε πόλιν καὶ Λακεδαιμονίων* pertineat. Maxime in promptu est de omisso *ξυστάντος* cogitare, quo addito haec evadit sententia: scilicet praeter universam multitudinem, quae in hoc bello ad Atheniensium civitatem et Lacedaemoniorum se adiunxit. Verborum igitur conexus hic est: ad unam Syracusarum urbem plurimae gentes ad pugnandum convenerunt, excepta scilicet universa multitudine quae toti bello Peloponnesiaco interfuit.

Cap. 57. § 1. *ἐπὶ Σικελίαν.* „*Σικελίᾳ*?" Krueg. Nos, sive haec cum *ἐλθόντες* iunguntur, sive, ut Krueg. nunc interpunxit, cum *ἐπολέμησαν*, tantum abest, ut dativum malimus, ut, qui ferri possit, vix intellegamus; neque enim similia sunt exempla ad I 40, 6 adnotata. Iungendum autem est *ἐπὶ Σ.* procul dubio pariter atque *περὶ Σ.*, de Sic., ad eam defendendam, cum *ἐπολέμησαν*. Cf. Krueg. Gr. § 48, 9 adn. 3. — *ἐπὶ Συρακούσαις ἐπολέμησαν* = *ἐς τὸν ἐπὶ Συρακούσαις πόλεμον κατέστησαν.* Codd. scripturam Arnoldus interpretatur *ἐς πόλεμον* sive *μετὰ πολέμου ἐπὶ Συρακούσας ἦλθον*, sicut *βοηθεῖν ἐπὶ πόλιν* dicatur. Sed ipsum *βοηθεῖν* proprie est auxilio venire, et *πολεμεῖν ἐπί τινα* alibi est contra aliquem bellum gerere, quod hic propter *ἐπὶ Σικ.* non admittitur et quod de utraque pugnantium parte sermo est. Displicuit Class. Baueri emendatio; qua de causa, neque ipse dixit nec nos suspicari possumus. Nobis magis placet quam cum Class. *ἐπὶ Συρ.* delere, quoniam sic accuratius repetitur

σαις ἐπολέμησαν, οὐ κατὰ δίκην τι μᾶλλον οὐδὲ κατὰ ξυγγένειαν μετ᾽ ἀλλήλων στάντες, ἀλλ᾽ ὡς ἕκαστοι τῆς ξυντυχίας ἢ κατὰ τὸ ξυμφέρον ἢ ἀνάγ-
2 κῃ ἔσχον. Ἀθηναῖοι μὲν αὐτοὶ Ἴωνες ἐπὶ Δωριέας Συρακοσίους ἑκόντες ἦλθον, καὶ αὐτοῖς τῇ αὐτῇ φωνῇ καὶ νομίμοις ἔτι χρώμενοι Λήμνιοι καὶ Ἴμβριοι καὶ Αἰγινῆται οἳ τότε Αἴγιναν εἶχον καὶ ἔτι Ἑστιαιῆς οἱ ἐν Εὐβοίᾳ [Ἑστίαιαν οἰκοῦντες],

ἑκάστοι (οις) Vat., ἕκαστοι I., ἕκαστος marg. Lugd., ἑκάστοις reliqui. Krueger ad Dion. p. 122 et Goeller ἕκαστός τις scripserunt, ille proximum τῆς in τις mutans, hic τις simpliciter inserens. Sed frustra. Vid. adn. Nunc autem Krueger solum ἕκαστος recepit. Scripturam ἕκαστοι primus tuitus est Boehm. recepta vulg. ἔσχον, pro qua plurimi et optimi libri ἔσχεν habent.

superiorum verborum ἐπὶ μίαν πόλιν ταύτην ξυνῆλθε sententia. — τὶ μᾶλλον. Cf. adn. IV 21, 3. VII 55, 2. — μετ᾽ ἀλλήλων στάντες. Cf. adn. III 10, 2. — ἀλλ᾽ ὡς ... ἔσχον. Ex scriptura olim vulgata ἔχει impersonaliter positum est. „Cf. Herodot. VII 188 τοῖσι οὕτω εἶχε ὅρμον.“ Arn. Quae Krueger propter aoristum, pro quo malis εἶχεν, ut ὡς τάχους εἶχε et similia constanter leguntur, et articulum ad vulgatam defendendam negat sufficere. Sed de articulo cf. Lob. ad Phryn. p. 280; alteri causae obsecuti Boehmio auctore ἕκαστοι ... ἔσχον scripsimus, praesertim cum ipse Th. sic nusquam impersonali ἔχειν utatur. De genet. vid. adn. I 22, 3. II 90, 4; aor. incohativus est ut V 26, 2. Vertimus igitur: ut quique aut propter commodum aut necessitate in eam condicionem venerunt, ut id iis contingeret. Ut antea scriptum est κατὰ δίκην et κατὰ ξυγγένειαν, ita his hic respondent κατὰ τὸ ξυμφέρον ἢ ἀνάγκῃ (i. e. κατ᾽ ἀνάγκην).

§ 2. Δωριέας Συρακοσίους, i. e. Συρακοσίους Δωριέας ὄντας. Cf. adn. § 8. — ἑκόντες. „Valla non vertit. An ἐπιόντες?“ Krueg. At hoc Th. dicit Ath. nulla re, velut foedere vel societate, coactos esse, ut expeditionem susciperent. — Tum αὐτοῖς pendet ex τῇ αὐτῇ. — ἔτι χρώμενοι. Eadem etiam tum lingua iisdemque institutis atque Athenienses utebantur, cum alii eorum coloni ea mutavissent. — Λήμνιοι. Quo modo Lemnus colonia Atheniensium facta sit, de eo cf. Herodot. VI 137 — 140. — Ἴμβριοι. Imbrum a Miltiade circa idem tempus atque Lemnum incolis frequentatam esse ex eo probat Arn., quod ille a Persis Chersonesi imperium relinquere atque Athenas evadere coactus in itinere, cum eum classis Phoenicia persequeretur, eo confugit (Herod. VI 41, 1). — οἳ τότε ... εἶχον. Vid. II 27, 1. — οἱ ἐν ... οἰκοῦντες. De re vid. I 117. „Οἱ τὴν ἐν? nisi Ἑστίαιαν οἰκοῦντες delendum est.“ Krueg. Alterum probat Herw. l. l., cui assentimur. Recte Class. animadvertit distinctionem fieri a cognomini Acarnaniae oppido, quod memorat Steph. Byz. s. v. Sed sic ipso urbis nomine appellato τὴν ἐν Εὐβοίᾳ Ἑστ.

ἄποικοι ὄντες, ξυνεστράτευσαν. τῶν δὲ ἄλλων οἱ 3 μὲν ὑπήκοοι, οἱ δ' ἀπὸ ξυμμαχίας αὐτόνομοι, εἰσὶ δ' οἳ καὶ μισθοφόροι ξυνεστράτευον. καὶ τῶν μὲν 4 ὑπηκόων [καὶ φόρου ὑποτελῶν] Ἐρετριῆς καὶ

§ 3. εἰσὶ δὲ καὶ οἳ ex plerisque libris Bekk. (cf. Xen. Hell. IV 8, 19), εἰσὶ δ' οἳ καὶ Vat. et vulg., ut I 23, 2. VII 13, 2 et similiter καί post ἔστιν ἅ, ἔστιν ᾗ I 65, 3. VII 70, 6.

scribendum erat. — ξυνεστράτευσαν, una cum iis profecti sunt. Aor. positus est propter ἦλθον. Contra mox ξυνεστράτευον, una cum iis expeditioni intererant. Sine necessitate Herw. l. l. ξυνεστράτευσαν del. enuntiatum continuans.

§ 3. οἱ μὲν ὑπήκοοι, οἱ δ' ἀπὸ ξυμμαχίας αὐτόνομοι. Ξυμμάχους ὑπηκόους Th. omnes eos appellat, qui ad bellum communiter contra barbaros gerendum perpetui Atheniensium socii facti sunt eorumque imperio (ἡγεμονίᾳ) parent, et ab his distinguit eos, qui velut Corcyraei ad tempus ex aequo foedere cum iis societatem inierunt, quos hic ἀπὸ ξυμμαχίας αὐτονόμους, alibi simpliciter αὐτονόμους (VI 69, 3. VII 57, 7) vel πάνυ ἐλευθέρως ξυμμαχοῦντας (VI 85, 2) vocat. Illorum duo discernit genera, alterum eorum, qui suis legibus utentes et tributi immunes naves Atheniensibus ipsi praebebant (cf. VI 85, 2 νεῶν παροκωχῇ αὐτονόμους et infra § 4. 5), alterum eorum, qui pro navibus tributum solvebant (cf. II 9, 4 πόλεις αἳ ὑποτελεῖς οὖσαι et infra § 4. 5; eosdem ὑποχειρίους dicit III 11, 1). Itaque praeter socios ἀπὸ ξυμμαχίας αὐτονόμους alterum habemus αὐτονόμων genus, qui ἀπὸ ξυμμαχίας quidem non αὐτόνομοι sunt, sed Atheniensium imperio subiecti (ὑπήκοοι), pro αὐτονόμοις tamen ea ratione habentur, quod in ipsorum republica suis legibus atque institutis libere utuntur (cf. III 10, 6. 11, 1. 39, 2). Qui ante civitates tributarias II 9, 4 enumerantur Atheniensium socii αὐτόνομοι sunt utriusque generis. Cf. A. Fraenkel. in commentationis, quam de condicione iure iurisdictione sociorum Ath. scripsit (dissert. Lips. a. 1878), p. 11 sqq. Stahl. de sociorum Ath. iudiciis (ind. lect. Monaster. 1881) p. 3 sqq.

§ 4. [καὶ φόρου ὑποτελῶν]. Merito Fraenk. l. l. Madvigium vituperat, quod αὐτονομίας diversitatem modo explicatam non intellegens infra αὐτόνομοι delere voluerit, quia Chii, cum inter ὑπηκόους essent, non possent simul αὐτόνομοι esse (Adv. crit. I p. 331), et Stahlium, quod eius rationibus praepropere obsecutus αὐτοὶ μόνοι pro αὐτόνομοι substituerit. Attamen sociorum generibus recte cognitis atque distinctis non tollitur vera huius loci corruptela. Nam Chii si a Th. inter subiectos atque tributarios positi essent, non possent deinde dici οὐχ ὑποτελεῖς ὄντες φόρου. Atqui revera subiecti quidem, sed non tributarii fuerunt (cf. adn. II 9, 4). Sequitur verba καὶ φόρου ὑποτελῶν post τῶν μὲν ὑπηκόων tolerari non posse. Accedit quod non solum supervacanea sunt (nam ex verbis τούτων Χῖοι οὐχ ὑποτελεῖς ὄντες φόρου . . . ξυνείποντο continuo cognoscitur reliquos qui antea nominati sunt φόρου ὑποτελεῖς fuisse, qua de re cf. adn. 41, 3), sed etiam, postquam scriptor § 3 tria auxi-

Χαλκιδῆς καὶ Στυρῆς καὶ Καρύστιοι ἀπ' Εὐβοίας ἦσαν, ἀπὸ δὲ νήσων Κεῖοι καὶ Ἄνδριοι καὶ Τήνιοι, ἐκ δ' Ἰωνίας Μιλήσιοι καὶ Σάμιοι καὶ Χῖοι. τούτων Χῖοι οὐχ ὑποτελεῖς ὄντες φόρου, ναῦς δὲ παρέχοντες αὐτόνομοι ξυνείποντο. καὶ τὸ πλεῖστον Ἴωνες ὄντες οὗτοι πάντες καὶ ἀπ' Ἀθηναίων πλὴν Καρυστίων (οὗτοι δ' εἰσὶ Δρύοπες), ὑπήκοοι δ' ὄντες καὶ ἀνάγκῃ ὅμως Ἴωνές γε ἐπὶ Δωριέας

§ 4. *Τήνιοι* Vat. Valck. ad Herodot. VII 95; vulgo male *Τήϊοι*. Cf. ad. VIII 69, 3.
φόρου οὐχ ὑποτελεῖς ὄντες Vat.
ξυνείποντο Mosqu. D. I., *ξυνέποντο* E., *ξυνέπονται* G., *ξυνέσποντο* reliqui. Cf. *ξυνείποντο* § 7, *εἵποντο* § 8.
Ἴωνές γε Vat.; vulgo *Ἴωνές τε*, quod quomodo a Bekk. retineri potuerit, non liquet. Cf. adn.

liorum genera distinxit, primi generis, qui *οἱ ὑπήκοοι* sunt, enumeratio clarius atque commodius sola hac appellatione incipit. Delendum igitur esse censemus *καὶ φόρου ὑποτελῶν*, quippe quod inepto loco librarius aliquis interpretandi causa de suo addiderit. Idem causam non afferens coni. Steup. in Mus. Rhen. XXXV p. 328. — *Χαλκιδῆς*. Hi igitur, etsi apud eos *κληροῦχοι* Atheniensium fuerunt (cf. Herodot. V 74, 77), non numerantur in colonis. Idem de Andriis (cl. Plut. Pericl. 11) adnotandum. Constabant enim hae civitates, quanquam Atheniensium colonis partem agrorum permiserant. Cf. Kirchhoff. de cleruch. Ath. tribut. (Comment. acad. Berol. a. 1873) p. 19. 28. — *ἀπὸ δὲ νήσων*. Hoc nomine Cyclades eximie significari vidimus ad I 12, 4. — *Χῖοι*. Cf. VI 43. 85, 2. VII 20, 2. — *τὸ πλεῖστον . . . πάντες*. De hoc dicendi genere cf. Schaef. ad Demosth. IV p. 657. Iure autem illi omnes maxima ex parte vel plerique omnes Iones vocantur, quia in Cycladibus et Styris admixti Ionibus erant aliarum gentium homines. Vid. da Styrensibus Herodot. VIII 46. Paus. IV 34, 6. — *ἀπ' Ἀθηναίων*. Cf. adn. VI 76, 3. Frustra Bekk. *ἀπ' Ἀθηνῶν* mavult. — *οὗτοι δ' εἰσὶ Δρύοπες*. Cf. Scymn. 586. Diod. IV 36. Siebel. ad Hellen. p. 341 et de ipsis Dryopibus Muell. Dor. I p. 40 sqq. Herm. Antiqu. Gr. § 6, 17. 16, 10. — *ὑπήκοοι δ' ὄντες . . . ἠκολούθουν*, *sie folgten als Unterthanen und mit Zwang, aber doch wenigstens als Ionier gegen Dorier*. „Nempe ut non tamen *ἀνάγκῃ* prorsus sola, sed *ἑκόντες* quoque cum gentili odio sequerentur.“ Bau. Ergo *ὅμως* ad *Ἴωνές γε* spectat. *Δέ* post *ὑπήκοοι*, quoniam enuntiatio *ὑπήκοοι ὄντες* superiori *Ἴωνες ὄντες καὶ ἀπ' Ἀθηναίων* quodammodo est contraria, addi potuisse videtur; comparaveris etiam exemplum 33, 2, etsi non prorsus simile. Ceterum Krueger in Ionibus desiderat Naxios et Chersonesitas. Sed non omnes civitates tributarias praeter tributa etiam peditum auxilia praebuisse (cf. II 9, 5) ex eo cognoscitur quod etiam aliae civitates Ioniae tributariae, velut Ephesus, Erythrae, Lebedus, hic non commemorantur.

ἠκολούθουν. πρὸς δ' αὐτοῖς Αἰολῆς, Μηθυμναῖοι 5
μὲν ναυσὶ καὶ οὐ φόρῳ ὑπήκοοι, Τενέδιοι δὲ καὶ
Αἴνιοι ὑποτελεῖς. οὗτοι δὲ Αἰολῆς Αἰολεῦσι τοῖς
κτίσασι Βοιωτοῖς τοῖς μετὰ Συρακοσίων κατ' ἀνάγ-
κην ἐμάχοντο, Πλαταιῆς δὲ καὶ ἄντικρυς Βοιωτοὶ
Βοιωτοῖς μόνοι εἰκότως κατὰ τὸ ἔχθος. Ῥόδιοι 6
δὲ καὶ Κυθήριοι Δωριῆς ἀμφότεροι, οἱ μὲν Λακε-
δαιμονίων ἄποικοι, Κυθήριοι, ἐπὶ Λακεδαιμονίους
τοὺς ἅμα Γυλίππῳ μετὰ Ἀθηναίων ὅπλα ἔφερον,
Ῥόδιοι δέ, Ἀργεῖοι γένος, Συρακοσίοις μὲν Δω-
ριεῦσι, Γελῴοις δὲ καὶ ἀποίκοις ἑαυτῶν οὖσι,
μετὰ Συρακοσίων στρατευομένοις, ἠναγκάζοντο πο-
λεμεῖν. τῶν τε περὶ Πελοπόννησον νησιωτῶν Κε- 7

§ 5. τοῖς post Βοιωτοῖς, quod ex Lindavii coniectura inseruerunt omnes recentiores, ut τοῖς μετὰ Συρακ. cum Βοιωτοῖς iungi possent, habet M.

καταντικρὺ codd. Cf. adn.

κατὰ ἔχθος praeter Vat. M. longe plurimi. Significatur notum eorum odium.

§ 6. ἐπέφερον Vat. Sic ὅπλα ἐπιφέρειν ἐπί τινα V 49, 4. VII 18, 2. Sed hoc magis bellum vel signa inferre hostibus, alterum arma portare i. e. bellum gerere significat.

§ 7. τῶν δὲ Vat.

§ 5. Μηθυμναῖοι. Soli Lesbiorum tunc αὐτόνομοι. Cf. III 50, 2. — Αἴνιοι. De his Aeolensibus „vid. Steph. Byz. in Αἶνος, Scymn. 695. et Harpocr. in ead. voc. ex Ephoro.“ Heyn. Exc. I ad Verg. Aen. III. Cf. Herm. Antiqu. Gr. § 76, 17. — καὶ ἄντικρυς Βοιωτοί, etiam plane (*sogar geradezu*) Boeoti. Cf. I 122, 2. VIII 64, 5. 92, 11. Καταντικρύ, quod codd. habent, Abr. interpretatur e regione, ex adverso. Sed vix credi potest Plataeenses ad Syracusas pugnantes semper reliquis Boeotis ex adverso stetisse. Arn. aliique ad Βοιωτοί illud referentes pariter atque ἄντικρυς volunt esse plane, manifestissime; sed καταντικρύ apud Atticos nusquam aliam nisi loci notionem habet (cf. Lob. ad Phryn. p. 444). Neque usu vocabuli comprobatur eorum explicatio, qui καταντικρὺ μάχεσθαί τινι eodem modo dictum esse putant quo ἐναντία πολεμεῖν τινι I 29, 1. Maxime autem improbandum est quod Class. putat καταντικρύ pro coniunctione adversativa esse. Cum igitur explicationem non habeat, emendationem a Boehm. propositam recepimus.

§ 6. Ῥόδιοι. Cf. VI 43. — Κυθήριοι. De horum statu cf. IV 57, 4. Simul „hinc Cythera Lacedaemoniis pace non [magis quam Pylum] restituta esse apparet.“ Bloomf. — Ἀργεῖοι γένος. Vid. Muell. Dor. I p. 103 sqq. Herm. Ant. Gr. § 79, 7. — Κυθήριοι perspicuitatis causa additum non in suspicionem vocandum est propter exempla similia II 29, 3. VI 57,

φαλλῆνες μὲν καὶ Ζακύνθιοι αὐτόνομοι μέν, κατὰ δὲ τὸ νησιωτικὸν μᾶλλον κατειργόμενοι, ὅτι θαλάσσης ἐκράτουν οἱ Ἀθηναῖοι, ξυνείποντο· Κερκυραῖοι δὲ οὐ μόνον Δωριῆς ἀλλὰ καὶ Κορίνθιοι σαφῶς ἐπὶ Κορινθίους τε καὶ Συρακοσίους, τῶν μὲν ἄποικοι ὄντες, τῶν δὲ ξυγγενεῖς, ἀνάγκῃ μὲν ἐκ τοῦ εὐπρεποῦς, βουλήσει δὲ κατὰ ἔχθος τὸ Κο-
8 *ρινθίων οὐχ ἧσσον εἵποντο. καὶ οἱ Μεσσήνιοι νῦν καλούμενοι ἐκ Ναυπάκτου καὶ ἐκ Πύλου τότε ὑπ' Ἀθηναίων ἐχομένης ἐς τὸν πόλεμον παρελήφθησαν. καὶ ἔτι Μεγαρέων φυγάδες οὐ πολλοὶ Μεγαρεῦσι Σελινουντίοις οὖσι κατὰ ξυμφορὰν ἐμάχοντο.*

§ 8. *ἐκ Ναυπάκτου* Vat., vulgo *ἐν Ναυπάκτῳ*. Sed Messenii non Naupacti a Demosthene in naves recepti, sed Naupacto arcessiti sunt. Vid. 31, 2. Nec verba *ἐν Ναυπάκτῳ* iungi possunt cum *οἱ . . . καλούμενοι*, quod faciens Krueger *οἱ ἐν Ναυπ.* coniecit. Cf. adn.

4. VII 86, 3. VIII 42, 2. Cf. Krueg. Gr. § 50, 1 adn. 11.

§ 7. *κατὰ τὸ νησιωτικόν*, ex condicione insulanorum, quia insulani erant. — *μᾶλλον*, i. e. *μᾶλλον ἢ ἄλλοι, ἢ οἱ ἠπειρῶται.* — *ἀνάγκῃ μὲν . . .*] *ἔλεγον, φησίν, ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖν, ἵν' εὐπρεπὴς ἀπολογισμὸς αὐτοῖς ᾖ· οὐχ ἧσσον δὲ βουλόμενοι ἤπερ ἐξ ἀνάγκης εἵποντο, διὰ τὴν Κορινθίων ἔχθραν.* Schol. Cf. Matth. Gr. § 574 p. 1334 et de Corinthiorum et Corcyraeorum odio I 25.

§ 8. *οἱ Μεσσήνιοι νῦν καλούμενοι.* Usitatius diceret *οἱ νῦν Μεσσήνιοι καλ.*, ut *ἡ νῦν Ἑλλὰς καλουμένη* I 2, 1. *ἡ νῦν Θεσσαλία καλ.* ibid. Cf. II 99, 4. Sed ne *οἱ* excidisse post *Μεσσ.* suspicere, prohibent verba *ἐν Δαυλίᾳ τῆς Φωκίδος νῦν καλουμένης* II 29, 3. Additum *νῦν καλούμενοι* eo refertur, quod Helotes, quibus Athenienses Naupacti sedes dederant (I 103, 3), revera non omnes Messenii fuerunt (I 101, 2). Male Class. ex corrupta librorum scriptura (cf. sd.) *ἐν Ναυπάκτῳ* inter *καλούμενοι* et *ἐκ Ναυπάκτου* inserit idque perinde intellegit ac si *οἱ ἐν Ν. νῦν καλούμενοι* scripserit. Licet enim Th. sic verba collocare potuerit, ne antea quidem alio illi nomine appellati sunt quam *οἱ Μεσσήνιοι* vel *οἱ ἐν Ν. Μεσσήνιοι.* — *ἐκ Πύλου.* Cf. IV 41, 2. V 35, 6 sq. 56, 2. — *παρελήφθησαν.* Hoc, quod Arnoldus were pressed into the service interpretatus erat, nihil nisi assumpti erant exprimi recte docuit Bloomf. in ed. 2. Cf. adn. I 111, 3. — *οὐ πολλοί. Εἴκοσι καὶ ἑκατόν* VI 43, 2. — *Μεγαρεῦσι Σελινουντίοις οὖσι*, i. e. *Σελινουντίοις, οὖσι Μεγαρ.* Hoc autem Thucydides ob eandem causam anteposuit, ob quam supra § 2 *Ἴωνες ἐπὶ Δωριέας Συρακοσίους*, § 5 *Αἰολῆς Αἰολεῦσι τοῖς κτίσασι Βοιωτοῖς* scripsit, id est, quia notabile fuit, quod Megarenses cum Megarensibus pugnarunt. Cf. adn. V 80, 3. VI 18, 6. — *κατὰ ξυμφοράν*, propter calamitatem (exilii).

τῶν δὲ ἄλλων ἑκούσιος μᾶλλον ἡ στρατεία ἐγίγνετο ἤδη. Ἀργεῖοι μὲν γὰρ οὐ τῆς ξυμμαχίας ἕνεκα μᾶλλον ἢ τῆς Λακεδαιμονίων τε ἔχθρας καὶ τῆς παραυτίκα ἕκαστοι ἰδίας ὠφελίας Δωριῆς ἐπὶ Δωριέας μετὰ Ἀθηναίων Ἰώνων ἠκολούθουν, Μαντινῆς δὲ καὶ ἄλλοι Ἀρκάδων μισθοφόροι, ἐπὶ τοὺς ἀεὶ πολεμίους σφίσιν ἀποδεικνυμένους εἰωθότες ἰέναι, καὶ τότε τοὺς μετὰ Κορινθίων ἐλθόντας Ἀρκάδας οὐδὲν ἧσσον διὰ κέρδος ἡγούμενοι πολεμίους, Κρῆτες δὲ καὶ Αἰτωλοὶ μισθῷ καὶ οὗτοι πεισθέντες· ξυνέβη δὲ τοῖς Κρησὶ τὴν Γέλαν Ῥοδίοις ξυγκτίσαντας μὴ ξὺν τοῖς ἀποίκοις, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς ἀποίκους ἑκόντας μετὰ μισθοῦ ἐλθεῖν. καὶ 10

§ 9. γὰρ om. omnes praeter Vat.
ὠφελίας Vat. Ven. b. marg. Cl. Lugd. Valla, reliqui om. Quare Haack. ex superioribus audit ἔχθρας. Sed de privatis inimicitiis hic sermo esse omnino non potest.
ἐπὶ τοὺς λειπομένους Vat.
ἰέναι εἰωθότες omnes praeter Vat.
ἐποίκους Vat. Cf. adn. II 27, 1. Sed antecedit ἀποίκοις.
ἑκόντας Vat. et Valla ultro vertens, reliqui codd. ἄκοντας. Cf. adn.

§ 9. ἤδη, exinde, i. e. inde ab hoc enumerationis loco. Cf. II 96, 3. — Ἀργεῖοι. De his et Mantinensibus vid. VI 29. 43. — τῆς παραυτίκα ... ὠφελίας, propter praesentem suam quisque utilitatem. Argivos, sicut Arcades, mercede militare solitos esse cl. Aristoph. Pac. 477 docet Bloomf. Pro ἕκαστοι estne ἕκαστος legendum? Singularis enim huius vocis de singulis hominibus, pluralis de singulis generibus poni solet. Cf. similia verba VI 69, 3 περὶ τῆς πατρίδος μαχούμενοι καὶ τῆς ἰδίας ἕκαστος τὸ μὲν αὐτίκα σωτηρίας, τὸ δὲ μέλλον ἐλευθερίας et sd. infra 61, 1. — ἐπὶ τοὺς ἀεὶ ... εἰωθότες, qui adversus eos, qui quoque tempore (i. e. adversus quoslibet, qui) sibi hostes proponerentur, proficisci consueverant. Videmus eos, quemadmodum aliquando Helvetios, vel in utroque hostili exercitu stipendia meritos esse. — τοὺς μετὰ ... Ἀρκάδας. Cf. 19, 4. — Κρῆτες. Cf. VI 43. — Αἰτωλοί. Hic igitur, etsi Athenienses patriam ipsorum aggressi erant (vid. III 94 sqq.), non dubitarunt mercede in exercitu eorum militare. — ξυνέβη δὲ τοῖς Κρησὶ ... ξυγκτίσαντας. De accusativo dativum participii excipiente cf. adn. 40, 4; de re VI 4, 3. — ἑκόντας μετὰ μισθοῦ, cum mercede sive mercede commotos (cf. adn. VI 85, 1) voluntarios. Repudiandam esse scripturam ἄκοντας cum eo apparet quod mercennarii μισθῷ πεισθέντες militant tum ex eo cognoscitur quod inde a § 9 enumerantur

'Ακαρνάνων τινὲς ἅμα μὲν κέρδει, τὸ δὲ πλέον Δη-
μοσθένους φιλίᾳ καὶ 'Αθηναίων εὐνοίᾳ ξύμμαχοι
11 ὄντες ἐπεκούρησαν. καὶ οἵδε μὲν τῷ 'Ιονίῳ κόλπῳ
ὁριζόμενοι· 'Ιταλιωτῶν δὲ Θούριοι καὶ Μεταπόν-
τιοι, ἐν τοιαύταις ἀνάγκαις τότε στασιωτικῶν και-
ρῶν κατειλημμένοι, ξυνεστράτευον, καὶ Σικελιωτῶν
Νάξιοι καὶ Καταναῖοι, βαρβάρων δὲ 'Εγεσταῖοι,
οἵπερ ἐπηγάγοντο, καὶ Σικελῶν τὸ πλέον, καὶ τῶν
ἔξω Σικελίας Τυρσηνῶν τέ τινες κατὰ διαφορὰν
Συρακοσίων καὶ 'Ιάπυγες μισθοφόροι. τοσάδε μὲν
μετὰ 'Αθηναίων ἔθνη ἐστράτευον.

1 58. Συρακοσίοις δὲ ἀντεβοήθησαν Καμαρι-
ναῖοι μὲν ὅμοροι ὄντες καὶ Γελῷοι οἰκοῦντες μετ'
αὐτούς, ἔπειτα 'Ακραγαντίνων ἡσυχαζόντων ἐν τῷ

β) τῶν Συρακοσίοις ἀντιβοηθησάντων.

§ 11. *κατειλημμένων* codd., ad quod *τῶν Θουρίων καὶ Μεταποντίων* cum Heilm. audire molestissimum est. Emend. Reisk.
Σικελῶν Vat. M. Cl. Ven. Valla, Valck. ad Phalar. p. XXIV; vulgo *Σικελιωτῶν*. Eadem vocabula confusa sunt in libris VI 103, 2 et III 115, 1, ubi vid. adn.

quorum *ἑκούσιος μᾶλλον ἢ στρατεία ἐγίγνετο.*

§ 10. *'Ακαρνάνων τινές.* Vid. VII 31, 5. — *ἅμα μὲν . . . τὸ δὲ πλέον* inter se respondent. Cf. adn. I 90, 1. III 11, 3. — *ἐν τοιαύταις . . . κατειλημμένοι,* scil. *ὥστε ἐπικουρεῖν τοῖς 'Αθηναίοις.* Ergo *τοιαῦται ἀνάγκαι στασιωτικῶν καιρῶν* est talis turbulentis temporibus effecta necessitas, ut cogerentur Atheniensibus subvenire. De *καταλαμβάνεσθαι ἔν τινι* dubitavit quidem Krueger et sine praepositione legimus *ἀναγκαίῃ καταλαμβάνεσθαι* Herodot. II 65 et alibi. At significatur in qua rerum condicione ab Atheniensibus auxilia petentibus deprehensi sint (cf. 33, 5 *καταλαμβάνουσι νεωστὶ στάσει τοὺς τῶν 'Αθηναίων ἐναντίους ἐκπεπτωκότας*) et similiter hic dictum *καταλαμβάνεσθαι ἔν τινι* atque IV 92, 1 *ἐν ᾧ ἂν χωρίῳ καταληφθῶσι.* In eandem fere sententiam atque hic *ἐν τοιαύταις ἀνάγκαις κατειλημμένοι* 33, 6 *ἐπειδήπερ ἐν τούτῳ τύχης εἰσί* dictum est. Ceterum plurimum probabilitatis habet facta transpositione *Μεταπόντιοι καὶ Θούριοι* scribendum esse. Nam 33, 5 de Thuriorum tantum seditione sermo est et Metapontii ibidem non seditionis necessitate, sed *κατὰ τὸ ξυμμαχικόν* adducti esse dicuntur, ut Atheniensibus auxilia mitterent. — *Νάξιοι . . . 'Εγεσταῖοι.* Cf. VI 98, 1 et de origine Segestanorum VI 2, 3. — *Σικελῶν τὸ πλέον.* Praeter eos *ὅσοι μὴ ἀφέστασαν* 58, 3. Cf. VI 88, 4. — *Τυρσηνῶν . . . 'Ιάπυγες.* De illis vid. VI 103, 2, de his VII 33, 4.

Cap. 58. § 1. *Καμαριναῖοι.* Cf. VI 67, 2. VII 33, 1. — *Γελῷοι.* Cf. iidem loci. — *ἡσυχαζόντων*, cum a bello abstinerent, neutri parti se adiungerent. Cf. 33, 2.

ἐπ' ἐκεῖνα ἱδρυμένοι Σελινούντιοι. καὶ οἵδε μὲν τῆς 2 Σικελίας τὸ πρὸς Λιβύην μέρος τετραμμένον νεμόμενοι· Ἱμεραῖοι δὲ ἀπὸ τοῦ πρὸς τὸν Τυρσηνικὸν πόντον μορίου, ἐν ᾧ καὶ μόνοι Ἕλληνες οἰκοῦσιν· οὗτοι δὲ καὶ ἐξ αὐτοῦ μόνοι ἐβοήθησαν. καὶ Ἑλληνικὰ μὲν ἔθνη τῶν ἐν Σικελίᾳ τοσάδε, 3 Δωριῆς τε καὶ [οἱ] αὐτόνομοι πάντες, ξυνεμάχουν, βαρβάρων δὲ Σικελοὶ μόνοι ὅσοι μὴ ἀφέστασαν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους· τῶν δ' ἔξω Σικελίας Ἑλλήνων Λακεδαιμόνιοι μὲν ἡγεμόνα Σπαρτιάτην παρεχόμενοι, νεοδαμώδεις δὲ τοὺς ἄλλους καὶ Εἵλωτας [δύναται δὲ τὸ νεοδαμῶδες ἐλεύθερον ἤδη εἶναι], Κορίνθιοι δὲ καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ μόνοι παραγενόμενοι καὶ Λευκάδιοι καὶ Ἀμπρακιῶται κατὰ τὸ ξυγγενές, ἐκ δὲ Ἀρκαδίας μισθοφόροι ὑπὸ Κορινθίων ἀποσταλέντες, καὶ Σικυώνιοι ἀναγκαστοὶ στρατεύοντες, καὶ τῶν ἔξω Πελοποννήσου Βοιωτοί.

Cap. 58. § 3. *ἐν* om. Vat.
Articulum ante *αὐτόνομοι*, quem sic positum ineptum esse patet, uncis inclusit Bekk.
δύναται . . . εἶναι non legit auctor schol. *νεοδαμώδης ὁ ἐλεύθερος παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις.* Del. Dind. praef. ad Polyb. I p. XXXVII et Herw. Stud. Thuc. p. 100.

— **ἐν τῷ ἐπ' ἐκεῖνα ἱδρυμένοι.** Vitiosam Porti interpretationem male correxit Haas.; tu exprime verbis ultra eos (a Syracusis) siti, iis ulteriores. Cf. VIII 104, 5. — **Σελινούντιοι.** Cf. VI 65, 1. 67, 2. VII 1, 3.

§ 2. **Ἱμεραῖοι.** Cf. VII 1, 3. — **μορίου** hic ut *μορίῳ* II 65, 8 del. Herw., quod apud Thuc. ubique deminutivum esset *μόριον*. Sed hoc ita tantum probatum esset, si his locis, ubi non est deminutivum, id delendum esse aliunde constaret. — **μόνοι Ἕλληνες.** Cf. VI 62, 2 et ibi adn.

§ 3. **ὅσοι μὴ ἀφέστασαν.** Cognoscuntur hi quodammodo ex VI 94, 3. VII 1, 4 sq. — **νεοδαμώδεις . . . καὶ Εἵλωτας.** Cf. 19, 3. De Neodamodibus vid. ad V 34, 1. — **καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ μόνοι παραγενόμενοι.** „Naves quidem etiam Leucadii duas, Ambraciotae vero tres praebuerant (vid. VI 104, 1); sed pedestrem quoque exercitum praeter naves soli Corinthii . . . miserant. Cf. 50, 1". Haack. — **κατὰ τὸ ξυγγενές]** *τῶν Συρακοσίων.* Schol. Corinthii et Leucadii et Ambraciotae Syracusanis cognati auxilium tulerunt, cum et Syracusani et Leucadii atque Ambraciotae coloni essent Corinthiorum. — **ἐκ δὲ Ἀρκαδίας . . . καὶ Σικυώνιοι.** Cf. 19, 4 et ibid. § 3 de Boeotis. Cur Sicyonii *ἀναγκαστοί* vocentur,

4 πρὸς δὲ τοὺς ἐπελθόντας τούτους οἱ Σικελιῶται αὐτοὶ πλῆθος πλέον κατὰ πάντα παρέσχοντο, ἅτε μεγάλας πόλεις οἰκοῦντες· καὶ γὰρ ὁπλῖται πολλοὶ καὶ νῆες καὶ ἵπποι καὶ ὁ ἄλλος ὅμιλος ἄφθονος ξυνελέγη. καὶ πρὸς ἅπαντας αὖθις ὡς εἰπεῖν τοὺς ἄλλους Συρακόσιοι αὐτοὶ πλείω ἐπορίσαντο διὰ μέγεθός τε πόλεως καὶ ὅτι ἐν μεγίστῳ κινδύνῳ ἦσαν.

1 59. Καὶ αἱ μὲν ἑκατέρων ἐπικουρίαι τοσαίδε ξυνελέγησαν, καὶ τότε ἤδη πᾶσαι ἀμφοτέροις παρῆσαν καὶ οὐκέτι οὐδὲν οὐδετέροις ἐπῆλθεν.

2 Οἱ δ' οὖν Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι εἰκότως ἐνόμισαν καλὸν ἀγώνισμα σφίσιν εἶναι ἐπὶ τῇ γεγενημένῃ νίκῃ τῆς ναυμαχίας ἑλεῖν τε τὸ στρατόπεδον ἅπαν τῶν Ἀθηναίων τοσοῦτον ὄν, καὶ μηδὲ καθ' ἕτερα αὐτούς, μήτε διὰ θαλάσσης μήτε

Οἱ Συρακόσιοι τῷ ὄντι κλῄουσι τὸν μέγαν λιμένα.

§ 4. ὁ ante ἄλλος om. omnes praeter Vat.
μέγεθος πόλεως omnes praeter Vat. D. I. pr. man. Cl.
γὰρ post ὅτι addit Vat.
Cap. 59. § 2. οἵ τε οὖν codd. Cf. adn.
καὶ οἱ ξύμμαχοι, quod agnoscit Valla, praeter Vat. omnes fere codd. om.
ἀγῶνα omnes fere praeter Vat. Sed huius scriptura praeferenda est, quod repetuntnr verba 56, 2 scripta.
τοσοῦτο Vat. Cf. sd. VI 33, 6.
ἕτερα Vat. I. pr. Cl., reliqui ἑκάτερα.

ex rebus V 81, 2 narratis explicat Arn. Cf. VII 18, 4.

§ 4. πρός ineunte hac § et paulo post non esse ad, sed pro ratione multis docet Bau. Cf. Matth. Gr. § 455 adn. 3 a. — ὅμιλος. De turba levis armaturae dici adnotat Bloomf. — πόλεως. De articulo omisso cf. adn. I 10, 2.

Cap. 59. § 1. τοσαίδε. Vides hoc pronomen hic', ut 57, 11 et ut aliquoties ὅδε, ad superiora referri. Praeterea attende vocabula ἑκάτεροι et ἀμφότεροι de iisdem dicta.

§ 2. οἱ δ' οὖν. Redit scriptor ad sententiam praecipuam capitis 56. Quod Kruegero auctore rescripsimus δ' οὖν non solum ad praegressum μέν aptissimum est, sed etiam eo commendatur quod narratio sociorum enumeratione (57. 58) interrupta iam progreditur et non separatim cogitantur Syracusani sociique, cui rei τὲ — καί iunctura conveniret, sed coniunctim. Abunde contra L. Herbst. codd. lectionem defendentem (Philol. XXIV p. 630) disputat Class. — ἐπί. Cf. adn. VI 45, 1. — μηδὲ καθ' ἕτερα, a neutra parte, neutra ratione. Cf. adn. I 67, 4 et supra 42, 6.

τῷ πεζῷ, διαφυγεῖν. ἔκλῃον οὖν τόν τε λιμένα 3
εὐθὺς τὸν μέγαν, ἔχοντα τὸ στόμα ὀκτὼ σταδίων
μάλιστα, τριήρεσι πλαγίαις καὶ πλοίοις καὶ ἀκάτοις
ἐπ' ἀγκυρῶν ὁρμίζοντες, καὶ τἆλλα, ἢν ἔτι ναυμα-
χεῖν οἱ Ἀθηναῖοι τολμήσωσι, παρεσκευάζοντο, καὶ
ὀλίγον οὐδὲν ἐς οὐδὲν ἐπενόουν.

οἱ δ' Ἀθηναῖοι βουλεύονται τὰ ἄνω τείχη ἐκλιπόντες καὶ τὰς ναῦς πάσας πληρώσαντες διαναυμαχῆσαι.

60. Τοῖς δὲ Ἀθηναίοις τήν τε ἀπόκλῃσιν 1
ὁρῶσι καὶ τὴν ἄλλην διάνοιαν αὐτῶν αἰσθομένοις
βουλευτέα ἐδόκει. καὶ ξυνελθόντες οἵ τε στρατηγοὶ 2
καὶ οἱ ταξίαρχοι πρὸς τὴν παροῦσαν ἀπορίαν τῶν
τε ἄλλων καὶ ὅτι τὰ ἐπιτήδεια οὔτε αὐτίκα ἔτι
εἶχον (προπέμψαντες γὰρ ἐς Κατάνην ὡς ἐκπλευσό-
μενοι ἀπεῖπον μὴ ἐπάγειν) οὔτε τὸ λοιπὸν ἔμελλον
ἕξειν, εἰ μὴ ναυκρατήσουσιν, ἐβουλεύσαντο τὰ μὲν
τείχη τὰ ἄνω ἐκλιπεῖν, πρὸς δὲ αὐταῖς ταῖς ναυσὶν

§ 3. ἔκλῃον, claudebant, claudere coeperunt. *Καὶ πέρας ἐν ἡμέραις τρισὶ τοῖς ἔργοις ἐπέθηκαν συντέλειαν* inquit Diod. XIII 14, 2, quem impugnat Dodw. Annal. Thuc. ad VII 51, contra quem dixerunt Wessel. ad Diod. l. d. Letr. Syrac. p. 76. Arn. Cf. sd. 70, 4. — ὀκτὼ σταδίων μάλιστα. „Secundum Arnoldi tabulam [spatium] paululo plus 1200 cubitorum („yards") est, i. e. paulo plus certe sex stadiorum." Goell. Antea articulus ita positus est ut Graece dicitur *ἔχω τὸ στόμα μέγα*. Cf. Madv. Synt. § 12. — τριήρεσι πλαγίαις („i. e. ex transverso obiectis, lateribus triremium obversis ad hostes, non frontibus" Bau.) . . . ἐπ' ἀγκυρῶν ὁρμίζοντες. Diod. l. d. *ἀκάτους τε καὶ τριήρεις, ἔτι δὲ στρογγύλας ναῦς ἐπ' ἀγκυρῶν ὁρμίσαντες καὶ σιδηραῖς ἁλύσεσι διαλαμβάνοντες*. *Ζεῦγμα* hoc opus vocatur c. 69 sq. „Posteriore quoque tempore obiecta ad ingressum catena firmissima portum magnum clausum esse cognoscimus ex Frontin. Strateg. I 5, 6." Letr. p. 76. — ὀλίγον . . . ἐπενόουν. Cf. adn. II 8, 1. Duk. ὀλίγον οὐδὲν ἐς οὐδέν interpretatur nihil parvum in ullam partem.

Cap. 60. § 2. οἱ ταξίαρχοι. De his vid. adn. IV 4, 1. „Scholiastes putat eos extra ordinem, ut in re crepera, ad consilium fuisse advocatos. Hoc satis probabile est; nam ex iis, quae VI 47 et VII 43, 1 scribit Thucydides, non alios fere quam *στρατηγοὺς* consultasse intellegi potest. [Cf. adn. 48, 1. 50, 3.] Duces Romanos idem interdum pro tempore fecisse, ut omnium ordinum centuriones in consilium adhiberent, ostendit Lipsius de Milit. Rom. II 8." Duk. — πρὸς τὴν παροῦσαν ἀπορίαν τῶν τε ἄλλων, propter praesentem difficultatem (aut si haec, id quod Krueg. recte videtur malle, ad ἐβουλ. referuntur, pro praesenti difficultate) cum ceterarum rerum. *Τέ* ita positum est, ut si scriptor vellet pergere *καὶ τῶν ἐπιτηδείων*. — τὰ . . .

ἀπολαβόντες διατειχίσματι ὅσον οἷόν τε ἐλάχιστον τοῖς τε σκεύεσι καὶ τοῖς ἀσθενοῦσιν ἱκανὸν γενέσθαι, τοῦτο μὲν φρουρεῖν, ἀπὸ δὲ τοῦ ἄλλου πεζοῦ τὰς ναῦς ἁπάσας, ὅσαι ἦσαν καὶ δυναταὶ καὶ ἁπλοώτεραι, πάντα τινὰ ἐσβιβάζοντες πληρῶσαι, καὶ διαναυμαχήσαντες, ἢν μὲν νικῶσιν, ἐς Κατάνην κομίζεσθαι, ἢν δὲ μή, ἐμπρήσαντες τὰς ναῦς πεζῇ ξυνταξάμενοι ἀποχωρεῖν ᾗ ἂν τάχιστα μέλλωσί τινος χωρίου ἢ βαρβαρικοῦ ἢ Ἑλληνικοῦ φιλίου
3 ἀντιλήψεσθαι. καὶ οἱ μέν, ὡς ἔδοξεν αὐτοῖς ταῦτα, καὶ ἐποίησαν· ἔκ τε γὰρ τῶν ἄνω τειχῶν ὑποκατέβησαν καὶ τὰς ναῦς ἐπλήρωσαν πάσας, ἀναγκάσαντες ἐσβαίνειν ὅστις καὶ ὁπωσοῦν ἐδόκει [ἡλικίας

Cap. **60.** § 2. *διατειχίσματι* Vat. M. Vulgo *διατειχισμά τι.* At non *διατείχισμα* intercipitur, sed locus, spatium *τῷ διατειχίσματι.*

ἀσθενοῦσιν Vat., reliqui et corr. Vat. *ἀσθενέσιν.* „*Ἀσθενεῖς* tantum apud recentiores scriptores, velut librorum sacrorum, ita puto legi. . . Antiquiores et meliores utuntur participio *ἀσθενῶν.* Ita Plat. Prot. 334 c et Xen. Anab. V 3, 1. Hippocrates quoque nusquam utitur voce *ἀσθενής* ad significandum aegrotum, sed tantum participio *ὁ ἀσθενέων*; *ἀσθενής* ei est invalidus, infirma valetudine utens, *ἀσθενέων*, aegrotus.“ Bloomf. in ed. 2. Certe aptius quam hoc loco *ἀσθενεῖς* dictum est 75, 3, ubi ad *καταλειπόμενοι* relatum valetudinis habitum significat; hic ad eos qui tum aegroti erant significandos praeferendum est *ἀσθενοῦσιν.*

πάσας omnes praeter Vat., quod propter *ὅσαι* non praeferendum est. Cf. III 36, 2.

τείχη τὰ ἄνω. „Munitiones superiores non significant munitiones in Epipolis factas [quas iam prius reliquerant], sed partem superiorem duplicis muri septem aut octo stadiorum [2, 4], qui per vallem ductus erat; ergo huius duplicis muri partem extremam eam, quae sub ipsas Epipolarum rupes [*κρημνόν*] maxime pertinebat et ab ora maritima longissime distabat. Plutarchus hanc superiorem operum Atticorum partem fano Herculis continentem fuisse dicit Nic. 25.“ Arn. — *ἀπολαβόντες διατειχίσματι . . . γενέσθαι*, cum muro interiecto intercepissent (s. conclusissent) quam minimum loci posset . . . sufficere. De *διατειχίσματος* voce cf. adn. III 34, 2. *Τείχει ἀπολαβεῖν* legitur IV 102, 4. — *ἁπλοώτεραι*, minus ad navigandum idoneae. De flexione vid. Lob. ad Phryn. p. 143. — *ἀπὸ δὲ τοῦ ἄλλου*, scil. quod non custodiebat.

§ 3. *ἡλικίας μετέχων.* Quos tandem propter aetatem minus idoneos fuisse censeamus?

μετέχων] ἐπιτήδειος εἶναι. καὶ ξυνεπληρώθησαν 4
νῆες αἱ πᾶσαι δέκα μάλιστα καὶ ἑκατόν· τοξότας τε ἐπ' αὐτὰς πολλοὺς καὶ ἀκοντιστὰς τῶν τε Ἀκαρνάνων καὶ τῶν ἄλλων ξένων ἐσεβίβαζον καὶ τἆλλα ὡς οἷόν τ' ἦν ἐξ ἀναγκαίου τε καὶ τοιαύτης διανοίας ἐπορίσαντο.

Νικίας οὖν τοῖς στρατιώταις παρακελεύεται.

Ὁ δὲ Νικίας, ἐπειδὴ τὰ πολλὰ ἑτοῖμα ἦν, 5
ὁρῶν τοὺς στρατιώτας τῷ τε παρὰ τὸ εἰωθὸς πολὺ ταῖς ναυσὶ κρατηθῆναι ἀθυμοῦντας καὶ διὰ τὴν τῶν ἐπιτηδείων σπάνιν ὡς τάχιστα βουλομένους διακινδυνεύειν, ξυγκαλέσας ἅπαντας παρεκελεύσατό τε πρῶτον καὶ ἔλεξε τοιάδε.

Νικίου λόγου προοίμιον.

61. „Ἄνδρες στρατιῶται Ἀθηναίων τε καὶ τῶν 1
ἄλλων ξυμμάχων, ὁ μὲν ἀγὼν ὁ μέλλων ὁμοίως κοινὸς ἅπασιν ἔσται περί τε σωτηρίας καὶ πατρίδος [ἑκάστοις οὐχ ἧσσον ἢ τοῖς πολεμίοις]· ἢν γὰρ

§ 5. ὁρῶν τοὺς Vat., ὁρῶν καὶ τούς, reliqui. Καὶ τοὺς στρατηγοὺς excidisse propter hoc καί temere suspicatur Bloomf. Nicias postea non duces et milites, sed solos milites alloquitur.

Cap. 61. § 1. ἑκάστοι (οις supra scr.) Vat. Singularem etiam Valla po-

Aetatem ad stipendia facienda legitimam omnes habebant. Procul dubio ii potissimum significantur, qui propter valetudinem (cf. ἀσθενοῦσιν § 2) idonei erant. Interpretamentum detexit Philippius in Annal. phil. a. 1881 p. 99.

§ 4. **δέκα μάλιστα καὶ ἑκατόν.** CXV triremes completas esse dicit Diod. XIII 14, 4; Thucydidem sequitur Plut. Nic. l. d. addens reliquas naves ταρσῶν ἐνδεεῖς fuisse. Add. ad 70, 4. — **ἐπ' αὐτάς**, in eas ad eas defendendas. Hinc explicatur ἐπί, pro quo Krueg. ἐς mavult. — **τῶν τε Ἀκαρνάνων.** Hi funditores optimi appellati sunt II 81, 8. — **ἐξ ἀναγκαίου τε καὶ τοιαύτης διανοίας**, pro consilio necessario (i. e. sola necessitate suggesto) et tali. „Ex τοιαύτης διανοίας, i. e. cum proelium navale inusitata ratione [de qua cf. I 49, 1] esset committendum, quippe cuius victoria non ex peritia penderet, sed ex virtute militum terrestrium in naves impositorum. De locutione ἀναγκαῖος διάνοια vid. I 61, 3. V 8, 3. VI 37, 2.“ Arn. De feminini generis flexione cf. adn. I 2, 2. Alii tamen ἐξ ἀναγκαίου interpretantur in re angusta, cui rationi nobis obstare videtur praepositio semel posita.

Cap. 61. Hanc orationem et alteram Niciae 69 laudibus praedicat Dion. Hal. p. 921. „Dictio eius solito dilucidior est et vacua ab asperitate. Est hortatio, cui admixtae sunt consolationes.“ Bloomf.

§ 1. **καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων.** Cf. adn. I 128, 5. IV 118, 5. — [**ἑκάστοις οὐχ**

κρατήσωμεν νῦν ταῖς ναυσίν, ἔστι τῳ τὴν ὑπάρ-
2 χουσάν που οἰκείαν πόλιν ἐπιδεῖν. ἀθυμεῖν δὲ οὐ
χρὴ οὐδὲ πάσχειν ὅπερ οἱ ἀπειρότατοι τῶν ἀν-
θρώπων, οἳ τοῖς πρώτοις ἀγῶσι σφαλέντες ἔπειτα
διὰ παντὸς τὴν ἐλπίδα τοῦ φόβου ὁμοίαν ταῖς
3 ξυμφοραῖς ἔχουσιν. ἀλλ' ὅσοι τε Ἀθηναίων πάρ-
εστε, πολλῶν ἤδη πολέμων ἔμπειροι ὄντες, καὶ ὅσοι
τῶν ξυμμάχων, ξυστρατευόμενοι ἀεί, μνήσθητε
τῶν ἐν τοῖς πολέμοις παραλόγων, καὶ τὸ τῆς
τύχης κἂν μεθ' ἡμῶν ἐλπίσαντες στῆναι καὶ ὡς

suit. Cf. adn. 57, 9. Potest tamen hic de singulis agminibus sociorum ex variis terris ortorum cogitari.

πάλιν G. *Πάλιν* vel *πόλιν πάλιν* commendat locus VI 69, 3. Valla: licebit nobis suam cuique civitatem *revisere*. Sed ita rursus solum *ἐπιδεῖν* 77, 7. Cf. Xen. Anab. III 2, 39.

ἧσσον ἢ τοῖς πολεμίοις]. „Num quis, qui rei discrimen et dicentis consilium perspectum habet, credat hoc eum ad suos in extremo periculo exhortandos dicere potuisse: singulis Graecorum de salute et patria non minus certamen instare quam hostibus. Longe diversa tum utrorumque erat condicio. Syracusani enim in navali proelio victores de patria et salute non amplius dubitabant: Graecis victoriae spe iam pridem abiecta id tanquam summum erat enitendum, ut perruptis portus claustris quam minimo damno domum se reciperent." Class. Symb. crit. p. 8. Et vix inter se conveniunt *ἅπασιν* et *ἑκάστοις*. Satis perspicuum est stolidi cuiusdam librarii adnotationem ad *ὁμοίως ἅπασιν* adscriptam in scriptoris verba immigrasse. Cf. Stahl. Symb. philol. Bonnens. p. 392. Cui sententiae nunc Class. quoque accedit, qui antea mutare haec verba voluit. — *ἔστι . . . ἐπιδεῖν.* Falso de rescribendo *ἔσται* Class. cogitat. Futuri enim notio quodammodo in *ἔστι* latet. Nam cui licet conspicere, is non conspicit, sed, si res ita feret, conspiciet. — *τὴν ὑπάρχουσάν που*, quam alicubi habet. Nam non certam et unam patriam Atheniensium milites habebant, sed ex diversis regionibus venerant.

§ 2. *ἔπειτα διὰ παντὸς . . . ἔχουσι*] *ἔπειτα, φησί, παντὶ τῷ χρόνῳ δυσέλπιδές εἰσι καὶ προσδοκῶσιν ὁμοίας ταῖς γεγενημέναις συμφοραῖς τὰ μέλλοντα.* Schol. Genus loquendi *ἐλπίδα τοῦ φόβου* imitari Lucianum in Tyrannic. 149 docet Duc. *Ἐλπίς* est opinio, exspectatio (vid. adn. VI 87, 4), *ἐλπὶς τοῦ φόβου* exspectatio a metu iniecta. Articuli vis haec est: *τὴν ἐλπίδα τ. φ. ἣν ἔχουσιν ὁμοίαν ταῖς ξυμφοραῖς ἔχουσιν.* „Similem incommodis, parem, congruam. [Etenim] sicut passi sunt incommoda, ita semper timent porro, eadem secutura putant." Bau.

§ 3. *μνήσθητε τῶν . . . παραλόγων.* Cf. I 78, 1 et ibi adn. — *κἂν . . . ἐλπίσαντες στῆναι.* Cf. adn. III 30, 3. — *καὶ ὡς ἀναμαχούμενοι . . .* Consecutio

ἀναμαχούμενοι ἀξίως τοῦδε τοῦ πλήθους, ὅσον αὐτοὶ ὑμῶν αὐτῶν ἐφορᾶτε, παρασκευάζεσθε.

ά. τὰ τοῖς Ἀθηναίοις ξυμπράσσοντα ἐξαριθμεῖται.

62. Ἃ δὲ ἀρωγὰ ἐνείδομεν ἐπὶ τῇ τοῦ λιμένος στενότητι πρὸς τὸν μέλλοντα ὄχλον τῶν νεῶν ἔσεσθαι καὶ πρὸς τὴν ἐκείνων ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων παρασκευήν, οἷς πρότερον ἐβλαπτόμεθα, πάντα καὶ ἡμῖν νῦν ἐκ τῶν παρόντων μετὰ τῶν κυβερνητῶν ἐσκεμμένα ἡτοίμασται. καὶ γὰρ τοξόται πολλοὶ καὶ ἀκοντισταὶ ἐπιβήσονται καὶ ὄχλος ᾧ ναυμαχίαν μὲν ποιούμενοι ἐν πελάγει οὐκ

(margin: 1 beside "62. Ἃ δὲ ... λι-"; 2 beside "... καὶ γὰρ")

§ 3. *παρεσκευάζεσθε* Vat. corrupte.

Cap. **62.** § 1. *ὑμῖν* Pal. It. Vat. F. Lugd.; sed de ducibus pronomen intellegendum est.

verborum si, quod credideris, haec est: *ἐλπίσαντες στῆναι παρασκευάζεσθε ὡς ἀναμαχούμενοι, καί*, quod interpretantur etiam, suspectum est (cf. ed. mai.), quare uncis nunc inclusum est a Bloomf. Krueger tamen iungit *ἐλπίσαντες καὶ ὡς ἀναμ.*, i. e. *καὶ προσδοκῶντες ἀναμαχεῖσθαι*. *Ἀναμάχεσθαι* esse priorem pugnam iterato proelio resarcire, altera compensare, docuit ad h. l. Abr. — *ὅσον αὐτοὶ ὑμῶν αὐτῶν ἐφορᾶτε*, scil. *τὸ πλῆθος*.

Cap. **62.** § 1. *ἐπὶ τῇ . . . στενότητι* sonant in (*bei*) . . . angustiis, et similiter *ἐν* apud *ἀρωγός* (Eur. Rhes. 638) et *βοηθός* legi docet Bloomf. in ed. 2. Kruegeri interpretatio contra displicet propter adiecta *πρὸς τὸν . . . παρασκ.* Class. I 70, 3. II 17, 2. IV 22, 3 confert. — *πρὸς τὸν . . . ἔσεσθαι*, i. e. *πρὸς τ. μέλλ. ἔσ. ὄχλ. τῶν νεῶν*. *Ὄχλος* autem *τῶν νεῶν* quaeritur utrum sit magna multitudo navium hostilium an turba navium in angustias coactarum ut I 49, 3. Illi explanationi praeter pronomen *ἐκείνων* alteri demum inciso additum obstat quod non plures, sed multo pauciores in pugna postea commissa fuerunt naves Syracusanorum (cf. adn. 70, 3) et quod ne in superiore quidem proelio navali maiore numero navium hostilium victi sunt Athenienses. Cf. adn. prox. Omnia quae sequuntur simul adversus apparatum hostium in tabulatis instructum et navium in angustiis concursum providentur, quod apparatus ille ad hunc concursum compositus erat. Cf. 36, 2—5. — *οἷς πρότερον ἐβλαπτόμεθα*. Vid. 40, 5. *Οἷς* per synesin ad *παρασκευήν* refert Haack., sed simul ad *ὄχλον* videtur spectare et neutrum genus esse; nam Athenienses prius etiam ideo victi erant, quia *διὰ πολλοῦ θορύβου καὶ οὐδενὶ κόσμῳ* obviam hostibus iverant (40, 3), magis tamen, quia *οἱ ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων ἀκοντίζοντες μεγάλα ἔβλαπτον* (40, 5).

§ 2. *καὶ ὄχλος*. Totum ad partem, sagittarios et iaculatores, adiungitur. Nam *ὄχλος* omnem multitudinem significat, qua naves complentur. De iunctura

ἂν ἐχρώμεθα διὰ τὸ βλάπτειν ἂν τὸ τῆς ἐπιστήμης τῇ βαρύτητι τῶν νεῶν, ἐν δὲ τῇ ἐνθάδε ἠναγκασμένῃ ἀπὸ τῶν νεῶν πεζομαχίᾳ πρόσφορα
3 ἔσται. ηὕρηται δ' ἡμῖν ὅσα χρὴ ἀντιναυπηγῆσαι, καὶ πρὸς τὰς τῶν ἐπωτίδων αὐτοῖς παχύτητας, ᾧπερ δὴ μάλιστα ἐβλαπτόμεθα, χειρῶν σιδηρῶν ἐπιβολαί, αἳ σχήσουσι τὴν πάλιν ἀνάκρουσιν τῆς προσπεσούσης νεώς, ἢν τὰ ἐπὶ τούτοις οἱ ἐπι-
4 βάται ὑπουργῶσιν. ἐς τοῦτο γὰρ δὴ ἠναγκάσμεθα ὥστε πεζομαχεῖν ἀπὸ τῶν νεῶν, καὶ τὸ μήτε αὐτοὺς ἀνακρούεσθαι μήτ' ἐκείνους ἐᾶν ὠφέλιμον

§ 2. *προσφορος* Ven. Cf. adn.
§ 3. *εὕρηται* codd. Cf. sdl. V 54, 1.
cum alia quae Valla, quasi *ἄλλα τε ὅσα* legerit, satis apte. Sed cf. adn. ad *καί*.
ὅσα μὴ ἀντιναυπηγεῖσθαι praeter Vat. Ven. Bas. Gr. corr. Cl. plurimi. Sed *μή* aperte falsum est et de re semel facienda praestat aoristi inf.
δή om. omnes praeter. Vat. Cf. sd. 86, 4.

cf. adn. I 116, 3, de re VII 60, 2 sqq. Class. *καὶ ὄχλος* a prioribus commate posito seiunxit interpretatus et ea re in naves multitude hominum conveniet, quorum verborum apud Th. nihil legitur nisi et multitudo hominum. Neque ullo modo opus est Herw. coniectura, qui in Mmemos l. l. *καὶ ὄχλῳ ναυμαχίαν* scribens in parenthesim redegit *καὶ ὄχλῳ . . . ἔσται* et deinde comma posuit. — *βλάπτειν . . . τῇ βαρύτητι τῶν νεῶν*, i. e. quod „turba (epibatarum nimia) impediat artem pondere navium . . . [Nimirum] quod multitudo non possit non onerare naves, praegravare et inhabiliores reddere." Bau. — *ἠναγκασμένῃ*. Schol. *κατὰ ἀνάγκην γενησομένῃ*. — *πρόσφορα ἔσται*, scil. *ἐπιβῆναι αὐτόν* (*τὸν ὄχλον*). Cf. adn. VI 17, 3. Class. eumque secutus Herw. l. l. *πρόσφορος* scripserunt, quo sane aequabilior fit oratio; sed nos inaequalitatem, quam *πρόσφορα* habet, non solum ferendam, sed vere Thucydideam esse credimus.

§ 3. *καί, und zwar*. Cf. adn. VI 101, 3. — *τῶν ἐπωτίδων αὐτοῖς*] *ἀντὶ τοῦ τῶν Συρακουσίων*. Schol. Cf. adn. III 98, 1 et de re supra 36, 2. — *ᾧπερ*. Cf. Matth. Gr. § 439. — *χειρῶν σιδηρῶν ἐπιβολαί*. De manibus ferreis vid. IV 25, 4 atque ibi adn. — *τὴν πάλιν ἀνάκρουσιν*. „Sic supra 44, 8 *τῆς πάλιν καταβάσεως*." Bloomf. De proximo singulari *τῆς . . . νεώς* distributive posito vid. ad 65, 2. — *τὰ ἐπὶ τούτοις*, quae postea requiruntur (cf. I 65, 1). „I. e. ut pugnent atque insiliant in naves manibus ferreis illigatas, ut manu rem gerant." Bau.

§ 4. *ἀνακρούεσθαι*. Cf. adn. 36, 5. — *ὠφέλιμον φαίνεται* = *ὠφέλιμον ὂν φαίνεται*. Cf. Krueg. Gr. § 56, 4 adn. 6. Exspectaveris *φαί-*

φαίνεται, ἄλλως τε καὶ τῆς γῆς πλὴν ὅσον ἂν ὁ πεζὸς ἡμῶν ἐπέχῃ πολεμίας οὔσης.

β'. παροξύνονται πρῶτον μὲν οἵ τε ἐπιβάται καὶ οἱ ναῦται, ἔπειτα μόνοι οἱ ναῦται μέτοικοι ὄντες,

63. Ὧν χρὴ μεμνημένους διαμάχεσθαι ὅσον 1
ἂν δύνησθε, καὶ μὴ ἐξωθεῖσθαι ἐς αὐτήν, ἀλλὰ
ξυμπεσούσης νηῒ νεὼς μὴ πρότερον ἀξιοῦν ἀπο-
λύεσθαι ἢ τοὺς ἀπὸ τοῦ πολεμίου καταστρώματος
ὁπλίτας ἀπαράξητε. καὶ ταῦτα τοῖς ὁπλίταις οὐχ 2
ἧσσον τῶν ναυτῶν παρακελεύομαι, ὅσῳ τῶν ἄνω-
θεν μᾶλλον τὸ ἔργον τοῦτο· ὑπάρχει δ' ἡμῖν ἔτι
νῦν γε τὰ πλείω τῷ πεζῷ ἐπικρατεῖν. τοῖς δὲ ναύ- 3
ταις παραινῶ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τῷδε καὶ δέομαι μὴ
ἐκπεπλῆχθαί τι ταῖς ξυμφοραῖς ἄγαν, τήν τε πα-
ρασκευὴν ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων βελτίω νῦν
ἔχοντας καὶ τὰς ναῦς πλείους, ἐκείνην τε τὴν ἡδο-
νὴν ἐνθυμεῖσθαι ὡς ἀξία ἐστὶ διασώσασθαι, οἳ

οὔσης
§ 4. ἐσομένης Vat.
Cap. 63. § 2. ὑμῖν codd. plerique. Sed ad Athenienses, non ad ὁπλίτας pronomen propter sententiam refertur.

νεσθαι ex ὥστε pendens; sed Th. hoc. membrum per se constare maluit.

Cap. 63. § 1. μὴ πρότερον ... ἤ. Cf. Matth. Gr. § 522, 2 a et de coniunctivo sine ἄν posito adn. VI 10, 5. — τοὺς ἀπὸ (de hoc cf. adn. II 80, 1) τοῦ ... ἀπαράξητε (Schol. εἰς τὴν θάλασσαν καταβάλητε). Dicendi genus simillimum exstat Herodot. VIII 90 τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς κ. νηὸς βάλλοντες ἀπήραξαν." Bloomf. Cf. sd. 6, 3.

§ 2. τῶν ναυτῶν. De genetivo af. adn. I 85, 1. III 83, 2. — τῶν ἄνωθεν, i. e. τῶν ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων, τῶν ἐπιβατῶν. — νῦν γε, nunc quidem, quanquam non multo post fortasse non item. — τὰ πλείω ... ἐπικρατεῖν. Cf. adn. IV 19, 2.

§ 3. ἐν τῷ αὐτῷ τῷδε, i. e. ἐν τῷ παραινεῖν (schol.) vel omnino αμα. Cf. adn. III 11, 3. — τὴν ... παρασκευὴν ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων. In superiore capite τὴν ἐπὶ τῶν καταστρ. παρασκευήν vocavit. De ἀπό tamen cf. 70, 3. — ἐνθυμεῖσθαι. Bloomfieldius invitis membranis ἐνθυμεῖσθε scripsit negans se intellegere, quomodo aliter compositio verborum constaret. Et tamen ἐνθυμεῖσθαι aptum esse ex superioribus τοῖς ναύταις παραινῶ καὶ δέομαι luce clarius est. In accusativo ἐκείνην τὴν ἡδονήν cernitur vulgaris attractio. Cf. adn. II 21, 1. — οἳ τέως Ἀθηναῖοι νομιζόμενοι. Sequitur relativum cum secunda persona iunctum, quia antea τοῖς ναύταις significant ὑμῖν τοῖς ναύταις vel quasi haec antea scripta sint. Τοὺς μετοίκους λέγει. Schol. idque recte. Nam quanquam nautarum Atheniensium multo pauciores inquilini

τέως Ἀθηναῖοι νομιζόμενοι, καὶ μὴ ὄντες, ἡμῶν τῆς τε φωνῆς τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῶν τρόπων τῇ μιμήσει ἐθαυμάζεσθε κατὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡμετέρας οὐκ ἔλασσον κατὰ τὸ ὠφελεῖσθαι ἔς τε τὸ φοβερὸν τοῖς ὑπηκόοις καὶ τὸ μὴ
4 ἀδικεῖσθαι [πολὺ πλεῖον] μετείχετε. ὥστε κοινωνοὶ μόνοι ἐλευθέρως ἡμῖν τῆς ἀρχῆς ὄντες δικαιοῦσαν

ἡμῶν E., reliqui ὑμῶν. Cf. adn.
τὸ ἀδικεῖσθαι omnes fere praeter Vat.
πλέον Vat. D. I.
§ 4. δικαίως ἂν codd., nisi quod. ἂν om. Reg. D. I. Cf. adn.

erant quam Graeci ingenui ex civitatibus maritimis et insulis orti (cf. adn. I 121, 3. 143, 1), plerosque tamen eorum, quos hic alloquitur, inquilinos fuisse ideo existimamus, quia ceteri peregrini nautae in Siciliam missi maxima ex parte effugerant. Vid. 13, 2. — καὶ μὴ ὄντες, etiamsi non eratis. — ἡμῶν τῆς τε φώνης. Reicienda est scriptura ὑμῶν, quam cum relativo οἳ iungentes interpretantur qui vestrum, quotquot de vobis. Cui rationi non solum verborum collocatio obstat, sed etiam quod adhortatio ad omnes nautas fit. Quod autem 64, 1 τοὺς Ἀθηναίους ὑμῶν dicit, non eos qui ex nautis, sed qui ex omni quae naves complet multitudine Athenienses sunt, significat. Primum enim omnes Nicias adhortatur, et nautas et milites (cf. § 2), deinde nautas, qui maxima ex parte inquilini sunt, tum ipsos Athenienses. — καὶ τῆς ἀρχῆς . . . μετείχετε, et imperii nostri propter utilitatem, quam inde percipiebatis ad timorem subiectis faciendum et evitandas iniurias, non minorem quam ipsi Athenienses partem habebatis. Socii enim Atheniensium imperio subiecti propter timorem officiose ac liberaliter cum iis agunt eosque iniuriis laedere verentur. De ὠφελεῖν ἔς τι cf. VIII 66, 5. Viam huius loci explicandi et emendandi nobis monstravit Class. Nam perspexit hoc loco alterutrum scriptoris verbis eximendum esse, aut οὐκ ἔλασσον aut πολὺ πλεῖον. Nam parem quidem utilitatem illi dici possunt ex Atheniensium imperio percepisse atque hi ipsi, sed nimium est quod eos plus timoris subiectis inicere minusque iniuriis laedi contenditur quam ipsos Athenienses, neque iniuriarum evitatio omnino separari potest ab utilitate. Quod autem Class. οὐκ ἔλασσον delet et ἔς τε τὸ φοβερὸν τοῖς ὑπηκόοις καὶ τὸ μὴ ἀδικεῖσθαι explicandi causa ad κατὰ τὸ ὠφελεῖσθαι appositum esse vult non probamus. Sic enim melius et clarius Th. omisso ἐς scripsisset τό τε φοβερὸν . . . ἀδικεῖσθαι, et οὐκ ἔλασσον quomodo addi potuerit non liquet. Hoc ipsum autem si quis per λιτότητα dictum esse opinatus est, facile interpretandi causa πολὺ πλεῖον adscripsit, quod deinde praepostere in ipsius scriptoris verba immigravit. Atque hoc iam Krueg. del. Denique ne Class. quidem ratione veri illa superlatio paene ridicula evitatur.

§ 4. ἐλευθέρως, cum libertate, nulla rè coacti.

αὐτὴν νῦν μὴ καταπροδίδοτε, καταφρονήσαντες δὲ Κορινθίων τε, οὓς πολλάκις νενικήκατε, καὶ Σικελιωτῶν, ὧν οὐδ' ἀντιστῆναι οὐδεὶς ἕως ἤκμαζε τὸ ναυτικὸν ἡμῖν ἠξίωσεν, ἀμύνασθε αὐτοὺς καὶ δείξατε ὅτι καὶ μετ' ἀσθενείας καὶ ξυμφορῶν ἡ ὑμετέρα ἐπιστήμη κρείσσων ἐστὶν ἑτέρας εὐτυχούσης ῥώμης.

τρίτον δ' οἱ 64. Τούς τε Ἀθηναίους ὑμῶν πάλιν αὖ καὶ 1

καὶ post ὅτι om. Vat.

Cap. **64.** § 1. ὑμῶν om. M., ἡ ὑμῶν Vat., in reliquis membranis paene omnibus ἡμῶν. Vulgatum ob ὑπελίπετε, quod sequitur, omnes editores retinuerunt.

Cf. VI 85, 2. — δικαιοῦσαν αὐτὴν νῦν μὴ καταπροδίδοτε, iure postulantem (cf. I 140, 1. IV 64, 2) eam (scil. ne se prodatis) nunc nolite prodere. Cum enim illi soli cum libertate Atheniensium imperii participes facti eiusque beneficiis usi sint, hoc pro debito iam officio postulat, ne se nunc derelinquant. Hac ratione inter se referunt μόνοι ἐλευθέρως et δικαιοῦσαν. Codd. plurimorum scriptura δικαίως ἂν falsa est propter ἂν imperativo additum. Si vero cum Madv. (Adv. crit. I p. 332) δικαίως ἂν . . . μὴ καταπροδιδοῖτε legeremus, οὐ pro μὴ scriptum esse oporteret (nam minus simile est quam quod huc afferri possit VI 18, 1, ubi cf. adn.) et imperativum quae sequuntur ἀμύνασθε καὶ δείξατε tuentur. Qui vero ἂν praeter optimorum et plurimorum codd. auctoritatem omisso interpretantur ex iusto vobis non licet id derelinquere, non reputaverunt Graeca verba ita sonare nolite id iuste derelinquere, pro quo dicendum esset nolite id iniuste derelinquere. Fuerunt quibus emendatio a nobis nunc ex Symb. phil. Bonn. p. 392 recepta displiceret, quod infinitivus ad δικαιοῦσαν pertinens deesset, quasi vero non saepissime ad talia infin. ex alio verbo subaudiretur (cf. Krueg. Gram. § 55, 4 adn. 11). Quid, si δεομένην αὐτὴν νῦν μὴ καταπροδίδοτε scriptum esset, quis non statim αὐτὴν μὴ καταπροδιδόναι ad δεομένην mente suppleret? Boehmii priorem coniecturam κινδυνεύουσαν non solum quod a traditis litteris nimium distat improbamus, sed etiam quod quid sibi velit μόνοι ἐλευθέρως haud facile perspicitur; certe ad κινδυνεύουσαν melius conveniret ὥστε κοινωνοὶ βεβαίας vel ἀκεραίας ἡμῖν τῆς ἀρχῆς ὄντες. Neque magis propter μόνοι ἐλευθέρως nobis placet quod postea idem praetulit δικαιώσατε . . . καταπροδιδόναι. Class. δικαίως ἂν uncis inclusit, donec emendatio inventa esset, quae sibi satisfaceret. — ἠξίωσεν, i. e. ἐτόλμησεν. Cf. adn. IV 66, 2. — ἑτέρας. Class. ἑτέρων mavult. At Krueg. V 26, 5 παρ' ἀμφοτέροις τοῖς πράγμασι confert idemque ad Dion. p. 45 sq. complura eiusmodi exempla adnotavit.

Cap. **64.** § 1. Τοὺς Ἀθηναίους ὑμῶν, qui ex vobis Athenienses sunt. — πάλιν

τάδε ὑπομιμνήσκω, ὅτι οὔτε ναῦς ἐν τοῖς νεωσοίκοις ἄλλας ὁμοίας ταῖσδε οὔτε ὁπλιτῶν ἡλικίαν ὑπελίπετε, εἴ τε ξυμβήσεταί τι ἄλλο ἢ τὸ κρατεῖν ὑμῖν, τούς τε ἐνθάδε πολεμίους εὐθὺς ἐπ' ἐκεῖνα πλευσομένους καὶ τοὺς ἐκεῖ ὑπολοίπους ἡμῶν ἀδυνάτους ἐσομένους τούς τε αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐπελθόντας ἀμύνασθαι. καὶ οἱ μὲν ἂν ὑπὸ Συρακοσίοις εὐθὺς γίγνοισθε, οἷς αὐτοὶ ἴστε οἵᾳ γνώμῃ ἐπήλθετε, οἱ δ' ἐκεῖ ὑπὸ Λακεδαιμονίοις. Ἀθηναῖοι αὐτοί.
2 ὥστε ἐν ἑνὶ τῷδε ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀγῶνι καθεστῶτες καρτερήσατε, εἴπερ ποτέ, καὶ ἐνθυμεῖσθε καθ' ἑκάστους τε καὶ ξύμπαντες ὅτι οἱ ἐν ταῖς ναυσὶν ὑμῶν νῦν ἐσόμενοι καὶ πεζοὶ τοῖς Ἀθηναίοις εἰσὶ [καὶ νῆες] καὶ ἡ ὑπόλοιπος πόλις

πλευσομένους Vat. Aug. Cl. Ven. T. Reg. Marc. F. Lugd. I., πλευσωμένους It., πλευσουμένους reliqui. Apud Th. et πλευσουμένους et πλευσομένους admittitur. Cf. Stahl. Quaest. gram. p. 19.
ὑμῶν Vat.

§ 2. ἑκάστους καὶ ξύμπαντες Vat. At cf. I 36, 3. II 64, 3.
ἡ cum Vat. multi codd. om.

αὐ. Cf. adn. 46. — ἡλικίαν, iuventutem. Cf. adn. VI 24, 3. — εἴ τε ... κρατεῖν ὑμῖν] εὐφημότατα ᾐνίξατο τὴν ἧτταν. Schol. Videndum igitur, ne insiticium sit ἄλλο ἢ τὸ κρατεῖν. Tum ad τούς τ' ... ἐσομένους mente repetendum est ὑπομιμνήσκω. — ἐπ' ἐκεῖνα, i. e. ἐπὶ τὰ ἐκεῖ sive τὰ οἴκοι ὑμῖν. Cf. Pflugk. ad Eur. Alc. 866. — τοὺς τε αὐτοῦ, scil. ὄντας πολεμίους.

§ 2. ὑπὲρ ἀμφοτέρων, de utrisque, et iis qui hic et iis qui domi sunt. Sunt iidem qui antehac οἱ μέν — οἱ δέ distinctione secernuntur. — ὅτι οἱ ἐν ταῖς ναυσὶν ... Ἀθηνῶν. Quoniam οἱ ἐν ταῖς ναυσίν non possunt naves esse, Herw. in Mnemos. nov. ser. VIII p. 302 correxit ὅτι ἐπὶ τοῖς ἐν ταῖς ναυσὶν ... ἐσομένοις: „in manibus eorum, qui in navibus vestris mox erunt, esse Atheniensibus et pedestres copias et navales et reliquam civitatem et magnum nomen Athenarum.“ Sed ab huius loci sententia alienum est in manibus (i. e. in potestate) esse. Adscriptum putamus καὶ νῆες ab inepto quodam librario ad interpretandum καὶ πεζοί εἰσι, quod valet non solum classiarios, sed etiam pedites esse. — οἱ ... ὑμῶν νῦν ἐσόμενοι, qui vestrum nunc in navibus erunt. Pars enim τὸ διατείχισμα 60, 2 custodituri erant. — ἡ ὑπόλοιπος πόλις. Cf. quae 77, 7 Nicias dicit ἄνδρες γὰρ πόλις, καὶ οὐ τείχη οὐδὲ νῆες ἀνδρῶν κεναί. —

καὶ τὸ μέγα ὄνομα τῶν Ἀθηνῶν, περὶ ὧν, εἴ τίς τι ἕτερος ἑτέρου προφέρει ἢ ἐπιστήμῃ ἢ εὐψυχίᾳ, οὐκ ἂν ἐν ἄλλῳ μᾶλλον καιρῷ ἀποδειξάμενος αὐτός τε αὐτῷ ὠφέλιμος γένοιτο καὶ τοῖς ξύμπασι σωτήριος."

οἱ Συρακόσιοι ἀντιπαρασκευάζονται, καὶ οἱ τε στρατηγοὶ καὶ Γύλιππος παρακελεύονται αὐτοῖς.

65. Ὁ μὲν Νικίας τοσαῦτα παρακελευσάμενος 1 εὐθὺς ἐκέλευε πληροῦν τὰς ναῦς. τῷ δὲ Γυλίππῳ καὶ τοῖς Συρακοσίοις παρῆν μὲν αἰσθάνεσθαι, ὁρῶσι καὶ αὐτὴν τὴν παρασκευήν, ὅτι ναυμαχήσουσιν οἱ Ἀθηναῖοι, προηγγέλθη δ' αὐτοῖς καὶ ἡ ἐπιβολὴ τῶν σιδηρῶν χειρῶν, καὶ πρός τε τἆλλα 2 ἐξηρτύσαντο ὡς ἕκαστα καὶ πρὸς τοῦτο· τὰς γὰρ πρῴρας καὶ τῆς νεὼς ἄνω ἐπὶ πολὺ κατεβύρσωσαν, ὅπως ἂν ἀπολισθάνοι καὶ μὴ ἔχοι ἀντιλαβὴν ἡ

Ἀθηναίων Dan. et Vat., in quo tamen ναίων litteris superscriptum νῶν.
τε ἑαυτῶι Vat.
Cap. 65. § 1. τοσάδε Vat., quod interdum etiam ad superiora spectare vidimus in adn. 59, 1.

περὶ ὧν cum ἀποδειξάμενος iungenda esse docet Bau., qui in consequenti ἀποδειξάμενος notionem τοῦ ἀγωνίζεσθαι vult inesse. Certe περὶ ὧν sonant pro quibus (peditibus et reliqua civitate et magno nomine Athenarum). Paulo post attende suavem aequabilitate sermonis verborum collocationem τίς τι ἕτερος ἑτέρου, ut apud Plat. ἄλλο ἄλλῳ μηδὲν μηδενί (Soph. 251 d). — ἀποδειξάμενος. Estne se ostentans an audiendum est τὴν ἐπιστήμην ἢ εὐψυχίαν? Hoc verius videtur.
Cap. 65. § 1. ἡ ἐπιβολὴ (i. e. ἡ μέλλουσα ἔσεσθαι ἐπιβολὴ) τῶν σιδηρῶν χειρῶν. Cf. 62, 3, ubi pluralis ἐπιβολαί reperitur, ut plerumque, ubi cum plurali χειρῶν coniungitur. Cf. Poll. I 120. Sed singularis sic legitur Zon. Ann. IX 12 p. 237.
§ 2. τῆς νεὼς ἄνω ἐπὶ πολύ. Τῆς νεὼς „pro νεὼς ἑκάστης rarior locutio, at cuius exemplum in promptu est 62, 3 πρὸς τὰς τῶν ἐπωτίδων παχύτητας, ᾧπερ μάλιστα ἐβλαπτόμεθα, χειρῶν σιδηρῶν ἐπιβολαί, αἳ σχήσουσι τὴν πάλιν ἀνάκρουσιν τῆς προσπεσούσης νεώς." Wass., qui aliena exempla singularis collective positi (cf. adn. II 4, 2. III 15, 2. al.) addidit. „Cf. Bernh. Synt. p. 58 sq. Huic loco similis est solus is, quem primum excitavit Wass. Vid. etiam Xen. Cyr. II 1, 25. Cf. Krueg. ad Anab. III 5, 11." Hertl. Add. adn. I 14, 3. II 52, 4. Genetivus autem suspensus est ex ἐπὶ πολύ formula. Cf. adn. I 1, 2. — κατεβύρσωσαν, ὅπως cet. Cf. Poll. I 120 πρὸς δὲ τὰς ἐπιβολὰς αὐτῶν [τῶν σιδηρῶν χειρῶν] ἀντεσοφίζοντο βύρσας προσηλοῦντες πρὸς τὰ τοιχίσματα τῶν νεῶν, ὅπως ὁ σίδηρος ὀλισθαίνῃ πρὸς τὸ ἀντίτυπον ἀντιλαβὴν οὐκ ἔχων. — ὅπως ἂν ἀπολισθάνοι. Cf. adn. VI 91, 4.

3 χεὶρ ἐπιβαλλομένη. καὶ ἐπειδὴ ἑτοῖμα πάντα ἦν,
παρεκελεύσαντο ἐκείνοις οἵ τε στρατηγοὶ καὶ Γύλ-
ιππος καὶ ἔλεξαν τοιάδε.
1 66. „Ὅτι μὲν καλὰ τὰ προειργασμένα καὶ
ὑπὲρ καλῶν τῶν μελλόντων ὁ ἀγὼν ἔσται, ὦ Συ-
ρακόσιοι καὶ ξύμμαχοι, οἵ τε πολλοὶ δοκεῖτε ἡμῖν
εἰδέναι (οὐδὲ γὰρ ἂν αὐτῶν οὕτως προθύμως ἀντ-
ελάβεσθε), καὶ εἴ τις μὴ ἐπὶ ὅσον δεῖ ᾔσθηται,
2 σημανοῦμεν. Ἀθηναίους γὰρ ἐς τὴν χώραν τήνδε
ἐλθόντας πρῶτον μὲν ἐπὶ τῆς Σικελίας καταδου-
λώσει, ἔπειτα δέ, εἰ κατορθώσειαν, καὶ τῆς Πε-
λοποννήσου τε καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, καὶ ἀρ-
χὴν τὴν ἤδη μεγίστην τῶν τε πρὶν Ἑλλήνων καὶ
τῶν νῦν κεκτημένους, πρῶτοι ἀνθρώπων ὑπο-
στάντες τῷ ναυτικῷ, ᾧπερ πάντα κατέσχον, τὰς
μὲν νενικήκατε ἤδη ναυμαχίας, τὴν δ' ἐκ τοῦ
3 εἰκότος νῦν νικήσετε. ἄνδρες γὰρ ἐπειδὰν ᾧ
ἀξιοῦσι προύχειν κολουθῶσι, τό γ' ὑπόλοιπον
αὐτῶν τῆς δόξης ἀσθενέστερον αὐτὸ ἑαυτοῦ ἐστιν
ἢ εἰ μηδ' ᾠήθησαν τὸ πρῶτον, καὶ τῷ παρ' ἐλ-

ἐν τῷ λόγῳ οὖν πρῶτον μὲν ἀποφαίνουσιν ὅτι καλά ἐστι καὶ μεγίστην ἐλπίδα παρέχοντα τὰ προειργασμένα, δι' ἃ οἱ Ἀθηναῖοι πεπόνθασιν.

§ 3. πάντα ἑτοῖμα omnes praeter Vat., qua collocationis inconstantia audaciori coniectori vocabulum πάντα suspectum fiat. Cf. adn. II 3, 4.

Cap. **66.** § 1. οὕτως αὐτῶν omnes praeter Vat.
§ 2. ἔπειτ' εἰ omnes praeter Vat., qui iidem τε post Πελοποννήσου om. Cf. 84, 2. VIII 32, 1.
ἤδη, quod proximo νῦν bene respondet, ex Vat. inseruit Bekk.
§ 3. ἀκολουθῶσι Vat. et nonnulli depravati, vulgo κολουσθῶσι. At vid. Kuehn. Ind. verb. anom. et Krueg. ibid.
τό γε λοιπόν Vat.

§ 3. οἵ τε στρατηγοὶ καὶ Γύλιππος, cum ipsorum duces tum Gylippus. Cf. 69, 1.
Cap. **66.** § 1. Ὅτι καλὰ τὰ προειργασμένα. De ἐστί sic omisso cf. adn. IV 126, 1. — αὐτῶν, τῶν προειργασμένων καὶ τῶν μελλόντων. Cf. 59, 2. 3.
§ 2. Ἀθηναίους. Pendet ab ὑποστάντες. — ὑποστάντες ... κατέσχον. Port.: sustinuistis classe, qua illi cuncta obtinuerunt. Sententiae causa Arn. comparat IV 92, 3. — ἐκ τοῦ εἰκότος. Sic iterum 68, 3. Cf. Matth. Gr. p. 1334 et adn. I 51, 2.
§ 3. αὐτὸ ἑαυτοῦ ... ἢ εἰ cet. Vid. Matth. Gr. § 452 et § 468, 6. — ᾠήθησαν. Simul audi προύχειν. Cf. adn. V 63, 1. — τὸ πρῶτον, ab initio. Cf. 15, 1. — τῷ παρ'

πίδα τοῦ αὐχήματος σφαλλόμενοι καὶ παρὰ ἰσχὺν τῆς δυνάμεως ἐνδιδόασιν· ὃ νῦν Ἀθηναίους εἰκὸς πεπονθέναι.

ἔπειτα ὅτι τὰ σφέτερα ἀκμάζει καὶ τήν τε ἀντιμίμησιν τῆς παρασκευῆς

67. Ἡμῶν δὲ τό τε ὑπάρχον πρότερον, ᾧπερ 1
καὶ ἀνεπιστήμονες ἔτι ὄντες ἀπετολμήσαμεν, βεβαιότερον νῦν, καὶ τῆς δοκήσεως προσγεγενημένης αὐτῷ [τὸ] κρατίστους εἶναι, εἰ τοὺς κρατίστους

Cap. **67.** § 1. *ὑμῶν* plerique codd., quod propter *ἀπετολμήσαμεν* reiciendum est.
καὶ ante *τῆς δοκήσεως* om. It. Aug. Cass. M. aliique nonnulli.

ἐλπίδα . . . σφαλλόμενοι. Cf. IV 62, 3 *τῷ παρ' ἐλπίδα μὴ χαλεπῶς σφαλλέσθω* et ibi adn. Cum autem *τῷ παρ' ἐλπίδα* non possint significare praeter spem, sed *τῷ ἀνελπίστῳ, ἀπροσδοκήτῳ,* genetivus *τοῦ αὐχήματος* neglecta concinnitate alterius membri iungendus est cum *σφαλλόμενοι.* Certe qui hanc inaequalitatem haud ferendam esse putant, eos aut *τῷ* delere oportet aut *τῷ . . . σφαλλομένοι* ita accipere quasi scriptum sit *τῷ . . . σφάλλεσθαι* vel *τῷ . . . σφαλλομένῳ.* Nam Heilmanni coniecturam *καί τῳ . . . σφαλλόμενοι* vix quisquam probabit. — *παρὰ ἰσχὺν τῆς δυνάμεως ἐνδιδόασιν,* etiam infra potentiae vires animos demittunt. „*Ἰσχὺς τῆς δυνάμεως* videatur quidem esse redundantia orationis, sed *ἰσχύς* proprie est vox mediae significationis et valet id quod quis *ἰσχύει.*“ Bloomf., qui confert verba Philon. de Mund. *ἀήττητός ἐστι κατὰ πολλὴν ἰσχύος ῥώμην.* Add. *ἰσχύος κράτος* Soph. Phil. 594 et *τὸ κράτος τῆς ἰσχύος αὐτοῦ* Paul. ad Eph. 1, 19.

Cap. **67.** § 1. *τὸ ὑπάρχον πρότερον,* id quod prius nobis fuit, i. e. animus prius nobis insitus. Krueger tamen pristinam potentiam vult esse, quam interpretationem falsam esse infra *διπλασία ἑκάστου ἡ ἐλπίς* ostendit. — *ἀπετολμήσαμεν.* Pro hoc Weidn. Parerg. p. 15 *ἀντετολμήσαμεν* coni. Sed recte Class. *ἀποκινδυνεύειν* V 81, 5 comparari iussit, cui addi potest *ἀποπειρᾶσαι* 36, 1. — *τῆς δοκήσεως,* existimatione, opinione. Cf. II 35, 2. — [*τὸ*] *κρατίστους εἶναι,* scil. *ἡμᾶς,* quod ex insequenti *ἐνικήσαμεν* suppletur. Non intellegimus cur Herw. l. l. accus. *κρατίστους* soloecum putaverit. Ceterum aut *τοῦ* scribendum aut *τὸ* omittendum est. Perperam enim huc afferuntur locorum 36, 5 et VIII 87, 3 corruptae lectiones et Soph. Ant. 235 *τῆς ἐλπίδος γὰρ ἔρχομαι δεδραγμένος τὸ μὴ παθεῖν ἂν ἄλλο πλὴν τὸ μόρσιμον,* ubi accusativum *τὸ παθεῖν* ideo positum existimant, quia *τῆς ἐλπίδος δεδραγμένος* valeant idem quod *ἐλπίζων.* Nam similis interpretatio hic non admittitur et facilius ea hoc Sophoclis quoque loco putamus *τοῦ* restituere. Ipse enim Sophocles *ΤΟ* antiquo more scripsit, quod falso *τό* pro *τοῦ* lectum est. Prorsus alienum ab hoc loco est *ἐπέσχον* inf., cui *τό* additum est, post se habens II 81, 4. VII 33, 2, quos locos Class. affert. — *εἰ . . . ἐνικήσαμεν,* quod vicimus.

καὶ τὸ πλῆθος τῶν Ἀθηναίων οὐ δεῖ φοβεῖσθαι.

ἐνικήσαμεν, διπλασία ἑκάστου ἡ ἐλπίς· τὰ δὲ
πολλὰ πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις ἡ μεγίστη ἐλπὶς με-
2 γίστην καὶ τὴν προθυμίαν παρέχεται. τά τε τῆς
ἀντιμιμήσεως αὐτῶν τῆς παρασκευῆς ἡμῶν τῷ
μὲν ἡμετέρῳ τρόπῳ ξυνήθη τέ ἐστι καὶ οὐκ ἀνάρ-
μοστοι πρὸς ἕκαστον αὐτῶν ἐσόμεθα· οἱ δ', ἐπει-
δὰν πολλοὶ μὲν ὁπλῖται ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων
παρὰ τὸ καθεστηκὸς ὦσι, πολλοὶ δὲ καὶ ἀκον-
τισταί, χερσαῖοι ὡς εἰπεῖν Ἀκαρνᾶνές τε καὶ ἄλλοι
ἐπὶ ναῦς ἀναβάντες, οἳ οὐδ' ὅπως καθεζομένους
χρὴ τὸ βέλος ἀφεῖναι εὑρήσουσι, πῶς οὐ σφα-
λοῦσί τε τὰς ναῦς καὶ ἐν σφίσιν αὐτοῖς πάντες,
οὐκ ἐν τῷ αὐτῶν τρόπῳ κινούμενοι, ταράξονται;
3 ἐπεὶ καὶ τῷ πλήθει τῶν νεῶν οὐκ ὠφελήσονται,
εἴ τις καὶ τόδε ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἴσαις ναυμαχήσει,
πεφόβηται· ἐν ὀλίγῳ γὰρ πολλαὶ ἀργότεραι μὲν ἐς
τὸ δρᾶν τι ὧν βούλονται ἔσονται, ῥᾷσται δὲ ἐς τὸ

§ 2. ἕκαστον Vat., ἑκάστην Ar. Chr., τὴν ἕκαστον M., τὴν ἑκάστην reliqui.
ἐν τῷ ἑαυτῶν Vat., ἐν τῷ αὐτῷ Pal. Ven. Lugd. Gr. M. I. m.

Cf. adn. III 9, 2. — διπλασία ἑκάστου (scil. ἡμῶν) ἡ ἐλπίς, quod ad confirmatum priorem animum δόκησις illa accessit.

§ 2. τὰ τῆς ἀντιμιμήσεως ... ἡμῶν. „I. e. τὰ ἐν οἷς ἀντιμιμοῦνται ἡμᾶς [vel potius τὴν παρασκευὴν ἡμῶν]." Bloomf. De re cf. 62, 2. 3. — ἀνάρμοστοι, imparati. — ἀκοντισταὶ χερσαῖοι] ὡς ἐν τῇ πρώτῃ [I 142, 7] θαλασσίους εἶπε τοὺς ἐμπειρίαν ἔχοντας τῶν ναυτικῶν, οὕτως ἄρτι χερσαίους οὐ τοὺς ἠπειρώτας, ἀλλὰ τοὺς ἀπείρους θαλάσσης λέγει. Schol. „Propr. χερσαίους, terrestres, velut animalia χερσαῖα, terrae tantum adsueta, aquae ignara." Bau. Improprium usum hic ὡς εἰπεῖν (cf. adn. I 1, 2) indicat. „Contemptim [igitur] dictum est, ut cum nostri nautae landsmen vel land-lopers dicunt. [Sine contemptu] Eur. Androm. 457 ναύτην ἔθηκεν ἀντὶ χερσαίου κακόν, Lycophr. Cass. 480 ἀγρότης χερσαῖος." Bloomf. De re cf. 60, 4 et ibi adn. — ὅπως καθεζομένους ... ἀφεῖναι, quomodo sedentes (sive inter sedendum) telum emittere oporteat. Nempe in terra cum procursu (cf. Liv. XXXIV 39, 3) soliti erant iaculari. — σφαλοῦσι, in calamitatem adducent. — ἐν σφίσιν αὐτοῖς. Cf. adn. IV 25, 9. VI 77, 1. — οὐκ ἐν τῷ αὐτῶν τρόπῳ κινούμενοι] οὐ κατὰ τὸ σύνηθες ἕκαστος ἐπὶ τῶν νεῶν κινούμενοι. Schol. De ἐν praep. vid. Matth. Gr. § 577 p. 1343 et adn. I 97, 2. — ταράξονται. Ita iam 36, 6.

§ 3. ἐν ὀλίγῳ. Cf. adn. II 84, 1. — ἐς τὸ βλάπτεσθαι.

βλάπτεσθαι ἀφ' ὧν ἡμῖν παρεσκεύασται. τὸ δ' 4
ἀληθέστατον γνῶτε ἐξ ὧν ἡμεῖς οἰόμεθα σαφῶς πεπύσθαι· ὑπερβαλλόντων γὰρ αὐτοῖς τῶν κακῶν καὶ βιαζόμενοι ὑπὸ τῆς παρούσης ἀπορίας ἐς ἀπόνοιαν καθεστήκασιν οὐ παρασκευῆς πίστει μᾶλλον ἢ τύχης ἀποκινδυνεῦσαι οὕτως ὅπως δύνανται, ἵν' ἢ βιασάμενοι ἐκπλεύσωσιν ἢ κατὰ γῆν μετὰ τοῦτο τὴν ἀποχώρησιν ποιῶνται, ὡς τῶν γε παρόντων οὐκ ἂν πράξαντες χεῖρον.

τέλος δὲ ἐς ὀργὴν προ-

68. Πρὸς οὖν ἀταξίαν τε τοιαύτην καὶ τύχην 1

§ 4. ἀποκινδυνεύσει codd. Cf. adn.
πράξαντες It. Aug. M., reliqui πράξοντες. Cf. sd. V 15, 2.

Cf. Matth. Gr. § 535 b extr. — ἀφ' ὧν ... παρεσκεύασται. De attractione rariore vid. Matth. Gr. § 473 adn. 1. Krueg. § 51, 10 adn. 3, de ἀπό, pro quo in schol. deterius ὑπό legitur, adn. 29, 1.

§ 4. ὑπερβαλλόντων. De intransitivo huius verbi usu cf. adn. II 35, 2 et Monk. ad Eur. Alc. 1082. — καὶ βιαζόμενοι. De καί cf. adn. I 65, 1. — ἐς ἀπόνοιαν ... ἀποκινδυνεῦσαι. „Ostendent acutiores, quomodo [si codd. lectionem ἀποκινδυνεύσει servemus] ordinari possint haec verba, ut ex iis commodus sensus eliciatur. Ego non video, sed suspicor scholiasten legisse ἀποκινδυνεῦσαι. Hoc multo clariorem reddit sententiam et oratio apte in hunc modum procedit: ἐς ἀπόνοιαν καθεστήκασιν ἀποκινδυνεῦσαι οὕτως ὅπως δύνανται, οὐ μᾶλλον πίστει παρασκευῆς ἢ τύχης, eo dementiae venerunt, ut non tam apparatu suo quam incerta fortunae alea confisi periculum, quocunque modo possunt, facere velint." Duk. Quanquam scholiastes scribens οὐ τῇ παρασκευῇ δηλονότι πιστεύοντες, ἀλλὰ διακινδυνεῦσαι σπεύδοντες ἐπὶ τῇ τύχῃ τὸ μᾶλλον ποιοῦνται totum enuntiatum Thucydideum magis mutavit, quam ut eum ἀποκινδυνεῦσαι legisse iure ex eius verbis colligas, tamen Dukeri emendatio pro certa habenda est. Nam confidentia in apparatu posita omnino aliena est a desperatione; fortunae autem periclitationem non huius causam esse patet, sed potius desperationem, quae ex rerum angustiis oritur, periclitandi; tum vero recepta demum illa emendatione οὕτως ὅπως δύνανται habent quocum iungantur. — ὡς τῶν γε παρόντων ... χεῖρον, quod praesenti quidem rerum condicione peius (cf. adn. VI 89, 5) se non essent habituri.

Cap. 68. § 1. Πρὸς οὖν ἀταξίαν ... Plerumque quidem προσμίσγειν τινί dicitur; sed προσμίσγειν πρός τινα de amico certe congressu iam 22, 1 legimus, atque de hostili non minus rectum est quam προσβάλλειν πρός τινα, μάχεσθαι πρός τινα, similia multa, et significatur illo πρός id adversus (cf. VI 58, 1), pro quo apud verba pugnandi Latine etiam cum dixeris. Nomina autem abstracta ἀταξία atque ἀναρχία pro concretis quae vo-

ἀνδρῶν ἑαυτὴν παραδεδωκυῖαν πολεμιωτάτων ὀργῇ προσμίξωμεν, καὶ νομίσωμεν ἅμα μὲν νομιμώτατον εἶναι πρὸς τοὺς ἐναντίους οἳ ἂν ὡς ἐπὶ τιμωρίᾳ τοῦ προσπεσόντος δικαιώσωσιν ἀποπλῆσαι τῆς γνώμης τὸ θυμούμενον, ἅμα δὲ ἐχθροὺς ἀμύνασθαι ἐκγενησόμενον ἡμῖν, [καὶ] τὸ λεγόμενόν που ἥδιστον εἶναι. ὡς δὲ ἐχθροὶ καὶ ἔχθιστοι, πάντες ἴστε, οἵ γε ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ἦλθον δουλωσόμενοι, ἐν ᾧ, εἰ κατώρθωσαν, ἀνδράσι μὲν ἂν τὰ ἄλγιστα προσέθεσαν, παισὶ δὲ καὶ γυναιξὶ τὰ ἀπρεπέστατα, πόλει δὲ τῇ πάσῃ τὴν αἰσχίστην ἐπίκλησιν. ἄγονται οἱ Συρακόσιοι καὶ ξύμμαχοι.

2 (ἥδιστον εἶναι. ὡς δὲ ἐχθροὶ …)

Cap. 68. § 1. ἐγγενησόμενον omnes praeter Vat. Cf. adn. καὶ om. I. nec expressit Valla.

cantur sunt posita. Vid. adn. VI 86, 3. — ὀργῇ προσμίξωμεν. „Liv. XXI 41, 10 itaque vos ego, milites, non eo solum animo, quo adversus alios hostes soletis, pugnare velim, sed cum indignatione quadam atque ira. Iram enim [plerumque] a bello quoque et pugna alienam veterum prudentia habuit.“ Bau. Cf. Thuc. I 122, 1. Xen. Hist. Gr. V 3, 7. Sen. de Ir. I 11, 1 sq. Cic. Tusc. IV 19, 43 et contra ibi 22, 50. Similiter apud Thuc. θυμῷ I 49, 3, ὀργῇ V 70. — καὶ νομίσωμεν ἅμα μὲν . . . θυμούμενον. Haec complures olim male intellexerunt. „Omnis error interpretum inde ortus est, quod οἳ ad superius ἐναντίους rettulerunt. Coniungendum est cum νομιμώτατον, cuius praedicati omnia ea quae sequuntur πρὸς τοὺς ἐναντίους οἳ ἂν . . . δικαιώσωσιν ἀποπλῆσαι τ. γν. τὸ θυμ. sunt subiectum. *Es ist vollkommen rechtmäszig* (i. e. *der handelt vollkommen rechtmäszig*), *wer gegen einen Feind* . . . Secundum haec constituenda est interpunctio. Ad confirmandam autem hanc enodationem relego ad adn. II 44, 1.“ Heilm. Cf. ibi a nobis adnotata. Similia sunt de quibus dictum est IV 18, 4. — ὡς . . . προσπεσόντος, cum ab (hoste) aggresso ultionem repetere sibi videantur. Cf. adn. VI 45. — ἀποπλῆσαι. Cf. Plat. Gorg. 503 c. Legg. 717 d. Similiter ἐκπιμπλάναι III 82, 8. — τὸ θυμούμενον. Cf. II 59, 3. Eur. Hec. 303. adn. I 90, 2. — ἐκγενησόμενον, fore ut nobis contingat. Hoc ad sententiam aptius est quam ἐγγενησόμενον, fore ut nobis liceat. Participium cum νομίσωσι cohaerere existima. Cf. enim Matth. Gr. § 555 adn. 4 et Xen. Anab. VI 6, 24, ac praeterea reputa participium non cum ipso illo verbo copulatum esse, sed inde simile ἐνθυμηθῶμεν repeti posse, sicut contra propter eandem causam VI 78, 1 post ἐνθυμηθήτω transitus factus est a participio ad infinitivum. — τὸ λεγόμενόν που ἥδιστον εἶναι, id quod (τὸ ἐχθροὺς ἀμύνασθαι) fere dicitur suavissimum esse. — ἐχθροὶ καὶ ἔχθιστοι. Cf. adn. 48, 4.

§ 2. ἐν ᾧ] ἐν τῷ δουλώσασθαι ἡμᾶς. Schol. Cf. adn. II 35, 2. III 84, 2. — τὴν

ἀνθ' ὧν μὴ μαλακισθῆναί τινα πρέπει, μηδὲ τὸ 3
ἀκινδύνως ἀπελθεῖν αὐτοὺς κέρδος νομίσαι (τοῦτο μὲν γάρ, καὶ ἐὰν κρατήσωσιν, ὁμοίως δράσουσι)· τὸ δὲ πραξάντων ἐκ τοῦ εἰκότος ἃ βουλόμεθα τούσδε τε κολασθῆναι καὶ τῇ πάσῃ Σικελίᾳ καρπουμένῃ καὶ πρὶν ἐλευθερίαν βεβαιοτέραν παραδοῦναι, καλὸς ὁ ἀγών. καὶ κινδύνων οὗτοι σπανιώτατοι οἳ ἂν ἐλάχιστα ἐκ τοῦ σφαλῆναι βλάπτοντες πλεῖστα διὰ τὸ εὐτυχῆσαι ὠφελῶσιν."

Νικίας αὖθις τοῖς ἑαυτοῦ παραινεῖ.

69. Καὶ οἱ μὲν τῶν Συρακοσίων στρατηγοὶ 1
καὶ Γύλιππος τοιαῦτα καὶ αὐτοὶ τοῖς σφετέροις στρατιώταις παρακελευσάμενοι ἀντεπλήρουν τὰς ναῦς εὐθὺς ἐπειδὴ καὶ τοὺς Ἀθηναίους ᾔσθάνοντο. ὁ δὲ Νικίας ὑπὸ τῶν παρόντων ἐκπεπληγμέ- 2
νος καὶ ὁρῶν οἷος ὁ κίνδυνος καὶ ὡς ἐγγὺς ἤδη [ἦν], ἐπειδὴ καὶ ὅσον οὐκ ἔμελλον ἀνάγεσθαι, καὶ νομίσας, ὅπερ πάσχουσιν ἐν τοῖς μεγάλοις ἀγῶσι,

§ 3. πραξάντων ἡμῶν Vat. ex interpr. Cf. adn.
καρπουμένην Vat., quod si pro passivo accipitur, obscurius est. Nec opus est, dummodo ἐλευθερίαν bis cogites. Vid. Matth. Gr. § 634, 1.
ὠφελοῦσι omnes praeter Vat.
Cap. 69. § 2. ἦν om. Vat. Cf. adn. IV 126, 1 et adn. VI 29, 1.

αἰσχίστην ἐπίκλησιν, scil. δουλείας.

§ 3. μαλακισθῆναι. Cf. adn. II 43, 6. III 37, 2. — ἀκινδύνως, „sine periculo, quod inferant nobis; ita ut nobis nil praeterea damni aut periculi inferant." Bau. — τοῦτο, scil. τὸ ἀπελθεῖν. — τὸ δέ cet. Cohaerent τὸ δὲ κολασθῆναι καλὸς ὁ ἀγών. Potuit igitur omitti articulus τό. Cf. II 89, 10. — πραξάντων. Ἡμῶν facillime e βουλόμεθα. auditur. Cf. adn. 67, 1. Perperam Krueg. αὐτῶν audit. — ἐκ τοῦ εἰκότος, ut verisimile est. Vid. adn. 66, 2. — παραδοῦναι, scil. ἡμᾶς.

Cap. 69. Proximum locum c. 69—72 in Attica recepit Iacobs. Pugnae navalis, de qua cf. Diod. XIII 15 sqq. et Plut. Nic. 25, descriptionem imitatus est Dio Cass. XLIX 7 sqq. Dionysius p. 874 magnopere laudat narrationem huius proelii.

§ 1. ἐπειδὴ καὶ τοὺς Ἀθηναίους ᾔσθάνοντο] πληροῦντας δηλονότι τὰς ναῦς. Schol. Cf. Krueg. Gr. § 56, 16 adn. 1 et adn. III 16, 4.

§ 2. οἷος. Frustra ὅσος Herw. in Mnem. nov. ser. VIII p. 302. Cf. VIII 2, 4. — ὅσον οὐκ. Cf. adn. I 36, 1. — πάσχουσιν] οἱ ἄνθρωποι δηλονότι. Schol. Paulo post τέ proprie post ἔργῳ collocandum erat; sed cf. adn. I 16. —

πάντα τε ἔργῳ ἔτι σφίσιν ἐνδεᾶ εἶναι καὶ λόγῳ [αὐτοῖς] οὔπω ἱκανὰ εἰρῆσθαι, αὖθις τῶν τριηράρχων ἕνα ἕκαστον ἀνεκάλει, πατρόθεν τε ἐπονομάζων [καὶ αὐτοὺς ὀνομαστὶ] καὶ φυλήν, ἀξιῶν τό τε καθ' ἑαυτόν, ᾧ ὑπῆρχε λαμπρότητός τι, μὴ προδιδόναι τινὰ καὶ τὰς πατρικὰς ἀρετάς, ὧν ἐπιφανεῖς ἦσαν οἱ πρόγονοι μὴ ἀφανίζειν, πατρίδος τε τῆς ἐλευθερωτάτης ὑπομιμνήσκων καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἀνεπιτάκτου πᾶσιν ἐς τὴν δίαιταν ἐξουσίας, ἄλλα τε λέγων ὅσα ἐν τῷ τοιούτῳ ἤδη τοῦ καιροῦ ὄντες ἄνθρωποι οὐ πρὸς τὸ δοκεῖν τινι ἀρχαιολογεῖν φυλαξάμενοι εἴποιεν ἄν, καὶ ὑπὲρ ἁπάντων παραπλήσια ἔς τε γυναῖκας καὶ παῖδας καὶ θεους πα-

ὄντος praeter It. et Vat. plerique alii libri. „Recte habet ὄντες, ut 33, 6 ἐπειδήπερ ἐν τούτῳ τύχης εἰσί." Arn. Ἐν τῷ τοιούτῳ τοῦ καιροῦ ut κατὰ τοῦτο τοῦ καιροῦ 2, 4.

λόγῳ . . . εἰρῆσθαι. „Non abundat λόγῳ, sed opp. ἔργῳ, concinnitati datum. Cf. II 46, 1." Bau. Add. adn. I 22, 1. Pronomen αὐτοῖς ita additum est, quasi non iisdem et res et verba minus sufficere videantur. „Nec dubium operam perdidisse Arnoldum in defendendo αὐτοῖς post σφίσιν prorsus supervacuo." L. Dind. praef. ad Polyb. I p. XLVIII. — πατρόθεν τε ἐπονομάζων] Ὅμηρος [Il. X 68]· πατρόθεν ἐκ γενεῆς ὀνομάζων ἄνδρα ἕκαστον. Schol. Philippius in Annal. phil. a. 1881 p. 99 ὀνομαστί ex 70, 2 dicit additum esse. Sed debebat praeterea etiam καί αὐτούς pro subditiciis habere. Nusquam enim ἐπονομάζειν non plus quam ὀνομάζειν valet, sed, cum alibi sit aut cognominare (I 13, 4. II 29, 3) aut nomen ex aliqua re imponere (VI 2, 4), hic procul dubio ἐπὶ τῷ ὀνόματι ὀνομάζειν, i. e. praeter ipsorum nomen nominare, significat, ut in Plat. Lys. 204 a ἔτι πατρόθεν ἐπονομάζεται. Ad hanc igitur huius verbi vim indicandam καὶ αὐτοὺς ὀνομαστί adscriptum est. Plena haec appellatio sollemnitatem ac gravitatem habet. — ὧν = τούτους ὧν. — τῆς . . . ἐξουσίας. Cf. Periclis verba II 37, 2. — ἄλλα τε λέγων superioribus participiis ἀξιῶν . . . πατρίδος τε . . . ὑπομιμνήσκων tertium adiungitur. — οὐ πρὸς τὸ δοκεῖν . . . φυλαξάμενοι, non caventes, ne cui obsoleta videantur dicere. Rarum est φυλάσσεσθαι πρός τι. Invenitur etiam apud Plut. Moral. 976 d. — καὶ ὑπὲρ ἁπάντων . . . προφερόμενα, quamvis ad omnia (*für alles.* Cf. Krueg. Gr. 68, 28 adn. 3), i. e. ad omne genus adhortationum, similiter . . . proferantur. Significatur hunc locum communem esse. Quod adverbio reddidimus adiectivum παραπλήσια praedicati vice fungens ad προφερόμενα refertur; de καί participio addito cf. VI 16, 6 et de ἐς praepos. adn. V 75, 3. Propter vim praep. ὑπέρ non credimus ὑπὲρ ἁπάντων

τρόφους προφερόμενα, ἀλλ' ἐπὶ τῇ παρούσῃ ἐκπλήξει ὠφέλιμα νομίζοντες ἐπιβοῶνται.

ἔπειτα ἄρχεται ἡ μεγίστη καὶ τελευταία ναυμαχία,

3 Καὶ ὁ μὲν οὐχ ἱκανὰ μᾶλλον ἢ ἀναγκαῖα νομίσας παρῃνῆσθαι, ἀποχωρήσας ἦγε τὸν πεζὸν πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ παρέταξεν ὡς ἐπὶ πλεῖστον ἐδύνατο, ὅπως ὅτι μεγίστη τοῖς ἐν ταῖς ναυσὶν ὠφελία ἐς τὸ θαρσεῖν γίγνοιτο. 4 ὁ δὲ Δημοσθένης καὶ Μένανδρος καὶ Εὐθύδημος (οὗτοι γὰρ ἐπὶ τὰς ναῦς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ἐπέβησαν) ἄραντες ἀπὸ τοῦ ἑαυτῶν στρατοπέδου εὐθὺς ἔπλεον πρὸς τὸ ζεῦγμα τοῦ λιμένος καὶ τὸν καταληφθέντα διέκπλουν, βουλόμενοι βιάσασθαι ἐς τὸ ἔξω.

προσφερόμεναι Vat. Sed cf. sd. III 59, 2.

§ 3. καὶ pro ἢ It. Laur. Marc. Aug. Pal. M. m. Cl. Ven. G. K.

§ 4. Εὔδημος plerique libri praeter Vat. et Vall. At vid. 16, 1 cl. Plut. Nic. c. 20. Diod. XIII 13.

καταληφθέντα Mosqu. et Valla vertens fauces portus praeoccupatas praeclusasque, ne illac exiretur; reliqui codd. καταλειφθέντα (sic etiam Vat., sed γρ. παραλειφθέντα) aut παραλειφθέντα, quod etiam schol. (τουτέστι παρελέλειπτο ὥστε μὴ ἐζεῦχθαι) legit et exstat apud Dionys. p. 874, correctum tamen, ut videtur, ex libris Thucydideis (cf. adn. III 82, 1. sd. V 86), aut παραληφθέντα. Cf. adn.

in omnibus occasionibus posse valere. Badham. in Adhort. p. 26 καίπερ ὑφ' ἁπάντων coni., quod, cum iam ἄνθρωποι omnes in universum homines significet, ad sententiam inutile est. — ἀλλ' . . . ἐπιβοῶνται, sed . . . obtestantes clamitant, ad ὅσα refertur.

§ 3. οὐχ ἱκανὰ μᾶλλον ἢ ἀναγκαῖα] ἀναγκαῖα μᾶλλον ἤπερ ἱκανά. Schol. Cf. adn. I 91, 2. — ἀποχωρήσας, ex contione digressus.

§ 4. στρατηγοί iunge cum ἐπέβησαν: *als Feldherrn.* — τὸ ζεῦγμα τοῦ λιμένος. „Thucydides ita vocat opus Syracusanorum, quo fauces magni portus clauserant τριήρεσι πλαγίαις καὶ πλοίοις καὶ ἀκάτοις 59, 3 instar pontis navalis, quem ζεῦγμα vocant Graeci.“ Duk. — καὶ τὸν καταληφθέντα διέκπλουν, occupatum exitum. Relictam esse partem exitus, quae non clauderetur, neque antea memoratum neque per se probabile est (cur enim hoc factum esse putemus?) et refutari videtur verbis 70, 2 ἐπειρῶντο λύειν τὰς κλῄσεις. Itaque scripturam καταληφθέντα praetulimus. De voce διέκπλους exitum significante cf. Plut. Nic. 24 ἀπέκλεισαν τὸν διέκπλουν de eadem re dictum, Herod. IV 179. VII 36. Plat. Criti. 115 e. Eundem mox 70, 1 ἔκπλουν dicit. Non supervacaneum est additum καὶ τὸν καταληφθέντα διέκπλουν, ut Herw. l. l. putat, sed cuius rei causa ζεῦγμα factum sit in memoriam revocat. — βιάσασθαι ἐς τὸ ἔξω, vi erumpere. Cf. adn. I 63, 1.

1 70. *Προεξαγαγόμενοι δὲ οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ναυσὶ παραπλησίαις τὸν ἀριθμὸν καὶ πρότερον, κατά τε τὸν ἔκπλουν μέρει αὐτῶν ἐφύλασσον καὶ κατὰ τὸν ἄλλον κύκλῳ λιμένα, ὅπως πανταχόθεν ἅμα προσπίπτοιεν τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ὁ πεζὸς ἅμα αὐτοῖς παρεβοήθει ᾗπερ καὶ αἱ νῆες κατίσχοιεν. ἦρχον δὲ τοῦ ναυτικοῦ τοῖς Συρακοσίοις Σικανὸς μὲν καὶ Ἀγάθαρχος, κέρας ἑκάτερος τοῦ παντὸς ἔχων, Πυθὴν δὲ καὶ οἱ Κορίνθιοι τὸ*
2 *μέσον. ἐπειδὴ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι Ἀθηναῖοι προσ-*

ἡ ἐπὶ πολὺ καρτερωτάτη καὶ ἰσόρροπός ἐστι.

Cap. **70.** § 1. *προεξαναγόμενοι* Dionys. p. 875 ex librarii vitio. Aoristus enim requiritur. Cf. praeterea adn.

αὐτοῖς ἅμα omnes praeter Vat. Cf. III 17, 1.

παρεβοήθει Dion. l. l., codd. *παραβοηθῇ, παραβοηθεῖ, παραβοηθοῖ.* Cf. adn.

§ 2. *καὶ* post *δὲ* habent Pal. Cl. Mosqu. Ven. et Dionys. l. l. *δὲ* omittens, reliqui codd. om., praeterea Vat. etiam *οἱ ἄλλοι* om., quod reliqui libri cum Dionys. tuentur. Cf. adn.

Cap. **70.** § 1. *Προεξαγαγόμενοι*, provecti, priores vela dantes. Frustra Class. *προεξαναγαγόμενοι.* Nam *ἐξάγεσθαι* de navibus dici posse et *ἐξαγωγή* ostendit ab Herod. IV 179 pariter dictum, quod exemplum cur Class. dubium vocet ne suspicari quidem possumus, et activum *ἐπεξάγειν* eodem modo 52, 2 usurpatum. — *ναυσὶ παραπλησίαις . . . καὶ πρότερον*, eodem fere navium numero atque antea (52, 1), i. e. navibus tot fere numero, quot antea habuerant; nam Diodoro XIII 14, 4 teste triremes habuerant LXXIV. Cf. ad § 4 et de *καί* adn. V 104, 1. — *καὶ κατὰ . . . λιμένα.* Naves non in medio portu, sed ad litus circumcirca excubias agebant impressionis undique faciendae causa. — *καὶ παρεβοήθει.* „Absurdum est dicere illos naves collocasse circa portum, ut copiae pedestres eas adiuvarent, cum supra nihil dictum sit de copiis pedestribus.“ Arn. Ut enim hoc consilium intellegeretur, sciendum esset has copias circa portum in statione fuisse. Itaque Arn. et Class., qui commode II 90, 3 confert, secuti nunc Dionysii scripturam recepimus. — *Πυθὴν δὲ . . . τὸ μέσον.* Propter collocationem verborum *ἦρχον τοῦ ναυτικοῦ τοῖς Συρακ.* et propter responsionem mutuam particularum *μὲν . . . δέ* audiendum videatur *ἔχοντες*; cum tamen sententiae magis conveniat *εἶχον*, hic quoque statuenda erit synchysis. Cf. adn. I 38, 5. VII 3, 4. De Pythene cf. VI 104, 1.

§ 2. *οἱ ἄλλοι Ἀθηναῖοι.* Cf. 61, 1 et Plat. Alc. 112 b *τοῖς τε Ἀχαιοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις Τρωσίν.* Etiam contra Vat. *οἱ ἄλλοι* retinuimus. Quis enim haec de suo addidisset? Class., qui *ἄλλοι* Vat. secutus omisit et praeter eiusdem auctoritatem *οἱ* retinuit, contra rationem videtur peccare. — *προσέμισγον*,

ἐμισγον τῷ ζεύγματι, τῇ μὲν πρώτῃ ῥύμῃ ἐπιπλέ-
οντες ἐκράτουν τῶν τεταγμένων νεῶν πρὸς αὐτῷ,
καὶ ἐπειρῶντο λύειν τὰς κλῄσεις· μετὰ δὲ τοῦτο
πανταχόθεν σφίσι τῶν Συρακοσίων καὶ ξυμμάχων
ἐπιφερομένων οὐ πρὸς τῷ ζεύγματι ἔτι μόνον ἦν ἡ
ναυμαχία, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν λιμένα ἐγίγνετο, καὶ
ἦν καρτερὰ καὶ οἵα οὐχ ἑτέρα τῶν προτέρων. πολ- 3
λὴ μὲν γὰρ ἑκατέροις προθυμία ἀπὸ τῶν ναυτῶν
ἐς τὸ ἐπιπλεῖν, ὁπότε κελευσθείη, ἐγίγνετο, πολλὴ
δὲ ἡ ἀντιτέχνησις τῶν κυβερνητῶν καὶ ἀγωνισμὸς
πρὸς ἀλλήλους· οἵ τε ἐπιβάται ἐθεράπευον, ὁπότε
προσπέσοι ναῦς νηί, μὴ λείπεσθαι τὰ ἀπὸ τοῦ
καταστρώματος τῆς ἄλλης τέχνης· πᾶς τέ τις ἐν
ᾧ προσετέτακτο αὐτὸς ἕκαστος ἠπείγετο πρῶτος
φαίνεσθαι. ξυμπεσουσῶν δὲ ἐν ὀλίγῳ πολλῶν νεῶν 4
(πλεῖσται γὰρ δὴ αὗται ἐν ἐλαχίστῳ ἐναυμάχησαν·
βραχὺ γὰρ ἀπέλιπον ξυναμφότεραι διακόσιαι γε-

ἦν ante *ἡ ναυμαχία* perperam omnes praeter Vat. om. Nam non tum primum ad portum fiebat pugna navalis, sed iam antea exorta erat, ut ex superioribus cognoscitur.

§ 3. *ἡ* om. Cl. Ven. Dan. Cf. adn. *ὁπότε* Vat. M. Cl. Ven. b., reliqui *ὅτε*.

appropinquabant. Cf. adn. I 46, 3. — *τῶν τεταγμένων νεῶν πρὸς αὐτῷ.* De collocatione verborum cf. adn. I 109, 4 et Krueg. Gr. § 50, 10 adn. 2. — *τὰς κλῄσεις,* claustra iunctis navibus (59, 3) effecta. — *σφίσι.* Cf. adn. I 20, 1.

§ 3. *ἀπό.* Cf. adn. I 37, 1. — *ὁπότε κελευσθείη.* Ὑπὸ τῶν κελευστῶν, de quibus praeter § 6 cf. adn. II 84, 3. — *ἡ ἀντιτέχνησις.* Articulo hanc *ἀντιτέχνησιν*, quoniam in omnibus pugnis navalibus exhibeatur, ut notam significari censet Krueg. de Authent. Anab. p. 43. — *ἐθεράπευον,* curabant. Cf. adn. IV 67, 3. — *τὰ ἀπὸ τοῦ καταστρώματος.* „Hoc scholiastes et Portus de ipsis *ἐπιβάταις*, qui in tabulatis erant [I 49, 1], intellegunt. Stephanus vertit: operam dabant, ut circa ea, quae e tabulatis gerenda erant, non minor industria et sedulitas adhiberetur. Nihil obstat, quominus sic quoque accipi possit.“ Duk. Recte Iacobs. *der Kampf auf dem Verdecke* et Arn. *the service on deck.* De *ἀπό* cf. Matth. Gr. § 596, 5 b et supra 63, 3. — *διακόσιαι.* Atheniensium CX 60, 4, de Syracusanis vid. ad § 1. Viderentur ergo XVI de numero CC deesse, nisi 60, 4 *μάλιστα* additum esset et paulo plures numeraret Diod.

νέσθαι), αἱ μὲν ἐμβολαὶ διὰ τὸ μὴ εἶναι τὰς ἀνα-
κρούσεις καὶ διέκπλους ὀλίγαι ἐγίγνοντο, αἱ δὲ
προσβολαί, ὡς τύχοι ναῦς νηὶ προσπεσοῦσα ἢ διὰ
τὸ φεύγειν ἢ ἄλλῃ ἐπιπλέουσα, πυκνότεραι ἦσαν.
5 *καὶ ὅσον μὲν χρόνον προσφέροιτο ναῦς, οἱ ἀπὸ*
τῶν καταστρωμάτων τοῖς ἀκοντίοις καὶ τοξεύμασι
καὶ λίθοις ἀφθόνως ἐπ' αὐτὴν ἐχρῶντο· ἐπειδὴ
δὲ προσμίξειαν, [οἱ ἐπιβάται] ἐς χεῖρας ἰόντες ἐπει-
6 *ρῶντο ταῖς ἀλλήλων ναυσὶν ἐπιβαίνειν. ξυνετύγ-*
χανέ τε πολλαχοῦ διὰ τὴν στενοχωρίαν τὰ μὲν ἄλ-
λοις ἐμβεβληκέναι, τὰ δὲ αὐτοὺς ἐμβεβλῆσθαι, δύο
τε περὶ μίαν καὶ ἔστιν ᾗ καὶ πλείους ναῦς κατ'
ἀνάγκην ξυνηρτῆσθαι, καὶ τοῖς κυβερνήταις τῶν

§ 4. *ἐκβολαὶ* in plerisque libris et apud Dion. Hal. p. 876. Cf. adn.

ἔτυχον Vat., quare Burg. *ἔτυχεν*, quod certe *ἐτύγχανε* esse debebat.

φυγεῖν cum Dionys. l. l. It. Aug. M. et aliquot alii.

Cf. adn. 60, 4 et 72, 1. — *ἐμβολαί.* „Ἐμβολή est impetus navis rostro factus modo iusto et ex praeceptis artis [cf. adn. II 89, 8], προσβολή latius patens significat navis cum navi concursum sive casu sive consilio sive latere adversus latus factum." Arn. In *ἐμβολῆς* explicatione consentiens Iacobsius *προσβολήν* concursum fortuitum vult esse, quae vis etsi per se non inest, hic adiectis *ὡς τύχοι . . . ἐπιπλέουσα* atque *ἐμβολαῖς* exemptis efficitur. — *ἀνακρούσεις*. Cf. VII 36, 5. — *διέκπλους*. Cf. adn. I 49, 3. — *ἢ διὰ τὸ φεύγειν ἢ . . . ἐπιπλέουσα.* Cf. Matth. Gr. § 632, 4, etsi is non iusto loco hoc exemplum posuit. Prorsus conspirant VI 17, 3 *ἢ ἐκ τοῦ λέγων πείθειν ἢ στασιάζων*.

§ 5. *προσφέροιτο*] *ἀντὶ τοῦ προσήλαυνεν*. Schol. — [*οἱ ἐπιβάται*] auctore Pluygersio (Mnemos. XI p. 96) delemus, quoniam iidem sunt atque *οἱ ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων*. Nam falso Class. distinguere inter *ἐπιβάτας* proprie dictos et iaculatores sagittariosque § 3 ostendit, unde cognoscitur omnes, qui praeter nautas et gubernatores in navibus erant, *ἐπιβάτας* fuisse. Leguntur verba etiam apud Dionys. p. 877, sed illata procul dubio ex interpolata librorum Thucydideorum scriptura. — *ταῖς . . . ναυσὶν ἐπιβαίνειν.* Insolentior syntaxis. Cf. Matth. Gr. § 402, 5 a. Krueg. ad Arri. V 1, 3. (Cum genet. III 106, 2. I 103, 1. IV 116, 2, cum *ἐπί* et accus. I 111, 2. VII 69, 4. II 25, 4.)

§ 6. *ἐμβεβληκέναι.* Bene Portus ut impressionem facerent. Cf. II 91, 3 *ἡ Ἀττικὴ ναῦς τῇ διωκούσῃ Ἀρκαδίᾳ ἐμβάλλει μέσῃ*. De passiva forma cf. 34, 5 et Krueg. Gr. § 52, 4 adn. 1. — *κατ' ἀνάγκην*, necessitate coactas (57, 5), cum discedere non possent. —

*μὲν φυλακὴν τῶν δ' ἐπιβουλήν, μὴ καθ' ἓν ἕκα-
στον, κατὰ πολλὰ δὲ πανταχόθεν, περιεστάναι, καὶ
τὸν κτύπον μέγαν ἀπὸ πολλῶν νεῶν ξυμπιπτου-
σῶν ἔκπληξίν τε ἅμα καὶ ἀποστέρησιν τῆς ἀκοῆς
ὧν οἱ κελευσταὶ φθέγγοιντο παρέχειν. πολλὴ γὰρ* 7
*δὴ ἡ παρακέλευσις καὶ βοὴ ἀφ' ἑκατέρων τοῖς κε-
λευσταῖς κατά τε τὴν τέχνην καὶ πρὸς τὴν αὐτίκα
φιλονικίαν ἐγίγνετο, τοῖς μὲν Ἀθηναίοις βιάζεσθαί
τε τὸν ἔκπλουν ἐπιβοῶντες καὶ περὶ τῆς ἐς τὴν
πατρίδα σωτηρίας νῦν, εἴ ποτε καὶ αὖθις, προ-
θύμως ἀντιλαβέσθαι, τοῖς δὲ Συρακοσίοις καὶ ξυμ-
μάχοις καλὸν εἶναι κωλῦσαί τε αὐτοὺς διαφυγεῖν
καὶ τὴν οἰκείαν ἑκάστους πατρίδα νικήσαντας ἐπαυ-*

§ 6. *μέγαν* om. Dion. Hal. l. l. „A Thuc. profectum esse codicum consensus testatur. Noli obicere posituram; nam post *κτύπον* incidendum et ad *μέγαν* intellegendum est *ὄντα*.“ Krueg. Cf. adn.

τῶν νεῶν libri pauciores. Cum plerisque, inter quos Vat., articulum om. Dionys. p. 877.

§ 7. *ἡ* ante *παρακέλευσις* om. omnes praeter Vat., ante *βοὴ* habet Dionys. l. l.

κατά τε cum Dionys. l. l. Vat. et, ut videtur, Valla, qui tum ... tum posuit; reliqui codd. *τε* om.

κατὰ πολλά, multiplicia vel multipliciter. — *περιεστάναι*. „Propr. circumstare, ut *κίνδυνος*, *ἀνάγκη* [cf. adn. III 54, 5. VI 61, 4], hic obvenire.“ Iacobs. Vid. adn. I 76, 4. — *τὸν κτύπον μέγαν*. De collocatione verborum praeter sd. cf. adn. I 49, 5 et Krueg. Gr. § 50, 11 adn. 1. *Μέγαν* iungendum cum *ἀπὸ ... ξυμπιπτουσῶν*.

§ 7. *κατά τε ... φιλονικίαν*, et ex arte et propter praesentem vincendi contentionem, i. e. quas vel ars (*τῶν κελευστῶν*) vel praesens concertatio postulabat. — *ἐπιβοῶντες*] *Τὸ ἐπιβοῶντες συντασσόμενον τῷ „πολλὴ γὰρ δὴ παρακέλευσις ἀφ' ἑκατέρων τοῖς κελευσταῖς“ ἐσχημάτισται. ἦν γὰρ κατὰ φύσιν [τὸ] πολλὰ γὰρ δὴ οἱ κελευσταὶ ἀλλήλοις παρεκελεύοντο.* Schol. Cf. adn. 42, 2. — *περὶ τῆς ... ἀντιλαβέσθαι*. Verbum *ἀντιλαβέσθαι* absolute positum est, ut II 8, 1. VIII 106, 5; *περί* autem eodem modo dictum ut 72, 2. Deinde *τῆς ἐς τὴν πατρίδα σωτηρίας* ad locutionem *ἐς τὴν πατρίδα σῴζεσθαι* conformatum est. — *εἴ ποτε καὶ αὖθις*, si unquam alias, si unquam in posterum. Cf. *εἴπερ ποτέ* IV 55, 2. VII 64, 2. Male Classen sic interpunxit: *νῦν, εἴ ποτε, καὶ αὖθις*, cui interpunctioni vides obstare collocationem et *καί*. — *ἐπαυξῆσαι*. Frustra Bloomf. corroborare interpretatur (cf. adn. II 36, 3), cum sit augere, amplificare.

8 ξῆσαι. καὶ οἱ στρατηγοὶ προσέτι ἑκατέρων, εἴ τινά που ὁρῷεν μὴ κατ' ἀνάγκην πρύμναν κρουόμενον, ἀνακαλοῦντες ὀνομαστὶ τὸν τριήραρχον ἠρώτων, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι, εἰ τὴν πολεμιωτάτην γῆν οἰκειοτέραν ἤδη τῆς οὐ δι' ὀλίγου πόνου κεκτημένης θαλάσσης ἡγούμενοι ὑποχωροῦσιν, οἱ δὲ Συρακόσιοι, εἰ οὓς σαφῶς ἴσασι προθυμουμένους [Ἀθηναίους] παντὶ τρόπῳ διαφυγεῖν, τούτους αὐτοὶ φεύγοντας φεύγουσιν.

1 71. Ὅ τε ἐκ τῆς γῆς πεζὸς ἀμφοτέρων ἰσορρόπου τῆς ναυμαχίας καθεστηκυίας πολὺν τὸν ἀγῶνα καὶ ξύστασιν τῆς γνώμης εἶχε, φιλονικῶν διάθεσις τοῦ πεζοῦ.

§ 8. δι' ἀνάγκην Vat. At hoc nusquam apud Th. legitur, sed κατ' ἀνάγκην (III 58, 2. IV 19, 2. 63, 2. VI 10, 2. VII 57, 5. 70, 6. VIII 2, 3. 38, 3), ἐξ ἀνάγκης (III 40, 3. VI 44, 1. VII 27, 4), ὑπὸ ἀνάγκης (III 32, 2), ξὺν ἀνάγκῃ (III 40, 6), δι' ἀνάγκης (VII 48, 5).

γῆν om. Dionys. l. l.

πόνου, quod ad sententiam aptissimum est, cum Dionys. l. l. habet Vat. legeruntque Valla et schol., qui τῆς ... θαλάσσης sic interpretatur: τῆς μετὰ πολλοῦ πόνου κεκτημένης θαλάσσης, τουτέστιν ἧς ἐγένοντο ἄρχοντες μετὰ πολλῶν πόνων θαλαττοκρατήσαντες; reliqui codd. om.

ὑποχωροῦσιν Vat., quod se subducere, sensim abire, significans egregie convenit superioribus πρύμναν κρούεσθαι. Sic πρύμναν κρουόμενον ὑποχωρεῖν I 54, 2. III 78, 3. Reliqui codd. ἀποχωροῦσιν.

Alterum εἰ om. Vat.

Cap. 71. § 1. ἀμφότερον Vat.

ξύνταξιν corrupte Plut. de Glor. Athen. p. 367. Cf. adn.

§ 8. μὴ κατ' ἀνάγκην, sine necessitate. Cf. adn. IV 130, 6. V 8, 3. — ἠρώτων. Paulo aliae interrogationes proponuntur a Diod. XIII 17, 1. — κεκτημένης, passive. Vid. adn. I 123, 1. — [Ἀθηναίους] suspectum iam Dukero recte del. Class. et Pluyg. l. l. Quod apud Dionys. p. 878 legitur, non maioris momenti est quam οἱ ἐπιβάται § 5 apud eundem additum.

Cap. 71. § 1. ξύστασιν τῆς γνώμης εἶχε. Ex schol. ἀντὶ τοῦ ... τὰς διανοίας συνετέταντο Duker ξύντασιν legendum esse coniecit, quod commendat etiam Reisk. ad Dion. Sed σύστασις apud Herod. VI 117. VII 167 et Plat. Legg. 833a συνώνυμον est ἀγῶνι et simillimum est apud Eur. Hipp. 983 μένος μὲν ξύστασίς τε σῶν φρενῶν (cf. Alc. 797 τοῦ σκυθρωποῦ καὶ συνεστῶτος φρένων) et ipsum Th. imitatus Cass. Dio XLIX 9, 3 ἀντιπάλου ἐπὶ πολὺ τῆς μάχης γενομένης ἰσορρόπῳ καὶ αὐτοὶ συστάσει τῆς γνώμης συνέσχοντο scripsit. Est igitur ξύστασις

μὲν ὁ αὐτόθεν περὶ τοῦ πλείονος ἤδη καλοῦ, δεδιότες δὲ οἱ ἐπελθόντες μὴ τῶν παρόντων ἔτι χείρω πράξωσι. πάντων γὰρ δὴ ἀνακειμένων τοῖς 2
Ἀθηναίοις ἐς τὰς ναῦς ὅ τε φόβος ἦν ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος οὐδενὶ ἐοικὼς καὶ διὰ τὸ * * ἀνώμαλον καὶ τὴν ἔποψιν τῆς ναυμαχίας ἐκ τῆς γῆς ἠναγκάζοντο ἔχειν. δι' ὀλίγου γὰρ οὔσης τῆς θέας καὶ 3
οὐ πάντων ἅμα ἐς τὸ αὐτὸ σκοπούντων, εἰ μέν τινες ἴδοιέν πῃ τοὺς σφετέρους ἐπικρατοῦντας,

§ 2. δι' αὐτὸ Ven. et corr. Cl., quod legendum proposuit Bekk. stabiliens locis IV 55, 4. V 115, 2. VII 6, 3. VIII 88. Sed cf. adn.

§ 3. καὶ ἁπάντων Vat. D. I., et negationem Valla quoque ignorat.

τῆς γνώμης animi contentio. — ὁ αὐτόθεν. Audiendum πεζός et significatur ὁ Συρακόσιος πεζός. — δεδιότες δὲ οἱ ἐπελθόντες. Cf. Matth. Gr. § 562, 1 adn. 1. Krueg. § 56, 9 adn. 1. — χείρω. Χεῖρον legebatur 67, 4 et aptius videri potest, cum non ne deteriora facerent, sed ne deteriore fortuna uterentur dicendum sit, cui in positivo respondet κακῶς πράξωσι, non κακά. Sed cf. adn. V 9, 9.

§ 2. πάντων ... ἀνακειμένων ... ἐς τὰς ναῦς. Propr. cum omnia ... in navibus reposita essent. Cf. Matth. Gr. § 578 a. adn. V 84, 3. Per translationem haec significant „πάσης τῆς ἐλπίδος αὐτοῖς ἐν ταῖς ναυσὶν οὔσης." (Schol.) — καὶ διὰ τὸ ... ἔχειν. Haec sententiam non praebere in propatulo est. Bekk. igitur δι' αὐτό maluit, quod in Attic. ed. 6 recepit Iacobs., αὐτό referens ad enuntiatum πάντων ἀνακειμένων ἐς τὰς ναῦς. At propterea, quod omnis fortuna eorum in navibus posita erat, anxium quidem et sollicitum, sed non inaequalem adspectum pugnae habebant. Deinde mutilatum esse hunc locum facile cognoscitur. Simulatque enim post διὰ τὸ lacunam statuisti, quae deinde sequuntur intellegi possunt. Itaque Goeller ἀγχώμαλον ante ἀνώμαλον excidisse suspicatus est pro ancipiti certamine id accipiens, cui opinioni favet § 4 ἕως ἀγχώμαλα ἐναυμάχουν. Sed cum dicatur diversum etiam adspectum pugnae fuisse, antea aliquid commemoratum esse oportet, quod non anceps, sed item diversum fuerit. Melius igitur Arn. secuti talia fere excidisse putabimus qualia ἀνώμαλον τῶν ξυμβαινόντων vel τῶν γιγνομένων. Minus recte sententiarum conexum nobis videtur Class. perspexisse, qui ἀνώμαλον τῆς τάξεως supplens pro diversis locis, quibus milites dispositi erant, diversas res vult conspectas esse. Sed adspectus diversitas non ad res pertinet, quae conspiciebantur, sed ad diversos animorum motus, quibus conspicientes afficiebantur. Nam insequentibus verbis explicatur pro rerum quas conspiciebant diversitate etiam animos conspicientium diverse affectos esse. Lacuna etiam apud Dionys. p. 879.

§ 3. δι' ὀλίγου. Cf. adn.

ἀνεθάρσησάν τε ἂν καὶ πρὸς ἀνάκλησιν θεῶν μὴ στερῆσαι σφᾶς τῆς σωτηρίας ἐτρέποντο· οἱ δ' ἐπὶ τὸ ἡσσώμενον βλέψαντες ὀλοφυρμῷ τε ἅμα μετὰ βοῆς ἐχρῶντο καὶ ἀπὸ τῶν δρωμένων τῆς ὄψεως καὶ τὴν γνώμην μᾶλλον τῶν ἐν τῷ ἔργῳ ἐδουλοῦντο· ἄλλοι δὲ καὶ πρὸς ἀντίπαλόν τι τῆς ναυμαχίας ἀπιδόντες, διὰ τὸ ἀκρίτως ξυνεχὲς τῆς ἁμίλλης καὶ τοῖς σώμασιν αὐτοῖς ἴσα τῇ δόξῃ περιδεῶς ξυναπονεύοντες ἐν τοῖς χαλεπώτατα διῆγον· ἀεὶ γὰρ παρ' ὀλίγον ἢ διέφευγον ἢ ἀπώλλυντο.
4 ἦν τε ἐν τῷ [αὐτῷ] στρατεύματι τῶν Ἀθη-

ἂν om. Vat. At vid. Matth. Gr. § 599, 2 a. Krueg. Gr. § 53, 10 adn. 3.
§ 4. αὐτῷ om. Cass. Aug. Cl. Ven. T. Pal. It. Reg. Marc. M. I. Mosqu. Ar. Chr. Dan. et Dionys. p. 879. „In Pariss. tantum duobus (G. I.) non legi vix crediderim Gailio. Valla tamen expressit.“ Krueg. Alius exercitus, qui huic Atheniensium exercitui opponatur, hic quidem cogitari nequit.

II 29, 3. — ἀνεθάρσησαν ... ἐτρέποντο. „Recte utrumque tempus coniunxit Thuc.; spem enim concipere brevis momenti est, longius orare deos.“ Herm. ad Eur. Med. 1185. Aor. ἀνεθάρσησαν est incohativus. — τὸ ἡσσώμενον. De neutro cf. adn. II 45, 1. — ἀπὸ τῶν δρωμένων τῆς ὄψεως, i. e. πρὸς τὴν τῶν δρωμ. ὄψιν. Cf. Matth. Gr. § 573. — τὴν γνώμην ... ἐδουλοῦντο. Cf. II 61, 3 δουλοῖ γὰρ φρόνημα τὸ αἰφνίδιον, IV 34, 1 τῇ γνώμῃ δεδουλωμένοι. Sequitur vulgo et apud Bekk. male plena interpunctio; πάντες enim prius memorati verbis εἰ μέν τινες ... οἱ δέ ... ἄλλοι δέ in tres partes discernuntur. — τῶν ἐν τῷ ἔργῳ, quam pugnantes. Cf. IV 131, 3. VIII 61, 3. — διὰ τὸ ἀκρίτως ξυνεχὲς τῆς ἁμίλλης, propter diuturnam sine discrimine contentionem. — καὶ τοῖς σώμασιν ... ξυναπονεύοντες] συνεξομοιοῦντες τὰ σώματα τῇ περὶ τῶν γιγνομένων προσδοκίᾳ ἀπένευον τῷ σώματι τῇδε κἀκεῖσε. Schol. Portus: ipsis etiam corporibus, prout animo erant affecti [brevius pro animi affectu], cum vehementi metu simul nutantes. Ἴσα per contractum schema etymolog. (cf. Krueg. § 46, 5 adn. 4) aut adverbialiter positum (cf. adn. III 14, 1) et τοῖς σώμασιν αὐτοῖς dativi instrumenti sunt. De imitatoribus loci narrationis evidentia insignis vid. ed. mai. — ἐν τοῖς. Cf. adn. I 6, 3. III 17, 1. — παρ' ὀλίγον, exiguo discrimine. Vid. Schoem. ad Plut. Cleom. 26, 3.

§ 4. ἕως ἀγχώμαλα ἐναυμάχουν. Ἀγχώμαλα verbum τραχύ esse dicit Pollux V 157. Sed non rarum est apud posterioris aetatis scriptores, Dionys. Hal. Appian. Plut. Lucian. Cass. Dion. Procop. Simillime Dio Cass. XLIX 3, 3 ἀγχώμαλα ἠγωνίσαντο et XLVII 48, 4. — ἦν ... πάντα ὁμοῦ

ναίων, ἕως ἀγχώμαλα ἐναυμάχουν, πάντα ὁμοῦ ἀκοῦσαι, ὀλοφυρμός, βοή, νικῶντες, κρατούμενοι, ἄλλα ὅσ' ἂν ἐν μεγάλῳ κινδύνῳ μέγα στρατόπεδον πολυειδῆ ἀναγκάζοιτο φθέγγεσθαι. παραπλήσια δὲ 5 καὶ οἱ ἐπὶ τῶν νεῶν αὐτοῖς ἔπασχον, πρίν γε δὴ οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐπὶ πολὺ ἀντισχούσης τῆς ναυμαχίας ἔτρεψάν τε τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐπικείμενοι λαμπρῶς, πολλῇ κραυγῇ καὶ διακελευσμῷ χρώμενοι, κατεδίωκον ἐς τὴν γῆν. τότε 6 δὲ ὁ μὲν ναυτικὸς στρατός, ἄλλος ἄλλῃ, ὅσοι μὴ μετέωροι ἑάλωσαν, κατενεχθέντες ἐξέπεσον ἐς τὸ

[margin: ,ἧσσα τῶν Ἀθηναίων.]

ὅσα pro ὅσ' ἂν codd. Sed nudus optativus hic causam non habet. Emend. Herw. Stud. Thuc. p. 157.

ἀκοῦσαι, ὀλοφυρμός κ. τ. λ. „Vid. Matth. Gr. § 535 a. Legitimus est in hac orationis compositione nominativus. Aesch. Pers. 419 θάλασσα δ' οὐκέτ' ἦν ἰδεῖν ναυαγίων πλήθουσα." Iacobs. „Hunc locum merito admirati et complures recentiores scriptores imitati sunt, velut Charit. p. 66, 10 πάντα ἦν ὁμοῦ, δάκρυα, χαρά, θάμβος, ἔλεος. Fortasse rerum scriptori obversatus est egregius locus Aesch. Agam. 312, ubi vid. Blomf. Item Aesch. Pers. 407 καὶ παρῆν ὁμοῦ κλύειν πολλὴν βοήν." Bloomf. Ex hoc loco Aeschyli potuisse hic etiam accusativos poni apparet, atque adeo saepius in talibus ἔστιν impersonaliter quod dicunt legi exemplis (Xen. Anab. I 5, 3. 9, 13) docet ad h. l. Krueger; sed nominativi eo aptiores sunt, quod idem casus in enumeratione rerum collocatur. Cf. adn. VI 22. — ὀλοφυρμός, βοή. Ut haec verbis νικῶντες, κρατούμενοι eodem ordine respondeant, Elmsleius ad Eur. Heracl. 833 mavult βοή, ὀλοφυρμός; sed non insolitus est chiasmus, ut apud Charit. l. d. Praeterea attende asyndeton apud utrumque scriptorem. Cf. Xen. Cyr. VII 1, 38. Contra „Ὅμηρος [Il. IV 450] ἔνθα δ' ἅμ' οἰμωγή τε καὶ εὐχωλὴ πέλεν ἀνδρῶν ὀλλύντων τε καὶ ὀλλυμένων." Schol. Ibi enim alterum par vocabulorum in diverso casu positum est. — ἄλλα post plurium rerum enumerationem sine copula ita legitur, ut apud Lat. alia. Cf. Krueg. ad Dion. p. 145 et Web. ad Demosth. c. Aristocr. 123. — ἐν μεγάλῳ κινδύνῳ = εἰ ἐν μ. κ. εἴη. Cf. adn. V 8, 3.

§ 5. αὐτοῖς. Ae. Portus interpretatus τοῖς πεζοῖς ex παραπλήσια suspensum esse arbitratur, quod per collocationem verborum fieri nequit. Immo est dativus ethicus valens τοῖς Ἀθηναίοις. — πρίν γε δή. Cf. adn. III 29, 1. — De λαμπρῶς cf. I 49, 7. Iungendum est cum κατεδίωκον.

§ 6. κατενεχθέντες, delati in terram. Cf. 53, 1. — ἐξέπεσον ἐς τὸ στρατόπεδον, ex navibus ruerunt in castra. Diod. XIII 17, 4 ἐκπηδῶντες ἐκ τῶν νεῶν ἀπολομένων εἰς τὸ πεζὸν στρατόπεδον ἔφευγον. Cf. VI 95, 2 ἐξέπεσον Ἀθήναζε et ibi sd.

στρατόπεδον· ὁ δὲ πεζὸς οὐκέτι διαφόρως, ἀλλ' ἀπὸ μιᾶς ὁρμῆς οἰμωγῇ τε καὶ στόνῳ πάντες, δυσανασχετοῦντες τὰ γιγνόμενα, οἱ μὲν ἐπὶ τὰς ναῦς παρεβοήθουν, οἱ δὲ πρὸς τὸ λοιπὸν τοῦ τείχους ἐς φυλακήν, ἄλλοι δέ, καὶ οἱ πλεῖστοι, ἤδη περὶ σφᾶς αὐτοὺς καὶ ὅπῃ σωθήσονται διεσκόπουν.
7 ἦν τε ἐν τῷ παραυτίκα οὐδεμιᾶς δὴ τῶν ξυμπασσῶν ἐλάσσων ἔκπληξις. παραπλήσιά τ' ἐπεπόνθεσαν καὶ ἔδρασαν αὐτοὶ ἐν Πύλῳ· διαφθαρεισσῶν γὰρ τῶν νεῶν τοῖς Λακεδαιμονίοις προσαπώλλυντο αὐτοῖς καὶ οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἄνδρες διαβεβηκότες, καὶ τότε τοῖς Ἀθηναίοις ἀνέλπιστον ἦν τὸ κατὰ γῆν σωθήσεσθαι, ἢν μή τι παρὰ λόγον γίγνηται.

1 72. Γενομένης δ' ἰσχυρᾶς τῆς ναυμαχίας καὶ πολλῶν νεῶν ἀμφοτέροις καὶ ἀνθρώπων ἀπολομέ- ἔπειτα οἱ μὲν Ἀθηναῖοι, Δημοσθένους βιά-

§ 7. ξυμφορῶν pro ξυμπασσῶν Vat.
τοῖς ante Λακεδαιμονίοις om. Vat.
αὐτοῖς pars codd., inter quos Vat., cum Dionys. p. 881; plures αὐταῖς. „Quod ad naves referendum esset, at iam inest in προσαπώλλυντο.“ Haack. Cf. adn. III 98, 1.
παρὰ λόγον Dionys. l. l., codd. παράλογον contra consuetudinem Thucydidis.

— οὐκέτι διαφόρως, non iam diverso animorum habitu, non iam discrepantes inter se, non, ut ante (§ 3), alii laetum, alii moestum clamorem edentes. — ἀπὸ μιᾶς ὁρμῆς, i. e. μιᾷ ὁρμῇ. Cf. Matth. Gr. § 573. — δυσανασχετοῦντες („secundum Poll. III 130 verbum a Thuc. factum,“ Krueg.) τὰ γιγνόμενα. Cf. Matth. Gr. § 414, 12. „Sic Dionys. p. 596, 22 δυσανασχετοῦντες τὴν παρρησίαν αὐτῆς. At Plut. Anton. 65 δυσανασχετοῦντες πρὸς τὴν διατριβήν.“ Bloomf. qui coniungi etiam cum ἐπί et dat. addit. Recentiores scriptores dicere δυσανασχετεῖν περί τινος docet Lennep. ad Phalar. Epist. p. 367. — τὸ λοιπὸν τοῦ τείχους. Cf. 60, 2. — καὶ οἱ πλεῖστοι, et quidem plurimi, iique plurimi. — περὶ σφᾶς αὐτοὺς ... διεσκόπουν. Περί cum accus. interdum prorsus ut περί cum genet. dicitur. Vid. Matth. Gr. § 589 c et adn. VIII 14, 2.

§ 7. οὐδεμιᾶς ... ἐλάσσων. Cf. adn. II 94, 1. — παραπλήσιά τε ... Πύλῳ, similiaque (tunc) passi erant atque (quae) fecerant ipsi ad Pylum. De καί, vid. adn. III 14, 1. V 112, 1, de re IV 14 sqq. — οἱ ἐν τῇ νήσῳ ... διαβεβηκότες, „i. e. οἱ ἐν τῇ νήσῳ ὄντες, διαβεβηκότες ἐς αὐτήν. Cf. IV 14, 1.“ Arn.

Cap. 72. § 1. πολλῶν νεῶν ... ἀπολομένων. „De classe

σασθαι τὸν ἔκπλουν μάτην πείσαντος, ὡς κατὰ γῆν ἀναχωρήσοντες παρασκευάζονται.

νων οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐπικρατήσαντες τά τε ναυάγια καὶ τοὺς νεκροὺς ἀνείλοντο καὶ ἀποπλεύσαντες πρὸς τὴν πόλιν τροπαῖον ἔστησαν·
2 οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὑπὸ μεγέθους τῶν παρόντων κακῶν νεκρῶν μὲν πέρι ἢ ναυαγίων οὐδὲ ἐπενόουν αἰτῆσαι ἀναίρεσιν, τῆς δὲ νυκτὸς ἐβούλοντο εὐθὺς ἀναχωρεῖν.
3 Δημοσθένης δὲ Νικίᾳ προσελθὼν γνώμην ἐποιεῖτο πληρώσαντας ἔτι τὰς λοιπὰς τῶν νεῶν βιάσασθαι, ἢν δύνωνται, ἅμα ἕῳ τὸν ἔκπλουν, λέγων ὅτι πλείους ἔτι αἱ λοιπαί εἰσι νῆες χρήσιμαι σφίσιν ἢ τοῖς πολεμίοις· ἦσαν γὰρ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις περίλοιποι ὡς ἑξήκοντα, τοῖς δ' ἐναντίοις ἐλάσσους ἢ πεντήκοντα.
4 καὶ ξυγχωροῦντος Νικίου τῇ γνώμῃ καὶ βουλομένων πληροῦν αὐτῶν οἱ ναῦται οὐκ ἤθελον ἐσβαίνειν διὰ τὸ καταπεπλῆχθαί τε τῇ ἥσσῃ καὶ μὴ ἂν ἔτι οἴεσθαι κρατῆσαι. καὶ οἱ μὲν ὡς κατὰ γῆν ἀναχωρήσοντες ἤδη ξύμπαντες τὴν γνώμην εἶχον.

ὑπονοεῖ δὲ τοῦτο Ἑρμοκράτης, οὗ ἱστορεῖται βούλευμά τε καὶ μηχάνημα.

1 73. Ἑρμοκράτης δὲ ὁ Συρακόσιος ὑπονοήσας αὐτῶν τὴν διάνοιαν καὶ νομίσας δεινὸν εἶναι εἰ τοσαύτη στρατιὰ κατὰ γῆν ὑποχωρήσασα καὶ καθεζομένη ποι τῆς Σικελίας βουλήσεται αὖθις

Cap. 72. § 2. ἐβουλεύοντο omnes praeter Vat. Sed ἐβούλοντο ad ἐπενόουν magis convenit.

§ 4. τε om. omnes praeter Vat.

Attica perierant naves LX, de Syracusana VIII, et decem [immo sedecim] ad navigandum inutiles factae. Vid. Diod. XIII 17, 5." Wass. Non multo plures quam L ex Atticis perisse apparet ex § 3 cl. cum 60, 4. Cf. tamen adn. 70, 4.

§ 2. νεκρῶν μὲν ... ἀναίρεσιν, quod attinet ad cadavera et navium fragmenta, ne cogitabant quidem petere, ut ea sibi suscipere liceret. Cf. adn. 70, 7 et de re Plut. Nic. 25 extr.

§ 3. γνώμην ἐποιεῖτο. Cf. adn. II 2, 4. — πληρώσαντας ἔτι, completis denuo (*noch einmal.* Cf. 59, 3) reliquis navibus. Frustra ἔτι del. Class. — χρήσιμαι. De hac feminina huius adiectivi flexione cf. Matth. Gr. § 117, 9.

Cap. 73. § 1. Ἑρμοκράτης. De huius consilio et fraude cf. Plut. Nic. 26. Diod. XIII 18, 3 sqq. Frontin. II 9, 7, qui de effectu fraudis falsissima narravit. — εἰ ... βουλήσεται ... πόλεμον ποιεῖσθαι. Cf. 51,

σφίσι τὸν πόλεμον ποιεῖσθαι, ἐσηγεῖται ἐλθὼν τοῖς
ἐν τέλει οὖσιν ὡς οὐ χρεὼν ἀποχωρῆσαι τῆς νυκ-
τὸς αὐτοὺς περιιδεῖν [λέγων ταῦτα ἃ καὶ αὐτῷ
ἐδόκει], ἀλλὰ ἐξελθόντας ἤδη πάντας Συρακοσίους
καὶ τοὺς ξυμμάχους τάς τε ὁδοὺς ἀποικοδομῆσαι
καὶ τὰ στενόπορα τῶν χωρίων προφθάσαντας φυ-
2 λάσσειν. οἱ δὲ ξυνεγίγνωσκον μὲν καὶ αὐτοὶ οὐχ
ἧσσον ταῦτα ἐκείνου καὶ ἐδόκει ποιητέα εἶναι, τοὺς

Cap. 73. § 1. καὶ ἃ pro ἃ καὶ Pal. Lugd. D. T., καὶ ἃ καὶ It. Marc. Aug. Cass. Reg.

Pro προφθάσαντας Vat. διαλαβόντας a librario profectum, qui προφθάσαντας per προδιαλαβόντας interpretari voluit. Nam
διαλαβόντας
olim scriptum videtur fuisse προφθάσαντας. Verbum διαλαβόντας certatim repudiant editores peregrini, ex quibus Bloomf. προφθάσαντας vocem praegnantem esse et § 3 confirmari, Did. praepositionem huius verbi ad studium Hermocratis significandum aptissimam esse, Arn. participium non arctissime cum φυλάσσειν iungendum esse et comparari posse VIII 51, 1 αὐτὸς προφθάσας ἐξάγγελος γίγνεται admonent. Τὰ στενόπορα τῶν ὁδῶν προκαταλαβέσθαι dixit Diod. XIII 18, 6, τὰ στενόπορα προκαταλαμβάνοντες Dio Cass. XLIX 28, 3, quos ad Thucydideum προφθ. respexisse censet Bloomf. in ed. 2. Accedit quod verbo διαλαμβ. alibi Thuc. non utitur.

1. — ἐσηγεῖται. Cf. adn. III 20, 1. — λέγων ... ἐδόκει. „Sensus fuerit: dicens, cum ista diceret, quae ipsi quoque viderentur, i. e. non simulata, sed ex animi sententia. Nec tamen video, cur hoc addiderit Thuc., quasi de fide Hermocratis dubitatum fuerit. An αὐτοῖς legemus, nempe τοῖς ἐν τέλει οὖσι? Nam de his subicit ξυνεγίγνωσκον οὐχ ἧσσον ταῦτα ἐκείνου. [Sed hanc ipsam ob causam non idem hic dicendum.] Heilm. vertit: *wobei er ihnen seine Gedanken weiter eröffnete.* Vereor, ut e verbis hoc efficiatur.“ Bau. Heilmannus videtur καὶ ἃ καί legisse. Cf. sd. „Vulgatae sententia forsitan haec sit, Hermocratem . . . non locutum esse de re per nuntios cognita, sed a se coniecta, et Thucydides fortasse hoc sagacitatis eius documentum esse vult, quod a nullo certior factus ea ipsa divinaverit, quae exsequi Athenienses sibi proposuissent. Cf. I 22, 2, ubi ὡς ἐμοὶ ἐδόκει et ἀκριβείᾳ ἐπεξελθὼν sunt contraposita.“ Arn. „Hoc firmatur verbis ὑπονοήσας αὐτῶν τὴν διάνοιαν.“ Goell. Sed quod Arn. Th. indicare vult, Hermocratem non per nuntios de ea re certiorem esse factum, in ipsis eius verbis non inest, quibus nihil continetur nisi Hermocratem eadem dixisse quae suspicatus sit. Hoc autem post ὑπονοήσας αὐτῶν τὴν διάνοιαν tam inutile et languidum est, ut Bloomf. sententiam probemus, qui in edit. altera haec verba e margine irrepsisse coniecit. Videlicet qui ea adscripsit significare voluit verbis proxime praegressis ἀποχωρῆσαι τῆς νυκτὸς αὐτούς ipsam Hermocratis suspicionem designari. — ἀποικοδομῆσαι]

δὲ ἀνθρώπους ἄρτι ἀσμένους ἀπὸ ναυμαχίας τε μεγάλης ἀναπεπαυμένους καὶ ἅμα ἑορτῆς οὔσης (ἔτυχε γὰρ αὐτοῖς Ἡρακλεῖ ταύτην τὴν ἡμέραν θυσία οὖσα) οὐ δοκεῖν ἂν ῥαδίως ἐθελῆσαι ὑπακοῦσαι· ὑπὸ γὰρ τοῦ περιχαροῦς τῆς νίκης πρὸς πόσιν τετράφθαι τοὺς πολλοὺς ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ πάντα μᾶλλον ἐλπίζειν ἂν σφῶν πείθεσθαι αὐτοὺς ἢ ὅπλα λαβόντας ἐν τῷ παρόντι ἐξελθεῖν. ὡς δὲ 3
τοῖς ἄρχουσι ταῦτα λογιζομένοις ἐφαίνετο ἄπορα καὶ οὐκέτι ἔπειθεν αὐτοὺς ὁ Ἑρμοκράτης, αὐτὸς ἐπὶ τούτοις τάδε μηχανᾶται, δεδιὼς μὴ οἱ Ἀθηναῖοι καθ' ἡσυχίαν προφθάσωσιν ἐν τῇ νυκτὶ διελθόντες τὰ χαλεπώτατα τῶν χωρίων· πέμπει τῶν ἑταίρων τινὰς τῶν ἑαυτοῦ μετὰ ἱππέων πρὸς τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον ἡνίκα ξυνεσκόταζεν· οἳ προσελάσαντες ἐξ ὅσου τις ἔμελλεν ἀκούσεσθαι καὶ ἀνακαλεσάμενοί τινας ὡς ὄντες τῶν Ἀθηναίων ἐπιτήδειοι (ἦσαν γάρ τινες τῷ Νικίᾳ διάγγελοι τῶν ἔνδοθεν) ἐκέλευον φράζειν Νικίᾳ μὴ ἀπάγειν τῆς

§ 2. *πεπαυμένους* Vat. ad sententiam minus aptum. Cf. adn. *Ἡρακλεῖ* plerique libri mss. Vat. cum *γρ.* Vulgo *Ἡράκλεια.* Antea *αὐτοῖς* om. Vat.

ἀποφράξαι διά τινος οἰκοδομῆς. Schol. Cf. adn. I 134, 2. Proximo cap. *ἀποφραγνύναι.*

§ 2. *ἄρτι ... ἀναπεπαυμένους*, qui modo cum cupiditate magnae pugnae navalis quieti se dedissent. Frustra Rauchenst. in Phil. XXXVII p. 60 *ἂν ἀναπαυομένους*, qui quieti se daturi esse viderentur, cui repugnat *ἄρτι.* De *ἀσμένους* voce cf. 84, 4 et de genet. absoluto his verbis adiuncto adn. I 65, 1. — *οὐ δοκεῖν.* Ex antec. *ξυνεγίγνωσκον* repete *ἔλεγον.* Cf. adn. IV 3, 2. — *ὑπὸ τοῦ περιχαροῦς τῆς νίκης.* *Τὸ περιχαρές* substantive legimus iam II 51, 6, ubi cf. adn.; de *ὑπό* cf. 72, 2. — *σφῶν πείθεσθαι.* Vid. Matth. Gr. § 362. Krueg. Gr. § 48, 7 adn. 8 et de *πάντα* Matth. Gr. § 421 adn. 1 extr.

§ 3. *οὐκέτι.* Cf. adn. I 9, 2. — *ἐπὶ τούτοις*, in ea rerum condicione, cum ita res se haberent. Cf. adn. VI 45, 1. — *τάδε μηχανᾶται ... πέμπει.* Cf. Matth. Gr. § 630 e. — *ἐξ ὅσου ... ἀκούσεσθαι*, eo usque, unde quis (eos) exauditurus esset, pro quibus breviter *εἰς ἐπήκοον* dixeris. Cf. Krueg. Gr. § 51, 13 adn. 9. — *ὡς ... ἐπιτήδειοι*, simulantes se esse Atheniensium amicos ex eorum numero, qui Niciam de rebus Syracusanorum certiorem faciebant. — *τῶν ἔνδοθεν.* Vid. de *ἐκεῖ-*

νυκτὸς τὸ στράτευμα, ὡς Συρακοσίων τὰς ὁδοὺς
φυλασσόντων, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν τῆς ἡμέρας πα-
4 ρασκευασάμενον ἀποχωρεῖν. καὶ οἱ μὲν εἰπόντες
ἀπῆλθον, καὶ οἱ ἀκούσαντες διήγγειλαν τοῖς στρα-
1 τηγοῖς τῶν Ἀθηναίων· 74. οἱ δὲ πρὸς τὸ ἄγγελμα
ἐπέσχον τὴν νύκτα, νομίσαντες οὐκ ἀπάτην εἶναι·
[καὶ ἐπειδὴ] καὶ ὡς οὐκ εὐθὺς ὥρμησαν, ἔδοξεν
αὐτοῖς καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν περιμεῖναι, ὅπως
ξυσκευάσαιντο ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν οἱ στρατιῶται
ὅτι χρησιμώτατα, καὶ τὰ μὲν ἄλλα πάντα καταλι-
πεῖν, ἀναλαβόντας δὲ αὐτὰ ὅσα περὶ τὸ σῶμα ἐς
2 δίαιταν ὑπῆρχεν ἐπιτήδεια ἀφορμᾶσθαι. Συρακό-
σιοι δὲ καὶ Γύλιππος τῷ μὲν πεζῷ προεξελθόντες
τάς τε ὁδοὺς τὰς κατὰ τὴν χώραν ᾗ εἰκὸς ἦν τοὺς
Ἀθηναίους ἰέναι ἀπεφράγνυσαν καὶ τῶν ῥείθρων καὶ

ἀπατηθέντες οὖν οἱ Ἀθηναῖοι ἐπέχουσιν· ἐν τούτῳ δὲ οἱ Συρακόσιοι τὰς ὁδοὺς ἀποτειχίζουσιν.

Cap. 74. § 1. ἀναλαβόντες Cass. Aug. Cl. Ven. Pal. It. Reg. Marc. Gr. D. I. E. Laur. m. Ar. Chr. Sed Class. adnotat apud Th. post ἔδοξεν αὐτοῖς in enuntiato pendenti semper sequi accus. cum inf. Diversum est III 36, 2.

θεν atque αὐτόθεν dicta ad I 62, 4, de ἔξωθεν ad I 65, 1.

§ 4. καὶ οἱ μὲν . . . καὶ οἱ. Haec inter se respondere censens Matth. Gr. § 288 adn. 6 καὶ οἳ ἀκούσαντες legit, quod idem Krueg. coniecit. At respondent inter se καὶ οἱ μὲν ... οἱ δέ 74, 1 et οἱ ἀκούσαντες, ii qui audiverant, sunt illi τινὲς ἀνακληθέντες § 3. Sententia paulo aliter conformata scribere poterat καὶ οἱ μὲν ἀπῆλθον εἰπόντες ταῦτα, ἃ οἱ ἀκούσαντες κ. τ. λ.

Cap. 74. § 1. οὐκ ἀπάτην εἶναι. Οὐ scriptum est ideo, quia simul contrarium ἀλλ' ἀλήθειαν cogitatur. Cf. adn. I 84, 3. — καὶ ὡς οὐκ εὐθύς. In vulgata lectione ἐπειδὴ καὶ ὡς οὐκ εὐθύς explicationem non habet καὶ ὥς. Interpretandum esset ἐπειδὴ καὶ ἐπισχόντες τὴν νύκτα οὐκ εὐθὺς ὥρμησαν; sed ex oppositis inter se τὴν νύκτα et τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν apparet hoc Th. dicere voluisse, cum praetermissa nocte illa mora proficiscendi facta esset, eos etiam insequentem diem manere decrevisse. Et si ideo, quod etiam post noctem illam aliquantum temporis proficisci cunctati essent, per eum diem manere consilium cepissent, καὶ πᾶσαν τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν scribendum erat, quoniam iam per partem eius diei iter distulissent. Itaque καὶ ὡς voculis, de quibus cf. 42, 3, explicandi causa superscriptum fuisse credimus καὶ ἐπειδή. — περὶ τὸ σῶμα ἐς δίαιταν, ad corporis victum cultumque, proprie circa corpus ad victum cultumque. Cf. adn. VI 15, 4, cuius exempli similitudine cognoscitur falso Herw. in Mnemos. l. l. p. 304 περὶ τὸ σῶμα delere.

[τῶν] ποταμῶν τὰς διαβάσεις ἐφύλασσον καὶ ἐς ὑποδοχὴν τοῦ στρατεύματος ὡς κωλύσοντες ᾗ ἐδόκει ἐτάσσοντο· ταῖς δὲ ναυσὶ προσπλεύσαντες τὰς [ναῦς] τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ ἀφεῖλκον (ἐνέπρησαν δέ τινας ὀλίγας, ὥσπερ διενοήθησαν, αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι), τὰς δ' ἄλλας καθ' ἡσυχίαν οὐδενὸς κωλύοντος ὡς ἑκάστην ποι ἐκπεπτωκυῖαν ἀναδησάμενοι ἐκόμιζον ἐς τὴν πόλιν.

ἀποχώρησις τῶν Ἀθηναίων, ἀλγεινότατον θέαμα καὶ μεγίστη κατήφεια αὐτῶν.

75. Μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπειδὴ ἐδόκει τῷ Νικίᾳ 1
καὶ [τῷ] Δημοσθένει ἱκανῶς παρεσκευάσθαι, καὶ
ἡ ἀνάστασις ἤδη τοῦ στρατεύματος τρίτῃ ἡμέρᾳ
ἀπὸ τῆς ναυμαχίας ἐγίγνετο. δεινὸν οὖν ἦν οὐ 2
*καθ' ἓν μόνον ** τῶν πραγμάτων, ὅτι τάς τε ναῦς*

§ 2. *τῶν* recte om. Vat., cum rivi et fluvii hic non discernantur, sed coniunctim cogitentur.
Cap. 75. § 1. *τῷ* om. Vat., ut 80, 1. Cf. sd. 21, 5.

§ 2. [*ναῦς*] del. Herw. l. l. — *ἀφεῖλκον*, abstrahere incipiebant s. conabantur. Cf. adn. I 134, 1. — *ἐνέπρησαν* (antea combusserant) *δὲ ... Ἀθηναῖοι.* Ante *αὐτοὶ οἱ Ἀθ.* distinguendum est, quod Athenienses ipsos naves concremavisse Diod. XIII 18, 2 tradit nec causa fuit, cur Syracusani igne delere mallent naves quam capere. Totum enuntiatum recte in parenthesim redegit Class. De consilio naves comburendi cf. 60, 2 et de *τινὰς ὀλίγας* locutione adn. IV 46, 5. — *ὡς ἑκάστην.* Cf. adn. I 3, 4. — *ἐκπεπτωκυῖαν.* Vid. adn. II 92, 3.

Cap. 75. Hoc caput in Attica recepit Iacobs. „Continetur eo descriptio evidens eorum, quae proxime praecesserunt infelicem et miserum Atheniensium receptum, prooemium quoddam receptus ipsius, et est haec narratio talis, qua grandiorem nullam unquam scriptam esse fateantur omnes." Bloomf., qui diligenter [nonnulla ex hoc loco] imitatum esse Dionem Cass. XLI 7—9, 7 praeterea docet. Summas rerum narratarum attigit Plut. Nic. 26.

§ 1. *καὶ ἡ ἀνάστασις.* De *καί* vid. adn. II 93, 4. *Ἀνάστασις* est profectio, ut II 14, 2.

§. 2. *δεινὸν οὖν ἦν.* Quaeritur, quod sit horum verborum subiectum quod dicitur. Iacobsius verba *οὐ ... πραγμ.* in unam notionem coniungenda et subiectum orationis existimanda censet cl. Matth. Gr. § 298, 1. Add. Krueg. Gr. § 60, 8 adn. 4. Sed tales locutiones ita subiecti loco collocantur, ut propriam suam vim retineant. Potest etiam *ἡ ἀνάστασις* ex superioribus repeti vel subiectum indefinitum et generale cogitari. Sed ita haeremus in verbis *οὐ καθ' ἓν μόνον τῶν πραγμάτων.* Haec Bauer interpretatur non uno modo, *auf mehr als eine Weise*, *aus mehr als einer Ursache.* „Baueri interpretationem nullo scriptorum usu comprobari manifestum est ... Habet ea formula duas significationes, alteram

ἀπολωλεκότες πάσας ἀπεχώρουν καὶ ἀντὶ μεγάλης ἐλπίδος καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ πόλις κινδυνεύοντες, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀπολείψει τοῦ στρατοπέδου ξυνέβαινε τῇ τε ὄψει ἑκάστῳ ἀλγεινὰ καὶ τῇ γνώμῃ αἰσθέ-
3 σθαι. τῶν τε γὰρ νεκρῶν ἀτάφων ὄντων, ὁπότε τις ἴδοι τινὰ τῶν ἐπιτηδείων κείμενον, ἐς λύπην μετὰ φόβου καθίστατο, καὶ οἱ ζῶντες καταλειπόμενοι τραυματίαι τε καὶ ἀσθενεῖς πολὺ τῶν τεθνεώτων [τοῖς ζῶσι] λυπηρότεροι ἦσαν καὶ τῶν

§ 2. αἴσθεσθαι Pal. Vat. Marc. M. pr. man. Cl. Cf. sd. V 26, 5.

alteri contrariam, quarum ea, quae frequentiore usu est, placuit Porto, ut sit: si quis singula spectet: altera vero rarior haec est, quam ego sic explico: non tantum si in unum contracta rerum gestarum summa spectetur. Atque huius quidem significationis vulgaria exempla haec sunt, quae habet Thuc. III 10, 5 [ubi vid. adn.] 11, 4. VIII 46, 2 . . . Contra rarius est alia verba addi, cuius generis in Ind. ad Xenoph. de Rep. Laced. v. εἷς [ubi declaratum est καθ' ἕνα interdum esse secundum unum, i. e. sic ut omnes sint tanquam unus] protuli exempla... Hanc igitur huius formulae explicationem Thucydidis loco adhibendam duco." Haas. l. d., qui in interpretatione expressit verbis si in unum contracta calamitatum summa spectetur. Attamen sic non perspicitur, quomodo καθ' ἓν locutioni opposita sint ἀλλὰ καὶ . . . αἰσθέσθαι, et οὐ καθ' ἓν μόνον apud Herodotum quoque V 78 valere *nicht nur in einer Hinsicht* adnotat Classen. Si vero hoc modo interpretamur, valde dubium est quid sibi velit τῶν πραγμάτων. Nam quod Class. interpretatur *in Bezug auf die eine Hauptsache des ganzen Unternehmens* non solum plus vertit quam hic scriptum est, sed etiam res, de qua sermo est, minus ad ipsum conatum quam ad eius eventum pertinet. Neque hoc ipsum Class. fugit, qui, ut rei eventus clare significaretur, τῶν πεπραγμένων coniecit, quo tamen non evidentior fit haec sententia. Haas. δεινὸν ἦν locutionis subiectum esse voluit ὅτι . . . ἀπεχώρουν eamque interpretationem tanquam novam inutiliter iterum protulit Rauchenst. l. l. Sed ita si καθ' ἓν secundum Class. interpretamur, id quod solum admittitur, quae illa sit una ratio neque ullo modo indicatum est neque ex se intellegitur. Immo verba ὅτι . . . κινδυνεύοντες explicationem καθ' ἓν locutionis continere manifestum est. Accedit quod ne sic quidem καθ' ἓν τῶν πραγμάτων satis intellegitur. Cum igitur τῶν πραγμάτων conexum non habeat, excidisse putamus quo referretur. Suppleri possunt τοῦτο τὸ τέλος, ἡ μεταβολή, similia.

§ 3. μετὰ φόβου. „Quod scelestum iudicabatur cognatum insepultum relinquere." Iacobs. — ἀσθενεῖς. Port. et Haas. aegroti. Cf. sd. 60, 2. — [τοῖς ζῶσι] alienum esse ab hac descriptione Class. cognovit. Proficiscentibus enim maiorem

ἀπολωλότων ἀθλιώτεροι. πρὸς γὰρ ἀντιβολίαν καὶ 4
ὀλοφυρμὸν τραπόμενοι ἐς ἀπορίαν καθίστασαν, ἄγειν τε σφᾶς ἀξιοῦντες καὶ ἕνα ἕκαστον ἐπιβοώμενοι, εἴ τινά πού τις ἴδοι ἢ ἑταίρων ἢ οἰκείων, τῶν τε ξυσκήνων ἤδη ἀπιόντων ἐκκρεμαννύμενοι καὶ ἐπακολουθοῦντες ἐς ὅσον δύναιντο, εἴ τῳ δὲ προλίποι ἡ ῥώμη καὶ τὸ σῶμα, οὐκ ἄνευ [ὀλίγων] ἐπιθειασμῶν καὶ οἰμωγῆς ὑπολειπόμενοι· ὥστε

§ 4. ἐς ὅσον Vat. et Valla vertens quousque. Cf. V 51, 2. προλίποι Vat. Reg., reliquorum plurimi προλείποι, deteriores aliquot προλείπει. Sed aor. optat. respondet superiori ἴδοι.
ἀπολειπόμενοι omnes praeter Vat. Sed ad remanendi vim aptius est ὑπολείπεσθαι. Cf. I 11, 1. III 40, 3. V 61, 3. VII 43, 3.

maerorem afferebant; hi autem male viventes dicuntur, quasi vero in iis hoc potissimum notandum fuerit quod viverent. Accedit quod hac ratione non distinguuntur a τοῖς ζῶσι καταλειπομένοις. Adscripta sunt haec verba a sciolo quodam ad λυπηρότεροι, ut indicaretur, quos illi maerore affecissent.

§ 4. καθίστασαν. Simul audi αὐτούς (τοὺς ἀποχωροῦντας). — τῶν τε . . . ἐκκρεμαννύμενοι. Accipe de adhaerendo vestibus et corporibus contubernalium. Cf. Eur. Herc. 519 δεῦρ', ὦ τέκν', ἐκκρήμνασθε πατρῴων πέπλων et ibid. 626. — εἴ τῳ δὲ προλίποι. „Non sane dativum [alibi] habet προλιπεῖν: debebat τινά; sed nimirum . . . hic ponitur pro ἐλλιπεῖν, abesse, non suppeditare.“ Bau. Cf. interpr. Dion. Cass. XL 25, 2, qui apud Thuc. τόν legendum esse male coniecerunt. De dativo cf. Eur. Orest. 815. Nec καί expungendum esse intellegitur ex verbis προλιπόντων σφᾶς τῶν σωμάτων apud Dion. Cass. — ἡ ῥώμη καὶ τὸ σῶμα. „Id est ἡ τοῦ σώματος ῥώμη.“ Ae. Port. Talia frequentia sunt apud Tac., ut oblectationi oculisque Germ. 38. Poterat hic etiam omitti alterutrum vocabulum, ut apud Dion. Cass. l. d. et Sal. Cat. 20 neque corpus a vobis aberit. — οὐκ ἄνευ . . . ἀπολειπόμενοι. „Habet haec Suid. in ἐπιθειασμοί . . . Interpretes ita vertunt, ac si in Graecis scriptum sit οὐκ ἄνευ πολλῶν, quod et sententia videtur postulare.“ Duk. Valla: non sine multis obtestationibus ac ploratibus, quasi pro ὀλίγων πολλῶν vel συχνῶν vel simile vocabulum scriptum sit. Bloomfieldius quidem in ed. 2, ut olim in transl., ὀλίγων vult esse τινῶν, sed ita non dicitur et hoc ipso τινῶν sententia elevatur. Nec, id quod Classen conicit, ideo, quia apud Homerum Od. XIV 492 φθεγξάμενος ὀλίγῃ ὀπί legitur, ὀλίγοι ἐπιθειασμοί possunt esse summissi (*leise, kaum hörbar*). Neque quod ex ipso Th. attulit 44, 4 κραυγῇ οὐκ ὀλίγῃ quicquam valet. Utrobique enim ὀλίγος exiguus est, quam vim in singulari habet, non item in plurali. Parum probabilitatis habet οἰκτρῶν, quod Herw. in Stud. Thuc. p. 102 coniecit et ἀλόγων a Madv. in Adv. crit.

δάκρυσι πᾶν τὸ στράτευμα πλησθὲν καὶ ἀπορίᾳ τοιαύτῃ μὴ ῥᾳδίως ἀφορμᾶσθαι, καίπερ ἐκ πολεμίας τε καὶ μείζω ἢ κατὰ δάκρυα τὰ μὲν πεπονθότας ἤδη, τὰ δὲ περὶ τῶν ἐν ἀφανεῖ δεδιότας μὴ πάθωσι. κατήφειά τέ τις ἅμα καὶ κατάμεμψις σφῶν αὐτῶν πολλὴ ἦν. οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἢ πόλει ἐκπεπολιορκημένῃ ἐῴκεσαν ὑποφευγούσῃ, καὶ ταύτῃ οὐ σμικρᾷ· μυριάδες γὰρ τοῦ ξύμπαντος ὄχλου οὐκ ἐλάσσους τεσσάρων ἅμα ἐπορεύοντο. καὶ

μή τι πάθωσι omnes praeter Vat. Sed pron. indef. languet et vim sententiae imminuit. Obiectum quod vocatur verbi *παθ.* per attractionem ad *δεδιότας* relatum est *τὰ ἐν τῷ ἀφανεῖ* eiusque praedicatum *μείζω ἢ κ. δ.*

I p. 332 propositum. Nos *ὀλίγων* ex gloss. *ὀλυλυγῶν* ortum esse putamus. — *δάκρυσιν.* De flexione cf. Buttm. Gr. max. II p. 404 et Krueg. Gr. § 19, 2. Si genetivum propter *πλησθέν* exspectaveris, vid. Matth. Gr. § 352 b adn., ubi hoc exemplum adde, et Dind. in Steph. Thes. Herw. in Mnemos. l. l. *ἐμπλησθέν* coni., quod ad scriptorem pedestrem non pertineret Aeschyleum *πίμπλαται δακρύμασιν* (Pers. 133). Sed *δάκρυσι πλησθέν* non minus exemplo Aeschyleo defenditur quam *ὑποσχεῖν* 21, 3 Pindarico et *ἀπέδοσαν* VI 62, 2 Euripideo tuiti sumus. — *ἀπορίᾳ τοιαύτῃ*, propter talem consilii inopiam, ex aequo positum est participio *πλησθέν.* — *μείζω ἢ κατὰ δάκρυα.* „Praeiverat Bacchylides (fragm. 11): *αἰαῖ τέκος ἁμέτερον, μεῖζον ἢ πενθεῖν ἐφάνη κακόν, ἀφθέγκτοισιν ἶσον.* Herodotus etiam III 14 [ubi vid. Valck.]: *ὦ παῖ Κύρου, τὰ μέν οἰκήϊα ἦν μέζω κακὰ ἢ ὥστε ἀνακλαίειν· τὸ δὲ τοῦ ἑταίρου πάθος ἄξιον ἦν δακρύων.*" Wass. Cf. Matth. Gr. § 449. Krueg. § 49, 4. — *τὰ δὲ περί* cet. Oratio mutata est; nam ut incohata erat, *μείζω ἢ κατὰ δάκρυα* proprie ad hoc quoque enuntiatum spectare debebant (*τὰ δὲ ἐν ἀφανεῖ ὄντα δεδιότας*). Antea ad *ἐκ πολεμίας* audi *ἀφορμωμένους.*

§ 5. *κατήφεια.* Haec vox ab oculis deiectis seu in terram demissis ad animum ita transfertur ut plerumque animi demissionem, maerorem, interdum pudorem significet. Poëticam eam appellat Krueg.; at legitur etiam apud Plut. Appian., alios solutae orationis scriptores. Vid. Steph. Thes. ed. rec. — *κατάμεμψις.* Non incusationem vel reprehensionem, sed contemptum hic sonare cl. 77, 1 putant Haack. et Iacobs., quae notio proximis *οὐδὲν γάρ* . . . sane est congruentior. Aliter II 41, 3. — *οὐδὲν γὰρ ἄλλο* . . . Cf. Matth. Gr. § 635. Krueg. § 62, 3 adn. 7. — *μυριάδες . . . τοῦ ξύμπαντος ὄχλου οὐκ ἐλάσσους τεσσάρων.* „Thucydides tam distincte hunc numerum universae multitudinis plurimos omnis generis hominum castra sequentium complexae fuisse dixit, ut mirum sit Aelianum in Var. Hist. V 10 tam fuisse neglegentem, ut quadra-

τούτων οἵ τε ἄλλοι ἔφερον πάντες ὅ τι τις ἐδύ-
νατο ἕκαστος χρήσιμον, καὶ οἱ ὁπλῖται καὶ οἱ
ἱππῆς παρὰ τὸ εἰωθὸς αὐτοὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν
σιτία ἐπὶ τοῖς ὅπλοις, οἱ μὲν ἀπορίᾳ ἀκολούθων,
οἱ δὲ ἀπιστίᾳ· ἀπηυτομολήκεσαν γὰρ πάλαι τε
καὶ οἱ πλεῖστοι παραχρῆμα. ἔφερον δὲ οὐδὲ ταῦτα
ἱκανά· σῖτος γὰρ οὐκέτι ἦν ἐν τῷ στρατοπέδῳ.
καὶ μὴν ἡ ἄλλη αἰκία **, καὶ ἡ ἰσομοιρία τῶν 6
κακῶν, ἔχουσά τινα ὅμως τὸ μετὰ πολλῶν κούφισιν,

§ 5. πάντες ἔφερον omnes praeter Vat.
κατὰ τὸ pro ἕκαστος omnes praeter Vat. Verum haud dubie Valla quoque habuit, qui scripsit: ceteri omnes, ut quisque poterat, sibi utilia . . . ferebant.
ὑπὸ τοῖς ὅπλοις codd. Emend. Pluygers. in Mnemos. XI p. 96.

ginta milia gravis armaturae militum in Sicilia perisse narraverit. In eundum quidem errorem inducti sunt Isocrates VIII 86 [si ibi ὁπλιτῶν ex superioribus audiendum est] et Liban. Orat. p. 399 b, sed uterque superlatione oratoria." Bloomf. Cf. Dionys. p. 852 et adn.. 87, 6. — τὶς . . . ἕκαστος. Plerumque ἕκαστός τις. Quare ἕκαστος expungi vult Krueg. Sed cf. adn. VI 31, 4 et cogita ὅ τι τις more Graeco optime deinceps poni. — παρὰ τὸ εἰωθός. Alias enim ministri iis cibaria ferebant. — ἐπὶ τοῖς ὅπλοις, praeter arma. Cf. 86, 2. — ἀκολούθων. Alibi θεράποντες (13, 2. IV 15, 1) vel ὑπηρέται (III 17, 3. VI 102, 2) vocantur.

§ 6. καὶ μήν, tum vero. Cf. adn. VI 17, 5. — ἡ ἄλλη αἰκία (turpis miseria) καὶ ἡ ἰσομοιρία τῶν κακῶν cum ita coniungi nequeant, ut ad utramque communiter referatur ἔχουσα . . . κούφισιν, quoniam communitas malorum non solum ad reliquam miseriam pertinet, sed etiam ad eam, quae antea commemorata est, sana sententia ita tantum efficeretur, si ad ἡ ἄλλη αἰκία ex verbis οὐδ' ὡς ῥαδία . . . ἐδοξάζετο. audire liceret οὐ ῥαδία ἐδοξάζετο. Sed haec ratio obscura est neque exempla novimus, quibus eam confirmemus. Neque Dobraei coniectura placet, qui ἡ ἄλλη αἰκία, ἰσομοιρίᾳ τῶν κακῶν ἔχουσά τινα ὅμως, τὸ μετὰ πολλῶν, κούφισιν mavult vertens: quamvis e communitate traheret aliquid solacii, illud scilicet pervulgatum hoc sibi cum multis aliis accidere, aut quod Stahlius hunc partim secutus in ed. Tauchn. scripsit: ἡ ἄλλη αἰκία, καὶ ἰσομοιρίᾳ τῶν κακῶν ἔχουσά τινα ὅμως τὸ μετὰ πολλῶν κούφισιν. Nam sic quoque communitas reliquae tantum miseriae tribueretur, quanquam mala antea descripta non minus communia fuerunt. Cum igitur ἡ ἄλλη αἰκία ab ἰσομοιρίᾳ separanda esse videatur, Herw. (Mnemos. l. l. p. 305) secuti excidisse putamus quod de illa praedicaretur. Compleri sic potest sententia: καὶ μὴν ἡ ἄλλη αἰκία οὐχ ἧσσον αὐτοὺς ἐλύπει, καὶ ἡ ἰσομοιρία κ. τ. λ. Incredibilia suspicatur Class. — ἔχουσά . . . κούφισιν, quanquam

οὐδ' ὧς ῥᾳδία ἐν τῷ παρόντι ἐδοξάζετο, ἄλλως τε καὶ ἀπὸ οἵας λαμπρότητος καὶ αὐχήματος τοῦ
7 πρώτου ἐς οἵαν τελευτὴν καὶ ταπεινότητα ἀφίκατο. μέγιστον γὰρ δὴ τὸ διάφορον τοῦτο [τῷ] Ἑλληνικῷ στρατεύματι ἐγένετο, οἷς ἀντὶ μὲν τοῦ ἄλλους δουλωσομένους ἥκειν αὐτοὺς τοῦτο μᾶλλον δεδιότας μὴ πάθωσι ξυνέβη ἀπιέναι, ἀντὶ δ' εὐχῆς τε καὶ παιάνων, μεθ' ὧν ἐξέπλεον, πάλιν τούτων τοῖς ἐναντίοις ἐπιφημίσμασιν ἀφορμᾶσθαι, πεζούς τε ἀντὶ ναυβατῶν πορευομένους καὶ ὁπλιτικῷ προσέχοντας μᾶλλον ἢ ναυτικῷ. ὅμως δὲ ὑπὸ

§ 6. *ἀφῖκτο* codd. Emend. Badham. Adhort. p. 27. Cf. adn.

§ 7. Articulum *τῷ* delendum esse monet schol.: *οὐκ ἀπιθάνως περιαιροῦσι τὸ ἄρθρον ἐκ τοῦ τῷ Ἑλληνικῷ στρατεύματι ἐγένετο, ὡς οὐδενὸς Ἑλληνικοῦ στρατεύματος ἐν τοσαύτῃ μεταβολῇ γεγονότος.*

παιώνων aliquot codd. Cf. sd. IV 43, 3.

πεζοὺς δὲ omnes praeter Vat.

βατῶν mutilatum Vat.

προσσχόντας omnes praeter Vat. Sed praesentis participium rei naturae et superiori *πορευομένου* magis convenit.

aliquid levamenti habebat in multorum societate. Proximum obiectum verbi *ἔχουσα* est *τὸ μετὰ πολλῶν*, praedicativum *τινὰ κούφισιν*. — *ῥᾳδία*, tolerabilis. Cf. adn. VI 20, 2. — *ἄλλως τε καὶ ἀπὸ οἵας λαμπρότητος κ. τ. λ.*, praesertim cum a tanto splendore etc. Cf. adn. IV 26, 4. Kuehn. Gr. max. § 551, 9. Frustra Herw. l. l. *ἐνθυμουμένοις* post *ἄλλως τε καί* inserit. Opponuntur inter se *τελευτήν* et *τοῦ πρώτου*, *ταπεινότητα* et *λαμπρότητος καὶ αὐχήματος*. — *ἀφίκατο.* Quod in codd. scriptum est *ἀφῖκτο* impersonaliter dictum esse volunt. Sed hoc minus ad sententiam convenit et non solum ipsius verbi *ἀφικνεῖσθαι* ita usurpati exempla non attulerunt (afferuntur *προυχώρει* impersonaliter dictum et Eur. Troad. 405 *εἰ δ' εἰς τόδ' ἔλθοι* et Dem. IV 41 *ἐπ' αὐτὴν ἥκει τὴν ἀκμήν*), sed etiam *αὔχημα* tribui non potest nisi personis.

§ 7. *τὸ διάφορον τοῦτο*, haec rerum diversitas. Cf. adn. 56, 2. Articulus bene potuit abesse. Cf. adn. I 1, 2, sed etiam adn. VI 80, 1. — *οἷς* = *ὅτι αὐτοῖς*. Cf. adn. IV 26, 4 et supra § 6. — *αὐτοὺς . . . δεδιότας*. De accusativis cf. adn. 57, 9. Pronomen *τοῦτο* iunge cum verbis *μὴ πάθωσι*. — *εὐχῆς . . . ἐξέπλεον*. Vid. VI 32. Totum locum imitatur Ioseph. A. I. XVII 5, 1 extr. — *τούτων τοῖς ἐναντίοις*. „I. e. *τοῖς τούτων ἐναντίοις*." Iacobs. Cf. adn. II 7, 2. VII 21, 3 et Matth. Gr. § 366 adn. 2. — *ναυβατῶν* nautas et milites classiarios complectitur. — *προσέχοντας*, animos advertentes, i. e. confidentes.

μεγέθους τοῦ ἐπικρεμαμένου ἔτι κινδύνου πάντα ταῦτα αὐτοῖς οἰστὰ ἐφαίνετο.

Νικίας τὸ στράτευμα θαρσύνει.

76. Ὁρῶν δὲ ὁ Νικίας τὸ στράτευμα ἀθυμοῦν καὶ ἐν μεγάλῃ μεταβολῇ ὄν, ἐπιπαριὼν ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐθάρσυνέ τε καὶ παρεμυθεῖτο, βοῇ τε χρώμενος ἔτι μᾶλλον ἑκάστοις καθ' οὓς γίγνοιτο ὑπὸ προθυμίας καὶ βουλόμενος ὡς ἐπὶ πλεῖστον γεγωνίσκων ὠφελεῖν.

λόγος Νικίου.

77. „Ἔτι καὶ ἐκ τῶν παρόντων, ὦ Ἀθηναῖοι 1
καὶ ξύμμαχοι, ἐλπίδα χρὴ ἔχειν (ἤδη τινὲς καὶ ἐκ δεινοτέρων ἢ τοιῶνδε ἐσώθησαν), μηδὲ καταμέμφεσθαι ὑμᾶς ἄγαν αὐτοὺς μήτε ταῖς ξυμφοραῖς μήτε

Cap. 77. § 1. *τι* pro *ἔτι* iunctum verbo *ὠφελεῖν* in extremo capite superiore Vat., quem sequuntur Bekk. et Class. Sed hac lectione vim et gravitatem sermonis imminui recte adnotat Bloomf. Cf. adn.

καταμέμφεσθαι ex uno Vat. innotuit, vulgo *καταμέμψασθαι*.

Cap. 76. *ἐπιπαριών.* Cf. adn. IV 94, 2. — *ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων*, „ut res tunc ferebat.“ Bau. Cf. VIII 1, 3 et Matth. Gr. § 574 p. 1335 et § 628, 1 e. — *ἔτι μᾶλλον.* Respicitur ad secundam orationem Niciae ante pugnam navalem habitam, in qua (69, 2) ille *ἕνα ἕκαστον ἀνεκάλει πατρόθεν τε ἐπονομάζων . . . ἄλλα τε λέγων ὅσα . . . ἐπιβοῶνται.* — *ἑκάστοις.* Dat. post *βοῇ χρώμενος* perinde videtur positus esse atque in *βοᾶν τινι.* Itaque inutiliter *ἐφ' ἑκάστοις* Meinek. in Herm. III p. 373.

Cap. 77. Hanc orationem laudat Dion. Hal. p. 921. Schol.: *θαυμαστῶς ἐστοχάσατο καὶ τοῦ καιροῦ καὶ τῶν περιεχόντων πραγμάτων ἐν τῇ παρακελεύσει, οὔτε* (leg. *οὐδὲ*) *προοιμιασάμενος.*

§ 1. *Ἔτι καὶ ἐκ τῶν παρόντων*, etiam (*auch . . . noch*, ex praesenti rerum statu, pariter dictum est atque *ἔτι καὶ νῦν* (*auch jetzt noch*) I 5, 2. II 15, 2. 99, 3. VI 2, 5. 11, 6. 54, 7. — *ἤδη τινές.* Asyndeton incitatione orationis defendunt. Sed non omnis deest iunctura. Per pronomen enim demonstr. *τοιῶνδε* haec sententia cum superioribus conectitur. Cf. 57, 4. VI 43, 1. — *ἐκ δεινοτέρων ἢ τοιῶνδε*, i. e. *ἐκ δεινοτ. ἢ ἐκ τοιῶνδε* aut *ἐκ δεινοτέρων ἢ τοιάδε ἐστίν.* Cf. Matth. Gr. § 448, 1 a et § 450 adn. 2. Madv. Synt. § 89. — *καταμέμφεσθαι ὑμᾶς.* Cf. Matth. Gr. § 384 adn. 1 et dativorum causa 398 4 b. — *μήτε ταῖς ξυμφοραῖς μήτε . . . κακοπαθείαις.* „Discrimen videtur aut in addito alteri *παρὰ τὴν ἀξίαν* aut *ξυμφοραί* de proeliis adversis, *κακοπάθειαι* de incommodis in terra infesta et egestate summa, morbo etc. intellegendae.“ Bau. *Ξυμφοραί* in universum sunt fortunae vices (malae praesertim), et hic in universum clades acceptas spectant, cum *κακοπαθ.* miseran-

2 ταῖς παρὰ τὴν ἀξίαν νῦν κακοπαθείαις. κἀγώ τοι
οὐδενὸς ὑμῶν οὔτε ῥώμῃ προφέρων (ἀλλ' ὁρᾶτε
δὴ ὡς διάκειμαι ὑπὸ τῆς νόσου) οὔτ' εὐτυχίᾳ
δοκῶν που ὕστερός του εἶναι κατά τε τὸν ἴδιον
βίον καὶ ἐς τὰ ἄλλα, νῦν ἐν τῷ αὐτῷ κινδύνῳ
τοῖς φαυλοτάτοις αἰωροῦμαι· καίτοι πολλὰ μὲν ἐς
3 θεοὺς νόμιμα δεδιῄτημαι, πολλὰ δὲ ἐς ἀνθρώ-
πους δίκαια καὶ ἀνεπίφθονα. ἀνθ' ὧν ἡ μὲν ἐλ-
πὶς ὅμως θρασεῖα τοῦ μέλλοντος, αἱ δὲ ξυμφοραὶ
οὐ κατ' ἀξίαν δὴ φοβοῦσαι τάχ' ἂν καὶ λωφή-
σειαν· ἱκανὰ γὰρ τοῖς τε πολεμίοις ηὐτύχηται, καὶ
4 εἴ τῳ θεῶν ἐπίφθονοι ἐστρατεύσαμεν, ἀποχρώντως
ἤδη τετιμωρήμεθα. ἦλθον γάρ που καὶ ἄλλοι τινὲς

§ 2. τε om. omnes praeter Vat.
§ 3. ἤδη (δὴ) Vat. Aptissima hic δή particula. Cf. adn.
φοβοῦσαι F. I., reliqui φοβοῦσι.
τάχα δ' ἂν codd. Cf. adn.
εὐτύχηται codd. Cf. sd. IV 54, 1.

dam exercitus condicionem c. 75 descriptam significet." Krueg. ad Dion. p. LV. — **παρὰ τὴν ἀξίαν**, praeter meritum.

§. 2. **ὡς διάκειμαι**, quomodo affectus sim, quem in statum redactus sim. — **πολλὰ . . . δεδιῄτημαι.** Cf. I 6, 6. Affert Etym. M. Cram. Anecd. III p. 114. De Niciae erga deos pietate cf. Aristoph. Equ. 30. Plut. Nic. 3.

§ 3. **ἀνθ' ὧν ἡ μὲν ἐλπὶς . . . τοῦ μέλλοντος**, pro quibus rebus spes quidem de eo, quod imminet, nihilominus fiducia plena est. Nicias igitur pro pietate et iustitia confidit se deorum auxilio has calamitates superaturos esse. De ὅμως cf. Matth. Gr. § 623 in v. ὅμως. — **αἱ δὲ ξυμφοραὶ . . . λωφήσειαν,** calamitates autem, quoniam praeter meritum (nos) terrent, facile videntur remissurae esse. De **οὐ κατ' ἀξίαν** = **παρ' ἀξίαν** cf. adn. 70, 8, de δή particula adn. III 26, 2. Hoc igitur Nicias sibi ex vita pia et iusta contingere dicit, ut confidere possit deorum auxilio se ex calamitatibus evasuros aut ipsas calamitates remissuras esse. Eam quae adhuc in editionibus retinebatur codicum scripturam **αἱ δὲ . . . φοβοῦσι. τάχα δ' ἂν καὶ λωφήσειαν** Class. sic interpretatur, ut Nicias dicat calamitates Athenienses plus quam par sit terrere; sed fortasse eas cessuras esse. Quae sententia quanquam ipsa recte se habet, tamen a verborum cohaerentia aliena est. Quid enim nimio Atheniensium timori cum Niciae pietate ac probitate commune est, de quarum fructu ad ipsum redundante, ut **ἀνθ' ὧν** ostendit, hic agitur? Si vero minus quam par est, ut quidam interpretati sunt, Athenienses timere volumus, sententiam efficimus consilio huius orationis, quae in erigendis animis versatur, prorsus con-

ἤδη ἐφ' ἑτέρους, καὶ ἀνθρώπεια δράσαντες ἀνεκτὰ
ἔπαθον· καὶ ἡμᾶς εἰκὸς νῦν τά τε ἀπὸ τοῦ θείου
ἐλπίζειν ἠπιώτερα ἕξειν (οἴκτου γὰρ ἀπ' αὐτῶν
ἀξιώτεροι ἤδη ἐσμὲν ἢ φθόνου), καὶ ὁρῶντες ὑμᾶς
αὐτοὺς οἷοι ὁπλῖται ἅμα καὶ ὅσοι ξυντεταγμένοι
χωρεῖτε μὴ καταπέπληχθε ἄγαν, λογίζεσθε δὲ ὅτι
αὐτοί τε πόλις εὐθύς ἐστε ὅποι ἂν καθέζησθε,
καὶ ἄλλη οὐδεμία ὑμᾶς τῶν ἐν Σικελίᾳ οὔτ' ἂν
ἐπιόντας δέξαιτο ῥᾳδίως οὔτ' ἂν ἱδρυθέντας που
ἐξαναστήσειε. τὴν δὲ πορείαν ὥστ' ἀσφαλῆ καὶ 5
εὔτακτον εἶναι αὐτοὶ φυλάξατε, μὴ ἄλλο τι ἡγη-
σάμενος ἕκαστος ἢ ἐν ᾧ ἂν ἀναγκασθῇ χωρίῳ
μάχεσθαι, τοῦτο καὶ πατρίδα καὶ τεῖχος κρατήσας
ἕξειν. σπουδὴ δὲ ὁμοίως καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν 6
ἔσται τῆς ὁδοῦ· τὰ γὰρ ἐπιτήδεια βραχέα ἔχομεν,
καὶ ἢν ἀντιλαβώμεθά του φιλίου χωρίου τῶν
Σικελῶν (οὗτοι γὰρ ἡμῖν διὰ τὸ Συρακοσίων δέος
ἔτι βέβαιοί εἰσιν), ἤδη νομίζετε ἐν τῷ ἐχυρῷ εἶναι.

§ 4. θεοῦ codd. Cf. adn.
καταπεπλῆχθαι Vat. Gr. Lugd. C. F. itacismi vitio.
§ 5. ἂν omnes om. praeter Vat.
§ 6. ὀχυρῷ praeter Vat. libri longe plurimi. Sed praeterquam

trariam. Neque aptam nanciscimur sententiam, si ipsum Niciam calamitatibus aut plus aut minus quam par est terreri statuimus. Nec convenientius est calamitates praeter meritum aut Niciam aut Athenienses timore afficere. Neutrum enim ad pietatem aut probitatem Niciae pertinet. Itaque probamus emendationem a Schuetzio in Annal. scholast. Berol. a. 1879 p. 121 propositam.

§ 4. τοῦ θείου ex Krueg. emendatione scripsimus. Nam ὁ θεός apud Th. ubique Apollo est, numen divinum τὸ θεῖον appellatur. Cf. V 70, 1. 104, 1. 105, 1. 2. 3. 112, 2. Et sic demum ἀπ' αὐτῶν quod in parenthesi est habet quo commode κατὰ σύνεσιν referatur. Etenim τὸ θεῖον omnes deos comprehendit. In verbis autem τά τε ἀπὸ τοῦ θείου particula τέ, cui respondet καί ante ὁρῶντες positum, ita collocata est, quasi secuturum sit καὶ . . . μὴ καταπεπλῆχθαι ab εἰκός etiam pendens. — αὐτοὶ . . . πόλις . . . ἐστέ. Vid. § 7 extr. — ἂν δέξαιτο, exceptura, impetum sustentura sit, ut 44, 4 et alibi. De temporis significatione cf. adn. III 38, 2.

§ 6. ἔσται. Herw. ἔστω coni. in Stud. Thuc. p. 102. Sed de futuro pro imperativo cf. Kuehn. Gr. max. § 387, 5. — βραχέα, exigua. Cf. adn. I 14, 3. — καὶ ἢν κ. τ. λ. Festinandum est duabus de causis, quod exiguum commeatum habent et ut quam primum in Siculorum fines per-

προπέπεμπται δ' ὡς αὐτούς, καὶ ἀπαντᾶν εἰρη-
7 μένον καὶ σιτία ἅμα κομίζειν. τό τε ξύμπαν γνῶτε,
ὦ ἄνδρες στρατιῶται, ἀναγκαῖόν τε ὂν ὑμῖν ἀν-
δράσιν ἀγαθοῖς γίγνεσθαι, ὡς μὴ ὄντος χωρίου
ἐγγὺς ὅποι ἂν μαλακισθέντες σωθεῖτε, καὶ ἢν νῦν
διαφύγητε τοὺς πολεμίους, οἵ τε ἄλλοι τευξόμενοι
ὧν ἐπιθυμεῖτέ που ἐπιδεῖν, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν
μεγάλην δύναμιν τῆς πόλεως καίπερ πεπτωκυῖαν
ἐπανορθώσοντες· ἄνδρες γὰρ πόλις, καὶ οὐ τείχη
οὐδὲ νῆες ἀνδρῶν κεναί."
1 78. Ὁ μὲν Νικίας τοιάδε παρακελευόμενος
ἅμα ἐπῄει τὸ στράτευμα καί, εἴ πῃ ὁρῴη διεσ-
πασμένον καὶ μὴ ἐν τάξει χωροῦν, ξυνάγων καὶ
καθιστάς, καὶ ὁ Δημοσθένης οὐδὲν ἧσσον τοῖς
καθ' ἑαυτὸν τοιαῦτά τε καὶ παραπλήσια λέγων.

οἱ Ἀθηναῖοι ἐν πλαισίῳ τεταγμένοι χωροῦσι, καὶ τὴν διάβασιν τοῦ Ἀνάπου βιασάμενοι ὡς ἐς

quod II 42, 5 boni aliquot libri ὀχυρωτέραν habent, apud Th. ubique est ἐχυρός.

προπέπεμπται Vat. C. Gr., προπέμπεται Dan. B., reliqui προπέμπετε.

σιτία ἄλλα codd., pariter et commeatum Valla. Cf. adn.

§ 7. τό τε ξύμπαν Vat., reliqui τὸ δὲ ξ. Cf. adn. III 40, 4.

διασωθείητε Vat. ortum ex proximo διαφύγητε, reliqui σωθείητε. Cf. sd. III 42, 4.

veniant. — προπέπεμπται δ' ὡς αὐτούς. Cf. 80, 5. — εἰρημένον. Cf. adn. I 140, 2. — σιτία. Non aliud frumentum comparandum erat, sed frumentum, quoniam eius inopia laborabant. Recte igitur Reiske ἅμα pro ἄλλα coni.

§ 7. οἵ τε ἄλλοι τευξόμενοι. Haec quoque et quae sequuntur patet pendere ex γνῶτε. — ἐπιδεῖν. Cf. sd. 61, 1. — ἄνδρες γὰρ πόλις ... κεναί. Cf. Alcaei fragm. 23 ἄνδρες πόληος πύργος ἀρεύιοι, Soph. OR. 56 ὡς οὐδέν ἐστιν οὔτε πύργος οὔτε ναῦς ἐρῆμος ἀνδρῶν μὴ ξυνοικούντων ἔσω, Eur. fragm. 825 (Nauck.) αἱ γὰρ πόλεις εἴσ' ἄνδρες, οὐκ ἐρημία, Dio Cass. LVI 5, 3 ἄνθρωποι γάρ που πόλις ἐστίν, ἀλλ' οὐκ οἰκίαι οὐδὲ στοαὶ οὐδ' ἀγοραὶ ἀνδρῶν κεναί.

Cap. 78. De universo receptu Atheniensium (c. 78—85) cf. Arn. Exc. vol. III et Leak. apud Bloomf. II p. 687 sqq. Holm. Hist. Sic. p. 397 sqq.

§ 1. ἅμα cum παρακελευόμενος, non cum ἐπῄει, ut factum est apud Bloomf., iungi iubet Haack. — ἐπῄει τὸ στράτευμα, exercitum obibat. — οὐδὲν ἧσσον. Ad haec Bloomf. male ἐποίει aut simile verbum audiri iubet, cum ex superioribus repetendum sit enuntiatum ἐπῄει τὸ στράτευμα. — τοῖς καθ' ἑαυτόν, suis, propr. „qui prope eum vel apud eum erant." Arn. — τοιαῦτά

Ἀκραῖον λέπας προέρχονται, κωλυόμενοι ὑπὸ τῶν ἐναντίων καὶ βραδύνοντες.

τὸ δὲ ἐχώρει ἐν πλαισίῳ τεταγμένον, πρῶτον μὲν 2
ἡγούμενον τὸ Νικίου, ἐφεπόμενον δὲ τὸ Δημοσθένους· τοὺς δὲ σκευοφόρους καὶ τὸν πλεῖστον ὄχλον ἐντὸς εἶχον οἱ ὁπλῖται. καὶ ἐπειδὴ [τε] 3
ἐγένοντο ἐπὶ τῇ διαβάσει τοῦ Ἀνάπου ποταμοῦ, ηὗρον ἐπ' αὐτῷ παρατεταγμένους τῶν Συρακοσίων καὶ ξυμμάχων, καὶ τρεψάμενοι αὐτοὺς καὶ κρατήσαντες τοῦ πόρου ἐχώρουν ἐς τὸ πρόσθεν· οἱ δὲ Συρακόσιοι παριππεύοντές τε προσέκειντο καὶ

Cap. 78. § 2. *διπλασίῳ* pro *πλαισίῳ* praeter Vat. longe plurimi. In quo *ΔΙ* ex repetito *Ν* ortum est.

πρῶτον μὲν ἡγούμενον Ven. Vat. et ead. man. marg. Cl. denique marg. It. In reliquis haec desunt.

ἑπόμενον Vat.; sed vulgatum subsequi sonans est aptissimum.

§ 3. *εὗρον* codd. Cf. sd. 77, 3.

ἐν pro *ἐπὶ* Vat. C. Sed cf. sd. 80, 5.

τῶν ξυμμάχων Vat. I. Cf. § 6.

τε καὶ παραπλήσια. Cf. adn. 12, 4.

§ 2. *ἐχώρει. Ἐπὶ Κατάνης* dicit Diod. XIII 18, 6. „In interiora insulae a Siculis occupata pervenire eos voluisse ex Niciae oratione extrema apparet.“ Bloomf. Certe, si oppidum quoddam Siculorum assecuti fuerint, se in tuto fore ibi Nicias affirmat. Quod autem Leak. apud Bloomf. dicit: „Catinam profecti sunt per vallem Anapi et circum Hyblae montis partem in septentriones spectantem, quod maritimum iter Syracusis Catinam ferens interclusum erat“, Holm. l. l. p. 398 ostendit iis quae 80, 2. 5 leguntur apparere eos in contrariam partem profectos esse. Cf. adn. 80, 2. — *πλαισίῳ.* Vid. adn. VI 67, 1. [Ad scripturam *διπλασίῳ*] „videtur pertinere Diodori locus XIII 18, 6, ubi haec leguntur: *οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ διελόμενοι τοὺς στρατιώτας εἰς δύο μέρη . . .* Tamen illi scripturae totius loci conformatio adversatur. — Exercitum divisum fuisse non diserte h. l. dicit Thuc., sed sequitur iam ex praecedentibus.“ Haack. Utrumque igitur agmen *πλαίσιον* fecit. — *τοὺς δὲ σκευοφόρους . . . ὁπλῖται.* Ita mos erat. Cf. adn. VI 67, 1. Xen. Anab. III 2, 36. Diodorus de hac ipsa re: *τὰ μὲν σκευοφόρα,* inquit, *καὶ τοὺς ἀρρώστους εἰς μέσον λαβόντες.* Ex quibus verbis Diodori pars *ὄχλου* Thucydidei cognoscitur, in quem levem armaturam omnis generis iure refert Bloomfieldius (cf. adn. I 80, 3), et Krueger pro *πλεῖστον* adeo *ψιλὸν* legi vult, sed Leakius praeter *ψιλοὺς* et *σκευοφόρους* etiam ministros intellegit (quos tunc non multos fuisse 75, 5 audivimus).

§ 3. [*τε*], quod non habet quo referatur, recte del. Boehm. Particulum *γὲ* substituere voluit Saupp. Epist. crit. p. 87, quae hic tamen vix suam vim habet. — *ἐπὶ τῇ διαβάσει τοῦ Ἀνάπου.* „Paulo supra confluentes Cyanes et Anapi.“ Arn. „Circa recentiorem pontem huius fluvii („*about a mile and a half from the head of the great*

4 ἐσακοντίζοντες οἱ ψιλοί. καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ προελθόντες σταδίους ὡς τεσσαράκοντα ηὐλίσαντο πρὸς λόφῳ τινὶ οἱ Ἀθηναῖοι· τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρῲ ἐπορεύοντο καὶ προῆλθον ὡς εἴκοσι σταδίους, καὶ κατέβησαν ἐς χωρίον ἄπεδόν τι καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο, βουλόμενοι ἔκ τε τῶν οἰκιῶν λαβεῖν τι ἐδώδιμον (ᾠκεῖτο γὰρ ὁ χῶρος) καὶ ὕδωρ μετὰ σφῶν αὐτῶν φέρεσθαι αὐτόθεν· ἐν γὰρ τῷ πρόσθεν ἐπὶ πολλὰ στάδια ᾗ ἔμελλον
5 ἰέναι οὐκ ἄφθονον ἦν. οἱ δὲ Συρακόσιοι ἐν τούτῳ προελθόντες τὴν δίοδον τὴν ἐν τῷ πρόσθεν ἀπετείχιζον· ἦν δὲ λόφος καρτερὸς καὶ ἑκατέρωθεν αὐτοῦ χαράδρα κρημνώδης, ἐκαλεῖτο δὲ Ἀκραῖον
6 λέπας. τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ Ἀθηναῖοι προῇσαν, καὶ

§ 4. προσελθόντες male plerique libri mss. ᾗ male om. Vat. et Phot. in v. στάδια.

harbour") Leak. p. 687, in cuius tamen tabula recentior pons non alius cernitur nisi is, qui inter antiquiorem in Olympieum ferentem et mare pictus est, ubi Athenienses transisse non est probabile. Articulo notum traiectum significari adnotat Bloomf. — οἱ ψιλοί = ἀκοντισταί § 6. Cf. adn. IV 36, 1.

§ 4. προελθόντες. Ad dextram Anapi ripam. — λόφῳ τινί. „Pernoctarunt ad collem circiter decem stadia [ut ipse Britannus dixit, *about a mile*, quorum milium quattuor ante quadraginta stadiis comparata sunt] in austrum spectantem a Cavetta, in faucibus praeruptis, ubi Anapus prorumpit ex montibus Hyblae, et statim ei iungitur altera pars a Floridia et St. Paulo defluens." Leak. Fuisse hunc collem inter eos, qui a Floridia inter meridiem et orientem siti sunt, docet Holm. l. l. p. 399. — χωρίον ἄπεδον. Infra c. 79 locus vocatur πεδίον. „Hic campus est Floridiae et situs fuerit oportet prope hoc oppidulum." Leak. — στάδια. Alibi apud Thuc. σταδίους. Cf. Lob. ad Phryn. p. 762.

§ 5. λόφος καρτερός. Infra 79, 2 ἐπάντης. Simul angustum fuisse locum ex 79, 1 cognoscimus. — Ἀκραῖον λέπας. „Id est summa rupes, ultra Euryelum occasum versus solstitialem locus arduus atque asper, vulgo nunc incolis *Crimiti*." Cluv. Sic. ant., quocum facit Dorv. Sic. p. 187. Sed hic locus ultra sinistram Anapi ripam est. Summum septuaginta stadia a Syracusis afuisse ex Thucydidis narratione intellegi docet Manso Spart. II p. 451. Ipsum collem, cui hoc nomen fuerit, definire non audet Arn. Sed Holm. l. l. p. 399 sq. satis evidenter ostendit eum situm esse ad exitum occidentalem earum faucium, quae hodie Cava di culatrello vocantur. Ipsum vocab. λέπας asperum montem significat.

§ 6. τῇ δ' ὑστεραίᾳ. Tertio die itineris. Cf. § 4.

οἱ τῶν Συρακοσίων καὶ ξυμμάχων αὐτοὺς ἱππῆς
καὶ ἀκοντισταὶ ὄντες πολλοὶ ἑκατέρωθεν ἐκώλυον
καὶ ἐσηκόντιζόν τε καὶ παρίππευον. καὶ χρόνον 7
μὲν πολὺν ἐμάχοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ἔπειτα ἀνεχώ-
ρησαν πάλιν ἐς τὸ αὐτὸ στρατόπεδον· καὶ τὰ
ἐπιτήδεια οὐκέτι ὁμοίως εἶχον. οὐ γὰρ ἔτι ἀπο-
χωρεῖν οἷόν τ' ἦν ὑπὸ τῶν ἱππέων.

οὐ δυνάμενοι δὲ ἑλεῖν λόφον ἀποτετειχισμένον ἀναχωροῦσιν ἐς τὸ πεδίον, ὅπου πάλιν κακοῦνται ἀκροβολισμοῖς.

79. *Πρῴ δὲ ἄραντες ἐπορεύοντο αὖθις καὶ* 1
ἐβιάσαντο πρὸς τὸν λόφον [ἐλθεῖν] τὸν ἀποτε-
τειχισμένον, καὶ ηὗρον πρὸ ἑαυτῶν ὑπὲρ τοῦ
ἀποτειχίσματος τὴν πεζὴν στρατιὰν παρατεταγμένην
οὐκ ἐπ' ὀλίγων ἀσπίδων· στενὸν γὰρ ἦν τὸ χω-
ρίον. καὶ προσβαλόντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐτειχομάχουν, 2

§ 6. *ἑκάτεροι ἐκώλυον* omnes praeter Vat. I. Vall., qui utrimque vertit. Cf. sd.
Cap. **79.** § 1. *ἐλθεῖν* om. Valla. Cf. adn.
εὗρον omnes praeter Pal. Cf. sd. 78, 3.

§ 7. *ἀποχωρεῖν*] *ἀποσκίδνασθαι ἀπὸ τοῦ στρατεύματος. οὐκ ἦν ἐπιτήδειον ἀποχωρεῖν κωλυόντων τῶν ἱππέων.* Schol. De *ὑπό* cf. VI 37, 2 *ἐκ σκηνιδίων οὐκ ἐπὶ πολὺ ὑπὸ τῶν ἱππέων ἐξιόντες*, Matth. Gr. § 592 *β'*. Bernh. Synt. p. 269.

Cap. **79.** § 1. *ἐβιάσαντο . . . [ἐλθεῖν]*. Recte Valla vertit vi pervadunt ad tumulum, cuius interpretationem secuti *ἐλθεῖν* Th. verbis exemimus. Reliquis enim locis, ubi eandem vim habet, *βιάζεσθαι* cum sola praepositione ponitur (I 63, 1. IV 48, 2. VII 69, 4. 83, 3) neque usquam infinitivum secum habet. Nam IV 29, 4 passivum est et cogi valet ut IV 98, 5. Quod Class. opponit additum *ἐλθεῖν* significare eos revera ad collem non pervasisse, inconsiderate dictum est. Revera enim, ut ex proxima narratione clarissime intellegitur, ad collem pervenerunt, tantummodo ipsum vi non expugnaverunt (hoc enim § 2 *οὐ δυνάμενοι βιάσασθαι* indicat). Ita etiam Holm. l. l. p. 399. Et si Th. *ἐβιάσαντο . . . ἐλθεῖν* scripsisset, quid tandem aliud significaretur quam eos vi effecisse ut ad collem pervenirent? Quod autem Class. III 20, 1 affert, ibi non magis infin. subaudiendus est, quam infra § 2 ad *βιάσασθαι*. — *οὐκ ἐπ' ὀλίγων ἀσπίδων.* „Loquitur, ut puto, Thucydides de ordinibus *εἰς βάθος* instructis; nam angustiae loci non patiebantur aciem *εἰς μῆκος* instrui. Xen. Hist. Gr. II 4, 11 *καὶ ἐγένοντο βάθος οὐκ ἔλαττον ἢ ἐπὶ πεντήκοντα ἀσπίδων*, Lucian. Zeux. p. 846 *ἐς βάθος δὲ ἐπὶ τεττάρων καὶ εἴκοσι τεταγμένους ὁπλίτας*, ubi vid. Gron. [et Reitz.]" Duk. Cf. adn. IV 93, 4, ubi *ἐπ' ἀσπίδας πέντε καὶ εἴκοσι*, Xen. Anab. IV 8, 11. Krueg. Gr. § 68, 36 adn. 6.

§ 2. *ἐτειχομάχουν*, munitionem (*τὸ ἀποτείχισμα*)

καὶ βαλλόμενοι ὑπὸ πολλῶν ἀπὸ τοῦ λόφου ἐπάν-
τους ὄντος (διικνοῦντο γὰρ ῥᾷον οἱ ἄνωθεν) καὶ
οὐ δυνάμενοι βιάσασθαι ἀνεχώρουν πάλιν καὶ
3 ἀνεπαύοντο. ἔτυχον δὲ καὶ βρονταί τινες ἅμα
γενόμεναι καὶ ὕδωρ, οἷα τοῦ ἔτους πρὸς μετ-
όπωρον ἤδη ὄντος φιλεῖ γίγνεσθαι· ἀφ' ὧν οἱ
Ἀθηναῖοι μᾶλλον ἔτι ἠθύμουν, καὶ ἐνόμιζον ἐπὶ
τῷ σφετέρῳ ὀλέθρῳ καὶ ταῦτα πάντα γίγνεσθαι.
4 ἀναπαυομένων δ' αὐτῶν ὁ Γύλιππος καὶ οἱ Συ-
ρακόσιοι πέμπουσι μέρος τι τῆς στρατιᾶς ἀποτει-
χιοῦντας αὖ ἐκ τοῦ ὄπισθεν αὐτοὺς ᾗ προεληλύ-
θεσαν· ἀντιπέμψαντες δὲ κἀκεῖνοι σφῶν αὐτῶν
5 τινας διεκώλυσαν. καὶ μετὰ τοῦτο πάσῃ τῇ στρα-
τιᾷ ἀναχωρήσαντες πρὸς τὸ πεδίον μᾶλλον οἱ
Ἀθηναῖοι ηὐλίσαντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ προυχώρουν,
καὶ οἱ Συρακόσιοι προσέβαλλόν τε πανταχῇ αὐ-
τοῖς κύκλῳ καὶ πολλοὺς κατετραυμάτιζον, καὶ εἰ
μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρουν, εἰ δ' ανα-
χωροῖεν, ἐπέκειντο, καὶ μάλιστα τοῖς ὑστάτοις

§ 2. ἀπεχώρουν Vat., a quo praeter ceteros libros dissentit Suidas in v. ἐπάντους.

§ 3. ἔτυχον γὰρ Vat.

μᾶλλον γὰρ ἔτι Vat.

§ 4. καὶ ὁ Γύλ. Vat.

ἀποτειχιοῦντες Cass. Aug. Cl. Ven. T. Pal. It. Reg. Marc. „Non male.“ Bau. Nos vulgatum praeferimus ob exquisitius dicendi genus, de quo vid. Matth. Gr. § 434, 2.

αὖ om. omnes praeter Vat. Respicitur ad 78, 5.

§ 5. μετὰ τοῦτα omnes praeter Vat. Cf. sd. VIII 19, 1.

oppugnabant. — διικνοῦντο] ἀντὶ τοῦ ἐξικνοῦντο βάλλοντες. Schol. — βιάσασθαι, vi pervadere, perrumpere. Cf. III 20, 1. IV 129, 4. VII 67, 4, ubi eodem modo absolute positum est.

§ 5. ἀναχωρ. πρὸς τὸ πεδίον μᾶλλον, ut videtur, quo facilius hostes impedirent, ne iterum munitione per angustam vallem a tergo exstructa receptu ipsos intercluderent. — τῇ δ' ὑστεραίᾳ. Quinto die. — προυχώρουν. „Apparet Athenienses denuo per vallem ascendere conatos, sed a Syracusanis ita lacessitos esse, ut ne ad introitum quidem eius pervenirent.“ Arn. Cf. § 6. — πανταχῇ κύκλῳ. Haec recte coniungi docuit Poppo ad Xen. Anab. III 1, 2. — καὶ μάλιστα. „Verti potest καί idque, [et quidem, sic ut repetatur ἐπέκειντο] ... aut iunge καὶ μάλιστα, vel maxime, [ut καὶ μάλα, καὶ πάνυ, similia.] Illud

προσπίπτοντες, εἴ πως κατὰ βραχὺ τρεψάμενοι
πᾶν τὸ στράτευμα φοβήσειαν. καὶ ἐπὶ πολὺ μὲν 6
τοιούτῳ τρόπῳ ἀντεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι, ἔπειτα
προελθόντες πέντε ἢ ἓξ σταδίους ἀνεπαύοντο ἐν
τῷ πεδίῳ· ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ Συρακόσιοι ἀπ'
αὐτῶν ἐς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον.

Νικίας καὶ Δημοσθένης πρὸς τὴν θάλασσαν τρέπονται· καὶ ταραχῆς μὲν αὐτοῖς ἐν νυκτὶ ἐμπεσούσης διασπῶνται, τήν γε μέντοι τοῦ Κακυπάρεως διάβασιν βιάζονται, καὶ χωροῦσι πρὸς τὸν Ἐρινεόν.

80. Τῆς δὲ νυκτὸς τῷ Νικίᾳ καὶ Δημοσθένει 1
ἐδόκει, ἐπειδὴ κακῶς σφίσι τὸ στράτευμα εἶχε τῶν
τε ἐπιτηδείων πάντων ἀπορίᾳ ἤδη καὶ κατατετραυ-
ματισμένοι ἦσαν πολλοὶ ἐν πολλαῖς προσβολαῖς
τῶν πολεμίων γεγενημέναις, πυρὰ καύσαντας ὡς
πλεῖστα ἀπάγειν τὴν στρατιάν, μηκέτι τὴν αὐτὴν
ὁδὸν ᾗ διενοήθησαν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἢ οἱ Συρα-
κόσιοι ἐτήρουν, πρὸς τὴν θάλασσαν. ἦν δὲ ἡ ξύμ- 2
πασα ὁδὸς αὕτη οὐκ ἐπὶ Κατάνης τῷ στρατεύμα-
τι, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἕτερον μέρος τῆς Σικελίας, τὸ
πρὸς Καμάριναν καὶ Γέλαν καὶ τὰς ταύτῃ πόλεις

Cap. 80. § 1. τε om. Vat. Sed additum exquisitius est. Cf. adn.
καύσαντας Vat. It. Marc. Aug. M. Cl. Ven. Reg. F., reliqui καύσαντες. Cf. ad. 74, 1.
§ 2. μέρος om. Vat., ante τὸ ἕτερον ponitur in Mosqu. Cf. 43, 3. 58, 2. II 15, 4. VI 62, 2.

tenendum." Bau. — εἴ πως. Cf. Matth. Gr. § 526. Krueg. Gr. § 65, 1 adn. 10. — κατὰ βραχὺ τρεψάμενοι, fugato subinde parvo eorum numero.

§ 6. ἐν τῷ πεδίῳ. Ultra planitiem enim non pervenerant.

Cap. 80. § 1. καὶ κατατετραυματισμένοι ἦσαν. De non addito ὅτι vid. adn. I 110, 2. Sententia enim haec est: exercitus male se habebat cum ob omnis commeatus inopiam, qua iam laborabat, tum quod multi vulnerati erant. — πρὸς τὴν θάλασσαν. „Cum iam manifestum esset ascendendo vallem Anapi a Syracusis in terram Siculorum se perventuros sperare non posse, duces mutato itinere in interiora per vallem Cacyparis, quae ad litus maris sexto vel septimo miliario ad austrum ab Anapo finitur, penetrare decreverunt. Quod ut efficerent, hostium iter profectione nocturna praecipere et ad mare recedere, donec viam Syracusis Helorum ferentem attigissent, sibi proposuerunt." Arn. Cf. Holm. l. l.

§ 2. οὐκ ἐπὶ Κατάνης . . . ἀλλὰ . . . πρὸς Καμάριναν καὶ Γέλαν. Non ut in has duas urbes, quae hostiles erant, se conicerent, sed quaerentes aliam viam, qua ad Siculos pervenirent. Cf. § 5. „Haec ideo tantum dicta sunt, ut lectores minus docti intellegerent, quo spectaret iter, quod

3 καὶ Ἑλληνίδας καὶ βαρβάρους. καύσαντες οὖν πυρὰ πολλὰ ἐχώρουν ἐν τῇ νυκτί. καὶ αὐτοῖς, οἷον φιλεῖ καὶ πᾶσι στρατοπέδοις, μάλιστα δὲ τοῖς μεγίστοις, φόβοι καὶ δείματα ἐγγίγνεσθαι, ἄλλως τε καὶ ἐν νυκτί τε καὶ διὰ πολεμίας καὶ [ἀπὸ] πολεμίων οὐ πολὺ ἀπεχόντων ἰοῦσιν, ἐμπίπτει ταραχή·
4 καὶ τὸ μὲν Νικίου στράτευμα, ὥσπερ ἡγεῖτο, ξυνέμενέ τε καὶ προύλαβε πολλῷ, τὸ δὲ Δημοσθένους, τὸ ἥμισυ μάλιστα καὶ πλέον, ἀπεσπάσθη τε καὶ
5 ἀτακτότερον ἐχώρει. ἅμα δὲ τῇ ἕῳ ἀφικνοῦνται

§ 4. *καὶ τὸ πλέον* omnes praeter Vat.

tunc essent ingressuri. Non Catinam, sed in contrariam partem ferebat. Et cum plerique scirent, quo Catina a Syracusis spectaret, iidem cognoscebant, quam viam Athenienses tunc inituri essent. Attamen nonnulli veteres scriptores, sicut Diodorus [cf. adn. 78, 2] et Pausanias [VII 16, 5], atque complures recentiores propter hoc enuntiatum affirmant iter eorum usque ad illud tempus Catinam spectasse, id quod secundum modo narrata a Thucydide fieri non potuit; nam iter eorum antea aversum ab ora fuisse dixit, quo non potuerunt Catinam attingere." Bloomf. Idem ostendit *ξύμπασα ὁδός* et § 5, ex qua cognoscitur eos mutato itinere eodem loco quo ante cum Siculis se coniungere voluisse.

§ 3. *οἷον φιλεῖ. Οἷον* explanatur proximis *φόβοι καὶ δείματα*, de qua re et cum sententia cf. IV 125, 1. — *φόβοι καὶ δείματα.* De pluralibus vid. Krueg. Gr. § 44, 3 adn. 4. De synonymis coniunctis cf. VIII 1, 2. Plat. Euthyph. 12 c. Plut. Nic. 16. Gravius esse *δεῖμα* quam *φόβον* intellegi ex verbis Eurip. Hel. 312 *φόβος εἰς τὸ δεῖμα μ' ἄγει* recte docet Bloomf. *δείματος* vocis exempla proferens et legi maxime de terroribus Panicis aliisque divinitus immissis declarans. Cf. II 102, 5. — *καὶ [ἀπὸ] πολεμίων . . . ἰοῦσιν.* Port.: et hoste non procul distante iter facientibus. Quare *ἀπό* recte expungi volunt Reisk. Dobr. Goell. Vulgatum Bloomf. olim ex duorum loquendi generum commixtione conatus est explicare, nunc tacens *ἀπό* uncis inclusit. Ortum est ex prima vocis *πολεμίας* syllaba per errorem bis scripta.

§ 4. *ὥσπερ.* „Lege *ὅπερ* vel saltem *ὅσπερ*." Dobr. ad IV 90. Sed *ὥσπερ* quoniam valet etiam VIII 57, 2, ubi cf. adn. — *ξυνέμενε.* „Verte ordines servavit, *blieb beisammen.*" Bau. — *προύλαβε πολλῷ.* „I. e. *τῆς ὁδοῦ*. Vid. ad IV 33, 2. Liv. XXXVI 19, 9 aliquantum viae praeceperat." Arn. De *πολλῷ*, pro quo usitatius est *πολύ*, cf. Madv. Synt. § 43. — *τὸ ἥμισυ μάλιστα καὶ πλέον.* Cf. adn. 12, 4. VI 40, 1.

§ 5. *ἅμα δὲ τῇ ἕῳ.* Sexto die itineris. Inde ab his verbis usque ad c. 81 de solo Niciae exercitu sermonem esse demonstrant Grot. Hist. Gr. VII p. 467 (vers. Germ. IV p. 261), Holm.

ὅμως πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐσβάντες ἐς τὴν ὁδὸν τὴν Ἐλωρίνην καλουμένην ἐπορεύοντο, ὅπως, ἐπειδὴ γένοιντο ἐπὶ τῷ ποταμῷ τῷ Κακυπάρει, παρὰ τὸν ποταμὸν ἴοιεν ἄνω διὰ μεσογείας· ἤλπιζον γὰρ καὶ τοὺς Σικελοὺς ταύτῃ οὓς μετεπέμψαντο ἀπαντήσεσθαι. ἐπειδὴ δ' ἐγένοντο ἐπὶ τῷ ποταμῷ, 6
ηὗρον καὶ ἐνταῦθα φυλακήν τινα τῶν Συρακοσίων ἀποτειχίζουσάν τε καὶ ἀποσταυροῦσαν τὸν πόρον. καὶ βιασάμενοι αὐτὴν διέβησάν τε τὸν ποταμὸν καὶ ἐχώρουν αὖθις πρὸς ἄλλον ποταμόν, τὸν Ἐρινεόν· ταύτῃ γὰρ οἱ ἡγεμόνες ἐκέλευον.

§ 5. *παρὰ* pro *ἐπὶ* omnes praeter Vat. Cf. paulo post § 6 et 78, 3. 84, 3. IV 83, 2. Sic etiam *γίγνεσθαι ἐπὶ τῷ στρατοπέδῳ*, ad castra venire, Xen. Anab. VII 3, 1. Quod *ἐπί* schol. infra 84, 3 et alibi (ut II 90, 1) interpretatur *παρά*.

τῆς μεσογείας Vat. Sed sine articulo etiam I 100, 3 *προελθόντες τῆς Θρᾴκης ἐς μεσόγειαν*.

μετεπέμψαντο Vat., vulgo *μετέπεμψαν*. Vid. adn. I 112, 3.

§ 6. *ηὗρον* Pal., reliqui *εὗρον*. Cf. sd. 79, 1.

τε prius om. omnes praeter Vat. Cf. sd. 1, 5.

l. l. p. 401. — *πρὸς τὴν θάλασσαν*, in viciniam maris. — *τὴν ὁδὸν τὴν Ἐλωρίνην*. De hac vid. adn. VI 66, 3. — *τῷ ποταμῷ τῷ Κακυπάρει*. Sic denuo 82, 3 *τὸν ποταμὸν τὸν Ἐρινεόν*. Adnotanda haec rarissima verborum collocatio, quam tacuit Matth. Gr. § 274, commemoravit Krueg. Gr. § 50, 7 adn. 1. Simillime *ἐν τῷ ποταμῷ τῷ Ὑδάσπῃ* Luci. de conscr. hist. 12, *πρὸς τῷ ποταμῷ τῷ Ἀσινάρῳ* Paus. VII 16, 3, *τοῦ ποταμοῦ τοῦ Βορυσθένους* Strab. p. 289, *τῷ ποταμῷ τῷ Ἰνδῷ* Arri. Anab. VI 1, 5 et similiter VI 3, 1. Hodie Cacyparis Casibili dicitur, XII milia passuum a Syracusis remotus. Vid. Cluv. Sic. ant. p. 183. „Intervallum, quod fuit inter Atheniensium castra in planitie Floridiae locata [cf. adn. 78, 4] et viam Helorinam mari appropinquantem ad septentrionem versus a Cacypari, circiter duarum partium itineris nocturni patet fuisse; nam profecti sunt nocte § 3, postquam initium noctis deliberando consumptum est. Atqui Casibilis a Floridia circiter decem milia in via distat; hunc ergo fluvium, qui praeterea primus est paulo maior in meridiem a Syracusis spectans, Cacyparim esse manifestum videtur." Leak. p. 688. — *παρὰ τὸν ποταμὸν . . . ἄνω*. „Ergo non iuxta litus Camarinam." Bloomf. Cf. adn. § 2. — *μετεπέμψαντο*. Vid. 77, 6. Itaque etiam mutato itinere eodem tendebant quo antea.

§ 6. *ἐχώρουν*, procedebant; nam eo pervenerunt postea 82, 3. — *Ἐρινεόν*. „Est Miranda, qui inde [a Cacypari] post VI circiter milia passuum sequitur." Cluv. Sic. ant. p. 183. Secundum Piantam *fiume d'Avola* esse, sed hoc nomine et Miranda eundem fluvium significari adnotat Goell. At Gallo fl. est

οἱ δὲ Συρακόσιοι τοὺς μετὰ τοῦ Δημοσθένους δίχα ὄντας τοῦ Νικίου στρατεύματος καταλαμβάνουσι καὶ κυκλοῦνταί τε καὶ ἀκροβολίζονται.

1 81. Ἐν τούτῳ δ' οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμ-
μαχοι, ὡς ἥ τε ἡμέρα ἐγένετο καὶ ἔγνωσαν τοὺς
Ἀθηναίους ἀπεληλυθότας, ἐν αἰτίᾳ τε οἱ πολλοὶ
τὸν Γύλιππον εἶχον ἑκόντα ἀφεῖναι τοὺς Ἀθηναί-
ους, καὶ κατὰ τάχος διώκοντες ᾗ οὐ χαλεπῶς
ᾔσθάνοντο κεχωρηκότας, καταλαμβάνουσι περὶ ἀρί-
2 στου ὥραν. καὶ ὡς προσέμιξαν τοῖς μετὰ τοῦ Δη-
μοσθένους, ὑστέροις τε οὖσι καὶ σχολαίτερον καὶ
ἀτακτότερον χωροῦσιν, ὡς τῆς νυκτὸς τότε ξυν-
εταράχθησαν, εὐθὺς προσπεσόντες ἐμάχοντο, καὶ οἱ
ἱππῆς τῶν Συρακοσίων ἐκυκλοῦντό τε ῥᾷον αὐτοὺς
3 δίχα δὴ ὄντας καὶ ξυνῆγον ἐς ταὐτό. τὸ δὲ Νι-
κίου στράτευμα ἀπεῖχεν ἐν τῷ πρόσθεν* καὶ πεν-

Cap. 81. § 1. ἥ om. Gr. K. Quos ne ob nostram linguam et 84, 1. IV 48, 4. 67, 3. 135, 1 sequare, prohibet τέ particulae collocatio. Cf. adn.

§ 2. Pro ὡς in plerisque libris praeter Vat. ὥσπερ, in quo περ ex insequenti προσ ortum est.

τε pro τότε Vat. At vid. adn.

ἐκυκλοῦντο ῥᾷον Vat.

δή om. D. Mosq. K., ἤδη Vat. At δή explicandi vim hic habet, ut alibi in contractis enuntiatis causalibus. Cf. adn.

§ 3. ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα Vat., centum quinquaginta Valla, spatium nimium quam quo una nocte Nicias antevenire pot-

Mannerto Sic. p. 340, Falconara, quem alii Assinarum esse arbitrantur, Leakio p. 689. Cf. adn. 81, 3. Aut Mirandam esse, qui a septentrione ab oppido Avola fluat, aut Cavallatam, qui sit ab eodem oppido meridiem versus, dicit Holm. l. l. I p. 29. Idem in describendo Atheniensium receptu II p. 401 Cavallatam pro Erineo habet. — ταύτῃ (χωρεῖν) . . . ἐκέλευον. „Hi itineris duces Atheniensibus, ne conversi, sicut statuerant, in interiora [secundum Cacyparim se conferrent], sed viam litus legentem paulo longius persequerentur, ... persuaserant. Quas causas huius consilii attulerint, ignoramus." Arn. Idem et Bloomfieldius in ed. 2 suspicantur Athenienses timuisse, ne, cum vallis Cacyparis praeoccupata esset a Syracusanis, transire eam non possent.

Cap. 81. § 1. ἡ ἡμέρα. Est dies, de quo sermo fuit 80, 5. — ἐν αἰτίᾳ . . . εἶχον . . . ἀφεῖναι = ᾐτιάσαντο ἀφεῖναι. Cf. V 65, 5. — οὐ χαλεπῶς iunge cum ᾔσθάνοντο.

§ 2. *τότε. Cf. adn. I 101, 2. Respicitur ad 80, 3 sq. — δίχα δὴ ὄντας, quoniam a Niciae exercitu disiuncti erant (schol. κεχωρισμένους ἀπὸ τῶν μετὰ Νικίου). De δή particula cf. adn. 77, 3. III 26, 2. — ξυνῆγον ἐς ταὐτό, in unum cogebant. Cf. adn. II 84, 1. III 91, 4.

§ 3. καί ante πεντήκοντα positum interpretantur etiam, vel, quasi de minore aliqua

τήκοντα σταδίους· θᾶσσόν τε γὰρ ὁ Νικίας ἦγε, νομίζων οὐ τὸ ὑπομένειν ἐν τῷ τοιούτῳ ἑκόντας εἶναι καὶ μάχεσθαι σωτηρίαν, ἀλλὰ τὸ ὡς τάχιστα ὑποχωρεῖν, τοσαῦτα μαχομένους ὅσα ἀναγκάζονται. ὁ δὲ Δημοσθένης ἐτύγχανέ τε τὰ πλείω ἐν 4 πόνῳ ξυνεχεστέρῳ ὢν διὰ τὸ ὑστέρῳ ἀναχωροῦντι αὐτῷ πρώτῳ ἐπικεῖσθαι τοὺς πολεμίους, καὶ τότε γνοὺς τοὺς Συρακοσίους διώκοντας οὐ προυχώρει μᾶλλον ἢ ἐς μάχην ξυνετάσσετο, ἕως ἐνδιατρίβων κυκλοῦταί τε ὑπ' αὐτῶν καὶ ἐν πολλῷ θορύβῳ αὐτός τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ['Αθηναῖοι] ἦσαν· ἀνει-

uerit. Fortasse τρεῖς (γ' pro ρ') καὶ πεντήκοντα legendum est. Quae enim causa esse poterat ἑκατόν addendi? Class. tamen displicet numerus accurate definitus. Cf. adn.

σωτηρίον (αν superscr.) Vat., quasi legendum sit σωτήριον. Sed cf. VI 60, 3. Matth. Gr. § 309b.

§ 4. ἐν πόνῳ τε omnes praeter Vat.

ἐν ante πολλῷ om. omnes praeter Vat. I. Sed solus dativus hic poni nequit.

distantia aliquid indicatum sit, ad quod hic respiciatur. Dubitari vix potest, quin ante καί scriptum fuerit quod per hanc particulam cum πεντήκοντα coniungeretur. Cf. sd. Non sine causa ad vulgatam lectionem schol. adnotat περιττὸς ὁ καὶ σύνδεσμος. — θᾶσσόν τε γάρ. Huic τέ postea δέ in ὁ δὲ Δημοσθ. respondere oportet (cf. adn. III 52, 2); nam τὲ γάρ pro etenim non fuit ante Aristotelis aetatem. Cf. Kuehn. Gr. max. § 544, 3 adn. 3 et adn. V 26, 2. Θᾶσσόν τι dubitanter coniecit Dobr., cui refragantur proxima νομίζων ... σωτηρίαν ... τὸ ὡς τάχιστα ὑποχωρεῖν, de quibus cf. Matth. Gr. § 541 p. 1258. — ἑκόντας εἶναι. Cf. adn. II 89, 8. — τοσαῦτα μαχομένους. Cf. adn. 34, 6. — ὅσα ἀναγκάζονται. „Lege ὅσ' ἂν ἀναγκάζωνται vel ὅσα ἀναγκάζοιντο." Dobr. Non opus, quoniam forma orationis rectae est et ad praesentem necessitatem refertur.

§ 4. ['Αθηναῖοι] recte del. Krueg. Neque enim soli Athenienses cum Demosthene erant. Cf. 82, 1. — ἀνειληθέντες. Lobeckius ad Phryn. p. 29 συνειληθέντες conicit, quia ἀνειλεῖν in re militari, ut ἀνειλῆσαι πολεμίους Philostr. vit. Apoll. II 11, 59, aliam habeat significationem et idem fere sit quod ἐξελίσσειν. Hic autem conclusi vel compulsi, ut Steph. et Port. interpretantur, vel simile quiddam dicendum est. Et ita συνειλεῖν aliquotiens legitur. „At apud Arri. Exp. Alex. IV 5, 13 legimus: οἱ δὲ τοὺς διαβαίνοντας ἀντιμέτωποι ταχθέντες ἀνείλουν ἐς τὸν ποταμόν, ubi ἀνειλεῖν est plane Gallicum *refouler*, itidemque hic valet turbatos repellere." Arn. „Similiter Ios. B. I. IV 1, 4: ἀνειλοῦντο καὶ περὶ σφᾶς ἔπιπτον, *were hemmed up.*" Bloomf.

ληφθέντες γὰρ ἔς τι χωρίον ᾧ κύκλῳ μὲν τειχίον περιῆν, ὁδὸς δὲ ἔνθεν τε καὶ ἔνθεν, ἐλάας δὲ οὐκ ὀλίγας εἶχεν, ἐβάλλοντο περισταδόν. τοιαύταις δὲ προσβολαῖς καὶ οὐ ξυσταδὸν μάχαις οἱ Συρακόσιοι εἰκότως ἐχρῶντο· τὸ γὰρ ἀποκινδυνεύειν πρὸς ἀνθρώπους ἀπονενοημένους οὐ πρὸς ἐκείνων μᾶλλον ἦν ἔτι ἢ πρὸς τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἅμα φειδώ τέ τις ἐγίγνετο ἐπ' εὐπραγίᾳ ἤδη σαφεῖ

ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ut II 76, 3, M. Gr. I. Laur. Mosqu. Sed cf. Plat. Criti. 117c. 118d.

ἐβάλλοντό τε omnes praeter Vat.

§ 5. ἐγίγνετο Vat., quod convenit temporibus ἦν et ἐνόμιζον; reliqui ἐγένετο, nisi quod om. Chr. Reg.

Zon. Ann. IX 30 p. 293 (ed. Pind.) ἐκεῖνος δὲ μετὰ τῶν αὐτομόλων (ὁ γὰρ Σκιπίων οὐκ ἐσπείσατο αὐτοῖς) εἰς τὸ Ἀσκληπιεῖον ἀνειλήθη (ita cod. A. B. pro ἀνειληλύθει), ubi interpr. contrusus est. Add. Schweb. ad Onos. p. 126. Accedit quod ἀνείλλεσθαι Suidas pro συστρέφεσθαι affert et συστραφέντες hic interpretatur schol. — ἔς τι χωρίον. Πολυζήλειον αὐλήν vocat Plut. Nic. 27, quam e Polyzelo, Hieronis fratre, nomen invenisse suspicatur Cluv. Sic. ant. p. 184. Αὐλήν esse proprie crates pastorales, saeptum, deinde specum, locum cavum, explicat Bloomf. Cf. Thirlw. Hist. Gr. III p. 453, qui appellat *a hollow place, the close of Polyz.* — ὁδὸς δὲ ἔνθεν τε καὶ ἔνθεν. „Simul audi ἦν ex περιῆν. Cf. Gr. § 62, 4 adn. 1.“ Krueg. „Descriptio loci non admodum perspicua est. Significantne verba ὁδ. ἔνθ. τ. κ. ἔνθ. viam secundum saeptum ab utraque parte fuisse, quae Syracusanis facultatem daret Athenienses a diversis regionibus vexandi?“ Arn. Id sane liquet. — ἐλάας . . . εἶχεν. Propter haec locus olivetum „(*an olive-ground*) appellatur a Thirlw. et Arn. Verumtamen verba ἐλάας . . . εἶχεν non suppeditant notionem iusti oliveti, sed potius loci, in cuius parte consitae fuerint olivae, cum reliqua pars in modum horti coleretur. Ita hic locus non multum dissimilis erat ei, qui I 106, 1 [ubi Corinthii in eum confugisse dicuntur] depictus est verbis χωρίον . . . ᾧ ἔτυχεν ὄρυγμα μέγα περιεῖργον καὶ οὐκ ἦν ἔξοδος. In altera re haec loca prorsus inter se respondent; nam ne huius quidem exitus videtur fuisse.“ Bloomf. in ed. 2. De syntaxi huius enuntiati cf. adn. 29, 5. — περισταδόν = πανταχόθεν 82, 1.

§ 5. ξυσταδὸν μάχαις, i. e. σταδίαις μάχαις. Cf. adn. IV 38, 5, sicut de adverbio cum substantivo verbali iuncto adn. VI 85, 2. VII 67, 4. — ἀποκινδυνεύειν πρὸς ἀνθρώπους ἀπονενοημένους. „Id veteres semper timebant. Inde dictum illud σφαλερὸν συμπλέκεσθαι τοῖς ἐξ ἀπονοίας ἀπομαχομένοις. Atque ita Xen. Hist. VII 5, 12 τοῖς ἀπονενοημένοις οὐδεὶς ἂν ὑποσταίη.“ Bloomf. Cf. simillima verba μὴ διακινδυνεύειν πρὸς ἀνθρώπους ἀπονοίᾳ χρωμένους Zon. Ann. VII 25 p. 93 (ed. Pind.). — φειδώ τέ τις ἐγίγνετο] ἐφείδετο

μὴ προαναλωθῆναί τῳ καὶ ἐνόμιζον καὶ ὣς ταύτῃ τῇ ἰδέᾳ καταδαμασάμενοι λήψεσθαι αὐτούς.

ὁ μὲν οὖν Δημοσθένους στρατὸς ὁμολογίᾳ παραδίδωσιν ἑαυτὸν τοῖς Συρακοσίοις. Νικίας δὲ ἐν τούτῳ τὸν Ἐρινεὸν διαβαίνει.

82. Ἐπειδὴ δ' οὖν δι' ἡμέρας βάλλοντες 1
πανταχόθεν τοὺς Ἀθηναίους καὶ ξυμμάχους ἑώρων ἤδη τεταλαιπωρημένους τοῖς τε τραύμασι καὶ τῇ ἄλλῃ κακώσει, κήρυγμα ποιοῦνται Γύλιππος καὶ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, πρῶτον μὲν τῶν νησιωτῶν εἴ τις βούλεται ἐπ' ἐλευθερίᾳ ὡς σφᾶς ἀπιέναι· καὶ ἀπεχώρησάν τινες πόλεις οὐ πολλαί.
ἔπειτα δ' ὕστερον καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας 2
τοὺς μετὰ Δημοσθένους ὁμολογία γίγνεται ὥστε ὅπλα τε παραδοῦναι καὶ μὴ ἀποθανεῖν μηδένα μήτε βιαίως μήτε δεσμοῖς μήτε τῆς ἀναγκαιοτάτης ἐνδείᾳ διαίτης. καὶ παρέδοσαν οἱ πάντες σφᾶς αὐ- 3
τοὺς ἑξακισχίλιοι, καὶ τὸ ἀργύριον ὃ εἶχον ἅπαν κατέθεσαν ἐσβαλόντες ἐς ἀσπίδας ὑπτίας, καὶ ἐνέπλησαν ἀσπίδας τέσσαρας. καὶ τούτους μὲν εὐθὺς ἀπεκόμιζον ἐς τὴν πόλιν· Νικίας δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἀφικνοῦνται ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐπὶ τὸν ποτα-

Cap. 82. § 1. γοῦν codd. Emend. Dobr. Cf. adn.
§ 3. αὐτῇ τῇ omnes praeter Vat.

αὐτός [τις] ἑαυτοῦ. Schol. „Ad verbum parsimonia quaedam erat (vitae), i. e. cautio, ne frustra eam profunderent, ut victoria fruerentur." Bloomf., qui comparat φειδὼ βίου apud Eur. (fragm. 441 Nauck.). Male igitur in Porti interpretatione simul etiam Syracusani nonnihil sibi parcebant pro sibi Haasius iis substituit. Deinde τῳ (i. e. τινὶ Συρακοσίῳ) iunge cum φειδώ τις ἐγίγνετο. Ad πρό in προαναλωθῆναι explicandum vidit Abr. e seqq. repeti posse ἢ καταδαμάσαιντο αὐτούς vel πρὸ τοῦ καταδαμάσασθαι αὐτούς et similiter προαναλίσκειν I 141, 5 et apud alios legi. — ἐπί. Cf. adn. VI 45, 1. — καὶ ὣς] χωρὶς τοῦ αὐτοὶ προαναλωθῆναι καὶ κινδυνεῦσαι. Schol. — ταύτῃ τῃ ἰδέᾳ] ἤγουν τούτῳ τῷ τρόπῳ τῆς μάχης. Schol. Cf. adn. I 109, 1. III 62, 2.

Cap. 82. § 1. δ' οὖν post digressionem ut I 3, 4. II 34, 4. VI 56, 1. VII 59, 1. — ὡς σφᾶς ἀπιέναι. Port.: ad se transire. „Est emphasis quaedam: abire ab Atheniensibus et ad se transire." Bloomf. — πόλεις. Cf. adn. 75, 5 et de vv. τινὲς οὐ πολλαί adn. IV 72, 4.

§ 2. ἔπειτα ὕστερον. Cf. adn. II 9, 2.

§ 3. τὸν ποταμὸν τὸν Ἐρινεόν. Cf. adn. 80, 5.

μὸν τὸν Ἐρινεόν, καὶ διαβὰς πρὸς μετέωρόν τι καθῖσε τὴν στρατιάν.

ἐπικηρυκεῖαι Γυλίππου καὶ Νικίου ἄπρακτοι. ὁ δὲ τῆς νυκτὸς μέλλει πορεύεσθαι, ἀλλ' οὐ λανθάνει.

1 83. Οἱ δὲ Συρακόσιοι τῇ ὑστεραίᾳ καταλα-
βόντες αὐτὸν ἔλεγον ὅτι οἱ μετὰ Δημοσθένους
παραδεδώκοιεν σφᾶς αὐτούς, κελεύοντες κἀκεῖνον
τὸ αὐτὸ δρᾶν· ὁ δ' ἀπιστῶν σπένδεται ἱππέα
2 πέμψαι σκεψόμενον. ὡς δ' οἰχόμενος ἀπήγγειλε
πάλιν παραδεδωκότας, ἐπικηρυκεύεται Γυλίππῳ
καὶ Συρακοσίοις εἶναι ἑτοῖμος ὑπὲρ Ἀθηναίων
ξυμβῆναι, ὅσα ἀνήλωσαν χρήματα Συρακόσιοι ἐς
τὸν πόλεμον, ταῦτα ἀποδοῦναι, ὥστε τὴν μετ'
αὐτοῦ στρατιὰν ἀφεῖναι αὐτούς· μέχρι δ' οὗ ἂν
τὰ χρήματα ἀποδοθῇ, ἄνδρας δώσειν Ἀθηναίων
3 ὁμήρους, ἕνα κατὰ τάλαντον. οἱ δὲ Συρακόσιοι καὶ
Γύλιππος οὐ προσεδέχοντο τοὺς λόγους, ἀλλὰ
προσπεσόντες καὶ περιστάντες πανταχόθεν ἔβαλλον
4 καὶ τούτους μέχρι ὀψέ. εἶχον δὲ καὶ οὗτοι πονή-
ρως σίτου τε καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἀπορίᾳ. ὅμως
δὲ τῆς νυκτὸς φυλάξαντες τὸ ἡσυχάζον ἔμελλον
πορεύεσθαι. καὶ ἀναλαμβάνουσί τε τὰ ὅπλα, καὶ
5 οἱ Συρακόσιοι αἰσθάνονται καὶ ἐπαιάνισαν. γνόντες

ἐκαθεῖσε Vat., reliqui prope omnes *καθεῖσε*. Cf. sd. IV 130, 7.
Cap. 83. § 2. *ἀνάλωσαν* codd. Cf. sd. 48, 5.
μέχρι δ' οὗ ἂν Vat. C., *μέχρι οὗ δ' ἂν* reliqui. Dind. praef. ad Diod. I p. XXVII *οὗ* del.
§ 4. *πορεύεσθαι* cum It. et Vat. aliquot deteriores, reliqui *πορεύσεσθαι*.
ἐπαιάνισαν Ar. Chr. Mosqu. E., *ἐπαιώνισαν* reliqui. Cf. sd. 75, 7.

Cap. 83. § 1. *τῇ ὑστεραίᾳ*. Septimo die itineris. — *ἱππέα*. Ἱππέας scribit Plut. Nic. 27, omnino conferendus etiam cum narratis § 2.

§ 2. *παραδεδωκότας*. Cf. Matth. Gr. § 555 adn. 4.

§ 3. *καὶ τούτους*. „Sicut Demosthenis copiis institerant." Bau.

§ 4. *πονήρως*. Cf. sd. 48, 1. adn. VIII 24, 5. — *σίτου τε καὶ τῶν ἐπιτηδείων*. Vulgo invitis membranis *καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτ.*, quod *ἄλλων* si ad sententiam tibi necessarium videatur, cf. adn. 62, 2. — *τῆς νυκτὸς . . . τὸ ἡσυχάζον*] *καθ' ὃ μάλιστα τῆς νυκτὸς ἔμελλον οἱ πολέμιοι ἡσυχάζειν*. Schol. Cf. Krueg. Gr. § 43, 4 adn. 28. — *ἀναλαμβάνουσί τε τὰ ὅπλα, καὶ οἱ Σ. αἰσθάνονται*, simulatque arma sumpserunt, Syracusani animadvertunt. Cf. Kuehn. Gr. max. § 518, 8.

δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ὅτι οὐ λανθάνουσι, κατέθεντο πάλιν πλὴν τριακοσίων μάλιστα ἀνδρῶν· οὗτοι δὲ διὰ τῶν φυλάκων βιασάμενοι ἐχώρουν τῆς νυκτὸς ᾗ ἐδύναντο.

ἅμα τῇ ἡμέρᾳ δὲ πρὸς τὸν Ἀσσίναρον ἐπείγεται, ὃν διαβαίνοντες οἱ

84. Νικίας δ', ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο, ἦγε τὴν 1 στρατιάν· οἱ δὲ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι προσέκειντο τὸν αὐτὸν τρόπον πανταχόθεν βάλλοντές τε καὶ κατακοντίζοντες. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἠπείγον- 2

§ 5. **κατέθεντο**] τὰ ὅπλα. Gl. Lugd. — **τριακοσίων ἀνδρῶν· οὗτοι δέ.** Hos postea captos esse legemus 85, 2. — **διὰ τῶν φυλάκων βιασάμενοι**] ἤγουν διελθόντες τοὺς φύλακας σὺν βίᾳ. Schol. Cf. adn. 79, 1.

Cap. 84. Hoc caput et tria proxima praeter partem 86 in Attica recepit Iacobs.

§ 1. **ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο.** Octavus dies fugae. „Post captum Demosthenem Nicias νύκτα διεκαρτέρησε καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν προῄει βαλλόμενος πρὸς τὸν Ἀσίναρον ποτ. Plut. [Nic. 27.] Hinc etiam constat secundo demum post captum Demosthenem die sese dedidisse Niciam. Convenit quod idem ait in eadem vita Niciae [eod. cap. incip.] ἡμέρας ὀκτὼ βαλλόμενος καὶ τραυματιζόμενος ὑπὸ πολεμίων. Dies illos a fuga numerandos esse constat. Videamus, quis fuerit in anno Attico dies, quo sese dederit in hostium potestatem Nicias. Erat ille apud Syracusanos in victoriae memoriam festus. Psephisma ipsum servavit Plutarchus [Nic. 28]: Εὐρυκλῆς [ὁ] δημαγωγὸς ἔγραψε . . . τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ τὸν Νικίαν ἔλαβον ἱερὰν ἔχειν θύοντας καὶ σχολάζοντας ἔργων, Ἀσιναρίαν τὴν ἑορτὴν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ καλοῦντας· ἡμέρα δ' ἦν **τετρὰς φθίνοντος τοῦ Καρνείου μηνός,** ὃν Ἀθηναῖοι Μεταγειτνιῶνα προσαγορεύουσιν. Metagitnionem Atheniensium pro eodem habet mense cum Dorico mense Carnio [de quo cf. adn. V 54, 2, 76, 1], sic etiam ut quoti mensium dies inter se responderent. [At id non certum. Cf. adn. IV 118, 12 et Clariss. l. d. p. 113.] Sic fuerit dies Metagitnionis XXVII, quo cladem illam passi sunt Athenienses.“ Dodw. Annal. Thuc. Quod si verum est, postrema pugna navalis, inter quam et fugam octo dierum unum quieverunt (vid. 74, 1), Metagitnionis die XVII (Sept. Iulian. 1) commissa est. At si defectus lunae 50, 4 narratus accidit eiusdem mensis die XIII (Aug. 27. Vid. adn. 50, 4), ad omnia, quae a c. 51 usque ad c. 69 explicata sunt, gerenda non restat nisi triduum, quod iusto brevius videtur. Clinto ad a. 413 inter illum defectum et fugam 75, 1 octo aut novem dies numerat.

§ 2. **ἠπείγοντο πρὸς τὸν Ἀσσίναρον.** Pergebant oram sequi, ut Assinari vallem attingerent. Quod eos ideo fecisse, quia Erinei vallis nulla esset, per quam in mediterranea perveniretur, conicit Bloomf. ad c. 80 ed. 2. Alias rei causas rimatur Arnoldus. Assinarum autem, quod nomen simplici σ scribitur apud Plut. et Diod. et Paus. VII 16, 3, Falconaram, ab Erineo i. e. Miranda VI milia distantem, vult esse Cluver. p. 184. *Fiume di Noto* appellat Mannert. Sicil. p. 340. A Smythio eum vocari *Asinaro* et dici effundi in mare

το πρὸς τὸν Ἀσσίναρον ποταμόν, ἅμα μὲν βιαζόμενοι ὑπὸ τῆς πανταχόθεν προσβολῆς ἱππέων τε πολλῶν καὶ τοῦ ἄλλου ὄχλου, ἅμα δὲ ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίας, οἰόμενοι ῥᾷόν τι σφίσιν ἔσεσθαι, ἢν
3 διαβῶσι τὸν ποταμόν, καὶ τοῦ πιεῖν ἐπιθυμίᾳ. ὡς δὲ γίγνονται ἐπ' αὐτῷ, ἐσπίπτουσιν οὐδενὶ κόσμῳ ἔτι, ἀλλὰ πᾶς τέ τις διαβῆναι αὐτὸς πρῶτος βου-

Ἀθηναῖοι ὑπὸ τῶν Συρακοσίων κατακαίνονται.

Cap. 84. § 2. *ἅμα δὲ ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίας* in codd. post *ποταμόν* posita sunt. Cf. adn.

prope *Ballatam di Noto*, parvam navium stationem, adnotat Arn. Sed haec diversa nomina eiusdem fluvii videntur; nam *Noto* (quod oppidum putatur esse vetus Netum) ad Falconaram collocatur a Leakio. Sed is, a quo Erineum Falconaram existimari supra diximus, Niciam non procul ab illo oppido hunc fluvium traiecisse suspicatus Asinarum p. 689 censet esse Abissonem fluvium, qui tria vel quattuor milia a Falconara absit. At Holmio quoque (Hist. Sic. I p. 29) Assinarus est Falconara, qui contra Leakii opinionem disputat ibid. II p. 401. — *ἅμα μέν* . . . „Tripliciter variavit: 1) participio, 2) *ὑπό* c. genet., 3) dativo *ἐπιθυμίᾳ*; [nam *ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίας* . . . *ἐπιθυμίᾳ* cum *βιαζόμενοι* cohaerere propter *ἅμα μέν* verborum collocationem non est verisimile, nisi synchysin vis statuere.]“ Bau. Idem et Iacobsius non *ἅμα μὲν βιαζόμενοι*, sed *ἅμα μὲν οἰόμενοι* iungunt, ut verba *βιαζόμενοι . . . ὄχλον* interiecta sint, quod si vellet Thucydides, aut verba aliter collocata aut pro *βιαζόμενοι* scriptum *ἐπεὶ ἐβιάζοντο* cuperemus. Accedit quod sic non intellegitur, quid intersit inter hostium impetum undique urgentem et laborem quem sustinebant (*τὴν ταλαιπωρίαν*), et cur *οἰόμενοι . . . ποταμόν* non item ad *ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίας* pertineat, cum procul dubio huius quoque levamentum flumen transgressos se inventuros esse putaverint. Haec posterior autem causa non minus valet, si *ἅμα μὲν βιαζόμενοι* iungimus; immo ita multo etiam magis ad *ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίας* quam ad *βιαζόμενοι κ. τ. λ.* illud convenit. Nam ipso impetu hostium undique instantium ad Assinarum propellebantur, propter laborem autem quem sustinebant eodem tendebant ea de causa, quod flumen transgressis eius aliquam remissionem sibi fore putabant. Quae cum ita esse viderentur, verba *οἰόμενοι . . . ποταμόν* post *ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίας* collocavimus. Ita enim omnia suo ordine procedunt. Nam ad Assinarum Athenienses properabant partim coacti undique premente hostium impetu, partim sua sponte, ut labori quo conficiebantur se subtraherent sitimque explerent.

§ 3. *πᾶς τέ τις* cet. „*Τέ* referendum ad sequ. *καὶ οἱ πολέμιοι* . . ., quae verba mutata structura sunt pro *καὶ πολεμίων ἐπικειμένων χαλεπὴν ἤδη τὴν διάβασιν ποιούντων.*“ Haack. Immo vero, quod simplicius videtur et Classeno et Kruegero probatum est, membri *πᾶς τέ τις . . . βουλόμενος* verbum finitum non *ἐσπίπτουσιν*, sed *ἐποίουν* est. *Πᾶς τις* legimus iam VII 60, 2. 70, 3 sicut alibi *ἕκαστός τις*. Cf. Matth. Gr.

λόμενος καὶ οἱ πολέμιοι ἐπικείμενοι χαλεπὴν ἤδη
τὴν διάβασιν ἐποίουν· ἀθρόοι γὰρ ἀναγκαζόμενοι
χωρεῖν ἐπέπιπτόν τε ἀλλήλοις καὶ κατεπάτουν, περί
τε τοῖς δορατίοις καὶ σκεύεσιν οἱ μὲν εὐθὺς δι-
εφθείροντο, οἱ δὲ ἐμπαλασσόμενοι κατέρρεον. ἐς τὰ 4
ἐπὶ θάτερά τε τοῦ ποταμοῦ παραστάντες οἱ Συ-
ρακόσιοι (ἦν δὲ κρημνῶδες) ἔβαλλον ἄνωθεν τοὺς

§ 3. **καὶ οἱ μὲν** Reg., quorum alii Valla. *Καί* probat Kistem. Sed verba **περί τε τοῖς δορατίοις καὶ σκεύεσιν** recte cum **οἱ μὲν ... κατέρρεον** iungi posse declaratum est adnotatione. **ἐμπλασσόμενοι** I. et Zonar., ad quod frustra affertur Aelian. de Animal. XII 47, 15, ubi Schneid. **ἐμπαλάσσονται** rescripsit.

§ 4. **ἐς τὸ** Ar. Chr., cui bene convenit sequens singularis **κρημνῶδες** et **ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα** VII 37, 2. Cf. tamen adn.

§ 487, 4. — **περί τε τοῖς δορατίοις** ... „De form. **περὶ τ. δορ. ἐφθείρ.** dixit Abr. Anim. ad Aesch. II p. 270.“ Beck. „Lucian. Rhet. praec. 4 **πολλὰ τραύματα λαμβάνοντες περὶ τραχείαις ταῖς πέτραις**, Plut. Sull. 18 **κατὰ κρανοῦς φερόμενοι τοῖς δόρασι περιέπιπτον αὐτοὶ τοῖς ἑαυτῶν.**“ Iacobs. Homerica **ὄλοντο ἀμφὶ σφοῖς ὀχέεσσι καὶ ἔγχεσι** Il. XVIII 231 comparat Did. Peribant, quod **ἀλλήλοις ἐπιπεσόντες** hastis vulnerabantur et **καταπατηθέντες** armatura (cf. I 10, 4. VI 31, 3), quominus surgerent, impediebantur. Frustra igitur **ξίφεσιν** pro **σκεύεσιν** vel simile aliquid exspectat Herw. Stud. Thuc. p. 103. — **ἐμπαλασσόμενοι.** „Vocem **ἐμπαλασσόμενοι ἐμπλεκόμενοι, περιπειρόμενοι δόρατι, φυρόμενοι** interpretatus est apud Eustath. ad Hom. Il. V 100 Aelius Dionysius, [**ἐμπλεκόμενοι** hic schol.]“ Wass. „Suidas exponit **ἐμπίπτοντες εἰς τὸ ὕδωρ.**“ Duk. „Crediderim significare hic ... implexi, obhaerentes, propter verba **περὶ δορατίοις καὶ σκεύεσι.**“ Bau., „Dio Cass. LXII 16, 6 **ἀλλήλοις τε ἐνεπλάζοντο καὶ περὶ τοῖς σκεύεσιν ἐσφάλλοντο,** qui locus manifesto ex praesenti expressus est. Vid. Wess. et Valck. ad Herodot. VII 85 [**ἐν ἕρκεσι ἐμπαλασσόμενοι διαφθείρονται**], unde apparet [scripturam **ἐμπαλασσόμενοι** non mutandam et] Eustathii explicationem **ἐμπλεκόμενοι, φυρόμενοι** probandam esse.“ Goell. At **φυρόμενοι** simplici **παλάσσεσθαι** bene respondens hic aptum non est. **Ἐμπαλάσσεσθαι** verbo pro **ἐμπλέκεσθαι** lubenter uti dicitur Aelianus in H. A., velut XV 1. Cf. Bernh. ad Suid. v. **ἐμπλασσόμενοι.** Add. Lob. Pathol. serm. Gr. p. 88. Male Haas. elisi. — **κατέρρεον,** deferebantur (secundo flumine „in ima profundi gurgitis, quem facere Assinarum non procul ab ostio suo discimus a Smythio.“ Bloomf. in ed. 2.) Male ab Arn. vim demergi ei subiectam esse docuimus in ed. mai.

§ 4. **ἐς τὰ ἐπὶ θάτερα,** in ulteriorem ripam (fluvii). Ita iam I 87, 2. De **τέ** particulae collocatione cf. adn. III 81, 2. — **κρημνῶδες.** Aut **τὸ ἐπὶ θάτερα** audiendum aut **ἦν κρημνῶδες** impersonaliter dictum est. Alterum probat Class. apte conferens I 63, 2. VI 101, 3.

Ἀθηναίους, πίνοντάς τε τοὺς πολλοὺς ἀσμένους καὶ ἐν κοίλῳ ὄντι τῷ ποταμῷ ἐν σφίσιν αὐτοῖς ταρασσομένους. οἵ τε Πελοποννήσιοι ἐπικαταβάντες τοὺς ἐν τῷ ποταμῷ μάλιστα ἔσφαζον. καὶ τὸ ὕδωρ εὐθὺς διέφθαρτο, ἀλλ' οὐδὲν ἧσσον ἐπίνετό τε ὁμοῦ τῷ πηλῷ ἡματωμένον καὶ περιμάχητον ἦν τοῖς πολλοῖς.

1 85. Τέλος δὲ νεκρῶν τε πολλῶν ἐπ' ἀλλήλοις ἤδη κειμένων ἐν τῷ ποταμῷ καὶ διεφθαρμένου τοῦ στρατεύματος τοῦ μὲν κατὰ τὸν ποταμόν, τοῦ δὲ καί, εἴ τι διαφύγοι, ὑπὸ τῶν ἱππέων, Νικίας Γυλίππῳ ἑαυτὸν παραδίδωσι πιστεύσας μᾶλλον αὐτῷ

τέλος δὲ Νικίας αὐτὸς καὶ οἱ λοιποὶ ζωγροῦνται· πολλοὶ δὲ ὅμως διαφεύγουσιν.

ἀσμένως Vat. Mosqu. Cf. ad. IV 21, 1.

— ἀσμένους, cum cupiditate. Cf. adn. 73, 2. — ἐν κοίλῳ ὄντι τῷ ποταμῷ. „*Bei hochgehendem Wasser.* Polyb. XXII 20, 4 ἐγεφύρωσε τὸν Σαγγάριον ποτ., τελέως κοῖλον ὄντα καὶ δύσβατον." Iacobs. Bloomf. comparat Polyb. I 60 et Arri. Anab. VI 18, 9 κοῖλον ἐποίει τὸν ποταμόν, in interpretatione autem sequitur Kaltwasserum, qui fluvium inter duas ripas altas et praecipites fluentem significari suspicatus est. Quod probandum esse docet Hertl. apud Krueg. comparans Plut. Cam. 3 οἱ δὲ ποταμοὶ πάντες ὥσπερ ἀεὶ κοῖλοι καὶ ταπεινοὶ διὰ θέρους ἐρρύησαν et impugnans Pap. Lex. et Steph. Thes., cui est tumidus.

§ 5. ἐπικαταβάντες. Haas.: ultro etiam descendentes. Cf. adn. IV 11, 1. VII 35, 2. — ἔσφαζον. Σφάζειν quidem minus Atticum iudicatur quam σφάττειν (vid. Lob. ad Phryn. p. 241), sed hic in omnibus libris, in Xen. Anab. IV 5, 16 in optimis invenitur, eoque solo utuntur tragici. Cf. Lob. ad Soph. Ai. 235 et de ἁρμόζειν adn. ad Xen. Cyr. I 3, 17. Et videtur huc respicere Pollux VI 192 adnotans Thucydidem dixisse ἔσφαζεν, quod testimonium vulgo referunt ad II 92, 3, ubi ἔσφαζεν legitur. — διέφθαρτο. Cf. Krueg. Gr. § 53, 4 adn. 2. — περιμάχητον. „Existimo π. ὕδωρ appellasse Thuc. aquam, de qua pugnaretur et quam plagis redimerent milites iam alioqui paene enecti siti, cum sc. alter alterum antevertere in levanda siti vellet." Steph. in Thes. v. περιμάχητος. Quam vocem proprie accipi etiam Bloomf. iubens comparat Plat. de Leg. 815 περιμάχητος ἦν αὐτοῖς ἡ τροφή. Cf. schol. ad Aristoph. Thesm. 326.

Cap. 85. § 1. διεφθαρμένου τοῦ στρατεύματος. Cf. Diod. XIII 19, 2 πρὸς τῷ Ἀσινάρῳ ποταμῷ περικυκλώσαντες ἀπέκτειναν μὲν μυρίους ὀκτακισχιλίους, ἐζώγρησαν δὲ ἑπτακισχιλίους. Th. interemptorum numerum tacet. Is, qui a Diod. positus est, iusto minor videtur. Cf. ibi Wess. De captivorum numero cf. 87, 4. — τοῦ δὲ καί. Cf. Krueg. Gr. § 69, 32

ἢ τοῖς Συρακοσίοις· καὶ ἑαυτῷ μὲν χρήσασθαι ἐκέλευεν ἐκεῖνόν τε καὶ Λακεδαιμονίους ὅ τι βούλονται, τοὺς δὲ ἄλλους στρατιώτας παύσασθαι φονεύοντας. καὶ ὁ Γύλιππος μετὰ τοῦτο ζωγρεῖν 2
ἤδη ἐκέλευε· καὶ τούς τε λοιπούς, ὅσους μὴ ἀπεκρύψαντο (πολλοὶ δὲ οὗτοι ἐγένοντο), ξυνεκόμισαν ζῶντας, καὶ ἐπὶ τοὺς τριακοσίους, οἳ τὴν φυλακὴν διεξῆλθον τῆς νυκτός, πέμψαντες τοὺς διωξομένους ξυνέλαβον. τὸ μὲν οὖν ἀθροισθὲν 3
τοῦ στρατεύματος ἐς τὸ κοινὸν οὐ πολὺ ἐγένετο, τὸ δὲ διακλαπὲν πολύ· καὶ διεπλήσθη πᾶσα Σικελία αὐτῶν, ἅτε οὐκ ἀπὸ ξυμβάσεως ὥσπερ τῶν μετὰ Δημοσθένους ληφθέντων. μέρος δέ τι οὐκ 4
ὀλίγον καὶ ἀπέθανε· πλεῖστος γὰρ δὴ φόνος οὗτος καὶ οὐδενὸς ἐλάσσων τῶν ἐν τῷ [Σικελικῷ] πολέ-

Cap. 85. § 1. χρήσασθαι Vat., reliqui χρῆσθαι. Utrumque poni potest. Cf. II 4, 7. IV 69, 3.
§ 2. ξυγκομίσαι Cl. Ven., ξυγκόμισαν Gr., reliqui praeter Vat. ξυγκομίσας.

adn. 15. — ἑαυτῷ μὲν χρήσασθαι . . . ὅ τι βούλονται. Cf. adn. II 4, 7.

§ 2. ἀπεκρύψαντο, in suum usum occultarunt. „Ὅσους δηλαδὴ μὴ διέκλεψαν οἱ Συρακούσιοι.“ Schol. — τοὺς τριακοσίους. Cf. 83, 5. — διεξῆλθον. Similiter legitur III 106, 3. Adiunctus accus. φυλακήν suspectus est Krueg., sed frustra. Cf. enim Xen. Mem. III 9, 7 τὰς πύλας τοῦ τείχους διεξιών. — τοὺς διωξομένους. De articulo cf. Krueg. Gr. § 50, 4 adn. 3.

§ 3. ἐς τὸ κοινόν, in publicum, ita ut in publicum, non privatum dominium venirent. Cf. Plut. Timol. 29, 2 τῶν δ' αἰχμαλώτων οἱ μὲν πολλοὶ διεκλάπησαν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, εἰς δὲ κοινὸν ἀπεδείχθησαν πεντακισχίλιοι.

§ 4. οὐκ ὀλίγον. Adeo μεῖζον τῶν ληφθέντων. Vid. Plut. Nic. 27 et Diod. ad § 1. — οὐδενὸς ἐλάσσων. Cf. adn. II 94, 1. — τῷ Σικελικῷ πολέμῳ. Ἑλληνικῷ pro Σικ. ob 87, 5 coniecit schol. sententiam suam his verbis exponens: ἐμοὶ δὲ φαίνεται γεγράφθαι „καὶ οὐδενὸς ἐλάσσων τῶν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ πολέμῳ ἐγένετο.“ λέγει γὰρ αὐτὸς ἐπὶ τέλει τῆσδε τῆς ἱστορίας „συνέβη τε τοῦτο τὸ ἔργον τὸ Ἑλληνικὸν τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε μέγιστον γενέσθαι, δοκεῖ δέ μοι καὶ ὧν Ἑλληνικῶν ἴσμεν“. ἔοικεν οὖν κἀνταῦθα μὴ μόνοις τοῖς Σικελικοῖς ἀλλὰ πᾶσι τοῖς Ἑλληνικοῖς ἀντεξετάζειν τὴν συμφοράν, et haec res tam plana visa est Goellero, ut vix de veritate emendationis dubitari posset. Nobis ex parte quidem non ita videtur. Nam nunquam Thucydides bellum Peloponnesiacum τὸν Ἑλληνικὸν πόλεμον τοῦτον appellavit. Ita-

μῳ τούτῳ ἐγένετο. καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις προσβολαῖς ταῖς κατὰ τὴν πορείαν συχναῖς γενομέναις οὐκ ὀλίγοι ἐτεθνήκεσαν. πολλοὶ δὲ ὅμως καὶ διέφυγον, οἱ μὲν καὶ παραυτίκα, οἱ δὲ καὶ δουλεύσαντες καὶ διαδιδράσκοντες ὕστερον· τούτοις δ' ἦν ἀναχώρησις ἐς Κατάνην.

1 86. Ξυναθροισθέντες δὲ οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, τῶν τε αἰχμαλώτων ὅσους ἐδύναντο πλείστους καὶ τὰ σκῦλα ἀναλαβόντες, ἀνεχώρησαν
2 ἐς τὴν πόλιν. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων ὁπόσους ἔλαβον κατεβίβασαν ἐς τὰς λιθοτομίας, ἀσφαλεστάτην ⟨ταύτην⟩ εἶναι νομίσαντες τήρησιν, Νικίαν δὲ καὶ Δημοσθένη ἄκοντος

αἰκία τῶν αἰχμαλώτων. α΄. σφαγὴ Νικίου καὶ Δημοσθένους, περὶ ὧν κρίσιν ποιεῖται ὁ ξυγγραφεύς.

§ 4. *προσβολαῖς* in plerisque libris praeter Vat. deest.

que in reliquis scholiastae assensi *Σικελικῷ* potius delendum esse censuerunt Dobr. et Krueg. Sed huic coniecturae opposuerunt alienum ab hoc loco esse totum bellum Peloponnesiacum, quoniam manifesto de *ἄλλαις προσβολαῖς* belli Siciliensis Th. in proximis loqueretur; etenim 87, 5 aperte de exitu totius expeditionis in Siciliam factae eum loqui, hic de clade ad Assinarum Atheniensibus illata, quae cum clade nocturna in Epipolis et in pugnis navalibus accepta compararetur. His causis assensus est Class. de suo falso addens Th. bellum Peloponnesiacum nusquam *τοῦτον τὸν πόλεμον* appellare (cf. I 21, 2. 23, 1). Attamen non multum illae valent. Nam *ἐν ταῖς ἄλλαις προσβολαῖς* suam explicationem non minus habet, si cum toto bello comparatio instituitur, reliqua autem Kruegeri argumentationem nihil attinent, qui reliquas belli Siciliensis clades minores fuisse dicit quam quae cum cruenta hac caede comparari possint, et quantum suo iure Th. ad eam describendam contendere potuerit, tantum procul dubio eum contendere voluisse. — **οἱ μὲν καὶ παραυτίκα.** His praefuisse videtur Callistratus, cuius audax factum narrat Paus. VII 16, 3. Cf. Lys. XX 24.

Cap. 86. § 1. **ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν.** Pompam depingit Plut. Nic. 27.

§ 2. **καὶ τοὺς μὲν ἄλλους...** Ergo ducibus exceptis cunctos; nam post septuaginta demum dies populos distinxerunt. Vid. 87, 3. Nec dissentit Diod. XIII 19, 4. Fallitur igitur Plut. Nic. 28. — **λιθοτομίας.** „Insignis hic in Epipolis carcer *Λατομίαι* dicitur a Plut. et Diod. Vid. Cluv. Sic. ant. p. 149 sq." Huds. „Notus de his Ciceronis locus in Verr. V 27." Bau. Cf. infra 87, 1, unde natura lautumiarum cognoscitur. Descripserunt novissimo tempore Schubring. in Philol. XXII p. 617 sqq. Holm. Hist. Sic. I p. 127 sq. — **ἀσφαλεστάτην ... τήρησιν.** De addito pronom. demonstrativo cf. adn. 42, 4. *Τήρησιν* est praedicatum, et audiendum *τὰς λιθοτ.* — **Νικίαν δὲ ... ἄκοντος Γυλίππου ἀπ-**

*Γυλίππου ἀπέσφαξαν. ὁ γὰρ Γύλιππος καλὸν τὸ
ἀγώνισμα ἐνόμιζέν οἱ εἶναι ἐπὶ τοῖς ἄλλοις καὶ
τοὺς ἀντιστρατήγους κομίσαι Λακεδαιμονίοις. ξυν-* 3
*έβαινε δὲ τὸν μὲν πολεμιώτατον αὐτοῖς εἶναι, Δη-
μοσθένη, διὰ τὰ ἐν τῇ νήσῳ καὶ Πύλῳ, τὸν δὲ
διὰ τὰ αὐτὰ ἐπιτηδειότατον· τοὺς γὰρ ἐκ τῆς νή-
σου ἄνδρας τῶν Λακεδαιμονίων ὁ Νικίας πρου-
θυμήθη, σπονδὰς πείσας τοὺς Ἀθηναίους ποιή-
σασθαι, ὥστε ἀφεθῆναι. ἀνθ' ὧν οἵ τε Λακεδαι-* 4
*μόνιοι ἦσαν αὐτῷ προσφιλεῖς κἀκεῖνος οὐχ ἥκιστα
διὰ τοῦτο πιστεύσας ἑαυτὸν τῷ Γυλίππῳ παρ-
έδωκεν. ἀλλὰ τῶν Συρακοσίων τινές, ὡς ἐλέγετο,
οἱ μὲν δείσαντες, ὅτι πρὸς αὐτὸν ἐκεκοινολόγηντο,
μὴ βασανιζόμενος διὰ τὸ τοιοῦτο ταραχὴν σφίσιν
ἐν εὐπραγίᾳ ποιήσῃ, ἄλλοι δέ, καὶ οὐχ ἥκιστα οἱ*

Cap. **86.** § 2. *τοῦ Γυλίππου* Vat.

§ 4. *διὰ τοῦτο* om. omnes praeter Vat.

ἔσφαξαν. Partim diversa de eorum morte reliqui rerum scriptores tradiderunt. Cum enim Philistus eadem quae Th. narravisset, Timaeus Hermocratem eius rei insimulavit (Plut. Nic. 28); Diod. XIII 32 autem Gylippum suadentem facit, ut Nicias interficiatur; Lucian. de conscr. hist. 38 Niciam ait interemptum esse, captum Demosthenem, inter eos distribuens quae utrique tribuenda erant; Iust. IV 5, 10 Demosthenem voluntariam mortem sibi conscivisse tradit. Quod ad postremum attinet, Demosthenes manum quidem sibi ipsi cum caperetur intulit, ut memorant Philist. apud Paus. I 29, 9 et Plut. Nic. 27, sed non mortuus est ex eo vulnere. Cf. Grot. l. l. p. 477 sq. (vers. Germ. l. l. p. 267 sq.) — ***καλὸν τὸ ἀγώνισμα ἐνόμιζέν οἱ εἶναι.*** „Hoc ita effert Plutarchus [l. d. 27]: *μέγα δ' ἡγεῖτο πρὸς δόξαν.* Etiam in eo, quod supra III 82, 7 dicit Thucydides, *καὶ ὅτι ἀπάτῃ περιγενόμενος ξυνέσεως ἀγώνισμα προσελάμβανε*, scholiastes et Dionysius Hal. p. 892 interpretantur *δόξαν* laudem, vel opinionem hominum alii gloriosam. *Ἔπαθλον*, praemium, exponit Suidas apud Aristoph. Ran. 286 *λαβεῖν τ' ἀγώνισμ' ἄξιόν τι τῆς ὁδοῦ.* Habet haec vox in universum significationem laudis et dicitur de omnibus praeclaris studiis ac facinoribus, quae gloria consequitur. Vid. Thuc. VII 56, 2. 59, 2. VIII 17, 2." Duk.

§ 3. ***Δημοσθένη.*** Cf. adn. 57, 6. — ***τῇ νήσῳ.*** Sphacteria. Cf. adn. IV 24, 3. — ***σπονδὰς πείσας . . . ποιήσασθαι.*** Cf. V 16 sqq. et de vv. *τοὺς ἐκ τῆς νήσου* ad IV 108, 8. — ***ὥστε ἀφεθῆναι*** a *προυθυμήθη* pendet.

§ 4. ***τινὲς . . . οἱ μέν.*** Cf. adn. V 54, 4. — ***ὅτι . . . ἐκεκοινολόγηντο.*** Cf. 48, 2. 73,

Κορίνθιοι, μὴ χρήμασι δὴ πείσας τινάς, ὅτι πλούσιος ἦν, ἀποδρᾷ καὶ αὖθις σφίσι νεώτερόν τι ἀπ' αὐτοῦ γένηται, πείσαντες τοὺς ξυμμάχους ἀπέκτειναν αὐτόν. καὶ ὁ μὲν τοιαύτῃ ἢ ὅτι ἐγγύτατα τούτων αἰτίᾳ ἐτεθνήκει, ἥκιστα δὴ ἄξιος ὢν τῶν γε ἐπ' ἐμοῦ Ἑλλήνων ἐς τοῦτο δυστυχίας ἀφικέσθαι διὰ τὴν πᾶσαν ἐς ἀρετὴν νενομισμένην ἐπιτήδευσιν.

δὴ om. iidem. Cf. sd. 62, 3.
πείσαντές τε τοὺς iidem.

§ 5. **πᾶσαν ἐς ἀρετὴν** om. omnes praeter Vat. Cass. Ven. Gr. C. D. F. I., legerunt etiam Valla vertens ob studium virtutis quod omne in illam conferebat et auctor scholii *διὰ τὴν πᾶσαν ἐς ἀρετὴν νενομισμένην ἐπιτήδευσιν*] *διὰ τὸ πᾶσαν ἀρετὴν νομίμως ἐπιτετηδευκέναι* et Aristid. II p. 268, qui *ἐπαινεῖ δέ που* inquit *καὶ τὸν Νικίαν* (*Θουκυδίδης*) *διὰ τὸ πᾶσαν ἀρετὴν ἐπιτηδεύειν*. Verba post **νενομισμένην** olim lecta *ἐς τὸ θεῖον* absunt a libris mss. paene omnibus neque agnoscunt ea Vall. schol. Aristid. Addita fortasse sunt ex 77, 2.

3. — **πλούσιος ἦν.** „Scil. ex argenti fodinis; nam in his Niciam mille operarios habuisse scribit Xenophon in libello **περὶ προσόδων** [4, 14].“ Huds. Cf. Lys. XIX 47, qui rem familiarem eius centum talentis aestimatam esse narrat.

§ 5. **ὅτι ἐγγύτατα.** Si adiectivum desideres, cf. adn. 67, 4. 81, 5. — **ἐτεθνήκει.** Cf. adn. 84, 5. — **διὰ τὴν πᾶσαν ἐς ἀρετὴν νενομισμένην ἐπιτήδευσιν** = **διὰ τὴν ἐπιτήδευσιν ἣ πᾶσα ἐς ἀρετὴν ἐνενόμιστο**, propter agendi rationem (cf. II 36, 4) omnino (cf. adn. VI 37, 2) ad probitatem (cf. adn. III 10, 1 et I 37, 2. 5. V 105, 4) rite compositam. Praep. **ἐς** de rei effectu dicta est, ut infra 87, 1, ubi cf. adn., **νομίζεσθαι** autem de iis dicitur, quae secundum mores atque instituta fiunt (I 25, 4. VI 32, 1. 69, 2). Itaque Nicias non illa Alcibiadis **ἐς τὰ ἐπιτηδεύματα παρανομίᾳ** (VI 28, 2) utebatur, sed in omni vitae genere civitatis mores atque instituta fideliter sequebatur atque ex ea observantia agendi rationem ita constitutam habebat, ut in omnibus rebus probum se praestaret. Paulo aliter atque nos schol. et Aristides (cf. sd.) Th. verba intellegunt, cum **πᾶσαν ἐς ἀρετήν** iungant. Sed hanc rationem ideo sequi noluimus, quod **ἀρετή** apud Th. nusquam virtus, *Tugend*, est, de omni autem probitate ita tantum sermo esse posset, si diversa eius genera cogitarentur. Perverse de hoc loco existimavit Mueller-Strueb. (Aristoph. p. 636 sqq.) **πᾶσαν ἐς ἀρετὴν** verba pro spuriis habens, quod **ἀρετή**, quae a Th. ubique viris fortibus ac strenuis tribueretur, a Niciae indole aliena esset; significari autem Niciae mediocritatem ingenii, quae a communi consuetudine nullo modo recederet. Sed satis mirum esset, si Th. Niciam propter hanc mediocritatem, qua inter ceteros nullo modo emineret, meliore sorte dignissimum fuisse indi-

β'. κακοπάθειαι τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων.

87. Τοὺς δ' ἐν ταῖς λιθοτομίαις οἱ Συρακόσιοι χαλεπῶς τοὺς πρώτους χρόνους μετεχείρισαν. ἐν γὰρ κοίλῳ χωρίῳ ὄντας καὶ ὀλίγῳ πολλοὺς οἵ τε ἥλιοι τὸ πρῶτον καὶ πνῖγος ἔτι ἐλύπει διὰ τὸ ἀστέγαστον, καὶ αἱ νύκτες ἐπιγιγνόμεναι τοὐναντίον μετοπωριναὶ καὶ ψυχραὶ τῇ μεταβολῇ ἐς ἀσθένειαν ἐνεωτέριζον, 1
2 πάντα τε ποιούντων αὐτῶν διὰ στενοχωρίαν ἐν τῷ αὐτῷ καὶ προσέτι τῶν νεκρῶν ὁμοῦ ἐπ' ἀλλήλοις ξυννενημένων, οἳ

Cap. 87. § 1. καὶ ὀλίγῳ addidimus ex Vat. et Valla, qui in loco depresso et arcto dixit. Sunt enim ad sententiam aptissima nec videntur temere potuisse nasci. Adnotat Did. repugnare quidem huic ὀλίγῳ videri posse, quod Cicero lautumias opus ingens, magnificum, regum ac tyrannorum appellet Verr. V 27, sed putandum esse post Thucydidis aetatem eas esse auçtas. Defenditur ὀλίγῳ certe satis proximis διὰ στενοχωρίαν, et sunt complures lautumiarum partes.

ἐπ' ἀσθενείᾳ Vat. At cf. adn.

§ 2. ξυννενηνεγμένων Vat. M. Chr. Mosqu. Lugd., ξυννενημένων It. Aug. Cass. T. G. Suid. s. v., ξυννενηγμένων Ven. Ar. m. K., ξυνηλεγμένων I.

cavisset; causam autem a vocis ἀρετή usu Thucydideo repetitam veram non esse iam significavimus. Accedit quod verba illa testimoniis nituntur pluribus et gravioribus quam Mueller-Str. opinatus est.

Cap. 87. § 1. τοὺς πρώτους χρόνους = τὸ πρῶτον. Cf. adn. VIII 97, 2. Fuerunt septuaginta fere dies (§ 2). — μετεχείρισαν. Plerumque in medio sic legi adnotat Bloomf. Cf. adn. I 13, 2. — ἥλιοι, *die Sonnenhitze am Tage*, ut Iacobs. vertit, qui plurales ψύχη, θάλπη, καύματα comparat. Cf. Krueg. Gr. § 44, 3 adn. 6. adn. II 49, 2. — πνῖγος est fervor spiritum intercludens (Iac.: *die erstickende Hitze*), qualis oritur constipata hominum multitudine. Cf. πνιγηρός II 52, 2. — τῇ μεταβολῇ. „Ἐν γὰρ τῇσι μεταβολῇσι τοῖσι ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται . . . τῶν ὡρέων μάλιστα dicit Herodot. II 77, ubi cf. Valck." Bloomf., qui male addit posse etiam mutatos habitus corporum intellegi; nam superiora satis docent esse μεταβολὴν τῶν ἡλίων καὶ τοῦ πνίγους εἰς νύκτας μετοπωρινὰς καὶ ψυχράς. — ἐς ἀσθένειαν ἐνεωτέριζον, innovabant (immutabant) eos in infirmitatem, i. e. ita ut infirmitas oriretur. Cf. adn. V 112, 5. VII 86, 5. VIII 1, 3. Similiter Cic. Pis. 36, 89 quo te modo ad tuam intemperantiam innovasti?

§ 2. πάντα τε ποιούντων] διὰ τὸ δύσφημον ἀπεσιώπησεν αὐτὰ ὀνομαστὶ εἰπεῖν· βούλεται δὲ λέγειν τὰ ὑποχωρήματα, ἅπερ οἱ ἰατροὶ σκύβαλα καὶ ἀποπατήματα εἰώθασι καλεῖν. Schol. Cf. Valck. ad Herodot. IV 113 et IV 97, 3 ὅσα ἄνθρωποι ἐν βεβήλῳ δρῶσι, πάντα γίγνεσθαι αὐτόθι. — ἐν τῷ αὐτῷ. Cf. adn. IV 35, 1.

ἔκ τε τῶν τραυμάτων καὶ διὰ τὴν μεταβολὴν καὶ τὸ τοιοῦτον ἀπέθνῃσκον, καὶ ὀσμαὶ ἦσαν οὐκ ἀνεκτοί, καὶ λιμῷ ἅμα καὶ δίψῃ ἐπιέζοντο (ἐδίδοσαν γὰρ αὐτῶν ἑκάστῳ ἐπὶ ὀκτὼ μῆνας κοτύλην ὕδατος καὶ δύο κοτύλας σίτου), ἄλλα τε ὅσα εἰκὸς ἐν τῷ τοιούτῳ χωρίῳ ἐμπεπτωκότας κακο-
3 παθῆσαι, οὐδὲν ὅ τι οὐκ ἐπεγένετο αὐτοῖς. καὶ

τοιοῦτο Cass. Aug. T. It. Pal. Reg. Marc. F. Lugd. K. m. Cf. sd. VI 33, 6.

ἀνεκταί Mosqu. E., et vulgatum, si vera praeciperet Buttm. Gr. max. § 60 adn. 2, dammandum esset. Sed vid. adn. ad **ἐσβατόν** II 41, 4. Et femininum **ἀνεκτός** legitur Hom. Il. XI 609 et Simonid. Amorg. fragm. 7, 32 (Bergk.)

δίψει codd. longe plurimi. Cf. sd. IV 35, 4.
τῷ ante **τοιούτῳ** solus Vat. habet. Respicitur ad loci descriptionem § 1. Cf. Krueg. Gr. § 50, 4 adn. 6.

— **καὶ τὸ τοιοῦτον**, *und dergleichen*. Cf. 50, 4. — **καὶ ὀσμαί.** Ante haec Bloomf. colon posuit. Sed genetivos absolutos **πάντα τε . . ξυννενημένων** cum **καὶ ὀσμαὶ ἦσαν οὐκ ἀνεκτοί** cohaerere sententia docet; superiorum autem **ἐς ἀσθένειαν ἐνεωτέριζον** causa **τῇ μεταβολῇ** dativo affertur. — **ἐπὶ ὀκτὼ μῆνας.** Et quidem **καθ' ἑκάστην ἡμέραν.** Cf. IV 16, 1. — **κοτύλην . . . σίτου.** „Athenienses per singulos dies **κοτύλας δύο κριθῶν καὶ ὕδατος** accepisse refert Plutarchus in Nic. [29].“ Huds. „**Ἀλφίτων δύο χοίνικας** ex Dioclis sententia datas narrat Diodorus [XIII 19, 4, ubi in mensurae nomine erratum esse iure suspicatur Wessel.]“ Wass. „**Κοτύλη** cum esset quarta pars choenicis, cibi altero tanto minus illis admetiebantur quam servis solebant. Cf. adn. ad IV 16, 1. Adnotandum est autem cotylam vini, paulo plus quam dimidiam eam mensuram, quam *pint* Britanni vocant, concessam esse Sphacteriae Helotis singulis in diem; vinum autem semper aqua, quam in insula habebant, temperatum bibi existimabatur. At tunc praeter hanc cotylam aquae Atheniensibus singulis nihil liquidi ad victum diurnum concedebant. Cf. Boeckh. Oec. publ. I p. 127 sq. . . . Cotyle tantundem valebat quantum hemina Romana, id est dimidia pars sextarii, trigesima secunda modii.“ Arn. — **ἄλλα τε ὅσα.** Cf. Krueg. Gr. § 51, 10 adn. 10. — **ἐν τῷ τοιούτῳ χωρίῳ ἐμπεπτωκότας κακοπαθῆσαι.** „Monet Abr. posse verba ita strui: **ὅσα εἰκὸς (ἦν) κακοπαθῆσαι ἐν τῷ τοιούτῳ χωρίῳ ἐμπεπτωκότας** (**αὐτῷ** s. **ἐς αὐτό**).“ Beck. Ita tamen exemplum Platonicum Euthyd. 292 e **ἐπειδὴ ἐν ταύτῃ τῇ ἀπορίᾳ ἐνεπεπτώκη**, ubi vid. Stallb., explicari non potest. Quare hic quoque **ἐν** perfecti causa positum esse existimari potest. Cf. adn. IV 14, 1. Apud Homerum etiam **πίπτειν ἐν τόπῳ** saepissime cum emphasi quadam legi satis constat. — **οὐδὲν ὅ τι οὐκ.** Cf. Krueg. Gr. § 51, 10 adn. 11.

ἡμέρας μὲν ἑβδομήκοντά τινας οὕτω διῃτήθησαν ἀθρόοι· ἔπειτα, πλὴν Ἀθηναίων καὶ εἴ τινες Σικελιωτῶν ἢ Ἰταλιωτῶν ξυνεστράτευσαν, τοὺς ἄλλους ἀπέδοντο.

μέγεθος τῆς ξυμφορᾶς.

4 Ἐλήφθησαν δὲ οἱ ξύμπαντες, ἀκριβείᾳ μὲν χαλεπὸν ἐξειπεῖν, ὅμως δὲ οὐκ ἐλάσσους ἑπτακισχιλίων.
5 ξυνέβη τε ἔργον τοῦτο [Ἑλληνικὸν] τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε μέγιστον γενέσθαι, δοκεῖν δ' ἔμοιγε καὶ ὧν ἀκοῇ Ἑλληνικῶν ἴσμεν, καὶ τοῖς τε κρατήσασι λαμπρότατον καὶ τοῖς διαφθαρεῖσι δυστυχέστατον·
6 κατὰ πάντα γὰρ πάντως νικηθέντες καὶ οὐδὲν ὀλίγον ἐς οὐδὲν κακοπαθήσαντες πανωλεθρίᾳ δὴ τὸ λεγόμενον καὶ πεζὸς καὶ νῆες

§ 3. μὲν om. Vat.
§ 4. ἐλήφθησαν δὲ καὶ Vat.

§ 3. *ἑβδομήκοντά τινας.* Cf. adn. 68, 3. 111, 4. — *πλὴν Ἀθηναίων . . .* „Athenienses ex iis, quae paulo ante leguntur [*ἐπὶ ὀκτὼ μῆνας . . .*], colligere possumus paene sex mensibus longius inclusos fuisse, quo tempore exacto superstites, sicut antea ceteros captivos, probabile est venisse.“ Arn.

§ 4. *ἀκριβείᾳ μὲν χαλεπὸν ἐξειπεῖν.* Hoc enuntiatum per se constans ita interpositum est, ut simul ad *ὅμως δὲ κ. τ. λ.* referatur. — *οὐκ ἐλάσσους ἑπτακισχιλίων.* Cf. adn. 85, 1. Si componuntur cum his quae 82, 3 et 85, 3 narrantur, ex Niciae exercitu paulo plures quam mille inter captivos fuisse consequitur.

§ 5. [*Ἑλληνικὸν*] del. Krueg. et Pluyg. Mnemos. IX p. 96. Prorsus inutile est. Nam quod eo Sitalcis in Macedoniam invasionem (II 98—102) excipi putant, copiarum quidem numero ea multo maior fuit (II 98, 3), sed, si eventum spectamus, multo minoris momenti. — *δοκεῖν.* Cf. adn. I 138, 3. VIII 64, 5.

§ 6. *κατὰ πάντα . . . πάντως.* De talibus, ut VIII 1, 2 *πάντα πανταχόθεν*, cf. Lob. Paral. Gr. Gr. p. 57. — *οὐδὲν ὀλίγον ἐς οὐδὲν κακοπαθήσαντες*] *ἐν παντὶ πράγματι μεγάλως κακοπαθήσαντες.* Schol. Cf. 59, 2 *ὀλίγον οὐδὲν ἐς οὐδὲν ἐπενόουν* ibique adn. et II 8, 1. — *πανωλεθρίᾳ.* Hoc ex Th. affert Poll. VI 162. De sollemni quam Th. dicit locutione cf. Soph. El. 1009 *πανωλέθρους τὸ πᾶν ἡμᾶς τ' ὀλέσθαι*, Herod. VII 37 *πανώλεθρος ἐξαπόλλυται*, Cass. Dio LXXIV 6, 6 *κἂν πανωλεθρίᾳ τούτους διέφθειραν.* De scriptura vocis cf. Lob. ad Phryn. p. 705. — *τὸ λεγόμενον.* Cf. Krueg. Gr. § 57, 10 adn. 12. — *καὶ πεζὸς καὶ νῆες καὶ οὐδὲν ὅ τι οὐκ ἀπώλετο.* Proprie *ἀπώλοντο* propter superiora *νικηθέντες . . . κακοπαθήσαντες* dicendum videatur; sed verbum praedicato vel appositioni (cf. adn. III 114, 1) eiusque postremo vocabulo (vid. adn. VII 37, 2) accommodatum est. Amiserunt autem Athenien-

καὶ οὐδὲν ὅ τι οὐκ ἀπώλετο, καὶ ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν ἐπ' οἴκου ἀπενόστησαν. ταῦτα μὲν τὰ περὶ Σικελίαν γενόμενα.

ses in Sicilia *τέτταρας μυριάδας καὶ τριήρεις τεσσαράκοντα καὶ διακοσίας* teste Isocr. VIII 86. Qui copiarum terrestrium minorem, navium maiorem numerum hominibus eruditis videtur nominasse. Cf. Boeckh. Oec. civ. I p. 370 sqq. et Krueg. ad Dion. p. 109. Praeter scriptores ab his citatos cf. Polyaen. V 10. Cic. Verr. V 37, 98 et supra adn. 42, 1 et 75, 5. — **ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν . . . ἀπενόστησαν.** Similiter III 112, 8 *ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν ἐσώθησαν.* Cf. adn. I 110, 1. Verbum *ἀπονοστεῖν* apud Atticos rarum videtur fuisse; sed legitur apud Eur. Iph. T. 731. Xen. Anab. III 5, 16. De re cf. Plut. Nic. 29. — **ταῦτα μὲν . . . γενόμενα.** Cf. adn. II 54, 6.

Brevis enarratio

munitionum ad oppugnandas et defendendas Syracusas factarum.

Pugna ad Olympieum facta cum Athenienses Naxi hiemarent, Syracusani murum exstruxerunt, qui Temenitem includens praeter totum Epipolarum latus extendebatur (VI 75, 1). Hic murus (*τὸ προτείχισμα τὸ περὶ τὸν Τεμενίτην* VI 100, 2) cum ultra Epipolas non perductus esset, portum magnum non attingebat, sed a meridionali Epipolarum margine ad veterem Achradinae murum conversus erat, qui ad portum illum pertinebat. Simul illi Megaris castellum aedificaverunt, ne ibi Atheniensium classis stationem caperet, alterumque ad Olympieum, ut Athenienses per Anapi planitiem ad urbem accedere prohiberent (VI 75, 1). Insequenti autem aestate cum Athenienses acceptis subsidiis impetum in se parare comperissent, ne illi, priusquam ipsi sentirent, Epipolis potirentur, sexcentos milites gravis armaturae delegerunt, qui et Epipolis praesidio essent et, sicubi opus esse videretur, celeriter succurrerent. Quo facto mane exercitum in prato ad Anapum sito recensebant. Sed iam praegressa nocte Athenienses cum universis copiis Catina profecti ad Leontem appulsi erant, ut pedites exponerent, et naves deinde ad Thapsum constituerant. Pedester autem exercitus continuo ad Epipolas cursu contendit et, priusquam Syracusani re cognita ex prato et recensu adessent, ad Euryalum ascendit. Syracusani autem cum sine ordine ad eos repellendos accurrerent, fugati sunt et in urbem se receperunt. Insequenti die Athenienses ad urbem ipsam descenderunt, sed cum nemo iis obviam iret, regressi castellum apud Labdalum exstruxerunt, ut impedimenta et res ad bellum gerendum necessarias ibi conderent ex eodemque loco ad pugnandum et muniendum proficiscerentur (VI 96. 97). Neque multo post, cum equitum subsidia iis venissent, praesidio in Labdalo collocato ad Sycam in

medio fere Epipolarum sitam progressi castellum excitarunt in orbis formam aedificatum (*κύκλον* VI 98, 2), cui praestructum erat propugnaculum decem iugerum (*τὸ δεκάπλεθρον προτείχισμα* VI 102, 2). Et cum equites Syracusanorum, qui eos impedire conabantur opus facere, in fugam coniecissent, postero statim die murum ab orbe castelli ad septentrionem Trogilum versus ducere coeperunt (VI 99, 1). Qui murus quominus perficeretur ut prohiberent, Syracusani transversum murum vallis munitum obstruebant (*ὑποτείχισμα* VI 101, 1), exorsi ab exteriore illa quam primam fecerant urbis munitione (VI 99, 2. 3). Hanc munitionem ubi murus contingebat, prope eum locum portula in eo erat, qua ab altera eius parte ad alteram transirent (VI 100, 1). Cum autem Syracusani satis obstruxisse sibi viderentur, exercitus parte ad custodiendum relicta in urbem redierunt. Neglegentius autem cum qui relicti erant custodirent, Athenienses impetu facto transversum murum ceperunt et diruerunt (VI 100). Quo facto postero die ab altera cycli parte ad australem Epipolarum crepidinem versus magnum portum murum duxerunt. Syracusani autem, ne Athenienses eo muro usque ad mare perducto se intercluderent, ab ipsius urbis moenibus exorsi vallum cum fossa (*σταύρωμα καὶ τάφρον* VI 101, 3) per mediam paludem Lysimeleam iis obiciebant. Sed Athenienses muro ad crepidinem australem perducto cum ex Epipolis in planitiem descendissent, Syracusanorum vallum fossamque impetu facto ceperunt. Pugna autem commissa est, qua superati Syracusani qui in dextro cornu erant ad urbem, reliqui per pontem, qui ad Olympieum via Helorina ferebat, trans Anapum confugerunt. Quos cum delecta Atheniensium manus ponte intercludere vellet, et ipsa et pars dextri cornus in fugam conversa est. Qua re animadversa cum Lamachus a sinistro cornu succurrisset, cum paucis circumventus et occisus est (VI 101). Quae dum fiunt animis resumptis etiam ii, qui ad urbem confugerant, Atheniensibus se opposuerunt et partem suorum ad cyclum miserunt, existimantes desertum eum esse et facile expugnari posse. Et eius propugnaculum revera ceperunt, ipsum autem cyclum quominus caperent, Nicias, qui in eo aegrotans relictus erat, prohibuit. Simul cum etiam subsidium veniret eorum, qui Syracusanos ad urbem persecuti erant, et Atheniensium classis, ut constitutum erat, in magnum portum navigaret, omnis Syracusanorum exercitus in urbem rediit (VI 102).

Qui cum circummunitionem se impedire posse iam desperarent, Athenienses nullo prohibente munitionem ad australem Epipolarum crepidinem factam usque ad magnum portum ita perducebant, ut per planitiem, ubi firmiore munimento opus esse videretur, duplicem murum (*τεῖχος διπλοῦν*) exstruerent (VI 103, 1). Cum igitur in tanto discrimine res Syracusanorum essent, ut duplex murus portum magnum tantum non attingeret, murus autem, quem Trogilum versus duci coeptum opere intermisso reliquerant, ut ad eum qui ad magnum portum dirigeretur exstruendum se converterent, brevi tempore perfici posset, cum ad maiorem eius partem aedificandam lapides in struem congesti, reliqua pars perfecta aut semiperfecta esset, Gylippus ab Himera profectus iis auxilio venit. Qui postquam Epipolas ad Euryalum eodem loco quo Athenienses ascendit, statim cum Syracusanis contra Atheniensium munitionem profectus est (VII 2, 4). Cum autem utrique aciem instruxissent, Gylippus, qui Syracusanos perturbari videret, aggredi non ausus exercitum in Temenitem abduxit. Neque Nicias insecutus est, sed ad munitionem suam milites retinebat. Postero autem die Gylippus maiore copiarum parte contra hostes, ne alio subvenirent, profectus partem aliquam ad Labdali castellum misit idque expugnavit (VII 3). Deinde Syracusani et socii ab exteriore urbis munitione in obliquum murum simplicem sine vallis (*τεῖχος ἁπλοῦν* VII 4, 1. 11, 3) sursum per Epipolas ducebant eadem fere regione qua antea, ut Atheniensium versus Trogilum munitionem interciperent. Hi enim cum interim ab altera parte munitionem ad magnum portum perduxissent, rursus ad septentrionale circummunitionis brachium perficiendum se converterant. Cuius partem infirmam et semiperfectam cum Gylippus frustra adortus esset, altiorem eam exstruxerunt (VII 4, 3). Nicias autem cum post Gylippi adventum animum ad bellum maritimum magis adverteret, Plemmyrium promunturium in magnum portum prominens munire decrevit et tribus castellis ibi exaedificatis armamenta pleraque in iis reposuit et navigia magna navesque veloces illic in statione habebat (VII 4, 4. 5). At Gylippus simul murum transversum exstruebat et suos ante munitionem in aciem producebat. Itaque duo proelia commissa sunt, ex quorum priore cum Athenienses victores discessissent, altero ita devicti sunt, ut impedire iam non possent, quin insequenti nocte ipsorum munitionem Syracusani sua ultra porrecta

praeverterent (VII 5. 6). Deinde cum Corinthiorum aliorumque auxilia advenissent, eorum ope usi Syracusani reliquam transversi muri partem usque ad septentrionalem Epipolarum marginem, ubi in tuto desineret, aedificaverunt (VII 7, 1). Hic murus usque eo ultra Atheniensium munitionem perductus *παρατείχισμα* vocatur (VII 11, 3. 42, 4. 43, 1. 5). Iam vero cum utrorumque vires pugnis ad id tempus factis debilitatae essent, et Syracusani auxilia arcessebant et Nicias, cum eorum vires in dies crescere, suas deminui videret, Athenas nuntios cum epistula misit, qua Athenienses de rerum condicione certiores faceret et ut aut revocarent exercitum aut subsidia mitterent rogaret. Atque hi Eurymedontem cum decem navibus circa hibernum solstitium statim miserunt, tum novum exercitum comparabant, qui postea Demosthene duce in Siciliam proficisceretur. Interim vere ineunte Gylippus, cum ex Siciliae civitatibus auxilia accivisset, Syracusanis persuasit, ut Athenienses terra marique in magno portu et ad Plemmyrium aggrederentur. Atque navibus quidem cum initio rem prospere Syracusani gessissent, postremo tamen ab Atheniensibus devicti sunt; sed Plemmyrium Gylippus terrestribus copiis repente adortus tria castella cepit, quorum unum cum destruxisset, in duobus reliquis praesidia collocavit. Eodem tempore Athenis Demosthenes cum classe et exercitu profectus erat. Qui dum in itinere sunt, iterum apud Syracusas terra marique pugnatum est et Syracusani invento novo navium apparatu ad loci angustias maxime apto in portu magno victoriam navalem reportarunt. In his rerum angustiis Demosthenes Atheniensibus advenit. Qui cum vidisset, quo in statu res essent, quam celerrime agere statuit. Eo tempore Atheniensibus, cum transverso Syracusanorum muro ipsorum ad Trogilum munitio impedita esset, Epipolis relictis campo inter earum rupes australes et mare patenti se continebant (cf. adn. VII 43, 1), Syracusani autem cum ad defendendum Epipolarum aditum prope Euryalum munitionem (*τείχισμα* VII 43, 4) exstruxerant ibique praesidium collocaverant tum ante murum transversum tria propugnacula (*προτειχίσματα* VII 43, 4. 6) constituerant, in quibus trina ipsorum sociorumque castra (VII 43, 3) erant. Inter haec propugnacula et Euryali munitionem delecta illa sexcentorum militum manus excubabat (VII 43, 4), cui mandatum erat, ut Epipolarum custodiam agerent. Demosthenes igitur primum ex campo illo in eam partem muri transversi,

quae exteriori urbis munitioni contigua erat, invasit atque machinis eam temptavit. Qui conatus cum in irritum cecidisset, nocturno impetu Epipolas aggredi atque ex ea parte murum illum capere decrevit. Itaque circa primam vigiliam per Anapi vallem exercitum ad Euryalum adduxit, et cum prope eum a meridie Epipolas ascendisset, priusquam custodes, qui ibi in praesidio erant, id sentirent, ipsam Syracusanorum munitionem cepit, deinde progressus ipse cum Atheniensibus sexcentos resistere conatos fugavit et ad expugnanda propugnacula se convertit, reliqui autem simulatque ascenderunt, extremam muri transversi partem, quae Epipolarum marginem septentrionalem attingebat, aggressi sunt. Sed Demosthenes et Athenienses cum primum eos, qui ex propugnaculis obviam iverant, reppulissent, inconsideratius et dissolutis ordinibus quam celerrime progressi a Boeotis, qui primi eorum impetum sustinebant, in fugam conversi sunt. Atque tanta deinde secuta est eorum perturbatio, ut cum magna clade ex Epipolis deicerentur. Itaque Atheniensium duces omissa oppugnatione de reditu deliberare coacti sunt.

Corrigenda.

Typothetae errore et pertinacia dextrae cuique paginae plagulae sextae **ΕΤΟΣ Σ** superscriptum est pro **ΕΤΟΣ Τ.**

THUCYDIDIS

DE

BELLO PELOPONNESIACO

LIBRI OCTO.

AD

OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM EDITOS

EXPLANAVIT

ERNESTUS FRIDERICUS POPPO.

EDITIO ALTERA, QUAM AUXIT ET EMENDAVIT

IOANNES MATTHIAS STAHL.

VOL. IV. SECT. II.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXXXIII.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Θ.

(XIX. *Ἑνὸς δέον εἰκοστὸν ἔτος τοῦ πολέμου.* A. *Θέρος.*)

39) *Διάθεσις τῶν ψυχῶν τῶν Ἀθηναίων, ἀγγελθείσης τῆς ξυμφορᾶς, καὶ παρασκευαὶ αὐτῶν. Κεφ. α'.*

B. *Χειμών. Κεφ. β'—ϛ'.*

1) *Οἱ Ἕλληνες πάντες πρὸς τὴν ἀγγελίαν ἐπηρμένοι ἦσαν, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι μάλιστα ἐθάρσουν. β'.*

2) *Ἄγιδος στρατεία ἐς Οἰταίους καὶ Ἀχαιοὺς τοὺς Φθιώτας. οἱ Λακεδαιμόνιοι ταῖς πόλεσι ναῦς προστάσσουσιν. γ'.*

3) *Ἀντιπαρασκευάζονται δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τὰ κατὰ τὴν πόλιν ἐς εὐτέλειαν ξυστέλλονται. δ'.*

4) *α) Πρῶτοι Εὐβοῆς καὶ Λέσβιοι ὡς Ἆγιν περὶ ἀποστάσεως ἀφικνοῦνται. κεφ. ε'. § α'—γ'. β) Χῖοι δὲ καὶ Ἐρυθραῖοι ἐς Λακεδαίμονα τρέπονται. § δ'. ε'. ὅποι καὶ Φαρναβάζου πρέσβεις παραγίγνονται. κεφ. ϛ'. § α'. ἅμιλλα μὲν οὖν γ) γίγνεται ἐν Λακεδαίμονι· οἱ δὲ Χῖοι προτιμῶνται ξυμπράσσοντος αὐτοῖς Ἀλκιβιάδου. δύναμις σεισμοῦ. § β'—ε'.*

XX. *Εἰκοστὸν ἔτος τοῦ πολέμου. Κεφ. ζ'—ξ'.*

A. *Θέρος. Κεφ. ζ'—κη'.*

1) *Πρῶτος στόλος τῶν Λακεδαιμονίων ἐς τὴν Χίον, ὃν Ἀθηναῖοι ταράσσουσι καὶ ταῖς ναυσὶν ἐν Πειραιῷ τῆς Κορινθίας ἐφορμοῦσιν. ζ'—ια'.*

2) *Ἀλκιβιάδης Ἔνδιον ἔφορον πείσας μετὰ Χαλκιδέως Λακεδαιμονίου καὶ πέντε νεῶν ἐς Ἰωνίαν ἀνάγεται. ιβ'.*

3) *Αἱ ἀπὸ τῆς Σικελίας Πελοποννησίων νῆες ἐς Κόρινθον καταπλέουσι. ιγ'.*

4) *Χαλκιδέως καὶ Ἀλκιβιάδου ἀφικομένων ἐς τὴν Ἰωνίαν Χῖοι καὶ Ἐρυθραῖοι καὶ ὕστερον Κλαζομένιοι Ἀθηναίων ἀφίστανται. ιδ'.*

5) *Ἀθηναίων ψηφίσματα περί τε χιλίων ταλάντων καὶ τοῦ ναῦς ἐπιπληροῦν τε καὶ ἐπιπέμπειν. ιε΄.*

6) *Στρομβιχίδου Ἀθηναίου Χαλκιδέα φυγόντος καὶ Τήιοι ἀφίστανται, ὧν τὸ πρὸς ἤπειρον τεῖχος καθαιρεῖται. ις΄.*

7) *Μιλήτου ἀπόστασις Στρομβιχίδου καὶ Θρασυκλέους ὑστερισάντων. ιζ΄.*

8) *Πρώτη ξυμμαχία Λακεδαιμονίων καὶ βασιλέως. ιη΄.*

9) *Χῖοι Διομέδοντι μὲν Ἀθηναίῳ ἐπιτυχόντες τέσσαρας ναῦς ἀποβάλλουσιν, ὕστερον δὲ Λέβεδον καὶ Ἐρὰς ἀφιστᾶσιν. ιθ΄.*

10) *Ἐπέκπλους τῶν ἐν τῷ Πειραιῷ Πελοποννησίων νεῶν. Ἀστύοχος γίγνεται ναύαρχος Λακεδαιμονίων. κ΄. § α΄.*

11) *Τισσαφέρνους ἀναχωρήσαντος Διομέδων Τηίοις μὲν σπένδεται, Ἐραῖς δὲ μάτην προσβάλλει. § β΄.*

12) *Στάσις τῶν Σαμίων, οἷς Ἀθηναῖοι αὐτονομίαν ψηφίζονται. κα΄.*

13) *Οἱ Χῖοι καὶ Ἀστύοχος Λέσβῳ ἐπιχειρήσαντες ἄπρακτοι γίγνονται· καὶ μὴν καὶ Κλαζομεναὶ Ἀθηναίοις πάλιν προσχωροῦσιν. κβ΄. κγ΄.*

14) *Ἀθηναῖοι ἔν τε Πανόρμῳ τῆς Μιλησίας Χαλκιδέα ἀποκτείνουσι καὶ ἐς Χίον ἀποβάντες διαπορθοῦσιν. ἡ πρότερον εὐδαιμονία καὶ σωφροσύνη τῶν Χίων. ἔνιοι ἐγχειροῦσιν αὐτοὺς πάλιν πρὸς Ἀθηναίους ἀγαγεῖν. κδ΄.*

15) *Στρατεία Ἀθηναίων τε καὶ Ἀργείων ἄπρακτος ἐς Μίλητον τῶν ἀμφὶ Φρύνιχον στρατηγούντων. κε΄—κζ΄.*

16) *Οἱ Πελοποννήσιοι Ἴασον ἑλόντες καὶ Ἀμόργην ζωγρήσαντες τοῦτόν τε καὶ τὸ πόλισμα Τισσαφέρνει παραδιδόασι. Πεδάριτος καὶ Φίλιππος. κη΄.*

B. *Χειμών. Κεφ. κθ΄—ξ΄.*

1) *Ὁπόσην τροφὴν Τισσαφέρνης τοῖς Πελοποννησίοις ἢ διέδωκεν ἢ πρὸς Ἑρμοκράτη διενεχθεὶς ὡμολόγησεν. κθ΄.*

2) *Οἱ ἐν Σάμῳ Ἀθηναῖοι οἴκοθεν βοήθειαν δεξάμενοι τὸ μὲν τοῦ ναυτικοῦ ἐπὶ Χίον πέμπουσι, τὸ δ᾽ ἐν Σάμῳ μένει. λ΄.*

3) *Ἀστύοχος Πτελεῷ καὶ Κλαζομεναῖς μάτην ἐπιχειρεῖ· αἱ δὲ ταῖς Κλαζομεναῖς ἐπικείμεναι νῆσοι διαρπάζονται. λα΄.*

4) *Λέσβιοι μὲν Ἀστυόχῳ πάλιν πράσσουσι περὶ ἀποστάσεως· Χῖοι δὲ καὶ Πεδάριτος ἀντιλέγουσι. λβ΄. διόπερ ὁ Ἀστύοχος τοῖς Χίοις ἀγανακτῶν, προσβαλὼν Κωρύκῳ καὶ Ἐρυθραῖς ἐς Μίλητον κομίζεται. λγ΄.*

5) *Πλοῦς τῶν ἀπὸ Σάμου Ἀθηναίων, οἳ περὶ Χίον χειμάζονται. λδ΄.*

6) *Ἱπποκράτης ὁ Λακεδαιμόνιος ἐκ τῆς Πελοποννήσου ἐς Κνίδον ἤδη ἀφεστηκυῖαν καταπλεῖ, καὶ ἓξ μὲν ναῦς ἐς Τριόπιον πέμψας ἀποβάλλει, τὴν δὲ Κνίδον σῴζει. λε΄.*

7) *Λακεδαιμονίων εὐπορία, οἳ πρὸς Τισσαφέρνη ἄλλας ξυνθήκας ποιοῦνται. λς'.*

Αἱ δεύτεραι ξυνθῆκαι Λακεδαιμονίων καὶ βασιλέως Δαρείου. λζ'.

8) *Οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Χίον ἀποβάντες Δελφίνιόν τε τειχίζουσι καὶ τοὺς Χίους Ἀστύοχον μάτην ἐπικαλουμένους ἐς μεγίστην ἀπορίαν καθιστᾶσι. Μιλήτῳ γίγνονται ἐπίπλοι. λη'.*

9) *Ἐκ τῆς Πελοποννήσου Ἀντισθένης καὶ ἕνδεκα Σπαρτιατῶν ξύμβουλοι ὡς ἐπὶ Ἰωνίας καὶ ἐντεῦθεν ἐφ' Ἑλλησπόντου πλευσόμενοι, Μήλῳ προσβαλόντες καὶ πρὸς τὴν Κρήτην ἀποτραπόμενοι ἐς Καῦνον καταίρουσι. λθ'.*

10) *Τοῖς Χίοις μέγιστα κακουμένοις Ἀστύοχος πολλάκις ἐπικληθεὶς τελευτῶν ὥρμητο μὲν βοηθεῖν· ἀκούσας δὲ τὰς ἐκ τῆς Πελοποννήσου ναῦς ἐς Καῦνον παραγενέσθαι, ἐκεῖ πλέων Κῶν τε ἐκπορθεῖ καὶ ἐς Κνίδον καταίρει, ὅθεν πρὸς Σύμην ἐπὶ Χαρμῖνον κομίζεται. ὁ δὲ πρῶτον ἐν τῇ μάχῃ ἐπικρατήσας ὕστερον ἐς φυγὴν καθίσταται· καὶ Ἀστύοχος ταῖς ἐκ τῆς Καύνου ναυσὶ ξυμμίγνυσιν. μ'—μβ'.*

11) *Οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ μάλιστα Λίχας Τισσαφέρνει ἐν Κνίδῳ περὶ τῶν σπονδῶν ἀμφισβητοῦσιν. ὁ δὲ ἀπέρχεται δι' ὀργῆς. μγ'.*

12) *Στρατεία Πελοποννησίων ἐς τὴν Ῥόδον, ἥνπερ πείθουσιν ἀποστῆναι Ἀθηναίων. οἱ δὲ ὑστερήσαντες μάτην τῇ Ῥόδῳ ἐπίπλους ποιοῦνται. μδ'.*

13) *Ἀλκιβιάδης παρὰ Τισσαφέρνη ὑποχωρήσας πρὸς αὐτὸν τῶν Πελοποννησίων κακοῖ τὰ πράγματα, τήν τε μισθοφορὰν ξυντέμνων καὶ ἐκείνῳ παραινῶν αὐτοὺς περὶ ἑαυτοὺς τοὺς Ἕλληνας κατατρῖψαι. με'. μς'.*

14) *Ταῦτα δὲ Ἀλκιβιάδης ἔπρασσε τὴν ἑαυτοῦ κάθοδον ἐς τὴν πατρίδα μηχανώμενος, ὅπου καταλῦσαι τὴν δημοκρατίαν ἅμα σπεύδει. μζ'.*

15) *Πρῶτον μὲν δὴ ἐν Σάμῳ ξυνωμοσία γίγνεται, ὅπως ὀλιγαρχίαν καταστήσουσι. μη'. § α'. β'.*

16) *Φρύνιχος μὲν τοῖς ἀπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἀντιπράσσει· § δ' — ς'. οἱ δὲ ξυνωμόται ἐμμένοντες τῇ προαιρέσει τοὺς ἀμφὶ Πείσανδρον πρέσβεις ἐς Ἀθήνας παρασκευάζονται πέμπειν. μθ'.*

17) *Τότε μὲν δὴ Φρύνιχος τά τε Ἀλκιβιάδου Ἀστυόχῳ μηνύει καὶ προδοσίαν μελετᾷ· Ἀστύοχος δὲ πάντα ταῦτα τῷ Ἀλκιβιάδῃ ἐξαγγέλλει. ν'. Φρυνίχου πάλαισμα, ὅτε τὴν Ἀλκιβιάδου ἀπιστίαν ᾔσθετο. διόπερ Σάμος τειχίζεται, καὶ Ἀλκιβιάδης οὐ πιστὸς δοκεῖ εἶναι. να'.*

18) *Ἀλκιβιάδης Τισσαφέρνη μεμνημένον τῆς ἐν Κνίδῳ διαφορᾶς Ἀθηναίοις φίλον ποιεῖν προθυμεῖται. νβ'.*

19) *Οἱ περὶ τὸν Πείσανδρον ἐς Ἀθήνας ἐλθόντες τῷ δήμῳ*

καίπερ πολλῶν ἀντιλεγόντων παραινοῦσιν ἐς ὀλίγους τε τὰς ἀρχὰς ποιῆσαι καὶ Ἀλκιβιάδην καταγαγεῖν. νγ'.

20) *Πείσανδρος μὲν ὡς Τισσαφέρνη καὶ Ἀλκιβιάδην πέμπεται, ἀντὶ δὲ Φρυνίχου καὶ Σκιρωνίδου Λέων καὶ Διομέδων ἄρχοντες καθίστανται. νδ'.*

21) *Οὗτοι μὲν οὖν ἐς Ῥόδον ἀπόβασιν ποιοῦνται. τοῖς δὲ ἐνθάδε Πελοποννησίοις ἀγγέλλεται ἡ μεγίστη τῶν Χίων ταλαιπωρία, ἔνθα Πεδάριτος ἀπετεθνήκει. νε'.*

22) *Οἱ περὶ τὸν Πείσανδρον τῷ Τισσαφέρνει ἐς λόγους ἐλθόντες περὶ ὁμολογίας Ἀλκιβιάδου τεχνάσματι ἄπρακτοι γίγνονται. νϛ'.*

23) *Τισσαφέρνης ἐς Καῦνον παρελθὼν πρὸς Λακεδαιμονίους τρίτας σπονδὰς σπένδεται. νζ'.*

Αἱ τρίται σπονδαὶ Λακεδαιμονίων καὶ βασιλέως Δαρείου. νη'. Μεθ' ἃς Τισσαφέρνης δοκεῖ παρασκευάζεσθαι ὡς τὰ ἐπηγγελμένα διαπράξων. νη'.

24) *Βοιωτοὶ μὲν Ὠρωπὸν Ἐρετριέων, οἵπερ ἀπόστασιν ἐνεθυμοῦντο, ξυμπραξάντων αἱροῦσιν· οἱ δ' ἐκ Ῥόδου Πελοποννήσιοι ἐς Χίον βοηθήσοντες πρὸς Μίλητον ἀφικνοῦνται. ξ'.*

XXI. *Πρῶτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος τοῦ πολέμου. Θέρος. Κεφ. ξα' — ρθ'.*

1) *Δερκυλίδας μὲν ἐφ' Ἑλλήσποντον παραπέμπεται, Χῖοι δὲ Λέοντα ἄρχοντα λαβόντες οὐ κακῶς ναυμαχοῦσι. ξα'.*

2) *Δερκυλίδας Ἄβυδον ἀφίστησι καὶ ὕστερον καὶ Λάμψακον· ταύτην δὲ Στρομβιχίδης ἀναλαμβάνει. ξβ'.*

3) *Οἱ Χῖοί τε θαλασσοκράτορες μᾶλλον γίγνονται καὶ Ἀστύοχος ἐπίπλουν τῇ Σάμῳ ποιεῖται. ξγ'. § α'. β'.*

4) *Ἡ ἐν Ἀθήναις δημοκρατία καταλύεται, ἀνθ' ἧς ἀνδρῶν τετρακοσίων καθίσταται ἀρχή. ξγ'. § γ' — ξθ'.*

α) *Οἱ περὶ τὸν Πείσανδρον καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἐν τῇ Σάμῳ ξυνωμόται ὀλιγαρχίαν καταστῆσαι βουλεύονται. ξγ'. διόπερ Πείσανδρος μὲν ἐς Ἀθήνας ἀποστέλλεται, Διειτρέφης δὲ ἐς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης. τὰ ἐν Θάσῳ ξυμβάντα, ἥπερ τῆς δημοκρατίας ἀναιρεθείσης ἀφίσταται. ξδ'.*

β) *Τὰ ἐν Ἀθήναις τοῖς ἑταίροις προειργασμένα. Ἀνδροκλέους φόνος. περὶ πεντακισχιλίων ἀρχῆς γίγνεται λόγος. ξε'. τῶν μὲν ἑταίρων δύναμις καὶ θρασύτης, τοῦ δὲ δήμου κατάπληξις καὶ ὑποψία. ξϛ'.*

γ) *Πεισάνδρου ἐλθόντος πρῶτον μὲν δέκα ξυγγραφῆς αἱροῦνται, ἔπειτα πάρεδροι πέντε, δι' ὧν ἄνδρας τετρακοσίους καταστῆσαι ἄρχοντας δοκεῖ. ξζ'. ὀνομάζονται οἱ πλὴν Πεισάνδρου προθυμότατα τὸν δῆμον καταλύσαντες, Ἀντιφῶν καὶ Φρύνιχος καὶ Θηραμένης. ξη'*

δ) *Οἱ τετρακόσιοι τοὺς ἀπὸ τοῦ κυάμου βουλευτὰς τοῦ βουλευτηρίου ἐκβάλλουσιν.* ξθ'.

5) *Οἱ τετρακόσιοι κατὰ κράτος διοικοῦσι τὴν πόλιν καὶ πρὸς Ἆγιν ἐπικηρυκεύονται περὶ διαλλαγῆς.* ο'. *ὁ δὲ οὐδὲν ξυμβατικὸν ἀποκρινάμενος ἐκ Δεκελείας πρὸς τὴν πόλιν στρατιᾷ πολλῇ μάτην καταβαίνει.* οα'.

6) *Τὸ ἐν Σάμῳ στρατόπεδον τῶν Ἀθηναίων τὴν δημοκρατίαν προαιρεῖται, ἐναγόντων Λέοντός τε καὶ Διομέδοντος καὶ Θρασυβούλου τε καὶ Θρασύλλου.* οβ' — οζ'. (*Ὑπερβόλου φόνος.* ογ'. *Χαιρέας.* οδ'.)

7) *Οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ τῶν Πελοποννησίων ἐν τῷ ναυτικῷ στρατιῶται θορυβοῦσιν ἀχθόμενοι τῇ ἀπραξίᾳ.* οη'. *τοιγαροῦν Ἀστύοχος ἐς Μυκάλην πλεῖ· Στρομβιχίδου δὲ ἐπανελθόντος ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου πάλιν ἀποπλεῖ ἐπὶ τῆς Μιλήτου.* οθ'.

8) *Οἱ Πελοποννήσιοι ἀποστέλλουσιν ὡς Φαρνάβαζον Κλέαρχον ἔχοντα ναῦς τεσσαράκοντα, ὧν αἱ μὲν πλείους χειμασθεῖσαι ἐπανέρχονται, αἱ δὲ Βυζάντιον ἀφιστᾶσιν.* π'.

9) *Ἀλκιβιάδης ὑπὸ Θρασυβούλου ἐς τὴν Σάμον κατάγεται, ὅπου ὀλοφυράμενος καὶ μεγαλαυχήσας στρατηγὸς ἀποδείκνυται, καὶ τὸ μὲν ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ πλεῖν διακωλύει, πορεύεται δὲ ὡς Τισσαφέρνη.* πα'. πβ'.

10) *Καινοὶ θόρυβοι τῶν τε ἐν Μιλήτῳ Πελοποννησίων, οἳ τὸν μὲν Τισσαφέρνη δι' ἔχθρας ἔχουσιν, Ἀστυόχῳ δὲ τοσοῦτον ἐπιτιμῶσιν ὥστε Δωριεῖ καὶ πληγὰς ἠπείλησε, καὶ τῶν Μιλησίων αὐτῶν, οἳ τὸ ἐν τῇ πόλει Τισσαφέρνους φρούριον αἱροῦσιν, ὅπερ Λίχας ἀποδοκιμάζει.* πγ'. πδ'.

11) *Μινδάρου ναυάρχου ἀφικομένου Ἀστύοχος ξὺν Τισσαφέρνους τε πρεσβευτῇ καὶ Ἑρμοκράτει καὶ Μιλησίοις τισὶν ἀποπλεῖ.* πε'.

12) *Ἐς Σάμον παραγίγνονται μὲν ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πρέσβεις, οἷς λέξασιν Ἀλκιβιάδης ἤδη ἐπανεληλυθὼς ἀδεῶς ἀποκρίνεται, ἅμα δὲ καὶ τὴν πατρίδα μέγα ὠφελεῖ· παραγίγνονται δὲ καὶ οἱ Ἀργεῖοι μετὰ τῶν Παράλων.* πς'.

13) *Τισσαφέρνης Ταμὼν καταλιπὼν ἐς Ἄσπενδον πορεύεται, λόγῳ μὲν τὰς Φοινίσσας ναῦς ἄξων· αὗταί γε μέντοι οὐκ ἔρχονται. ὑπόνοιαι περὶ τούτου.* πζ'. *Ἀλκιβιάδης τῷ Τισσαφέρνει ἀκολουθῶν ἐπὶ Φασήλιδος καὶ Καύνου πλοῦν ποιεῖται.* πη'.

14) *Οἱ μὲν Ἀθηναῖοι Θηραμένους καὶ Ἀριστοκράτους μάλιστα προθυμηθέντων* (πθ'. ϟβ') *μετὰ τὸν Φρυνίχου φόνον* (ϟβ') *καὶ μεγάλας ταραχὰς* (ϟβ' — ϟδ'. ϟς') *τοὺς τετρακοσίους Ἠετιώνειαν τειχίσαντας* (ϟ') *καταπαύσαντες τοῖς τετρακισχιλίοις τὰ πράγματα παραδιδόασιν* (ϟζ')· *οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ναυμαχίαν τε νικήσαντες Εὔβοιαν ἀφιστᾶσι* (ϟε') *καὶ δι' Ἀριστάρχου προδοσίας Οἰνόην* (ϟθ') *λαμβάνουσι.* πθ' — ϟθ'.

15) *Μίνδαρος Θράσυλλον λαθὼν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πλεῖ* ϟθ′ — ρα′, *καὶ τῶν ἐκ Σηστοῦ ὑποφευγόντων Ἀθηναίων τέσσαρας ναῦς ἑλὼν ταῖς ἐξ Ἀβύδου σφετέραις ξυμμίσγει.* ρβ′.

16) *Οἱ Ἀθηναῖοι πᾶν τὸ περὶ Λέσβον καὶ Ἴμβρον ναυτικὸν ἐς Ἐλαιοῦντα ξυναγείρουσι.* ργ′.

17) *Ναυμαχία Μινδάρου καὶ Θρασυβούλου τε καὶ Θρασύλλου περὶ τὴν ἄκραν τὸ Κυνὸς σῆμα, ᾗ νικῶνται οἱ Πελοποννήσιοι.* ρδ′ — ρς′.

18) *Οἱ μὲν Ἀθηναῖοι Κυζικόν τε ἀφεστηκυῖαν καὶ ὀκτὼ πλοῖα αἱροῦσιν, οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἀπόντων αὐτῶν τῶν ἐν Ἐλαιοῦντι σφετέρων νεῶν τὰς ἀκεραίους κομίζονται.* ρζ′.

19) *Ἀλκιβιάδης ἐς Σάμον καταπλεῖ, καὶ Ἁλικαρνασσέας τε χρήματα ἐκπράσσει καὶ Κῶν τειχίζει.* ρη′. § α′. β′.

20) *Τισσαφέρνης ἐς τὴν Ἰωνίαν ἐλαύνει, ἔνθεν μὲν τοὺς Ἀρσάκου τοῦ ἑαυτοῦ ὑπάρχου φρουροὺς ὑπ' Ἀνδρίων ἐκβληθέντας αἰσθόμενος ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου ὡς τοῖς Πελοποννησίοις μεμφόμενος διανοεῖται ἀπιέναι· πρῶτον δὲ ἀφικνεῖται ἐς Ἔφεσον.* ρη′. § γ′. δ′. ρθ′.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Θ.

---

1 1. Ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας ἐπειδὴ ἠγγέλθη, ἐπὶ πολὺ μὲν ἠπίστουν καὶ τοῖς πάνυ τῶν στρατιωτῶν, ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἔργου διαπεφευγόσι καὶ σαφῶς ἀγγέλλουσι, μὴ οὕτω γε ἄγαν πανσυδὶ διεφθάρθαι· ἐπειδὴ

Διάθεσις τῶν ψυχῶν τῶν Ἀθηναίων ἀγγελθείσης τῆς ξυμφορᾶς καὶ παρασκευαὶ αὐτῶν.

Cap. 1. § 1. *μὴ οὕτω γε ἄγαν* Vat., quod etiam a Valla ita undique omnia interpretato lectum recepit Bekk. recte comparans I 75, 1 *μὴ οὕτως ἄγαν ἐπιφθόνως*; *μὴ οὕτω γε ἂν* reliqui codd.

πανσυδί Cass. Aug. Cl. Ven. T. It. Vat. Reg. et duodecim alii, *πασσυδί* F. „Utroque modo apud veteres pingi testis Eustath. ad Il. II 12. Aelius Dionysius apud eundem, locum hunc adducens, *πανσυδεί* scribit et *παντελῶς* reddit. Vid. Il. XI 708. 724. II 12. 29. 66. Denique Pollux VI 162 hunc, ut videtur, locum adducens, ut ex *πανωλεθρία* patet, etiam *πανσυδί* legit. [At IX 143 habet *πασσυδί*, quod idem Bekker VI 162 reposuit.] Contra vero Suid. in *πασσυδεί*. [Cf. Lob. ad Phryn. p. 515.] Utroque modo scribit Hesych.“ Wass. *Πασσ.* commendat Buttm. Gr. max. II p. 353. Nos *ν* propter librorum paene omnium hic et VII 50, 4 in *πανσέληνος* consensum praetulimus, ut Bloomf., qui idem apud imitatores Thucydidis legi docet, apud quorum nonnullos tamen etiam alterum invenitur. Ceterum cf. Schneid. ad Plat. III p. 203. Spitzn. ad Il. II 12.

Cap. 1. § 1. *Ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας.* Haec ideo *ἐπειδή* coniunctioni sunt praeposita, quod libri septimi verbis extremis *περὶ Σικελίαν* sunt contraria. De *ἐς* cf. adn. IV 15, 1. — *ἠπίστουν.* De re cf. Plut. Nic. 30 et Athen. IX 72. — *τοῖς πάνυ τῶν στρατιωτῶν.* Ita VIII 89, 2 *τῶν πάνυ στρατηγῶν.* — *ἐξ αὐτοῦ . . . διαπεφευγόσι.* Cf. VII 85, 4. Falso Class. *διαπεφευγόσι* pro participio attributivo accipit conferens I 91, 1. Nam articulus *τοῖς* necessario ita ad *πάνυ* pertinet, ut ad *διαπεφευγόσι* referri nequeat. — *μὴ οὕτω γε ἂν . . . διεφθάρθαι.* De *μή* cf. adn. I 10, 1. — *τοῖς ξυμπροθυ-*

δὲ ἔγνωσαν, χαλεποὶ μὲν ἦσαν τοῖς ξυμπροθυμηθεῖσι τῶν ῥητόρων τὸν ἔκπλουν, ὥσπερ οὐκ αὐτοὶ ψηφισάμενοι, ὠργίζοντο δὲ καὶ τοῖς χρησμολόγοις τε καὶ μάντεσι καὶ ὁπόσοι τι τότε αὐτοὺς θειάσαντες ἐπήλπισαν ὡς λήψονται Σικελίαν. πάντα δὲ 2
πανταχόθεν αὐτοὺς ἐλύπει τε καὶ περιειστήκει ἐπὶ τῷ γεγενημένῳ φόβος τε καὶ κατάπληξις μεγίστη δή. ἅμα μὲν γὰρ στερόμενοι καὶ ἰδίᾳ ἕκαστος καὶ

ἐπειδή τε in plerisque libris praeter Vat. et Cl., quod, etsi interdum *μέν* et *τέ* inter se respondent, hic non videtur ferri posse. *ἔπεισαν* pro *ἐπήλπισαν* Vat. Cf. adn.

§ 2. *στερούμενοι* Cass. Aug. Cl. Ven. T. It. Reg. X., quod damnandum, si verum est discrimen utriusque flexionis a Buttm. in Gr. Ind. verb. anom. propositum, cui refragantur Xen. Anab. I 9, 13. VII 1, 30. Luci. Char. 1 18 aliaque exempla recentiorum, de quibus cf. Lob. ad Buttm. l. d. *Στέρονται* ex praeceptis Buttmanni praeter alios Demosth. VI 21.

μηθεῖσι . . . τὸν ἔκπλουν, qui cum ipsis hanc navalem expeditionem studiose suaserant. Cf. Xen. Cyr. VI 1, 19 *συμπροθ. ταῦτα* et adn. IV 81, 1. — **τῶν ῥητόρων.** Ut Demostrato. Vid. adn. VI 25, 1. — **τοῖς χρησμολόγοις τε καὶ μάντεσι.** De *χρησμολόγοις* vid. adn. II 8, 2. Discrimen *χρησμολόγων* et *μάντεων* exponit Paus. I 34, 3. Cf. Herm. Antiqu. II § 37, 21. 39, 7. Latine hariolos et vates dixeris, ut Curt. VII 7, 8. Cf. etiam Cic. de Nat. Deor. I 20, 55, ubi varia genera talium hominum nominantur. Similiter *θεομάντεις* et *χρησμῳδούς* iunxit Plat. Apol. 22 c, *χρησμῳδοὺς καὶ μάντεις* Ion. 534 d, *μαντικήν τε καὶ χρησμούς* Thuc. V 103, 2. Vaticiniis deceptos esse in ea re Athenienses diligentius docet Krueg. ad Dion. p. 272. Add. Aristid. II p. 186 et Paus. VIII 11, 6. — **καὶ ὁπόσοι . . . ἐπήλπισαν**] *ἀντὶ τοῦ θεοφορηθέντες ἐν ἐλπίδι ἐποίησαν. ἤγουν θεῖά τινα ἐπιφθεγξάμενοι εἰς ἐλπίδας ἐνέβαλον.* Schol. „*Θειάσαντες* cum activum sit et *αὐτούς* [nisi hoc ex solo *ἐπήλπ.* pendet] haud dubie regat, sign. divino impetu et ardore implessent (Athenienses), sicut olim Solon de Salamine." Bau. Similiter iam Steph. in Thes. At Dukas *οὐδετέρως* inquit *ἐκληπτέον ἀντὶ τοῦ ἐνθουσιαζόμενοι*, cui Goeller assentitur comparans Photii et Suidae verba *θειάσαντες, θεόληπτοι γεγονότες* et *θειαζόντων, μαινομένων* atque alia nonnulla. Cum contemptu dictum putat Arn. ut apud Dion. Cass. LXII 18, 4, quare uttering pretended oracles interpretatur Bloomf. Cf. *θειασμῷ προσκείμενος* VII 50, 4 et ib. adn. De *ἐπελπίζειν* verbo vid. 54, 1.

§ 2. **πάντα πανταχόθεν.** Cf. VII 87, 6. — **ἐλύπει τε.** *Τέ* ut alibi traiectum est, quod scriptor *πάντα δέ τε* noluit dicere. Cf. adn. II 37, 2. — **περιειστήκει.** Recte Port. circumstabat (ipsos). Vid. adn. III 54, 5. — **φόβος τε καὶ κατάπληξις.** Cf. adn. VII 80, 3. Locis Plut. Nic. et Plat. Euthyphr.

ἡ πόλις ὁπλιτῶν τε πολλῶν καὶ ἱππέων καὶ ἡλικίας οἵαν οὐχ ἑτέραν ἑώρων ὑπάρχουσαν ἐβαρύνοντο· ἅμα δὲ ναῦς οὐχ ὁρῶντες ἐν τοῖς νεωσοίκοις ἱκανὰς οὐδὲ χρήματα ἐν τῷ κοινῷ οὐδ' ὑπηρεσίας ταῖς ναυσὶν ἀνέλπιστοι ἦσαν ἐν τῷ παρόντι σωθήσεσθαι, τούς τε ἀπὸ τῆς Σικελίας πολεμίους εὐθὺς σφίσιν ἐνόμιζον τῷ ναυτικῷ ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ πλευσεῖσθαι, ἄλλως τε καὶ τοσοῦτον κρατήσαντας, καὶ τοὺς αὐτόθεν πολεμίους τότε δὴ καὶ διπλασίως πάντα παρεσκευασμένους κατὰ κράτος ἤδη καὶ ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης ἐπικείσεσθαι, καὶ τοὺς ξυμμάχους σφῶν μετ' αὐτῶν ἀποστάν-
3 τας. ὅμως δὲ ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐδόκει χρῆναι μὴ ἐνδιδόναι, ἀλλὰ παρασκευάζεσθαι καὶ ναυτικόν, ὅθεν ἂν δύνωνται ξύλα ξυμπορισαμένους καὶ χρήματα, καὶ τὰ τῶν ξυμμάχων ἐς ἀσφάλειαν ποιεῖσθαι, καὶ μάλιστα τὴν Εὔβοιαν, τῶν τε κατὰ τὴν πόλιν τι ἐς εὐτέλειαν σωφρονίσαι καὶ ἀρχήν τινα πρεσβυτέρων ἀνδρῶν ἑλέσθαι, οἵτινες περὶ τῶν

§ 3. ὅθεν om. Vat., quasi ἂν sit pro ἐάν, contra consuetudinem Thucydidis. Cf. sd. IV 46, 3.

ibi allatis etiam τὲ καί particulae satis defenduntur. — στερόμενοι ... ἰδίᾳ ἕκαστος. Quibus rebus pro se quisque privatim orbati fuerint, non est additum. ,,Immerito reprehendit Bauer hoc genus zeugmatis; facillime enim ad ἰδίᾳ ἕκαστος intellegitur ἀνδρῶν ξυγγενῶν ex ὁπλιτῶν, ἱππέων καὶ ἡλικίας.“ Haack. — τοῖς νεωσοίκοις. Cf. adn. VII 25, 5. — τῷ κοινῷ. Cf. adn. I 80, 4. — ὑπηρεσίας. Vid. adn. I 143, 1. VI 31, 3. — εὐθὺς ... πλευσεῖσθαι. Simillimum enuntiatum 96, 3 εὐθὺς σφῶν ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ πλεῖν comparat Arn. de discriminibus horum verborum disputans.

§ 3. ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων. Cf. adn. VII 76. — παρασκευάζεσθαι καὶ ναυτικόν. Cum his non καὶ χρήματα, sed καὶ τὰ ... ποιεῖσθαι videantur respondere, καί per anacoluthon ita traiectum est, quasi secuturum sit καὶ τὰ ... ποιούμενοι pariter atque c. 4 dictum est παρεσκευάζοντο ... τὰ τῶν ξυμμάχων διασκοποῦντες ὅπως μὴ σφῶν ἀποστήσονται. Class. στρατιάν τε ὡς πλείστην ante καί excidisse putat, quod nobis refelli videtur iis quae c. 4 narrantur, ubi cum huc respiciatur, comparandi exercitus nulla fit mentio. — τὰ τῶν ξυμμάχων ἐς ἀσφάλειαν ποιεῖσθαι, i. e. τὰ τῶν ξυμμάχων ἀσφαλίζεσθαι, τοὺς ξυμμάχους ἀσφαλῶς φυ-

παρόντων ὡς ἂν καιρὸς ᾖ προβουλεύσουσι. πάντα 4
τε πρὸς τὸ παραχρῆμα περιδεές, ὅπερ φιλεῖ δῆμος ποιεῖν, ἑτοῖμοι ἦσαν εὐτακτεῖν. καὶ ὡς ἔδοξεν αὐτοῖς, καὶ ἐποίουν ταῦτα. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

οἵ τε Ἕλληνες πάντες πρὸς τὴν ἀγγελίαν ἐπηρ-

2. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος πρὸς τὴν 1
ἐκ τῆς Σικελίας τῶν Ἀθηναίων μεγάλην κακοπραγίαν εὐθὺς οἱ Ἕλληνες πάντες ἐπηρμένοι ἦσαν,

§ 4. ἐτελεύτα τοῦτο Vat. At vid. II 92, 7. III 86, 5. 102, 7. IV 49. V 12. 50, 5. 75, 6. 82, 6. 115, 4. VI 62, 5. VII 9. VIII 28, 5.

λάσσειν. Cf. τὰ τῶν ξυμμάχων διὰ χειρὸς ἔχειν II 13, 2 et de ποιεῖσθαι adn. III 3, 4. — καὶ μάλιστα, et maxime quidem. — τῶν τε κατὰ . . . σωφρονίσαι. „Hoc scholiastes refert ad privatos, quasi hi iussi fuerint parcius et minus sumptuose quam ante vivere. Sed dubito, an Thucydides potius de sumptibus publicis circumcisis [quod et verbis unice congruat τῶν κατὰ τὴν πόλιν τι, Bau.] loquatur. — Fiebant autem multi Athenis sumptus publici in sacra, in spectacula et [alia], quos minuere et in usum belli convertere volebant Athenienses. Sic idem fere de Atheniensibus dicat Thucydides, quod de Nerva Xiphilinus [LXVIII 2]: πολλὰς μὲν θυσίας, πολλὰς δὲ ἱπποδρομίας, ἄλλας τέ τινας θέας κατέλυσε, συστέλλων ὡς οἷόν τε τὰ δαπανήματα. Adhibere sumptibus modum dicit Suetonius Ner. 16, cavere sumptibus publicis Capitolinus M. Antonin. Philos. 11, ubi vid. Casaub. Ipse Thucydides interpres est verborum suorum infra c. 4: καὶ τὰ ἄλλα, εἴ πού τι ἐδόκει ἀχρεῖον ἀναλίσκεσθαι, ξυστελλόμενοι ἐς εὐτέλειαν." Duk. Cf. 86, 6 ἐς εὐτέλειαν ξυντέμνειν et adn. VIII 5. De re cf. Aristid. I p. 160. — ὡς ἂν καιρὸς ᾖ, prout opportunum esset, sicut tempus requireret. — προβουλεύσουσι. „Id est βουλεύσουσι πρὶν ἢ ταῦτα ταῖς ἄλλαις ἀρχαῖς καὶ αὐτῷ τῷ δήμῳ [τῷ] τῶν πάντων κυρίῳ προτίθεσθαι." Ae. Port. „De προβούλοις vid. Wessel. ad Herod. VI 7. Aristot. Polit. VI 5, 10 [p. 1298b]." Krueg. ad Dion. p. 273. Cf. Herm. Antiqu. I § 165, 10. R. Schoell. in Comment. in honorem Mommseni script. p. 452 sq. Ad hos προβούλους aliquotiens respici videtur in Aristoph. Lys. ex v. 387, ubi unus loquens inducitur. Cf. etiam Lys. XII 65, ubi Hagnon, Theramenis pater, inter eos fuisse dicitur, et Aristot. Rhet. III 18, 2, qui unum ex iis Sophoclem nominat eumque cum reliquis προβούλοις quadringentos instituisse memorat. Συνέδρους vocari in Isocr. Areop. c. 24 suspicatur Benseler p. 323. Add. adn. 67, 1.

§ 4. πάντα . . . εὐτακτεῖν, in omnibus . . . se modestos et oboedientes praebere, Haas. Nam εὐτακτεῖν esse verbum intransitivum docent Bloomf. et Did. De articulo ante δῆμος omisso cf. adn. I 107, 5. — καὶ ἐποίουν. De καί cf. adn. II 93, 4.

Cap. 2. § 1. πρὸς τὴν ἐκ . . . κακοπραγίαν, i. e. πρὸς τὴν ἐν τῇ Σικ. γενομένην καὶ ἐκ τῆς Σικ. ἀγγελθεῖσαν κακοπρ. Cf. adn. III 103, 2. VI 89, 2. De πρός, secundum, propter, cf. III 22, 7. IV 80, 2. Schoem. ad Plut. Cleom. 3, 2. — ἐπηρμένοι ἦσαν, ani-

οἱ μὲν μηδετέρων ὄντες ξύμμαχοι, ὡς, ἤν τις καὶ μὴ παρακαλῇ σφᾶς, οὐκ ἀποστατέον ἔτι τοῦ πολέμου εἴη, ἀλλ' ἐθελοντὶ ἰτέον ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, νομίσαντες κἂν ἐπὶ σφᾶς ἕκαστοι ἐλθεῖν αὐτούς, εἰ τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ κατώρθωσαν, καὶ ἅμα βραχὺν ἔσεσθαι τὸν λοιπὸν πόλεμον, οὗ μετασχεῖν καλὸν εἶναι, οἱ δ' αὖ τῶν Λακεδαιμονίων ξύμμαχοι ξυμπροθυμηθέντες ἐπὶ πλέον ἢ πρὶν ἀπαλλάξεσθαι διὰ τάχους πολλῆς ταλαιπωρίας·

2 μάλιστα δὲ οἱ τῶν Ἀθηναίων ὑπήκοοι ἑτοῖμοι ἦσαν καὶ παρὰ δύναμιν αὐτῶν ἀφίστασθαι διὰ τὸ ὀργῶντες κρίνειν τὰ πράγματα καὶ μηδ' ὑπολείπειν λόγον αὐτοῖς ὡς τό γ' ἐπιὸν θέρος οἷοί

μένοι ἦσαν, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι μάλιστα ἐθάρσουν.

Cap. 2. § 1. νομίζοντες Vat., sed σα superscr.

ἐλθεῖν ἂν Vat., cui superius κἂν non magnopere obstat. Vid. adn. I 136, 4. Sed ante αὐτούς etiam errori debeatur.

καὶ ἅμα ἡγούμενοι vulgo, sed ἡγούμενοι Vat. et Vall. om.

§ 2. ὀργῶντας male Vat.

λόγον om. pars codd. (habet Vat.). Quo suspectum fiat, si eo omisso tota enuntiatio ab ὡς incipiens ὑπολείπειν verbi possit esse obiectum. Cf. adn. IV 61, 2. Defendit tamen Krueg. ad Dion. Praef. p. LIX sq. Cf. adn.

αὐτοὶ οἷοι Vat. ex interpr. Addito enim αὐτοί explicatur superius αὐτοῖς. Alii qui ex opposito cogitentur non sunt. Neque soli, quod Class. interpretatur, ad rerum cohaerentiam quadrat.

mis ereeti erant. Vid. adn. II 11, 2. — ἤν τις καὶ μή. De traiectione particularum loquuntur Steph. et alii. Sed prorsus eodem ordine Germani *wenn man auch nicht*. Similiter ἤν ἄρα τι καί I 140, 1. Cf. I 70, 7. III 46, 2. — ἀποστατέον, abstinendum. Cf. adn. VI 88, 4. — ἐθελοντί. Antiquissimum est huius adverbii exemplum, quod fugit diligentiam Lobeckii ad Phryn. p. 5. — ξυμπροθυμηθέντες ... ἀπαλλάξεσθαι, si maiore studio quam antea eos adiuvissent (cf. II 80, 3), fore ut celeriter magno labore liberarentur. Haec enim a verbo νομίσαντες pendent, quod hic quoque cogitatur. Non potest ἀπαλλάξεσθαι a verbo ξυμπροθυμηθέντες pendere, quoniam inf. futuri non sequitur verba volendi, sed dicendi aut putandi. Neque enim afferenda sunt IV 9, 2. VI 6, 1. 57, 3. VII 21, 3, ubi cf. adn. vel sd. Madv. in Adv. crit. I p. 332 ἔτι πλέον coni., quo facillime caremus.

§ 2. διὰ τὸ ὀργῶντες κρίνειν τὰ πράγμ. Portus: quod animi impetu (ac libidine caeca) de rebus iudicarent. Vid. ad II 21, 3 et cum sententia confer IV 108, 4. — καὶ μηδ' ὑπολείπειν ...

τ' ἔσονται περιγενέσθαι. ἡ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων πόλις πᾶσί τε τούτοις ἐθάρσει καὶ μάλιστα ὅτι οἱ ἐκ τῆς Σικελίας αὐτοῖς ξύμμαχοι πολλῇ δυνάμει, κατ' ἀνάγκην ἤδη τοῦ ναυτικοῦ προσγεγενημένου, ἅμα τῷ ἦρι ὡς εἰκὸς παρέσεσθαι ἔμελλον. 3 πανταχόθεν τε εὐέλπιδες ὄντες ἀπροφασίστως 4 ἅπτεσθαι διενοοῦντο τοῦ πολέμου, λογιζόμενοι καλῶς τελευτήσαντος αὐτοῦ κινδύνων τε τοιούτων ἀπηλλάχθαι ἂν τὸ λοιπὸν οἷος καὶ ὁ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων περιέστη ἂν αὐτούς, εἰ τὸ Σικελικὸν προσέλαβον, καὶ καθελόντες ἐκείνους αὐτοὶ τῆς πάσης Ἑλλάδος ἤδη ἀσφαλῶς ἡγήσεσθαι.

Ἄγιδος στρατεία ἐς Οἰταίους καὶ Ἀχαιοὺς τοὺς Φθι-

3. Εὐθὺς οὖν Ἆγις μὲν ὁ βασιλεὺς αὐτῶν 1 ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ ὁρμηθεὶς στρατῷ τινι ἐκ Δεκελείας τά τε τῶν ξυμμάχων ἠργυρολόγησεν ἐς τὸ

§ 3. εἰκὸς ἦν Vat. ex interpr. Cf. adn. VI 72, 3.
§ 4. πανταχόθεν δ' Vat. G. Cf. adn. III 40, 4.
διαλογιζόμενοι Vat., quo iuncto verbo alibi non utitur Thuc. Praepositio ex διενοοῦντο per errorem repetita est. Cf. ad. I 90, 2.
εἰ om. Vat.

περιγενέσθαι, et quod ne rationem quidem iis relinquebant (i. e. quod in existimanda illorum condicione nullam restare causam putabant cur crederent) fore, ut per proximam saltem aestatem bellum sustinerent vel incolumes evaderent (cf. adn. VI 78, 2). Ad λόγον ὑπολιπεῖν Class. Isocr. IV 146. Antiph. III 4. Isae. I 33 affert.

§ 3. κατ' ἀνάγκην ... προσγεγενημένου. Portus: classis accessione iam necessario facta. „Sententia est Graecos Siciliam incolentes, quamvis nomine socii essent Lacedaemoniorum, nunquam his classem auxilio misisse aut missuros fuisse, nisi bello cum Atheniensibus gesto coacti essent classem sibi comparare.“ Arn. Post ἤδη igitur male interpungunt Haack. et Bekk. Falso Class. haec de Lacedaemoniorum classe intellegit, quae 3, 2 demum comparatur.

§ 4. ἀπηλλάχθαι ἄν, liberos fore. — τὸ Σικελικόν, i. e. τοὺς Σικελιώτας.

Cap. 3. § 1. ἠργυρολόγησεν, pecuniam exegit, similiter atque Athenienses III 19, 1, ubi cf. adn. — ἐς τὸ ναυτικόν, ad classem comparandam. — Μηλιῶς. Μηλιεύς hic sinus iam IV 100, 1 nominatus est, Μηλιακός III 96, 3. — Οἰταίων. Cf. adn. III 92. 2. — κατὰ τὴν παλαιὰν ἔχθραν. „Effectam rebus III 92 narratis.“ Bloomf. — τῆς λείας τὴν πολλὴν ἀπολαβών. In his frustra haeserunt. „Λεία, ληΐς apud Homerum, Hesiodum, alios, non solum praedam, sed etiam partem praecipuam eius, quae fuit aetate heroum, id est pecora, significat,

ναυτικόν, καὶ τραπόμενος ἐπὶ τοῦ Μηλιῶς κόλπου Οἰταίων τε κατὰ τὴν παλαιὰν ἔχθραν τῆς λείας τὴν πολλὴν ἀπολαβὼν χρήματα ἐπράξατο, καὶ Ἀχαιοὺς τοὺς Φθιώτας καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ταύτῃ Θεσσαλῶν ὑπηκόους, μεμφομένων καὶ ἀκόντων τῶν Θεσσαλῶν, ὁμήρους τέ τινας ἠνάγκασε δοῦναι καὶ χρήματα, καὶ κατέθετο τοὺς ὁμήρους ἐς Κόρινθον, ἔς τε τὴν ξυμμαχίαν ἐπειρᾶτο προσ-
2 άγειν. Λακεδαιμόνιοι δὲ τὴν πρόσταξιν ταῖς πόλεσιν ἑκατὸν νεῶν τῆς ναυπηγίας ἐποιοῦντο, καὶ ἑαυτοῖς μὲν καὶ Βοιωτοῖς πέντε καὶ εἴκοσιν ἑκατέροις ἔταξαν, Φωκεῦσι δὲ καὶ Λοκροῖς πεντεκαίδεκα, καὶ Κορινθίοις πεντεκαίδεκα, Ἀρκάσι δὲ καὶ Πελληνεῦσι καὶ Σικυωνίοις δέκα, Μεγαρεῦσι δὲ

ώτας. οἱ Λακεδαιμόνιοι ταῖς πόλεσι ναῦς προστάσσουσιν.

Cap. 3. § 1. *Μηλιέως* Vat. ut IV 100, 1.
μεμφομένους Vat., sibi suspectos Valla.
τῶν Θεσσαλῶν Vat., vulgo *τῶν* om.
§ 2. *καὶ Ἀρκάσι δέκα* Vat. contra computationem summae navium.

in quam sententiam hic accipiendum est. Ita et articulorum definitorum vis intellegitur, et *ἀπολαβεῖν*, ut saepe, est intercipere" Hier. Muell. Arn. Xen. Hist. Gr. I 3, 2 comparat et pecora Oetaeorum in pascuis montanis fuisse addit et Hertl. conferri iubet Bornem. ad Xen. Cyr. V 4, 28. Parum recte Class. praedam significari putat, quam Oetaei ex Heracleotis sibi infensis ceperint, de quorum inimicitiis V 51 sermo fuerit. Sed neque praeda ob Oetaeis facta V 51 commemoratur neque veri est simile praedam sex annis antea captam ita adservatam esse, ut tunc auferri potuerit. Nulla necessitate Krueg. *ὑπολαβών* coni. — *χρήματα ἐπράξατο.* „Pecuniam ab iis exegit; haud dubie, qua sua redimerent." Bloomf. Simul audi igitur *αὐτούς*. Cf. adn. 5, 5. — *τοὺς ἄλλους . . . ὑπηκόους.* Perrhaebos et Magnetes. Cf. II 101, 2. IV 78, 6. Schoem. Antiqu. iur. p. 401. — *μεμφομένων.* Plene *μεμφ. αὐτῷ τοῦτο.* — *ὁμήρους τε . . . ἠνάγκασε δοῦναι.* „Et, ut credo, amplius Echinunta occupavit et munitione firmavit. Id colligo ex Aristophane in Lys. [1169 *παράδοθ' ἡμῖν . . . τὸν Ἐχινοῦντα καὶ τὸν Μηλιᾶ κόλπον*], ubi introducit Athenienses pro Pylo repetentes Echinunta, quod fuisset absurdum, nisi Lacedaemonii illam urbem tenuissent. Palmer. in Exercit. p. 55." Huds. — *ἔς τε τὴν ξυμμαχίαν* (*τὴν Λακωνικήν*) . . . *προσάγειν*, in societatem adducere. Frustra Herw. *προάγειν* in Stud. Thuc. p. 103. Utrumque dici potest. Cf. II 98, 4 cum III 45, 6. Audi *Ἀχαιοὺς τ. Φθ. καὶ τοὺς . . . ὑπηκόους*.
§ 2. *Φωκεῦσι.* Cf. adn. II 9, 2. — *Λοκροῖς.* Vid. ibid. adn. Item de Pellenensibus.

καὶ Τροιζηνίοις καὶ Ἐπιδαυρίοις καὶ Ἑρμιονεῦσι δέκα· τά τε ἄλλα παρεσκευάζοντο ὡς εὐθὺς πρὸς τὸ ἔαρ ἑξόμενοι τοῦ πολέμου.

ἀντιπαρασκευάζονται δὲ καὶ Ἀθηναῖοι καὶ τὰ κατὰ τὴν πόλιν ἐς εὐτέλειαν ξυστέλλονται.

4. Παρεσκευάζοντο δὲ καὶ Ἀθηναῖοι, ὥσπερ διενοήθησαν, ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι τούτῳ τήν τε ναυπηγίαν ξύλα ξυμποριςάμενοι καὶ Σούνιον τειχίσαντες ὅπως αὐτοῖς ἀσφάλεια ταῖς σιταγωγοῖς ναυσὶν εἴη τοῦ περίπλου, καὶ τό τε ἐν τῇ Λακωνικῇ τείχισμα ἐκλιπόντες, ὃ ἐνῳκοδόμησαν παραπλέοντες ἐς Σικελίαν, καὶ τὰ ἄλλα, εἴ τί που ἐδόκει ἀχρεῖον ἀναλίσκεσθαι, ξυστελλόμενοι ἐς εὐτέλειαν, μάλιστα δὲ τὰ τῶν ξυμμάχων διασκοποῦντες ὅπως μὴ σφῶν ἀποστήσονται.

πρῶτοι μὲν οὖν Εὐβοῆς καὶ Λέσβιοι

5. Πρασσόντων δὲ ταῦτα ἀμφοτέρων καὶ ὄν- 1
των οὐδὲν ἄλλο ἢ ὥσπερ ἀρχομένων ἐν κατασκευῇ

παρεσκευάζοντο . . . πολέμου ob proximum (4, 1) παρεσκευάζοντο om. Vat. C., solum ὡς om. Cass. Aug. I. Cf. adn. II 18, 1.

Cap. 4. αὐτῷ om. omnes praeter Vat. Valla: per hanc ipsam hiemem.

εἴ πού τι omnes praeter Vat. Cf. 69, 4

τὰ ante τῶν ξ. om. Cass. Reg., quod probari potest. Vid. adn I 52, 3.

Cap. 5. § 1. παρασκευῇ Taurin. et pr. man. Y., quod fuerunt qui desiderarent. Sed κατασκευή dictum est ut κατασκευάζειν II 78, 4. 85, 1.

Cap. 4. ὥσπερ διενοήθησαν. Vid. 1, 3. — τήν τε ναυπηγίαν. Krueg. post haec verba καὶ τὰ ἄλλα excidisse putat. Sed iunge παρεσκευάζοντο τήν τε ναυπηγίαν καὶ ὅπως αὐτοῖς ἀσφάλεια εἴη (cf. 10, 1). Pariter deinde participia ἐκλιπόντες καὶ ξυστελλόμενοι ad παρεσκευάζοντο pertinent, pro quibus scribi poterat τῷ ἐκλιπεῖν καὶ τῷ ξυστέλλεσθαι, et in fine enuntiati διασκοποῦντες. — ταῖς σιταγωγοῖς ναυσὶν . . . τοῦ περίπλου. Cf. VII 28, 1 ἥ τε τῶν ἐπιτηδείων παρακομιδὴ ἐκ τῆς Εὐβοίας . . . περὶ Σούνιον κατὰ θάλασσαν πολυτελὴς ἐγίγνετο. — τὸ ἐν τῇ Λακωνικῇ τείχισμα. Vid. VII 26, 2 et 31, 1. — ξυστελλόμενοι, contrahentes. Similiter ξυντέμνεσθαι 86, 6 dicitur et construitur cum ἐς, ut h. l. ἐς εὐτέλ., in parsimoniam. Cf. adn. I, 3.

Cap. 5. § 1. ὄντων οὐδὲν ἄλλο . . . κατασκευῇ τοῦ πολέμου. Oratio parum grammatica videatur. „Intellexeris: cum essent nihil aliud nisi incipientes, i. e. similes incipientibus [ἀρχόμενοι δὲ πάντες ὀξύτερον ἀντιλαμβάνονται II 8, 1] in apparatu belli, i. e. qua apparatum belli.“ Bau. Ita οὐδὲν ἄλλο indeclinabilia putanda essent, ut interdum τὸ μηδέν. Cf. Matth. Gr. § 437 adn. 1. Sed ἀρχόμενοι ἐν . . . non recte dixeris. Nos iungentes ὄντων ἐν κατασκ. τ. πολ., ut saepe εἶναι ἐν παρασκευῇ dicitur (cf. adn. II 80, 3) et 14, 3 πάντες ἐν τειχισμῷ ἦσαν καὶ παρασκευῇ πολέμου, de οὐδὲν ἄλλο ἢ idem di-

τοῦ πολέμου, πρῶτοι Εὐβοῆς ὡς Ἆγιν περὶ ἀποστάσεως [τῶν Ἀθηναίων] ἐπρεσβεύσαντο ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ. ὁ δὲ προσδεξάμενος τοὺς λόγους αὐτῶν μεταπέμπεται ἐκ Λακεδαίμονος Ἀλκαμένη τὸν Σθενελάδου καὶ Μέλανθον ἄρχοντας ὡς ἐς τὴν Εὔβοιαν· οἱ δ' ἦλθον ἔχοντες τῶν νεοδαμώδων ὡς τριακοσίους, καὶ παρεσκεύαζεν αὐτοῖς τὴν διά-
2 βασιν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ Λέσβιοι ἦλθον, βουλόμενοι καὶ αὐτοὶ ἀποστῆναι· καὶ ξυμπρασσόντων αὐτοῖς τῶν Βοιωτῶν ἀναπείθεται Ἆγις ὥστε Εὐβοίας μὲν πέρι ἐπισχεῖν, τοῖς δὲ Λεσβίοις παρεσκεύαζε τὴν ἀπόστασιν, Ἀλκαμένη τε ἁρμοστὴν διδούς, ὃς ἐς Εὔβοιαν πλεῖν ἔμελλε, καὶ δέκα μὲν Βοιωτοὶ
3 ναῦς ὑπέσχοντο, δέκα δὲ Ἆγις. καὶ ταῦτα ἄνευ τῆς Λακεδαιμονίων πόλεως ἐπράσσετο· ὁ γὰρ Ἆγις ὅσον χρόνον ἦν περὶ Δεκέλειαν ἔχων τὴν μεθ' ἑαυτοῦ δύναμιν, κύριος ἦν καὶ ἀποστέλλειν εἴ ποί τινα ἐβούλετο στρατιάν, καὶ ξυναγείρειν καὶ χρήματα πράσσειν. καὶ πολὺ μᾶλλον ὡς εἰπεῖν κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν αὐτοῦ οἱ ξύμμαχοι ὑπήκουον

ὡς Ἆγιν περὶ ἀποστάσεως ἀφικνοῦνται. § α'—γ'.

τῶν Ἀθηναίων om. Valla et del. Krueg. Cf. III 13, 1.
ὡς ἐς τριακ Vat. Cf. ad 32, 2.
§ 2. ὡς pro ὃς Vat.
§ 3. μετ' αὐτοῦ Vat. Gr. Cf. adn. I 17, 1.

cendum existimamus, quod super iisdem verbis VII 75, 5 adnotavit Matth. Gr. § 635 B. — Σθενελάδου. Eiusne, de quo legimus I 85 sq.? Cum ι subscripto nomen exarandum est. Cf. E. Curtium in Diurn. archaeol. XXXIII p. 181. Meinek. Del. anthol. Gr. p. 114. Lobeck. Paralip. p. 229. — νεοδαμώδων. Cf. adn. V 34, 2.

§ 2. ξυμπρασσόντων ... Βοιωτῶν. Cognationis causa. Cf. III 2, 3. VIII 100, 3. — ὥστε ... ἐπισχεῖν ... παρεσκεύαζε. Cf. adn. V 14, 1. — Ἀλκαμένη τε. „Τέ refertur ad ea, quae de navibus sequuntur; ... sed compositio verborum immutata est. Ἀλκαμένη τε διδούς, καὶ ναῦς δέκα μὲν αὐτὸς ὑποσχόμενος, δέκα δὲ οἱ Βοιωτοί scriberetur, si sententia verbis exprimeretur claris." Arn. Ut saepe, transitus factus est a participio in verbum finitum. Cf. adn. VII 47, 2. — ἁρμοστήν. Cf. adn. IV 132, 3.

§ 3. ἄνευ τῆς ... πόλεως. Cf. adn. I 128, 3. — κύριος ἦν ... „De plena potestate Agidis, quamdiu apud Deceleam erat, vid Od. Mueller. Dor. II p. 104." Goell. Prius lege quadam potestatem eius coercitam esse vidimus V 63, 4. —

Χῖοι δὲ καὶ Ἐρυθραῖοι ἐς Λακεδαίμονα τρέπονται § δ΄. ε΄., ὅποι καὶ Φαρναβάζου πρέσβεις παραγίγνονται. κεφ. ϛ΄. § α΄.

*ἢ τῶν ἐν τῇ πόλει Λακεδαιμονίων· δύναμιν γὰρ
ἔχων εὐθὺς ἑκασταχόσε δεινὸς παρῆν.
Καὶ ὁ μὲν τοῖς Λεσβίοις ἔπρασσε. Χῖοι δὲ* 4
*καὶ Ἐρυθραῖοι, ἀποστῆναι καὶ αὐτοὶ ἑτοῖμοι ὄντες, πρὸς μὲν Ἄγιν οὐκ ἐτράποντο, ἐς δὲ τὴν Λακεδαίμονα. καὶ παρὰ Τισσαφέρνους, ὃς βασιλεῖ Δαρείῳ τῷ Ἀρταξέρξου στρατηγὸς ἦν τῶν κάτω,
πρεσβευτὴς ἅμα μετ' αὐτῶν παρῆν. ἐπήγετο γὰρ* 5
καὶ ὁ Τισσαφέρνης τοὺς Πελοποννησίους καὶ ὑπισ-

εὐθὺς Vat. et Valla protinus vertens, quod ad sententiam aptissimum est (cf. adn.), *αὐτὸς* reliqui codd.

ἢ τῶν, i. e. *ἢ ὑπήκοον τῶν*. — ***εὐθύς***. Cum copias et mittere et colligere ei in promptu esset, magis quam Lacedaemonii qui in urbe erant ubique statim formidabilis adesse poterat.

§ 4. ***τοῖς Λεσβίοις ἔπρασσε***, cum Lesbiis agebat. Cf. adn. III 4, 6. — ***Χῖοι***. Proprie soli *οἱ ὀλίγοι τῶν Χίων*. Vid. c. 9. 14. — ***Χῖοι . . . καὶ Ἐρυθραῖοι*** item coniuncti sunt 6, 4. 14, 2. — ***στρατηγὸς . . . τῶν κάτω***. „Acacius bene maritimae orae. Contra *τὰ ἄνω*. Vid. ad I 120 [et al.]" Duk. „Asia minor [quae a nobis dicitur] secundum Herodotum [III 90] a Dareo Hystaspis f. in tres provincias seu satrapias divisa erat, quarum una Hellesponti urbes, Phrygiam, Bithyniam, Paphlagoniam, Cappadociam continebat; altera ex Ionia, Aeolide [? cf. ed. mai. I 2 p. 432 et Lachm. Hist. Graec. a fin. bell. Pelop. p. 439, sed etiam Dunckeri Hist. antiqu. IV p. 532 sq. (ed. 4)], Caria, Lycia, Pamphylia constabat: tertia solam Mysiam et Lydiam complectebatur. Sed duae postremae plerumque sub uno praefecto videntur coniunctae fuisse, qui Sardibus habitans satrapes *τῶν κάτω* s. *τῶν ἐπιθαλασσίων* [nisi hoc *καράνου* est nomen, cf. infra] vocabatur. Prima dicebatur Dascylitis praefectura a parvo loco huius nominis ad oram Propontidis sito, ubi satrapes habitare consueverat. Vid. I 129, 1." Arn., qui in altera provincia praefectum Sardium vectigalia satrapiae accipientem a *στρατηγῷ τῶν κάτω* distingui Herodot. V 25 et fortasse VII 135 dicit. Etenim *στρατηγὸς τῶν κάτω* est *κάρανος*, de quo vid. Lachm. l. d. p. 431 sqq. *Στρατηγοὺς τῶν κάτω* et satrapas Lydiae, qui a Darei Hyst. imperio fuerint, non distinguens haec duo munera Arnoldus enumerat Oroetem, Artaphernem, Mardonium, Hydarnem (Herodot. III 127. V 25. VI 43. VII 135), Pissuthnem (Thuc. I 115, 4), cui successerit Tissaphernes. Tissaphernem excepit Cyrus minor *κάρανος* i. e. *στρατηγὸς τῶν ἐς Καστωλὸν* (*Καστωλοῦ πεδίον*) *ἀθροιζομένων* (Xen. Hist. Gr. I 4, 3. Anab. I 1, 2, ubi vid. interpr., 9, 7) et praefectus Lydiae, Phrygiae, Cappadociae (Anab. I 9, 7), Tissapherne retinente Ioniam (ibidem I 1, 6), cuius *ὕπαρχος* apud Thuc. est Tamos (VIII 31 2), et, ut videtur, Cariam. Cyro denuo Tissaphernes (Xen. Hist. Gr. III 1, 3), Tissapherni Tithraustes (ibid. III 4, 25 sq.) successerunt.

§ 5. ***ἐπήγετο***, arcesse-

χνεῖτο τροφὴν παρέξειν. ὑπὸ βασιλέως γὰρ νεωστὶ ἐτύγχανε πεπραγμένος τοὺς ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς φόρους, οὓς δι' Ἀθηναίους ἀπὸ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων οὐ δυνάμενος πράσσεσθαι ἐπωφείλησε· τούς τε οὖν φόρους μᾶλλον ἐνόμιζε κομιεῖσθαι κακώσας τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἅμα βασιλεῖ ξυμμάχους Λακεδαιμονίους ποιήσειν, καὶ Ἀμόργην, τὸν Πισσούθνου υἱὸν νόθον, ἀφεστῶτα περὶ Καρίαν, ὥσπερ αὐτῷ προσέταξε βασιλεύς, ἢ ζῶντα ἄξειν ἢ ἀποκτενεῖν. οἱ μὲν οὖν Χῖοι καὶ Τισσαφέρνης κοινῇ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔπρασσον.

1 6. Καλλίγειτος δὲ ὁ Λαοφῶντος, Μεγαρεύς, καὶ Τιμαγόρας ὁ Ἀθηναγόρου, Κυζικηνός, φυγάδες

§ 5. ἱκανὴν τροφὴν Vat. et Valla affatim stipendium vertens, quae scriptura ex interpr. orta est. Cf. 58, 5.
μᾶλλον om. M. Cass. Aug. Cl. Ven. Pal. It. Lugd. I. X.
τὰ περὶ Vat.
ἀποκτεῖναι Vat., reliqui ἀποκτείνειν. Cf. IV 28, 4 et Stahl. Quaest. gramm. p. 7.

bat. — ὑπὸ βασιλέως ... πεπραγμένος τοὺς φόρους. Est passivum medii. Cf. τετιμωρήμεθα VII 77, 3. „Recte schol. ἀπῃτημένος et Acac. ab rege vectigal postulatus. Πράττομαί σε ἀργύριον, μισθόν, φόρους est exigo, ἀπαιτῶ; πράττομαι ὑπό σου passiva forma tu a me exigis sive ego a te postulor, ἀπαιτοῦμαι. Prioris significationis ubique obvia sunt exempla. Vid. Thuc. IV 65, 3 et VI 54, 5. De posteriore ex his verbis Thucydidis et Thoma Mag. in πράττω liquet. Nec aliter accipi potest πραχθῆναι μισθόν apud Poll. IV 46." Duk. Ita exigor portorium Caecil. apud Gell. XV 14, ubi vide alia. — ἀπὸ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων. Ergo deberi ab his Graecis continentis Asiae civitatibus sibi tributa post oppressam Ionum rebellionem ab Artapherne satrapa constituta (Herod. VI 42) et Atheniensium imperio in eas regiones propagato intermissa Persae affirmabant. Cf. Krueg. Stud. histor. et philol. p. 96 sq. Ἀπό autem cum πράσσεσθαι necte, sicut 37, 2 φόρους πράσσεσθαι ἐκ τῶν πόλεων legimus et αἰτεῖσθαί τι παρά τινος saepe dicitur. — ἐπωφείλησε, *schuldig geblieben war*. Cf. Dio Cass. LI 3, 3 et ibi Reim. — Ἀμόργην. Cf. 19, 2. 28, 3. 54, 3. — Πισσούθνου. Cf. I 115, 4. III 31, 1. — τὸν . . . υἱὸν νόθον. Addito articulo significatur hunc unum fuisse eius filium spurium. De adiectivi collocatione cf. V 16, 1 ibique adn. — ἀφεστῶτα. Ut paternum imperium obtineret. Cf. Krueg. l. d. p. 358. — κοινῇ κατὰ τὸ αὐτό] ἤγουν ὁμογνωμονοῦντες. Schol. De κατὰ τὸ αὐτό, eodem modo, cf. adn. V 68, 4. Similiter κατὰ τάδε Herod. IV 47.

Cap. 6. § 1. φυγάδες τῆς ἑαυτῶν. Patriarum exsules

τῆς ἑαυτῶν ἀμφότεροι παρὰ Φαρναβάζῳ τῷ Φαρνάκου κατοικοῦντες, ἀφικνοῦνται περὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐς τὴν Λακεδαίμονα, πέμψαντος Φαρναβάζου, ὅπως ναῦς κομίσειαν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ αὐτός, εἰ δύναιτο, ἅπερ ὁ Τισσαφέρνης προυθυμεῖτο, τάς τε ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἀρχῇ πόλεις ἀποστήσειε τῶν Ἀθηναίων διὰ τοὺς φόρους, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ βασιλεῖ τὴν ξυμμαχίαν τῶν Λακεδαιμονίων ποιήσειε. πρασσόντων δὲ ταῦτα χωρὶς ἑκατέρων, 2 τῶν τε ἀπὸ τοῦ Φαρναβάζου καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ Τισσαφέρνους, πολλὴ ἅμιλλα ἐγίγνετο [τῶν ἐν τῇ Λακεδαίμονι] ὅπως οἱ μὲν ἐς τὴν Ἰωνίαν καὶ Χίον, οἱ δ' ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πρότερον ναῦς καὶ στρατιὰν πείσουσι πέμπειν. οἱ μέντοι Λακεδαιμό- 3 νιοι τὰ τῶν Χίων καὶ Τισσαφέρνους παρὰ πολὺ προσεδέξαντο μᾶλλον. ξυνέπρασσε γὰρ αὐτοῖς καὶ Ἀλκιβιάδης, Ἐνδίῳ ἐφορεύοντι πατρικὸς ἐς τὰ μά-

ἅμιλλα οὖν γίγνεται ἐν Λακεδαίμονι· οἱ δὲ Χῖοι προτιμῶνται, ξυμπράσσοντος αὐτοῖς Ἀλκιβιάδου. δύναμις σεισμοῦ.

Cap. 6. § 1. ὑπὲρ pro περὶ Vat., fortasse depravatum ex ὑπό. § 2. ὁ μέν pro οἱ μὲν Vat. § 3. καὶ ante ἐς τὰ addit Vat., erat in primis hospes etiam paternus Valla.

appellaveris cum Hor. Carm. II 16, 19. — Φαρνάκου. Cf. adn. I 129, 1. II 67, 1. — ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἀρχῇ. In Dascylitide praefectura. Cf. adn. 5, 4. — διὰ τοὺς φόρους. Οὓς δι' Ἀθηναίους ἀπὸ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων οὐκ ἐδύνατο πράσσεσθαι. Vid. 5, 5. — ἀφ' ἑαυτοῦ, sua opera, Port.

§ 2. [τῶν ἐν τῇ Λακεδαίμονι]. Hos non posse esse ipsos Lacedaemonios eorumve magistratus et ex sententia verborum ὅπως πείσουσι et ex § 3 primis vocabulis οἱ μέντοι Λακεδαιμόνιοι, quae ab his distingui videntur, apparet. Quare Pharnabazi et Tissaphernis legatos intellegendos esse patet. Quod autem Hier. Mueller et Haack. ne haec post illa τῶν τε ἀπὸ τοῦ Φαρν. καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ Τισσ. prorsus inutilia videantur, praeter legatos horum satraparum Chios et Erythraeos, Alcibiadem, alios peregrinos fortasse tunc Lacedaemone praesentes simul cogitare volunt, Haasius in Lucubr. Thuc. p. 95 sqq. recte opposuit praesentes Lacedaemone etiam Lacedaemonios fuisse, de quibus non ageretur, et de legatis τῶν ἐν Λακεδαίμονι πρέσβεων ut V 44, 1 scribi oportuisse. Itaque αὐτῶν pro τῶν scribendum esse conicit. Sed cum ne sic quidem haec verba quicquam significent, quod non ex se intellegatur, pro inepto librarii interpretamento videntur habenda esse. Qui ea defendit L. Herbst. in Phil. XVI p. 342 rerum cohaerentiam parum perspexit.

§ 3. ξυνέπρασσε . . . Ἀλκιβιάδης. Cf. Plut. Alc. 24.

λιστα ξένος ὤν, ὅθεν καὶ τοὔνομα Λακωνικὸν ἡ οἰκία αὐτῶν [κατὰ τὴν ξενίαν] ἔσχεν· Ἔνδιος γὰρ Ἀλκιβιάδου ἐκαλεῖτο. ὅμως δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι 4

In compluribus bonis libris (non in Vat.) *Ἀλκιβιάδης* pro *Ἀλκιβιάδου*. At cf. adn.

— *Ἐνδίῳ ἐφορεύοντι.* Non fuisse hunc ephorum eponymum ex Xen. Hist. Gr. II 3, 10 demonstravit Palmer. Vid. Huds. — *πατρικὸς . . . ξένος. Πατρικός* non ad solum patrem, sed ad maiores pertinet. Cf. VII 69, 2 *ἀξιῶν τὰς πατρικὰς ἀρετάς, ὧν ἐπιφανεῖς ἦσαν οἱ πρόγονοι, μὴ ἀφανίζειν.* — *ἐς τὰ μάλιστα* ut VI 104, 2. — *τοὔνομα Λακωνικόν . . . ἔσχεν*, i. e. *τοὔνομα ὃ ἔσχε* (scil. *Ἀλκιβιάδης*) *Λακωνικὸν ἦν.* Cf. I 10, 4 *τὰ πλοῖα κατάφρακτα ἔχοντας* et adn. IV 78, 2. — *ἡ οἰκία αὐτῶν*, scil. *τῶν πατέρων τοῦ Ἀλκιβιάδου*, quorum significatio in *πατρικός* adiectivo latet. De hoc dicendi genere cf. adn. II 45, 2. — *[κατὰ τὴν ξενίαν]* cum prorsus idem valeat atque *ὅθεν* ad *πατρικὸς . . . ξένος ὤν* relatum, del. Herw. in Stud. Thuc. p. VI. — *Ἔνδιος γὰρ Ἀλκιβιάδου ἐκαλεῖτο.* „Non est habenda ratio librorum, qui habent *Ἀλκιβιάδης*; nam Endii ephori patri idem fuisse nomen quod Alcibiadi Atheniensi significat Thucydides. [De genetivo cf. Krueg. § 47, 6 adn. 11.] Nomen Alcibiadis, quod Laconicum est, primum habuisse huius, de quo hic sermo est, proavum, cuius pater hospitio Alcibiadis Lacedaemonii usus fuerit, ex hoc loco Thucydidis et Harpocratione in *Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου*, ubi primus Alcibiades Atheniensis huius *πρόπαππος* fuisse dicitur, disputat Meursius Attic. Lect. 12. Sed refellit eum et in Harpocr. non *πρόπαππος*, sed *πάππος* legendum esse ostendit Valesius in notas Maussaci ad Harpocr. [Cf. Valck. ad Herodot. VIII 17.] Recte tamen Meursius reprehendit scholiasten, qui Cliniam, secundi huius Alcibiadis patrem, filio hoc nomen ab Alcibiade Lacedaemonio hospite suo imposuisse scribit. Nam et ante Cliniam [cuius pater et ipse Alcibiades appellabatur, qua de re cf. Herod. VIII 17] hoc nomen illatum erat in illius familiam et iam avus Alcibiadis secundi hospitium Spartanis renuntiaverat teste Thucydide V 43, 2, quod a maioribus suis factum dicit Alcibiades in oratione ad Lacedaemonios VI 89, 2.“ Duk. „*Ἔνδιος Ἀλκιβιάδου ἐκαλεῖτο*, i. e. Alcibiades erat nomen familiam huius Endii discernens, quod ex ea oriundi per vices gerebant, ita ut Alcibiades cognomen cuiusque Endii et Endius cognomen cuiusque Alcibiadis esset.“ Arn. Sed num revera constans haec nominum vicissitudo fuerit, iure dubitat Krueg. Et ne opus quidem esse putamas hac explicatione. Nam si Alcibiadis nomen Athenis non usitatum erat et Endii pater ipsum hoc nomen gesserat, facile concludebatur Laconicum illud esse et ex hospitio, quod inter Endii et Alcibiadis maiores fuerat, in huius domum id pervenisse. De nominibus ex hospitio inditis cf. Herm. Antiqu. III § 32, 19. Class. deleto *κατὰ τὴν ξενίαν* non contentus totam de Alcibiadis nomine explicationem (*ὅθεν . . . ἐκαλεῖτο*) pro additamento habet. Sed neque *αὐτῶν* pronominis insolentiam librarii interpretationi facile tribueris neque nominis quod Endii pater habuit notitiam.

§ 4. *ὅμως*, i. e. *εἰ καὶ τὰ τῶν Χίων προσεδέξαντο μᾶλ-*

πρῶτον κατάσκοπον ἐς τὴν Χίον πέμψαντες Φρῦνιν,
ἄνδρα περίοικον, εἰ αἵ τε νῆες αὐτοῖς εἰσὶν ὅσασ-
περ ἔλεγον καὶ τἆλλα ἡ πόλις ἱκανή ἐστι πρὸς
τὴν λεγομένην δόξαν, ἀπαγγείλαντος αὐτοῖς ὡς
εἴη ταῦτα ἀληθῆ ἅπερ ἤκουον, τούς τε Χίους καὶ
τοὺς Ἐρυθραίους εὐθὺς ξυμμάχους ἐποιήσαντο
καὶ τεσσαράκοντα ναῦς ἐψηφίσαντο αὐτοῖς πέμ-
πειν, ὡς ἐκεῖ οὐκ ἔλασσον ἢ ἑξήκοντα, ἀφ' ὧν οἱ
Χῖοι ἔλεγον, ὑπαρχουσῶν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον δέκα 5
τούτων αὐτοὶ ἔμελλον πέμψειν καὶ Μελαγχρίδαν,

§ 4. *Φρύνιν* vulgo. Cf. Arist. Nub. 971.
Vat. *εἰ ἡ πόλις* Vat. ex interpr.

§ 5. *αὐτοῖς* pro *αὐτοὶ* cum Vat. et Laur. aliquot alii. *Αὐτοί* „innuit has decem naves e toto quadraginta navium numero promisso ab ipsis Spartanis, non a sociis eorum instructas esse. Quare infra dicit *πέντε παρεσκευάζοντο ἐν τῇ Λακωνικῇ*." Haack. Cf. adn. Vulgata orta est ex § 4.

πέμπειν omnes praeter Vat.

Μελαγκρίδαν, *Μελαγκρίδου* ex codd. auctoritate falso scribi

λον. — **ἄνδρα περίοικον.** De perioecis cf. adn. I 101, 2. — **αὐτοῖς**] *τοῖς Χίοις*. Schol. — **τὰ ἄλλα.** Pecunia maxime intellegitur. Cf. 24, 4 45, 4. — **ἀπαγγείλαντος αὐτοῖς.** „Videri potest legendum *αὐτοῦ*, ut melius fluat oratio. Sed nihil temptandum arbitror; nam et alibi genetivi absoluti non utrique exprimuntur, sed tantum genetivus participii. Cf. III 92, 5 *τὸν θεὸν ἐπήροντο, κελεύοντος δὲ ἐξέπεμψαν τοὺς οἰκήτορας*." Duk. Cf. Matth. Gr. § 563. — **ἐκεῖ**] *ἤγουν ἐν τῇ Χίῳ*. Schol. Etiam ad Erythraeos *ἐκεῖ* spectare, ab his tamen exiguas naves datas videri docet Corais *Ἄτακτ.* III p. 123. Hoc concedens illud negat Whitt. de Chio p. 33, *ἐκεῖ* necessario de Chio intellegendum dicens, quod patet falsum esse. „Numerus navium," inquit Krueger, „quem facile Chios maiorem, quam esset, dixisse credas, minus offensionis habet, si vox *ἐκεῖ* simul ad Erythraeos refertur." At Erythraei, socii tributarii, naves longas non habebant (cf. I 10); contra Chii, qui aliquando apud Laden centum navibus pugnaverant (Herodot. VI 8. 15) et secundo anno belli Pelop. una cum Lesbiis quinquaginta Atheniensibus auxilio miserant (Thuc. II 56, 2), denique opulentissimi Graecorum VIII 45, 4 vocantur, sexaginta sibi paratas esse probabiliter iactare poterant. Quanquam his rationibus rem satis demonstrari negat Krueg. Stud. hist. II p. 227 sq. — **ὡς . . . ὑπαρχουσῶν,** existimantes . . . comparatas esse. Cf. adn. IV 14, 5. 123, 4. — **ἀφ' ὧν . . . ἔλεγον** = *ἀπὸ τούτων* (i. e. *κατὰ ταῦτα*) *ἃ οἱ Χῖοι ἔλεγον*. Cf. IV 126, 3 *ἀφ' ὧν ἐγὼ εἰκάζω*.

§ 5. **αὐτοί.** „Recte mss., sc. decem Lacedaemonii, triginta socii." Dobr. Quod ita tuetur Arn., ut Lacedaemonios quartam

ὃς αὐτοῖς ναύαρχος ἦν· ἔπειτα σεισμοῦ γενομένου ἀντὶ τοῦ Μελαγχρίδου Χαλκιδέα ἔπεμπον καὶ ἀντὶ τῶν δέκα νεῶν πέντε παρεσκευάζοντο ἐν τῇ Λακωνικῇ. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ ἑνὸς δέον εἰκοστὸν ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

7. Ἅμα δὲ τῷ ἦρι τοῦ [δ'] ἐπιγιγνομένου θέρους εὐθὺς ἐπειγομένων τῶν Χίων ἀποστεῖλαι τὰς ναῦς καὶ δεδιότων μὴ οἱ Ἀθηναῖοι τὰ πρασσόμενα αἴσθωνται (πάντες γὰρ κρύφα αὐτῶν ἐπρεσβεύοντο), ἀποπέμπουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς Κόρινθον ἄνδρας Σπαρτιάτας τρεῖς, ὅπως ἀπὸ τῆς ἑτέρας θαλάσσης ὡς τάχιστα ἐπὶ τὴν πρὸς Ἀθήνας ὑπερενεγκόντες τὰς ναῦς τὸν Ἰσθμὸν κελεύσωσι πλεῖν

οἱ Λακεδαιμόνιοι κελεύουσι τὰς ναῦς ἐς τὴν Χίον πλεῖν.

animadvertit Meinek. in Herm. III p. 361; cum Melancrida, pro Melanchrida Valla.

δέοντος It. Mosqu. Y. Taurin. At vid. Krueg. Gr. § 24, 2 adn. 9.

Cap. 7. **ἅμα δὲ τῷ ἦρι** om. omnes praeter Vat., ineunte statim vere insequentis aestatis Valla. Cf. IV 117, 1. VI 94, 1 et adn. V 40 1. Etiam omissis illis verbis vernum tempus satis indicari recte quidem dicit Goell. (sequitur enim **εὐθύς**); sed videntur abiecta ab iis esse, quibus ver aestatis immerito offensioni esset.

ἐς Κόρινθον ἄνδρας Σπαρτιάτας Vat., satis bene, ut Corinthi nomen collocatione minus obscuretur. Vulgo tamen **ἄνδρας Σπαρτ. ἐς Κόρινθον**, quae ideo potuerunt mutari, ne **τρεῖς** a suo substantivo divelleretur.

partem totius navium numeri praestare eadem ratione voluisse dicat, qua quinque et viginti ex centum toti societati imperatis praebituri fuissent. Vid. 3, 2. — **ναύαρχος**. De hoc munere cf. adn. II 80, 2. — **σεισμοῦ γενομένου**. Vid. V 45, 4 et ibi adn. — **Χαλκιδέα**. Hunc non Melanchridae loco nauarchum esse factum, sed harmostam tantum in Chium missum Krueger ad Dion. p. 288 inde docet apparere, quod postmodum, vivo adhuc Chalcideo (vid. 24, 1), Astyochus nauarchus Cenchreas venerit, ᾧπερ ἐγίγνετο ἤδη ἡ πᾶσα ναυαρχία 20, 1. — **ἔπεμπον**, mittere parabant; profectus est demum postea. Vid. 12, 3.

Cap. 7. **εὐθύς** ad **τοῦ ἐπιγ. θέρ.** pertinere docent eadem verba IV 52, 1 comparata cum V 52, 1. — **ἐπειγομένων**. Cf. adn. III 2, 3. Chii autem videntur dici legati Chiorum Lacedaemone versantes, qui suis mittere naves studuerint. — **καὶ δεδιότων**. De **καί** cf. adn. I 1, 1. — **πάντες**, omnes ii de quorum legationibus Spartam missis c. 5 et 6 dictum est. Frustra **πάντα** Herw. Stud. Thuc. p. 103. — **ὑπερενεγκόντες τὰς ναῦς τὸν Ἰσθμόν**. Cf. IV 8, 2. Infra 8, 3

ἐς Χίον πάσας, καὶ ἃς ὁ Ἆγις παρεσκεύαζεν ἐς τὴν Λέσβον καὶ τὰς ἄλλας. ἦσαν δὲ αἱ ξύμπασαι [τῶν ξυμμαχικῶν] νῆες αὐτόθι μιᾶς δέουσαι τεσσαράκοντα.

καὶ τοῦ τε Ἄγιδος ὁμολογήσαντος καὶ τῶν ξυμ-

8. Ὁ μὲν οὖν Καλλίγειτος καὶ Τιμαγόρας 1
ὑπὲρ τοῦ Φαρναβάζου οὐκ ἐκοινοῦντο τὸν στόλον ἐς τὴν Χίον, οὐδὲ τὰ χρήματα ἐδίδοσαν ἃ

ξυμμαχίδων Vat. Cf. adn.

Cap. 8. § 1. ἐκοινοῦντο M. m. Gr. E, reliqui ἐκοινωνοῦντο. Sed ut de accusativo taceamus, medium κοινωνεῖν verbi non exstat, passivi in Plat. Leg. 801 e longe alius usus est.

dicitur διαφέρειν. — [τῶν ξυμμαχικῶν]. „Τὰ ξυμμαχικά hoc sensu an diceretur, dubitabam ac legendum arbitrabar τῶν ξυμμαχίδων cl. c. 23 extr. Sed vid. Xen. Cyr. III 3, 12 ἐδίδασκεν ᾗ ἕκαστον ἰσχυρὸν ἦν τῶν ξυμμαχικῶν." Krueg. ad Dion. p. 289. Alii recentiores editores ξυμμαχίδων receperunt. Desideres tamen ξυμμαχίδες cl. 23, 5 aut (ἐκ) τῆς ξυμμαχίδος (cf. adn. I 110, 4) aut τῶν ξυμμάχων. Nam ξυμμαχίδων omisso substantivo πόλεων civitates socias significare posse, id quod Class. opinatur, nullo confirmatur exemplo. Sed licet ita explicari possit, tamen ξυμμαχίδων non magis quam ξυμμαχικῶν ad rerum veritatem convenit. Nam cum antea (6, 4) quadraginta Chiis naves auxilio mittere Lacedaemonii decrevissent, ex quibus decem ipsi daturi essent, sociorum naves non plus triginta comparabantur. Revera autem ipsi Lacedaemonii quinque tantum naves comparabant easque in Laconica (6, 5). Hae igitur cum ad Isthmum non essent, in undequadraginta navibus non fuerunt. Hic vero numerus ut compleatur, decem Agidis naves quas Lesbiis comparabat (5, 2), triginta sociorum navibus accedere oportet, quibus additis undequadraginta navibus una ad plenum numerum deest. Eam autem casu aliquo tunc nondum instructam fuisse facile licet statuere. Itaque cum praeter sociorum classem etiam ipsius Agidis naves hic numerentur, neque ξυμμαχίδων neque ξυμμαχικῶν locum habet. Abiectis autem his verbis omnia facile explicantur. Superscriptum videtur esse τῶν ξυμμαχικῶν ab aliquo, qui νεῶν suppleri voluit (cf. simile additamentum VII 30, 2) neque satis animadvertit de quadraginta navibus 6, 4 commemoratis decem deducendas esse, ut sociorum auxilia restarent.

Cap. 8. § 1. ὑπὲρ τοῦ Φαρναβάζου. „Melius ab Acacio puto verti nomine Pharnabazi quam legati Pharn., quod Vallae et Porto placuit." Duk. — οὐκ ἐκοινοῦντο τὸν στόλον. Quaeritur, ἐκοινοῦντο utrum sit passivum (participes facti sunt expeditionis aut, si est passivum medii 82, 3 et saepe a Xenophonte usurpati, communicata est cum iis expeditio) an medium. „Coniunctum verbum ξυγκοινοῦσθαι apud Thuc. VIII 75, 3 significatione simili atque hic legitur: τὰ πράγματα πάντα ξυνεκοινώσαντο οἱ στρατιῶται. Ut illa verba interpretamur milites omnia sociarunt s. participarunt cum Samiis, ita haec valent Calligitus et Ti-

ἦλθον ἔχοντες ἐς τὴν ἀποστολήν, πέντε καὶ εἴκοσι
τάλαντα, ἀλλ' ὕστερον ἐφ' ἑαυτῶν διενοοῦντο ἄλλῳ
2 στόλῳ πλεῖν. ὁ δὲ Ἆγις ἐπειδὴ ἑώρα τοὺς Λακε-
δαιμονίους ἐς τὴν Χίον πρῶτον ὡρμημένους, οὐδ'
αὐτὸς ἄλλο τι ἐγίγνωσκεν, ἀλλὰ ξυνελθόντες ἐς
Κόρινθον οἱ ξύμμαχοι ἐβουλεύοντο, καὶ ἔδοξε
πρῶτον ἐς Χίον αὐτοῖς πλεῖν ἄρχοντα ἔχοντας
Χαλκιδέα, ὃς ἐν τῇ Λακωνικῇ τὰς πέντε ναῦς παρ-
εσκεύαζεν, ἔπειτα ἐς Λέσβον καὶ Ἀλκαμένη ἄρ-
χοντα, ὅνπερ καὶ Ἆγις διενοεῖτο, τὸ τελευταῖον
δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἀφικέσθαι (προσετέτακτο
3 δὲ ἐς αὐτὸν ἄρχων Κλέαρχος ὁ Ῥαμφίου), διαφέ-
ρειν δὲ τὸν Ἰσθμὸν τὰς ἡμισείας τῶν νεῶν πρῶ-
τον, καὶ εὐθὺς ταύτας ἀποπλεῖν, ὅπως μὴ οἱ

μάχων ψηφισαμένων αἱ νῆες τὸν Ἰσθμὸν ὑπερφέρονται.

§ 2. παρεσκεύαζεν It. Vat., quod propter παρεσκευάζοντο 6, 5 et Ἆγις παρεσκεύαζε 5, 2 praetulimus vulgato παρεσκεύασεν. Nam si plusquamperfecti vim desideras, hanc cum notione diuturnitatis etiam imperfecto licet tribuere. Cf. διενοοῦντο III 2, 1, ἐφύλαττον Xen. Anab. I 2, 22.

τὸ om. Vat. Neque τελευταῖον neque τὸ τελευταῖον alibi sic habet Th.; nam huc non pertinet III 56, 1. Cf. Xen. Hist. Gr. II 4, 23.

ἀφικέσθαι a Valla om. nonnihil suspectum reddit Krueg. ad Dionys. p. 290.

§ 3. ἡμίσεας omnes praeter Vat. Cf. V 20, 3. 31, 2. VI 62, 5. VIII 35, 2.

magoras non participabant expeditionem in Chium faciendam." Arn. Κοινοῦσθαι cum accusativo rei coniungi etiam Euripidis complura exempla a Pflugk. ad Alc. 426 collecta et alia docent. Articulum post verbale στόλος non esse iteratum non mirabere. — ἐς τὴν ἀποστολήν. Infra 9, 3 ἀποστολὴ τῶν νεῶν. Hic ex superioribus audiri potest τοῦ στόλου, i. e. τῶν νεῶν. Non male Port.: ut classis mitteretur sive potius ut efficerent, ut — . — ἐφ' ἑαυτῶν] ἤγουν καθ' ἑαυτούς. Schol. Cf. Plat. Prot. 326d. Xen. Anab. II 4, 10. — ἄλλῳ στόλῳ. Cf. 39, 1.

§ 2. ὃς — παρεσκεύαζεν. Vid. 6, 5. — καὶ Ἀλκαμένη ἄρχοντα, et ducem quidem eorum scil. ἐς Λέσβον πλεῖν. — διενοεῖτο, scil. πλεῖν. Cf. 5, 2. — Κλέαρχος. Cyri minoris expeditione clarissimus factus, de quo vid. praecipue Xen. Anab. II 6, 1—16.

§ 3. τὰς ἡμισείας τῶν νεῶν. Non satis accurate haec dicta esse apparet ex c. 7 extr. collato cum 8, 4. — ὅπως μὴ κ. τ. λ. Volebant Athenienses animos magis convertere ad naves quae deinde transportarentur quam quae proficiscerentur, quo facilius et celerius hae Chium nullo impediente pervenirent. Nam utrumque simul impedire posse Athenienses, et profectionem et

Ἀθηναῖοι πρὸς τὰς ἀφορμωμένας μᾶλλον τὸν νοῦν ἔχωσιν ἢ τὰς ὕστερον ἐπιδιαφερομένας. καὶ γὰρ 4 τὸν πλοῦν ταύτῃ ἐκ τοῦ προφανοῦς ἐποιοῦντο, καταφρονήσαντες τῶν Ἀθηναίων ἀδυνασίαν, ὅτι ναυτικὸν οὐδὲν αὐτῶν πολύ πω ἐφαίνετο. ὡς δὲ ἔδοξεν αὐτοῖς, καὶ διεκόμισαν εὐθὺς μίαν καὶ εἴκοσι ναῦς.

διατριβῆς δ' ἐκ τῶν Ἰσθμίων γιγνομένης, οἱ Ἀθηναῖοι αἰσθόμενοι τὴν ἐπιβολὴν παρὰ Χίων

9. Οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἐπειγομένων αὐτῶν τὸν 1 πλοῦν, οὐ προυθυμήθησαν ξυμπλεῖν, πρὶν τὰ Ἴσθμια, ἃ τότε ἦν, διεορτάσωσιν. Ἆγις δὲ αὐτοῖς ἑτοῖμος ἦν ἐκείνους μὲν μὴ λύειν δὴ τὰς Ἰσθμιάδας σπονδάς, ἑαυτοῦ δὲ τὸν στόλον ἴδιον ποιή-

τὸν νοῦν μᾶλλον Vat. Cf. VII 19, 5.

ἐπιαφερομένας Taur., ἐπιφερομένας Mosqu., διαφερομένας reliqui praeter Vat., qui ἐπιδιαφερομένας habet. Verborum cum binis praepositionibus iunctorum alteram particulam saepe a librariis neglectam esse constat, quod hic factum esse confirmat Mosqu. Quare ἐπιδιαφέρειν hinc lexicis accessit.

transportationem navium, non credebant, vires eorum debiliores esse opinati quam quae ad id perficiendum sufficerent; quare etiam iter non celaturi erant, sed propalam facturi. — ἢ τάς. De praepositione non iterata cf. adn. VII 47, 4. — ὕστερον ἐπιδιαφερομένας. De pleonasmo verborum ὕστερον ἐπί cf. adn. III 59, 4. — ταύτῃ, Cenchreis. cf. 10, 1.

§ 4. ἐποιοῦντο. Imperfectum ita positum est, ut ἔπεμπον 6, 5. — καταφρονήσαντες . . . ἀδυνασίαν. „Καταφρονεῖν hic non est contemnere . . ., sed φρονήσαντες ἀδυνασίαν κατὰ τ. Ἀθηναίων, tanquam sit καταγνόντες." Bau. Cf. Matth. Gr. § 378 p. 861. Krueg. § 47, 24 adn. et adn. III 16, 1. — καὶ διεκόμισαν. De καί cf. adn. II 93, 4.

Cap. 9. § 1. ἐπειγομένων. Cf. adn. III 2, 3. — τὰ Ἴσθμια, ἃ τότε ἦν. „Ineunte vere, ait Spanhemius Epist. I ad Morell. § 8, haud dubie respiciens ad ea, quae in principio cap. 7 dicit Thucydides, [ubi cf. sd.] — Sed Isthmia aestate . . . acta fuisse disputat Dodwellus de Cyclis c. 6 et in Annal. Thuc. ad ann. XX bell. Pelop." Duk. De tempore Isthmiorum praeter Arn. ad h. l. cf. Krueg. ad Dion. p. 316. Kraus. Isthm. Pyth. Nem. p. 184 sqq. Herm. Antiqu. II § 49, 14, 15. Hic semper aestate ea fuisse docere studuit, cui opinioni hic ipse locus videtur obstare. — διεορτάσωσιν. Ut hic πρὶν διεορτάσωσιν, ita § 3 πρὶν λάβωσι. Cf. adn. VI 10, 5. — αὐτοῖς ἑτοῖμος ἦν. Port.: paratus erat ad hoc ipsis concedendum. Videtur igitur ἑτοῖμος hic notionem facilis, obsequiosus in al. accipere. Nisi, id quod Krueger existimat, vis eius magis ad alterum enuntiatum quam ad prius spectat. Sed cf. adn. I 28, 5. — δή, utique. Cf. 48, 5. — τὰς Ἰσθμιάδας σπονδάς. „Qui ad Olympia, Pythia, Nemea, Isthmia certatum aut spectatum ibant, habebant

2 σασθαι. οὐ ξυγχωρούντων δὲ τῶν Κορινθίων, *ἑπτὰ ναῦς αἰτοῦνται.*
ἀλλὰ διατριβῆς ἐγγιγνομένης, οἱ Ἀθηναῖοι ᾐσθάνοντο τὰ τῶν Χίων μᾶλλον, καὶ πέμψαντες ἕνα τῶν στρατηγῶν Ἀριστοκράτη ἐπῃτιῶντο αὐτούς, καὶ ἀρνουμένων τῶν Χίων [τὸ πιστὸν] ναῦς σφίσι ξυμπέμπειν ἐκέλευον ἐς τὸ ξυμμαχικόν· οἱ δ'
3 ἔπεμψαν ἑπτά. αἴτιον δ' ἐγένετο τῆς ἀποστολῆς τῶν νεῶν οἱ μὲν πολλοὶ τῶν Χίων οὐκ εἰδότες τὰ πρασσόμενα, οἱ δὲ ὀλίγοι καὶ ξυνειδότες τό τε πλῆθος οὐ βουλόμενοί πω πολέμιον ἔχειν, πρίν τι καὶ ἰσχυρὸν λάβωσι, καὶ τοὺς Πελοποννησίους οὐκέτι προσδεχόμενοι ἥξειν, ὅτι διέτριβον.
1 10. Ἐν δὲ τούτῳ τὰ Ἴσθμια ἐγίγνετο, καὶ

Cap. 9. § 2. *γιγνομένης* Vat., *γενομένης* Gr. praepositione, ut saepius factum est (cf. sd. VII 36, 5), in initio compositorum omissa. *ᾐσθάνοντο* Vat., ad describendam continuam animadversionem (cf. VII 69, 1) aptissimum; *ᾔσθοντο* reliqui.
μᾶλλον . . . αὐτούς om. Vat.
§ 3. *καὶ ξυνειδότες*, i. e. iique conscii, Vat. In reliquis *καὶ* om., quo facto articulus iterandus erat, ut pauci ii qui conscii erant exprimeretur; nam *τοὺς ὀλίγους* substantive dictos esse et ex contrariis verbis apparet et ex 14, 2.

belli tempore *ἀσφάλειαν καὶ ἄδειαν* . . . Vide quae sequuntur 10, 1." Huds. Cf. ibi et adn. V 49, 1. — *ἑαυτοῦ*. Utrum ex *ἴδιον* (*στόλον*) an (cl. Gr. § 47, 6 adn. 11) ex *ποιήσασθαι* pendeat, dubitat Krueg.; nobis propter additum *ἴδιον* illud verius videtur.

§ 2. *διατριβῆς ἐγγιγνομένης*, cum mora intercederet. Cf. adn. IV 111, 2. Herod. I 190. — *μᾶλλον*, scil. *ἢ εἰ μὴ ἐνεγένετο διατριβή*. — *Ἀριστοκράτη*. Estne Sceliae filius 89, 2.? — [*τὸ πιστὸν*] *ναῦς . . . ἐκέλευον*. Interpretari solent eos pro pignore naves secum mittere iusserunt, ita ut *τὸ πιστόν* appositum sit aut ad *ναῦς* aut ad *ναῦς σφίσι ξυμπέμπειν*. Sed licet ita articulus ex Krueg. Gr. § 50, 2 adn. 4 excusationem habeat, tamen *τὸ πιστὸν* nusquam pignus significat, sed de sponsione dicitur pactionibus et iuramentis confirmata, quae sententia, quocunque *τὸ πιστόν* refertur, ab hoc loco alienissima est. Iure igitur illud damnat Class. Unde autem ortum sit, facillime explicari potest. Adscripsit enim aliquis ad *ἀρνουμένων τῶν Χίων* interpretandi causa *τὸ ἄπιστον*, i. e. perfidiam, et hinc *τὸ πιστόν* exstitit. Idem vocabulum diffidentiam significans in interpretamento 66, 5 legitur. — *ἐς τὸ ξυμμαχικόν*, ad exercitum sociorum. Cf. IV 77, 2. 105, 1 et de *ἐς* praepositione IV 93, 2.

§ 3. *αἴτιον δ' ἐγένετο . . . οἱ μὲν πολλοὶ οὐκ εἰδότες*. De syntaxi cf. adn. IV 26, 5 et adn. III 36, 3.

τοῖς δὲ Πελοποννησίοις ἀναγαγομένοις ἐπιπλεύσαντες ἐς Πειραιὸν τῆς Κορινθίας καταδιώκουσι κἀνταῦθα Ἀλκαμένη ἀποκτείνουσιν.

οἱ Ἀθηναῖοι (ἐπηγγέλθησαν γάρ) ἐθεώρουν ἐς αὐτά, καὶ κατάδηλα μᾶλλον αὐτοῖς τὰ τῶν Χίων ἐφάνη. καὶ ἐπειδὴ ἀνεχώρησαν, παρεσκευάζοντο εὐθὺς ὅπως μὴ λήσουσιν αὐτοὺς αἱ νῆες ἐκ τῶν Κεγχρειῶν ἀφορμηθεῖσαι. οἱ δὲ μετὰ τὴν ἑορτὴν 2 ἀνήγοντο μιᾷ καὶ εἴκοσι ναυσὶν ἐς τὴν Χίον, ἄρχοντα Ἀλκαμένη ἔχοντες. καὶ αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι τὸ πρῶτον ἴσαις ναυσὶ προσπλεύσαντες ὑπῆγον ἐς τὸ πέλαγος. ὡς δ' ἐπὶ πολὺ οὐκ ἐπηκολούθησαν οἱ Πελοποννήσιοι, ἀλλ' ἀπετράποντο, ἐπανεχώρησαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι· τὰς γὰρ τῶν Χίων ἑπτὰ ναῦς ἐν τῷ ἀριθμῷ μετὰ σφῶν ἔχοντες οὐ πιστὰς ἐνόμιζον. ἀλλ' ὕστερον ἄλλας προσπληρώ- 3

Cap. 10. § 1. *ἐπηγγέλθησαν γὰρ αἱ σπονδαί* Vat. et Valla vertens indicta enim fuerant foedera dierum festorum. Receperunt Bekk. et Class., sed manifestam interpretationem prodit schol. *αἱ σπονδαὶ δηλονότι.* Cf. adn.

Κεγχρεῶν Vat. hic et 23, 1. At cf. 20, 1. IV 42, 4. 44, 4.

§ 2. *ὑπῆγον* Vat. et Valla vertens in pelagus hostem subducebant; vulgo *ἐπῆγον*, quod explicabant eos in altum elicere conabantur; sed ita *ἐπάγειν* non dicitur. De recepto cf. adn.

Cap. 10. § 1. *ἐπηγγέλθησαν γάρ.* Simul audi *τὰ Ἴσθμια.* Cf. *ἐπῆλθον Ὀλύμπια* I 126, 5 (ubi vid. sd.) et *Κάρνεια ἐτύγχανον ὄντα* V 75, 2, in quibus plurales verborum ideo leguntur, quod *ἀγῶνες* vel *ἑορταί* cogitantur. De *ἐπαγγέλλειν* cf. V 49 2 *λέγοντες μὴ ἐπηγγέλθαι πω ἐς Λακεδαίμονα τὰς σπονδάς* et plura ibidem. „Nihil aliud illae erant *ἐπαγγελίαι* quam *κηρύκων* publicorum [*σπονδοφόρων*] tam de ludis ipsis quam de indutiis ludorum causa futuris praeconia, ne quid hostile in medio bello per indutias illas metuerent.“ Dodw. Cf. adn. V 1. — *ἐθεώρουν ἐς αὐτά.* „Quod nunquam fecissent, nisi foedere cautum sibi esse existima[ssent]; erant enim hostes et capitales.“ Huds. „Veniebant ergo indictis ludis et indutiis Atheniensium *θεωροί*, qui populi Atheniensis nomine ludorum ius habentis [cf. Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 155] sacris interessent.“ Dodw. De *θεωρεῖν ἐς τι* cf. adn. III 104, 3. — *ὅπως μὴ λήσουσιν . . . ἀφορμηθεῖσαι*, ne improviso (antequam praecaverent) proficiscerentur. Cf. 91, 2 et adn. III 36, 2. — *αἱ νῆες, αἱ τὸν Ἰσθμὸν διενεχθεῖσαι.* Vid. 8, 3. 4.

§ 2. *Ἀλκαμένη.* Chalcideus enim, quem secundum 8, 2 exspectaveris, subsecuturus fuit. Cf. 11, 3. 12, 3. — *ὑπῆγον.* „Se recipere coeperunt. Cf. V 10, 3 *ὑπάγειν ἐπὶ τῆς Ἠιόνος.*“ Arn. Add. adn. IV 126 6. „*Ὑπεχώρουν, ὅπως εἰς τὸ πέλαγος ἐκείνους προκαλέσωνται.*“ Schol. — *ἐπὶ πολύ*, longe (de spatio). — *ἐπανεχώρησαν*, post Peloponnesiorum recessum item se receperunt. Cf. adn. III 108, 3.

§ 3. *ἄλλας προσπληρώ-*

σαντες <ἐς> ἑπτὰ καὶ τριάκοντα παραπλέοντας αὐτοὺς καταδιώκουσιν ἐς Πειραιὸν τῆς Κορινθίας· ἔστι δὲ λιμὴν ἐρῆμος καὶ ἔσχατος πρὸς τὰ μεθόρια τῆς Ἐπιδαυρίας. καὶ μίαν μὲν ναῦν ἀπολλύασι μετέωρον οἱ Πελοποννήσιοι, τὰς δὲ ἄλλας
4 ξυναγαγόντες ὁρμίζουσι. καὶ προσβαλόντων τῶν Ἀθηναίων καὶ κατὰ θάλασσαν ταῖς ναυσὶ καὶ ἐς τὴν γῆν ἀποβάντων, θόρυβός τε ἐγένετο πολὺς

§ 3. **αὐτοῖς** Vat.

σαντες. Similiter VI 104, 1. VII 34, 1. Sententiam autem non posse hanc esse, praeter unam et viginti naves completas esse septem et triginta, ut iam essent LVIII, apparet ex iis quae c. 15 et 20, 1 narrantur. Nam postquam amotis XXVII (VIII + XII + VII) navibus aliae substitutae sunt (c. 15), XX navium haec Atheniensium classis erat (20, 1). Si autem antea navium summa LVIII fuisset, etiamsi amotis XXVII navibus aliae non substitutae essent, plures quam XX restarent. Krueger igitur ad Dion. p. 309 *καὶ τριάκοντα* male additum arbitratur. quam sententiam adversus Goelleri dubitationes defendit in Stud. hist. et phil. II p. 188sqq. Sed quomodo illud addi potuerit, nequaquam liquet. Dubitatum est, an possent verba per breviloquentiam significare a l i i s   i n s u p e r   i m p l e t i s, u t (u n i v e r s a e) e s s e n t s e p t e m e t t r i g i n t a, sed exemplis minime probatum. Itaque recte Westermannus in libri Goelleriani censura (in Comment. antiqu. stud. 1839 m. Sept.) *ἐς* interponi iussit, quo efficitur, ut summa omnium navium clare et distincte significetur apta quidem, si amotis XXVII navibus X substitutae sunt. Atqui vel propter additum *πασῶν* veri simile est 15, 2 amotarum navium numero minorem excidisse. Facile igitur ibi scriptum fuisse potest *ἑτέρας δὲ δέκα.* Similiter Herbst. de Alcib. reditu p. 52. — **παραπλέοντας**, p r a e t e r o r a m n a v i g a n t e s. — *Πειραιόν.* Alius videtur Piraeus (*Πείραιος*) Xen. Hist. Gr. IV 5, 3, ubi cf. Schneid. De Thucydideo vid. 11, 3. 14, 2. 15. 20, 1, unde non esse corrigendum *Σπείραιον*, quod suasit Od. Mueller in Dor. II p. 431, satis liquet. „Crameri tabula male in Epidauria collocat, id quod Thucydidis testimonio contrarium est. Piraeus portus idem videtur esse atque portus Atheniensium Ptolemaei [III 16, 12 *Ἐπίδαυρος, Σπείραιον ἄκρον, Ἀθηναίων λιμήν*], Anthedon Plinii [H. N. IV 5, 18 S p i r a e u m p r o m u n t u r i u m, p o r t u s A n t h e d o n], et id promunturium, quod hodie *C. Franco* vocatur, Spiraeum Plinii, quod profecto aptissimum nomen est promunturii, sicut Piraeus bonum nomen portus. — Portus nunc vocatur *Franco-limani* [Frango - Limiona]." B l o o m f. Consentiunt Leak. Pelop. III p. 313. Puill. Bobl. p. 35. Curt. Pelop. II p. 549. Burs. Geogr. II p. 23.

§ 4. **προσβαλόντων . . . καὶ κατὰ θάλ.** cet. De collocatione verborum cf. adn. III 67, 6. Nisi forte hic potius genetivi absoluti absolutis genetivis subiecti sunt, quod probat Class. —

καὶ ἄτακτος, καὶ τῶν τε νεῶν τὰς πλείους κατατραυματίζουσιν ἐν τῇ γῇ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τὸν ἄρχοντα Ἀλκαμένη ἀποκτείνουσι· καὶ αὐτῶν τινες ἀπέθανον.

ἔπειτα δὲ τῷ ἐν Πειραιῷ ναυτικῷ ἐφορμοῦσιν. ἀπορία τῶν Πελοποννησίων καὶ ἀθυμία τῶν Λακεδαιμονίων.

11. Διακριθέντες δὲ πρὸς μὲν τὰς πολεμίας 1 ναῦς ἐπέταξαν ἐφορμεῖν ἱκανάς, ταῖς δὲ λοιπαῖς ἔς τι νησίδιον ὁρμίζονται, ἐν ᾧ οὐ πολὺ ἀπέχοντι ἐστρατοπεδεύοντο, καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας ἐπὶ βοήθειαν ἔπεμπον. παρῆσαν γὰρ καὶ τοῖς Πελοποννησίοις 2 τῇ ὑστεραίᾳ οἵ τε Κορίνθιοι βοηθοῦντες ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ οἱ ἄλλοι πρόσχωροι. καὶ ὁρῶντες τὴν φυλακὴν ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ ἐπίπονον οὖσαν ἠπόρουν· καὶ ἐπενόησαν μὲν κατακαῦσαι τὰς ναῦς, ἔπειτα δὲ ἔδοξεν αὐτοῖς ἀνελκύσαι καὶ τῷ πεζῷ προσκαθημένους φυλακὴν ἔχειν, ἕως ἄν τις παρατύχῃ διαφυγὴ ἐπιτηδεία. ἔπεμψε δ' αὐτοῖς καὶ Ἆγις αἰσθόμενος ταῦτα ἄνδρα Σπαρτιάτην Θέρμωνα. τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις πρῶτον 3 μὲν ἠγγέλθη ὅτι αἱ νῆες ἀνηγμέναι εἰσὶν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ (εἴρητο γάρ, ὅταν γένηται τοῦτο, Ἀλκαμένει ὑπὸ τῶν ἐφόρων ἱππέα πέμψαι), καὶ εὐθὺς τὰς παρὰ σφῶν πέντε ναῦς καὶ Χαλκιδέα ἄρχοντα καὶ Ἀλκιβιάδην μετ' αὐτοῦ ἐβούλοντο πέμπειν· ἔπειτα ὡρμημένων αὐτῶν τὰ περὶ τὴν ἐν τῷ Πει-

Cap. 11. § 1. ἐς τὸ νησίδιον codd. Cf. adn.
§ 3. Ἀλκαμένη It. Vat. M. Gr. I. Sed accusativo cum alia obstant tum maxime verborum ὑπὸ τῶν ἐφόρων collocatio.
ἐβουλεύοντο Vat. Ar.

κατατραυματίζουσιν. Cf. adn. VII 41, 4.

Cap. 11. § 1. **ἔς τι νησίδιον** scripsimus, quod haec insula neque antea memorata est neque hic accuratius describitur, quod, si articulus poneretur, eo magis necesse erat, quod plures parvae insulae in ea regione erant. Cf. Curt. Pelop. l. l. — **οὐ πολὺ ἀπέχοντι.** De horum collocatione cf. Matth. Gr. § 443 2 et adn. IV 127, 2. VII 43, 4.

§ 2. **βοηθοῦντες ἐπὶ τὰς ναῦς**, succurrentes ad navium suarum auxilium, proficiscentes ad locum, ubi naves eorum erant eas tuendi causa. Cf. adn. I 107, 5 et VIII 15, 2.

§ 3. **Ἀλκαμένει** refer ad εἴρητο. — **τὰς παρὰ σφῶν πέντε ναῦς.** Vid. 6, 5 et de forma sermonis adn. V 42, 1. — **ἄρχοντα.** Totius classis. Cf. 8, 2. — **ὡρμημένων αὐτῶν**, cum proficisci con-

ραιῷ τῶν νεῶν καταφυγὴν ἠγγέλθη, καὶ ἀθυμήσαντες, ὅτι πρῶτον ἁπτόμενοι τοῦ Ἰωνικοῦ πολέμου ἔπταισαν, τὰς ναῦς τὰς ἐκ τῆς ἑαυτῶν οὐκέτι διενοοῦντο πέμπειν, ἀλλὰ καί τινας προανηγμένας μετακαλεῖν.

Ἀλκιβιάδης δὲ Ἔνδιον πείσας μετὰ Χαλκιδέως καὶ πέντε νεῶν ἐς Ἰωνίαν ἀνάγεται.

1 12. Γνοὺς δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης πείθει αὖθις Ἔνδιον καὶ τοὺς ἄλλους ἐφόρους μὴ ἀποκνῆσαι τὸν πλοῦν, λέγων ὅτι φθήσονταί τε πλεύσαντες πρὶν τὴν [τῶν νεῶν] ξυμφορὰν Χίους αἰσθέσθαι, καὶ αὐτός, ὅταν προσβάλῃ Ἰωνίᾳ, ῥᾳδίως πείσειν τὰς πόλεις ἀφίστασθαι, τήν τε τῶν Ἀθηναίων ἀσθένειαν λέγων καὶ τὴν τῶν Λακεδαιμονίων προθυ-
2 μίαν· πιστότερος γὰρ ἄλλων φανεῖσθαι. Ἐνδίῳ τε αὐτῷ ἰδίᾳ ἔλεγε καλὸν εἶναι δι' ἐκείνου ἀποστῆσαί τε Ἰωνίαν καὶ βασιλέα ξύμμαχον ποιῆσαι Λακεδαιμονίοις, καὶ μὴ Ἄγιδος τὸ ἀγώνισμα τοῦτο γενέσθαι· ἐτύγχανε γὰρ τῷ Ἄγιδι αὐτὸς διάφορος

Cap. 12. § 1. τε post φθήσονται om. omnes praeter Vat. πρὶν ἢ Vat. Cf. sd. V 61, 1.
Pro νεῶν inepte Ἀθηναίων Vat. Neutrum expressit Valla nec facile alterum ex altero corruptum esse potest.
ὅτι, ἣν προβάλῃ . . . πείσει Vat. Sed exquisitior est orationis varietas, de qua vid. adn. I 87, 4.
λέγων ἀσθένειαν omnes praeter Vat. Sed saepe verba binorum enuntiatorum communia a Thucydide inter ea ponuntur.
πιστότερος Vat., πιστότεροι Laur., πιστότερον reliqui.

tenderent. Cf. 8, 2. — **τὴν ἐν τῷ Πειραιῷ . . . καταφυγήν.** Vid. adn. IV 14, 1.
Cap. 12. § 1. **Γνούς.** Sine obiecto quod dicitur, ut saepe, re intellecta. Cf. adn. 71, 2. — **ἀποκνῆσαι.** Cf. adn. III 20, 2. — **ὅταν προσβάλῃ.** Vid. adn. VI 4, 5. Coniunctio ὅταν aptior est quam ἤν, quoniam, si classis mitteretur, Alcibiades eam utique comitaturus erat (11, 3).
§ 2. **Ἐνδίῳ τε . . . ἀποστῆσαι,** et Endio ipsi privatim dicebat honorificum esse per ipsum (Alcibiadem) Ioniae defectionem efficere. Cf. 17, 2. Sic ἐκείνων pro σφῶν II 11, 6, ubi vid. adn. Krueger tamen ἀποστῆναι conicit, ut ἐκείνου ad Endium spectet; si deficeret dixisse Vallam. Sed hic liberius vertisse potest. Class. Ἐνδίῳ δὲ αὐτῷ scripsit particulam copulativam languere opinatus, quod nobis quidem secus videtur. — **ἀγώνισμα.** Cf. adn. VII 86, 2. — **τῷ Ἄγιδι αὐτὸς διάφορος.** „Αὐτός ambiguitati cavendae datum est, ne forte ad Endium referretur ἐτύγχ. διάφ. ὤν.“ Bau. (qui deteriora praemisit.) De Alcibiadis et Agidis inimicitiis cf. 45, 1 et „vid. Xen. Hist. Gr. III 3,

ὤν. καὶ ὁ μὲν πείσας τούς τε ἄλλους ἐφόρους 3 καὶ Ἔνδιον ἀνήγετο ταῖς πέντε ναυσὶ μετὰ Χαλκιδέως τοῦ Λακεδαιμονίου, καὶ διὰ τάχους τὸν πλοῦν ἐποιοῦντο.

αἱ ἀπὸ τῆς Σικελίας Πελοποννησίων νῆες ἐς Κόρινθον πλέουσι.

13. Ἀνεκομίζοντο δὲ ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον καὶ αἱ ἀπὸ τῆς Σικελίας Πελοποννησίων ἑκκαίδεκα νῆες αἱ μετὰ Γυλίππου ξυνδιαπολεμήσασαι, καὶ περὶ τὴν Λευκαδίαν ἀποληφθεῖσαι καὶ κοπεῖσαι ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι νεῶν, ὧν ἦρχεν Ἱπποκλῆς Μενίππου, φυλακὴν ἔχων τῶν ἀπὸ τῆς Σικελίας νεῶν, αἱ λοιπαὶ πλὴν μιᾶς διαφυγοῦσαι τοὺς Ἀθηναίους κατέπλευσαν ἐς τὴν Κόρινθον.

Χαλκιδέως καὶ Ἀλκιβιάδου ἀφικομένων ἐς τὴν Ἰωνίαν Χῖοι καὶ Ἐρυ-

14. Ὁ δὲ Χαλκιδεὺς καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης πλέ- 1 οντες ὅσοις τε ἐπιτύχοιεν ξυνελάμβανον τοῦ μὴ ἐξάγγελτοι γενέσθαι, καὶ προσβαλόντες πρῶτον Κωρύκῳ τῆς ἠπείρου καὶ ἀφέντες ἐνταῦθα αὐτούς,

Cap. 13. αἱ om. Cass. Aug. Cl. Ven. It. Vat. X. m. At navium numerus notus est ex VI 104, 1. VII 7, 1. Cf. adn. VI 104, 1. ξυμπολεμήσασαι omnes praeter Vat. Sed ξυνδιαπολεμεῖν quod in bello continenter gerendo vel in bello conficiendo adiuvare significat, aptissimum est, etsi lexicographis olim aeque ignotum fuit atque ἐπιδιαφέρειν 8, 3. Cf. de similibus verbis Dind. ad Isocr. Paneg. 187. Συνδιαπολεμεῖν nunc etiam ex Curtii Inscriptionibus prolatum est in Steph. Thes. ed. rec.
ἀπολειφθεῖσαι male It. Vat. M. Lugd.

2. Plut. Alc. 23 sqq. Ages. 3. Paus. III 8, 3. Iust. V 2." Krueg. Causam rei etiam memorat Plut. Lys. 22.
Cap. 13. αἱ ἀπὸ τῆς Σικελίας . . . νῆες. Cf. adn. 11, 3. II 80, 1. — Γυλίππου. Is postremum hic apud Thuc. commemoratur. Eum „ab ephoris peculatus damnatum inedia vitam finivisse scribit Athenaeus VI 5 [p. 234 c], in exsilium abisse Plutarchus [Nic. 28. Lys. 16. 17] et Diodorus [XIII 106]." Duk. ad VII 2. — τὴν Λευκαδίαν. Similiter lectum est III 94. — κοπεῖσαι. Cf. adn. IV 14, 1. Participia de universis navibus Peloponnesiorum intellegenda sunt; sequitur deinde appositio partitiva αἱ λοιπαὶ πλὴν μιᾶς.
Cap. 14. § 1. τοῦ μὴ ἐξάγγελτοι γενέσθαι. De genetivis vid. adn. I 4 extr. Ἐξάγγελτος, quemadmodum Ios. A. I. XVIII 9, 2, dictum est ut κατάγγελτος VII 48, 1, ubi vid. adn. — προσβαλόντες. Cf. adn. VI 4, 5. — Κωρύκῳ. Infra 33, 2 Κωρύκῳ τῆς Ἐρυθραίας, Liv. XXXVII 12, 10 Corycum Teiorum promunturium tenuit. Cf. id. XXXVI 43, 13 de Coryco portu. Hodie *Curco* promunt. vel *Córaca*. Cf. Leak. As. p. 262. — αὐτούς, τοὺς ξυλληφθέντας. — κελευ-

αὐτοὶ μὲν προξυγγενόμενοι τῶν ξυμπρασσόντων Χίων τισὶ καὶ κελευόντων καταπλεῖν μὴ προειπόντας ἐς τὴν πόλιν, ἀφικνοῦνται αἰφνίδιοι τοῖς
2 Χίοις. καὶ οἱ μὲν πολλοὶ ἐν θαύματι ἦσαν καὶ ἐκπλήξει· τοῖς δ' ὀλίγοις παρεσκεύαστο ὥστε βουλήν [τε] τυχεῖν ξυλλεγομένην, καὶ γενομένων λόγων ἀπό τε τοῦ Χαλκιδέως καὶ Ἀλκιβιάδου ὡς ἄλλαι [τε] νῆες πολλαὶ προσπλέουσι καὶ τὰ περὶ τῆς πολιορκίας τῶν ἐν τῷ Πειραιῷ νεῶν οὐ δηλωσάντων, ἀφίστανται Χῖοι καὶ αὖθις Ἐρυθραῖοι Ἀθη-
3 ναίων. καὶ μετὰ ταῦτα τρισὶ ναυσὶ πλεύσαντες καὶ Κλαζομενὰς ἀφιστᾶσι. διαβάντες τε εὐθὺς οἱ Κλαζομένιοι ἐς τὴν ἤπειρον τὴν Πολίχναν ἐτεί-

Θραῖοι καὶ μετὰ ταῦτα Κλαζομένιοι Ἀθηναίων ἀφίστανται.

Cap. 14. § 2. γενομένων Vat. M., vulgo λεγομένων. Sed aoristi participium requiritur, quoniam res eiusdem temporis est atque οὐ δηλωσάντων.
§ 3. διαβάντες δὲ omnes praeter Vat. Et Valla quoque dixit. οἱ Κλαζομένιοι εὐθὺς omnes praeter Vat.

όντων, scil. τούτων (τῶν ξυμπ. Χίων τινῶν).

§ 2. βουλήν [τε]. Τέ particulam, quae ad proximum καί referri nequit, recte del. Krueg. Pari ratione hanc particulam infra post ἄλλαι idem expunxit. — ξυλλεγομένην. Ξυνειλεγμένην audacius coniecit Krueg. Vulgatam Haasius expressit verbis: ut tunc ipsum senatus cogeretur. — τὰ περὶ τῆς πολιορκίας . . . οὐ δηλωσάντων, scil. τοῦ Χαλκιδέως καὶ Ἀλκιβιάδου. Supra 11, 3 τὰ περὶ τὴν καταφυγὴν ... ἠγγέλθη, qui casus in talibus usitatior est. At similiter πυθέσθαι τὰ περὶ τῆς μάχης et εἰδέναι τὰ περὶ τῆς Μιλήτου 26, 2. 3, ἠγγέλλετο τὰ περὶ τοῦ ἐπίπλου VI 32, 3. Cf. ibi et VI 88, 9 adn. — τῶν . . . νεῶν. Cf. 10, 3. — αὖθις deinde recte interpretatur Krueg. ad Dion. p. 302. Cf. adn. III 106, 2.

§ 3. Κλαζομενάς, tunc in insula sitas. Cf. proxima et Schneid. ad Xen. Hist. Gr. V 1, 31. Insulam mole ab Alexandro M. exstructa continenti iunctam esse existimat Chandler. It. As. c. 24; St. Ioannis insulam nunc vocari suspicatur Prokesch. It. p. 11 (Comment. II p. 168). Cf. Forbig. Geogr. ant. II p. 183. Kiepert. Geogr. ant. § 112. — Πολίχναν. Minore litera pingunt alii, quod propter verborum 23, 6 collocationem probat Krueg. ad Dion. p. 341; sed repugnare videtur flexio να, quam facilius excuses, si maiorem litteram retinueris. Et origine quidem nomen commune (appellativum) esse, sed usu factum esse proprium, ut apud Italos *Borgo*, et hunc locum proprie τὴν Πολίχναν τῶν Κλαζομενίων, in cotidiano autem sermone simpliciter τὴν Πολίχναν appellatum esse explicat Arn. Similis quaestio mota est supra VII 4, 6. Alia Polichna fuit in Mysia, aliae in Messenio agro (Paus. IV 33, 6), in Creta (Thuc. II 85, 5), in Chio (Herodot. VI

χιζον, εἴ τι δέοι, σφίσιν αὐτοῖς ἐκ τῆς νησῖδος ἐν ᾗ οἰκοῦσι πρὸς ἀναχώρησιν. καὶ οἱ μὲν ἀφεστῶτες ἐν τειχισμῷ τε πάντες ἦσαν καὶ παρασκευῇ πολέμου.

Ἀθηναίων ψηφίσματα περί τε τῶν χιλίων ταλάντων καὶ τοῦ ναῦς ἐπιπληροῦν τε καὶ ἐπιπέμπειν.

15. Ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας ταχὺ ἀγγελία τῆς 1 Χίου ἀφικνεῖται. καὶ νομίσαντες μέγαν ἤδη καὶ σαφῆ τὸν κίνδυνον σφᾶς περιεστάναι καὶ τοὺς λοιποὺς ξυμμάχους οὐκ ἐθελήσειν τῆς μεγίστης πόλεως μεθεστηκυίας ἡσυχάζειν, τά τε χίλια τάλαντα, ὧν διὰ παντὸς τοῦ πολέμου ἐγλίχοντο μὴ ἅψασθαι, εὐθὺς λύσαντες τὰς ἐπικειμένας ζημίας τῷ εἰπόντι ἢ ἐπιψηφίσαντι ὑπὸ τῆς παρούσης ἐκπλήξεως [καὶ] ἐψηφίσαντο κινεῖν καὶ ναῦς πληροῦν

πάντες ἐν τειχισμῷ omnes praeter Vat.
Cap. 15. § 1. ἀφεστηκυίας Vat. ex interpr. Cf. I 35, 5. 107, 7. 130, 2.
ἔλυσαν codd. Cf. adn.

26), in Argolide (Polyb. IV 36, 5). *A* in Peloponnesi certe atque Troadis urbibus Doricis atque Aeolicis retinuerunt Polyb. IV 36, 5 et Strab. p. 603 ab Arn. citati, etsi Messeniam Polichnen dixit Paus. l. d. Ionicam urbem adeo proprio nomine rectius *Πολίχνην* appellari suspicaremur, nisi α in omnibus libris praeter Reg. 23, 6, rediret. — σφίσιν αὐτοῖς. Cf. adn. I 19. — πρὸς ἀναχώρησιν, ad se recipiendum, utrum ad ἐτείχιζον an ad εἴ τι δέοι referatur ambiguum est. Et num recte dicatur τειχίζειν vel δεῖν πρός τι valde dubitamus. Apud. Th. certe neutrius generis exempla inveniuntur. Qua re προαναχώρησιν (apposit. ad *Πολίχναν*. Cf. I 142, 3) conicimus, quod receptaculum (cf. I 90, 2) significat, quo, antequam in insula includerentur, confugere volebant. Ita etiam multo tolerabilior fit verborum σφίσιν αὐτοῖς... οἰκοῦσι collocatio. De εἴ τι δέοι cf. III 22, 7. — ἐν τειχισμῷ ἦσαν καὶ παρασκευῇ. Cf. adn. II 80, 2. III 15, 2.

Cap. 15. § 1. ἀγγελία τῆς Χίου. Cf. adn. I 61, 1, ex quo loco Herw. Stud. Thuc. p. 104 suspicatur ὅτι ἀφέστηκεν post τῆς Χίου excidisse. Sed simili breviloquentia I 140, 3 τὸ Μεγαρέων ψήφισμα dictum est pro τὸ περὶ Μεγαρέων ψήφισμα et Xen. Mem. II 7, 13 τὸν τοῦ κυνὸς λόγον pro τὸν περὶ τοῦ κυνὸς λόγον. — περιεστάναι. Cf. adn. III 54, 5. — τῆς μεγίστης πόλεως. Subtilius infra 40, 1 ἡ μεγίστη τῶν ἐν Ἰωνίᾳ ξυμμαχίδων πόλεων vocatur. — τά τε χίλια τάλαντα. De his cf. II 24, 1. — λύσαντες. Servata codd. scriptura ἔλυσαν... καὶ ἐψηφίσαντο verbum κινεῖν ad τῷ εἰπόντι ἢ ἐπιψηφίσαντι subaudiri vix potest. Quod qui fieri posse contendunt, vellemus exemplis rem confirmassent. Nam parum simile est quod huc affertur II 62, 1, ubi vid. adn. Emend. Cobetus in Nov. lect. p. 375. — εἰπόντι ἢ ἐπιψηφίσαντι. De his verbis vid. adn. II 24, 1. — ἐψηφίσαντο κινεῖν. Ἐπὶ Καλλίου ἄρχοντος teste Philochoro apud schol. Aristoph. Lys. 173.

οὐκ ὀλίγας, τῶν τε ἐν τῷ Πειραιῷ ἐφορμουσῶν τὰς μὲν ὀκτὼ ἤδη πέμπειν, αἳ ἀπολιποῦσαι τὴν φυλακὴν τὰς μετὰ Χαλκιδέως διώξασαι καὶ οὐ καταλαβοῦσαι ἀνεκεχωρήκεσαν (ἦρχε δὲ αὐτῶν Στρομβιχίδης Διοτίμου), ἄλλας δὲ οὐ πολὺ ὕστερον βοηθεῖν δώδεκα μετὰ Θρασυκλέους, ἀπολι-
2 πούσας καὶ ταύτας τὴν ἐφόρμησιν. τάς τε τῶν Χίων ἑπτὰ ναῦς, αἳ αὐτοῖς ξυνεπολιόρκουν τὰς ἐν τῷ Πειραιῷ, ἀπαγαγόντες τοὺς μὲν δούλους ἐξ αὐτῶν ἠλευθέρωσαν, τοὺς δ' ἐλευθέρους κατέδησαν. ἑτέρας δὲ ⟨δέκα⟩ ἀντὶ πασῶν τῶν ἀπελθουσῶν νεῶν ἐς τὴν ἐφόρμησιν τῶν Πελοποννησίων διὰ τάχους πληρώσαντες ἀντέπεμψαν καὶ ἄλλας διενοοῦντο τριάκοντα πληροῦν. καὶ πολλὴ ἦν ἡ προθυμία καὶ ὀλίγον ἐπράσσετο οὐδὲν ἐς τὴν βοήθειαν τὴν ἐπὶ τὴν Χίον.

μὴ ὀλίγας omnes prater Vat., quod si infinitivi causa praestare existimes, cogita et paulo post similiter οὐ πολὺ ὕστερον βοηθεῖν legi et οὐκ ὀλίγας esse πολλάς. Cf. Krueg. Gr. § 67, 9 adn. 2.
ἀνακεχωρήκεσαν codd. Cf. sd. III 23, 1.
Στρομμιχίδης Vat. et sic mox c. 16 rursus bis, item c. 30 et 62. At vid. Bremi ad Lys. Accus. Nicom. 13 et Schneid. ad Xen. Hist. Gr. VI 3, 2.
§ 2. ἑτέρας δ' ἀντὶ codd. Cf. adn.
ἡ προθυμία Vat. M. Mosqu., reliqui articulum om. Cf. sd. I 71, 3. VII 70, 6.

Cf. Boeckh. Corp. Inscript. I p. 214. De κινεῖν vocabulo vid. adn. I 143, 1. — ναῦς πληροῦν οὐκ ὀλίγας. Quaeritur hic, num superfuerint centum illae naves, quae II 24, 2 commemoratae sunt. De qua quaestione vid. Krueg. ad Dion. p. 311 et Thirlw. Hist. Gr. IV p. 12. — ἐν τῷ Πειραιῷ. Ἐν hic apud valet aliter atque § 2 et 14, 2. 20, 1 in iisdem verbis. At similiter ἐν Λάδῃ ἐφορμεῖν 17, 3. 24, 1. — τὰς . . . ὀκτώ. De articulo vid. adn. III 3, 4. Minus recte Krueger τὰς μέν appositione ὀκτώ putat illustrari. — Στρομβιχίδης. Cf. adn. 30, 1.

§ 2. τὰς . . . ἑπτὰ ναῦς. Cf. 9, 2. 10, 2. — ἑτέρας δὲ ⟨δέκα⟩ ἀντὶ πασῶν τῶν ἀπελθουσῶν. Discesserant viginti septem; remanserunt igitur decem (cf. 10, 3), quas celeriter novis missis auxerunt. Si igitur decem novas pro illis viginti septem miserunt, viginti navium numerus completus est, quantum fuisse ex 20, 1 apparet. De addito δέκα praeterea cf. adn. 10, 3. — ὀλίγον ἐπράσσετο οὐδέν. Cf. adn. II 8, 1. — ἐς τὴν βοήθειαν τὴν ἐπὶ τὴν Χίον. „Acacius bene expressit sententiam: nec quicquam parvum adversus Chium aut

Στρομβιχίδου Χαλκιδέα φυγόντος καὶ Τήιοι ἀφίστανται, ὧν τὸ πρὸς ἤπειρον τεῖχος καθαιρεῖται.

16. Ἐν δὲ τούτῳ Στρομβιχίδης ταῖς ὀκτὼ 1
ναυσὶν ἀφικνεῖται ἐς Σάμον, καὶ προσλαβὼν Σα-
μίαν μίαν ἔπλευσεν ἐς Τέων καὶ ἡσυχάζειν ἠξίου
αὐτούς. ἐκ δὲ τῆς Χίου ἐς τὴν Τέων καὶ ὁ Χαλ-
κιδεὺς μετὰ τριῶν καὶ εἴκοσι νεῶν ἐπέπλει, καὶ
ὁ πεζὸς ἅμα ὁ τῶν Κλαζομενίων καὶ Ἐρυθραίων
παρῄει. προαισθόμενος δὲ ὁ Στρομβιχίδης ἐξαν- 2
ήγετο· καὶ μετεωρισθεὶς ἐν τῷ πελάγει ὡς ἑώρα
τὰς ναῦς πολλὰς τὰς ἀπὸ τῆς Χίου, φυγὴν ἐποι-
εῖτο ἐπὶ τῆς Σάμου· αἱ δὲ ἐδίωκον. τὸν δὲ πεζὸν 3
οἱ Τήιοι τὸ πρῶτον οὐκ ἐσδεχόμενοι, ὡς ἔφυγον
οἱ Ἀθηναῖοι, ἐσηγάγοντο. καὶ ἐπέσχον μὲν οἱ πε-

Cap. **16.** § 1. *ἅμα καὶ ὁ Κλαζ.* omnes praeter Vat., cui scripturae minus obstat articuli ante *Ἐρυθρ.* omissio (cf. adn. I 7) quam quod Th. hic potius *τὲ* — *καί* quam *καί* — *καί* scripsisset.

§ 2. *ἐξανήγετο* Vat. et Valla abscessit vertens; reliqui codd. *προανήγετο*, nisi quod *προανηγάγετο* Cl. Ven. Sed *προ* ex *προαισθόμενος* videtur ortum esse.

segne moliebantur. Nam in phrasi *βοηθεῖν ἐπί τινα* accusativus et amicum et inimicum notat.“ Duk. At ex eo discrimine, quod Arnoldus statuit, de quo vid. adn. ad I 107, 5, hic n bonam partem accipiendum est. Atque Valla verterat ad succurrendum Chio et Arnoldus ad VIII 11 „Chios,“ inquit, „pars agri Attici existimabatur, quam Athenienses defendere conabantur.“ Quae veremur ne subtiliora quam veriora sint; distinctioni Arnoldianae certe etiam exempla V 65, 4 et VIII 11, 2 minus consentiunt.

Cap. **16.** § 1. *Σαμίαν μίαν.* Huc respiciunt epanastrophes exemplum proponentes Hermog. de Id. III p. 286 (Rhet. Walz.), Gregor. Corinth. ibid. VIII p. 1240, incertus scriptor ibid. p. 641, Suid. in *παραγραμματίζων*. Sed hanc verborum collocationem non magis consulto a Thuc. delectam putamus quam similes complures ab aliis scriptoribus et Graecis et Latinis. Vid. de hac *κακοφωνίᾳ*, quam complosionem syllabarum appellat Haas. ad Reisig. Schol. gramm. p. 829, Seyffert. ad Cic. Lael. 21, 79. Lob. Paral. Gr. Gr. I p. 55. — *αὐτούς*, *τοὺς Τηίους*. — *παρῄει*, praeter oram iter faciebat.

§ 2. *μετεωρισθεὶς ἐν τῷ πελάγει.* Port.: in altum profectus. Secundum quam interpretationem exspectes *ἐς τὸ πέλαγος*. „Ita Philostr. Vit. Ap. VI 12 *μετεωρίσαι τὴν ναῦν εἰς τὸ πέλαγος*,“ Bloomf. Sed videtur inesse notio *μετέωρος ὁρμισάμενος* aut *μετέωρος παραταξάμενος*. Altum autem petierat, ne ab hostibus ad oram opprimeretur, et fortasse, antequam numerum hostium cognovisset, ut proelium navale illic committeret; nam fugae consilium eum postea demum cepisse docent proxima. — *ὡς . . . πολλάς*, i. e. *ὡς ἑώρα πολλὰς οὔσας τὰς ναῦς*.

§ 3. *ἐπέσχον*, scil. quominus

ζοὶ καὶ Χαλκιδέα ἐκ τῆς διώξεως περιμένοντες· ὡς δὲ ἐχρόνιζε, καθῄρουν αὐτοί τε τὸ τεῖχος ὃ ἀνῳκοδόμησαν οἱ Ἀθηναῖοι τῆς Τηίων πόλεως τὸ πρὸς ἤπειρον, ξυγκαθῄρουν δὲ αὐτοῖς καὶ τῶν βαρβάρων ἐπελθόντες οὐ πολλοί, ὧν ἦρχε Στάγης, ὕπαρχος Τισσαφέρνους.

1 17. Χαλκιδεὺς δὲ καὶ Ἀλκιβιάδης ὡς κατεδίωξαν ἐς Σάμον Στρομβιχίδην, ἐκ μὲν τῶν ἐκ Πελοποννήσου νεῶν τοὺς ναύτας ὁπλίσαντες ἐν Χίῳ καταλιμπάνουσιν, ἀντιπληρώσαντες δὲ ταύτας τε ἐκ Χίου καὶ ἄλλας εἴκοσιν ἔπλεον ἐς Μί-
2 λητον ὡς ἀποστήσοντες. ἐβούλετο γὰρ ὁ Ἀλκιβιάδης, ὢν ἐπιτήδειος τοῖς προεστῶσι τῶν Μιλησίων, φθάσαι τὰς ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ναῦς προσ-

Μιλήτου ἀπόστασις Στρομβιχίδου καὶ Θρασυκλέους ὑστερισάντων.

§ 3. οἱ πεζοὶ Vat., reliqui οἱ πολλοί. De plurali πεζοί vid. VII 64, 3. 97, 1.

αὐτοί τε Vat., τε om. reliqui. Respondet infra δὲ — καί post ξυγκαθῄρουν.

τὸ ante πρὸς ἤπειρον om. omnes praeter Vat. Cf. adn.

Στάγης Vat. Aug. Pal. M., Ὀτάγης Cl., ὁ Τάγις It., ὁ Τάνης D., ὁ Ταινης I., ὁ Πάγης Ar. Chr. E. K., Ὀπάγης Laur. Cf. Xen. Hist. Gr. I 2, 5.

Cap. 17. § 2. τάς τε ἀπὸ omnes praeter Vat.

murum diruerent. — καὶ Χαλκιδέα. Καί ideo positum videtur, quia περιμένοντες est idem fere atque ἐλθεῖν βουλόμενοι. Uncis temere inclusit Bloomf. — καθῄρουν ... ξυγκαθῄρουν. Imperf., quod rem non perfecerunt. Cf. 20, 2. — ἀνῳκοδόμησαν. Ἐνῳκοδόμησαν coniecerunt Dobr. et Krueg., fortasse propter 20, 2 τὸ ἐν τῇ Τέῳ τεῖχος, ut τεῖχος sit castellum. Sed repugnare videntur proxima τὸ πρὸς ἤπειρον, quibus munimentum significetur quod non in urbe, sed ad eius latus continentem versus situm sit, et cf. adn. 20, 2. Ceterum ἀνοικοδομεῖν hic non, ut I 89, 3, est restituere, sed exstruere, erigere, de qua eius vi cf. Herod. I 186. — τῆς Τηίων πόλεως pendet a substantivo τὸ τεῖχος — τὸ πρὸς ἤπειρον, murum eum, qui continentem respicit, quae sententia articulum flagitat. — ὕπαρχος. De ὑπάρχοις cf. Dorv. ad Char. p. 448 et Xen. Anab. I 2, 20. IV 4, 4. Tissaphernis ὕπαρχοι apud Thucididem praeter hunc sunt Tamos (Ἰωνίας ὕπαρχος 31, 2, Τισσαφέρνους ὕπαρχος 87, 1) et Arsaces 108, 4.

Cap. 17. § 1. ἐκ μὲν τῶν ... νεῶν. Cf. 12, 3. — ἐν Χίῳ καταλιμπάνουσιν, scil. ut fidem sibi Chii servarent. Cf. Corcyrae gesta III 75. De forma verbi cf. διαφυγγάνειν VII 44, 8. — καὶ ἄλλας εἴκοσιν, scil. πληρώσαντες.

§ 2. τὰς ἀπὸ τῆς Πε-

αγαγόμενος αὐτοὺς καὶ τοῖς Χίοις καὶ ἑαυτῷ
καὶ Χαλκιδεῖ καὶ τῷ ἀποστείλαντι Ἐνδίῳ, ὥσπερ
ὑπέσχετο, τὸ ἀγώνισμα προσθεῖναι ὅτι πλείστας
τῶν πόλεων μετὰ τῆς Χίων δυνάμεως καὶ Χαλκι-
δέως ἀποστήσας. λαθόντες οὖν τὸ πλεῖστον τοῦ 3
πλοῦ καὶ φθάσαντες οὐ πολὺ τόν τε Στρομβι-
χίδην καὶ τὸν Θρασυκλέα, ὃς ἔτυχεν ἐκ τῶν Ἀθη-
νῶν δώδεκα ναυσὶν ἄρτι παρὼν καὶ ξυνδιώκων,
ἀφιστᾶσι τὴν Μίλητον. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ
πόδας μιᾶς δεούσαις εἴκοσι ναυσὶν ἐπιπλεύσαντες,
ὡς αὐτοὺς οὐκ ἐδέχοντο οἱ Μιλήσιοι, ἐν Λάδῃ
τῇ ἐπικειμένῃ νήσῳ ἐφώρμουν.

πρώτη ξυμμαχία Λακεδαιμονίων καὶ βασιλέως.

Καὶ ἡ πρὸς βασιλέα ξυμμαχία Λακεδαιμονι- 4
οις ἡ πρώτη Μιλησίων εὐθὺς ἀποστάντων διὰ
Τισσαφέρνους καὶ Χαλκιδέως ἐγένετο ἥδε.

18. „Ἐπὶ τοῖσδε ξυμμαχίαν ἐποιήσαντο πρὸς 1
βασιλέα καὶ Τισσαφέρνη Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ
ξύμμαχοι. ὁπόσην χώραν καὶ πόλεις βασιλεὺς ἔχει
καὶ οἱ πατέρες οἱ βασιλέως εἶχον, βασιλέως ἔστω·
καὶ ἐκ τούτων τῶν πόλεων ὁπόσα Ἀθηναίοις
ἐφοίτα χρήματα ἢ ἄλλο τι, κωλυόντων κοινῇ βα-
σιλεὺς καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ὅπως

§ 4. *ἐγεγένητο* Vat., quod tempus, quoniam defectio Milesiorum modo narrata est, displicet.

λοποννήσου ναῦς. Cf. 8, 2—4. 10, 2. — *ὥσπερ ὑπέσχετο*. Vid. 12, 2. — *ἀποστήσας*. Malumus *ἀποστῆσαι*; nam explicatur, quale sit *ἀγώνισμα*. Cf. VII 86, 2 et sd. VII 59, 2. Class. *ἀποστήσας* dictum esse vult pro *ἦν ἀποστήσῃ*, quo nihil proficitur.

§ 3. *ξυνδιώκων*, simul (cum suo collega) persequens. — *μιᾶς δεούσαις εἴκοσι*. Octo erant Strombichidae, Thrasyclis duodecim. Una igitur Sami relicta aliquantisper videtur esse; infra enim adest 24, 1. — *Λάδῃ*. Haec insula Ionum clade illustris hodie pars continentis est. Cf. Kiepert. Geogr. ant. § 113.

§ 4. *Καὶ ἡ . . . ἥδε*. De hoc foedere Lacedaemoniorum et regis Persarum turpissimo cf. Dahlm. Quaest. hist. I p. 121 et contra eum Lachm. Hist. Graec. a fin. bell. Pelop. p. 107.

Cap. **18.** § 1. *Ἐπὶ τοῖσδε*. Cf. adn. II 70, 3. — *καὶ οἱ πατέρες . . . εἶχον*. Attende verba subdola, turpia, perniciosa. Cf. 43, 3. — *ἐφοίτα* redibant, ut *ἰέναι* nonnulli interpretantur

μήτε χρήματα λαμβάνωσιν Ἀθηναῖοι μήτε ἄλλο
2 μηδέν. καὶ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Ἀθηναίους κοι-
νῇ πολεμούντων βασιλεὺς καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ
οἱ ξύμμαχοι· καὶ κατάλυσιν τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς
Ἀθηναίους μὴ ἐξέστω ποιεῖσθαι, ἢν μὴ ἀμφοτέ-
ροις δοκῇ, βασιλεῖ καὶ Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς
3 ξυμμάχοις. ἢν δέ τινες ἀφιστῶνται ἀπὸ βασιλέ-
ως, πολέμιοι ἔστων καὶ Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς
ξυμμάχοις· καὶ ἤν τινες ἀφιστῶνται ἀπὸ Λακεδαι-
μονίων καὶ τῶν ξυμμάχων, πολέμιοι ἔστων βασι-
λεῖ κατὰ ταὐτά."

1 19. Ἡ μὲν ξυμμαχία αὕτη ἐγένετο. μετὰ δὲ
τοῦτο οἱ Χῖοι εὐθὺς δέκα ἑτέρας πληρώσαντες
ναῦς ἔπλευσαν ἐς Ἄναια, βουλόμενοι περί τε τῶν
ἐν Μιλήτῳ πυθέσθαι καὶ τὰς πόλεις ἅμα ἀφι-
2 στάναι. καὶ ἐλθούσης παρὰ Χαλκιδέως ἀγγελίας
αὐτοῖς ἀποπλεῖν πάλιν, [καὶ] ὅτι Ἀμόργης παρ-
έσται κατὰ γῆν στρατιᾷ, ἔπλευσαν ἐς Διὸς ἱερόν.
καὶ καθορῶσιν ἑκκαίδεκα ναῦς, ἃς ὕστερον ἔτι

Χῖοι Διομέδοντι μὲν ἐπιτυχόντες τέσσαρας ναῦς ἀποβάλλουσιν, ὕστερον δὲ Λέβεδον καὶ Ἔρας ἀφιστᾶσιν.

Cap. **18.** § 2. *τοῦ πολέμου τοὺς πρὸς Ἀθ.* Vat., quod emend. Class.; reliqui codd. *τοῦ πολέμου πρὸς Ἀθ.*

§ 3. *ἔστωσαν* utrobique codd. Cf. adn. III 39, 6.

κατὰ ταῦτα praeter Vat. codd. plurimi. Cf. V 18, 9.

Cap. **19.** § 1. *μετὰ δὲ ταῦτα* omnes praeter Vat. ut iidem VII 79, 5, ubi cf. sd.

§ 2. *καὶ* om. Valla. Cf. adn.

I 4, ubi vid. adn. Sed mox apud *ἄλλο τι* per dilogiam intellegendum aut zeugma statuendum videtur; nam *ἄλλο τι* non tam fructus Atheniensibus ex mercatura et iuribus quibusdam ortos quam alia belli subsidia praeter pecunias, velut copias navales et pedestres, significare censemus. — *κωλυόντων.* Potest audiri *ταῦτα*, ne paulo post *ὅπως* insolentius pro infinitivo sit positum. Sed *διακελεύεσθαι ὅπως* dixit Plat. de Rep. 549e, *παρακελεύεσθαι ὅπως* Herod. VIII 15. IX 102. Plat. Menex. 248d.

Cap. **19.** § 1. *Ἡ μὲν . . . ἐγένετο.* Similiter V 80, 1. VIII 59, 1 et alibi post foedera. Cf. Krueg. Gr. § 61, 7 adn. 2. Male igitur Bauer *τοιαύτη* desideravit pro *αὕτη*. — *δέκα ἑτέρας.* Cf. 17, 1. — *Ἄναια.* E regione Sami. Cf. IV 75, 1 et adn. III 19, 2.

§ 2. *ὅτι Ἀμόργης.* De Amorge vid. 5, 5. Hostem Chiorum et Lacedaemoniorum eum existimandum esse ex c. 28 docet Dukas, qui superius *καί* dicit redundare. Quod a Valla non expressum sane abesse debet, quia, cur abire iussi sint, explicatur. — *Διὸς ἱερόν.* „Πολίχνιον Ἰω-

*Θρασυκλέους Διομέδων ἔχων ἀπ' Ἀθηνῶν προσ-
έπλει. καὶ ὡς εἶδον, ἔφευγον μιᾷ μὲν νηὶ ἐς Ἔφε-* 3
*σον, αἱ δὲ λοιπαὶ ἐπὶ τῆς Τέω. καὶ τέσσαρας
μὲν κενὰς οἱ Ἀθηναῖοι λαμβάνουσι, τῶν ἀνδρῶν
ἐς τὴν γῆν φθασάντων· αἱ δ' ἄλλαι ἐς τὴν Τη-
ίων πόλιν καταφεύγουσι. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι* 4
*ἐπὶ τῆς Σάμου ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ Χῖοι ταῖς λοι-
παῖς ναυσὶν ἀναγαγόμενοι καὶ ὁ πεζὸς μετ' αὐτῶν
Λέβεδον ἀπέστησαν καὶ αὖθις Ἐράς. καὶ μετὰ
τοῦτο ἕκαστοι ἐπ' οἴκου ἀπεκομίσθησαν, καὶ ὁ
πεζὸς καὶ αἱ νῆες.*

§ 4. *ἀναγόμενοι* Cass. Aug. Cl. Ven. X. Reg. Cam. Gr. D. I. E. K. m. Ar. Chr. Cf. sd. I 52, 1. VIII 23, 2. Krueg. ad Dion. p. 259.

νίας μεταξὺ Λεβέδου καὶ Κολοφῶνος." Steph. Byz. Similiter oppidulum exortum esse circa celebrius *Διὸς ἱερόν* ad Bospori ostia situm adnotat Arn.

§ 3. *μιᾷ μὲν νηὶ ἐς Ἔφεσον.* „Haec una igitur navis retro conversa est, reliquae cursum tenere secundum litus perrexerunt." Arn. Defecisse aliquando Ephesum ab Atheniensibus ex Xen. Hist. Gr. I 2, 6—13 cognoscitur, sed Th. de eius defectione nihil prodit. Etsi igitur tum nondum defecit, certe ut reliquae sociae civitates Atheniensium imperio subiectae ad defectionem propensa erat (cf. 2, 2) ideoque non prohibuit, quominus Chiorum navis in portum suum confugeret, praesertim cum Athenienses missa hac navi reliquas, quae Teum fuga se converterant, persequerentur. Falso Mueller-Strueb. in Annal. phil. a. 1879 p. 157 *ἐς Λέβεδον* scribendum esse conicit. Nam, ut ex verbis insequentibus apparet, Lebedum postea demum Teo profecti Chii venerunt. Krueger ad Dion. p. 293 sq., quoniam non probabile sit pedites navibus vectos esse, durum statuit zeugma, quo peditatus iuxta litus proficiscens classem comitatus esse dicatur. Quod fieri posse negans Goeller pedites navibus vult impositos esse. Sed id cur factum sit, etsi Westermannus in censura libri Goelleriani comparato c. 24 illustrare studuit, minime patet, siquidem tutius erat iter terrestre, quo Teo Lebedum pervenirent. Carent autem verba omni difficultate, si *οἱ δὲ Χῖοι καὶ ὁ πεζὸς μετ' αὐτῶν Λέβεδον ἀπέστησαν* iungimus, ita ut *ταῖς λοιπαῖς ναυσὶν ἀναγαγόμενοι* ad solum *οἱ Χῖοι* pertineat. „Pedites haud dubie intellegendi sunt Erythraeorum et Clazomeniorum, de quibus vid. 16, 1." Krueg. — *Λέβεδον.* Urbem CXX stadia a Teo et todidem a Colophone distantem. Cf. Strab. p. 643. — *αὖθις*, ut 14, 2. — *Ἐράς.* „*Πρὶν ἐλθεῖν ἐπὶ τὰς Ἐρυθρὰς πρῶτον μέν γ' Ἔραι πολίχνιόν ἐστι Τηίων· εἶτα Κώρυκος* (cf. supra 14, 1)." Strab. p. 644. His situs oppidi satis definitur, de quo situ cf. Boeckh. Inscr. II p. 627. Apud Strabonem paroxytonon est; sed cf. Herodian. I

1 20. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους αἱ ἐν τῷ Πειραιῷ εἴκοσι νῆες τῶν Πελοποννησίων καταδιωχθεῖσαι τότε καὶ ἐφορμούμεναι ἴσῳ ἀριθμῷ ὑπὸ Ἀθηναίων ἐπέκπλουν ποιησάμεναι αἰφνίδιον καὶ κρατήσασαι ναυμαχίᾳ τέσσαράς τε ναῦς λαμβάνουσι τῶν Ἀθηναίων καὶ ἀποπλεύσασαι ἐς Κεγχρειὰς τὸν ἐς τὴν Χίον καὶ τὴν Ἰωνίαν πλοῦν αὖθις παρεσκευάζοντο. καὶ ναύαρχος αὐτοῖς ἐκ Λακεδαίμονος Ἀστύοχος ἐπῆλθεν, ᾧπερ ἐγίγνετο ἤδη πᾶσα ἡ ναυαρχία.

ἐπέκπλους τῶν ἐν τῷ Πειραιῷ Πελοποννησίων νεῶν. Ἀστύοχος γίγνεται ναύαρχος.

2 Ἀναχωρήσαντος δὲ τοῦ ἐκ τῆς Τέω πεζοῦ καὶ Τισσαφέρνης αὐτὸς στρατιᾷ παραγενόμενος καὶ ἐπικαθελὼν τὸ [ἐν τῇ Τέῳ] τεῖχος, εἴ τι ὑπελείφθη, ἀνεχώρησε. καὶ Διομέδων, ἀπελθόντος

Τισσαφέρνους ἀναχωρήσαντος Διομέδων Τηΐοις μὲν σπένδεται, Ἐραῖς δὲ

Cap. 20. § 1. ναυμαχία Vat., quod vitium in eodem libro redit 33, 1. 39, 2. 85, 1.

p. 262 τὸ δὲ Αἰραί ὀξύνεται, de qua nominis scriptura vid. Boeckh. Oec. civ. II p. 669.

Cap. 20. § 1. αἱ . . . νῆες τῶν Πελοπ. Cf. c. 10. — καταδιωχθεῖσαι. Articulum ante hoc participium fuit qui desideraret. Sed scriptor ἐν τῷ Πειραιῷ ita coniunxisse videtur cum ἐφορμούμεναι, ut ad καταδιωχθεῖσαι per zeugma quoddam cogitandum sit εἰς τὸν Πειραιόν. Ita si statuimus, huc afferre licet adn. I 90, 1. — τότε ad rem antea (10, 3) narratam respicit. Cf. adn. III 69, 1. IV 123, 2. — ἐφορμούμεναι. Cf. 11, 1. 15, 1. 2. — ἴσῳ ἀριθμῷ. Cf. adn. 10, 3. 15, 2. — ᾧπερ ἐγίγνετο ἤδη πᾶσα ἡ ναυαρχία. Sententia verborum πᾶσα ἡ ναυ. haec est: „imperium ei suscipiendum fuisse non solum earum navium, quibuscum navigaret, sed omnium copiarum navalium Lacedaemoniorum eorumque sociorum, quippe qui ναύαρχος esset.“ Arn. Similiter, sed minus distincte Krueg. ad Dion. p. 288. Ἤδη significat Melanchrida (cf. 6, 5) nauarchi munere perfuncto, quod quam diuturnum fuerit, de eo vid. adn. II 80, 2.

§ 2. τοῦ ἐκ τῆς Τέω πεζοῦ. Cf. c. 16 et 19, 4. De ἐκ vid. adn. I 8, 2. — ἐπικαθελὼν . . . ὑπελείφθη. Cf. 16, 3. — τὸ [ἐν τῇ Τέῳ] τεῖχος. Arcem in urbe sitam, ut τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάρδεσι Xen. Cyr. VII 2, 2 (ubi vid. Schneid.) et fortasse τὸ ἐν Κυψέλοις τεῖχος Thuc. V 33 (ubi vid. adn.), dici putaremus, nisi obstare videretur 16, 3. Neque si evitantes hanc repugnantiam ἐν τῇ Τέῳ apud Teum (cf. adn. III 91, 5) esse volumus, omnem difficultatem effugimus. Vix enim ipsius urbis munimentum (τὸ τεῖχος τῆς Τηΐων πόλεως 16, 3) dici potest apud urbem esse. Itaque ἐν τῇ Τέῳ interpreti tribuimus. Praeterea dubitamus, an scribendum sit τοῦ τείχους εἴ τι ὑπελείφθη. Nam non murum diruerunt, sed reliquam eius partem.

μάτην προσβάλλει.

αὐτοῦ, οὐ πολὺ ὕστερον δέκα ναυσὶν Ἀθηναίων ἀφικόμενος ἐσπείσατο Τηίοις ὥστε δέχεσθαι καὶ σφᾶς. καὶ παραπλεύσας ἐπὶ Ἐρὰς καὶ προσβαλών, ὡς οὐκ ἐλάμβανε τὴν πόλιν, ἀπέπλευσεν.

στάσις τῶν Σαμίων, οἷς Ἀθηναῖοι αὐτονομίαν ψηφίζονται.

21. Ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον καὶ ἡ ἐν Σάμῳ ἐπανάστασις [ὑπὸ] τοῦ δήμου τοῖς δυνατοῖς μετὰ Ἀθηναίων οἳ ἔτυχον ἐν τρισὶ ναυσὶ παρόντες. καὶ ὁ δῆμος ὁ Σαμίων ἐς διακοσίους μέν τινας τοὺς πάντας τῶν δυνατῶν ἀπέκτεινε, τετρακοσίους δὲ φυγῇ ζημιώσαντες καὶ αὐτοὶ τὴν γῆν αὐτῶν καὶ οἰκίας νειμάμενοι Ἀθηναίων τε

Cap. **21.** *ὑπὸ* om. Aug. Cass. Cl. Ven. X. Cf. adn.
δυνατωτάτων Vat. et Valla vertens qui maxime potentes erant. Cf. I 113, 4. Sed *οἱ δυνατοί* usitatum nomen est optimatium (cf. Krueg. ad Dion. p. 270), et falsam eandem habet scripturam Vat. rursus 48, 1, ubi cf. sd.
νειμάμενοι κατεῖχον Vat. ex interpr. Nam si ipse Th. *κατεῖχον* addidisset, *αὐτοί* ante hoc collocasset. Aliena autem ab h. l. est vis sustinendi, quam *κατέχειν* 28, 2, loco a Class. allato, habet. Vulgatam noli ideo damnare, quia cum nominativo participii *νειμ.* genetivi absoluti per *τέ* copulati sint. Cf. adn. I 65, 1.

Cap. **21.** *ἐπανάστασις ... τοῖς δυνατοῖς.* Substantivum verbale, ut saepe, cum dativo ad similitudinem verbi (I 115, 5) coniunctum est. Cf. adn. I 122, 1. III 82, 1. VII 49, 1. Praep. *ὑπό*, quam plurimi libri praebent, explicari nequit. Nam quod Class. I 130, 1 *ἀξίωμα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων*, II 65, 9 *ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀρχή*, VIII 64, 4 *φυγὴ αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων* affert, his locis omnibus substantiva verbalia propter vim passivam cum praep. *ὑπό* iuncta sunt. Sed quos tandem hic a populo ad seditionem sollicitatos esse statuamus? Sami autem populi imperium quanquam a Pericle aliquando constitutum erat (vid. I 115), tamen postea videtur sublatum et illo tempore nobiles rursus in reliquos cives dominati esse. Nam parum veri simile est quod Thirlw. Hist. Gr. IV p. 14 sq. opinatur, optimates permanente statu populari eam auctoritatem consecutos esse, quae plebi periculosa videretur. Cf. Grot. Hist. Gr. VII p. 521 sqq. (vers. Germ. IV p. 292 sqq.) — *ἐν τρισὶ ναυσὶ παρόντες.* *Ἐν* parum usitate dictum esse adnotat Bau. et deleri vult Krueg. Etenim alibi legimus *ναυσὶν ἀφικέσθαι, στρατεύσασθαι*, saepe *ναυσὶ πλεῖν*, similia. Sed *Ἀθηναῖοι οἱ ἐν τρισὶ ναυσὶ παρόντες*, qui in tribus navibus aderant, possunt declarare *τὸ πλήρωμα τῶν νεῶν*, quatenus erant Athenienses, non socii aut servi partem nautarum et remigum efficientes maximam. — *ἐς διακοσίους μέν τινας.* De *τίς* pronomine numeralibus addito vid. adn. VII 87, 3. de coniunctis hic ut III 111, 4 *ἐς ... τινάς* adn. IV 8, 6. — *τῶν δυνατῶν* vera est lectio. Nam si *τῶν δυνατωτάτων* legimus, ex potentissimis optimatium ducenti ne-

σφίσιν αὐτονομίαν μετὰ ταῦτα ὡς βεβαίοις ἤδη ψηφισαμένων τὰ λοιπὰ διῴκουν τὴν πόλιν, καὶ τοῖς γεωμόροις μετεδίδοσαν οὔτε ἄλλου οὐδενὸς οὔτε ἐκδοῦναι οὐδὲ ἀγαγέσθαι παρ' ἐκείνων οὐδ' ἐς ἐκείνους οὐδενὶ ἔτι τοῦ δήμου ἐξῆν.

1 22. *Μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ αὐτοῦ θέρους οἱ Χῖοι, ὥσπερ ἤρξαντο, οὐδὲν ἀπολείποντες προθυμίας ἄνευ τε Πελοποννησίων πλήθει παρόντες ἀποστῆσαι τὰς πόλεις καὶ βουλόμενοι ἅμα ὡς πλείστους σφίσι ξυγκινδυνεύειν, στρατεύονται αὐ-* *οἱ μὲν Χῖοι ἐς Λέσβον στρατεύσαντες Μήθυμναν ἀφιστᾶσι καὶ Μυτιλήνην.*

οὔτε ἀγαγέσθαι vulgo, pro quo Bekker *οὐδ' ἀγ.* invitis quidem libris, ut videtur, omnibus, at bene, cum non tria hic membra exstent, sed duo, quorum alterum complectitur *τὸ ἐκδοῦναι καὶ ἀγαγέσθαι.* Cf. adn. VI 20, 2 et sd. VIII 27, 1.

cati, quadringenti expulsi sunt. Itaque sexcenti pars tantum essent potentissimorum, i. e. partis optimatium. Quod si ita esset, quot tandem omnes fuisse optimates censeamus? Patet sexcentos fuisse partem ipsorum optimatium. — *αὐτονομίαν ... ψηφισαμένων.* Hac Samios privatos esse vidimus I 117, 3. Huius populisciti fragmenta exstant in Inscr. Att. I n. 56. — *τὰ λοιπὰ διῴκουν τὴν πόλιν.* Superius *αὐτοί* ad *διῴκουν* quoque trahendum est. Cf. Krueg. ad Dion. p. 329. *Τὰ λοιπά* est posthac. Cf. Xen. Hist. Gr. I 1, 27. — *γεωμόροις.* Similiter „apud Herodotum VII 155 *γαμόροι* Syracusani, quos a plebe et servis urbe pulsos dicit, ... sunt agrorum et latifundiorum possessores et iidem, quos hic *τοὺς δυνατούς* vocat Thucydides.“ Duk. „Cf. Krueg. l. d. p. 270. Valck. ad Herodot. V 77. VI 22.“ Goell. Add. Schoem. Antiqu. iur. p. 77, 2. Herm. Antiqu. I § 60, 4. Qui hic *γεωμόροι* et *δυνατοί*, a Xenophonte *γνώριμοι* appellantur Hist. Gr. II 2, 6. Ceterum hic de iis optimatibus sermo est, qui neque necati neque expulsi erant, sed in urbe remanserant. — *οὔτε ἐκδοῦναι οὐδὲ ἀγαγέσθαι*, „scil. *τὰς (ἑαυτῶν) θυγατέρας, γυναῖκας.* [Qualia addi ob frequentem usum horum verborum de hac re non necesse fuit.] Connubio iis interdictum.“ Bau. „Vid. interpr. Herodot. V 92.“ Krueg. — *παρ' ἐκείνων*, Attende chiasmum.

Cap. 22. § 1. *προθυμίας* ab *οὐδέν* pendet. Nam *ἀπολείπειν τινός* dictum esse sensu intransitivo exemplis comprobare nequimus. — *πλήθει παρόντες*, numero venientes magno. Madv. in Adv. crit. I p. 333 *πειθοῖ πειρῶνται ἀποστῆσαι* coniecit; sed non intellexit *ἄνευ τε ... πόλεις* verbis respondere *στρατεύονται ... Λέσβον* et ad *ὡς ... ξυγκινδυνεύειν* verba referri *καὶ ὁ πεζὸς ἅμα κ. τ. λ.* Pendet autem *ἄνευ τε ... ἀποστῆσαι τὰς πόλεις* ab *οὐδὲν ἀπολείποντες προθυμίας*, in cuius locum in altero membro *βουλόμενοι* successit. Hinc exstitit *τέ* particulae traiectio. Cf. I 72, 1. III 81, 2. V 28, 2. De *πλήθει*

τοί τε τρισκαίδεκα ναυσὶν ἐπὶ τὴν Λέσβον, ὥσπερ εἴρητο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων δεύτερον ἐπ' αὐτὴν ἰέναι καὶ ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ὁ πεζὸς ἅμα Πελοποννησίων τε τῶν παρόντων καὶ τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων παρῄει ἐπὶ Κλαζομενῶν τε καὶ Κύμης· ἦρχε δ' αὐτοῦ Εὐάλας Σπαρτιάτης, τῶν δὲ νεῶν Δεινιάδας περίοικος. καὶ αἱ μὲν νῆες καταπλεύσασαι Μήθυμναν πρῶ- 2
τον ἀφιστᾶσι καὶ καταλείπονται τέσσαρες νῆες ἐν αὐτῇ· καὶ αὖθις αἱ λοιπαὶ Μυτιλήνην ἀφιστᾶσιν.

Ἀθηναῖοι δὲ Λέοντος καὶ Διομέδοντος ἡγουμένων Μυτιλήνην

23. Ἀστύοχος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ναύαρχος 1
τέσσαρσι ναυσίν, ὥσπερ ὥρμητο, πλέων ἐκ τῶν Κεγχρειῶν ἀφικνεῖται ἐς Χίον. καὶ τρίτην ἡμέραν

Cap. 22. § 2. καὶ καταλείπονται . . . ἀφιστᾶσιν ex Vat. addidit Bekk. eademque aut similia legit Valla, quali additamento opus esse iam Duker intellexit.

Cap. 23. § 1. Λακεδαιμονίων Cl. Ven., ut 50, 1. Cf. 29, 2. III 52, 2. V 3, 1. Krueger tamen ναυάρχου vocem virgulis circumdedit.

Κεγχρεῶν Vat. Cf. ad. 10, 1.

παρόντες cf. II 11, 3. — ὥσπερ εἴρητο. Vid. 8, 2. — ὁ πεζὸς Πελ. τῶν παρόντων. Cf. 17, 1. — τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων. Cf. 18, 1. 19, 4. — ἐπὶ Κλαζ. τε καὶ Κύμης. Hac enim via ad Hellespontum tendebant, ut apparet ex 23, 5. Similiter ἐπί τινος 79, 1. VII 26, 3. Perverse Class. praeter omnem veri similitudinem pro Κλαζομενῶν Φωκαίας substituere vult conferens 31, 3. 101, 2, quod consilium fuerit eas urbes ad defectionem impellere, Clazomenae autem iam antea (14, 3) defecerint. Ita enim Thuc. potius ἐπὶ Κλαζομενάς τε καὶ Κύμην scripsisset. Cf. 31, 2. Quod autem ille addit iter, quod a Chio ad Hellespontum fieret, praeter Phocaeam et Cymen, non praeter Clazomenas directum esse, illud iter terra, non mari factum est, ut ex παρῄει cognoscitur (cf. 16, 1. 79, 1); terrestre autem iter, ut in Kieperti tabula delineatum est, ab Erythris Clazomenas (sive Polichnam, de qua cf. adn. 14, 3), Smyrnam indeque per Temnum Cymen ferebat. — περίοικος. De perioecis cf. adn. I 101, 2 et de perioeco navium praefecto Herm. Antiqu. I § 47, 8. Proprie Spartae ius honorum non habebant. Locus VIII 6, 4 cum hoc parum recte confertur. „Quod apud Thuc. Diniades περίοικος classi praefectus fuisse dicitur, non Spartanorum haec, sed Chiorum classis fuit.“ Schoem. Antiqu. iur. p. 113.

§ 2. Μήθυμναν, unam tunc αὐτόνομον Lesbi urbem. — αἱ λοιπαί, novem.

Cap. 23. § 1. ὥσπερ ὥρμητο. Vid. 20, 1 et de verbo adn. II 59, 2. IV 74, 1. Cur autem tam paucis navibus Astyochus advenerit, non constat. — τρίτην ἡμέραν αὐτοῦ ἥκοντος. „Vid. Matth. Gr. § 425, 2 c.

αὐτοῦ ἥκοντος αἱ Ἀττικαὶ νῆες πέντε καὶ εἴκοσιν
ἔπλεον ἐς Λέσβον, ὧν ἦρχε Λέων καὶ Διομέδων·
Λέων γὰρ ὕστερον δέκα ναυσὶ προσεβοήθησεν ἐκ
2 τῶν Ἀθηνῶν. ἀναγαγόμενος δὲ καὶ ὁ Ἀστύοχος
τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐς ὀψέ, καὶ προσλαβὼν Χίαν ναῦν
μίαν, ἔπλει ἐς τὴν Λέσβον, ὅπως ὠφελοίη, εἴ τι
δύναιτο. καὶ ἀφικνεῖται ἐς τὴν Πύρραν, ἐκεῖθεν
δὲ τῇ ὑστεραίᾳ ἐς Ἔρεσον· ἔνθα πυνθάνεται ὅτι
ἡ Μυτιλήνη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων αὐτοβοεὶ ἑάλωκεν·
3 οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι ὥσπερ ἔπλεον ἀπροσδόκητοι κα-
τασχόντες ἐς τὸν λιμένα τῶν τε Χίων νεῶν ἐκρά-
τησαν καὶ ἀποβάντες τοὺς ἀντιστάντας μάχῃ νική-
4 σαντες τὴν πόλιν ἔσχον. ἃ πυνθανόμενος ὁ Ἀστύο-
χος τῶν τε Ἐρεσίων καὶ τῶν ἐκ τῆς Μηθύμνης
μετ' Εὐβούλου Χίων νεῶν, αἳ τότε καταλειφθεῖσαι
καί, ὡς ἡ Μυτιλήνη ἑάλω, φεύγουσαι περιέτυχον
αὐτῷ τρεῖς (μία γὰρ ἑάλω ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων),

αἱροῦσι, καὶ Ἀστύοχος ἐς Λέσβον ἐλθὼν πάλιν ἀποπλεῖ. καὶ Κλαζομεναὶ δὲ Ἀθηναίοις γίγνονται ὑποχείριοι.

§ 2. *ἀναγόμενος* Cl. Ven. et decem deteriores libri. Cf. sd. 19, 4. *μίαν ναῦν* Vat. I, cui collocationi non obstat certe concursus vocabulorum *Χίαν μίαν*. Vid. adn. 16, 1.

Ἔρεσσον et paulo post *Ἐρεσσίων* vulgo. At cf. sd. III 18, 1. *ἑάλω* Vat. Mosq. At perfectum ad significandum effectum rei permanentem aptius est. Cf. III 29, 1. Alia res est § 4, ubi in similibus verbis *ἑάλω* requiritur.

Cf. Brem. ad Aesch. c. Ctes. 77.“ Hertl. — *πέντε καὶ εἴκοσιν*. Exspectaveris *ἓξ καὶ εἴκοσιν* aut paulo post *ἐννέα* pro *δέκα*, si 19, 2 recte legitur *ἑκκαίδεκα*, non *πέντε καὶ δ*.

§ 2. *ἐς ὀψέ*. Cf. adn. I 129, 3 et sd. III 108, 3.

§ 3. *ὥσπερ ἔπλεον*. Virgulam vulgo post *ἀπροσδόκητοι* collocatam tolli oportet ut *ὥσπερ ἔπλεον* ita fere dictum sit quemadmodum alibi *ὥσπερ εἶχον*. Cf. adn. I 134, 3. III 30, 1. — *ἀπροσδόκητοι*. Cf. adn. IV 103, 5. — *τῶν ... Χίων νεῶν ἐκράτησαν*. „Noli cum Valla et Porto ... interpretari Chias naves superaverunt, sed oppresserunt et ceperunt [navibus potiti sunt]; nam *κρατεῖν* cum genetivo fere est potiri aliqua re vel in postestatem suam redigere aliquid. [Neque aliter de conatu dictum est *ἐκράτουν* VII 70, 2. Ceterum cf. Krueg. Gr. § 47, 19 adn. 3. Naves] novem captas esse Mytilenae facile conicias.“ Krueg. Tot enim ibi fuisse ex 22, 2 cognoscimus.

§ 4. *τότε καταλειφθεῖσαι*. Vid. 22, 2 et adn. 20, 1. — *τρεῖς*. De hoc in relativam enuntiationem relato vid. adn.

οὐκέτι ἐπὶ τὴν Μυτιλήνην ὥρμησεν, ἀλλα τὴν
Ἔρεσον ἀποστήσας καὶ ὁπλίσας, καὶ τοὺς ἀπὸ
τῶν ἑαυτοῦ νεῶν ὁπλίτας πεζῇ παραπέμπει ἐπὶ
τὴν Ἄντισσαν καὶ Μήθυμναν ἄρχοντα Ἐτεόνικον
προστάξας· καὶ αὐτὸς ταῖς τε μεθ' ἑαυτοῦ ναυσὶ
καὶ ταῖς τρισὶ ταῖς Χίαις παρέπλει, ἐλπίζων τοὺς
Μηθυμναίους θαρσήσειν τε ἰδόντας σφᾶς καὶ
ἐμμενεῖν τῇ ἀποστάσει. ὡς δὲ αὐτῷ τὰ ἐν τῇ 5
Λέσβῳ πάντα ἠναντιοῦτο, ἀπέπλευσε τὸν ἑαυτοῦ
στρατὸν ἀναλαβὼν ἐς τὴν Χίον. ἀπεκομίσθη δὲ
πάλιν κατὰ πόλεις καὶ ὁ [ἀπὸ τῶν νεῶν] πεζός,

§ 4. **πεζῇ παραπέμπει** Vat. et Valla, qui terrestri itinere transmisit vertit, **παραπέμπε τε** X., reliqui **πεζῇ παρέπλει** ex inferiore **παρέπλει** ortum.

Iterantur post **παρέπλει** vulgo verba **ἐπὶ τὴν Ἄντισσαν καὶ Μήθυμναν**, quae cum Vat. et Valla omisit Bekk.

§ 5. **στρατὸν πεζὸν** Vat. At **τὸν στρατὸν πεζόν** pro **τὸν πεζὸν στρατόν** v. **τὸν στρατὸν τὸν πεζόν** etsi excusat Krueger (cf. adn. 5, 5), displicet, et Valla alibi cum Vat. consentiens hic copias scripsit. Neque satis aptum est **πεζόν**, cum sit exercitus classiarius. Nam **ὁ πεζὸς Πελοποννησίων** 22, 1 classiarius non iam erat, ut apparet ex 17, 1.

peditatus sociorum itemque classiarius scribit Valla, quasi legerit **ὁ ἀπὸ τῶν ξυμμάχων καὶ τῶν νεῶν πεζός**. Cf. adn. IV 113, 2. VII 43, 4. — **καὶ ὁπλίσας.** **Ἔρεσον ὁπλίσας** significare Eresi incolas, quibus sub Atheniensium imperio exigua militandi cum gravi armatura opportunitas fuisset, arma, quibus parum instructi essent, ab Astyocho accepisse adnotat Arnoldus. Cf. III 27, 2. Falso igitur Dobr. **ὁπλίσας** ad ea quae sequuntur referens **ὁπλίτας** del. — **τοὺς . . . ὁπλίτας.** Videntur intellegi milites quattuor huius ducis navibus (cf. § 1) advecti. — **Ἐτεόνικον.** De hoc cf. Krueg. ad Xen. Anab. VII 1, 12. — **ταῖς τρισὶ ταῖς Χίαις.** De articulo iterato cf. adn. I 23, 3.

§ 5. **ἀπεκομίσθη . . . κατὰ πόλεις**, rediit . . . in singulas urbes, i. e. Peloponnesiorum peditatus Chium (cf. 17, 1. 22, 1), civitatum sociarum in suam quisque urbem. Temere Class. **κατὰ πόλεις** in suspicionem vocavit in suam quemque urbem id significare opinatus, quod ad Peloponnesiorum peditatum non quadraret. Sed pronominis possessivi notio in ipso quidem **κατὰ πόλεις** non inest. Cf. enim III 16, 3. — **ὁ ἀπὸ τῶν νεῶν πεζός.** Dici **τὸν πεζὸν Πελοποννησίων τε τῶν παρόντων καὶ τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων** qui secundum litus Clazomenas et Cumam profectus erat ex 22, 1 perspicuum est. Sed quo iure is **ὁ ἀπὸ τῶν νεῶν πεζός** appelletur, quaeritur. Et Haack. quidem olim Peloponnesios, qui navibus traiecissent in Ioniam, significari putavit.

ὃς ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἐμέλλησεν ἰέναι. καὶ ἀπὸ
τῶν ἐν Κεγχρειᾷ ξυμμαχίδων Πελοποννησίων νεῶν
6 ἀφικνοῦνται αὐτοῖς ἓξ μετὰ ταῦτα ἐς τὴν Χίον. οἱ δὲ
Ἀθηναῖοι τά τε ἐν τῇ Λέσβῳ πάλιν κατεστήσαντο
καὶ πλεύσαντες ἐξ αὐτῆς Κλαζομενίων τὴν ἐν τῇ

Sed ei obstare et quod 22, 1 praeter hos **οἱ αὐτόθεν ξύμμαχοι** navibus non advecti commemorati essent et quod exercitus ille **κατὰ πόλεις** discessisse diceretur et quod **τὸν ἑαυτοῦ στρατόν** verba contra posita legerentur, explicavit Goeller. Krueger autem ad Dion. p. 295 illum peditatum Peloponnesiorum et **τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων** ex continente in Lesbum traiecisse, postea vero a navibus receptum esse existimat, quarum rerum nihil apud Th. legitur. Haasius denique Lucubr. Thuc. p. 31 sq. interpretes in eo errare affirmat, quod non posse ullam exercitus partem **ἀπὸ νεῶν** dici arbitrati sint, nisi quae navibus advecta et in terram exposita esset. Quod contra esse; **ἀπὸ νεῶν** enim vel esse vel fieri dici omnia, quae sint vel fiant in terra longe ac separatim ab navibus. Ad quod declarandum affert primum haec exempla: **ἀπὸ θαλάσσης** I 7. 46, 4, **ἀπ' οἴκου** I 99, 2, **πολὺ ἀπὸ σφῶν** VI 63, 2, **ἀπὸ τῶν ὅπλων** VI 64, 3. Sed haec ideo nobis minus apta videntur, quod milites secundum litus proficiscentes (cf. **παρῄει** 22, 1) parum subtiliter procul a navibus oram legentibus res gessisse dicuntur. Deinde **οἱ ἀπὸ τῶν νεῶν** verba apud Thuc. alibi frequentari de iis, qui navibus relictis in terra res gerant, ipse Haasius postea p. 33 exemplis II 69, 2. 102, 1. III 90, 2. 94, 1. V 3, 2, aliis docet. At socii continentis, Clazomenii et Erythraei (cf. 16, 1), cum statim ab initio terrestri itinere profecti essent, quo iure navibus relictis in terra res gessisse dicantur, non liquet. Gravissimam hanc causam omnino neglegit Class., cum **τὸν πεζὸν Πελοποννησίων τε καὶ τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων** significari consentiens tamen **ἀπὸ τῶν νεῶν** defendit. Idem oppositionem quandam statuit inter **τὸν ἑαυτοῦ στρατὸν πεζόν** (tuetur enim hanc Vat. scripturam) et **ὁ ἀπὸ τῶν νεῶν πεζός**. Sed cum **τὸν ἑαυτοῦ στρατόν** supra § 4 Th. dicat **τοὺς ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ νεῶν ὁπλίτας**, quomodo qui illis verbis significatur **ὁ ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ νεῶν στρατὸς πεζός** contrarius esse potest **τῷ ἀπὸ τῶν νεῶν πεζῷ**? Procul dubio **ἀπὸ τῶν νεῶν** interpretamentum est ductum ex § 4 **τοὺς ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ νεῶν ὁπλίτας πεζῇ παραπέμπει**. Hos enim **ὁπλίτας** significari qui id adscripsit opinatus est. Plura interpretandi causa addita videntur fuisse in Vallae libro, nisi is de suo scriptoris narrationem complevit, qua de re cf. sd. — **ἐμέλλησεν**. Cf. adn. I 134, 4. — **ἀπὸ τῶν ἐν Κ. . . . νεῶν**. Cf. 7, 1 ibique adn. Addito **ξυμμαχίδων** significatur ipsorum Lacedaemoniorum naves in hoc numero non fuisse. Cum igitur suam vim hoc vocabulum habeat, perperam id Class. del. Quod reliquis apud Th. locis cum substantivo **πόλις** hoc adiectivum iungitur (de terra enim dictum ipsum substantivi vice apud eum fungitur) non est causa cur id in suspicionem hoc loco vocemus. Cur enim Th. non licuisse censeamus quod Xenophonti licuit in Hist. Gr. I 6, 29?

§ 6. **Κλαζομενίων . . . Πολίχναν**. Cf. adn. 14, 3. —

ἠπείρῳ Πολίχναν τειχιζομένην ἑλόντες διεκόμισαν πάλιν αὐτοὺς ἐς τὴν ἐν τῇ νήσῳ πόλιν πλὴν τῶν αἰτίων τῆς ἀποστάσεως· οὗτοι δὲ ἐς Δαφνοῦντα ἀπῆλθον. καὶ αὖθις Κλαζομεναὶ προσεχώρησαν Ἀθηναίοις.

Ἀθηναῖοι δὲ ἔν τε Πανόρμῳ τῆς Μιλησίας Χαλκιδέα ἀποκτείνουσι καὶ ἐς Χίον ἀποβάντες διαπορθοῦσιν. ἡ πρότερον εὐδαιμονία καὶ σωφροσύνη τῶν Χίων. ἔνιοι ἐγχειροῦσιν αὐτοὺς πάλιν

1 24. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους οἵ τ' ἐπὶ Μιλήτῳ Ἀθηναῖοι ταῖς εἴκοσι ναυσὶν ἐν τῇ Λάδῃ ἐφορμοῦντες ἀπόβασιν ποιησάμενοι ἐς Πάνορμον τῆς Μιλησίας Χαλκιδέα τε τὸν Λακεδαιμόνιον ἄρχοντα μετ' ὀλίγων παραβοηθήσαντα ἀποκτείνουσι, καὶ τροπαῖον τρίτῃ ἡμέρᾳ ὕστερον διαπλεύσαντες ἔστησαν, ὃ οἱ Μιλήσιοι ὡς οὐ μετὰ κράτους τῆς γῆς σταθὲν ἀνεῖλον· καὶ Λέων καὶ Διομέδων ἔχοντες 2 τὰς ἐκ Λέσβου Ἀθηναίων ναῦς, ἔκ τε Οἰνουσσῶν τῶν πρὸ Χίου νήσων καὶ ἐκ Σιδούσσης καὶ ἐκ

Πολίχνην Reg. Cf. adn. 14, 3.
Cap. 24. § 1. *ὕστερον* iterum pro *ἔστησαν* Vat.
§ 2. *τῆς Λέσβου* Vat.
Σιδούσης aliquot codd. ut antea *Οἰνουσῶν* pauci. Cf. Stahl. Quaest. gramm. p. 15. Herw. Lap. testim. p. 36.

Δαφνοῦντα. Huius nulla est apud veteres mentio nisi hic et infra 31, 2, ubi cf. adn.

Cap. 24. § 1. *ταῖς εἴκοσι.* Cf. adn. 17, 3. — *Πάνορμον.* Erat portus agri Milesii, de quo vid. Herodot. I 157. Paus. V 7, 3, diversus ab eo, quem praeter Liv. XXXVII 10, 6 commemorat Strabo p. 947, ubi vid. Palmer. Cf. Forbig. Geogr. ant. II p. 218. Octoginta Panormum stadia a Mileto distare testatur auctor Schediasm. magni maris p. 281, ubi vid. Hofm. — *διαπλεύσαντες ἔστησαν.* „[Superiora] accipere malim de tumultuaria exscensione, qua facta, occisis cum duce paucis hostium, recessisse ac triduo post repetita Panormo eos tropaeum statuisse." Abr. Antea de *τρίτῃ ἡμέρᾳ ὕστερον* cf. adn. I 61, 3. IV 90, 3. — *ὡς οὐ . . . σταθέν.* „Videtur secundum haec tropaeum iuste erigi non potuisse nisi victoria tali parta, quae exercitui potestatem faceret in loco pugnae subsistendi. Quod si se receperant et postea reversi tropaeum clam erexerunt, nullius pretii iudicabatur." Bloomf.

§ 2. *καὶ Λέων.* „Post *ἀνεῖλον* punctum mutavi in colon propterea quod *καί* pertinet ad *τέ* in verbis *οἵ τε ἐπὶ Μιλήτῳ Ἀθηναῖοι.*" Haack. — *Οἰνουσσῶν.* Sunt parvae insulae Chiis parentes, de quibus vid. Herodot. I 165. Nunc vulgo *Ἀγνοῦσαι* et apud Italos *Spalmatori* vocantur. — *Σιδούσσης.* Steph. Byz. auctore Hecataeo *πόλις Ἰωνίας* est, Plinius Hist. N. V 38 falso eam pro insula

Πτελεοῦ, ἃ ἐν τῇ Ἐρυθραίᾳ εἶχον τείχη, [καὶ ἐκ τῆς Λέσβου] ὁρμώμενοι τὸν πρὸς τοὺς Χίους πό- πρὸς ἐκείνους ἀγαγεῖν.
3 λεμον ἀπὸ τῶν νεῶν ἐποιοῦντο· εἶχον δ' ἐπιβάτας τῶν ὁπλιτῶν ἐκ καταλόγου ἀναγκαστούς. καὶ ἔν τε Καρδαμύλῃ ἀποβάντες καὶ ἐν Βολίσκῳ τοὺς

Πτελέου Aug. M. corr. Cass. Cf. Herodian. I p. 355.

τείχη, ἀπῆραν Vat., *καθεῖλον* Valla vertens quos muros in terra habuerunt diruerunt, idemque additur in serie verborum libri D., ad marg. I. Sed hoc ferri non posse manifestum est. Neque *ἀπῆραν* placet; nam et languet et qui habent *τὰς ἐκ Λέσβου ναῦς* cur ex Oenussis solvisse dicantur?

σωι
§ 3. *Βολίσκωι* Vat., reliqui *Βολίσσῳ*. *Βολίσκῳ* hic Th. scripsisse testatur Herodian. I p. 212. II p. 483.

habet. — *Πτελεοῦ.* „Aliud est oppidum Thessaliae, ... aliud longe hoc ad Mimantem et Erythras." Wass. De variis Pteleis vid. adn. V 18, 7. De hoc cf. Forbig. Geogr. ant. II p. 185. — *[καὶ ἐκ τῆς Λέσβου].* Haec verba iure damnavit Class. Lesbus insula multo maior et remotior erat, quam qua pro statione uterentur unde profecti bellum contra Chios gererent. Deinde ex verbis superioribus *ἔχοντες τὰς ἐκ Λέσβου Ἀθηναίων ναῦς* clare cognoscitur Leontem et Diomedontem cum his navibus Lesbum reliquisse. Quomodo autem verba spuria immigraverint, in propatulo est. Nam ex verbis *ἔχοντες τὰς ἐκ Λέσβου Ἀθ. ναῦς* ad *ἀπὸ τῶν νεῶν* adscriptum vel superscriptum est *ἐκ τῆς Λέσβου,* quod cum alieno loco ipsius scriptoris verbis interpositum esset, ne verborum iunctura desideraretur, *καί* particula addita est. — *ἀπὸ τῶν νεῶν,* ita ut ex iis irruptiones facerent eodemque se reciperent. — *εἶχον δὲ ... ἀναγκαστούς.* „*Ἐπιβάται* plerumque ex quarta civium classe sumebantur, quanquam nonnullis temporibus superiorum classium homines sua sponte in iis videntur militasse (vid. adn. ad III 98, 4); tunc vero cives superiorum classium adeo coacti erant eam militiam obire." Arn. Cf. Herm. Antiqu. I § 108, 15 et adn. VI 43. Forsitan conicias *τῶν ὁπλιτῶν τῶν ἐκ κ.* Sed genet. *τῶν ὁπλιτῶν* ab *ἐκ καταλόγου* videtur pendere.

§ 3. *ἔν τε Καρδαμύλῃ ... Ἐν* quaeritur possitne iungi cum *ἀποβάντες*; nam reliquis locis omnibus Th. *ἀποβαίνειν* et *ἀπόβασιν ποιεῖσθαι ἔς τι* dixit. Quare forsitan *ἐν* ad *νικήσαντες* rettuleris. Sed sic oritur difficultas geographica. Nam si ab Atheniensibus Chii et apud Cardamylen et apud Boliscum victi sunt, cum haec de una pugna intellegenda esse non solum ex singulari *μάχῃ,* sed clarius etiam ex verbis *καὶ αὖθις ἄλλῃ ... καὶ τρίτῃ* appareat, locus alter alteri debet proximus fuisse. At Cardamylen (hodie *τὰ Καρδάμυλα* apud Coraem *Ἄτακτ.* III p. 11) promunturium, inter quod et continentem Asiae Oenussae sint, apellat Prokesch. *Denkwürdigk.* II p. 79. De Bolisci situ Steph. Byz. *πόλις Αἰολικὴ ἐπ' ἄκρον Χίου πλησίον* et Anna Comn. VII 8 p. 208 *ἡ δὲ Βο-*

*προσβοηθήσαντας τῶν Χίων μάχῃ νικήσαντες καὶ
πολλοὺς διαφθείραντες ἀνάστατα ἐποίησαν τὰ ταύτῃ
χωρία, καὶ ἐν Φάναις αὖθις ἄλλῃ μάχῃ ἐνίκησαν
καὶ τρίτῃ ἐν Λευκωνίῳ. καὶ μετὰ τοῦτο οἱ μὲν
Χῖοι ἤδη οὐκέτι ἐπεξῇσαν, οἱ δὲ τὴν χώραν καλῶς
κατεσκευασμένην καὶ ἀπαθῆ οὖσαν ἀπὸ τῶν Μη-
δικῶν μέχρι τότε διεπόρθησαν. Χῖοι γὰρ μόνοι
μετὰ Λακεδαιμονίους ὧν ἐγὼ ᾐσθόμην ηὐδαιμό-* 4
νησάν τε ἅμα καὶ ἐσωφρόνησαν, καὶ ὅσῳ ἐπεδίδου

Λευκωνία E. ut Plutarch. Polyaen. et hodie. Cf. adn.
§ 4. *εὐδαιμονήσαντες ἅμα* omnes praeter Vat., cuius scripturam agnoscit Valla vertens beati et iidem modesti exstiterunt. Cf. adn.

λισσὸς πολίχνιον κατὰ τὸ ἀκρωτήριον ταυτησὶ τῆς νήσου. Quod promunturium si est Cardamyle, omnia expedita sunt, nisi quod verba Stephani *Χίου πλησίον* non nimis premenda sunt. At hodie *Volisso* seu *Voliso* pagus exstat ad caurum, ubi ager Arvisius est, situs. Cf. Tournef. It. II p. 78. Cousiner. Maced. I p. 215 sqq. (maxime p. 223). Et ibi satis procul a Cardamyle veterem Boliscum collocavit Kiepert. in tab. Ion. et Aeol. Quamobrem *ἐν* hic cum *ἀποβάντες* videtur iungendum. „Cf. Xen. Hist. Gr. I 3, 22." Krueg. — *Φάναις*. Steph. *Φάναι, ἀκρωτήριον τῆς Χίου*, Strab. p. 955 *ἐν τῷ περίπλῳ δεξιὰν τὴν νῆσον ἔχοντι ἀπὸ τῆς πόλεως (Χίου) πρῶτον μέν ἐστι τὸ Ποσείδιον, εἶτα Φάναι λιμὴν βαθὺς καὶ νεὼς Ἀπόλλωνος, . . . εἶτα Νότιον, ὕφορμος αἰγιαλός.* Add. Liv. XXXVI 43, 11 (ubi cf. interpr.) et XLIV 28, 16. Apud Ptolemaeum V 2, 30 *ἡ Φαναία ἄκρα.* „*Σήμερον ὀνομάζεται ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς νήσου ἑνικῶς ἡ Φάνη, καὶ ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς ναύτας Capo mastico.*" Corais l. d. p. 24. — *Λευκωνίῳ*. In Lydiae ora non recte, etsi dubitanter, urbs Thucydidea collocatur in Paul. Encyclop. „*Τοῦτο μένει βέβαιον, ὅτι τὸ Λευκώνιον τοῦ Θουκυδίδου ἦτο χωρίον τῆς Χίου τὸ σήμερον ὀνομαζόμενον Λευκωνία· τοῦ δὲ Πλουτάρχου* [de Virtut. mulier. t. VII p. 7 sqq. Reisk.] *καὶ τοῦ Πολυαίνου* [VIII 66] *ἡ Λευκωνία, ἀποικία τῶν Χίων, ὄχι ὅμως εἰς τὴν πλησιόχωρον μικρὰν Ἀσίαν, ἀλλ' εἰς τὴν Βοιωτίαν.*" Corais l. d. p. 17. (Attamen de Leuconia bellum gestum esse a Chiis adversus Erythraeos Polyaenus dicit.) — *κατεσκευασμένην*. Cf. adn. VI 91, 7.

§ 4. *ηὐδαιμόνησάν τε ἅμα καὶ ἐσωφρόνησαν*, simul et beati et continentes facti sunt. Cf. III 77, 1. V 10, 3. VI 30, 2. Vulgata *εὐδαιμονήσαντες ἅμα καὶ ἐσωφρ.* significaret cum beati facti essent, simul continentes facti sunt; sed ex felicitate primum ortam esse continentiam et prudentiam Chiorum non est probabile. Ceterum fuerunt adeo qui de rerum novarum studio eos reprehenderent. Vid. Perizon. ad Aeli. XIV 25. — *ὅσῳ . . . ἐπὶ τὸ μεῖζον.* De verbis cf.

ἡ πόλις αὐτοῖς ἐπὶ τὸ μεῖζον, τόσῳ καὶ ἐκοσμοῦντο ἐχυρώτερον. καὶ οὐδ' αὐτὴν τὴν ἀπόστασιν, εἰ τοῦτο δοκοῦσι παρὰ τὸ ἀσφαλέστερον πρᾶξαι, πρότερον ἐτόλμησαν ποιήσασθαι ἢ μετὰ πολλῶν τε κἀγαθῶν ξυμμάχων ἔμελλον ξυγκινδυνεύσειν καὶ τοὺς Ἀθηναίους ᾐσθάνοντο οὐδ' αὐτοὺς ἀντιλέγοντας ἔτι μετὰ τὴν Σικελικὴν ξυμφορὰν ὡς οὐ πάνυ πόνηρα σφῶν βεβαίως τὰ πράγματα εἴη· εἰ δέ τι ἐν τοῖς ἀνθρωπείοις τοῦ βίου παραλόγοις ἐσφάλησαν, μετὰ πολλῶν οἷς ταὐτὰ ἔδοξε, τὰ τῶν Ἀθηναίων ταχὺ [ξυν]αναιρεθήσεσθαι, τὴν ἁμαρτίαν

τοσῷδε Vat., τοσούτῳ E. Cf. sd. I 37, 5.
§ 5. ἐς pro εἰ Vat.
τὸ ἀσφαλέστατον Vat., quod recepit Bekk. At Valla minus tuto, et Krueg. παρὰ τὸ ἀσφαλέστερον idem esse recte monet atque ἧσσον ἀσφαλές.
μεθ' ὧν ἔμελλον Vat. Cf. adn.
ξυγκινδυνεύειν Vat., κινδυνεύσειν vulgo, quare Bekk. ξυγκινδυνεύσειν scripsit. Cf. adn. II 67, 3 et sd. VI 105, 2.
πονηρὰ cum Vat. aliquot codd. Cf. sd. VII 48, 1.
τὰ ante τῶν om. Vat.
ξυναναιρεθήσεσθαι Vat., ξυναιρεθήσεσθαι vulgo. Cf. adn.

adn. VI 60, 2 et I 10, 3, de opulentia Chiorum infra c. 40 et 45. — ἐκοσμοῦντο, adornabant res suas.
§ 5. μετὰ πολλῶν . . . ξυμμάχων. Sunt Peloponnesii et reliqui, qui cum Atheniensibus bellum gerebant. Quod deinde in Vat. sequitur μεθ' ὧν insiticium esse apparet. Nam non solum ad πρότερον adverbii vim temporalem aptius est ἢ . . . ἔμελλον quam ἢ μετὰ . . . ξυμμάχων, sed ex Vat. scriptura etiam Chii dicerentur non prius deficere conati esse quam cum multis et bonis sociis deficerent. Sed cum Chiis defecerant Erythraei et Clazomenii (14, 2), ad quas duas civitates multorum sociorum appellatio vix convenit. — ὡς οὐ. Cf. adn. I 77, 3. — βεβαίως, haud dubie, sine controversia. Cf. IV 126, 4. — εἰ δέ τι. Εἴ τέ τι mavult Krueg. — ἐν τοῖς ἀνθρωπείοις τοῦ βίου παραλόγοις. „Id est ἐν τοῖς πράγμασι τοῖς ἐν τῷ ἀνθρωπείῳ βίῳ παρὰ λόγον καὶ παρ' ἐλπίδα συμβαίνειν εἰωθόσι." Aem. Port. Cf. VII 61, 3 et adn. I 78. — ταὐτά. Hoc pronomen explicatur proximo infinitivo. Cf. Krueg. ad Dion. p. 292. — [ξυν]αναιρεθήσεσθαι. Neque ξυναιρεῖν neque ξυναναιρεῖν h. l. idoneum est. Nam hoc una cum aliis destruere indicat, ut apud Lycurg. 60, omnibusque apud Th. locis, ubi ad verba composita ξύν accedit, una vel simul valet neque usquam simplicem intendendi vim habet; illud autem comprehendere, corripere (II 51, 3), consumere (Soph. Trach. 883. Cass. Dion. XXXVII 13, 2) significat, non delere. De emendatione cf. sd.

ξυνέγνωσαν. εἰργομένοις δ' οὖν αὐτοῖς τῆς θα- 6 λάσσης καὶ κατὰ γῆν πορθουμένοις ἐνεχείρησάν τινες πρὸς Ἀθηναίους ἀγαγεῖν τὴν πόλιν· οὗ αἰσθόμενοι οἱ ἄρχοντες αὐτοὶ μὲν ἡσύχασαν, Ἀστύοχον δὲ ἐξ Ἐρυθρῶν τὸν ναύαρχον μετὰ τεσσάρων νεῶν, αἳ παρῆσαν αὐτῷ, κομίσαντες ἐσκόπουν ὅπως μετριώτατα ἢ ὁμήρων λήψει ἢ ἄλλῳ τῳ τρόπῳ καταπαύσουσι τὴν ἐπιβουλήν. καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἔπρασσον.

Ἀθηναῖοι καὶ Ἀργεῖοι ἐς Μίλητον ἀποβάντες νικῶσι Πελοποννησίους τε καὶ Τισσαφέρνη, καίπερ Μιλησίων καλῶς ἀγωνισαμένων, καὶ Μιλήτου πε-

25. Ἐκ δὲ τῶν Ἀθηνῶν τοῦ αὐτοῦ θέρους 1 τελευτῶντος χίλιοι ὁπλῖται Ἀθηναίων καὶ πεντακόσιοι καὶ χίλιοι Ἀργείων (τοὺς γὰρ πεντακοσίους τῶν Ἀργείων ψιλοὺς ὄντας ὥπλισαν οἱ Ἀθηναῖοι) καὶ χίλιοι τῶν ξυμμάχων ναυσὶ δυοῖν δεούσαις πεντήκοντα, ὧν ἦσαν καὶ ὁπλιταγωγοί, Φρυνίχου καὶ Ὀνομακλέους καὶ Σκιρωνίδου στρατηγούντων κατέπλευσαν ἐς Σάμον, καὶ διαβάντες ἐς Μίλητον

§ 6. γοῦν Vat., οὖν reliqui. „Quidni δ' οὖν?" Bekk. Cf. adn. VII 82, 1.
τοὺς Ἀθηναίους Vat.
οὓς pro οὗ codd. Cf. adn.
Cap. 25. § 1. Κιρωνίδου Vat. et rursus sine σ 54, 3, ubi alii nonnulli assentiuntur. Cf. tamen Pseudo-Dem. LVIII 17.

2, 4. 16, 2. — τὴν ἁμαρτίαν ξυνέγνωσαν. Insolenter haec dicta sunt, in quorum explanatione valde haesit Steph. in Thes. v. ξυγγιγν. Bene Haas.: hunc iudicii errorem communiter commiserunt. De verbo cf. adn. II 60, 4, de ξυγγιγνώσκειν μετά τινος adn. II 67, 3, de re VIII 2, 2.

§ 6. εἰργομένοις ... αὐτοῖς. De dativis cf. adn. IV 56, 1, de εἰργ. τῆς θαλ. adn. I 141, 4. — οὗ αἰσθόμενοι. Ad οὓς, quod in codd. est, neque ἐγχειροῦντας πρὸς Ἀθ. ἀγαγεῖν τὴν πόλιν audiri potest neque οὓς cum Krueg. pro ὧν τὰ ἔργα accipi. Minus quam quod rescripsimus tradito οὓς simile est ὧν a Bloomf. propositum. — ἐξ Ἐρυθρῶν. Non narratum est eum Chio (23, 5) huc cum quattuor navibus se contulisse. Procul dubio ibi Atheniensibus se opposuit, cum ex praesidiis in Erythraea sitis bellum contra Chios gerere coepissent (24, 2).

Cap. 25. § 1. καὶ πεντακόσιοι. Refer ad ea, quae sequuntur de Argivis. — τῶν ξυμμάχων. Hi cum distinguantur ab Argivis, debent esse veteres et ὑπήκοοι Atheniensium socii. — ὧν ἦσαν καὶ ὁπλιταγωγοί. Harum numerum eruere conatur Herbst. de redit. Alcib. p. 52. — Ὀνομακλέους. Hic postea unus ex triginta tyrannis videri potest. Cf. Xen. Hist. Gr. II 3, 2 et ibi Schneid. Repugnant tamen ab Anon. Vit.

2 ἐστρατοπεδεύσαντο. Μιλήσιοι δὲ ἐξελθόντες αὐτοί ριτειχισμὸν
τε, ὀκτακόσιοι ὁπλῖται, καὶ οἱ μετὰ Χαλκιδέως παρασκευά-
ἐλθόντες Πελοποννήσιοι καὶ Τισσαφέρνους τι [ξε- ζονται.
νικὸν] ἐπικουρικὸν καὶ αὐτὸς Τισσαφέρνης παρὼν
καὶ ἡ ἵππος αὐτοῦ ξυνέβαλον τοῖς Ἀθηναίοις καὶ
3 τοῖς ξυμμάχοις. καὶ οἱ μὲν Ἀργεῖοι τῷ σφετέρῳ
αὐτῶν κέρᾳ προεξάξαντες καὶ καταφρονήσαντες,
ὡς ἐπὶ Ἴωνάς τε καὶ οὐ δεξομένους ἀτακτότερον
χωροῦντες, νικῶνται ὑπὸ τῶν Μιλησίων καὶ δια-
φθείρονται αὐτῶν ὀλίγῳ ἐλάσσους τριακοσίων ἀν-
4 δρῶν· Ἀθηναῖοι δὲ τούς τε Πελοποννησίους πρώ-
τους νικήσαντες καὶ τοὺς βαρβάρους καὶ τὸν ἄλ-
λον ὄχλον ὠσάμενοι, τοῖς Μιλησίοις οὐ ξυμμίξαν-
τες, ἀλλ' ὑποχωρησάντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς τῶν
Ἀργείων τροπῆς ἐς τὴν πόλιν, ὡς ἑώρων τὸ ἄλλο

§ 2. Alterum τοῖς om. omnes praeter Vat. Utrumque in talibus Thucydideum est.

ά

§ 3. προεξαΐξαντες Vat. προεξάρξαντες Laur. Mosqu. K. m. Ar. Chr. Dan., quod apud Thuc. codicum fere omnium consensu reponendum esse perperam scribit Lob. ad Phryn. p. 287, προεξάξαντες vulgo. Cf. adn.

Thuc. § 2 narrata. — ἐστρατοπεδεύσαντο. Ἐς αὐτήν ex superioribus ἐς Μίλητον audiri iubet Bloomf. hanc raram στρατοπεδεύεσθαι verbi syntaxin etiam Xen. Hist. Gr. VI 5, 17 inveniri docens. Potuit ipsius Thucydidis exemplum V 84, 3 afferre, ubi vid. adn. Hic tamen tali additamento opus non est.

§ 2. οἱ μετὰ Χαλκιδέως . . . Πελοποννήσιοι. Vid. 17, 1. Ubi cum nautas Peloponnesiorum Chii relictos esse legerimus, milites classiarii hic significantur. [ξενικόν]. Cf. adn. IV 52, 2. III 109, 2.

§ 3. προεξάξαντες, cum prorupissent. „Προεξάσσειν verbo in simili loco Herodotus usus IX 62 προεξαΐσσοντες κατ' ἕνα [καὶ δέκα, καὶ πλεῦνές τε καὶ ἐλάσσονες συστρεφόμενοι, quae verba propter Goelleri dubitationes a Westerm. et Bloomf. refutatas addenda sunt] ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας.“ Dind. — καταφρονήσαντες. Aor. incohativus. Cf. Krueg. Gr. § 53, 5 adn. 2. Καταφρονεῖν verbi sine complemento positi exemplum II 11, 4. IV 34, 1 habes. — ὡς ἐπὶ Ἴωνας. Iones ut molles et effeminatos contemnebant Dores. Vid. V 9, 1. VI 77, 1. VII 5, 4.

§ 4. οὐ ξυμμίξαντες, ἀλλ' ὑποχωρησάντων. Cf. Krueg. Gr. § 56, 14 adn. 2. — ὡς ἑώρων, scil. οἱ Μιλήσιοι, ad ὑποχωρησάντων αὐτῶν (τῶν Μιλησίων) pertinet. — τὸ ἄλλο, reliquam aciem, reliquos. Cf. adn. I

σφῶν ἡσσώμενον, πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν τῶν Μι-
λησίων κρατοῦντες ἤδη τὰ ὅπλα τίθενται. καὶ
ξυνέβη ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ τοὺς Ἴωνας ἀμφοτέρω- 5
θεν τῶν Δωριῶν κρατῆσαι· τούς τε γὰρ κατὰ
σφᾶς Πελοποννησίους οἱ Ἀθηναῖοι ἐνίκων καὶ
τοὺς Ἀργείους οἱ Μιλήσιοι. στήσαντες δὲ τροπαῖον
τὸν περιτειχισμὸν ἰσθμώδους ὄντος τοῦ χωρίου
οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο, νομίζοντες, εἰ προσ-
αγάγοιντο Μίλητον, ῥᾳδίως ἂν σφίσι καὶ τἆλλα
προσχωρῆσαι.

Πελοποννησίων δὲ καὶ Σικελιωτῶν ναυτικὸν Θηραμένους ἡγουμένου ἐς τὸν Ἰασικὸν κόλπον πλεῦσαν ὑπ' Ἀλκιβιάδου ἀφικομένου ἐνάγεται Μιλήτῳ βοηθεῖν.

26. Ἐν τούτῳ δὲ περὶ δείλην ἤδη ὀψίαν ἀγ- 1
γέλλεται αὐτοῖς τὰς ἀπὸ Σικελίας καὶ Πελοπον-
νήσου πέντε καὶ πεντήκοντα ναῦς ὅσον οὐ παρ-
εῖναι. τῶν τε γὰρ Σικελιωτῶν, Ἑρμοκράτους τοῦ
Συρακοσίου μάλιστα ἐνάγοντος ξυνεπιλαβέσθαι καὶ
τῆς ὑπολοίπου Ἀθηναίων καταλύσεως, εἴκοσι νῆες
Συρακοσίων ἦλθον καὶ Σελινούντιαι δύο, αἵ τε
ἐκ Πελοποννήσου ἃς παρεσκευάζοντο ἑτοῖμαι ἤδη

§ 5. *ἀμφοτέρων* omnes praeter Vat., cuius scripturam confirmat Valla utrimque vertens.
προσχωρήσειν omnes praeter m. Cf. IV 69, 1 et Stahl. Quaest. gramm. p. 10.
Cap. **26.** § 1. *ἀπὸ Πελοποννήσου καὶ Σικελίας* omnes praeter Vat. Utrumque recte se habet.
καὶ τῆς ὑπολοίπου Vat., ut ad cladem a Siciliensibus prius Atheniensibus allatam simul respiciatur; reliqui *καὶ* om.
Σελινούντιοι Vat.
ἕτοιμοι cum aliquot aliis Vat., quod quanquam ferri potest (cf. adn. IV 21, 2), in Vat. tamen pari errori atque *Σελινούντιοι* et infra *ξυναμφότεροι* debetur.

48, 3. V 23, 4. — **πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν** iunge cum *τίθενται*, ut *τίθεσθαι τὰ ὅπλα ἐς τόπον* legimus II 2, 4, ubi cf. adn.

§ 5. **ἰσθμώδους ... τοῦ χωρίου.** Cur haec addita sint, de eo vid. adn. I 26, 5.

Cap. **26.** § 1. **τὰς ἀπὸ ... ναῦς.** Articulus explicatur proxima enuntiatione. Cf. adn. III 3, 4. — **ὅσον οὐ,** tantum non. Cf. adn. I 36, 1. — **ξυνεπιλαβέσθαι ... καταλύσεως.** Cf. adn. VI 70, 1. — **εἴκοσι.** *Τριάκοντα καὶ πέντε* Diod. XIII 34, 4. 63, 1, sed Thucydideum tuetur Xen. Hist. Gr. I 2, 8. Cf. Krueg. ad Dion. p. 278. — **αἵ τε ἐκ Πελοποννήσου.** Eas igitur XXXIII oportet fuisse. Sed ratione ex iis quae antea narrata sunt subducta non plus XXVIII numerantur. Nam ex XXXIX navibus (c. 7) cum XXI abissent (8, 4. 10, 2) et XX red-

*οὖσαι**· καὶ Θηριμένει τῷ Λακεδαιμονίῳ ξυναμφότεραι ὡς Ἀστύοχον τὸν ναύαρχον προσταχθεῖσαι κομίσαι, κατέπλευσαν ἐς Λέρον πρῶτον τὴν*
2 *πρὸ Μιλήτου νῆσον. ἔπειτα ἐκεῖθεν αἰσθόμενοι*

Θηραμένει codd. „Hunc Therimenem vocat It. [et Pal.] VIII 29, 2. 31, 1. 38, 1. 43, 3. 52, 1 consentiente 38, 1 Aug.“ Bekk. Sic 29, 2 Cass. Aug. Lugd. Gr. iidemque saepius, 31, 1 etiam D. Ita discernitur a Theramene Atheniensi. Cf. *Θηρικλῆς, Θηρίμαχος.*
ξυναμφότεροι Vat. m. At vid. VII 70, 4.
Λέρον Vat., reliquorum aliquot *Ἐλεὸν* vel *Ἔλεον*. Cf. adn.

issent (10, 3. 20, 1), XXXVIII exstiterunt, ex quibus cum primum quattuor (23, 1), deinde sex (23, 5) iam antehac Chium venissent, XXVIII Cenchreae remanebant. Desunt igitur ad XXXIII navium numerum quinque. Cum autem summam omnium navium, quae est LV, 29, 2 confirmet, Syracusanarum autem et Selinuntiarum numerum Xen. l. l., in his numeris erratum esse nequit. Itaque restat, ut post *οὖσαι* omissas esse statuamus alias Peloponnesiorum naves quinque. Atque facile ibi scriptum fuisse potest *καὶ ἄλλαι πέντε* vel, si ipsos Lacedaemonios quinque naves addidisse volumus, ut decem, quemadmodum primum statuerunt (6, 5), naves miserint (cf. 6, 5. 11, 3. 12, 3), *καὶ αὐτῶν Λακεδαιμονίων πέντε.* — *Θηριμένει.* Hic nauarchus non fuit. Cf. 29, 2. adn. III 26, 1. — *Λέρον.* Huic scripturae obstare videtur, quod Lerus apud Icarum et Patmum sita non apte *ἡ πρὸ Μιλήτου νῆσος* vocetur. Vulgo Eleos hic nominatur, de qua insula nihil alibi se legere meminisse adnotat Wass. Esse tamen praeter Laden ignobiles aliquot insulas prope Miletum testantur Paus. I 35, 5 et Plin. H. N. V 31. Add. Arrian. Anab. I 20, 5. Sed „ad defendendam Bekkeri scripturam primum urgeamus proximi capitis initium [quanquam, cum Lerum Peloponnesii Miletum tendentes praetervehi deberent, inde, etiamsi non appulissent, Atheniensibus nuntius afferri potuit]; deinde Lerum ostio sinus Iasici [§ 2] propinquam esse; porro, cum Athenienses apud Laden [24, 1] ad ostium portus essent, Peloponnesios non potuisse ad ullam parvarum insularum Ladae vicinarum accedere, quin a tota classe Atheniensium conspicerentur, et tamen verbis *ὡς ἀπὸ τῆς Λέρου ἐπύθετο* indicari eos Atheniensibus non conspicuos factos esse, sed hos solum de iis nuntium accepisse. Denique Herodotus V 125 narrat Lerum satis prope Miletum iacere, ut Milesiis et refugium praebeat et locum, unde facile in patriam revertantur. Itaque verba *ἡ πρὸ Μιλήτου νῆσος* laxius accipienda sunt.“ Arn. Qui insulam in ipso itinere Miletum navigantium sitam [et aliquando a colonis Milesiis occupatam] classi ei, quae ex Peloponneso per mare Aegaeum vecta in conspectum loci, quem peteret, venisset, iure ante eum sitam, etiamsi intervallum amplius 30 mil. interiectum esset, videri potuisse addit. Ad Leri nomen corrumpendum certe propensos fuisse librarios etiam ex sd. 27, 1 apparet. Ceterum de Lero cf. Strab. p. 488. 635. Plin. IV 12. V 31 et ex recentioribus maxime Ross. It. insul. Graec. II p. 116 sqq.

ἐπὶ Μιλήτῳ ὄντας Ἀθηναίους ἐς τὸν Ἰασικὸν κόλπον πρότερον πλεύσαντες ἐβούλοντο εἰδέναι τὰ περὶ τῆς Μιλήτου. ἐλθόντος δὲ Ἀλκιβιάδου ἵππῳ 3
ἐς Τειχιοῦσσαν τῆς Μιλησίας, οἷπερ τοῦ κόλπου πλεύσαντες ηὐλίσαντο, πυνθάνονται τὰ περὶ τῆς μάχης (παρῆν γὰρ ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ ξυνεμάχετο τοῖς Μιλησίοις καὶ Τισσαφέρνει), καὶ αὐτοῖς παρῄνει, εἰ μὴ βούλονται τά τε ἐν Ἰωνίᾳ καὶ τὰ ξύμπαντα πράγματα διολέσαι, ὡς τάχιστα βοηθεῖν Μιλήτῳ καὶ μὴ περιιδεῖν ἀποτειχισθεῖσαν.

Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, Φρυνίχου ἀνδρὸς ξυνετοῦ κελεύσαντος, ἀπὸ τῆς Μιλήτου ἀποχωροῦσι, καὶ οἱ Ἀργεῖοι αὐτίκα ἐπ' οἶκον ἀποπλέουσιν.

27. Καὶ οἱ μὲν ἅμα τῇ ἕῳ ἔμελλον βοηθήσειν· 1
Φρύνιχος δὲ ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγός, ὡς ἀπὸ τῆς Λέρου ἐπύθετο τὰ τῶν νεῶν σαφῶς, βουλομένων τῶν ξυναρχόντων ὑπομείναντας διαναυμαχεῖν, οὐκ ἔφη οὔτ' αὐτὸς ποιήσειν τοῦτο οὔτ' ἐκείνοις οὐδ' ἄλλῳ οὐδενὶ ἐς δύναμιν ἐπιτρέψειν.
ὅπου γὰρ [ἔξεστιν] ἐν ὑστέρῳ, σαφῶς εἰδότας πρὸς 2
ὁπόσας τε ναῦς πολεμίας καὶ ὅσαις πρὸς αὐτὰς

§ 2. Ἀσιακὸν Vat.
§ 3. οὗ ὑπὲρ pro οἷπερ Vat.

Cap. 27. § 1. Λέρου Vat. Mosqu. Ar. Chr., vulgo Δέρου. οὔτ' ἄλλῳ codd. Emend. Bekk. Cf. sd. 21.

§ 2. **Ἰασικὸν κόλπον.** Iasium sinum vocans Plinius V 31, 112 finem Ioniae ponit. Cf. de eo Forbig. Geogr. ant. II p. 209. De Iaso urbe cf. 28, 2. — **τὰ περὶ τ. Μ.** Cf. adn. 14, 2.
§ 3. **Τειχιοῦσσαν.** Τειχιοῦς appellatur ab Athen. p. 351 a. „Τειχιοῦντα et Τειχιοῦσσαν eandem esse ostendit ... Casaub. ad Athen. VII 20.“ Duk.... **παρῆν**, affuerat. Cf. Krueg. Gr. § 53, 2 adn. 8. — **καὶ ... παρῄνει.** Haec proxime praegressis non sunt adnectenda. Nam παρῆν ... Τισσαφέρνει causam continentia, cur ex Alcibiade comperire pugnae eventum potuerint, sententiam interiectam efficiunt, ut vidit Valla, et cohaerent inter se haec: ἐλθόντος δὲ Ἀλκιβιάδου πυνθάνονται τὰ π. τ. μ. καὶ παρῄνει αὐτοῖς. — **περιιδεῖν ἀποτειχισθεῖσαν.** Cf. adn. II 18, 5.
Cap. 27. § 1. **ὑπομείναντας.** Herw. in Stud. Thuc. p. 104 ὑπομείναντες mavult, quod quanquam scribi potuit (cf. 104, 4. adn. V 41, 2), tamen necessarium non est. Cf. IV 30, 2. — **ἐς δύναμιν.** Cf. Krueg. Gr. § 68, 21 adn. 8.
§ 2. **ὅπου γάρ** cet. Ὅπου causale ut VIII 96, 2. Omnia verba in vulgata ita iungenda esse, ut ἀγωνίσασθαι bis intellectum et ad ἔξεστιν et ad ἔσται spectet, putat Portus. Sed „in Porti ratione non intellegitur, quid verba καθ' ἡσυχίαν παρασκευασαμένοις [ab Abr. una cum

ταῖς σφετέραις, ἱκανῶς καὶ καθ' ἡσυχίαν παρασκευασαμένους ἔσται ἀγωνίσασθαι ὁπότε βούλονται, οὐδέποτε τῷ αἰσχρῷ [ὀνείδει] εἴξας ἀλόγως
3 διακινδυνεύσειν. οὐ γὰρ αἰσχρὸν εἶναι Ἀθηναίους ναυτικῷ μετὰ καιροῦ ὑποχωρῆσαι, ἀλλὰ καὶ μετὰ

§ 2. *παρεσκευασμένοις* Vat. Cl. Ven., *παρασκευασμένοις* Gr., *παρασκευασαμένοις* reliqui. Cf. adn.
ἐξέσται pro *ἔσται* Vat. ex interpr. Cf. adn.
ὅποι τε βούλονται Vat., reliqui om. Cf. adn.
ὀλίγωι pro *ἀλόγως* Vat.

ἱκανῶς καί invita collocatione ad *ἔξεστιν ἐν ὑστέρῳ* relata] sibi velint (ubi cognovissent, ... quo suarum ... *per otium* instructarum numero adversus eas certandum esset)." Heilm., qui expungendum esse *ἔσται* coniecit, quo deleto ad *πρὸς ὁπόσας ... σφετέραις* ex *ἀγωνίσασθαι* audiretur *ἀγωνιστέον* [vel potius *ἀγωνιοῦνται*]. Itaque Bekker et Bloomf. *ἔσται* uncis incluserunt. „Heilmanni emendatio probari posse non videtur; nam quo pacto iunxeris *ἔξεστιν ... εἰδότας ... παρασκευασαμένοις ἀγωνίσασθαι*?" Bred. „Malim *παρασκευασαμένους* (vel *παρεσκευασμένους*) *ἀγωνίσασθαι* sine *ἔσται*, nisi potius delendum *ἔξεστιν*." Dobr. Arnoldus denique incertum reliquit, utrum scriptor, *ἔξεστιν* antecessisse oblitus, *ἔσται* praeter necessitatem addidisset an *ἀγωνίσασθαι* bis cogitandum esset. Primum apparet *ἔσται* pro *ἐξέσται* vix interpreti tribui posse et non solum propter *ἐν ὑστέρῳ*, sed etiam propter *διακινδυνεύσειν*, quod eiusdem temporis est, futurum *ἔσται* servandum et *ἔξεστι* delendum esse. Deinde *παρεσκευασμένοις* ut ad *ἱκανῶς* aptum est, ita ad *καθ' ἡσυχίαν* parum convenit. Nam dici aliquis potest cum bona pace bellum paravisse, sed ad bellum cum bona pace paratus esse (*ungestört gerüstet sein*) vix commode dicitur. Tum lenissima mutatione *παρασκευασαμένους* scribendum esse putamus; nam eius quam hic statuunt varietatis exempla non novimus. De verbis denique *ὅποι τε βούλονται*, quae solus Vat. habet, consentimus quidem cum Classeno ea non posse reici (qua enim de causa ea adscripta esse iudicemus?), sed, licet revera *ὅποι βούλονται* significet quo se convertere velint, sententia potius ubi pugnare velint postulat, et rarior quem hic Class. admittit *τέ* particulae usus, de quo cf. Kuehn. Gr. max. § 519, 2, apud Th. quidem nusquam quantum scimus invenitur. Itaque *ὁπότε βούλονται* restituimus idque ad *ἀγωνίσασθαι* pertinere volumus. — *τῷ αἰσχρῷ*. Omisso *ὀνείδει*, quod del. Krueg., aptius et pressius Phrynichus loquitur. Nam se nunquam dicit rei (i. e. recedendi) turpitudinem devitantem praeter rationem periclitaturum esse; recedere enim non esse turpe ubi opportunum sit —, de cuius sententiae subtilitate addito *ὀνείδει* detrahitur. Et recte Class. monet usitatum esse Thucydidi *τὸ αἰσχρόν* (§ 3. II 42, 4. V 105, 3. III 3. VI 11, 6), *ὄνειδος* autem praeter hunc locum apud eum non inveniri.

§ 3. *μετὰ καιροῦ*. Cf. adn. VI 85, 1. — *ἀλλὰ καί*. Cf. adn.

ὁτονοῦν τρόπον αἴσχιον ξυμβήσεσθαι ἣν ἡσσηθῶσι· καὶ τὴν πόλιν οὐ μόνον τῷ αἰσχρῷ, ἀλλὰ κἂν τῷ μεγίστῳ κινδύνῳ περιπίπτειν· ᾗ μόλις ἐπὶ ταῖς γεγενημέναις ξυμφοραῖς ἐνδέχεσθαι μετὰ βεβαίου παρασκευῆς καθ' ἑκουσίαν, ἢ πάνυ γε ἀνάγκῃ, προτέρᾳ ποι ἐπιχειρεῖν, ⟨ᾗ⟩ που δὴ μὴ βιαζομένῃ

§ 3. ἡττασθῶσι Vat.
ἀλλὰ καὶ . . . περιπίπτειν codd., nisi quod παραπίπτειν Chr. Sed res futuri temporis est pariter atque ξυμβήσεσθαι. Cf. Stahl. Quaest. gramm. p. 6.
μόγις codd. longe plurimi. Cf. ad. VII 40, 3.
καθ' ἑκουσίαν om. C. F. Gr. Laur. E., qua omissione probata Dobr. deinde καὶ πάνυ γε legi vult. Sed καθ' ἑκ. temere orta esse quis crediderit! Cf. igitur adn.
ἀνάγκῃ om. Vat.
που Vat., πῃ corr. Cass., πη Cl. Ven., ποι om. M. Significatur, quo impetus dirigatur.
ποῦ δεῖ Ven. marg. Cl., ineptum propter transitum in orationem rectam, πῶς δὴ D., σπουδῇ T., σπουδη B. C. F. ποῦ δὴ reliqui. Cf. adn.

I 90, 2. — ἀλλὰ καὶ . . . ἡσσηθῶσι. Ordo verborum hic est: ἀλλὰ καὶ αἴσχιον ξυμβήσεσθαι (sed id potius turpiter eventurum), ἣν μετὰ ὁτονοῦν τρόπον ἡσσηθῶσι. Αἴσχιον utrum adverbium hic sit an adiectivum, dubitari posse apparet ex adn. V 92. Sed ad αἰσχρὸν εἶναι magis adiectivum convenit. De comparativo cf. adn. II 40, 1. Μετά insolentius positum (cum alibi in talibus τρόπον, τρόπῳ, ἐκ τρόπου dicatur) concinnitati originem videtur debere. — ᾗ μόλις . . . ἐπιχειρεῖν. Latine dixeris: cui propter clades (in Sicilia) acceptas vix licere cum firmo apparatu sua sponte aut (si tali apparatu careat) magna admodum necessitate coactae priori aliquos (propr. alicubi) aggredi. De ἐνδέχεσθαι cum dativo et infinitivo, non, ut alibi apud Thuc., cum accus. et infinit. iuncto cf. Xen. Hier. 4, 9. Pseudo-Demosth. XXVI 4; de ἢ pro εἰ δὲ μή posito adn. V 63, 3. De καθ' ἑκουσίαν verbis vid. Lob. ad Phryn. p. 4. — ⟨ᾗ⟩ που δὴ . . . ἰέναι. Vulgatum ποῦ δή si germanum esset, interrogationis signo post ἰέναι posito sic interpretandum esset: qua igitur ratione non coactae licere (ἐνδέχεσθαι enim ex superioribus repetendum) pericula sua sponte suscipere? Sed licet ποῦ interdum idem quod πῶς valeat (cf. Herod. II 11. Soph. Ai. 1100), quanquam eius rei ex ipso Th. exempla non sunt allata, tamen Atticorum scriptorum consuetudine non comprobatur infinitivus in interrogatione obliqua positus (afferuntur Polyb. IX 43, 3. Plut. Caes. 64. Aristid. I p. 278), qualem hic subaudiri necesse est. Cf. Kuehn. Gr. max. § 474 adn. 1. Itaque Lindavium secuti ᾗ addidimus, quo eadem orationis conformatio efficitur, quam habuimus I 142, 3. VI 37, 2, ubi cf. adn. Male Madv. in Adv. crit. I p. 333 οὐ δή, nec vero, cuius sic positi exempla desideramus. — μὴ βιαζομένῃ γε. Si addita velis καὶ

4 γε πρὸς αὐθαιρέτους κινδύνους ἰέναι. ὡς τάχιστα
δὲ ἐκέλευε τούς τε τραυματίας ἀναλαβόντας καὶ
τὸν πεζὸν καὶ τῶν σκευῶν ὅσα ἦλθον ἔχοντες, ἃ
δ' ἐκ τῆς πολεμίας εἰλήφασι καταλιπόντας, ὅπως
κοῦφαι ὦσιν αἱ νῆες, ἀποπλεῖν ἐς Σάμον, κἀκεῖ-
θεν ἤδη ξυναγαγόντας πάσας τὰς ναῦς τοὺς ἐπί-
5 πλους, ἥν που καιρὸς ᾖ, ποιεῖσθαι. ὡς δὲ ἔπεισε,
καὶ ἔδρασε ταῦτα· καὶ ἔδοξεν οὐκ ἐν τῷ αὐτίκα
μᾶλλον ἢ ὕστερον οὐκ ἐς τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ
6 ἐς ὅσα ἄλλα Φρύνιχος κατέστη οὐκ ἀξύνετος εἶναι.
καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἀφ' ἑσπέρας εὐθὺς τούτῳ
τῷ τρόπῳ ἀτελεῖ τῇ νίκῃ ἀπὸ τῆς Μιλήτου ἀν-
έστησαν, καὶ οἱ Ἀργεῖοι κατὰ τάχος καὶ πρὸς ὀρ-
γὴν τῆς ξυμφορᾶς ἀπέπλευσαν ἐκ τῆς Σάμου ἐπ'
οἴκου.

§ 4. εἴη pro ᾖ omnes praeter Vat. Cf. adn. VII 48, 3.

ἄνευ βεβαίου παρασκευῆς, vide adn. II 35, 2.

§ 4. *κοῦφαι*, expeditae. Cf. VI 37, 1.

§ 5. *καὶ ἔδρασε ταῦτα*, etiam peregit haec, utpote summam rerum ipse administrans. De *καί* vide adn. II 93, 4. Verum esse nequit *ἔδρασαν*, quod U. de Wilam.-Moellendorff in Herm. XII p. 336 coniecit; nam sic *καί* inutile esset, ut recte animadvertit Class. afferens similes locos II 93, 4. IV 8, 9. VII 60, 2. VIII 1, 4. 8, 4. Herod. I 79. VII 128, quibus apparet in talibus subiectum apodosis repeti ex protasi. — *οὐκ ἐν τῷ αὐτίκα μᾶλλον ἢ ὕστερον* pro interpretatione insequentium *οὐκ ἐς τοῦτο . . . κατέστη* idem l. l. habet, deceptus procul dubio commate, quod antehac post *ὕστερον* poni solebat. Sed ne sic quidem idem bis dicitur. Nam priora verba significant, quo tempore id iudicium factum sit, posteriora, ad quas res pertinuerit. Deleto autem commate haec evadit sententia: multo magis quam hoc statim tempore postea Phrynichus non solum in hac re, sed etiam in omnibus aliis, quas suscepit, visus est haud imprudens esse. De *ἐς* cf. adn. V 75, 3, de *οὐ μᾶλλον ἢ* V 8, 3. VIII 48, 5. Hinc perspicitur frustra Krueg. *οὐδ' ἐς* pro *οὐκ ἐς* coniecisse. — *κατέστη*. Cf. 70, 1.

§ 6. *ἀφ' ἑσπέρας*. Cf. adn. VII 29, 2. — *ἀτελεῖ τῇ νίκῃ*, nondum consummata victoria, quam 25, 4 reportaverant. Cum dat. recte Krueg. confert V 13, 1 *ἥσσῃ ἀπεληλυθότων*. Itaque non opus est *ἐπ' ἀτελεῖ τῇ νίκῃ* conicere. — *πρὸς ὀργήν*. Cf. adn. III 43, 5. „Genetivi alibi ad *πρὸς ὀργήν* additi non memini." Krueg. Sed cf. Plat. Legg. 935a *ἐμπιπλὰς ὀργὴν κακῶν ἑστιαμάτων*. Irati erant de clade 25, 3 accepta, quam ulcisci non possent.

ἔπειτα οἱ Πελοποννήσιοι Ἴασον λαβόντες καὶ Ἀμόργην ζωγρήσαντες τοῦτόν τε καὶ τὸ πόλισμα Τισσαφέρνει παραδιδόασι. Πεδάριτος καὶ Φίλιππος.

28. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἅμα τῇ ἕῳ ἐκ τῆς 1 Τειχιούσσης ἄραντες ἐπικατάγονται, καὶ μείναντες ἡμέραν μίαν τῇ ὑστεραίᾳ καὶ τὰς Χίας ναῦς προσλαβόντες τὰς μετὰ Χαλκιδέως τὸ πρῶτον ξυγκαταδιωχθείσας ἐβούλοντο πλεῦσαι ἐπὶ τὰ σκεύη, ἃ ἐξείλοντο, ἐς Τειχιοῦσσαν πάλιν. καὶ ὡς ἦλθον, 2 Τισσαφέρνης τῷ πεζῷ παρελθὼν πείθει αὐτοὺς ἐπὶ Ἴασον, ἐν ᾗ Ἀμόργης πολέμιος ὢν κατεῖχε, πλεῦσαι. καὶ προσβαλόντες τῇ Ἰάσῳ αἰφνίδιοι καὶ οὐ προσδεχομένων ἀλλ' ἢ Ἀττικὰς τὰς ναῦς εἶναι αἱροῦσι· καὶ μάλιστα ἐν τῷ ἔργῳ οἱ Συρακόσιοι ἐπῃνέθησαν. καὶ τόν τε Ἀμόργην ζῶντα λαβόντες [Πισσούθνου 3 νόθον υἱόν, ἀφεστῶτα δὲ βασιλέως] παραδιδόασιν οἱ Πελοποννήσιοι Τισσαφέρνει ἀπαγαγεῖν, εἰ βούλεται, βασιλεῖ, ὥσπερ αὐτῷ προσέταξε, καὶ τὴν Ἴασον διεπόρθησαν καὶ χρήματα πάνυ πολλὰ ἡ στρατιὰ ἔλαβε· παλαιόπλουτον γὰρ ἦν τὸ χωρίον. τούς τ'

Cap. 28. § 2. τὰς om. omnes praeter Vat. Sed significantur eae naves, quas Iasi incolae conspiciebant.

Cap. 28. § 1. ἐπικατάγονται, postea (i. e. post Atheniensium discessum) appellunt (ad Miletum). Cf. adn. III 49, 4. — τὰς μετὰ Χαλκιδέως...ξυγκαταδιωχθείσας. Viginti Chiorum naves et simul cum iis Chalcideum eiusque naves Peloponnesias, quas Chiis nautis compleverat, Strombichides et Thrasycles 17, 3 persecuti sunt. Itaque ξυγκαταδιώκειν μετά τινος hic pariter dictum est atque ξυγκινδυνεύειν μετά τινος 24, 5, ubi cf. ad. — τὰ σκεύη, ἃ ἐξείλοντο, impedimenta, quae exposuerant. Ἐξαιρεῖσθαι est vox sollemnis de hac re. Cf. VIII 90, 5. Herodot. IV 196. Xen. Anab. V 1, 16. „Τὰ σκεύη sunt impedimenta vel utensilia, quae, ne naves nimis gravarentur, ante proelium deponebantur. Vid. 27, 4.“ Haack. „Velut mali, vela, armamenta. Cf. Xen. Hist. Gr. I 1, 13. VI 2, 27.‘ Arn. Recentioribus temporibus demi modo armamenta ante pugnas navales solebant. Vid. Drak. ad Liv. XXI 49, 11. — ἐς Τειχιοῦσσαν πάλιν cum πλεῦσαι iunge.

§ 2. Ἴασον. De hac urbe inter Miletum et Halicarnassum in recessu sinus Iasici sita cf. Polyb. XVI 12, 1. Forbig. Geogr. ant. II p. 212. — Ἀμόργης. Cf. 5, 5. — κατεῖχε. Port.: se continebat. Vid. adn. IV 32, 2 et VIII 100, 2. — ἀλλ' ἤ. Cf. adn. III 71, 1.

§ 3. Seclusa recte del. Herw. Nam licet Th. hic ea repetere voluerit, quae iam 5, 5 indicaverat, tamen § 2 haec addenda erant, ubi primum in hac parte Amorges commemoratur. — παλαιόπλουτον . . . χωρίον.

ἐπικούρους τους περὶ τὸν Ἀμόργην παρὰ σφᾶς αὐτοὺς κομίσαντες καὶ οὐκ ἀδικήσαντες ξυνέταξαν, ὅτι ἦσαν οἱ πλεῖστοι ἐκ Πελοποννήσου· τό τε πόλισμα Τισσαφέρνει παραδόντες καὶ τὰ ἀνδράποδα πάντα, καὶ δοῦλα καὶ ἐλεύθερα, ὧν καθ' ἕκαστον στατῆρα δαρεικὸν παρ' αὐτοῦ ξυνέβησαν λαβεῖν, ἔπειτα ἀνεχώρησαν ἐς τὴν Μίλητον. καὶ Πεδάριτόν τε τὸν Λέοντος ἐς τὴν Χίον ἄρχοντα Λακεδαιμονίων πεμψάντων ἀποστέλλουσι πεζῇ μέχρι Ἐρυθρῶν ἔχοντα τὸ παρὰ Ἀμόργου ἐπικουρικόν, καὶ ἐς τὴν Μίλητον αὐτοὶ Φίλιππον καθιστᾶσι. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

1 29. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος, ἐπειδὴ τὴν Ἴασον κατεστήσατο ὁ Τισσαφέρνης [ἐς] φυλακήν, πόσην τροφὴν Τισσαφέρνης τοῖς Πελοπον-

§ 4. Ἀμόργην τὸν Πισσούθνου Vat. ex superioribus.
§ 5. αὐτοῦ codd. Cf. adn.

Oppidum veteri fortuna opulentum Livii verbis appelles. Cf. Poll. I 23.

§ 4. ξυνέταξαν. Simul audi σφίσιν αὐτοῖς ex superioribus. — τὰ ἀνδράποδα, τοὺς ἀνδραποδισθέντας. — καὶ δοῦλα καὶ ἐλεύθερα. De articulo non iterato cf. adn. VI 46, 3. — ὧν genetivus pretii est rei venali adhibitus. Cf. Krueg. Gr. § 47, 17 adn. 4. — στατῆρα δαρεικόν. „Εἰσὶ μὲν χρυσοῖ στατῆρες οἱ δαρεικοί· λέγουσι δέ τινες δύνασθαι τὸν δαρεικὸν ἀργυρᾶς δραχμὰς [Ἀττικὰς] εἴκοσι. Harpocrat. in Δαρεικός. Idem apparet ex Xen. Anab. I 7, 18." Arn. Cf. Boeckh. Quaest. metrol. p. 130. Wachsm. Antiqu. Gr. II p. 57. Hultsch. Metrol. p. 278. — καθ' ἕκαστον, i. e. ἑκάστων. Vid. adn. II 64, 3. — ἔπειτα. Cf. Krueg. Gr. § 56, 10 adn. 3.

§ 5. τὸ παρὰ Ἀμόργου ἐπικουρικόν. Περὶ Ἀμόργην, ut § 4, maluit Ae. Port. At cf. adn. II 41, 1. V 42, 1. Ἐπικουρικόν ut VIII 25, 1. — αὐτοί, ipsi Mileto praefecerunt Philippum, non missum a Lacedaemoniis. Itaque αὐτοί oppositum est verbis Λακεδαιμονίων πεμψάντων. Idem fecit Brasidas IV 132, 3. Quod in codd. est αὐτοῦ ita defendit Arn., ut ex adverso positum esse dicat superiori ἀποστέλλουσι; Philippum illic remanere iubentes eos praefecisse Mileto. Sed de suo addit remanere iubentes, quod apud Th. non legitur. Qui vero ἐς Μίλητον αὐτοῦ iungens id defendit L. Herbst. adv. Cob. p. 25 exempla αὐτοῦ pro αὐτόσε positi afferre debebat. Nec quicquam valet quod Class. dicit αὐτόσε non opus esse, quia duces Lacedaemoniorum, qui Philippum Mileto praefecerint, in ipsa Mileto fuerint; nam nihilominus ipsum ἐς τὴν Μίλητον illud postulat; aut enim ἐς τὴν Μίλητον αὐτόσε aut ἐν τῇ Μιλήτῳ αὐτοῦ scribendum erat, de quo dicendi genere cf. adn. V 83, 1. Temere αὐτοῦ del. Herw. Stud. Thuc. p. 104, quod cur quis addiderit non liquet.

Cap. 29. § 1. κατεστήσατο . . . [ἐς] φυλακήν. Praep. ἐς recte del. Herw. l. l.

νησίοις ἢ διέδωκεν ἢ πρὸς Ἑρμοκράτη διενεχθεὶς ὡμολόγησε.

παρῆλθεν ἐς τὴν Μίλητον, καὶ μηνὸς μὲν τροφήν, ὥσπερ ὑπέστη ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ἐς δραχμὴν Ἀττικὴν ἑκάστῳ πάσαις ταῖς ναυσὶ διέδωκε, τοῦ δὲ λοιποῦ χρόνου ἐβούλετο τριώβολον διδόναι, ἕως ἂν βασιλέα ἐπέρηται· ἢν δὲ κελεύῃ, δώσειν ἔφη ἐντελῆ τὴν δραχμήν. Ἑρμοκράτους δὲ ἀντειπόντος τοῦ Συρακοσίου στρατηγοῦ (ὁ γὰρ Θηριμένης οὐ 2
ναύαρχος ὤν, ἀλλ' Ἀστυόχῳ παραδοῦναι τὰς ναῦς ξυμπλέων, μαλακὸς ἦν περὶ τοῦ μισθοῦ), ὅμως δὲ παρὰ πέντε ναῦς πλέον ἀνδρὶ ἑκάστῳ ἢ τρεῖς

Cap. **29.** § 1. *ἔφη δώσειν* omnes praeter Vat.

Cf. enim 62, 3 *Σηστὸν καθίστατο φρούριον καὶ φυλακὴν τοῦ παντὸς Ἑλλησπόντου* et III 92, 1 *Ἡράκλειαν ἀποικίαν καθίσταντο.* Contra *καθίστασθαι ἔς τι* usu non comprobatur. Nam *καθιστάναι ἔς τι* neque idem est et, nisi locus indicatur (III 34, 3), semper de statu vel condicione dicitur, in quam quid adducitur (I 82, 4. II 81, 8. 100, 6. III 65, 2. 93, 3. 108, 1. IV 74, 3. 75, 1. 76, 5. V 29, 3. 99. VI 36, 2. VII 43. 7. 75, 4. VIII 81, 2. 105, 3). Similem *ἐς ἀσφάλειαν ποιεῖσθαι* vim 1, 3 habet et magis etiam ab hoc loco alienam *ἐς φυλακὴν ποιεῖσθαι,* in custodiam dare, III 3, 4. Frustra igitur talia exempla affert Class. Neque magis *ἐς* de effectu dictum esse potest, ut III 64, 4. V 111, 5. VII 36, 2. 87, 1. VIII 1, 3. 86, 6. Ita enim ipsum actionis eventum designat, non quid ex ea re factum sit, ad quam actio pertinet. Quod autem Class. dicit aliud hoc loco significari atque 62, 3, cum hic Iasus non aliorum propugnaculum fiat, sed ipsa a futura defectione praesidio defendatur, hoc unde compertum habeat nisi ex ipsa quam sic tueri vult interpretatione, ignoramus. Ceterum alibi de loco, qui ipse praesidio defenditur, Th. *φυλακὴν καθίστασθαί τινος* dicit (II 94, 2. IV 41, 2. V 3, 6). — *ὥσπερ ὑπέστη.* De verbis cf. adn. IV 39, 3, de re VIII 5, 5. — *ἐς δραχμήν.* Quaeritur, utrum *ἐς* distributivae significationis causa appositum sit (singulas drachmas) an, quoniam hoc *ἑκάστῳ* voce satis declaratum est, sententia haec sit: ita ut *adeo drachmam* quisque cotidie acciperet (*bis zum Belaufe einer Drachme*). Alterum ideo placet, quia distributive *ἐς* alibi ante sola numeralia ponitur. Ceterum cf. Matth. Gr. § 578 g. De notione cotidie hic et apud *τριώβολον* non claris verbis expressa vid. adn. IV 16, 1 et VII 87, 2. — *τριώβολον διδόναι.* Alcibiade auctore. Vid. 45, 2.

§ 2. *ὁ γὰρ Θηριμένης . . . ξυμπλέων.* Cf. adn. 26, 1. — *μαλακός,* remissior. Cf. II 18, 3. „*Μαλακὸς ἦν περὶ τοῦ μισθοῦ· ἤγουν οὐκ ἐντόνως οὐδὲ σφοδρῶς ἀπῄτει.*" Schol. — *ὅμως δέ.* Particula *δέ* ad praegressam parenthesim refertur. Cf. adn. VI 21, 2. VII 33, 2 et quos citat Krueg. ad Dion. p. 354. „*Ὅμως*, i. e. quanquam triobolum tantum dare prius constituerat. Hanc patet esse vim huius particulae." Bloomf. Cf. Herbst. de redit. Alcib. p. 8. — *παρὰ πέντε ναῦς . . . ὡμολογήθησαν.*

ὀβολοὶ ὡμολογήθησαν. ἐς γὰρ πέντε ναῦς καὶ πεντήκοντα τριάκοντα τάλαντα ἐδίδου τοῦ μηνός· καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσῳ πλείους νῆες ἦσαν τούτου τοῦ ἀριθμοῦ, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τοῦτον ἐδίδοτο.

§ 2. *τρία* pro *τριάκοντα* omnes praeter Vat., qui om. Cf. adn.

Ad pluralem *ὡμολογήθησαν* illustrandum Bauer non male confert III 67, 7 *ἢν οἱ ἡγεμόνες ὥσπερ νῦν ὑμεῖς . . . τὰς γνώμας ποιήσησθε*, ubi verbum pariter rei comparatae accommodatum est. Cf. adn. I 82, 1. — *ἐς γὰρ . . . τοῦ μηνός*. Ut in codd. haec tradita sunt, viginti fere milites et nautae in singulis navibus fuissent, si plus tres obolos singuli singulis diebus accepissent. Revera autem fuerunt ducenti. Cf. adn. VI 8, 1. Ut igitur ratio constaret, *καὶ πεντήκοντα* del. Palmerius. Nam „quod dicit *παρὰ πέντε ναῦς πλέον ἀνδρὶ ἑκάστῳ ἢ τρεῖς ὀβολοὶ ὡμολογήθησαν* neque insolenter neque obscure, quin recte et apte dictum est. Hoc enim vult, in quinas quasque naves concessam esse summam, ex qua quis paulo plus quam triobolum accipiat. Tum addit, quantum concessum sit quinis navibus, tria talenta, i. e. trioboli 36,000, in singulas naves 7200, i. e. singulis diebus 240. Quod si ducenti milites et nautae in singulas naves computantur, apertum est nec tres quemque obolos nec quattuor, sed tres et paulo supra dimidiatum [$3^3/_5$] accipere. Quoniam autem ita dividi non possunt oboli [etsi id statui non necesse esse respondet Westerm., cum, utrum stipendia singulis diebus an mensibus an quibus aliis temporibus persoluta sint, ignoremus], *παρὰ πέντε ναῦς* dicit, in quintam quamque navem, ut *παρὰ πέντε ἡμέρας*, quinto quoque die. [Etenim *παρά* non solam distributionem indicat, ut *κατά* et *εἰς*, sed successionem per vices. Cf. Matth. Gr. § 588 c, *ε'*.] Indicat ergo quintam quamque navem per vices paulo plus accepisse, i. e. ex computatione illa 200 triobolos sive obolos 600." Herm. Itaque per vices in quinta quaque nave acceperunt obolos $3 + {}^{15}/_5 = 6$ obol. $= 1$ drachm. „Sed habet hoc aliquam iniquitatem, si in singulis triobolis numerandis semper id, quod supererat, in unam quintam navem collatum esse statuamus. Quid enim, si forte bellum non quinto aliquo mense finiretur? Ita enim fiebat necessario, ut, cum vices non per omnes naves permeassent, e quinque quibusque tot naves fraudarentur aliqua stipendii parte, quot menses adhuc de quinque mensibus deerant. Quam ob causam ego potius statuo terna talenta aequabiliter in quinque quasque naves distributa esse, quo fiebat, ut, si ducenti in singulis homines erant, viritim triobolum $1^1/_5$ sive obolos $3^3/_5$ acciperent. Quae quidem summa si nimis minuta videbitur, cogitandum est parum verisimile esse, ut in omnibus navibus plenus fuerit ducentorum hominum numerus." Haas. Luc. Thuc. p. 34. Eandem rationem sequitur Boeckh. Oec. civ. I p. 383. Sed huic explanationi *παρά* praepositionis usus paulo ante explicatus videtur repugnare. Quare *παρὰ πέντε ναῦς* praeterea del. Krueg. Sed multo leniore mutatione rem expedivit Madv. in Adv. crit. I p. 333 *τριάκοντα* pro *τρία* scribens et sic rem explicans: „tri-

οἱ ἐν Σάμῳ Ἀθηναῖοι οἴκοθεν βοήθειαν δεξάμενοι τὸ μὲν τοῦ ναυτικοῦ ἐπὶ Χίον πέμπουσι, τὸ δ' ἐν Σάμῳ μένει.

30. *Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος τοῖς ἐν τῇ Σάμῳ* 1
Ἀθηναίοις προσαφιγμέναι γὰρ ἦσαν καὶ οἴκοθεν
ἄλλαι νῆες πέντε καὶ τριάκοντα καὶ στρατηγοὶ
Χαρμῖνος καὶ Στρομβιχίδης καὶ Εὐκτήμων, καὶ
τὰς ἀπὸ Χίου καὶ τὰς ἄλλας πάσας ξυναγαγόντες
ἐβούλοντο διακληρωσάμενοι ἐπὶ μὲν τῇ Μιλήτῳ τῷ
ναυτικῷ ἐφορμεῖν, πρὸς δὲ τὴν Χίον καὶ ναυτι-
κὸν καὶ πεζὸν πέμψαι. καὶ ἐποίησαν οὕτως· Στρομ- 2
βιχίδης μὲν γὰρ καὶ Ὀνομακλῆς καὶ Εὐκτήμων
τριάκοντα ναῦς ἔχοντες καὶ τῶν ἐς Μίλητον ἐλ-

Cap. **30.** § 1. *οἱ . . . Ἀθηναῖοι* Vat. Cl. Ven. ex corr. Cf. adn.

προαφιγμέναι It. Vat. C. E., quod non est aptum.

πάσας καὶ τὰς ἄλλας omnes praeter Vat.; sed *πάσας* melius ceteris navibus quam ex Chio revocatis videtur convenire. Cf. adn.

ginta talenta stipendium menstruum erat sexaginta navium, si terni oboli in diem darentur; cum igitur hoc in quinquaginta quinque naves daretur, nautae *παρὰ πέντε ναῦς* plus accipiebant, i. e. tanto plus quantum adiciebat quinque navium stipendium in reliquas quinquaginta quinque distributum.“ Cf. Krueg. Gr. § 68, 36 adn. 5. Ad quinquaginta quinque autem naves 26, 1 memoratas aliae 28, 1 accesserant, de quibus in proximo enuntiato sermo est.

Cap. **30.** § 1. *τοῖς . . . Ἀθηναίοις.* Simillima orationis conformatio est I 72, 1 et I 115, 4, ubi vid. adn. Cf. Krueg. ad Dion. p. 314. Fritzsch. ad Luci. p. 62. De re cf. 27, 4. 6. — *Στρομβιχίδης.* Hunc, qui iam antea in Ioniam venerat (vid. 16, 1), Athenas missum esse, ut auxilia peteret, suspicatur Haack. „Nunc enim denuo praetor factus revertitur. Eidemque, cum popularis esset (Lys. XIII 13. XXX 40), in tertium quoque annum prorogatum est imperium.“ Krueg. ad Dion. p. 315. Duos duces eiusdem nominis tunc fuisse coniecit Herbst. de redit. Alcib. p. 53. — *καὶ τάς. Καί* non respondet alteri *καί* ante *τάς ἄλλας* posito, sed simplex est copula, ut I 72, 1. — *τὰς ἀπὸ Χίου.* Naves ex Chio revocatae et ceterae videntur eae esse, de quibus dictum est 24, 2. — *καὶ τὰς ἄλλας πάσας ξυναγαγόντες.* Suaserat enim Phrynichus 27, 4 *ἀποπλεῖν ἐς Σάμον κἀκεῖθεν ἤδη ξυναγαγόντας πάσας τὰς ναῦς τοὺς ἐπίπλους ποιεῖσθαι.* — *διακληρωσάμενοι.* „Sorte enim imperatores . . . munera belli inter se partiri solebant. Vid. VI 42, 1. 62, 1.“ Krueg.

§ 2. *τριάκοντα ναῦς . . . τέσσαρσι καὶ ἑβδομήκοντα ναυσίν.* Harum summa cum sit CIV, in Asiam autem adhuc profectae sint XX (15, 1) + XXV vel XXVI (23, 1, ubi cf. adn.) + XLVIII (25, 1) + XXXV (30, 1) = CXXVIII vel CXXIX Atheniensium naves, *ὁπλιταγωγοί*, quae inter XLVIII (25, 1) fuerunt, et Argivorum domum reversorum naves (27, 6) XXIV vel XXV fuerunt. Ita recte Arn. Male Herbst. de red.

θόντων χιλίων ὁπλιτῶν μέρος ἄγοντες ἐν ναυσὶν ὁπλιταγωγοῖς ἐπὶ Χίον λαχόντες ἔπλεον, οἱ δ' ἄλλοι ἐν Σάμῳ μένοντες τέσσαρσι καὶ ἑβδομήκοντα ναυσὶν ἐθαλασσοκράτουν καὶ ἐπίπλους τῇ Μιλήτῳ ἐποιοῦντο.

Ἀστύοχος Πτελεῷ καὶ Κλαζομεναῖς μάτην ἐπιχειρεῖ. αἱ δὲ ταῖς Κλαζομεναῖς ἐπικείμεναι νῆσοι διαρπάζονται.

1 31. *Ὁ δ' Ἀστύοχος ὡς τότε ἐν τῇ Χίῳ ἔτυχε*
διὰ τὴν προδοσίαν τοὺς ὁμήρους καταλεγόμενος,
τούτου μὲν ἐπέσχεν, ἐπειδὴ ᾔσθετο τάς τε μετὰ
Θηριμένους ναῦς ἠκούσας καὶ τὰ περὶ τὴν ξυμμα-
χίαν βελτίω ὄντα, λαβὼν δὲ ναῦς τάς τε Πελοπον-
2 *νησίων δέκα καὶ Χίας δέκα ἀνάγεται. καὶ προσβα-*
λὼν Πτελεῷ καὶ οὐχ ἑλὼν παρέπλευσεν ἐπὶ Κλαζο-
μενάς, καὶ ἐκέλευεν αὐτῶν τοὺς τὰ Ἀθηναίων
φρονοῦντας ἀνοικίζεσθαι ἐς τὸν Δαφνοῦντα καὶ

§ 2. *ἀγαγόντες* omnes praeter Vat., qui *ἀπολιπόντες* habet; *ἄγοντες* recte conicit Krueg. ad Dion. p. 314, nisi forte totum participium a Valla non expressum ab interpretibus additum et *ἔχοντες* ex superioribus audiendum est.
λαβόντες prave Vat. Mosqu. F.
ἐπίπλουν codd. Cf. adn.

Alc. p. 54 de navibus antea ad Hellespontum missis cogitat, quarum apud Th. nulla facta est mentio. — *τῶν ἐς Μίλητον ἐλθόντων.* Vid. c. 25. — *οἱ δ' ἄλλοι.* „Charminus, Phrynichus, Scironides; nam Thrasycles (cf. 17, 3. 19, 2) videtur iam Athenas regressus esse, item Leon et Diomedon, qui infra 54, 3 narrantur ad classem missi.“ Haack. — *ἐπίπλους* Krueger ad Dion. p. 279 probabiliter conicit, comparans 38, 5 et 44, 3. Idem Did. ac Bekk., commendant cl. 27, 4 et 100, 2. Opponit quidem Bloomf. 79, 6 *ἐπίπλουν ποιοῦνται τῇ Μιλήτῳ*, at ibi de re semel facta dicitur, hic de incursionibus repetitis identidem. Addit idem *ἐπίπλουν* legi etiam Arri. E. A. II 1 et Polyb. I 29, 4, sed ibi quoque singulos *ἐπίπλους* significari ex ipsis verbis *ἐπίπλουν ποιήσασθαι* et *τὸν ἐπίπλουν ποιεῖσθαι* apparet.

Cap. **31.** § 1. *ὡς τότε* cet. Vid. 24, 6. Pro *ὡς* ne *ὅς* legendum esse suspicere, vide Krueg. ad Dion. p. 332. — *διὰ τὴν προδοσίαν*, *ἣ ἔμελλε γενήσεσθαι.* — *καταλεγόμενος*, sibi deligens. — *τούτου μὲν ἐπέσχεν*, hoc quidem intermisit. Cf. adn. II 76, 2. — *τάς τε μετὰ . . . ἠκούσας.* Vid. 26, 1. — *τάς τε Πελοπ. δέκα.* „Quattuor, quas secum Erythris adduxerat 24, 6, et sex alias, quae Cenchreis profectae Chium venerant 23, 5.“ Arn.
§ 2. *τὰ Ἀθηναίων φρονοῦντας.* Vid. adn. III 68, 3. — *ἀνοικίζεσθαι.* Vid. adn. I 7 extr. — *ἐς τὸν Δαφνοῦντα.* „Daphnuntem probabile est, ut Cramer putat, fuisse locum eum, quem Strabo p. 645 templum Apollinis dicit. Etiamsi enim non ita procul a mari sit, tamen, cum fuerit in continente, . . . *ἀνοικίζεσθαι* significans in

προσχωρεῖν σφίσι· ξυνεκέλευε δὲ καὶ Ταμώς, Ἰωνίας ὕπαρχος ὤν. ὡς δ' οὐκ ἐσήκουον, προσβο- 3
λὴν ποιησάμενος τῇ πόλει οὔσῃ ἀτειχίστῳ καὶ οὐ δυνάμενος ἑλεῖν ἀπέπλευσεν ἀνέμῳ μεγάλῳ, αὐτὸς μὲν ἐς Φώκαιαν καὶ Κύμην, αἱ δὲ ἄλλαι νῆες κατῆραν ἐς τὰς ἐπικειμένας ταῖς Κλαζομεναῖς νήσους, Μαραθοῦσσαν καὶ Πήλην καὶ Δρυμοῦσσαν. καὶ 4
ὅσα ὑπεξέκειτο αὐτόθι τῶν Κλαζομενίων, ἡμέρας ἐμμείναντες διὰ τοὺς ἀνέμους ὀκτὼ τὰ μὲν διήρπασαν καὶ ἀνήλωσαν, τὰ δὲ ἐσβαλόμενοι ἀπέπλευσαν ἐς Φώκαιαν καὶ Κύμην ὡς Ἀστύοχον.

Λέσβιοι μὲν Ἀστυόχῳ πάλιν πράσσουσι

32. Ὄντος δ' αὐτοῦ ἐνταῦθα Λεσβίων ἀφ- 1
ικνοῦνται πρέσβεις βουλόμενοι αὖθις ἀποστῆναι·

Cap. 31. § 3. ἐσβολὴν codd. Cf. adn.
§ 4. ἀνάλωσαν codd. Cf. sd. VI 31, 5.
Cap. 32. § 1. πρέσβεις ἀφικνοῦνται omnes praeter Vat. αὖθις omn. iidem. Cf. adn.

interiora recedere [in loca mediterranea migrare] bene ponatur ad domicilii mutationem Clazomeniorum designandam." Arn. — προσχωρεῖν σφίσι. ad suas partes transire. Quod ut apte dictum esse de solis τοῖς τὰ Ἀθην. φρονοῦσιν intellegas, perpende hos contrarios esse τοῖς αἰτίοις τῆς ἀποστάσεως, quos iam 23, 6 Daphnuntem se recepisse legimus. — Ταμώς. E Xenophontis quoque Anabasi I 2, 21 notus. — ὕπαρχος. Cf. adn. 16, 3.

§ 3. προσβολήν nunc auctore Cob. Nov. lect. p. 347 pro ἐσβολήν restituimus, quod neque impetum apud Th. significat neque cum dat. iungi potest. Cf. adn. IV 25, 8 et VIII 35, 3. — οὔσῃ ἀτειχίστῳ. Cf. III 33, 2 et ibi adn. — ἐς Φώκαιαν καὶ Κύμην. Ergo hae quoque urbes ad Lacedaemonios defecerant. Cf. Krueg. ad Dion. p. 342. — Μαραθοῦσσαν. Esse insulam Clazomenis vicinam Thucydides ipse dicit. Graviter igitur in hoc nomine erravit Forbig. Geogr. ant. I p. 99. Et hanc insulam et proximas nominat etiam Plin. H. N. V. 38, 137. — Δρυμοῦσσαν. „Δρυμοῦσαν καὶ Πήλην Aristid. t. I. p. 516." Wass. „Polybio Excerpt. Legat. XXXVI. [immo XXII 27, 5] in ed. Plant. Δρυμοῦσα, in Gronov. Δρυμοῦσσα, [in Schweigh. Δρύμουσσα.]" Duk. De accentibus eiusmodi nominum et de σ duplicando cf. sd. 24, 2.

§ 4. ὅσα ὑπεξέκειτο αὐτόθι τῶν Κλαζομενίων, quicquid Clazomeniorum eo amandatum et ibi in tuto collocatum erat. Similiter legitur I 137, 3 et apud Herodot. VIII 60 atque ὑπεκτίθεσθαι I 89, 3. — ἐσβαλόμενοι, in suas naves imponentes, ut vertit Port.

Cap. 32. § 1. βουλόμενοι. Legati civitatum suarum personas sustinent. Cf. adn. V 44, 3. — αὖθις. Nam iam paulo ante desciverant Methymna et Mytilene (22, 2) atque Eresus (23,

καὶ αὐτὸν μὲν πείθουσιν, ὡς δ' οἵ τε Κορίνθιοι καὶ οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ἀπρόθυμοι ἦσαν διὰ τὸ πρότερον σφάλμα, ἄρας ἔπλει ἐπὶ τῆς Χίου. καὶ χειμασθεισῶν τῶν νεῶν ὕστερον ἀφικνοῦνται ἄλλαι
2 ἄλλοθεν ἐς τὴν Χίον. καὶ μετὰ τοῦτο Πεδάριτος, τότε παριὼν πεζῇ ἐκ τῆς Μιλήτου, γενόμενος ἐν Ἐρυθραῖς διαπεραιοῦται αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὰ ἐς Χίον· ὑπῆρχον δὲ αὐτῷ καὶ ἐκ τῶν πέντε νεῶν στρατιῶται ὑπὸ Χαλκιδέως [ὡς] ἐς πεντακο-
3 σίους ξὺν ὅπλοις καταλειφθέντες. ἐπαγγελλομένων δέ τινων Λεσβίων τὴν ἀπόστασιν, προσφέρει τῷ τε Πεδαρίτῳ καὶ τοῖς Χίοις ὁ Ἀστύοχος τὸν λόγον ὡς χρὴ παραγενομένους ταῖς ναυσὶν ἀποστῆσαι τὴν Λέσβον· ἢ γὰρ ξυμμάχους πλείους σφᾶς ἕξειν ἢ τοὺς Ἀθηναίους, ἤν τι σφάλλωνται, κακώσειν. οἱ δ' οὐκ ἐσήκουον, οὐδὲ τὰς ναῦς ὁ Πεδάριτος ἔφη τῶν Χίων αὐτῷ προήσειν.

περὶ ἀποστάσεως, Χῖοι δὲ καὶ Πεδάριτος ἀντιλέγουσι.

1 33. Κἀκεῖνος λαβὼν τάς τε τῶν Κορινθίων διὰ τοῦτο

χειμασθεισῶν καὶ πλανηθεισῶν Vat., ex interpr. simili atque schol. ἤγουν διασπαρεισῶν ὑπὸ χειμῶνος.
ἄλλοι pro ἄλλαι Vat.
§ 2. ὡς om. Vat., ἐς om. T. I. Particularum ὡς ἐς hoc modo abundanter positarum exempla desunt. Non eadem sunt, de quibus dictum est in adn. IV 8, 2 et plane diversum ὡς ἐς 5, 1.
§ 3. ὁ ante Ἀστύοχος et proximum τὸν om. omnes praeter Vat.
Cap. 33. § 1. τῶν om. Vat.

4), sed ab Atheniensibus statim subactae erant.

§ 2. Πεδάριτος. Hunc memorant Harp. s. v. Isocr. VI 53. Plut. Lyc. 25. Mor. p. 231b. 241d. 491f. — τότε παριών. Vid. 28, 5. — ὑπῆρχον δὲ αὐτῷ, scil. ἐν τῇ Χίῳ. Vid. 17, 1. — ἐς πεντακοσίους. De numerali disputat Arn., cui numerus inde explicandus videtur, quod complures variis cladibus Chiorum (c. 24) absumpti sint. At navium πλήρωμα, quod ducenorum hominum erat, et nautas et milites classiarios complectitur (cf. adn. 29, 2), sed hic soli numerantur nautae 17, 1 armati.

§ 3. τὸν λόγον. Articulus, quod qualis hic λόγος fuerit proximis explicatur. Cf. τὸ ἀγώνισμα 17, 2, — σφᾶς. „Immo σφεῖς." Bekk. At cf. 21, 3. Paulo post ἤν τι καὶ σφάλλωνται maluit Dobr. Sed Arn. confert I 33, 3. VI 18, 4. — προήσειν. Usitatius hac vi esse medium adnotat Krueg. afferens Herod. I 24. III 137.

Cap. 33. § 1. λαβὼν . . . ἔχων. Qualis in codd. traditur graviter hic locus corruptus est. Ac primum quidem naves, quibus-

ἐκεῖνος τοῖς Χίοις ἀγανακτῶν, προσβαλὼν Κωρύκῳ καὶ Ἐρυθραῖς, ἐς Μίλητον κομίζεται.

[πέντε] καὶ μίαν Ἑρμιονίδα καὶ ἕκτην Μεγαρίδα καὶ ἃς αὐτὸς [Λακωνικὰς] ἔχων ἦλθεν ἔπλει ἐπὶ τῆς Μιλήτου πρὸς τὴν ναυαρχίαν, πολλὰ ἀπειλήσας τοῖς Χίοις ἦ μὴν μὴ ἐπιβοηθήσειν, ἤν τι δέωνται. καὶ προσβαλὼν Κωρύκῳ τῆς Ἐρυθραίας 2
ἐνηυλίσατο. οἱ δ' ἀπὸ τῆς Σάμου Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὴν Χίον πλέοντες τῇ στρατιᾷ καὶ αὐτοὶ ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα, λόφου διείργοντος, [καὶ] καθωρμίσαντο,

πέντε om. D. I., πέντε ναῦς C. Deinde καὶ ἕκτην Μεγαρίδα καὶ μίαν Ἑρμιονίδα omnes. Cf. adn.
ἦλθεν ἔχων omnes praeter Vat. Cf. adn. I 9, 2.
ναυμαχίαν Vat. Cf. adn. et sd. 20, 1.
§ 2. διείργοντο codd. Cf. adn.

cum Astyochus venerat, non Laconicae fuerunt, sed ex sociorum navibus Cenchream congregatis, ut clarissime cognoscitur ex 20, 1. 23, 1 collatis cum 6, 5. 7. Nam Agidis quoque decem naves cum reliquis Cenchreae coniunctae (c. 7) non Laconicae erant, sed sociorum opibus comparatae (3, 1, quocum cf. 5, 2. 3). Atque ipsorum Lacedaemoniorum naves adhuc Th. non commemoravit nisi quinque a Chalcideo comparatas cum eoque profectas (6, 5. 8, 2. 11, 3. 12, 3) et, licet 26, 1 καὶ αὐτῶν Λακεδαιμονίων πέντε exciderit (cf. ibi adn.), tamen ne hae quidem naves cum Astyocho fuerunt. Itaque apparet Λακωνικάς interpreti tribuendum esse. Fuerunt autem naves, quibus Astyochus in Asiam profectus est, quattuor (23, 1. 24, 6), quibus cum postea sex Peloponnesiorum a Cenchreis missae accessissent (23, 5), decem Peloponnesiorum naves exstiterunt, quibus Astyochus 31, 2 Chio profectus esse dicitur. Si autem cum quattuor navibus Astyochus primum advenit, una plures hic memorantur, quam revera ille habuit. Accedunt enim quinque Corinthiae, una Megarica itemque Hermionica una. Arn. quidem suspicatus est Hermionensium navem separatim advenisse neque id a scriptore memoratum esse, sed hoc post 31, 2, ubi decem tantum Astyochi naves commemorantur, factum esse credi prorsus nequit. Iam vero πέντε, quod in duobus codd. omittitur, propter praegressum articulum suspectum est. Nam Corinthias quidem naves adfuisse ex 32, 1 cognoscitur, sed quinque Corinthiorum naves antea non sunt commemoratae. Accedit quod ita demum, si πέντε afuit, perspicitur, cur Th. ἕκτην M., non μίαν M. scripserit; nam sic Corinthiorum navium numerum tacite significavit. Si autem πέντε Th. verbis eximendum est, vera navium summa ita facile efficitur, si καὶ ἕκτην M. et καὶ μίαν Ἑρ., id quod facillime fieri poterat, sedes inter se mutavisse statuimus eoque facto πέντε a librario interpretandi causa additum esse. — πρὸς τὴν ναυαρχίαν. Ut adiret s. capesseret imperium classis sibi mandatum (26, 1) recte interpretatur Bau.

§ 2. προσβαλών, cum appulisset. Cf. adn. VI 4, 5. De Coryco vid. adn. 14, 1. — καὶ αὐτοὶ . . . διείργοντος, [καὶ] καθωρμίσαντο. Ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα valere ex

3 καὶ ἐλελήθεσαν ἀλλήλους. ἐλθούσης δὲ παρὰ Πεδαρίτου ὑπὸ νύκτα ἐπιστολῆς ὡς Ἐρυθραίων ἄνδρες αἰχμάλωτοι ἐκ Σάμου ἐπὶ προδοσίᾳ ἐς Ἐρυθρὰς ἥκουσιν ἀφειμένοι, ἀνάγεται ὁ Ἀστύοχος εὐθὺς ἐς τὰς Ἐρυθρὰς πάλιν, καὶ παρὰ τοσοῦτον
4 ἐγένετο αὐτῷ μὴ περιπεσεῖν τοῖς Ἀθηναίοις. διαπλεύσας δὲ καὶ ὁ Πεδάριτος πρὸς αὐτὸν καὶ ἀναζητήσαντες τὰ περὶ τῶν δοκούντων προδιδόναι, ὡς ηὗρον ἅπαν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων ἐκ τῆς Σάμου προφασισθέν, ἀπολύσαντες τῆς αἰτίας

§ 3. ὑπὸ νύκτα ex Vat. addidit Bekk., nec videntur ea temere potuisse oriri; leguntur certe non raro apud Thuc.

§ 4. πρὸς αὐτὸν Vat., παρ' αὐτὸν vel παρ' αὐτῶν reliqui. παρὰ pro τὰ περὶ Vat.
εὗρον codd. Cf. ad. IV 54, 1.

altera parte ex VII 37, 2 constat. Διείργοντο καὶ καθωρμίσαντο pro καθωρμίσαντο καὶ διείργοντο dictum voluit Ae. Portus, cuius explicationem amplexus Goeller, praeterquam quod fictam illius hypallagen traiectionem verborum appellat, comparat III 68, 1 αὖθις τὸ αὐτὸ ἕνα ἕκαστον παραγαγόντες καὶ ἐρωτῶντες, ubi cf. adn. Sed Athenienses non apte dicentur et ipsi ex altera parte collis (cuiusdam) appulsi esse, cum idem de Peloponnesiis ante non scriptum sit; sed et ipsi, sicut Peloponnesii, Corycum naves appulerant. Cf. 34, 1. Vim enuntiati debere hanc esse: καθωρμίσαντο (οἱ Ἀθηναῖοι) καὶ αὐτοὶ ἐν τῷ αὐτῷ Κωρύκῳ ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα ὑπὸ παρεμπίπτοντος διειργόμενοι λόφου satis scite perspexit Dukas. Nam ita demum et, quid sibi velint illa καὶ αὐτοί, satis comprehendimus, nec aut λόφου de promunturio Coryco dictum esse, quod vel per articulum omissum fieri non potest, putare cogimur aut huius mentionem desideramus. Ut autem haec significatio oriatur, probanda est egregia coniectura Kruegeri λόφου διείργοντος καθωρμίσαντο, quae commendatur Vallae translatione: ad alterum tumuli latus, quo detinebantur, stationem habuerunt. Tum λόφου διείργοντος idem est atque ἐν ᾧ λόφος αὐτοὺς διεῖργεν. Cum enim, ut Strab. p. 644 tradit, sub Coryco plures essent portus, ii, in quos Astyochus et Athenienses invecti erant, colle videntur disiuncti fuisse, in quem ipse Corycus subsidens procurreret. — ἐλελήθεσαν, scil. utrique.

§ 3. ἀφειμένοι] ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων. Schol. — παρὰ τοσοῦτον . . . Ἀθηναίοις. Cf. adn. III 49, 4. IV 106, 4.

§ 4. καὶ ἀναζητήσαντες, scil. Pedaritus et Astyochus. — ἅπαν ἐπὶ . . . προφασισθέν, rem totam, ut illi (captivi) ex Samo salvi evaderent, esse simulatam. Προφασισθέν passive dictum est, ut ἐκτήθη I 123, 1, ubi vid. adn., et similia. De participio cf. Matth. Gr. § 549, 4. Σωτηρίας nomen cum praepositione verbi coniunctum est, ut

ἀπέπλευσαν, ὁ μὲν ἐς τὴν Χίον, ὁ δὲ ἐς τὴν Μίλητον ἐκομίσθη, ὥσπερ διενοεῖτο.

πλοῦς τῶν ἀπὸ Σάμου Ἀθηναίων, οἳ περὶ Χίον χειμάζονται.

34. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἡ τῶν Ἀθηναίων στρατιὰ ταῖς ναυσὶν ἐκ τοῦ Κωρύκου περιπλέουσα κατ' Ἀργῖνον ἐπιτυγχάνει τρισὶ ναυσὶ τῶν Χίων μακραῖς, καὶ ὥσπερ εἶχον ἰδόντες ἐδίωκον· καὶ χειμών τε μέγας ἐπιγίγνεται καὶ αἱ μὲν τῶν Χίων μόλις καταφεύγουσιν ἐς τὸν λιμένα, αἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων αἱ μὲν μάλιστα ὁρμήσασαι τρεῖς διαφθείρονται καὶ ἐκπίπτουσι πρὸς τὴν πόλιν τῶν Χίων, καὶ ἄνδρες οἱ μὲν ἁλίσκονται οἱ δ' ἀποθνῄσκουσιν, αἱ δ' ἄλλαι καταφεύγουσιν ἐς τὸν ὑπὸ τῷ Μίμαντι λιμένα Φοινικοῦντα καλούμενον.

Cap. 34. ὡς εἶδον Vat., ὥσπερ ἰδόντες reliqui, cuius discrepantiae communem fontem esse scripturam ὥσπερ εἶδον ἰδόντες ex ὥσπερ εἶχον ἰδόντες leviter corruptam in Symb. phil. Bonn. p. 393 sq. docuit Stahl.

ἐπεδίωκον omnes praeter Vat. Sed ἐπιδιώκειν est fugientes vel fugatos insequi (II 79, 6. 92, 2. III 69, 1. 111, 3. IV 14, 1. 43, 4. V 65, 5. VII 41, 2), quod hic minus est aptum.

καλούμενον om. Vat., expressit Valla.

τὴν ἐς τὴν πατρίδα σωτηρίαν legimus VII 70, 5. — ὁ μὲν . . . ἐκομίσθη. Krueg. ἐκομίσθη, quod Valla liberius vertens omisit, deletum vult. Sed non perspicimus, cur minus recte quam Xen. Anab. II 1, 7 hic suum verbum alterum appositionis distributivae membrum habeat.

Cap. 34. περιπλέουσα, i. e. circa Corycum ab orientali eius parte ad occidentalem. Sed ita part. praes. displicet. Nam circumnavigato demum Coryco Atheniensium classis ad Arginum pervenit. Videndum igitur, ne παραπλέουσα, praeter oram navigans, scribendum sit. — κατ' Ἀργῖνον cum ἐπιτυγχάνει iunge. Ἄργεννον nominant Strab. l. l. Steph. Ptol. p. 118. Plin. V 37. Ubi hoc promunturium eminet proxima est Asiae ora Chio insulae. Nunc capo Bianco (cap Blanc). Cf. Forbig. Geogr. ant. II p. 172. — ὥσπερ εἶχον, continuo. Cf. adn. III 30, 1. — καὶ χειμών τε . . . καὶ κ. τ. λ. De τὲ-καί iunctura cf. Herod. VII 217. Kuehn. Gr. max. § 518, 8. Frustra τέ Kruegero suspectum est. — αἱ μάλιστα ὁρμήσασαι, quae ante alias longissime procurrerant (Port.), quae maxime festinaverant. — διαφθείρονται. Cf. adn. II 84, 3. — ἐκπίπτουσι, eiciuntur. Cf. adn. II 92, 3. — ὑπὸ τῷ Μίμαντι. Est mons excelsus in parte septentrionali paeninsulae adversus Chium procurrentis. Cf. Hom. Od. III 172. Strab. p. 645. Forbig. l. d. — λιμένα Φοινικοῦντα καλούμενον. „Stephanus: ἔστι καὶ Φοινικοῦς λίμνη· Θουκυδίδης ὀγδόῃ. Sed Pinedo et Holsteinius recte legunt λιμήν.

ἐντεῦθεν δ' ὕστερον ἐς τὴν Λέσβον καθορμισάμενοι ** παρεσκευάζοντο ἐς τὸν τειχισμόν.

Ἱπποκράτης ἐκ Πελοποννήσου ἐς Κνίδον ἤδη ἀφεστηκυῖαν καταπλεῖ καὶ ἓξ μὲν ναῦς ἐς Τριόπιον πέμψας ἀποβάλλει, τὴν δὲ Κνίδον σῴζει.

1 35. Ἐκ δὲ τῆς Πελοποννήσου τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος Ἱπποκράτης ὁ Λακεδαιμόνιος ἐκπλεύσας δέκα μὲν Θουρίαις ναυσίν, ὧν ἦρχε Δωριεὺς ὁ Διαγόρου τρίτος αὐτός, μιᾷ δὲ Λακωνικῇ, μιᾷ δὲ Συρακοσίᾳ, καταπλεῖ ἐς Κνίδον· ἡ δ' ἀφειστήκει ἤδη
2 ὑπὸ Τισσαφέρνους. καὶ αὐτοὺς οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ, ὡς ᾔσθοντο, ἐκέλευον ταῖς μὲν ἡμισείαις τῶν νεῶν

Cap. 35. § 1. ἀφεστήκει Vat. Mosqu. Cf. sd. IV 26, 7. ἀπὸ codd. Emend. Palmerius.

Liv. XXXVI 45, 7 Romani Chium petentes Phoenicuntem primum portum Erythraeae terrae praetervecti. Add. XXXVII 16, 6.“ Duk. Est hodie *Tschesme* portus. Cf. Leak. It. As. p. 263. Forbig. l. d. p. 185. — *παρεσκευάζοντο ἐς τὸν τειχισμόν.* Hic *τειχισμός* neque antea commemoratus est neque omnino qualis fuerit ex superiore narratione cognoscitur. Res ex iis demum, quae 38, 2 narrantur, intellegitur. Articulus igitur explicationem non habet. Sed etiam si abesset, nihilominus prorsus in obscuro esset hic *τειχισμός*. Itaque mutilatum esse hunc locum credimus. Quod confirmant verba *ἤδη διαβεβηκότες ἐς τὴν Χίον* 38, 2, quibus indicatur eius rei iam antea aliquam mentionem factam esse. Exciderunt *καὶ βουλόμενοι καταλαβόντες χωρίον ἐρυμνὸν τῇ Χίων πόλει ἐπιτειχίζειν* vel similia.

Cap. 35. § 1. *Θουρίαις.* „Ergo Thuri[n]i Italici nunc Peloponnesiorum socii, qui olim tam alacri studio ad Athenienses propensi erant (cf. VII 33, 5), Spartanis autem societatem denegaverant (VI 104, 2)? An vicerat et redierat eiecta (VII 33, 5) ea pars, quae Lacedaemoniis favebat (Ol. XCII 1 = a. Chr. 412), et invicem ex urbe eiecerat adversarios, qui Atheniensibus addicti erant?“: Haack. Ita est. Cf. Wachsm. Ant. Gr. I p. 751. — *Δωριεύς.* Cf. adn. III 8. Hic maxime memores esse debemus verborum Pausaniae VI 7, 2: *διωχθέντες (Δωριεὺς καὶ Πεισίδωρος) ὑπὸ τῶν ἀντιστασιωτῶν ἐκ τῆς Ῥόδου καὶ ἐς Ἰταλίαν παρὰ Θουρίους ἀπελθόντες.* — *καταπλεῖ.* Cf. adn. III 26, 1. — *ἀφειστήκει . . . ὑπὸ Τισσαφέρνους*, ad defectionem adducta erat a Tiss. Cf. adn. I 8, 2. VII 78, 7. Vulgatam vix recte comparato loco VIII 109, 1 excusavit Krueg. ad Dion. p. 344 et Stud. phil. II p. 197. Nam si Cnidus a Tissapherne defecisset, nec Lacedaemonii, tunc socii huius, illuc navigassent nec Athenienses urbem agressi esse paulo post (§ 3) dicerentur. Et deficimus ab iis, quibus paruimus aut foederati fuimus; paruerat autem Cnidus Atheniensibus.

§ 2. *ὡς ᾔσθοντο*, cum rem (scil. *τὸ καταπλεῖν ἐς Κνίδον*) comperissent. Cf. adn. IV 70, 2. VIII 44, 3. — *ταῖς ἡμισείαις.* Dativi non pendent ex *ἐκέλευον* (cf. adn. I 44, 1), sed sunt dativi instrumenti. *Φυ-*

Κνίδον φυλάσσειν, ταῖς δὲ περὶ Τριόπιον οὔσαις τὰς ἀπ' Αἰγύπτου ὁλκάδας προσβαλλούσας ξυλλαμβάνειν· ἔστι δὲ τὸ Τριόπιον ἄκρα τῆς Κνιδίας προύχουσα, Ἀπόλλωνος ἱερόν. πυθόμενοι δὲ οἱ 3
Ἀθηναῖοι καὶ πλεύσαντες ἐκ τῆς Σάμου λαμβάνουσι τὰς ἐπὶ τῷ Τριοπίῳ φρουρούσας ἓξ ναῦς· οἱ δ' ἄνδρες ἀποφεύγουσιν ἐξ αὐτῶν. καὶ μετὰ τοῦτο ἐς τὴν Κνίδον καταπλεύσαντες καὶ προσβαλόντες τῇ πόλει ἀτειχίστῳ οὔσῃ ὀλίγου εἷλον.
τῇ δ' ὑστεραίᾳ αὖθις προσέβαλλον, καὶ ὡς ἄμεινον φραξαμένων αὐτῶν ὑπὸ νύκτα καὶ ἐπεσελθόντων αὐτοῖς τῶν ἀπὸ τοῦ Τριοπίου ἐκ τῶν νεῶν 4

§ 2. **προσβαλούσας** Vat. Laur. cum aliquot deterioribus. At cf. adn.

§ 3. **τῷ** om. omnes praeter Vat. Stare potest articulus, quia paulo ante bis commemoratum est Triopium, et semel iam articulo addito, qui redit § 4.

λάσσειν igitur infinitivi nomen debet esse **αὐτούς**. — **ταῖς δὲ . . . οὔσαις**. „Verba **περὶ Τριόπ. οὔσ. . . .** non arcte iungenda sunt cum **ταῖς δέ** [i. e. **ταῖς δὲ ἡμισείας**, sed cohaerent cum praedicato **ξυλλαμβάνειν**]; nondum enim erant illae circa Triopium, sed eo erant iturae.“ Haack. — **τὰς ἀπ' Αἰγύπτου ὁλκάδας . . . ξυλλαμβάνειν** (comprehendere). „Statuendum videtur eas . . . onerarias commeatus [cf. IV 53 3 adn.] advexisse Atheniensibus. . . . Quae sententia eo confirmatur, quod hi de Peloponnesiorum consilio certiores facti illico ad Triopium contendisse narrantur, scilicet ne commeatus ipsorum interciperetur. . . . Sed obiecerit aliquis non verisimile esse ex Aegypto, quae Persarum regis imperio paruerit, frumenta apportata fuisse Atheniensibus eiusdem regis hostibus. At hoc tempore Aegyptii sub Amyrtaeo in libertatem se videntur vindicasse.“ Krueg. ad Dion. p. 356. „Duobus certe annis post, a. Chr. 410, legimus de rege Aegyptiorum tam potenti, ut in Phoenicen se irrupturum esse minatus sit (Diod. XIII 46, 6).“ Arn. — **προσβαλλούσας**, cum (vel per traiectionem ad I 90, 1 illustratam quae) appellerentur (ad Triopium). Cf. adn VI 4, 5. Male Haas. impetu facto, quasi legeretur **προσβαλόντας**; nam nomen infinitivorum paulo ante vidimus esse **αὐτούς**. — **Τριόπιον**. Hodie est *cape Crio*. Cf. Forbig. l. l. p. 209. — **Ἀπόλλωνος ἱερόν**, Apollini sacrum, qui ibi templum procul dubio habebat. Cf. interpret. ad Herod. I 144 et de genet. Krueg. Gr. § 48, 13 adn. 5.

§ 3. **ἀτειχίστῳ οὔσῃ**. Ut Ioniae urbes. Cf. adn. III 33, 2 et supra 31, 3. Idem de Co audiemus 41, 1, de Camiro 44, 2, de Lampsaco 62, 3, de Cyzico 107, 1. — **ὀλίγου**. Cf. adn. IV 124, 1.

§ 4. **αὐτῶν**, i. e. **τῶν Κνι-**

διαφυγόντων οὐκέθ' ὁμοίως ἔβλαπτον, ἀπελθόντες
καὶ δῃώσαντες τὴν τῶν Κνιδίων γῆν ἐς τὴν Σά-
μον ἀπέπλευσαν.

1 36. Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Ἀστυόχου
ἥκοντος ἐς τὴν Μίλητον ἐπὶ τὸ ναυτικόν, οἱ Πε-
λοποννήσιοι εὐπόρως ἔτι εἶχον ἅπαντα τὰ κατὰ τὸ
στρατόπεδον· καὶ γὰρ μισθὸς ἐδίδοτο ἀρκούντως,
καὶ τὰ ἐκ τῆς Ἰάσου μεγάλα χρήματα διαρπασ-
θέντα ὑπῆν τοῖς στρατιώταις, οἵ τε Μιλήσιοι προ-
2 θύμως τὰ τοῦ πολέμου ἔφερον. πρὸς δὲ τὸν Τισσα-
φέρνη ἐδόκουν ὅμως τοῖς Πελοποννησίοις αἱ πρῶ-
ται ξυνθῆκαι, αἱ πρὸς Χαλκιδέα γενόμεναι, ἐνδεεῖς
εἶναι καὶ οὐ πρὸς σφῶν μᾶλλον, καὶ ἄλλας ἔτι
Θηριμένους παρόντος ἐποίουν· καὶ εἰσὶν αἵδε.

Λακεδαιμονίων εὐπορία, οἳ πρὸς Τισσαφέρνη ἄλλας ξυνθήκας ποιοῦνται.

1 37. „Ξυνθῆκαι Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ξυμ- *αἱ δεύτεραι*

§ 4. ἐπελθόντες omnes praeter Vat. Sed superiora verba causam continent cur relicta Cnido alio se converterint.

Cap. 36. § 1. ἐς Vat. C., εἰς E., reliqui ὡς, quod male hinc commemorat Bernh. Synt. p. 215.

§ 2. ἐπὶ pro ἔτι omnes praeter Vat. „Quae praepositio quo sensu participiorum genetivis iungatur, docet Matth." Goell. Ille hoc loco vel in ed. tertia § 365, 1 utitur. Sed ἔτι ob 38, 1, ubi Therimenes profectus esse dicitur, et quae de praesentia eius iam prius narrata sunt, aptius est.

δίων. — ἀπελθόντες, digressi (ab *urbe* Cnido).

Cap. 36. § 1. Ἀστυόχου ἥκοντος. Vid. 33, 4. — ἔτι, etiamtum, sed paulo post non item. Vid. 46, 5. — τὰ . . . χρήματα. Vid. 28, 3 et de collocatione verborum adn. I 90 1. — ὑπῆν, „suppeditabat, ad manum, in promptu erat." Bau. Cf. VI 87, 4. Herod. I 31. Temere ὑπῆρχε Herw. Stud. Thuc. p. 105 rarae voci usitatissimam substituens.

§ 2. πρὸς δὲ τὸν Τισσαφέρνη. Haec, quae post πρῶται collocanda forsitan videantur, praemissa esse a Thuc., quod opponeret ceteris rebus et rationibus, quae commodae satis viderentur Peloponnesiis, non item opportunam condicionem foederis Persici, recte docuit Haack. Cf. Krueg. Gr. § 50, 10 adn. 1. — τοῖς Πελοποννησίοις. Peloponnesios male a Lacedaemoniis distinguit ita Lachmannus Hist. Gr. p. 107, ut illis solis foedus displicuisse dicat. At Peloponnesiorum nomine Lacedaemonii contineri solent. — πρὸς σφῶν. Cf. adn. II 86, 5. — μᾶλλον, scil. ἢ πρὸς τοῦ Τισσαφέρνους. — ἐποίουν. „Pro medio." Bau. Proprie tamen non prorsus idem valet. Cf. adn. V 76, 2. VI 58, 2. De imperfecto cf. adn. IV 16, 1.

Cap. 37. § 1. Ξυνθῆκαι . . . σπονδάς. Differre haec nomina vidimus iam in adn. ad

ξυνθῆκαι Λακεδαιμονίων καὶ βασιλέως Δαρείου.

μάχων πρὸς βασιλέα Δαρεῖον καὶ τοὺς παῖδας τοὺς βασιλέως καὶ Τισσαφέρνη, σπονδὰς εἶναι καὶ φιλίαν κατὰ τάδε. 2 ὁπόση χώρα καὶ πόλεις βασιλέως εἰσὶ Δαρείου ἢ τοῦ πατρὸς ἦσαν ἢ τῶν προγόνων, ἐπὶ ταύτας μὴ ἰέναι ἐπὶ πολέμῳ μηδὲ κακῷ μηδενὶ μήτε Λακεδαιμονίους μήτε τοὺς ξυμμάχους τοὺς Λακεδαιμονίων, μηδὲ φόρους πράσσεσθαι ἐκ τῶν πόλεων τούτων μήτε Λακεδαιμονίους μήτε τοὺς ξυμμάχους τῶν Λακεδαιμονίων· μηδὲ Δαρεῖον βασιλέα μηδὲ ὧν βασιλεὺς ἄρχει ἐπὶ Λακεδαιμονίους μηδὲ τοὺς ξυμμάχους ἰέναι ἐπὶ πολέμῳ μηδὲ κακῷ μηδενί. 3 ἢν δέ τι δέωνται Λακεδαιμόνιοι ἢ οἱ ξύμμαχοι βασιλέως, ἢ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων ἢ τῶν ξυμμάχων, ὅ τι ἂν πείθωσιν ἀλλήλους, τοῦτο ποιοῦσι καλῶς ἔχειν. 4 τὸν δὲ πόλεμον τὸν πρὸς Ἀθηναίους καὶ τοὺς ξυμμάχους κοινῇ ἀμφοτέρους πολεμεῖν· ἢν δὲ κατάλυσιν ποιῶνται, κοινῇ ἀμ-

Cap. 37. § 1. τοῦ βασιλέως codd. Emend. Bekk. Tam pauca sunt prae reliquorum multitudine exempla, ubi βασιλεύς regem Persarum significans articulum habet (Xen. Anab. II 4, 4. 5, 38. Hist. Gr. VII 1, 37. 38. Oec. 4, 15. Isocr. XII 162. Dem. XIX 137), ut merito in suspicionem vocentur.

§ 2. μήτε φόρους codd. Emend. Bekk., quia non singula nomina negantia disiunguntur, sed enuntiationes negantes copulantur μὴ ἰέναι . . . μηδὲ πράσσεσθαι. Cf. adn. V 47, 2.

Λακεδαιμονίους — Λακεδαιμονίων μηδὲ om. Vat.

μήτε ὧν Vat. Cf. sd. II 49, 5.

βασιλεύς sine articulo Cl. Vat. Mosqu. M., reliqui ὁ βασ.

μήτε τοὺς Vat. Mosqu., quasi in superioribus dictum sit μήτε ἐπὶ Λακεδ. Cf. sd. II 49, 5. Sed vel neglecta iteratio articuli obstat.

§ 3. οἱ Λακεδ. Vat. At vid. paulo post et § 1. 2. 5, item c. 18 et sd. 58, 4.

V 47, 11. — τοὺς παῖδας τοὺς βασιλέως. Artaxerxem et Cyrum. „Filios autem regis credibile est ideo in foedere nominatos esse, ut eo post obitum patris obligarentur; apparet enim novum regem non putatum esse teneri actis decessoris, nisi ipse ea probasset.“ Arn.

§ 2. ἐπὶ ταύτας μὴ ἰέναι. Haec substituta sunt in locum verborum superioris foederis perniciosissimorum βασιλέως ἔστω, 18, 1; sed ne his quidem Graeciae libertati satis consultum esse facile intellegitur. — φόρους πράσσεσθαι ἐκ τῶν πόλεων τούτων. Respicitur ad urbes Graecas in Asia sitas et tributa ex his ab Atheniensibus exacta (cf. 5, 5), quod Lacedaemonii vetantur facere. De praepos. cf. adn. 5, 3. Hac condicione Lacedaemonii et socii ve-

φοτέρους ποιεῖσθαι. ὁπόση δ᾽ ἂν στρατιὰ ἐν τῇ χώρᾳ τῇ βασιλέως ᾖ μεταπεμψαμένου βασιλέως, τὴν δαπάνην βασιλέα παρέχειν. ἢν δέ τις τῶν πόλεων ὁπόσαι ξυνέθεντο βασιλεῖ ἐπὶ τὴν βασιλέως ἴῃ χώραν, τοὺς ἄλλους κωλύειν καὶ ἀμύνειν βασιλεῖ κατὰ τὸ δυνατόν· καὶ ἤν τις τῶν ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ ἢ ὅσης βασιλεὺς ἄρχει ἐπὶ τὴν Λακεδαιμονίων ἴῃ ἢ τῶν ξυμμάχων, βασιλεὺς κωλυέτω καὶ ἀμυνέτω κατὰ τὸ δυνατόν.“

1 38. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ξυνθήκας Θηριμένης
μὲν παραδοὺς Ἀστυόχῳ τὰς ναῦς ἀποπλέων ἐν
2 κέλητι ἀφανίζεται· οἱ δ᾽ ἐκ τῆς Λέσβου Ἀθη-

οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Χίον ἀποβάντες Δελφίνιόν τε τει-

Cap. 38. § 1. δὲ om. Vat.

tantur tantum ipsi ex regis urbibus tributa exigere, priore foedere obligabantur, ut adiuvarent regem, ne Athenienses id facerent.

§ 4. *ὁπόση δ᾽ ἂν . . . παρέχειν.* Hoc est caput praecipuum foederi adiectum. De re cf. Iustin. V 2.

§ 5. *ἐν τῇ βασ. χ. . . . ἄρχει.* „Distinguit regionem regis Persarum et cui imperet. Differuntne istae? aut qui differunt? Nempe *χώρα βασιλέως* fuerit Persis, Media, Babylonia, aliae partes Asiae maioris; *ὅσης ἄρχει* Graecae civitates Ioniae, aliae Asiae minoris, . . . et quicquid ultra Asiam occupatum Persae tenerent . . . Solent talia [distincte dici] in formulis publice sollemnibus, ne fraudi sit locus.“ Bau.

Cap. 38. § 1. *κέλητι.* Cf. adn. IV 9, 1. — *ἀφανίζεται.* Comparatis locis IV 80, 4 et Plut. Lys. 7 hic valere *διεφθάρη* voluit demonstrare Didotius. Sed illos duos locos non eiusdem generis esse nec Thucydidem hoc exprimere volentem ambigue locuturum fuisse respondet Bloomf. Nec IV 80, 4 perdendi notio ipsi verbo subicienda est, etsi *ἀφανισμός* ibi effectus est *διαφθορᾶ*. Hic „Thucydides videtur dicere illum evanuisse sive evasisse in ipso reditu (*ἀποπλέοντα*, non *ἀποπλεύσαντα*) nec unquam Spartam revertisse. Cf. VI 61, 6, ubi formula *οὐ φανεροὶ ἦσαν* legitur de fuga Alcibiadis eiusque amicorum ad causam dicendam domum redeuntium.“ Arn. Nobis comparatis verbis IV 80, 4 verisimile videtur Thucydidem ipsum ignorasse, quid in discessu de Therimene factum esset. Igitur *οὐκέτι ὤφθη* bene explanat Dukas. At mari illum haustum esse perspicue verbis significari putat Thirlw. Hist. Gr. IV p. 22; nam ita *ἀφανίζειν* legi, ut sit mergere aqua, velut Xen. Hist. Gr. I 6, 33: *Καλλικρατίδας ἀποπεσὼν ἐς τὴν θάλατταν ἠφανίσθη* (cf. Plut. l. d.), Aelian. V. H. XII 61 *Βορρᾶς . . . τὴν δύναμιν αὐτοῦ τὴν ναυτικὴν ἠφάνισεν.* Add. Plut. Pomp. 80 extr. et Caes. 49. Mira certe comminiscitur Lachm. Hist. Gr. I. p. 108 Therimenem a Lacedaemoniis, qui hic non sunt nominati, punitum putans.

χίζουσι καὶ τοὺς Χίους Ἀστύοχον μάτην ἐπικαλουμένους ἐς μεγάλην ἀπορίαν καθιστᾶσι. Μιλήτῳ δὲ ἐν τούτῳ γίγνονται ἐπίπλοι.

ναῖοι ἤδη διαβεβηκότες ἐς τὴν Χίον τῇ στρατιᾷ καὶ κρατοῦντες καὶ γῆς καὶ θαλάσσης Δελφίνιον ἐτείχιζον, χωρίον ἄλλως τε ἐκ τῆς γῆς καρτερὸν καὶ λιμένας ἔχον καὶ τῆς τῶν Χίων πόλεως οὐ πολὺ ἀπέχον. οἱ δὲ Χῖοι ἐν πολλαῖς ταῖς πρὶν 3 μάχαις πεπληγμένοι καὶ ἄλλως ἐν σφίσιν αὐτοῖς οὐ πάνυ εὖ διακείμενοι, ἀλλὰ καὶ τῶν μετὰ Τυδέως τοῦ Ἴωνος ἤδη ὑπὸ Πεδαρίτου ἐπ' ἀττικισμῷ τεθνεώτων καὶ τῆς ἄλλης πόλεως κατ' ἀνάγκην ἐς ὀλίγους κατεχομένης ὑπόπτως διακείμενοι ἀλλήλοις ἡσύχαζον, καὶ οὔτ' αὐτοὶ διὰ ταῦτα οὔτε οἱ μετὰ Πεδαρίτου ἐπίκουροι ἀξιόμαχοι αὐτοῖς ἐφαίνοντο. ἐς μέντοι τὴν Μίλητον ἔπεμπον, κε- 4 λεύοντες σφίσι τὸν Ἀστύοχον βοηθεῖν· ὡς δ' οὐκ ἐσήκουεν, ἐπιστέλλει περὶ αὐτοῦ ἐς τὴν Λακεδαίμονα Πεδάριτος ὡς ἀδικοῦντος. καὶ τὰ μὲν ἐν 5 τῇ Χίῳ ἐς τοῦτο καθειστήκει τοῖς Ἀθηναίοις· αἱ

§ 2. ἐς solus Vat. habet.
καὶ γῆς Vat., ut in καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν V 18, 2. 3. 47, 1; reliqui καὶ om.
ἐκ τῆς γῆς Vat., reliqui τῆς om. Cf. adn. IV 31, 2.
§ 3. ἐς ὀλίγον codd. Cf. adn.
§ 4. ὁ Πεδάριτος omnes praeter Vat.

§ 2. **διαβεβηκότες**, transgressi ibique versantes. Cf. adn. IV 1, 3. — **γῆς** sine artic. non ad τὴν Χίον referendum, sed generatim dictum esse ex contrario θαλάσσης intellegitur. Cf. 46, 2 τῆς ἐς γῆν καὶ θάλασσαν ἀρχῆς. — **Δελφίνιον**. Harpocration χωρίον ἐν Χίῳ vocat. Distat a Chiorum urbe milia 18. — **ἄλλως τε**, ceteroqui, i. e. praeterquam quod muniebatur.

§ 3. **ἐν πολλαῖς . . . πεπληγμένοι**. De re vid. c. 24, de verbo πλησσ. adn. III 18, 2. — **ἐν σφίσιν αὐτοῖς**, inter se. Cf. adn. IV 25, 9. — **οὐ πάνυ εὖ διακείμενοι**. „Vid. c. 24 extr. cl. c. 31 init." Haack. — **Τυδέως τοῦ Ἴωνος**, i. e. Ionis filio. Ionem, poetam tragicum, de quo cf. Bernhard. Hist. litt. Gr. II 2 p. 51 sqq. et F. Schoellium in Mus. Rhen. XXXII p. 145 sqq., huius Tydei patrem fuisse, eius rei nullum est documentum nisi ipsum nomen. — **ἐς ὀλίγους κατεχομένης**] ἤτοι ἀναγκαζομένης ὀλιγαρχεῖσθαι. Schol. Dobr. auctore ὀλίγους rescripsimus. Nam paucorum imperium nullus unquam scriptor singulari ὀλίγον significavit. In Plat. enim Polit. 303 a τὸ ὀλίγον numerum indicat. Cf. II 37, 1. V 81, 2. VIII 53, 3. 89, 2. 97, 2. De ἐς praep. cf. adn. IV 57, 4. Kuehn. Gr. max. § 447 B. Audacius ἐς ὀλίγους καθισταμένης Herw. l. l. p. 105.

§ 4. **ὡς δ' οὐκ ἐσήκουεν**. Ut minatus erat. Vid. 33, 1. — **ἐπιστέλλει**. Cf. VII 14, 4. VIII 99, 1. adn. V 77, 1.

§ 5. **ἐς τοῦτο καθειστήκει**, in eum statum redacta

δ' ἐκ τῆς Σάμου νῆες αὐτοῖς ἐπίπλους μὲν ἐποι-
οῦντο ταῖς ἐν τῇ Μιλήτῳ, ἐπεὶ δὲ μὴ ἀντανάγοιεν,
ἀναχωροῦντες πάλιν ἐς τὴν Σάμον ἡσύχαζον.
1 39. Ἐκ δὲ τῆς Πελοποννήσου ἐν τῷ αὐτῷ
χειμῶνι αἱ τῷ Φαρναβάζῳ [ὑπὸ] Καλλιγείτου τοῦ
Μεγαρέως καὶ Τιμαγόρου τοῦ Κυζικηνοῦ πρασ-
σόντων παρασκευασθεῖσαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἑπτὰ
καὶ εἴκοσι νῆες ἄρασαι ἔπλεον ἐπὶ Ἰωνίας περὶ
ἡλίου τροπάς, καὶ ἄρχων ἐπέπλει αὐτῶν Ἀντι-
2 σθένης Σπαρτιάτης. ξυνέπεμψαν δὲ οἱ Λακεδαι-
μόνιοι καὶ ἕνδεκα ἄνδρας Σπαρτιατῶν ξυμβούλους
Ἀστυόχῳ, ὧν εἷς ἦν Λίχας ὁ Ἀρκεσιλάου. καὶ
εἴρητο αὐτοῖς ἐς Μίλητον ἀφικομένους τῶν τε ἄλ-
λων ξυνεπιμέλεσθαι ᾗ μέλλει ἄριστα ἕξειν, καὶ τὰς
ναῦς ταύτας ἢ αὐτὰς ἢ πλείους ἢ καὶ ἐλάσσους
ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ὡς Φαρνάβαζον, ἢν δοκῇ,
ἀποπέμπειν, Κλέαρχον τὸν Ῥαμφίου, ὃς ξυνέπλει,
ἄρχοντα προστάξαντας, καὶ Ἀστύοχον, ἢν δοκῇ

ἐκ τῆς Μιλήτου Ἀντισθένης καὶ ἕνδεκα Σπαρτιατῶν ξύμβουλοι ὡς ἐπὶ Ἰωνίας καὶ ἐντεῦθεν ἐφ' Ἑλλησπόντου πλευσόμενοι Μήλῳ προσβαλόντες καὶ πρὸς τὴν Κρήτην ἀποτραπόμενοι ἐς Καῦνον καταίρουσι.

§ 5. *ἐπειδὴ δὲ* Vat. Lugd. Quanquam *ἐπειδή* cum optat. iterativo stare potest (cf. VII 44, 8), tamen hic, ubi progressus non fiat in narratione, minus aptum est.
ἀποχωροῦντες Vat. Cf. sd. II 79, 6.

§ **39.** § 1. *ἐπέπλει* Vat., reliqui *ἔπλει*, Sed aut cum iis aut in iis navigavit desideramus, et cf. IV 11, 2 *ναύαρχος δὲ αὐτῶν ἐπέπλει Θρασυμηλίδας*.
§ 2. *ξυνεπιμελεῖσθαι* codd. Cf. sd. IV 118, 3.

erant. — *αἱ . . . νῆες αὐτοῖς*. Est exemplum dativi ad III 98, 1 illustrati. — De ipsis navibus cf. 35, 4. — *ἐπεὶ δὲ μὴ ἀντανάγοιεν*] *αἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ δηλονότι νῆες*. Schol. De *μή* et optativo cf. adn. II 15, 1. — *ἀναχωροῦντες*. Part. praes. de re identidem facta. Cf. adn. V 75, 3. sd. VIII 40, 2.

Cap. **39.** § 1. *Καλλιγείτου . . . πρασσόντων*. Cf. 6, 1. 8, 1. *Ὑπό* autem, quod ad *πρασσόντων* non convenit, deesse volumus, ut naves Calligiti et Timagorae opera a Lacedaemoniis paratae dicantur. — *ἡλίου τροπάς*] *τὰς χειμερινὰς δηλονότι*. Schol.

§ 2. *ξυμβούλους Ἀστυόχῳ*. „Ut Cnemo II 85, 1, Alcidae III 76, Agidi V 63, 4.“ Arn. Cf. adn. II 85, 1. V 63, 4. — *Λίχας*. Cf. V 22, 2. 50, 4. 76, 3. — *ἀφικομένους*. „Post tam breve intervallum necessarium est *ἀφικομένοις*.“ Herw. l. l. Sed cf. I 53, 1. IV 20, 3. VIII 8, 2. — *ἢ αὐτάς*, „aut ipsas, i. e. neque plures nec pauciores, sed numero integro relicto.“ Haack. — *Κλέαρχον*

[τοῖς ἕνδεκα ἀνδράσι], παύειν τῆς ναυαρχίας, Ἀντι-
σθένη δὲ καθιστάναι· πρὸς γὰρ τὰς τοῦ Πεδα-
ρίτου ἐπιστολὰς ὑπώπτευον αὐτόν. πλέουσαι οὖν 3
αἱ νῆες ἀπὸ Μαλέας πελάγιαι Μήλῳ προσέβαλλον,
καὶ περιτυχόντες ναυσὶ δέκα Ἀθηναίων τὰς τρεῖς
λαμβάνουσι κενὰς καὶ κατακάουσι. μετὰ δὲ τοῦτο
δεδιότες μὴ αἱ διαφυγοῦσαι τῶν Ἀθηναίων ἐκ τῆς
Μήλου νῆες, ὅπερ ἐγένετο, μηνύσωσι τοῖς ἐν τῇ
Σάμῳ τὸν ἐπίπλουν αὐτῶν, πρὸς τὴν Κρήτην
πλεύσαντες καὶ πλείω τὸν πλοῦν διὰ φυλακῆς
ποιησάμενοι ἐς τὴν Καῦνον τῆς Ἀσίας κατῆραν.
ἐντεῦθεν δή, ὡς ἐν ἀσφαλεῖ ὄντες, ἀγγελίαν ἔπεμ- 4
πον ἐπὶ τὰς ἐν τῇ Μιλήτῳ ναῦς τοῦ ξυμπαρακο-
μισθῆναι.

ναυμαχίας Vat. G. Cf. sd. 20, 1.

§ 3. **πλαγίαι** Vat., **πλάγιαι** It. At cf. adn.

προσέβαλον omnes praeter Vat. Chr. Sed ex proxima narratione videtur apparere eos revera non appulisse.

κατακαίουσι codd. Cf. Dind. lex Soph. s. v. **κλάω**.

αἱ om. Vat. Sed significantur reliquae praeter tres illas.

Σάμῳ Vat. Vall., reliqui codd. **νήσῳ**. Sed intellegitur Samos (cf. 41, 4), quae cum nusquam antea commemorata sit, **ἡ νῆσος** praeter ceteras vocari non potest.

§ 4. **νήσῳ** pro **Μιλήτῳ** Vat. At nuntius ad Astyochum missus est (vid. 41, 1), quem tunc Mileti fuisse ex 36, 1 et 38, 4 compertum habemus.

χάριν τοῦ ξυμπαρ. Vat. ex interpr. Cf. adn. I 4. **Χάριν** apud infin. nusquam posuit Thuc. nec alibi pro **ἕνεκα** quam V 70, 1 **οὐ τοῦ θείου χάριν**.

...**προστάξαντας**. Ex decretis 8, 2. — **τοῖς ἕνδεκα ἀνδράσι**. Haec melius absunt, ut modo sola **ἣν δοκῇ** legimus. Certe non minus perspicuum hic ipsum **ἣν δοκῇ** est quam supra. Tum ad **καθιστάναι** audi **ναύαρχον**. **Ἀντικαθιστάναι**, quod mavult Herw. l. l., ut scribi poterat, ita necessarium non erat. — **τὰς . . . ἐπιστολάς**. Vid. 38, 4 et de plurali adn. I 132, 5. **Πρός** est secundum, propter. Krueg. 50, 1. Eur. Med. 1358 confert.

§ 3. **πελάγιαι**, per altum. Cf. 44, 3. 60, 3. 101, 1. — **Μήλῳ**. Tunc ab Atheniensibus occupatae. Vid. V 116, 4. — **τὰς τρεῖς**. De articulo cf. adn. I 116, 1. — **κενάς** est praedicatum verbi **λαμβάνουσι**. — **ὅπερ ἐγένετο**. Cf. 41, 4. — **καὶ πλείω τὸν πλοῦν διὰ φυλακῆς ποιησάμενοι**, et longiore navigationis cursu per cautionem (adhibita cautione) facto. Dukas: **ἐπιμηκύναντες τὴν ὁδὸν φυλαττόμενοι πανταχῇ**. — **Καῦνον τῆς Ἀσίας**. Cognominis enim Cretae urbs in Europa sita erat. Non necessarium putamus **τῆς Καρίας**, quod coni. Wilam.-Moellend. in Herm. XII p. 366, contra quem Class. IV 75, 2. V 1 affert.

1 40. Οἱ δὲ Χῖοι καὶ Πεδάριτος κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον οὐδὲν ἧσσον, καίπερ διαμέλλοντα, τὸν Ἀστύοχον πέμποντες ἀγγέλους ἠξίουν σφίσι πολιορκουμένοις βοηθῆσαι ἁπάσαις ταῖς ναυσὶ καὶ μὴ περιιδεῖν τὴν μεγίστην τῶν ἐν Ἰωνίᾳ ξυμμαχίδων πόλεων ἔκ τε θαλάσσης εἰργομένην καὶ κατὰ
2 γῆν λῃστείαις πορθουμένην. οἱ γὰρ οἰκέται τοῖς Χίοις πολλοὶ ὄντες καὶ μιᾷ γε πόλει πλὴν Λακεδαιμονίων πλεῖστοι γενόμενοι καὶ ἅμα διὰ τὸ πλῆθος χαλεπωτέρως ἐν ταῖς ἀδικίαις κολαζόμενοι, ὡς ἡ στρατιὰ τῶν Ἀθηναίων βεβαίως ἔδοξε μετὰ τείχους ἱδρῦσθαι, εὐθὺς αὐτομολίᾳ τε ἐχώρησαν οἱ πολλοὶ πρὸς αὐτοὺς καὶ τὰ πλεῖστα κακὰ ἐπι-
3 στάμενοι τὴν χώραν οὗτοι ἔδρασαν. ἔφασαν οὖν χρῆναι οἱ Χῖοι, ἕως ἔτι ἐλπὶς καὶ δυνατὸν κωλῦσαι, τειχιζομένου τοῦ Δελφινίου καὶ ἀτελοῦς ὄντος, καὶ στρατοπέδῳ καὶ ναυσὶν ἐρύματος μείζονος προσπεριβαλλομένου, βοηθῆσαι σφίσιν. ὁ δὲ Ἀστύοχος καίπερ οὐ διανοούμενος διὰ τὴν τότε ἀπειλήν, ὡς ἑώρα καὶ τοὺς ξυμμάχους προθύμους ὄντας, ὥρμητο ἐς τὸ βοηθεῖν.

τοῖς Χίοις μέγιστα κακουμένοις Ἀστύοχος πολλάκις ἐπικληθεὶς τελευτῶν ὡρμητο μὲν βοηθεῖν·

Cap. 40. § 1. πέμψαντες Vat. Sed vulgatum aptius de legatis iis, quos identidem mittebant. Cf. adn. 38, 5.

Cap. 40. § 2. οἱ γὰρ οἰκέται. De his servis Chiorum vid. Steph. Byz. v. Χίος, Athen. p. 265 b. — μιᾷ γε πόλει. πλὴν Λακεδαιμονίων πλεῖστοι γενόμενοι] πλείονες οἰκέται ἦσαν ἐν Χίῳ ἤπερ ἐν ἄλλῃ τινὶ πόλει πλὴν Λακεδαιμονίων· ἡ δὲ Λακεδαίμων πλείστους εἶχεν οἰκέτας. Schol. Aliter intellexit Clint. in Fast. Hellen., sed vid. ibi Krueg. p. 419. Cf. Od. Muell. Dor. II p. 46 sq. Wachsm. Ant. Gr. II p. 14. Verba μιᾷ γε πόλει contende cum I 80, 3 ὄχλῳ ὅσος οὐκ ἐν ἄλλῳ ἑνί γε χωρίῳ Ἑλληνικῷ ἐστιν. Cf. adn. III 39, 1. — ἐν ταῖς ἀδικίαις, in delictis suis, εἴ τι ἀδικοῖεν. Cf. Krueg. Gr. § 68, 12, 4. Frustra Herw. l. l. ἐπὶ ταῖς ἀδικίαις. — ἐπιστάμενοι τὴν χώραν] ἔμπειροι τῆς χώρας Schol. Lugd.

§ 3. ἀτελοῦς ὄντος. Perfectum esse postea audiemus 55,2. — καὶ στρατοπέδῳ . . προσπεριβαλλομένου, dum et exercitus et naves (Atheniensium) maiore etiam munitione circumdarentur. Ita haec intellegenda esse primus vidit Bred. Cui iure suffragatur Did. de nauticorum castrorum munitione comparans 55, 3 προσβαλὼν τῶν Ἀθηναίων τῷ περὶ τὰς ναῦς ἐρύματι. Add. adn. I 117, 1. — διὰ τὴν τότε

ἀκούσας δὲ τὰς ἐκ τῆς Πελοποννήσου ναῦς ἐς Καῦνον παραγενέσθαι, ἐκεῖ πλέων Κῶν τε ἐκπορθεῖ καὶ ἐς Κνίδον καταίρει, ὅθεν πρὸς Σύμην ἐπὶ Χαρμῖνον κομίζεται.

41. Ἐν τούτῳ δὲ ἐκ τῆς Καύνου παραγίγνε- 1
ται ἀγγελία ὅτι αἱ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι νῆες καὶ οἱ
τῶν Λακεδαιμονίων ξύμβουλοι πάρεισι· καὶ νο-
μίσας πάντα ὕστερα εἶναι τὰ ἄλλα πρὸς τὸ ναῦς
τε, ὅπως θαλασσοκρατοῖεν μᾶλλον, τοσαύτας ξυμ-
παρακομίσαι καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους, οἳ ἧκον
κατάσκοποι αὐτοῦ, ἀσφαλῶς περαιωθῆναι, εὐθὺς
ἀφεὶς τὸ ἐς τὴν Χίον ἔπλει ἐς τὴν Καῦνον. καὶ 2
ἐς Κῶν τὴν Μεροπίδα ἐν τῷ παράπλῳ ἀποβὰς τήν
τε πόλιν ἀτείχιστον οὖσαν καὶ ὑπὸ σεισμοῦ, ὃς
αὐτοῖς ἔτυχε μέγιστός γε δὴ ὧν μεμνήμεθα γενό-
μενος, ξυμπεπτωκυῖαν ἐκπορθεῖ, τῶν ἀνθρώπων
ἐς τὰ ὄρη πεφευγότων, καὶ τὴν χώραν καταδρο-
μαῖς λείαν ἐποιεῖτο, πλὴν τῶν ἐλευθέρων· τού-
τους δὲ ἠφίει. ἐκ δὲ τῆς Κῶ ἀφικόμενος ἐς τὴν 3
Κνίδον νυκτὸς ἀναγκάζεται ὑπὸ τῶν Κνιδίων παρ-

Cap. 41. § 2. ἀφίει codd. Cf. sd. IV 122, 3.

ἀπειλήν. Vid. 38, 1 et de τότε adn. 20, 1. Ad διανοούμενος audi βοηθῆσαι vel βοηθεῖν.

Cap. 41. § 1. νομίσας πάντα ὕστερα εἶναι . .] νομίσας, φησί, πάντα ἐν δευτέρῳ εἶναι τοῦ <ξυμ>παρακομίσαι τὰς ναῦς, ὑπὲρ τοῦ θαλαττοκρατεῖν. Schol. Th. πάντα δεύτερα scripsisse putat Meinek. in Herm. III p. 373. Sed si Soph. fragm. 327, 5, quem locum ille attulit, δεύτερος πρός τι dixit, hoc ipsum documento est dici item potuisse ὕστερος πρός τι. Δεύτερόν τε καὶ ὕστερον Plato συνωνύμως iungit in Legg. 896 c. — πρὸς τὸ . . . ξυμπ. propr. prae hoc, ut una traduceret. Cf. Krueg. Gr. § 49, 2 adn. 8. — κατάσκοποι αὐτοῦ. Port.: ad ipsius actiones explorandas. — ἀφεὶς τὸ ἐς τὴν Χίον. „Dictum esse pro τὸ ἐς τὴν Χίον πλεῖν manifestum est, cum sequatur ἔπλει.“ Huds. Cf. Matth. Gr. § 282, 1.

§ 2. Κῶν τὴν Μεροπίδα] τὴν Μεροπίδα περιττῶς προσέθηκεν· ἄλλη γὰρ οὐκ ἔστι Κῶς. Schol. „Ita loquitur etiam Strabo p. 686 et Antonin. Liberal. 15. Callim. Del. 160. Aristid. [II p. 423] alii.“ Wass. Cf. Forbig. Geogr. ant. II p. 238, ubi male Μερόπις. De universa hac insula ex recentioribus vid. maxime Ross. It. ins. Graec. III p. 126 sqq. — τὴν πόλιν, scil. eiusdem nominis. — ἀτείχιστον. Cf. adn. 35, 3. — ὑπό. Cf. adn. I 8, 2. — μέγιστός γε δή. Krueg. γε del. Sed cf. μάλιστά γε δή Plat. Soph. 237 b. — τὴν χώραν . . . λείαν ἐποιεῖτο. Cf. Matth. Gr. § 421 adn. 4. Krueg. Synt. dial. § 46, 18 adn. 1. — τούτους δὲ ἠφίει. Ut supra 14, 1 Chalcideus captivos.

§ 3. ἀναγκάζεται. Cf.

*αινούντων μὴ ἐκβιβάσαι τοὺς ναύτας, ἀλλ' ὥσ-
περ εἶχε πλεῖν εὐθὺς ἐπὶ τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς
εἴκοσιν, ἃς ἔχων Χαρμῖνος, εἷς τῶν ἐκ Σάμου
στρατηγῶν, ἐφύλασσε ταύτας τὰς ἑπτὰ καὶ εἴκοσι
ναῦς ἐκ τῆς Πελοποννήσου προσπλεούσας, ἐφ'
4 ἅσπερ καὶ ὁ Ἀστύοχος παρέπλει. ἐπύθοντο δὲ οἱ
ἐν τῇ Σάμῳ ἐκ τῆς Μήλου τὸν ἐπίπλουν αὐτῶν,
καὶ ἡ φυλακὴ τῷ Χαρμίνῳ περὶ τὴν Σύμην καὶ
Χάλκην καὶ Ῥόδον καὶ περὶ τὴν Λυκίαν ἦν· ἤδη
γὰρ ᾐσθάνετο καὶ ἐν τῇ Καύνῳ οὔσας αὐτάς.*

1 42. *Ἐπέπλει οὖν ὥσπερ εἶχε πρὸς τὴν Σύμην
ὁ Ἀστύοχος πρὶν ἔκπυστος γενέσθαι, εἴ πως περι-
λάβοι που μετεώρους τὰς ναῦς. καὶ αὐτῷ ὑετός
τε καὶ τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ξυννέφελα ὄντα πλά-
νησιν τῶν νεῶν ἐν τῷ σκότει καὶ ταραχὴν παρέσχε.
2 καὶ ἅμα τῇ ἕῳ, διεσπασμένου τοῦ ναυτικοῦ, καὶ
τοῦ μὲν φανεροῦ ἤδη ὄντος τοῖς Ἀθηναίοις, τοῦ*

Χαρμῖνος δὲ πρῶτον ἐν τῇ μάχῃ ἐπικρατήσας ὕστερον ἐς φυγὴν καθίσταται· καὶ Ἀστύοχος ταῖς ἐκ τῆς Καύνου ναυσὶ ξυμμίγνυσιν.

§ 4. *Μήλου* Ven. corr. Cl. rec. It., reliqui *Μιλήτου*. Cf. 39, 3. Cap. **42.** § 2. *ὄντος ἤδη* Vat.

adn. IV 59, 2. — *ὥσπερ εἶχε*. Cf. adn. 34. — *ναῦς εἴκοσιν*. Malis *ναῦς τὰς εἴκ.*, sed fortassis genetivi *τῶν Ἀθηναίων* collocatione omissio articuli excusatur. Cf. adn. I 90, 1. Paulo post *προσπλεούσας* interpretare cum adnavigarent.

§ 4. *ἐπύθοντο . . . αὐτῶν*. Cf. 39, 3. — *Σύμην*. Hanc insulam mediam inter Rhodum Cnidumque dicit Plin. H. N. V 36, 133. Hodie *Symi* nominatur, non ut in Forbig. Geogr. ant. II p. 241, *Simmi*. Cf. de ea Ross. It. insul. Graec. III p. 121. — *Χάλκην*. „Nomen huius insulae varie ab auctoribus exprimitur. Plinius in uno loco [V 36] Chalcen, in altero [IV 23, item XVII 4] Chalciam scripsit, Scylax [82] *Χαλκείαν*, Theophrastus [Hist. plant. VIII 8] cum Strab. [p. 488. 655] *Χαλκίαν*, Mela denique cum corruptis codicibus Chalcidem [immo Chalciam II 7, 11]." Palmer. apud Hudson. Apud Thuc. rursus *Χάλκη* 44, 3 bis, 55. 60, 3 nisi quod 60, 3 nonnulli libri *Χαλκίας*. Atque adhuc *Χάλκη* appellatur. Vid. Ross. l. d. III p. 114 sq.

Cap. **42.** § 1. *ὥσπερ εἶχε*. Vid. 41, 3. — *ἔκπυστος*. Cf. adn. III 30, 1. — *περιλάβοι*, circumveniret, comprehenderet. Cf. Herodot. V 23. VIII 106. — *τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ*. Cum dici possit *ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ταραχὴν παρέχειν*, haec per similem attractionem dicta sunt atque V 80, 3, ubi cf. adn. — *ξυννέφελα*. *Ἐπινέφελα* similiter Herodot. VII 37. — *πλάνησιν*. Inter rariores voces affert Lob. ad Phryn. p. 351. Legitur quidem aliquotiens apud recentiores, sed vi activi.

§ 2. *τοῦ εὐωνύμου κέρως*. De hac appositione vid.

*εὐωνύμου κέρως, τοῦ δὲ ἄλλου περὶ τὴν νῆσον
ἔτι πλανωμένου, ἐπανάγονται κατὰ τάχος ὁ Χαρ-
μῖνος καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐλάσσοσιν ἢ ταῖς εἴκοσι
ναυσί, νομίσαντες ἅσπερ ἐφύλασσον ναῦς τὰς ἀπὸ
τῆς Καύνου ταύτας εἶναι. καὶ προσπεσόντες εὐ-* 3
*θὺς κατέδυσάν τε τρεῖς καὶ κατετραυμάτισαν ἄλλας,
καὶ ἐν τῷ ἔργῳ ἐπεκράτουν, μέχρι οὗ ἐπεφάνησαν
αὐτοῖς παρὰ δόξαν αἱ πλείους τῶν νεῶν καὶ παν-
ταχόθεν ἀπεκλῄοντο. ἔπειτα δὲ ἐς φυγὴν κατα-* 4
*στάντες ἓξ μὲν ναῦς ἀπολλύασι, ταῖς δὲ λοιπαῖς
καταφεύγουσιν ἐς τὴν Τευτλοῦσσαν νῆσον, ἐντεῦ-
θεν δὲ ἐς Ἁλικαρνασσόν. μετὰ δὲ τοῦτο οἱ μὲν* 5
*Πελοποννήσιοι ἐς Κνίδον κατάραντες καί, ξυμμι-
γεισῶν τῶν ἐκ τῆς Καύνου ἑπτὰ καὶ εἴκοσι νεῶν
αὐτοῖς, ξυμπάσαις πλεύσαντες καὶ τροπαῖον ἐν τῇ
Σύμῃ στήσαντες πάλιν ἐς τὴν Κνίδον καθωρμί-
σαντο.*

τὰ τοῖς ἐν Σάμῳ Ἀθηναίοις πεπραγμένα.

43. *Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῖς ἐκ τῆς Σάμου ναυσὶ* 1
πάσαις, ὡς ᾔσθοντο τὰ τῆς ναυμαχίας, πλεύσαν-

§ 4. *Τέγλουσαν* Vat. It., reliqui *Τεύγλουσσαν* vel *Τεύγλουσαν*. Cf. Steph. Byz. s. v. et sd. 24, 2.

Ἁλικαρνασόν aliquot codd. itemque *Ἁλικαρνασέας* 108, 2. Cf. indicem Inscr. Att. I.

adn. VII 57, 6. — *τοῦ ἄλλου*. Bauer primum *ἄλλου* hic pro *ἑτέρου* (cf. adn. III 107, 4) positum esse arbitratus postea etiam *ναυτικοῦ*, non *κέρως* audiri posse ipse percepit. — *Χαρμῖνος*. Hunc ob cladem in proximis narratam irridet Aristoph. Thesm. 804. — *ταῖς εἴκοσι ναυσί*. Articulus respicit ad 41, 3.

§ 3. *κατετραυμάτισαν*. Cf. adn. VII 41, 4. — *τῷ ἔργῳ*. Vid. adn. I 105, 6.

§ 4. *ἐς τὴν Τευτλοῦσσαν νῆσον*. Hanc insulam, quam in Forbig. Geogr. ant. frustra quaesivimus, inter Symen et Halicarnassum fuisse ex Thucydidis narratione colligitur. In Kieperti tamen tabula prope Symen meridiem versus, sed cum interrogationis signo collocatur. Praeterea attende hanc articuli apud *νήσου* vocabulum collocationem non adnotatam in Krueg. Gr. § 50, 7 adn. 2. 3, ubi commemorantur *Τραγία ἡ νῆσος* (I 116, 1. Cf. I 109, 4 *Προσωπίτιδα τὴν νῆσον*), *ἡ νῆσος ἡ Σφακτηρία* (*καλουμένη* IV 8, 6. Add. *τὴν νῆσον τὴν Πτυχίαν* IV 46, 3), *ἡ νῆσος Δῆλος*. Neglexit hoc exemplum Krueger etiam ad Arri. Anab. I 19, 9, ubi recentiorum similia verba afferens ex Atticis talia se enotata negat habere.

§ 5. *τροπαῖον . . . στήσαντες*. Huius reliquias nonnulli superesse fingunt. Vid. Ross. It. insul. Gr. III p. 125.

τες ἐς τὴν Σύμην καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἐν τῇ Κνίδῳ
ναυτικὸν οὐχ ὁρμήσαντες, οὐδ' ἐκεῖνοι ἐπ' ἐκεί-
νους, λαβόντες δὲ τὰ ἐν τῇ Σύμῃ σκεύη τῶν νεῶν
καὶ Λωρύμοις τοῖς ἐν τῇ ἠπείρῳ προσβαλόντες
ἀπέπλευσαν ἐς τὴν Σάμον.
2 Ἅπασαι δ' ἤδη οὖσαι ἅμα ἐν τῇ Κνίδῳ αἱ
τῶν Πελοποννησίων νῆες ἐπεσκευάζοντό τε εἴ τι
ἔδει, καὶ πρὸς τὸν Τισσαφέρνη (παρεγένετο γάρ)
λόγους ἐποιοῦντο οἱ ἕνδεκα ἄνδρες τῶν Λακεδαι-
μονίων περί τε τῶν ἤδη πεπραγμένων, εἴ τι μὴ
ἤρεσκεν αὐτοῖς, καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος πολέμου,
ὅτῳ τρόπῳ ἄριστα καὶ ξυμφορώτατα ἀμφοτέροις
3 πολεμήσεται. μάλιστα δὲ ὁ Λίχας ἐσκόπει τὰ ποιού-
μενα, καὶ τὰς σπονδὰς οὐδετέρας, οὔτε τὰς Χαλ-
κιδέως οὔτε τὰς Θηριμένους, ἔφη καλῶς ξυγκεῖ-
σθαι, ἀλλὰ δεινὸν εἶναι εἰ χώρας ὅσης βασιλεὺς
καὶ οἱ πρόγονοι ἦρξαν πρότερον, ταύτης καὶ νῦν
ἀξιώσει κρατεῖν· ἐνεῖναι γὰρ καὶ νήσους ἁπάσας

οἱ ἐν Κνίδῳ Λακεδαιμόνιοι, καὶ μάλιστα Λίχας, Τισσαφέρνει περὶ τῶν σπονδῶν ἀμφισβητοῦσιν· ὁ δὲ ἀπέρχεται δι' ὀργῆς.

Cap. 43. § 1. Pro προσβαλόντες male Vat. προσπλεύσαντες, cum sequatur ἀπέπλευσαν nec προσπλεῖν cum dativo loci coniungatur. Videtur ex interpr. ortum. Cf. adn. VI 4, 5.
§ 2. ἅμα om. omnes praeter Vat. Cf. adn.
§ 3. οὔτε τὰς Χαλκ. οὔτε τὰς Θηρ. ἔφη Cl. Ven. Vat. Vall. Vulg. οὔτε τὰς Χαλκ. om.; Χαλ. οὔτε τὰς om. M.
ἐνῆν codd., nisi quod ἐχρῆν D. Valla: oportere, quod debebat esse χρῆναι. Cf. adn.

Cap. 43. § 1. οὐδ' ἐκεῖνοι ἐπ' ἐκείνους. „Possis intellegere ὥρμησαν e coniuncto ὁρμήσαντες, ut quasi parenthesis interiecta haec sit.“ Bau. Praeterea attende pronomen bis de diversis collocatum. — τὰ ἐν τῇ Σύμῃ σκεύη τῶν νεῶν. Sunt armamenta ante proelium relicta. Cf. adn. 28, 1. — Λωρύμοις. Steph. Byz. Λώρυμα, πόλις Καρίας, App. Civ. IV 72 Λώρυμα, Ῥοδίων τι φρούριον ἐν τῇ Περαίᾳ, Liv. XXXVII 17, 8 portus adversus Rhodum est. Cf. Forbig. Geogr. ant. II p. 223. Ross. l. d. p. 121. — προσβαλόντες. Vid. adn. 33, 2.
§ 2. Ἅπασαι. Ergo Astyochi, Antisthenis, Hippocratis. Cf. Krueg. ad Dion. p. 300. — οὖσαι ἅμα, congregatae. Cf. IV 30, 4. — οἱ ἕνδεκα ἄνδρες. Vid. 39, 2. — ἀμφοτέροις] ἤγουν τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ Τισσαφέρνει. Schol. — πολεμήσεται. Vid. adn. I 68, 3. — ἦρξαν. Cf. adn. V 91, 2.
§ 3. τὰς Χαλκιδέως, quas legimus c. 18. — τὰς Θηριμένους, quas legimus c. 37. — χώρας ὅσης . . . κρατεῖν. Vid. 18, 1. 37, 2. — ἐνεῖναι γάρ.

πάλιν δουλεύειν καὶ Θεσσαλίαν καὶ Λοκροὺς καὶ τὰ μέχρι Βοιωτῶν, καὶ ἀντ' ἐλευθερίας ἂν Μηδικὴν ἀρχὴν τοῖς Ἕλλησι τοὺς Λακεδαιμονίους περιθεῖναι. ἑτέρας οὖν ἐκέλευε βελτίους σπένδεσθαι, 4 ἢ ταύταις γε οὐ χρήσεσθαι, οὐδὲ τῆς τροφῆς ἐπὶ τούτοις δεῖσθαι οὐδέν. ἀγανακτῶν δὲ ὁ μὲν Τισσαφέρνης ἀπεχώρησεν ἀπ' αὐτῶν δι' ὀργῆς καὶ ἄπρακτος.

στρατεία Πελοποννησίων ἐπὶ τὴν Ῥό- 44. Οἱ δ' ἐς τὴν Ῥόδον, ἐπικηρυκευομένων 1 ἀπὸ τῶν δυνατωτάτων ἀνδρῶν, τὴν γνώμην εἶχον

§ 4. σπένδεσθαι ξυνθήκας Vat. ex interpr. Male Class. ξυνθήκας defendens contendit, si σπονδάς audiatur, scribendum esse τρίτας ut 57, 2. Sed prorsus non perspicitur, cur idem non in ξυνθήκας valeat. Et ἕτερος hic non alter est, sed contrarium significat atque ὁ αὐτός. Cf. Kuehn. Gr. max. § 465, 10.

Cap. 44. § 1. ἐπικηρυκευόμενοι Vat., quod non potest valere nuntiis arcessiti.

„Ego simpliciter ἐνῆν [cf. sd.] accipiebam inerat, continebatur. Quod etsi disertis verbis scriptum non erat, latebat tamen sensu et consequentia. Hoc secutus verba inde ab ἐνῆν γὰρ ... Βοιωτῶν in parenthesi posui, qua quidem opus esse plane censuerim, quia alioqui scripturus fuit Thuc. ἐνεῖναι γάρ." Bau. Parenthesis saltem non potest in Βοιωτῶν ita finiri, ut, quemadmodum Bau. vult, verba καὶ ἀντ. — τοὺς Λακεδ. περιθεῖναι ex ἀξιώσει pendeant, quod ob additum ἂν fieri nequit. Quare aut interpositio ad περιθεῖναι proferenda est aut cohaerent haec: δεινὸν εἶναι ... καὶ ... ἂν περιθεῖναι, indignum esse ... et (tali modo) Lacedaemonios imperium Medorum Graecis imposituros esse. Hoc posterius probavit Class. Sed nisi ipse Lichas causam attulit cur rem atrocem esse putaret, haec eius opinio magnam vim ad permovendum Tissaphernem non habuit. Itaque Bekkeri emendationem recepimus. — καὶ νήσους ... καὶ τὰ μέχρι Βοιωτῶν. Hae enim omnes regiones Xerxi aliquando paruerant. Cf. Aristid. I p. 153 εἶχεμέν γε πρὸ τοῦ τὸν μέχρι Πηνειοῦ τόπον· ... εἶχε δὲ πάντα τὸν μέχρι τῆς Ἀττικῆς. — περιθεῖναι. Cf. adn. IV 87, 6.

§ 4. ἐπὶ τούτοις, his condicionibus. Cf. adn. II 70, 3. — δι' ὀργῆς, iratus, ut 56, 5. Paulo aliter II 11, 4.

Cap. 44. § 1. ἐπικηρυκευομένων ἀπὸ τῶν δυνατωτάτων ἀνδρῶν. De ἐπικηρυκεύεσθαι verbo vid. adn. VII 48, 2. „Quaeritur, an defendi possit vulgata, ut ἀνδρῶν iungatur cum ἐπικ., non cum δυνατωτ." Dobr. Ita verba idem significant atque ἐκεῖ ἐπεκηρυκεύοντο ἀπὸ τῶν δυνατωτάτων ἄνδρες. „Verbum impersonaliter positum, ut I 3, 2 καὶ ἐπαγομένων αὐτοὺς ἐς τὰς ἄλλας πόλεις, ubi vid. not." Goell. Assensus est Class. Vix recte. Nam ubi verba similiter impersonaliter ponuntur, obscure animo obversatur nomen τῶν ἀνθρώπων. Cf. adn. l. d. et VII 69, 2. Τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῶν δυνατ. ἀνδρῶν

πλεῖν, ἐλπίζοντες νῆσόν τε οὐκ ἀδύνατον καὶ ναυβατῶν πλήθει καὶ πεζῷ προσάξεσθαι, καὶ ἅμα ἡγούμενοι αὐτοὶ ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης ξυμμαχίας δυνατοὶ ἔσεσθαι, Τισσαφέρνη μὴ αἰτοῦντες χρήματα, τρέφειν τὰς ναῦς. 2 πλεύσαντες οὖν εὐθὺς ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι ἐκ τῆς Κνίδου καὶ προσβαλόντες Καμίρῳ τῆς Ῥοδίας πρῶτον ναυσὶ τέσσαρσι καὶ ἐνενήκοντα ἐξεφόβησαν μὲν τοὺς πολλοὺς οὐκ εἰδότας τὰ πρασσόμενα, καὶ ἔφευγον, ἄλλως τε καὶ ἀτειχίστου οὔσης τῆς πόλεως· εἶτα ξυγκαλέσαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι τούτους τε καὶ τοὺς ἐκ τοῖν δυοῖν πολέοιν, Λίνδου τε καὶ Ἰηλύσου, Ῥοδίους ἔπεισαν ἀποστῆναι Ἀθηναίων. καὶ προσεχώρησε Ῥόδος Πελοποννησίοις. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν καιρὸν

δον, ἤνπερ πείθουσιν ἀποστῆναι Ἀθηναίων· οἱ δὲ ὑστερήσαντες μάτην τῇ Ῥόδῳ ἐπίπλουν ποιοῦνται.

§ 2. *Καμείρῳ* cum aliquot aliis Vat. Cf. Herodian I p. 198. II p. 530 et indicem Inscr. Att. I.
πρῶτον Ven. Vat., *πρὸς τὴν* reliquorum plurimi.
ἔφυγον Vat. At incolas coepisse quidem profugere, sed fugam eorum mox intermissam esse apparet ex proximis.
Ἰηλυσοῦ pars codd. Cf. Herodian. I p. 213.

autem satis mira essent verba. Quare in priore explanatione acquiescendum. De *ἀπό* cf. III 113, 3. Similiter *ἐκ* VI 10, 2. Ceterum de Rhodiorum republica vid. Muell. Dor. II p. 147 sq. — *νῆσόν τε*. *Τέ* ita collocatum est, ut si *ἡγούμενοι* non esset secuturum. Cf. adn. I 16.

§ 2. *προσβαλόντες*. Vid. adn. 33, 2. — *Καμίρῳ*. De situ dubitatur. Vid. Forbig. Geogr. ant. II p. 246 et contra Hamilt. It. As. p. 58, qui in litore ad orientem spectanti ibi fuisse conicit, ubi adhuc parietinae quaedam *Camiros* et *Acamiro* (prope Malonam) reperiantur. Sed Lacedaemonios Cnido profectos ad hanc oram insulae appulsos esse non est verisimile. — *ναυσὶ τέσσαρσι καὶ ἐνενήκοντα*. LV (26, 1. 29, 2) + X (33, 1, quocum cf. 31, 1) + VI (c. 35) + XXVII (39, 1. 41, 1. 3. 42, 5) — III (42, 3) = XCV naves. Itaque ex navibus, quas Athenienses 42, 3 *κατεστραυμάτισαν*, una videtur non reparata esse, qua deducta XCIV restant. — *καὶ ἔφευγον*. Proprie *καὶ διὰ τοῦτο φεύγοντας* vel certe *διὸ καὶ ἔφευγον* (*οἱ πολλοί*) exspectaveris. Sed cf. Bernh. Synt. p. 468. — *ἀτειχίστου*. Cf. adn. 35, 3. — *τοῖν δυοῖν πολέοιν*. Articulum additum esse, quia tunc omnino tres urbes in illa insula fuerint, cl. Herodot. I 144 et Strab. p. 653 docet Arn. *Τοῖν πολέοιν*, ut V 29, 2. — *Λίνδου*. Adhuc *ἡ Λίνδος*. Cf. Hamilt. l. d. II p. 55. Ross. It. ins. Graec. III p. 72. — *Ἰηλυσοῦ*. Hanc LXXX stadia a Rhodiorum urbe postea condita distare affirmat Strabo p. 655, non, quod Forbiger Geogr. ant. II p. 247 scribit, LX. De situ eius cf. Ross. l. d. p. 95 sq.

τοῦτον ταῖς ἐκ τῆς Σάμου ναυσὶν αἰσθόμενοι ἔπλευσαν μὲν βουλόμενοι φθάσαι καὶ ἐφάνησαν πελάγιοι, ὑστερήσαντες δὲ οὐ πολλῷ τὸ μὲν παραχρῆμα ἀπέπλευσαν ἐς Χάλκην, ἐντεῦθεν δ' ἐς Σάμον· ὕστερον δὲ ἐκ τῆς Χάλκης καὶ ἐκ τῆς Κῶ [καὶ ἐκ τῆς Σάμου] τοὺς ἐπίπλους ποιούμενοι ἐπὶ τὴν Ῥόδον ἐπολέμουν. οἱ δὲ χρήματα μὲν ἐξέλε- 4
ξαν ἐς δύο καὶ τριάκοντα τάλαντα, οἱ Πελοποννήσιοι, παρὰ τῶν Ῥοδίων, τὰ δ' ἄλλα ἡσύχαζον ἡμέρας ὀγδοήκοντα ἀνελκύσαντες τὰς ναῦς.

Ἀλκιβιάδης παρὰ Τισσαφέρνη ὑποχωρήσας πρὸς αὐτὸν τῶν Πελοποννησίων κακοῖ τὰ πράγματα, τὴν μισθοφορὰν ξυντέμνων.

45. Ἐν δὲ τούτῳ καὶ ἔτι πρότερον, πρὶν ἐς 1
τὴν Ῥόδον αὐτοὺς ἀναστῆναι, τάδε ἐπράσσετο. Ἀλκιβιάδης μετὰ τὸν Χαλκιδέως θάνατον καὶ τὴν ἐν Μιλήτῳ μάχην τοῖς Πελοποννησίοις ὕποπτος ὤν, καὶ ἀπ' αὐτῶν ἀφικομένης ἐπιστολῆς πρὸς Ἀστύοχον ἐκ Λακεδαίμονος ὥστ' ἀποκτεῖναι (ἦν γὰρ καὶ τῷ Ἄγιδι ἐχθρὸς καὶ ἄλλως ἄπιστος ἐφαίνετο), πρῶτον μὲν ὑποχωρεῖ δείσας παρὰ Τισσαφέρνη,

§ 3. ἐπεφάνησαν Vat. quod supervenire (42, 3) significans hic, ubi Athenienses hostes non assecuti sunt neque cum iis pugnam commiserunt, aptum non est.
Cap. 45. § 1. Ἀλκιβιάδης τε Vat. inepte.
γὰρ καὶ Vat. Vulgo καί abest, quod ita collocatum est, ut si ἐφαίνετο non esset secuturum. Cf. adn. III 67, 6.

§ 3. ταῖς ἐκ ... ναυσίν. Cf. 43, 1. — αἰσθόμενοι. Cf. adn. 35, 2. — πελάγιοι. Vid. adn. 39, 3. — [καὶ ἐκ τῆς Σάμου.] Krueg. ἐκ τῆς Σύμης mavult propter 41, 4. Sed hoc vel propter 43, 1 parum est verisimile. Attamen remotior Samus est quam unde ἐπίπλους Rhodo facere potuerint, et qua ratione eos eius rei causa iterum Samum redisse putemus? Tum ex 55, 1 clarissime cognoscitur Athenienses hos impetus navales non fecisse nisi ex Co et Chalce. Itaque suo iure Class. καὶ ἐκ τῆς Σάμου hic similiter additum esse putat atque 24, 2 καὶ ἐκ τῆς Λέσβου.
§ 4. ἐξέλεξαν, exegerunt. Cf. Dem. IV 34. XIX 293. — οἱ Πελοποννήσιοι. Appositio similis ei quam adnotavimus ad 42, 2, ubi cf. adn.
Cap. 45. § 1. ἐς τὴν Ῥόδον ... ἀναστῆναι. Cf. adn. I 87, 2. — τάδε ἐπράσσετο. Cum iis, quae deinde narrantur, cf. Plut. Alc. 24 et Iust. V 2. — μετὰ ... μάχην. Vid. c. 24. 25. — ὕποπτος ὤν. Cf. Nep. Alc. c. 5. Cum proximo καί cf. adn. I 65, 1. — ἀπ' αὐτῶν. „i. e. Πελοποννησίων, quod deinde magis definite ἐκ Λακεδαίμονος." Haack. Exspectaveris quidem παρά, ut 33, 3, sed cum παρεῖναι similiter ἀπό 51, 1. — ὥστε. Cf. Madv. Synt. § 146 adn. 2. Krueg. Gr. § 65, 3 adn. 1. — τῷ Ἄγιδι ἐχθρός.

ἔπειτα ἐκάκου πρὸς αὐτὸν ὅσον ἐδύνατο μάλιστα
2 τῶν Πελοποννησίων τὰ πράγματα, καὶ διδάσκαλος πάντων γιγνόμενος τήν τε μισθοφορὰν ξυνέτεμεν, ἀντὶ δραχμῆς Ἀττικῆς ὥστε τριώβολον, καὶ τοῦτο μὴ ξυνεχῶς, δίδοσθαι, λέγειν κελεύων τὸν Τισσαφέρνη πρὸς αὐτοὺς ὡς Ἀθηναῖοι ἐκ πλείονος χρόνου ἐπιστήμονες ὄντες τοῦ ναυτικοῦ τριώβολον τοῖς ἑαυτῶν * * διδόασιν, οὐ τοσοῦτον πενίᾳ ὅσον ἵνα αὐτῶν μὴ οἱ ναῦται ἐκ περιουσίας ὑβρίζοντες, οἱ μὲν τὰ σώματα χείρω ἔχωσι δαπανῶντες ἐς τοιαῦτα ἀφ' ὧν ἡ ἀσθένεια ξυμβαίνει, οἱ δὲ τὰς

Cf. 12, 2 et ibi adn. — ἐκάκου . . . τὰ πράγματα. Καὶ διέβαλλε addit Plut. Alc. 25 init.

§ 2. τήν τε μισθοφορὰν ξυνέτεμεν] ἀντὶ τοῦ εἰς ὀλίγον συνέστειλε. Schol. Cf. nostrum *beschneiden*. Τέ autem spectat ad remotius καί, quod legitur ante τοὺς τριηράρχ. — ἀντὶ δραχμῆς . . . τριώβολον. Ita rursus ademptum est mercedis auctarium 29, 2 concessum et revocatum quod promiserat 29, 1, se rursus stipendium singularum drachmarum daturum esse, si rex iussisset. Itaque perperam del. ἀντὶ δραχμῆς Ἀττικῆς Krueg. ad Dionys. p. 354 sq. — καὶ τοῦτο μὴ ξυνεχῶς, idque non constanter (*nicht regelmässig*), sed pensionibus longius discretis nec plenis. Cf. 78. — ἐκ πλείονος χρόνου. Χρόνου deleri iubet Krueg., haud dubie quia alibi sine eo sic ἐκ πλείονος invenimus. Cf. adn. IV 42, 3. Sed non magis damnandum quam in ἐπὶ πολὺν χρόνον (I 17), ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ, ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ, similibus, etsi haec quoque alibi sine χρόνῳ leguntur. Cf. adn. I 32, 4. — τριώβολον τοῖς ἑαυτῶν. De stipendio classiariorum cf. adn. VI 8, 1. Post haec verba lacunam esse apparet. Nam Atheniensium exemplo Alcibiades comprobare studet quod Tissapherni suadet, ut triobolum stipendium neque id constanter detur. Atheniensium autem ratio, ut proxima ostendunt, duabus causis nititur. Primum enim militibus facultatem luxuriae adimere volunt, deinde eorum transfugia prohibere eo quod partem mercedis iis pro fidei pignore retinent. Quorum prius eo effici patet, quod tres tantum oboles, alterum, quod mercedem discretis nec plenis pensionibus (οὐ ξυνεχῶς) solvunt. Atqui mentio tantum fit in significanda Atheniensium ratione trium obolorum. Itaque alterum omissum esse patet. Idem eo confirmatur, quod Alcibiades ad comprobandum suum consilium minoris stipendii non constanter solvendi Athenienses afferre debet non solum idem stipendium, sed etiam non constanter pendentes. Aliter enim minor tantum merces eorum exemplo commendaretur. Exciderunt igitur καὶ τοῦτ' οὐ ξυνεχῶς vel similia. Cf. Symb. phil. Bonn. p. 394. — χείρω ἔχωσι. Cf. III 82, 2. Frustra χεῖρον Cob. Nov. Lect. p. 270. — ἡ ἀσθένεια. Articulo, quem deletum vult idem ad Hyper. p. 56, respicitur ad χείρω τὰ σώματα. Cf. Herbst. adv. Cob. p. 26. — οἱ δὲ τὰς ναῦς . . . μισθόν.

ναῦς ἀπολείπωσιν οὐχ ὑπολιπόντες ἐς ὁμηρείαν τὸν

§ 2. **ἀπολείπωσιν οὐχ ὑπολιπόντες** Vat., in schol. etiam Cass., ex quibus Valla interpretatur partim classem deserendo, dum partem stipendii sibi debitam non relinquerent obsidem sui; **ἀπολείπωσιν ὑπολείποντες** Ven., reliqui **ἀπολιπόντες**, nisi quod in marg. It. **ἀπολείπωσιν ὑπολιπόντες**, in marg. Lugd. **ἀπολείπωσι μὴ** ante **ἀπολιπόντες**, **ἀπολείπωσιν ὑπολείποντες** corr. Cl. sed ad calcem paginae subiecto **γρ. οὐχ ὑπολείποντες**. De recepta scriptura cf. adn.

In nonnullis bonis libris **ὁμηρίαν**, ut aliquotiens in codd. Polybii; sed alterum ex **ὁμηρεύειν** verbo ortum analogiae convenientius esse adnotat Schweigh. in Lex. Polyb.

Haec omissa negatione sic interpretatur Bloomf.: (ne nautae ipsorum propter affluentiam stipendii insolentius viventes partim corpora deteriora haberent, sumptus facientes in ea, unde imbecillitas oriretur,) partim naves desererent relinquentes pignoris (reditus sui) loco stipendii partem adhuc debitam. Ad quae explananda haec adiecit: Stipendia non integra nautis Atheniensium persoluta esse, sed partem eorum apud signa sequestratam. Quod Iphicratis exemplo apud Polyaen. III 9, 51 confirmari, ubi Casaubonum demonstrasse Romanorum, de quibus iam Acacius Vegetii locum II 20 adscripserat, eundem fuisse morem. Atque idem in Britannorum navibus fieri solere. **Τὸν προσοφειλόμενον μισθόν** esse stipendium residuum, partem stipendii nondum persolutam intellegi ex VII 48, 5. **Ὁμηρείας** vocabulum rarius esse, legi tamen [in Plat. Polit. 310e et] aliquotiens apud Polyb. et ipsa verba **ἐς ὁμηρείαν** Dion. Hal. Ant. [VI 25.] XXXIV 47. Appi. Lib. 76. Mith. 117 atque **ἐφ' ὁμηρείαν** Ios. Ant. XVIII 2, 4. Sed Athenienses retinendo partem stipendii non poterant efficere velle, ne nautae discederent relinquentes pignoris loco stipendium vel, quod Graecis convenientius est, relicto stipendio, i. e. si aut cum reliquissent stip., sed ne discederent, quia, si abissent, relinquere deberent stipendium. Sed hanc difficultatem Haasius Lucubr. p. 11 ita expedit, ut negationem **μή**, quae ad verbum **ἀπολ.** pertineat, non item ad participium pertinere explicet. Itaque omisso **οὐχ** hoc enuntiatum sic intellegendum sit: et partim ut, quod pignoris loco stipendium residuum reliquissent, naves ne desererent. Durum tamen est, quod negatio per collocationem suam cum tota enuntiatione cohaerens ad unum verbum **ἀπολείπειν** spectare (ut sit non deserere, omittere deserere) existimatur, praesertim cum in superiore parte comprehensionis id non fiat. Melius igitur est servata negatione vertere: neve naves alii desererent non relicta pro pignore mercede adhuc debita. Cum autem merces non relicta causa sit deserendi, suo loco posita est negatio **οὐχ** neque **μή** exspectandum. Prorsus repudianda comminiscitur Rauchenst. in Phil. XXXVII p. 61. Ceterum attende discrimina vocabulorum **ἀπολείπειν** et **ὑπολείπειν** comparandorum cum Latinis deserere et relinquere. — **τὸν**

3 προσοφειλόμενον μισθόν· καὶ τοὺς τριηράρχους καὶ τοὺς στρατηγοὺς τῶν πόλεων ἐδίδασκεν [ὥστε] δόντα χρήματα αὐτὸν πεῖσαι ὥστε ξυγχωρῆσαι ταῦτα ἑαυτῷ * * πλὴν τῶν Συρακοσίων· τούτων δὲ Ἑρμοκράτης [τε] στρατηγὸς ὢν ἠναντιοῦτο,
4 μόνος ὑπὲρ τοῦ παντὸς ξυμμαχικοῦ. τάς τε πόλεις δεομένας χρημάτων ἀπήλασεν, αὐτὸς ἀντιλέγων ὑπὲρ τοῦ Τισσαφέρνους ὡς οἱ μὲν Χῖοι ἀναίσχυντοι εἶεν, πλουσιώτατοι ὄντες τῶν Ἑλλήνων, ἐπικουρίᾳ δὲ ὅμως σῳζόμενοι ἀξιοῦσι καὶ τοῖς σώ-

§ 3. Alterum ὥστε om. Vat. At post πείθειν frequens est. Cf. adn.

αὐτῷ pro ἑαυτῷ Vat.

τε et μόνος om. Vat., στρατηγὸς ὢν om. reliqui; Valla vertens quorum dux Hermocrates solus omnium adversabatur et στρατηγὸς ὢν et μόνος expressit. Cf. adn.

ξύμπαντος omnes praeter Vat. Cf. sd. 2, 4. 76, 2. adn. 24, 5.

προσοφειλόμενον μισθόν, mercedem quae praeter acceptam debetur. Cf. VII 48, 5. Falsissimum est quod Class. ex coniectura scripsit προοφειλόμενον. Nam non antea debebatur haec merces, sed hoc ipso tempore etiam debetur.

§ 3. καὶ τοὺς ... πεῖσαι ὥστε ξυγχωρῆσαι. Cum parum elegans sic ὥστε tam brevi intervallo bis positum, prius auctore Reiskio delere praestat. Nam πείθειν ὥστε usitatissimum est (III 31, 1. 66, 2. 70, 5. 100, 1. 102, 6. V 16, 2. 35, 7), sed ὥστε cum verbo διδάσκειν iuncti praeter hoc exemplum novimus nullum. — πλὴν τῶν Συρακοσίων, praeter Syracusanos duces. Male hoc antecedentibus continuatur, quasi Syracusanis ducibus Alcibiades persuaderi noluerit. Nec quicquam prodest quod Class. interpretatur: tantummodo Syracusanos eo non adduxit, quoniam hic nihil dictum est nisi praeter Syracusanos. Nimirum nihil usquam mutilum erit, si traditis verbis quaevis interpretando addere licebit. Exciderunt ξυνεχώρησαν δὲ vel similia. — τούτων δὲ . . . ξυμμαχικοῦ, ex his autem H., qui praetor erat (reliqui enim trierarchi erant. Cf. 29, 2), adversabatur, unus pro universo sociorum exercitu (i. e. nomine eius). Cf. II 64, 1. Particula τέ explicationem non habet; μόνος interpreti haud facile tribueris et, ut nos id iunximus, sententiae vim auget.

§ 4. ἀπήλασεν, scil. Alcibiades. Imperfecto opus esse putavit Steph. „Certe omnia alia verba eo tempore posita sunt.“ Duk. Sed amandandi notio rem, quae celeriter absolvitur, significat, docendi et declarandi notiones non item. — πλουσιώτατοι ... τῶν Ἑλλήνων. Cf. 24, 4. 40, 2. — ἀξιοῦσι cum ad reliquam verborum structuram aptari non posse putarent, varia coniecerunt: εἶεν, εἰ Bauer, εἰσιν, εἰ Krueg. ἀναισχυντοῖεν, εἰ Madv. Adv. crit. I p. 334,

μασι καὶ τοῖς χρήμασιν ἄλλους ὑπὲρ τῆς ἐκείνων ἐλευθερίας κινδυνεύειν· τὰς δ' ἄλλας πόλεις ἔφη 5 ἀδικεῖν, αἳ ἐς Ἀθηναίους πρότερον ἢ ἀποστῆναι ἀνήλουν, εἰ μὴ καὶ νῦν τοσαῦτα καὶ ἔτι πλείω ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν ἐθελήσουσιν ἐσφέρειν. τόν τε 6 Τισσαφέρνη ἀπέφαινε νῦν μέν, τοῖς ἰδίοις χρήμασι πολεμοῦντα, εἰκότως φειδόμενον, ἢν δέ ποτε τροφὴ καταβῇ παρὰ βασιλέως, ἐντελῆ αὐτοῖς ἀποδώσειν τὸν μισθὸν καὶ τὰς πόλεις τὰ εἰκότα ὠφελήσειν.

παραινεῖ δὲ καὶ τῷ Τισσαφέρνει αὐτοὺς περὶ ἑαυτοὺς τοὺς

46. Παρῄνει δὲ καὶ τῷ Τισσαφέρνει μὴ ἄγαν 1 ἐπείγεσθαι διαλῦσαι τὸν πόλεμον, μηδὲ βουληθῆναι κομίσαντα ἢ ναῦς Φοινίσσας, ὥσπερ παρ–

εύειν

§ 4. κινδυνεῦσαι Vat.

§ 5. ἢ om. omnes praeter Vat. I.

ἀνέλουν B., ἀναλοῦνται C., ἀναλοῦν It. Gr., ἀνάλουν reliqui. Cf. sd. VI 31, 5.

Cap. 46. § 1. τὸν πόλεμον διαλῦσαι omnes praeter Vat.

εἰσιν, οἳ Rauchenst. l. l. Sed haec omnia aeque nullius sunt pretii. Nam more Th. transitus fit a participio ad verbum finitum et ἀξιοῦσι propter σῳζόμενοι pro ἀξιοῦντες pariter positum est ut I 132, 5 λύει propter παραποιησαμένος pro λύσας. Cf. adn. I 57, 4. VII 13, 2. De variantibus post ὅτι et ὡς optativo et indicativo cf. 50, 1 et adn. II 80, 1. — ἐκείνων, i. e. σφῶν. Cf. adn. II 11, 6.

§ 5. τὰς δ' ἄλλας πόλεις. Omnes ceterae a Chio distinguuntur, quod Chius sola ex iis civitatibus, quae ab Atheniensibus defecerant, fuerat αὐτόνομος, reliquae tributariae. Ceterum mutata est oratio, quae propter superiora ὡς οἱ μὲν Χῖοι ... proprie sic debebat procedere: αἱ δ' ἄλλαι πόλεις ἀδικοῖεν. — πρότερον ἢ ἀποστῆναι. De syntaxi vid. adn. I 69, 5. — ἀνήλουν. Cf. adn. III 81, 3.

§ 6. ἀπέφαινε. Cf. adn. VI 83, 2. — καταβῇ exquisitius dictum est quam καταπεμφθῇ, quasi de animante. — ἐντελῆ αὐτοῖς ἀποδώσειν τὸν μισθόν, drachmam Atticam, non triobolum. Cf. 29, 1. Participium post ἀπέφαινε in altero enuntiato cum infinitivo ob eandem causam commutatum est, ob quam post ὁρῶντες IV 27, 1, ubi vid. adn., et post ἐνθυμηθήτω VI 78, 1. Cf. II 13, 5 ἀπέφαινε δ' ἔχον τὸ ἄγαλμα τεσσαράκοντα τάλαντα σταθμὸν χρυσίου ἀπέφθου καὶ περιαιρετὸν εἶναι ἅπαν et adn. VI 12, 1. — τὰ εἰκότα ὠφελήσειν. Cf. Krueg. Gr. § 46, 11 adn. 2.

Cap. 46. § 1. παρῄνει δὲ καί . . . Totum hoc caput eleganter expressum est ab Iust. V 2, 10 sqq. Cf. etiam Diod. XIII 37, 4, qui tamen et Tissaphernem cum Pharnabazo et tempus rei gestae confudit. — κομίσαντα ἢ ναῦς Φοινίσσας. Proprie ἢ ναῦς Φοινίσσας κομίσαντα scribendum erat. Similia exempla allata sunt in adn. VI 24, 1. De his navibus

ἐσκευάζετο, ἢ Ἕλλησι πλείοσι μισθὸν πορίζοντα τοῖς αὐτοῖς τῆς τε γῆς καὶ τῆς θαλάσσης τὸ κράτος δοῦναι, ἔχειν δ' ἀμφοτέρους ἐᾶν δίχα τὴν ἀρχὴν καὶ βασιλεῖ ἐξεῖναι ἀεὶ ἐπὶ τοὺς αὐτῷ λυ- Ἕλληνας κατατρῖψαι.
2 πηροὺς τοὺς ἑτέρους ἐπάγειν. γενομένης δ' ἂν καθ' ἓν τῆς ἐς γῆν καὶ θάλασσαν ἀρχῆς, ἀπορεῖν ἂν αὐτὸν οἷς τοὺς κρατοῦντας ξυγκαθαιρήσει, ἢν μὴ αὐτὸς βούληται μεγάλῃ δαπάνῃ καὶ κινδύνῳ ἀναστάς ποτε διαγωνίσασθαι. εὐτελέστερα δὲ τάδ' εἶναι, βραχεῖ μορίῳ τῆς δαπάνης καὶ ἅμα μετὰ τῆς ἑαυτοῦ ἀσφαλείας αὐτοὺς περὶ ἑαυτοὺς τοὺς
3 Ἕλληνας κατατρῖψαι. ἐπιτηδειοτέρους τε ἔφη τοὺς

ἢ Ἕλλησι Vat. Ven. D. Tus. corr. Cl. et It., vulgo inepte μελλήσει.
ἀεὶ om. omnes praeter Vat. Legit in suo libro Valla.
αὐτοῦ vel αὐτοὺς codd. Cf. adn.
§ 2. ξυγκαθαιρήσειν Vat. et a pr. man. Cl. Sed infinitivus quanquam in oratione obliqua etiam a relativis enuntiationibus non alienus est, hic displicet, quia relativum enuntiatum simile est interrogationi obliquae, in qua recentiores demum infinitivo pro coniunctivo dubitanti interdum utuntur. De futuri indicativo cf. ad. I 63, 1.
τὰ δεινὰ pro τάδ' εἶναι codd. Cf. adn.
αὐτοῦ . . . περὶ αὐτούς Vat.

ipsis cf. c. 87. — Ἕλλησι πλείοσι. Stipendii non augendi Alcibiades Tissapherni iam 45, 2 auctor fuit; hic, ne maiores copiae navales aut Graecae aut barbarae cogantur, suadet. Vides igitur temere nonnullos in πλείοσι haesisse. — ἐξεῖναι pariter atque ἐᾶν a βουληθῆναι pendet. Nam subaudito ἔφη interpretandum esset et ita regi liciturum esse, quae sententia ἂν ἐξεῖναι postulat. — τοὺς αὐτῷ λυπηρούς. Non possunt οἱ λυπηροί, ut οἱ ἐχθροί, οἱ πολέμιοι, substantivi natura adscita cum genetivo componi. Neque magis Kruegeri sententia probatur, qui αὐτοῦ vult sonare ibi (in Asia). Nam antea non commemorata est Asia, ad quam αὐτοῦ respiciat. Itaque hoc recte in αὐτῷ mutare voluit Duk. Cf. I 76, 1. VI 18, 1.

§ 2. γενομένης δ' ἄν. De ἂν dictum est ad VI 18, 6. — τῆς ἐς γῆν καὶ θάλασσαν ἀρχῆς. „Ἀρχὴ ἐς ut Lat. imperium in. Hanc structuram praetulisse videtur Thuc., ne ingratus genetivorum concursus fieret.“ Hertl. — οἷς = οἷστισι. Cf. adn. I 136, 3. — ἀναστάς, exortus, *nachdem er sich erhoben*. Frustra ἀντιστάς coni. Krueg. — εὐτελέστερα (schol. ἀδαπανώτερα) δὲ τάδ' εἶναι. Quod codd. praebent τὰ δεινά ineptum est, cum μετὰ τῆς ἑαυτοῦ ἀσφαλείας ostendat nullum omnino periculum esse. Emend. Class. et Madv. Adv. crit. I p. 28. De τάδε ad insequentem enuntiationem pendentem relato cf. 81, 3. II 77, 6. VII 67, 3. — αὐτοὺς περὶ ἑαυτοὺς . . . κατατρῖψαι. Cf. VI 18, 6 τρί-

Ἀθηναίους εἶναι κοινωνοὺς αὐτῷ τῆς ἀρχῆς· ἧσσον γὰρ τῶν κατὰ γῆν ἐφίεσθαι, τὸν λόγον τε ξυμφορώτατον καὶ τὸ ἔργον ἔχοντας πολεμεῖν. τοὺς μὲν γὰρ ξυγκαταδουλοῦν ἂν σφίσι τε αὐτοῖς τὸ τῆς θαλάσσης μέρος καὶ ἐκείνῳ ὅσοι ἐν τῇ βασιλέως Ἕλληνες οἰκοῦσι, τοὺς δὲ τοὐναντίον ἐλευθερώσοντας ἥκειν. καὶ οὐκ εἰκὸς εἶναι Λακεδαιμονίους ἀπὸ μὲν σφῶν [τῶν Ἑλλήνων] ἐλευθεροῦν νῦν τοὺς Ἕλληνας, ἀπὸ δ' ἐκείνων [τῶν βαρβάρων],

§ 3. **εἶναι** om. Vat. et Cl.
τε post **σφίσι** om. Vat.
ἐκεῖνος Vat., **ἐκεῖνοι** M., **ἐκεῖνο** Aug. Cl. Ven. Pal. It., deteriores libri **ἐκείνων**. Sed **ἐκείνῳ** ad Persarum regem referendum solum verum est.
τῶν βαρβάρων om. Vat. Et haec et superiora **τῶν Ἑλλήνων** damnat Valck. ad Herodot. V 92. Cf. adn.

φεσθαι αὐτὴν περὶ ἑαυτήν, Plut. Fab. 19 **κατατριβήσεσθαι περὶ τὸν πόλεμον**, Malch. p. 265 **αὐτοὺς περὶ ἑαυτοὺς κατατρῖψαι**. Alibi similiter **περί** cum dat. velut I 69, 5. VI 33, 5. Plut. Caes. 40.

§ 3. **ἐπιτηδειοτέρους . . . τῆς ἀρχῆς**, i. e. imperium melius inter ipsum atque Athenienses dividi. — **τὸν λόγον τε . . . πολεμεῖν**, atque (eos) sermonem et operam utilissimam regi habentes bellare, i. e. atque quod dicant et faciant (i. e. **τὸ καταδουλοῦν**), utilissimum regi dicentes et facientes bellare. Frustra igitur **πολεμεῖν** in suspicionem vocant Dobr. et Krueg. — **τοὺς μὲν γὰρ ξυγκαταδουλοῦν . . .** „Abr. brevius censet dicta esse pro **τοὺς μὲν γὰρ καταδουλ. ἂν σφίσι τε αὐτοῖς τὸ τῆς θαλ. μέρος καὶ ἐκείνῳ ξυγκαταδουλοῦν.**“ Beck. Sed Athenienses dicuntur cum rege Persarum coniuncti sibi ipsis regionem maritimam, illi Graecos in Persarum regno (i. e. in continenti) habitantes subacturi esse. **Τὸ τῆς θαλάσσης μέρος**, quae verba contraria sunt superioribus **τὰ κατὰ γῆν**, est **ἡ θάλασσα αὐτή**; nam sunt **δύο μέρη τῶν ἐς χρῆσιν φανερῶν, γῆ καὶ θάλασσα** (II 62, 2). Krueger tamen aut **μέρος** delendum esse aut **τὸ μέρος** valere suam partem arbitratur. Sed eius opinioni repugnat locus modo allatus. Propter oppositum **τῆς θαλάσσης** Haas. Luc. p. 96 **ἐν γῇ** coni. Sed sic **βασιλέως** abesset. Ceterum caussas ab Alcibiade allatas speciosiores quam veriores esse admonet Arn., id quod maxime de enuntiato **καὶ ἐκείνῳ ὅσοι . . .** dicendum est. Nam de Lacedaemoniis non falsa divinasse Alcibiadem iam Acacius docuit. — **σφῶν**, scil. **τῶν Ἀθηναίων**; nam ipse quoque qui loquitur Alcibiades Atheniensis est. Patet igitur **τῶν Ἑλλήνων**, quod del. Bekk., insiticium esse. Mirum sane est quod Class. opinatur, ratione rhetorica, ut iuxta ponantur **τῶν Ἑλλήνων — τοὺς Ἕλληνας**, posse Graecos pro Atheniensibus esse. — **ἀπὸ δ' ἐκείνων** (scil. a Persis) **κατὰ σύνεσιν** ad superius **ἐκείνῳ**

ἢν μή ποτε αὐτοὺς μὴ ἐξέλωσι, μὴ ἐλευθερῶσαι.
4 τρίβειν οὖν ἐκέλευε πρῶτον ἀμφοτέρους, καὶ ἀπο-
τεμόμενον ὡς μέγιστα ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἔπειτ'
ἤδη τοὺς Πελοποννησίους ἀπαλλάξαι ἐκ τῆς χώ-
5 ρας. καὶ διενοεῖτο τὸ πλέον οὕτως ὁ Τισσαφέρ- *καὶ Τισσαφέρνης πείθεται αὐτῷ.*
νης, ὅσα γε ἀπὸ τῶν ποιουμένων ἦν εἰκάσαι. τῷ
γὰρ Ἀλκιβιάδῃ διὰ ταῦτα, ὡς εὖ περὶ τούτων
παραινοῦντι, προσθεὶς ἑαυτὸν ἐς πίστιν τήν τε

refertur. Nam regis appellatione totum Persarum imperium continetur. Cf. VI 80, 2. — *ἢν μή ... μὴ ἐξέλωσι.* Haackii sequimur interpretationem: *nisi si quando* (Haas. *nisi forte si*) *eos* (Athenienses) *non everterint*, quod idem valet atque *si eos everterint* (schol. ⟨ἢν⟩ *καταδουλώσωνται τοὺς Ἀθηναίους*), unde sententia aptissima oritur, cum Lacedaemonii hac sola re a liberanda Ionia retineri posse dicantur, si ab Atheniensibus non eversis metus iis relinquatur. Suam igitur utraque negatio significationem ita tuetur, ut altera alteram tollat, cum eadem simplex sit iterata sic, ut ad diversa vocabula pertineat. Cf. Matth. Gr. § 609, 2 et Krueg. Gr. § 67, 11. Simillima huic loco sunt verba Lycurg. 140 *εἰ μὴ νὴ Δία μὴ ταὐτὰ τῇ πατρίδι καὶ τούτοις ἐστὶ συμφέροντα*, Andoc. I 22 *ἐκέλευε δὲ βασανίσαι τὰ ἀνδράποδα, καὶ μὴ τοὺς μὲν παραδιδόντας μὴ ἐθέλειν ἐλέγχειν, τοὺς δὲ μὴ θέλοντας ἀναγκάζειν.* Videtur quidem unus scrupulus residere positus in *αὐτούς* pronomine, quod si ad Athenienses spectat, debebat proprie esse *σφᾶς*, ut supra legitur *σφῶν*. Sed cf. adn. V 32, 5. 40, 2. VI 35, 1. De *ἐξαιρεῖν* vid. adn. III 113, 6. Inique de hac interpretatione iudicans Class. *αὐτούς* ad Lacedaemonios relato ita haec verba interpretatur, ut Lacedaemonii dicantur ita demum Graecos non liberaturi esse, si non incolumes maneant, i. e. si vires ipsorum penitus fractae sint. Sed *οὐκ εἰκὸς εἶναι μὴ ἐλευθερῶσαι* verbis non indicatur Lacedaemonios probabiliter non liberaturos esse, sed liberaturos esse. Haec autem sententia cum Class. ratione non convenit, nisi aut Reisk. auctore *ἢν δή* scribamus aut Madv. (l. l. p. 334) secuti alterum *μή* deleamus. Quanquam ipse Madv. suam coniecturam ita interpretatur, ut timeri posse Alcibiades significet, ne Lacedaemonii non solum Graecos Asiaticos a Persis liberent, sed fortasse etiam ipsos Persas evertant. Sed ita mutata lectio nobis obscurior videtur esse quam tradita scriptoris verba. — *ἐλευθερῶσαι.* De aoristi infinitivo cf. adn. III 10, 6.

§ 4. *ἀποτεμόμενον ... ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων*, *ubi quam maxima ab Atheniensibus resecuisset.* „*Τουτέστι μεγίστων αὐτοὺς στερήσαντα.*“ Schol. De *ἔπειτα* cf. 28, 4.

§ 5. *ὅσα γε ... εἰκάσαι.* *Ἦν* ante *εἰκάσαι* del. Krueg. Ita orietur ea syntaxis, de qua explicatum est in Matth. Gr. § 545, 2. Sed similiter *ὡς δὲ ἐπεικάσαι ἐστι* scripsisse Herodotum IX 32 et *πάρεστι* Aeschylum (Choeph. 977) adnotat Matth. l. d. — *προσθεὶς ἑαυτόν*, *se adiungens, se committens.* Cf. 50, 3 et III 92, 2. — *ἐς πίστιν*, *in fidem, ita ut fidem*

τροφὴν κακῶς ἐπόριζε τοῖς Πελοποννησίοις καὶ ναυμαχεῖν οὐκ εἴα, ἀλλὰ καὶ τὰς Φοινίσσας φάσκων ναῦς ἥξειν καὶ ἐκ περιόντος ἀγωνιεῖσθαι ἔφθειρε τὰ πράγματα καὶ τὴν ἀκμὴν τοῦ ναυτικοῦ αὐτῶν ἀφείλετο, γενομένην καὶ πάνυ ἰσχυράν, τά τε ἄλλα καταφανέστερον ἢ ὥστε λανθάνειν οὐ προθύμως ξυνεπολέμει.

ταῦτα δὲ Ἀλκιβιάδης ἔπρασσε τὴν ἑαυτοῦ κάθοδον ἐς τὴν πατρίδα μηχανώμενος, ὅπου καταλῦσαι τὴν δημοκρατίαν ἅμα σπεύδει.

47. Ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ταῦτα ἅμα μὲν τῷ Τισ- 1
σαφέρνει καὶ [τῷ] βασιλεῖ, ὢν παρ' ἐκείνοις, ἄριστα εἶναι νομίζων παρῄνει, ἅμα δὲ τὴν ἑαυτοῦ κάθοδον ἐς τὴν πατρίδα ἐπιθεραπεύων, εἰδώς, εἰ μὴ διαφθερεῖ αὐτήν, ὅτι ἔσται ποτὲ αὐτῷ πείσαντι κατελθεῖν· πεῖσαι δ' ἂν ἐνόμιζε μάλιστα ἐκ τοῦ τοιούτου, εἰ Τισσαφέρνης φαίνοιτο αὐτῷ ἐπιτή-

§ 5. *ναῦς φάσκων* omnes praeter Vat.
ἥκειν Vat. C. I. E. K. Dan.
ξυνεπολέμει om. omnes praeter Vat. Legit Valla vertens et in ceteris apertius egit, quam ut occultaret se non libenter illis sociis gerere bellum.
Cap. **47.** § 1. *τῷ* om. Mosqu. Cf. ad. 37, 1.
ἐθεραπεύων Vat. Cf. adn.

ei haberet. — *κακῶς*. Plut. Alc. 25 *γλίσχρως*. Infra c. 78 (et paulo plenius 83, 3) *οὐ ξυνεχῶς οὐδ' ἐντελῆ*. — *τὰς Φοιν. ναῦς*. Cf. § 1. — *ἐκ περιόντος ἀγωνιεῖσθαι*. „Portus vertit ex abundanti certaturas, quasi hoc ad naves Phoenicum pertineret, cum de Peloponnesiis dicatur. Stephanus non male sententiam ita expressit: instructos ex abundanti fore navibus ad certandum, i. e. pluribus quam opus esset ad dimicandum et superandos hostes.“ Duk. Articulum vulgo invitis membranis ante *περιόντος* additum adesse mavult Herw. l. l. p. 106. Sed cum *ἐξ ἀπροσδοκήτου*, *ἐξ ἴσου* similiaque dicantur (cf. Matth. Gr, § 574 p. 1334), hic quoque libris obtemperandum fuit. Cf. etiam *ἐκ περιουσίας* VII 13, 1. Ceterum Graecae formulae accurate respondent Latinae ex abundanti et ex affluenti, de quibus vid. Hand. Tursell. II p. 655. — *τὴν ἀκμὴν ... ἀφείλετο*. Cf. VII 14, 1. — *γενομένην . . . ἰσχυράν*. Cf. 36, 1. — *τά τε ἄλλα . . . ξυνεπολέμει*, et ceterum manifestius, quam ut latere posset, non alacriter eos in bello gerendo adiuvabat.

Cap. **47.** § 1. *ἐπιθεραπεύων*, praeterea comparare studens. Cf. de *θεραπεύειν* adn. IV 67, 3. Copulatum verbum alia vi redit 84, 5. Quae praecedunt *ἐς τὴν πατρίδα* iunge cum *κάθοδον*. — *αὐτήν*, i. e. *τὴν πατρίδα*. — *ἐκ τοῦ τοιούτου* proximis verbis *εἰ . . . ἐπιτήδειος ὢν* explicatur.

2 δειος ὤν· ὅπερ καὶ ἐγένετο. ἐπειδὴ γὰρ ᾔσθοντο αὐτὸν ἰσχύοντα παρ' αὐτῷ οἱ ἐν τῇ Σάμῳ Ἀθηναίων στρατιῶται, τὰ μὲν καὶ Ἀλκιβιάδου προσπέμψαντος λόγους ἐς τοὺς δυνατωτάτους αὐτῶν ἄνδρας ὥστε μνησθῆναι περὶ αὐτοῦ ἐς τοὺς βελτίστους τῶν ἀνθρώπων ὅτι ἐπ' ὀλιγαρχίᾳ βούλεται καὶ οὐ πονηρίᾳ [οὐδὲ δημοκρατίᾳ] τῇ ἑαυτὸν ἐκβαλούσῃ κατελθὼν καὶ παρασχὼν Τισσαφέρνη φίλον αὐτοῖς ξυμπολιτεύειν, τὸ δὲ πλέον καὶ ἀπὸ σφῶν αὐτῶν οἱ ἐν τῇ Σάμῳ τριήραρχοί τε τῶν Ἀθηναίων καὶ δυνατώτατοι ὥρμηντο ἐς τὸ καταλῦσαι τὴν δημοκρατίαν.

1 48. Καὶ ἐκινήθη πρότερον ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῦτο, καὶ ἐς τὴν πόλιν ἐντεῦθεν ὕστερον ἦλθε. τῷ τε Ἀλκιβιάδῃ διαβάντες τινὲς ἐκ τῆς Σάμου πρῶτον μὲν δὴ ἐν Σάμῳ ξυνωμοσία γίγνεται, ὅπως ὀλιγαρ-

§ 2. προπέμψαντος Vat. T. Cam. I. et Valla vertens antea mandata dederat. At cf. sd. VII 3, 1.

τῇ αὐτὸν Vat., quod defendi potest. Cf. adn. I 17. Sed ἑαυτόν h. l. gravius videtur esse.

Cap. 48. § 1. Pro τοῦτο in bonis libris mss. (praeter Vat.) male τούτῳ.

ἦλθε solus Vat. habet agnoscitque Valla pervasit vertens. Vix ἐκινήθη ita subaudiri potest, ut motus ex castris in urbem translatus esse dicatur.

§ 2. τὰ μὲν καὶ Ἀλκιβιάδου . . . Respondent inter se τὰ μὲν . . . τὸ δὲ πλέον, ut I 90, 1. Cum autem ad priorem periodi partem cogitandum sit ὥρμηντο (οἱ στρατιῶται) ἐς τὸ καταλῦσαι τὴν δημοκρατίαν, in altera parte adiectis verbis οἱ ἐν τῇ Σάμῳ . . . δυνατώτατοι subiectum enuntiationis in angustiorem ambitum redigitur. Cf. adn. III 15, 1. Super ἀπὸ σφῶν αὐτῶν cf. adn. VI 40, 2, de re Plut. Alc. 25. — τοὺς δυνατωτάτους, eos, qui plurimum auctoritate apud reliquos valebant. Cf. 44, 1. 90, 1. Pariter infra οἱ δυνατώτατοι. — ἐς τοὺς βελτίστους τῶν ἀνθρώπων. Quod nusquam optimates οἱ βέλτιστοι appellentur, Madv. l. l. p. 334 ὡς βελτίστου coni. Sed non magis optimates significantur quam 108, 4, ubi cf. adn. Hic sunt probissimi et qui maxime alieni sint a πονηρίᾳ proxime memorata. Schol. φρονιμωτάτους. In praep. ἐς offendens Cob. Nov. lect. p. 347 πρὸς τοὺς βελτίστους coni, Sed cf. I 72, 2. 90, 2. V 45, 1. — ἐπ' ὀλιγαρχίᾳ condicionem significat qua rediturus sit. Cf. VII 82, 1. — καὶ οὐ πονηρίᾳ . . . ἐκβαλούσῃ. Seclusa del. Herw. l. l. Gravior sic fit sententia et, qualis sit πονηρία, proximis satis indicatur. Ad sententiam cf. quae Alcibiades iudicat VI 89, 6.

Cap. 48. § 1. ἐκινήθη,

χίαν, καταστήσουσι.

ἐς λόγους ἦλθον, καὶ ὑποτείνοντος αὐτοῦ Τισσα-
φέρνη μὲν πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλέα φίλον
ποιήσειν, εἰ μὴ δημοκρατοῖντο (οὕτω γὰρ ἂν πι-
στεῦσαι μᾶλλον βασιλέα), πολλὰς ἐλπίδας εἶχον
αὐτοί τε ἑαυτοῖς οἱ δυνατοὶ τῶν πολιτῶν τὰ πράγ-
ματα, οἵπερ καὶ ταλαιπωροῦνται μάλιστα, ἐς αὐ-
τοὺς περιποιήσειν καὶ τῶν πολεμίων ἐπικρατήσειν·
ἔς τε τὴν Σάμον ἐλθόντες ξυνίστασάν τε τῶν ἀν- 2
θρώπων τοὺς ἐπιτηδείους ἐς ξυνωμοσίαν καὶ ἐς
τοὺς πολλοὺς φανερῶς ἔλεγον ὅτι βασιλεὺς σφίσι
φίλος ἔσοιτο καὶ χρήματα παρέξοι Ἀλκιβιάδου τε
κατελθόντος καὶ μὴ δημοκρατουμένων.

καὶ Φρύνιχος μὲν τοῖς ἀπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἀντιπράσσει.

Καὶ ὁ μὲν ὄχλος, εἰ καί τι παραυτίκα ἤχθετο 3
τοῖς πρασσομένοις, διὰ τὸ εὔπορον τῆς ἐλπίδος
τοῦ παρὰ βασιλέως μισθοῦ ἡσύχαζεν· οἱ δὲ ξυν-
ιστάντες τὴν ὀλιγαρχίαν, ἐπειδὴ τῷ πλήθει ἐκοί-
νωσαν, αὖθις κἀν σφίσιν αὐτοῖς καὶ τοῦ ἑταιρι-

καὶ ante Τισσ. addunt omnes praeter Vat.
ἑαυτοῖς Vat., αὑτοῖς Ven. Reg., αὐτοῖς reliqui.
οἱ δυνατώτατοι Vat., quod hic e 47, 2 ductum est. Maxime premuntur imperio populari optimates, non potentissimi, in quibus ipsius populi duces sunt. Cf. sd. et adn. 21.
§ 3. παρὰ om. omnes praeter Vat.
ἐκοινώνησαν It. Vat. Aug. Cass. M. Cl. Ven. T. G. Gr. At κοινωνεῖν significat participem esse, non communicare, quod hic dicendum. Cf. adn. 8, 1, ubi eadem verba confusa sunt.
καὶ σφίσιν codd. Cf. adn.

agitatum est. — ὑποτείνοντος. „Hic sign. promittere, spondere.“ Bau. Similiter ὑποτείνειν legitur in Aristoph. Acharn. 657. — βασιλέα ... δημοκρατοῖντο. Cf. Iust. V 3, 1. — αὐτοί τε αὑτοῖς ... Respondent inter se αὐτοί τε αὑτοῖς. ... περιποιήσειν καὶ τῶν πολεμίων ἐπικρατήσειν. Et proprie quidem inutile est aut αὑτοῖς aut ἐς αὐτούς. Sed „οἱ δυνατοὶ ... μάλιστα est epexegesis quasi parenthetica, post quam [notionem sibi repetere et] constructionem [ut V 22, 2 et alibi in epanalepsi] licuit immutare.“ Dobr. Est autem ita immutata, ut Latine et sibi et ad se vindicare dixeris. — οἵπερ ... μάλιστα. Posteriore loco intercedunt; nam referuntur ad δυνατοί. Cf. adn. III 57, 1. Non necessarium est ὥσπερ, quod mavult Krueg.

§ 2. ἐς τοὺς πολλούς. De ἐς cf. 47, 2.

§ 3. παραυτίκα. Krueg. τὸ παραυτίκα desiderat, quia idem quod ἐν τῷ παρόντι valeat. Sed eadem vi praeditum articulo caret IV 76, 5. — κἀν σφίσιν αὐτοῖς. Licet nudus dat. σφίσιν

κοῦ τῷ πλέονι τὰ ἀπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐσκόπουν.
4 καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἐφαίνετο εὔπορα καὶ πιστά, Φρυνίχῳ δὲ στρατηγῷ ἔτι ὄντι οὐδὲν ἤρεσκεν, ἀλλ' ὅ τε Ἀλκιβιάδης, ὅπερ καὶ ἦν, οὐδὲν μᾶλλον ὀλιγαρχίας ἢ δημοκρατίας δεῖσθαι ἐδόκει αὐτῷ, οὐδ' ἄλλο τι σκοπεῖσθαι ἢ ὅτῳ τρόπῳ ἐκ τοῦ παρόντος κόσμου τὴν πόλιν μεταστήσας ὑπὸ τῶν ἑταίρων παρακληθεὶς κάτεισι, σφίσι δὲ περιοπτέον εἶναι τοῦτο μάλιστα ὅπως μὴ στασιάσωσι· [τῷ] βασιλεῖ τε οὐκ εὔπορον εἶναι, καὶ Πελοποννησίων ἤδη ὁμοίως ἐν τῇ θαλάσσῃ ὄντων καὶ πόλεις ἐχόν-

§ 4. οὐκ ἄλλο Mosqu., reliqui praeter Vat. ἢ ἄλλο. Sed neque (ut Vall.) hic potius dicendum est quam aut, quia antea non οὐκ ἐδόκει negatione ad totam sententiam relata legitur, sed οὐδὲν μᾶλλον.
In plerisque libris (etiam Vat.) male ἑτέρων.
οὐ περιοπτέον falso Vat. et Valla (cf. adn.), περισκεπτέον Gr. Ar. ex interpr.
τῷ τε βασιλεῖ Vat., reliquorum plurimi τε om. Cf. sd. 37, 1.

αὐτοῖς ita explicari possit, ut illi dicantur sibi ipsis expendisse Alcibiadis promissa, tamen cur maiori sodalium parti illa expenderint, non omnibus, minime intellegitur. Recte igitur Dobr. κἂν reposuit. Quod Th. dicendi consuetudini consentaneum esse ostendit L. Herbst adv. Cob. p. 13 allatis IV 130, 7. V 69, 2. VI 103, 3. VIII 63, 4. 76, 3. — τοῦ ἑταιρικοῦ. Cf. III 82, 6 et infra adn. 54, 4 et de proximis τὰ ἀπό I 127, 1.

§ 4. Φρυνίχῳ . . . στρατηγῷ ἔτι ὄντι. Vid. 25, 1. 27, 1. 54, 3. — οὐδὲν ἤρεσκεν cet. Cf. Plut. Alc. 25. — ὅ τε Ἀλκιβιάδης . . . His infra respondent βασιλεῖ τε. — κόσμον] εὐταξίας. Schol. Cf. adn. IV 76, 2. — παρακληθείς, accitus scil. ad rempublicam mutandam. Hunc conexum non perspiciens Cob. Var. lect. p. 56 παρακληθείς del. Cf. Herbst. l. l. p. 11 sq. — περιοπτέον, circumspectandum, (anxie) considerandum. Cf. adn. IV 73, 1. VI 93, 1. 103, 2. — καὶ Πελοποννησίων. Καί deletum vult Dobr. De synchysi Πελοπ. καὶ . . . ὄντων καὶ . . . ἐχόντων cogitavit Bau. Sed etiam valet et, ut in proximo ὁμοίως, ad Athenienses respicitur. — ὁμοίως ἐν τῇ θαλάσσῃ ὄντων] ὁμοίως ὥσπερ καὶ Ἀθηναίων κρατούντων τῆς θαλάττης. Schol. Vertendum est: cum etiam Peloponnesii iam non minus quam Athenienses in re navali (I 13, 1. 80, 3. 93, 4. VII 21, 3) versarentur sive ei operam darent (IV 13, 3. VI 26, 2. Herod. II 82. Xen. Cyr. IV 3, 23. Plat. Phaed. 59 a). Itaque non opus est Reiskii coniectura ἰσχυόντων neque quae facilior videatur eiusdem emendatione ὁμοίων. Certe utrique aptius esset κατὰ θάλασ-

των ἐν τῇ αὑτοῦ ἀρχῇ οὐ τὰς ἐλαχίστας, Ἀθη-
ναίοις προσθέμενον, οἷς οὐ πιστεύει, πράγματα
ἔχειν, ἐξὸν Πελοποννησίους, ὑφ᾽ ὧν οὐδέν πω
κακὸν πέπονθε, φίλους ποιήσασθαι. τάς τε ξυμ- 5
μαχίδας πόλεις, αἷς ὑποσχήσεσθαι δὴ σφᾶς ὀλιγ-
αρχίαν, ὅτι δὴ καὶ αὐτοὶ οὐ δημοκρατήσονται,
εὖ εἰδέναι ἔφη ὅτι οὐδὲν μᾶλλον σφίσιν οὔθ᾽ αἱ
ἀφεστηκυῖαι προσχωρήσονται οὔθ᾽ αἱ ὑπάρχουσαι
βεβαιότεραι ἔσονται· οὐ γὰρ βουλήσεσθαι αὐτοὺς
μετ᾽ ὀλιγαρχίας ἢ δημοκρατίας δουλεύειν μᾶλλον
ἢ μεθ᾽ ὁποτέρου ἂν τύχωσι τούτων ἐλευθέρους
εἶναι· τούς τε καλοὺς κἀγαθοὺς ὀνομαζομένους 6
οὐκ ἐλάσσω αὐτοὺς νομίζειν σφίσι πράγματα παρ-
έξειν τοῦ δήμου, ποριστὰς ὄντας καὶ ἐσηγητὰς
τῶν κακῶν τῷ δήμῳ, ἐξ ὧν τὰ πλείω αὐτοὺς ὠφε-
λεῖσθαι· καὶ τὸ μὲν ἐπ᾽ ἐκείνοις εἶναι καὶ ἄκριτοι

οὐκ ἐλαχίστας omnes praeter Vat. Cf. I 5, 1. VI 10, 3. πω om. iidem. Valla nihildum mali.

§ 5. ὑπεσχῆσθαι codd. Cf. adn.

§ 6. ἐκείνους It. Pal. Aug. Cass. Cl. Ven. T. Sed aliquid interest inter dat. et acc. (cf. adn.) et illum habent etiam Gregor. Corinth. et Anonym. in Walz. Rhet. III p. 583.

σαν. — ἐν τῇ αὑτοῦ ἀρχῇ, in ipsius imperio. Cf. adn. III 22, 6. — προσθέμενον. Cf. adn. III 11, 4.

§ 5. τάς τε . . . πόλεις . . . εἰδέναι. Cf. adn. IV 10, 5 et infra § 7. Pro ὑπεσχῆσθαι recte Boehm. futurum reposuit. Nam nihil adhuc sociis promissum est. De insequenti δή cf. adn. 9, 1. — αἱ ὑπάρχουσαι. Ex superioribus repeti potest ξυμμαχίδες: quae (adhuc) essent sociae. Haas.: quae sibi superessent. — μεθ᾽ ὁποτέρου ἂν τύχωσι, cum utrolibet. Cf. adn. III 43, 5. — τούτων, scil. τῆς ὀλιγαρχίας καὶ δημοκρατίας. Cf. Krueg. Gr. § 58, 3 adn. 5.

§ 6. τούς τε καλοὺς κἀγαθούς . . . „Ordo verborum est: καὶ αὐτοὺς (cives sociarum urbium) νομ. τοὺς καλ. κἀγ. ὀνομ. οὐκ ἐλάσσ. πράγμ. σφ. παρέξ. τ. δ.“ Haack. Facile apparet ideo traiecta esse, quod τῶν καλῶν κἀγαθῶν nomen maximum pondus habet. Τοὺς καλοὺς κἀγαθοὺς autem optimates esse constat. — ποριστὰς . . . τῷ δήμῳ, cum populo suasores atque auctores essent malorum. De re cf. VI 89, 5. Cum πορισταί auctore schol. Arist. Ran. 1501 proprie sint οἱ περὶ πόρον χρημάτων εἰσηγούμενοι (cf. Boeckh. Oec. civ. I p. 225. R. Schoell. in Comment. in hon. Momms. p. 454 sq.), translatum hic est eorum nomen. — τὸ . . . εἶναι, quantum in illorum esset potestate. Cf. adn. IV 28, 1 et adn. II 84, 2. — καὶ

ἂν καὶ βιαιότερον ἀποθνήσκειν, τὸν δὲ δῆμον σφῶν
7 τε καταφυγὴν εἶναι καὶ ἐκείνων σωφρονιστήν. καὶ
ταῦτα παρ' αὐτῶν τῶν ἔργων ἐπισταμένας τὰς πόλεις σαφῶς αὐτὸς εἰδέναι ὅτι οὕτω νομίζουσιν. οὔκουν ἑαυτῷ γε τῶν ἀπὸ Ἀλκιβιάδου καὶ ἐν τῷ παρόντι πρασσομένων ἀρέσκειν οὐδέν.

49. Οἱ δὲ ξυλλεγέντες τῶν ἐν τῇ ξυνωμοσίᾳ, ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον αὐτοῖς ἐδόκει, τά τε παρόντα ἐδέχοντο καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας πρέσβεις Πείσανδρον καὶ ἄλλους παρεσκευάζοντο πέμπειν, ὅπως περί τε τῆς τοῦ Ἀλκιβιάδου καθόδου πράσσοιεν καὶ τῆς τοῦ ἐκεῖ δήμου καταλύσεως καὶ τὸν Τισσαφέρνη φίλον τοῖς Ἀθηναίοις ποιήσειαν. οἱ δὲ ξυνωμόται ἐμμένοντες τῇ προαιρέσει τοὺς ἀμφὶ Πείσανδρον πρέσβεις αἱροῦνται.

1 50. Γνοὺς δὲ ὁ Φρύνιχος ὅτι ἔσοιτο περὶ τῆς τοῦ Ἀλκιβιάδου καθόδου λόγος καὶ ὅτι Ἀθη- Φρύνιχος μὲν τά τε Ἀλκιβιάδου Ἀστυ-

βεβαιότερον Vat.
Cap. 49. ξυμμαχίᾳ codd. Cf. adn.

ἄκριτοι ἂν καὶ βιαιότερον ἀποθνήσκειν. Non ad Phrynichum eiusque ἑταίρους, sed ad cives sociarum urbium haec referri manifestum est. Itaque nominativus cum infinitivo hic ita positus est, quasi antea pro αὐτοὺς νομίζειν scriptum sit ὅτι νομίζουσι rursus ex ipso εἰδέναι pendens. Cf. adn. V 41, 2. VI 21, 2.

§ 7. καὶ ταῦτα . . . οὕτω νομίζουσιν] καὶ αὐτὸς σαφῶς εἰδέναι ὅτι αἱ πόλεις ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων οὕτω φρονοῦσιν. Schol. De compositione verborum cf. adn. § 5. Pro παρ' insolentius posito ἀπ' coniecit Dobr., ἄρ' ἀπ' Krueg. Aptissimum et facillimum est περὶ αὐτῶν τῷ ἔργῳ (cf. VI 60, 1) rescribere, nisi forte hic τὰ ἔργα, ut putat Class., pro personis magistrorum vice funguntur. — τῶν ἀπὸ Ἀλκιβιάδου . . . πρασσομένων. Cf. adn. I 17, 1.

Cap. 49. ξυνωμοσίᾳ. Codd. ξυμμαχίᾳ. „Quaenam hic ξυμμαχία intellegenda est? Cum Tissapherne et rege nondum facta erat societas, neque de praefectorum et trierarchorum coniuratione, quam supra 48, 2 ξυνωμοσίαν vocaverat Thuc., vocabulo ξυμμαχία uti potest [quanquam vicissim ξυνωμοσία de societate nonnunquam dicitur. Vid. adn. III 64, 3.] Suspicor igitur etiam hic fuisse ξυνωμοσίᾳ." Haack. Consentit Krueg. ad Dion. p. 364 et iure nunc receperunt Bekk. et Bloomf. Ξυμμαχίαν male nonnulli ξυνωμοσίαν interpretati sunt III 82, 1. — Πείσανδρον. De Pisandro praeter Krueg. l. d. vid. Herbst. ad Xen. Conv. 2, 14 et Wachsm. Antiqu. Gr. I p. 632. Super re hic de eo narrata cf. c. 53 et Plut. Alc. 26 init. Neglegentius refert Nepos Alc. 5, 3. — δήμου. Cf. adn. I 107, 4.

Cap. 50. § 1. ὅτι ἔσοιτο . . . καὶ ὅτι ἐνδέξονται. Cf. adn. II 80, 1. Similiter 51, 1.

όχῳ μηνύει καὶ προδοσίαν μελετᾷ, Ἀστύοχος δὲ πάντα ταῦτα τῷ Ἀλκιβιάδῃ ἐξαγγέλει.

ναῖοι ἐνδέξονται αὐτήν, δείσας πρὸς τὴν ἐναντίωσιν τῶν ὑφ' αὐτοῦ λεχθέντων μή, ἣν κατέλθῃ, ὡς κωλυτὴν ὄντα κακῶς δρᾷ, τρέπεται ἐπὶ τοιόνδε τι. πέμπει ὡς τὸν Ἀστύοχον, τὸν Λακεδαιμονίων 2
ναύαρχον ἔτι τότε ὄντα περὶ τὴν Μίλητον, κρύφα ἐπιστείλας ὅτι Ἀλκιβιάδης αὐτῶν τὰ πράγματα φθείρει Τισσαφέρνη Ἀθηναίοις φίλον ποιῶν, καὶ τἄλλα πάντα σαφῶς ἐγγράψας· ξυγγνώμην δὲ εἶναι ἑαυτῷ περὶ ἀνδρὸς πολεμίου καὶ μετὰ τοῦ τῆς πόλεως ἀξυμφόρου κακόν τι βουλεύειν. ὁ δὲ Ἀστύο- 3
χος τὸν μὲν Ἀλκιβιάδην, ἄλλως τε καὶ οὐκέτι ὁμοίως ἐς χεῖρας ἰόντα, οὐδὲ διενοεῖτο τιμωρεῖσθαι, ἀνελθὼν δὲ παρ' αὐτὸν ἐς Μαγνησίαν καὶ παρὰ Τισσαφέρνη ἅμα λέγει τε αὐτοῖς τὰ ἐπισταλέντα ἐκ τῆς Σάμου καὶ γίγνεται αὐτὸς μηνυτής, προσ-

Cap. 50. § 1. *τῶν λεχθέντων ὑφ' αὐτοῦ* omnes praeter Vat. *ἢ ἂν* pro *ἢν* Vat.
§ 2. *τὸν Λακεδαιμονίων* Vat. Ar. Chr., vulgo *τῶν Λακεδ.* At vid. Krueg. ad Dion. p. 302 sq. et de iterato articulo adn. II 67, 2.
ὄντα τότε omnes praeter Vat. Cf. V 43, 2.
πάντα om. iidem. Cf. I 80, 3.
αὐτῶι Vat. Cl. Gr. hic nimis ambigue.
§ 3. *ἀνελθών* Cass. Aug. Cl. Ven. T. Pal. It. m. Ar. Chr. bene, quia in mediterraneam Asiam a litore profectus est. Vulgo et Vat. *ἀπελθών*.
ἅμα ἀγγέλλει cum paucis deterioribus M.
αὐτὸς Pal. (ipse Valla), reliqui *αὐτοῖς*. Cf. adn.

— *ἐνδέξονται*, admissuros, probaturos esse. Cf. VII 49, 2. — *πρὸς τὴν ἐναντίωσιν ... λεχθέντων*, qs. ob contrariam rationem a se allatorum, ut Bau. interpretatur, i. e. „propter ea, quae a se in contrariam sententiam dicta essent.“ Port. De *πρός* cf. adn. 39, 2.

§ 2. *πέμπει ὡς τὸν Ἀστύοχον.* „Vid. Suid. in v. *Φρυνίχου πάλαισμα.*“ Huds. „Ad locum Suidae adde omnino Polyaen. III 6 . . . et Plut. Alc. 25.“ Wass. — *ἔτι . . . περὶ τὴν Μίλητον*. Cf. c. 36. 41. — *κρύφα ἐπιστείλας*. Cf. adn. 38, 4. Haud recte Krueg. ad Dionys. p. 367 Vallam mittit clandestinas litteras vertentem *ἐπιστολάς* legisse suspicatur. Plut. l. d. *ἐξήγγειλε κρύφα*. *Κρύφα* est insciis Atheniensibus. Ceterum cf. Madv. Synt. § 182 adn. 2. — *καὶ μετὰ . . . ἀξυμφόρου*, etiam cum civitatis suae incommodo.

§ 3. *ἐς χεῖρας ἰόντα*. Ut in Xen. Anab. I 2, 26 haec verba valent in manus (i. e. potestatem) alicuius venire, potestatem sui facere, accedere, convenire aliquem. — *αὐτὸς γίγνεται . . . μηνυτής*, ipse Magnesiam profectus rem denuntiavit, non nuntio misso indicium fecit.

ἔθηκέ τε, ὡς ἐλέγετο, ἐπὶ ἰδίοις κέρδεσι Τισσα-
φέρνει ἑαυτὸν καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ τῶν ἄλ-
λων κοινοῦσθαι· διόπερ καὶ [περὶ] τῆς μισθοφο-
ρᾶς οὐκ ἐντελοῦς οὔσης μαλακωτέρως ἀνθήπτετο.
4 ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης εὐθὺς πέμπει κατὰ Φρυνίχου
γράμματα ἐς τὴν Σάμον πρὸς τοὺς ἐν τέλει ὄντας
5 οἷα δέδρακε, καὶ ἀξιῶν αὐτὸν ἀποθνῄσκειν. θορυ-
βούμενος δὲ ὁ Φρύνιχος καὶ πάνυ, ἐν τῷ μεγίστῳ
κινδύνῳ ὢν διὰ τὸ μήνυμα, ἀποστέλλει αὖθις πρὸς
τὸν Ἀστύοχον, τά τε πρότερα μεμφόμενος ὅτι οὐ
καλῶς ἐκρύφθη, καὶ νῦν ὅτι ὅλον τὸ στράτευμα
τὸ τῶν Ἀθηναίων ἑτοῖμος εἴη [τὸ ἐν τῇ Σάμῳ]
παρασχεῖν αὐτοῖς διαφθεῖραι, γράψας καθ' ἕκαστα,
ἀτειχίστου οὔσης Σάμου, ᾧ ἂν τρόπῳ αὐτὰ πρά-

κοινοῦσθαι ex Cl. et Vat. addidit Bekk. Cf. adn.
περὶ om. Vat. Ven. Cf. adn.
§ 5. ὅτι post νῦν om. Vat., quod probari nequit, quia proxima enuntiatio non ex μεμφόμ. pendet, sed ex ἀποστέλλει. Cf. adn.
τῆς Σάμου M. Lugd. Mosqu. C. F., ut omnes in iisdem verbis 51, 1 et similiter ἀτειχίστου οὔσης τῆς Ἰωνίας III 33, 2.

Cum αὐτοῖς ad hoc quoque membrum pertineat, nihil ad sententiam proficitur eodem (cf. ad.) hic inutiliter repetito. De re cf. Plut. Alc. l. d. — προσέθηκέ τε ... ἐπὶ ἰδίοις κέρδεσι κ. τ. λ. Τὰ ἴδια κέρδη sunt pecuniae, quas Astyochus cum Tissapherne pro proditione pactus esse existimabatur. Cf. Krueg. ad. Dion. p. 359. Προστιθέναι ἑαυτόν, se adiungere (cf. III 92, 2) cum non coeat cum praep. περί, addito demum κοινοῦσθαι plena efficitur sententia. Tum verte: se applicavit ad communicandum. — τῆς ... ἀνθήπτετο, stipendium ... remissius attingebat. Usquequaque dicitur ἀνθάπτεσθαί τινος, non περί τινος. Cf. 97, 3. Herod. VII 138. Plat. de Rep. 525 c. Ep. 328 c. Hoc tantum interest quod his locis est agendo attingere, cum Astyochus rem dicendo vel monendo attingat. Quod ad μαλακωτέρως attinet, similiter 29, 2 legimus Θηριμένης μαλακὸς ἦν περὶ τοῦ μισθοῦ.

§ 4. οἷα, i. e. δηλῶν οἷα. Cf. adn. VII 6, 4.

§ 5. καὶ πάνυ, vel maxime, cum θορυβούμενος iungendum est. Cf. VI 17, 8. — ἀποστέλλει idem significat atque § 2 πέμπει ἐπιστείλας et pari ratione sine obiecto positum est. — καὶ νῦν ὅτι. Hoc ὅτι similiter ab ἀποστέλλει pendet atque supra οἷα δέδρακε a γράμματα πέμπει. Neque igitur Krueg. post καὶ νῦν λέγων vel simile participium desiderare debebat. — [τὸ ἐν τῇ Σάμῳ] cum sua sponte intellegitur tum propter collocationem suspectum est. — ἀτειχίστου

ξειε, καὶ ὅτι ἀνεπίφθονόν οἱ ἤδη εἴη περὶ τῆς ψυχῆς δι' ἐκείνους κινδυνεύοντι καὶ τοῦτο καὶ ἄλλο πᾶν δρᾶσαι μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν ἐχθίστων αὐτὸν διαφθαρῆναι. ὁ δὲ Ἀστύοχος μηνύει καὶ ταῦτα τῷ Ἀλκιβιάδῃ.

Φρύνιχος οὖν τὴν Ἀστυόχου ἀπιστίαν αἰσθόμενος παλαίσματι χρῆται. διόπερ Σάμος τειχίζεται καὶ Ἀλκιβιάδης οὐ πιστὸς δοκεῖ εἶναι.

51. Καὶ ὡς προῄσθετο αὐτὸν ὁ Φρύνιχος 1 ἀδικοῦντα καὶ ὅσον οὐ παροῦσαν ἀπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου περὶ τούτων ἐπιστολήν, αὐτὸς προφθάσας τῷ στρατεύματι ἐξάγγελος γίγνεται ὡς οἱ πολέμιοι μέλλουσιν, ἀτειχίστου οὔσης τῆς Σάμου καὶ ἅμα τῶν νεῶν οὐ πασῶν ἔνδον ὁρμουσῶν, ἐπιθήσεσθαι τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ταῦτα σαφῶς πεπυσμένος εἴη, καὶ χρῆναι τειχίζειν τε Σάμον ὡς τάχιστα καὶ τἆλλα ἐν φυλακῇ ἔχειν· ἐστρατήγει δὲ καὶ κύριος ἦν αὐτὸς πράσσων ταῦτα. καὶ οἱ μὲν τὸν τει- 2 χισμόν τε παρεσκευάζοντο καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου, καὶ ὣς μέλλουσα, Σάμος θᾶσσον ἐτειχίσθη· αἱ δὲ παρὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐπιστολαὶ οὐ πολὺ ὕστερον ἧκον ὅτι προδίδοταί τε τὸ στράτευμα ὑπὸ Φρυνίχου καὶ οἱ πολέμιοι μέλλουσιν ἐπιθήσεσθαι.

αὐτὸν om. Gr., αὐτὰ M. F., αὐτῶν Cass. T. Omitti nequit, quia non pro pronomine personali est. Cf. adn.

Cap. 51. § 1. καὶ ἅμα om. It. Aug. Cass. Cl. Ven., sed copula certe servanda est. Ἅμα ne Valla quidem expressit. πεπεισμένος Vat. Cl. Mosqu. Ven.

οὔσης Σάμου. Cf. adn. III 33, 2. — ᾧ. Pro ὅτῳ. Cf. adn. I 136, 3 et 46, 2. Referendum autem est ἂν πράξειε ad subaudiendam condicionem εἰ δέξαιντο τὸν λόγον. — δι' ἐκείνους. Propter Alcibiadem et Astyochum. Cf. δι' ὅνπερ ἐκινδύνευον VI 57, 3. — αὐτόν, ipsum.

Cap. 51. § 1. ἀπὸ τοῦ Ἀλκ. Cf. adn. 45, 1 et de ὅσον οὐ adn. I 36, 1. — ἐξάγγελος hic non est ὁ τὰ ἔσω γεγονότα τοῖς ἔξω ἀγγέλλων, ut ab Hesych. explanari adnotat Wass. pluribus de voce disserens et conferens maxime ἐξαγγέλλειν τὰ ἀπόρρητα Demosth. IV 18. Add. ad § 3 dicta. — ὡς . . . μέλλουσιν . . . καὶ πεπυσμένος εἴη. Cf. adn. 50, 1. — κύριος . . . πράσσων. De participio cf. adn. V 34, 2, qua efficitur inutilem esse coniecturam πράσσειν.

§ 2. ἐκ τοῦ τοιούτου] ἀντὶ τοῦ διὰ τὸ τοιοῦτον. λέγει δὲ τὸ μήνυμα τὸ τοῦ Φρυνίχου. Schol. — καὶ ὣς. Recte Dukas et Arn.: καὶ τοῦ τοιούτου μὴ γενομένου, vel sic. Cf. I 44, 2. III 33, 2. VII 81, 5. VIII 56, 3. 87, 3. Tum ad μέλλουσα simul audi τειχίζεσθαι. Vid. Krueg. ad Dion. p. 318 et adn. III 55, 2. — ἐπιστολαὶ . . . ἧκον ὅτι. Cf. adn. 50, 4. 5.

3 δόξας δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης οὐ πιστὸς εἶναι, ἀλλὰ τὰ ἀπὸ τῶν πολεμίων προειδὼς τῷ Φρυνίχῳ ὡς ξυνειδότι κατ' ἔχθραν ἀνατιθέναι, οὐδὲν ἔβλαψεν αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ξυνεμαρτύρησε μᾶλλον ταὐτὰ ἐσαγγείλας.

52. Μετὰ δὲ τοῦτο Ἀλκιβιάδης μὲν Τισσαφέρνη παρεσκεύαζε καὶ ἀνέπειθεν ὅπως φίλος ἔσται τοῖς Ἀθηναίοις, δεδιότα μὲν τοὺς Πελοποννησίους, ὅτι πλείοσι ναυσὶ τῶν Ἀθηναίων παρῆσαν, βουλόμενον δὲ ὅμως, εἰ δύναιτό πως, πεισθῆναι, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τὴν ἐν τῇ Κνίδῳ

Ἀλκιβιάδης Τισσαφέρνη μεμνημένον τῆς ἐν Κνίδῳ διαφορᾶς Ἀθηναίοις φίλον ποιεῖν προθυμεῖται.

ταῦτα codd. „Ταὐτά praestat ob ξυμμαρτυρεῖν, quod postremis verbis explicari facile intellegitur." Heilm. Cf. adn.
ἐσαγγείλας Vat., reliqui ἀπαγγείλας vel ἐξαγγείλας. Cf. adn.
Cap. 52. πιστευθῆναι m. et deteriores aliquot libri. Cf. adn.

§ 3. τὰ ἀπὸ τῶν πολεμίων et ad προειδώς et ad ἀνατιθέναι pertinent, quod est attribuere, ut II 64, 1 et saepe apud Demosthenem et alios. „Ὠιήθησαν γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Ἀλκιβιάδην παρὰ μὲν τῶν πολεμίων μεμαθηκέναι ὅτι μέλλουσιν ἐπιθήσεσθαι Σάμῳ, καταψεύσασθαι δὲ ταῦτα Φρυνίχου διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἔχθραν, ὅτι ἀναπείθει τοὺς πολεμίους ἐπιθέσθαι Φρύνιχος." Schol. — ξυνεμαρτύρησε μᾶλλον. Port.: suo testimonio (Phrynichi indicium) magis confirmavit. Haas.: suo testimonio eum potius iuvit. Simul audi αὐτῷ. — ταὐτά, eadem atque Phrynichus; uterque enim nuntiaverat ὡς οἱ πολέμιοι μέλλουσιν ἐπιθήσεσθαι. — ἐσαγγείλας. „Scripturam ἐσαγγείλας alteri ἐξαγγείλας praeferendam puto, etsi discrimen utriusque pertenue, fortasse fictum est. Mihi hic simplex notio nuntiandi sive indicii faciendi videtur requiri, quae bene exprimitur ἐσαγγέλλειν verbo, ut I 116, 3. 131, 1. III 3, 3. Ἐξαγγέλλειν aut sonat divulgare arcanum [cf. ad § 1] aut nuntium afferre ex loco de iis, quae ibi agantur, ut IV 27, 3. Xen. Hist. Gr. I 1, 8." Arn. In optimis libris praeter Vat. est ἀπαγγείλας, quod minus aptum videtur, cum ἀπαγγέλλειν aut sit nuntiare ab al., velut I 22, 1. 29, 4 (Alcibiades autem non ab aliis, velut ἀπὸ τοῦ Ἀστυόχου, sed ipse haec videtur nuntiasse) aut renuntiare, nuntium ad eos, a quibus missus fueris, afferre aut mittere, sicut I 91, 2. II 73, 2. III 24, 3.

Cap. 52. παρεσκεύαζε. Cf. adn. III 36, 5. IV 132, 2. — βουλόμενον δὲ . . . πεισθῆναι] φησὶν ὅτι ἐδεδίει μὲν ὁ Τισσαφέρνης τὴν ἰσχὺν τῶν Λακεδαιμονίων, ἐβούλετο δὲ ὅμως πεισθῆναι, εἰ δύναιτο, ὑπὸ Ἀλκιβιάδου μεταθέσθαι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. Schol. Cf. 56, 3. Verbis autem εἰ δύναιτό πως significatur Tissaphernem sibi persuaderi voluisse, si condicionibus fieret, quas ullo modo accipere posset. Neutros enim potentiores reddere volebat (46, 4. 56, 2). De genetivo τῶν Ἀθηναίων cf. Madv. Synt. § 90 adn. 1. Class. εἰ δύ-

διαφορὰν περὶ τῶν Θηριμένους σπονδῶν ᾔσθετο τῶν Πελοποννησίων (ἤδη γὰρ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἐν τῇ Ῥόδῳ ὄντων αὐτῶν ἐγεγένητο), ἐν ᾗ τὸν τοῦ Ἀλκιβιάδου λόγον πρότερον εἰρημένον περὶ τοῦ ἐλευθεροῦν τοὺς Λακεδαιμονίους ἁπάσας τὰς πόλεις ἐπηλήθευσεν ὁ Λίχας, οὐ φάσκων ἀνεκτὸν εἶναι ξυγκεῖσθαι κρατεῖν βασιλέα τῶν πόλεων, ὧν ποτε καὶ πρότερον ἢ αὐτὸς ἢ οἱ πατέρες ἦρχον. καὶ ὁ μὲν Ἀλκιβιάδης, ἅτε περὶ μεγάλων ἀγωνιζόμενος, προθύμως τὸν Τισσαφέρνη θεραπεύων προσέκειτο.

οἱ περὶ τὸν Πείσανδρον ἐς

53. Οἱ δὲ μετὰ τοῦ Πεισάνδρου πρέσβεις 1

τὰς ἁπάσας πόλεις cum Vat. aliquot deteriores. Articuli ante singularem ἅπας ita collocati unum apud Th. exemplum VI 6, 2, ante pluralem nullum. Neque ad sententiam haec collocatio hic apta videtur esse. Cf. Krueg. Gr. § 50, 11 adn. 12.

ναιτό πως πεισθῆναι iungit ad βουλόμενον ex superioribus φίλον εἶναι τοῖς Ἀθ. subaudiens, quo difficilior fit verborum intellegentia, res eadem manet. Falso scripturam πιστευθῆναι Krueg. tuetur sibi confidi a Peloponnesiis interpretatus, eumque secutus est Herbst. de red. Alc. p. 39. Nam iis, quae deinde commemorantur, praecipue Lichae criminationibus (cf. 43, 3—5 et 46, 3), Tissaphernes commoveri non poterat, ut sibi a Peloponnesiis confidi vellet, sed ut ipse potius iis diffideret et ad Athenienses se mallet applicare. — τὴν ἐν τῇ Κνίδῳ διαφοράν. Vid. c. 43. — ἤδη γάρ cet. „Verba ἤδη γὰρ . . . ἐγεγένητο cum Kistem. parenthesi inclusi, propterea quod et seqq. ἐν ᾗ referenda sunt ad διαφοράν et ipsa non nisi tempus designant, quo ea altercatio acciderit.“ Haack., cui nunc paruit Bekk. „Nam cum iam Rhodi essent (Peloponnesii) hoc tempore (quo tempore haec Alcibiadem inter et Tissaphernem agebantur) prius [haec particula quoniam in Graecis non legitur, Kistem. ἤδη rectius ad ἐγεγένητο quam ad ὄντων videtur rettulisse] exstiterat ea dissensio, quae scil. evenit, antequam Cnido solvissent Peloponnesii. Hic rerum ordo: 1) Alcibiades ποιεῖται λόγους περὶ τοῦ ἐλευθεροῦν etc.; 2) γίγνεται διαφορὰ Cnidi inter Tissaph. et Lacedaem. [c. 43]; 3) Rhodum petunt Lacedaemonii [c. 44]; 4) colloquia, de quibus nunc agit Thuc.“ Dobr. Hac autem interiectione Thucydidi opus visum esse propter verba 45, 1 ἔτι πρότερον, πρὶν ἐς τὴν Ῥόδον αὐτοὺς ἀναστῆναι primus admonuit Haack. Itaque iam, unde huc digressa est, eo redit narratio rerum gestarum. — τὸν τοῦ Ἀλκ. λόγον. Vid. c. 45 et 46. — ἐπηλήθευσεν. Cf. adn. IV 85, 1. — οὐ φάσκων . . . ἦρχον. Cf. 43, 3. — τὸν Τισσαφέρνη θεραπεύων προσέκειτο. Casus nominis relatus est ad θεραπεύων. „Προσκεῖσθαι hac significatione [instandi] non addito casu

[τῶν Ἀθηναίων] ἀποσταλέντες ἐκ τῆς Σάμου, [καὶ] ἀφικόμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας, λόγους ἐποιοῦντο ἐν τῷ δήμῳ κεφαλαιοῦντες ἐκ πολλῶν, μάλιστα δὲ ὡς ἐξείη αὐτοῖς Ἀλκιβιάδην καταγαγοῦσι καὶ μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον δημοκρατουμένοις βασιλέα τε ξύμμαχον ἔχειν καὶ Πελοποννησίων περιγενέσθαι.

2 ἀντιλεγόντων δὲ πολλῶν καὶ ἄλλων περὶ τῆς δημοκρατίας καὶ τῶν Ἀλκιβιάδου ἅμα ἐχθρῶν διαβοώντων ὡς δεινὸν εἴη εἰ τοὺς νόμους βιασάμενος κάτεισι, καὶ Εὐμολπιδῶν καὶ Κηρύκων περὶ τῶν μυστικῶν, δι' ἅπερ ἔφυγε, μαρτυρομένων καὶ ἐπιθειαζόντων μὴ κατάγειν, ὁ Πείσανδρος παρελθὼν πρὸς πολλὴν ἀντιλογίαν καὶ σχετλιασμὸν ἠρώτα

Ἀθήνας ἐλθόντες, καίπερ πολλῶν ἀντιλεγόντων παραινοῦσιν ἐς ὀλίγους τε τὰς ἀρχὰς ποιῆσαι καὶ Ἀλκιβιάδην καταγαγεῖν.

Cap. 53. § 1. *καὶ* om. M. et aliquot deteriores. Cf. adn.
§ 2. *μαρτυρουμένων* Vat., quod verbum cum sensu passivo testimonio confirmari valeat, ab h. l. alienum est. Cf. adn.

etiam VII 18, 1 et 78 dicit Thuc." Duk. Cf. tamen etiam Krueg. Gr. § 60, 5 adn. 2.

Cap. 53. § 1. [*τῶν Ἀθηναίων*]. „Dele *τῶν Ἀθ.*, quo nihil potest esse ineptius. — Illos miserant non universus exercitus, sed *τὸ ἑταιρικόν, οἱ ξυνωμόται* (c. 48, 49)." Dobr. — *ἀποσταλέντες ἐκ τῆς Σ.* De collocatione cf. 23, 6. 35, 2. Krueg. Gr. § 50, 10 adn. 3, de re c. 49. — [*καὶ*] *ἀφικόμενοι*. „Copula hic nullum habet locum, cum part. *ἀποσταλέντες* arcte cohaereat cum subiecto *οἱ πρέσβεις*." Haack. Contra Class. *καί* servans *ἀποσταλέντες* praedicativum esse contendit, cum c. 49 non dictum sit legatos missos esse, sed *παρεσκευάζοντο πέμπειν*. Sed legati nondum missi vix *μετὰ τοῦ Πεισάνδρου* erant, neque *παρεσκευάζοντο πέμπειν* impedit quin hic de missis legatis sermo esse possit. — *κεφαλαιοῦντες ἐκ πολλῶν*] . . . *ἤγουν κεφαλαιωδῶς καὶ ξυντετμημένως λέγοντες*. Schol. Cf. adn. III 67 7. — *μάλιστα δέ*. Ex *κεφαλαιοῦντες* repete *λέγοντες*.

§ 2. *διαβοώντων ὡς*. Similiter 78, 1. — *Εὐμολπιδῶν καὶ Κηρύκων*. „Hae gentes ius hereditarium habebant sacra arcana Cereris procurandi. Eumolpidae sacerdotes erant, qui omnes ritus sacros diligenter cognitos habere existimabantur, Ceryces victimas in sacrificiis mactabant." Arn. Cf. Wachsm. Ant. Gr. II p. 620. Meier de gentil. Att. p. 41 sq. Herm. Antiqu. Gr. II § 55, 25. Schoem. Ant. Gr. II p. 365. Cur autem Alcibiadi ambae hae gentes sint adversatae, cognoscitur ex Plut. Alc. 22. 23. Diod. XIII 69, 2. Nep. Alc. 4. 6. — *δι' ἅπερ ἔφυγε*. Cf. VI 61. — *μαρτυρομένων*, obtestantibus. — *καὶ ἐπιθειαζόντων* (*ἤγουν θεῖά τινα ἐπιβοωμένων*. Schol.) *μὴ κατάγειν*. „Sacrosanctis obtestationibus deprecantes eius restitutionem." Steph. in Thes. v. *ἐπιθειάζω*. Cf. adn. II 75, 1. — *πρὸς . . . σχετλιασμόν* cum *ἐρωτᾷ*

ἕνα ἕκαστον παράγων τῶν ἀντιλεγόντων εἴ τινα ἐλπίδα ἔχει σωτηρίας τῇ πόλει, Πελοποννησίων ναῦς τε οὐκ ἐλάσσους σφῶν ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀντιπρῴρους ἐχόντων καὶ πόλεις ξυμμαχίδας πλείους, βασιλέως τε αὐτοῖς καὶ Τισσαφέρνους χρήματα παρεχόντων, σφίσι τε οὐκέτι ὄντων, εἰ μή τις πείσει βασιλέα μεταστῆναι παρὰ σφᾶς. ὁπότε δὲ μὴ 3
φαῖεν ἐρωτώμενοι, ἐνταῦθα δὴ σαφῶς ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι „Τοῦτο τοίνυν οὐκ ἔστιν ἡμῖν γενέσθαι, εἰ μὴ πολιτεύσομέν τε σωφρονέστερον καὶ ἐς ὀλίγους μᾶλλον τὰς ἀρχὰς ποιήσομεν, ἵνα πιστεύῃ ἡμῖν βασιλεύς, καὶ μὴ περὶ πολιτείας τὸ πλεῖον

In plerisque libris praeter Vat. male αὐτῶν post ἕκαστον additur.

εἴ τινα Vat. et Valla ecquam, in plerisque libris ἥν (sive ἦν) vel ἥν τινα. Sed εἴ τινα vulgato ἥντινα praeferendum videtur ob verba § 3 ὁπότε δὲ μὴ φαῖεν ἐρωτώμενοι, quibus non quam spem, sed num quam spem haberent, Pisandrum interrogasse probabile est.

§ 3. ὁπότε δὴ Vat. It. Laur. Pal. Aug. Cass. Gr. T.

φαίησαν codd. Cf. ad. III 42, 4.

ἐνταῦθα ἤδη Vat. „Non male ut IV 35, 2." Krueg. At vid. adn. I 91, 4 et confer frequentes in apodosi particulas τότε δή et οὕτω δή.

πολιτεύσωμεν Pal. Aug. M. Cass. Chr. Ven. T., πολιτεύσαιμεν Ar.

καὶ μὴν Vat. It. Pal. Aug. Cass. T. corr. m.

πλέον aliquot deteriores.

iungendum est: adversus (cf. adn. VI 58, 1) multam adversationem et indignationem cum aliorum multorum tum Alcibiadis inimicorum et sacerdotum interrogabat. — παράγων, producens (in medium). Cf. adn. III 68, 1. Dativum τῇ πόλει commodi esse apparet. — ἀντιπρῴρους, „quae opponere illis se possent et frontem obvertere." Bau. Per audacem figuram generatim valere ἐναντίας adnotat Ploomf. Non esse ναῦς vocis epitheton id quod attributum appellant, sed cum ἐχόντων proxime cohaerere et ex collocatione et clarius ex 75, 1 verbis τῶν πολεμίων ἀντιπρῴρων ἐγγὺς ἐφορμούντων cognoscitur. Similis sententia adfuit 48, 4.

§ 3. ὁπότε δὲ μὴ φαῖεν. De μή vid. adn. II 15, 1. — ὅτι. Cf. adn. V 10, 5. — σωφρονέστερον, modestius. Cf. adn. 64, 5. — ἐς ὀλίγους μᾶλλον . . . ποιήσομεν. Μᾶλλον est magis quam antea. Illa autem ἐς ὀλίγους ποιεῖν τὰς ἀρχάς valent eo redigere munera, ut penes paucos sint reliquis civibus exclusis, paucis vindicare, περιποιεῖν ἐς ὀλίγους secundum 48, 1. Cf. adn. II 37, 1.

βουλεύσομεν ἐν τῷ παρόντι ἢ περὶ σωτηρίας (ὕστερον γὰρ ἐξέσται ἡμῖν καὶ μεταθέσθαι, ἢν μή τι ἀρέσκῃ), Ἀλκιβιάδην τε κατάξομεν, ὃς μόνος τῶν νῦν οἷός τε τοῦτο κατεργάσασθαι.“

1 54. Ὁ δὲ δῆμος τὸ μὲν πρῶτον ἀκούων χα-
λεπῶς ἔφερε τὸ περὶ τῆς ὀλιγαρχίας· σαφῶς δὲ
διδασκόμενος ὑπὸ τοῦ Πεισάνδρου μὴ εἶναι ἄλλην
σωτηρίαν, δείσας καὶ ἅμα ἐπελπίζων ὡς καὶ μετα-
2 βαλεῖται, ἐνέδωκε. καὶ ἐψηφίσαντο πλεύσαντα τὸν
Πείσανδρον καὶ δέκα ἄνδρας μετ' αὐτοῦ πράσ-
σειν ὅπῃ [ἂν] αὐτοῖς δοκοίη ἄριστα ἕξειν τά τε
3 πρὸς τὸν Τισσαφέρνη καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην· ἅμα
τε διαβαλόντος καὶ Φρύνιχον τοῦ Πεισάνδρου
παρέλυσεν ὁ δῆμος τῆς ἀρχῆς καὶ τὸν ξυνάρχοντα
Σκιρωνίδην, ἀντέπεμψαν δὲ στρατηγοὺς ἐπὶ τὰς
ναῦς Διομέδοντα καὶ Λέοντα. τὸν δὲ Φρύνιχον
ὁ Πείσανδρος φάσκων Ἴασον προδοῦναι καὶ Ἀμόρ-
γην διέβαλεν, οὐ νομίζων ἐπιτήδειον εἶναι τοῖς
4 πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην πρασσομένοις. καὶ ὁ μὲν
Πείσανδρος τάς τε ξυνωμοσίας, αἵπερ ἐτύγχανον

Πείσανδρος μὲν οὖν ὡς Τισσαφέρνη καὶ Ἀλκιβιάδην πέμπεται, ἀντὶ δὲ Φρυνίχου καὶ Σκιρωνίδου Λέων καὶ Διομέδων ἄρχοντες καθίστανται.

βουλεύσομεν Vat., ἐβουλεύσαμεν It. Aug. Cass. F. corr. Pal. m., βουλεύσαμεν sec. M., ἐβουλεύσομεν pr. Pal., βουλεύομεν T., βουλεύωμεν vulgo, πιστεύομεν Ar. Chr. Dan. G. K.

Cap. 54. § 1. ἐπελπίζων It. Vat. Aug. Pal. M. Cass. Cl. Ven. T. (Lugd.) Mosqu., vulgo ἐλπίζων. Cf. adn.

§ 2. ἂν om. Laur. Gr. E. Cf. adn. VII 48, 3 et sd. VIII 20, 4. τὸν ante Ἀλκιβιάδην om. Vat.

Cap. 54. § 1. δείσας καὶ ἅμα ἐπελπίζων, timore impletus et simul cum eo (dabei) sperans. Cf. Eur. Hippol. 1011. Cass. Dion. XXXVII 56, 3. Aliter vocabulo ἐπελπίζειν 1, 1 usus est. — μεταβαλεῖται. „Ἡ ὀλιγαρχία δηλονότι.“ Dukas. Cuius interpretatio propter medium praestare videtur Bauerianae: se posse mutare (formam imperii).

§ 3. παρέλυσεν ... τῆς ἀρχῆς. Eadem verba adfuerunt VII 16, 1. Etiam gravius Phrynichum punitum esse dicit schol. Aristoph. Lys. 313. — στρατηγοὺς ... Λέοντα. Cum uterque iam prius navibus in Ionia praefuerit (vid. c. 19. 20. 23 sq.), aut Athenas revocati fuerint aut imperium perfunctis non prorogatum sit (cf. adn. 30, 1) oportet. Hoc placet Kruegero ad Dionys. p. 315. Tacemus audacissimas suspiciones Herbstli de reditu Alcib. p. 53. — φάσκων ... Ἀμόργην. Vid. 28, 2—4.

§ 4. ξυνωμοσίας ... ἐπὶ δίκαις καὶ ἀρχαῖς, con-

πρότερον ἐν τῇ πόλει οὖσαι ἐπὶ δίκαις καὶ ἀρχαῖς, ἁπάσας ἐπελθὼν καὶ παρακελευσάμενος ὅπως ξυστραφέντες καὶ κοινῇ βουλευσάμενοι καταλύσουσι τὸν δῆμον, καὶ τἆλλα παρασκευάσας ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ὥστε μηκέτι διαμέλλεσθαι, αὐτὸς μετὰ τῶν δέκα ἀνδρῶν τὸν πλοῦν ὡς τὸν Τισσαφέρνη ποιεῖται.

οὗτοι μὲν δὴ ἐς Ῥόδον ἀπόβασιν ποιοῦνται. τοῖς δ' ἐνθάδε Πελοποννησίοις ἀγγέλλεται ἡ μεγίστη τῶν Χίων ταλαιπωρία, ἔνθα Πεδάριτος ἀπέθανεν.

55. Ὁ δὲ Λέων καὶ Διομέδων ἐν τῷ αὐτῷ 1
χειμῶνι ἀφιγμένοι ἤδη ἐπὶ τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς ἐπίπλουν τῇ Ῥόδῳ ἐποιήσαντο. καὶ τὰς μὲν ναῦς καταλαμβάνουσιν ἀνειλκυσμένας τῶν Πελοποννησίων, ἐς δὲ τὴν γῆν ἀπόβασίν τινα ποιησάμενοι καὶ τοὺς προσβοηθήσαντας Ῥοδίων νικήσαντες μάχῃ ἀπεχώρησαν ἐς τὴν Χάλκην, καὶ τὸν πόλεμον ἐντεῦθεν μᾶλλον ἢ ἐκ τῆς Κῶ ἐποιοῦντο· εὐφυλακτότερα γὰρ αὐτοῖς ἐγίγνετο, εἴ ποι ἀπαίροι τὸ τῶν Πελοποννησίων ναυτικόν. ἦλθε δ' ἐς 2

§ 4. *καταλύσωσι* It. Vat. M. cum paucis deterioribus.

Cap. 55. § 1. *ἤ*, quod ex coniectura addidit Palmer. Exerc. p. 57, habet M.

εἴ που It. Vat. Aug. Pal. Cass. T. schol., ad quod, etsi *ἀπαίρειν ἐς* dicitur (IV 46, 1), defendendum comparari possunt ea, quae de *οὗπερ* adnotavimus I 134, 4. Minus tamen idonea hic videtur eiusmodi emphasis.

spirationes iudiciorum et magistratuum causa factas, i. e. „ut facilius coniunctis opibus aut ad honores pervenire aut in iudiciis resistere adversariis possent." Schoem. Antiqu. iur. p. 101. Coitiones honorum adipiscendorum causa factas appellat Liv. IX 26, 9. Thucydides iam antea (III 82, 6) eas graviter vituperavit. Cf. Schoem. Antiqu. iur. p. 350 et Herm. Antiqu. Gr. I § 70. — *ὅπως*. Cf. Matth. Gr. § 531, adn. 2. Kuehn. Gr. max. § 552, 1. Held. ad Plut. Timol. p. 439. — *ἐπὶ τοῖς παροῦσιν*. Port.: in praesentem usum. Cf. adn. VI 45.

Cap. 55. § 1. *ἀφιγμένοι*, cum advenissent et adessent. Cf. adn. 38, 2. — *καταλαμβάνουσιν ἀνειλκυσμένας*. Vid. 44, 4. — *Χάλκην*. Vid. adn. 41, 4. — *ἐντεῦθεν μᾶλλον ἢ ἐκ τῆς Κῶ*. Antea enim *ἐκ τῆς Χάλκης καὶ ἐκ τῆς Κῶ τοὺς ἐπίπλους ἐποιοῦντο*. Vid. 44, 3. — *εὐφυλακτότερα*. Vulgo *εὐφυλακτοτέρα*. „Steph. in Thes. legit *εὐφυλακτότερα*, commodius inde observabatur. Ita etiam quidam [boni] mss. Idque melius esse arbitror. *Εὐφυλακτότερα* pro *εὐφυλακτότερον*, ut *ἀδύνατα* [cf. adn. I 1, 2] pro *ἀδύνατον* et alia neutra pluralia

τὴν Ῥόδον καὶ Ξενοφαντίδας Λάκων παρὰ Πεδαρίτου ἐκ Χίου, λέγων ὅτι τὸ τεῖχος τῶν Ἀθηναίων ἤδη ἐπιτετέλεσται καί, εἰ μὴ βοηθήσουσι πάσαις ταῖς ναυσίν, ἀπολεῖται τὰ ἐν Χίῳ πράγ-
3 ματα. οἱ δὲ διενοοῦντο βοηθήσειν. ἐν τούτῳ δὲ ὁ Πεδάριτος αὐτός τε καὶ τὸ περὶ αὐτὸν ἐπικουρικὸν ἔχων καὶ τοὺς Χίους πανστρατιᾷ προσβαλὼν τῶν Ἀθηναίων τῷ περὶ τὰς ναῦς ἐρύματι αἱρεῖ τέ τι αὐτοῦ καὶ νεῶν τινων ἀνειλκυσμένων ἐκράτησεν· ἐπεκβοηθησάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τρεψαμένων τοὺς Χίους πρώτους νικᾶται καὶ τὸ ἄλλο τὸ περὶ τὸν Πεδάριτον, καὶ αὐτὸς ἀποθνήσκει καὶ τῶν Χίων πολλοὶ καὶ ὅπλα ἐλήφθη πολλά.

1 56. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μὲν Χῖοι ἔκ τε γῆς καὶ θαλάσσης ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον ἐπολιορκοῦντο καὶ ὁ λιμὸς αὐτόθι ἦν μέγας· οἱ δὲ περὶ τὸν Πείσανδρον Ἀθηναίων πρέσβεις ἀφικόμενοι ὡς τὸν Τισσαφέρνη λόγους ποιοῦνται περὶ τῆς ὁμο-
2 λογίας. Ἀλκιβιάδης δέ (οὐ γὰρ αὐτῷ πάνυ τὰ ἀπὸ Τισσαφέρνους βέβαια ἦν, φοβουμένου τοὺς Πελοποννησίους μᾶλλον καὶ ἔτι βουλομένου, καθάπερ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐδιδάσκετο, τρίβειν ἀμφοτέρους) τρέπεται ἐπὶ τοιόνδε εἶδος ὥστε τὸν Τισσαφέρνη ὡς μέγιστα αἰτοῦντα παρὰ τῶν Ἀθηναίων μὴ ξυμβῆναι. δοκεῖ δέ μοι καὶ ὁ Τισσαφέρνης τὸ αὐτὸ βουληθῆναι, αὐτὸς μὲν διὰ τὸ δέος, ὁ δὲ

οἱ περὶ τὸν Πείσανδρον, τῷ Τισσαφέρνει ἐς λόγους ἐλθόντες περὶ ὁμολογίας, Ἀλκιβιάδου τεχνάσματι ἄπρακτοι γίγνονται.

§ 3. πρώτους om. It. Aug. M. Cass. Cl. Ven. T. πολλὰ ἐλήφθη Vat., qua collocatione tollitur epiphora.
Cap. 56. § 1. οἱ μὲν Χῖοι post θαλάσσης habet M. itemque μὲν omittentes It. Pal. Aug. Cass. Cl. Ven., quae placuerunt Kruegero ad Dion. p. 333.

pro singularibus ex more Thucydidis." Duk. Vid. III 92, 6 et ibi adn., item ad I 7.
§ 2. τὸ τεῖχος. Cf. 38, 2 et 40. — διενοοῦντο βοηθήσειν. Vid. adn. IV 115, 2.
§ 3. τὸ ... ἐπικουρικόν. Vid. 28, 5. — τὸ ἄλλο. Vid. adn. II 45, 1.

Cap. 56. § 1. οἱ δὲ ... πρέσβεις. Vid. 54, 4.
§ 2. φοβουμένου τοὺς Πελοπ. Vid. 52, 1. — ὑπ' ἐκείνου ἐδιδάσκετο. Vid. 46, 4. — εἶδος, modum, rationem rei gerendae. Cf. adn. VI 77, 2.
§ 3. τὸ αὐτό, scil. μὴ ξυμ-

Ἀλκιβιάδης, ἐπειδὴ ἑώρα ἐκεῖνον καὶ ὣς οὐ ξυμ-
βησείοντα, δοκεῖν τοῖς Ἀθηναίοις ἐβούλετο μὴ
ἀδύνατος εἶναι πεῖσαι, ἀλλ' ὡς πεπεισμένῳ Τισ-
σαφέρνει καὶ βουλομένῳ προσχωρῆσαι τοὺς Ἀθη-
ναίους μὴ ἱκανὰ διδόναι. ᾔτει γὰρ τοσαῦτα ὑπερ- 4
βάλλων ὁ Ἀλκιβιάδης, λέγων αὐτὸς ὑπὲρ παρόντος
Τισσαφέρνους, ὥστε τὸ τῶν Ἀθηναίων, καίπερ
ἐπὶ πολὺ ὅ τι αἰτοίη ξυγχωρούντων, ὅμως αἴτιον
γενέσθαι· Ἰωνίαν τε γὰρ πᾶσαν ἠξίου δίδοσθαι
καὶ αὖθις νήσους τε τὰς ἐπικειμένας καὶ ἄλλα·
οἷς οὐκ ἐναντιουμένων τῶν Ἀθηναίων τέλος ἐν
τῇ τρίτῃ ἤδη ξυνόδῳ, δείσας μὴ πάνυ φωραθῇ
ἀδύνατος ὤν, ναῦς ἠξίου ἐᾶν βασιλέα ποιεῖσθαι
καὶ παραπλεῖν τὴν ἑαυτοῦ γῆν ὅπῃ ἂν καὶ ὅσαις

§ 3. ξυμβασείοντα codd. Emend. Piers. ad Moer. p. 14 eodemque auctore apud Cass. Dion. XL 32, 2 διαβησείων restituit L. Dindorf.

§ 4. τὸ ante τῶν Ἀθηναίων om. omnes praeter Vat. Cf. adn.

ἠξίου Cl. Ven. Mosqu. Bas. et postulavit Valla; reliqui codd. ἠξίουν. Illud scripsit Th., ut supra ᾔτει et infra iterum ἠξίου.

τἄλλα cum Vat. plerique codd. Sed certa quaedam alia hic cogitari nequeunt.

τὴν ἑαυτῶν pauci codd. deterioris notae. Cf. adn.

βῆναι. — καὶ ὣς] καὶ εἰ τὰ μέγιστα λαμβάνοι. Schol. Cf. adn. 51, 2. — ἀλλ' ὡς . . . „Quia totum pendet ab ἐβούλετο, sic ordinaveris: ἐβούλ. τοὺς Ἀθην. δοκεῖν μὴ ἱκανὰ διδόναι τῷ Τισσαφ. ὡς πεπεισμένῳ καὶ βουλομ. προσχ." Bau. „Προσχωρεῖν autem a Thuc. saepe sine casu ponitur. Vid. III 88, 4. 90, 4. 94, 5. 102, 1." Duk.

§ 4. ὥστε τὸ τῶν Ἀθηναίων . . . γενέσθαι] ὥστε τοὺς Ἀθηναίους αἰτίους γενέσθαι τοῦ μὴ συμβῆναι, καίπερ διδόντας τὰ αἰτούμενα. Schol. Didotius τὸ τῶν Ἀθηναίων Graece dici infitiatur desiderans τὰ τῶν Ἀθην. Ita sane plerumque scribitur (vid. adn. II 60); at de singulari cf. adn. III 59, 1. Articulum ante αἴτιον requiri putat Dobr. similiterque Class. conferens II 81, 4. VIII 109, 1. — ναῦς . . . ἐᾶν βασιλέα ποιεῖσθαι. „Num hoc antea ei non licuit? Verba quidem ita sonant, ac si non licuerit. Sed quomodo hoc cogitari potest, aut, si factum esset, quomodo explicemus, quod de re tam memorabili nullus praedicator Atheniensium mentionem fecit? Sed ποιεῖσθαι καὶ παραπλεῖν dictum esse potest pro ποιησάμενον παραπλεῖν, cuius rei memor esse debebat Lachmann de pace Cimonica p. 36. Exempla huius usus loquendi exhibui ad Dion. p. 238 et ad Xen. Anab. I 9, 14 in ed. min." Krueg. ad Dion. p. 369 et Stud. histor. et philol. p. 88. — ἑαυτοῦ. Hoc si verum est, non potest certe, id

ἂν βούληται. ἐνταῦθα δὴ οὐκέτι [τι] ἀλλ' ⟨ἢ⟩ ἄπορα νομίσαντες οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐξηπατῆσθαι, δι' ὀργῆς ἀπελθόντες κομίζονται ἐς τὴν Σάμον.

1 57. Τισσαφέρνης δὲ εὐθὺς μετὰ ταῦτα καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι παρέρχεται ἐς τὴν Καῦνον, βουλόμενος τοὺς Πελοποννησίους πάλιν τε κομίσαι

Τισσαφέρνης ἐς Καῦνον παρελθὼν πρὸς τοὺς Πελοποννησίους

τι interponitur in It. Pal. Aug. M. Cass. Cl. Ven, F. K. Ar. Chr. itemque in Vat., qui tamen ἀλλ' om. Cf. adn.

quod Bened. et Dobr. censuerunt, ad pacis Cimonis condiciones respici. Nam hanc pacem non esse factam satis evicerunt Dahlmann in Quaest. histor. (*Forschung. auf dem Gebiet d. Gesch.*) vol. I atque Krueger in Seebod. promptuar. (*Archiv f. Philol.*) I 2 p. 216 sqq. et in Stud. histor. et philol. p. 74 sqq. Arnoldus igitur ut ἑαυτοῦ tueatur, comparat legem pacis ab Atheniensibus et Lacedaemoniis factae IV 118, 5 τῇ θαλάσσῃ χρωμένους, ὅσα ἂν κατὰ τὴν ἑαυτῶν καὶ κατὰ τὴν ξυμμαχίαν, Λακεδαιμονίους καὶ ξυμμάχους πλεῖν μὴ μακρᾷ νηί, ἄλλῳ δὲ κωπήρει πλοίῳ. Addit Athenienses, cum se pleno maris Aegaei imperio uti existimarent, noluisse naves longas ullius populi se invitis ibi navigare aut illo imperio, quod maximi aestimarent, vel minima ex parte carere, quoniam, quamdiu id retineretur, sperarent fore ut Ioniam recuperarent, sin classi Persicae libere Aegaeum mare pervagari liceret, potestatem, quam in reliquos socios haberent, periculum incurrere praeviderent. At Krueger Stud. histor. et philol. p. 89 ἑαυτοῦ ideo maxime reicit, quod cum consentaneum sit eum, cui orae et insulae concedantur, simul poscere, ut sibi liceat in vicinis maribus navigare, quot navibus velit, Athenienses in hac postulatione ita offendere non potuerint, ut spem socii potentissimi sibi conciliandi abicerent. Probat igitur vulgatum ἑαυτῶν. Sed ea maxime re offendi oportebat Athenienses quod Asia tota soli regi vindicabatur ideoque postulabatur, ut praeter eius oram ubique illi navigare liceret.

§ 5. ἐνταῦθα δὴ οὐκέτι] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ξυγχωρούντων ἀκουστέον. Schol. „Non suppleam cum schol. ξυγχωρούντων, sed vel ξυγχωρήσαντες vel ξυνεχώρουν." Abr. Valla: nihil iam amplius assensere. „Cf. Bernh. Synt. p. 352." Hertl. Ibi cum hoc loco comparatur Soph. Ai. 257, ubi, postquam chorus de Aiace usus est verbis τὸν αἰδ' ἄπλατος ἴσχει, Tecmessa respondet οὐκέτι. At illic quid simul audiendum sit, perspicuum est, hic non item; nam parum placet supplementum Kruegerianum οὐκ ἐναντιούμενοι. Nec magis dicendi consuetudine probatur ἔλεγον, quod Class. subaudiri vult. Nec ad insolitam huius loci ellipsim defendendam IV 63, 3 afferendum erat, de cuius loci integritate minime constat. Cf. ibi adn. Itaque Lindavium (Spicil. p. 14) secuti ἢ addidimus (cf. ad. 55, 1), quo restituitur dicendi genus Th. usitatum. Cf. 28, 2. IV 85, 6. V 60, 1. 80, 1. VII 50, 3. — δι' ὀργῆς. Cf. 43, 4.

Cap. 57. § 1. πάλιν κο-

τρίτας σπονδὰς σπένδεται.

ἐς τὴν Μίλητον καὶ ξυνθήκας ἔτι ἄλλας ποιησάμενος, ἃς ἂν δύνηται, τροφήν τε παρέχειν καὶ μὴ παντάπασιν ἐκπεπολεμῶσθαι, δεδιὼς μή, ἢν ἀπορῶσι πολλαῖς ναυσὶ τῆς τροφῆς, ἢ τοῖς Ἀθηναίοις ἀναγκασθέντες ναυμαχεῖν ἡσσηθῶσιν ἢ κενωθεισῶν τῶν νεῶν ἄνευ ἑαυτοῦ γένηται τοῖς Ἀθηναίοις ἃ βούλονται. ἔτι δὲ ἐφοβεῖτο μάλιστα μὴ τῆς τροφῆς ζητήσει πορθήσωσι τὴν ἤπειρον. πάντων 2
οὖν τούτων λογισμῷ καὶ προνοίᾳ, ὥσπερ ἐβούλετο ἐπανισοῦν τοὺς Ἕλληνας πρὸς ἀλλήλους, μεταπεμψάμενος οὖν τοὺς Πελοποννησίους τροφήν τε αὐτοῖς δίδωσι καὶ σπονδὰς τρίτας τάσδε σπένδεται·

αἱ τρίται σπονδαὶ Λακεδαιμονίων καὶ βασιλέως Δαρείου.

58. „Τρίτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει Δαρείου βασι- 1
λεύοντος, ἐφορεύοντος δὲ Ἀλεξιππίδα ἐν Λακεδαίμονι, ξυνθῆκαι ἐγένοντο ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ξυμμάχων πρὸς Τισσαφέρνη

Cap. 57. § 1. ποιησόμενος It. Vat. Pal. Aug. Cass. Cl. Ven. T.
ἐκπεπολεμῶσθαι Vat., vulgo ἐκπεπολεμῆσθαι. Cf. sd. et adn. VI 91, 5.
ἢν om. It. Vat.

μίσαι. Cf. 36 sqq. — ἃς ἂν δύνηται = ὡς ἂν αὐτὰς δύνηται. — ἢν ἀπορῶσι πολλαῖς ναυσὶ τῆς τροφῆς. „Idem genus loquendi est IV 6, 1 τοῦ σίτου ἔτι χλωροῦ ὄντος ἐσπάνιζον τροφῆς τοῖς πολλοῖς. Vid. ad III 98, 1.“ Duk. Cf. adn. IV 6, 1. — κενωθεισῶν τῶν νεῶν] ἀπολιπόντων αὐτὰς τῶν στρατιωτῶν διὰ τὸ μὴ λαμβάνειν μισθόν. Schol.

§ 2. ὥσπερ, quoniam, ut VII 80, 4. Alterum οὖν post μεταπεμψ. positum sermonem redintegrat (cf. adn. III 95, 1), etsi alibi οὖν, ubi apud Thuc. epanalepsin facit, in longioribus verborum comprehensionibus legitur. Cf. III 95, 1. VI 64, 2. VII 6, 1. — De ἐπανισοῦν verbo cf. Valck. ad Herodot. VIII 13. De hoc consilio Lacedaemoniorum et Atheniensium vires exaequandi prius ab Alcibiade dato dicunt Diod. XIII 87, 4 et Iust. V 2, 12. Add. infra 87, 4.

Cap. 58. § 1. τρίτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει Δαρείου βασιλεύοντος. „Quando Dareus regnare coeperit, ex Thuc. colligere licet, qui eum hieme Calliae archontis, circiter Ianuario 411, tertio decimo anno regnasse tradit; quod testimonium egregie cum Canonis notatione convenit, a quo primus thoth Darei Nothi ponitur Dec. 7 dies 424 a. C. n. ipsis duodecim annis et duobus mensibus ante tempus, quo Thucydides foedus factum esse scribit.“ Clint. Fast. Hellen. p. 327 ed. Krueg., ubi vide plura. — ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ. Cf. III 19 et Strab. p. 648. —

καὶ Ἱεραμένη καὶ τοὺς Φαρνάκου παῖδας περὶ
τῶν βασιλέως πραγμάτων καὶ Λακεδαιμονίων καὶ
2 τῶν ξυμμάχων. χώραν τὴν βασιλέως ὅση τῆς Ἀσίας
ἐστὶ βασιλέως εἶναι· καὶ περὶ τῆς χώρας τῆς ἑαυ-
3 τοῦ βουλευέτω βασιλεὺς ὅπως βούλεται. Λακε-
δαιμονίους δὲ καὶ τοὺς ξυμμάχους μὴ ἰέναι ἐπὶ
χώραν τὴν βασιλέως ἐπὶ κακῷ μηδενί, μηδὲ
βασιλέα ἐπὶ τὴν Λακεδαιμονίων χώραν μηδὲ τῶν
4 ξυμμάχων ἐπὶ κακῷ μηδενί. ἢν δέ τις Λακεδαι-
μονίων ἢ τῶν ξυμμάχων ἐπὶ κακῷ ἴῃ ἐπὶ τὴν
βασιλέως χώραν, Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμά-
χους κωλύειν· καὶ ἤν τις ἐκ τῆς βασιλέως ἴῃ ἐπὶ
κακῷ ἐπὶ Λακεδαιμονίους ἢ τοὺς ξυμμάχους, βα-
5 σιλεὺς κωλυέτω. τροφὴν δὲ ταῖς ναυσὶ ταῖς νῦν
παρούσαις Τισσαφέρνη παρέχειν κατὰ τὰ ξυγκεί-
6 μενα μέχρι ἂν αἱ νῆες αἱ βασιλέως ἔλθωσι. Λα-

Cap. **58.** § 1. *τῶν Λακεδ.* altero loco Vat. contra consuetudinem alibi in hoc pacto observatam. Cf. ad § 4.

§ 2. *βασιλευέτω* Vat. Gr. Lugd. Laur. Ar. et a corr. Cass., cui obstat *περί* praepositio.

§ 3. Alterum *χώραν*, quod a pacti verbositate haud alienum est, om. pars codd. (habet Vat.)

§ 4. *τοὺς* ante alterum *Λακεδαιμονίους* addunt aliquot codd. praeter Vat. Sed usquequaque in hoc foedere et in similibus *Λακεδ. καὶ οἱ ξύμμ.* leguntur, non *οἱ Λακεδ. καὶ οἱ ξύμμ.* Cf. ad. 37, 3. 58, 1.

Ἱεραμένη καὶ τοὺς Φαρνάκου παῖδας. De Hieramene vid. Xen. Hist. Gr. II 1, 9 ibique Schneid. „Sororem Darei in matrimonium duxerat et probabile est eum in aliquo munere in Asia *τῇ κάτω* fuisse eiusque nomen foederi inscriptum esse ut affinis regi. Filii Pharnacis sunt Pharnabazus [6, 1] eiusque fratres, quorum nonnullos cum Pharnabazo praefecturae Dascylitidis [cf. adn. I 129, 1] consortes fuisse existimare debemus.“ Arn. At Krueger ad Dion. p. 353 Pharnacis I (I 129, 1) posteros quosdam, non Pharnacis II (II 67, 1. V 1. VIII 6, 1) filios vult intellegi.

§ 2. *ὅση τῆς Ἀσίας ἐστί.* Ergo melius certe quam superioribus foederibus (18, 1 et 37, 2) res definita est. Cf. 43, 3. Sed Iones et alias Asiae civitates Graecas regi prodiderunt.

§ 5. *κατὰ τὰ ξυγκείμενα.* De his disputant Krueg. ad Dion. p. 355 et Herbst. de reditu Alcib. p. 8, ex quibus ille, cui favere videtur Thirlw. Hist. Gr. III p. 40, ad generale promissum 5, 5 et 37, 4 significatum ea refert, hic recte videtur docere respici ad ea, quae Tissaphernes supra 29, 2 cum Peloponnesiis pepigerit. — *αἱ νῆες αἱ βασιλέως* scil. *αἱ Φοίνισσαι.* Cf. 59, 1.

κεδαιμονίους δὲ καὶ τοὺς ξυμμάχους, ἐπὴν αἱ βασιλέως νῆες ἀφίκωνται, τὰς ἑαυτῶν ναῦς ἢν βούλωνται τρέφειν, ἐφ' ἑαυτοῖς εἶναι· ἢν δὲ παρὰ Τισσαφέρνους λαμβάνειν ἐθέλωσι τὴν τροφήν, Τισσαφέρνη παρέχειν, Λακεδαιμονίους δὲ καὶ τοὺς ξυμμάχους τελευτῶντος τοῦ πολέμου τὰ χρήματα Τισσαφέρνει ἀποδοῦναι ὁπόσα ἂν λάβωσιν. ἐπὴν 7
δὲ αἱ βασιλέως νῆες ἀφίκωνται, αἵ τε Λακεδαιμονίων νῆες καὶ αἱ τῶν ξυμμάχων καὶ αἱ βασιλέως κοινῇ τὸν πόλεμον πολεμούντων καθ' ὅ τι ἂν Τισσαφέρνει δοκῇ καὶ Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις. ἢν δὲ καταλύειν βούλωνται πρὸς Ἀθηναίους, ἐν ὁμοίῳ καταλύεσθαι."

Τισσαφέρνους παρασκευαί.

59. Αἱ μὲν σπονδαὶ αὗται ἐγένοντο. καὶ μετὰ ταῦτα παρεσκευάζετο Τισσαφέρνης τάς τε Φοινίσ-

§ 6. κωλύειν τελευτῶντος inepte Aug. Pal. It. Vat.

§ 7. Prius δὲ om. Vat.

τοῖς Ἀθηναίοις It. Pal. Aug. M. Cass. Cl. Ven. Sed quanquam dat. ad καταλύειν aptus est, tamen Atheniensium nomini non magis in hoc pacto videtur articulus additus esse quam Lacedaemoniorum.

Cap. 59. τοιαῦται Vat. Ar. „Vulgo αὗται, et recte quidem; nam ipsa verba foederis rettulit." Goell. Cf. adn. 19, 1.

ταύτας Vat. et Valla post quas (pactiones). „Bekk. conferri iubet c. 17. Ibi nihil est, quod conferri possit, sed c. 19 ite-

§ 6. ἐφ' ἑαυτοῖς εἶναι, in sua esse potestate, sibi licere. Cf. adn. 49, 6. Usitatius diceretur ἐπὶ δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις εἶναι τρέφειν τὰς ναῦς, sed ita sententia incipit, quasi in fine eius secuturum sit μὴ κωλύεσθαι, atque est accusativi pro subiecto positi haec ratio eadem atque nominativi in exemplis a Kuehn. Gr. max. § 356, 6 allatis. — ἐπήν. Cf. V 47, 6. adn. V 18, 4. — τελευτῶντος τοῦ πολέμου, finito bello; ut dicitur ὁ χειμὼν ἐτελεύτα in singulorum annorum clausulis, i. e. finem habuit. — ὁπόσα ἂν λάβωσιν. „Post adventum Persicae classis." Dobr.

§ 7. ἢν δὲ . . . καταλύεσθαι] ἐὰν ἐθέλωσι, φησί, πρὸς Ἀθηναίους διαλλάττεσθαι, ἀμφότεροι διαλλαττέσθωσαν. Schol. „Thuc. V 47, 3 καταλύειν δὲ μὴ ἐξεῖναι τὸν πόλεμον πρὸς ταύτην τὴν πόλιν μηδεμιᾷ τῶν πόλεων. [Plenum loquendi genus καταλύειν τὸν πόλεμον legi etiam IV 108, 8. VII 31, 4 admonet Arn., et κατάλυσιν τοῦ πολέμου πρὸς Ἀθηναίους ποιεῖσθαι VIII 18, 2 comparat Did.]. Καταλύειν sine casu nominis est etiam V 17, 2 et 23, 1." Duk. Certe V 23 bis § 1 et 2; nam V 17, 2, ut hic paulo post, καταλύεσθαι invenitur, quod sic dictum frequentius est. Vid. adn. IV 18, 4.

Cap. 59. τάς τε Φοινίσσας . . . εἴρητο. Cf. 46, 1.

σας ναῦς ἄξων, ὥσπερ εἴρητο, καὶ τἆλλα ὅσαπερ
ὑπέσχετο, καὶ ἐβούλετο παρασκευαζόμενος γοῦν
δῆλος εἶναι.

1 60. Βοιωτοὶ δὲ τελευτῶντος ἤδη τοῦ χειμῶνος
Ὠρωπὸν εἷλον προδοσίᾳ Ἀθηναίων ἐμφρουρούν-
των. ξυνέπραξαν δὲ Ἐρετριέων τε ἄνδρες καὶ αὐ-
τῶν Ὠρωπίων ἐπιβουλεύοντες ἀπόστασιν τῆς Εὐ-
βοίας· ἐπὶ γὰρ τῇ Ἐρετρίᾳ τὸ χωρίον ὂν ἀδύνατα
ἦν Ἀθηναίων ἐχόντων μὴ οὐ μεγάλα βλάπτειν καὶ
2 Ἐρέτριαν καὶ τὴν ἄλλην Εὔβοιαν. ἔχοντες οὖν
ἤδη τὸν Ὠρωπὸν ἀφικνοῦνται ἐς Ῥόδον οἱ Ἐρε-
τριῆς, ἐπικαλούμενοι ἐς τὴν Εὔβοιαν τοὺς Πελο-
ποννησίους. οἱ δὲ πρὸς τὴν τῆς Χίου κακου-
μένης βοήθειαν μᾶλλον ὥρμηντο, καὶ ἄραντες πά-
3 σαις ταῖς ναυσὶν ἐκ τῆς Ῥόδου ἔπλεον. καὶ γενό-
μενοι περὶ Τριόπιον καθορῶσι τὰς τῶν Ἀθηναίων
ναῦς πελαγίας ἀπὸ τῆς Χάλκης πλεούσας· καὶ
ὡς οὐδέτεροι ἀλλήλοις ἐπέπλεον, ἀφικνοῦνται οἱ
μὲν ἐς τὴν Σάμον, οἱ δὲ ἐς τὴν Μίλητον, καὶ ἑώ-
ρων οὐκέτι ἄνευ ναυμαχίας οἷόν τε [εἶναι] ἐς τὴν
Χίον βοηθῆσαι. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα οὗτος, καὶ
εἰκοστὸν ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θου-
κυδίδης ξυνέγραψεν.

Βοιωτοὶ μὲν Ὠρωπόν, Ἐρετριέων τινῶν, οἳ ἀπόστασιν ἐνεθυμοῦντο, ξυμπραξάντων, αἱροῦσιν· οἱ δ' ἐκ Ῥόδου Πελοποννήσιοι ἐς Χίον βοηθήσοντες ἐς Μίλητον ἀφικνοῦνται.

rum legitur ἡ μὲν ξυμμαχία αὕτη ἐγένετο. μετὰ δὲ ταῦτα [sive τοῦτο] etc. Quare vulgatam restitui." Goell.

In plerisque libris praeter Vat. male οὖν. Γοῦν similiter atque hic legitur IV 85, 4. V 40, 2. VII 47, 3.

Cap. **60.** § 3. περὶ τὸ Τριόπιον omnes praeter Vat.

ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε ut II 70, 5 omnes praeter Vat. Cf. ad. III 25, 2.

Cap. **60.** § 1. ἐπιβουλεύοντες. Cf. adn. VI 54, 3. — ἐπὶ γὰρ τῇ Ἐρετρίᾳ τὸ χωρίον ὂν] ἀντὶ τοῦ ἐπικείμενον γὰρ τῇ Ἐρετρίᾳ. Schol. Τὸ χωρίον est accusativus subiecti verbi βλάπτειν. — μὴ οὐ. Cf. adn. I 141, 5 et Krueg. Gr. § 67, 12 adn. 6. Madv. Synt. § 211 a.

§ 2. οἱ Ἐρετριῆς, i. e. οἱ Ἐρετριέων ἄνδρες οἱ ξυμπράξαντες τοῖς Βοιωτοῖς.

§ 3. Τριόπιον. Cf. adn. 35, 2. — πελαγίας. Cf. adn. 39, 3. — [εἶναι] del. Krueg., quod saepissime cum partic., nusquam praeter hunc locum cum infin. Th. ὁρᾶν iungit Neque ad infin. h. l. defendendum sufficere videntur Dion. Ant. XI 16 et Jos. B. I. III 7, 15. Cf. II 45, 1. V 66, 1.

Δερκυλίδας μὲν ἐφ' Ἑλλήσποντον παραπέμπεται, Χῖοι δὲ Λέοντα ἄρχοντα λαβόντες οὐ κακῶς ναυμαχοῦσι.

61. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους ἅμα τῷ ἦρι 1
εὐθὺς ἀρχομένῳ Δερκυλίδας τε, ἀνὴρ Σπαρτιάτης, στρατιὰν ἔχων οὐ πολλὴν παρεπέμφθη πεζῇ ἐφ' Ἑλλησπόντου Ἄβυδον ἀποστήσων (εἰσὶ δὲ Μιλησίων ἄποικοι), καὶ οἱ Χῖοι, ἐν ὅσῳ αὐτοῖς ὁ Ἀστύοχος ἠπόρει ὅπως βοηθήσοι, ναυμαχῆσαι πιεζόμενοι τῇ πολιορκίᾳ ἠναγκάσθησαν. ἔτυχον δὲ ἔτι 2
ἐν Ῥόδῳ ὄντος Ἀστυόχου ἐκ τῆς Μιλήτου Λέοντά τε, ἄνδρα Σπαρτιάτην, ὃς Ἀντισθένει ἐπιβάτης ξυνεξῆλθε, τοῦτον κεκομισμένοι μετὰ τὸν Πεδαρίτου θάνατον ἄρχοντα καὶ ναῦς δώδεκα, αἳ ἔτυχον

Cap. 61. § 1. ἐφ' vel ἐς Ἑλλήσποντον omnes praeter Vat. Cf. adn. I 60, 3.
§ 2. ξυνῆλθε It. Vat. Aug. et aliquot alii.
δέκα male Vat., ut docet proxima computatio.

Cap. 61. § 1. *Δερκυλίδας.* Vir rebus postea adversus Persas gestis notissimus alibi plerumque vocatur Δερκυλλίδας. „Simplex tamen λ plus habere videtur et auctoritatis et ab nom. Δερκυλίς et Δερκύλος commendationis." Dind. in Steph. Thes. — *παρεπέμφθη*, scil. ἐκ τῆς Μιλήτου. Vid. 62, 1. — *εἰσί*, scil. Abydi incolae. — *Μιλησίων ἄποικοι.* Consentiunt Strab. Athen. al. praeter Scymnum. Vid. Forbig. Geogr. ant. II p. 132. — *ἐν ὅσῳ* = ἐν ᾧ.

§ 2. *Ἀντισθένει.* Vid. 39, 2. — *ἐπιβάτης.* Krueger ad Dion. p. 300 et Stud. hist. II p. 232 vult esse inferioris ordinis ducem ἐπιστολέως similem. Sed ἐπιστολεύς sub nauarcho imperium gerebat (cf. Schoemann. Antiqu. I p. 261), Leon autem comes et consiliarius Antistheni videtur additus fuisse οὐ τριήραρχος οὐδ' ἄλλην ἀρχὴν ἔχων (schol.). Nam praeter sociorum naves unam Lacedaemoniorum, quae infra Λέοντος μία vocatur, eamque στρατηγίδα tum demum regendam accepit, postquam dux factus est. Cf. Xen. Hist. Gr. I 3, 17. Schoem. l. l. p. 383. Frustra igitur A. de Velsen Sched. crit. p. 25 sqq., ut Antisthenis vicarius significaretur, ἐπιστάτης coniecit. Neque is eam vocem vicarium significare posse exemplis comprobavit. De usitatiore vi ἐπιβάτου vocis vid. adn. III 95, 2. — *τοῦτον.* De pronomine demonstr. ad Λέοντα respiciente cf. adn. V 91, 1. — *τὸν Πεδαρίτου θάνατον.* Vid. 55, 3. — *ναῦς δώδεκα.* Hae duodecim naves sine dubio ex XCIV Astyochi navibus (44, 2) erant. Certe et Thurias et Syracusanas naves inter has fuisse audivimus (cf. 35, 1 et 26, 1 cum adn. 44, 2); Milesia autem et Anaeitis fortasse pro navibus vulneratis, quae refici non possent (cf. adn. 44, 2), substitutae sunt. Sed non possunt duodecim naves cum Astyochus Mileto primum decessit (41, 1) relictae esse, quia Cnidi omnes simul Peloponnesiorum naves fuisse 43, 2 narrantur et XCIV navium Rhodum profectarum numerus omnes complectitur (cf. adn. 44, 2); videntur igitur Rhodo Miletum

φύλακες Μιλήτου οὖσαι, ὧν ἦσαν Θούριαι πέντε καὶ Συρακόσιαι τέσσαρες καὶ μία Ἀναιῖτις καὶ μία
3 Μιλησία καὶ Λέοντος μία. ἐπεξελθόντων δὲ τῶν Χίων πανδημεὶ καὶ καταλαβόντων τι ἐρυμνὸν χωρίον καὶ τῶν νεῶν αὐτοῖς ἅμα ἓξ καὶ τριάκοντα ἐπὶ τὰς τῶν Ἀθηναίων δύο καὶ τριάκοντα ἀναγαγομένων ἐναυμάχησαν· καὶ καρτερᾶς γενομένης ναυμαχίας οὐκ ἔλασσον ἔχοντες ἐν τῷ ἔργῳ οἱ Χῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι (ἤδη γὰρ καὶ ὀψὲ ἦν) ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν.

1 62. Μετὰ δὲ τοῦτο εὐθὺς τοῦ Δερκυλίδου πεζῇ ἐκ τῆς Μιλήτου παρεξελθόντος, Ἄβυδος ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ ἀφίσταται πρὸς Δερκυλίδαν καὶ Φαρνάβαζον, καὶ Λάμψακος δυοῖν ἡμέραιν ὕστερον.
2 Στρομβιχίδης δὲ ἐκ τῆς Χίου πυθόμενος κατὰ τάχος βοηθήσας ναυσὶν Ἀθηναίων τέσσαρσι καὶ εἴκοσιν, ὧν καὶ στρατιώτιδες ἦσαν ὁπλίτας ἄγουσαι, ἐπεξελθόντων τῶν Λαμψακηνῶν μάχῃ κρατήσας καὶ αὐτοβοεὶ Λάμψακον ἀτείχιστον οὖσαν ἑλών, καὶ σκεύη μὲν καὶ ἀνδράποδα ἁρπαγὴν ποιησάμενος, τοὺς δὲ ἐλευθέρους πάλιν κατοικίσας,

Δερκυλίδας Ἄβυδον ἀφίστησι καὶ ὕστερον καὶ Λάμψακον. ταύτην δὲ Στρομβιχίδης ἀναλαβὼν Σηστὸν φρούριον καθίσταται.

§ 3. σχόντες Vat. At vid. adn.
Χῖοι sine articulo Vat.

praesidii causa remissae esse. Ita si est, hoc suo loco non memoravit Th., quod sane fecisset, si ab omni parte perpolita esset eius historia. Remissis autem his navibus Rhodi remanebant LXXXII. — Θούριαι. Cf. 35, 1. — Ἀναιῖτις. Cf. adn. III 19, 2.

§ 3. οὐκ ἔλασσον ἔχοντες hic et III 5, 2. IV 25, 6 eodem modo dictum est quo νικῶντες VII 34, 7. Cf. adn. I 105, 6. — καὶ ὀψὲ ἦν, praeter finitam pugnam etiam serum erat.

Cap. 62. § 1. παρεξελθόντος. „Praeter oram maritimam in παρά quaerit Abr." Bau. Recte. Cf. 61, 1 παρεπέμφθη πεζῇ. Deinde ἐν dictum est, quia Hellespontus nomen est terrae tractus.

§ 2. ἐκ τῆς Χίου refer ad βοηθήσας. Cf. 30, 2. — τέσσαρσι καὶ εἴκοσιν. Octo igitur apud Chium reliquit; nam conflixerat duabus et triginta. Vid. 61, 3. Quare infra 64, 2 Diitrephes circa Chium versari dicitur. — στρατιώτιδες ... ὁπλίτας ἄγουσαι. Alibi una voce ὁπλιταγωγοί. Numerum harum navium computare studet Herbst. de redit. Alcib. p. 55. — ἀτείχιστον οὖσαν. Cf. adn. 35, 3. — σκεύη ... ἁρπαγὴν ποιησάμενος. Vid. adn. 41, 2.

ἐπ' Ἄβυδον ἦλθε. καὶ ὡς οὔτε προσεχώρουν οὔτε 3 προσβάλλων ἐδύνατο ἑλεῖν, ἐς τὸ ἀντιπέρας τῆς Ἀβύδου ἀποπλεύσας Σηστὸν πόλιν τῆς Χερσονήσου, ἥν ποτε Μῆδοι εἶχον, καθίστατο φρούριον καὶ φυλακὴν τοῦ παντὸς Ἑλλησπόντου.

Ἀστύοχος ἐπίπλουν τῇ Σάμῳ ποιεῖται.

1 63. Ἐν τούτῳ δὲ οἱ Χῖοί τε θαλασσοκράτορες μᾶλλον ἐγένοντο καὶ οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ καὶ ὁ Ἀστύοχος πυθόμενος τὰ περὶ τῆς ναυμαχίας καὶ τὸν Στρομβιχίδην καὶ τὰς ναῦς ἀπεληλυθότα ἐθάρσησε. καὶ παραπλεύσας δυοῖν νεοῖν Ἀστύοχος 2 ἐς Χίον κομίζει αὐτόθεν τὰς ναῦς, καὶ ξυμπάσαις

Cap. 62. § 3. *προσβαλὼν* omnes praeter Vat. Sed plures impetus videntur facti esse.

τότε plerique praeter Vat. Sed nimis remotum est I 89, 2, quam quo hic commode *τότε* adverbio respici possit.

Cap. 63. § 1. *ἐν τούτῳ δὲ* om. Vat.

τῆς ναυμαχίας Ven. Vat. C. E., reliqui *τὴν ναυμαχίαν*. Cf. VIII 26, 2 *ἐβούλοντο εἰδέναι τὰ περὶ τῆς Μιλήτου* et adn. VI 32, 3. VIII 14, 2.

ἀπεληλυθότας E., *ἀπεληλυθυίας* D., quod Reisk. malebat. At vid. Matth. Gr. § 441. Krueg. Gr. § 58, 2 adn. 2 et supra adn. IV 112, 3.

§ 3. *ἐς τὸ ἀντιπέρας.* Haec verba non premenda sunt, cum Herod. VII 33 auctor sit *ἀκτὴν τρηχέαν*, quae adversus Abydum fuerit, inter hanc et Madytum sitam fuisse. — *ἥν ποτε Μῆδοι εἶχον.* Vid. I 89. 2.

Cap. 63. § 1. *Μιλήτῳ.* Hic colon ponit Valck. ad Herodot. V 36, sed recte repugnat Krueg. ad Dion. p. 301. „*Οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ καὶ Ἀστύοχος* eodem modo iunguntur ut III 33, 2 *ὁ Πάχης καὶ οἱ Ἀθηναῖοι.* — Nec offendere debet quod non sequitur *πυθόμενοι ἐθάρσησαν.*" Krueg. ad Dionys. p. 301. Verbum enim propiori nomini accommodatum est, ut 81, 1. Cf. Matth. Gr. § 304 sq. Madv. Synt. § 2 adn. 1. — *ἐθάρσησε.* De aoristo incohativo cf. adn. VII 49, 1.

§ 2. *κομίζει αὐτόθεν,* scil. *ἐκ Χίου.* Astyochus naves Chio Miletum deduxit, ut ibi cum suis eas coniungeret et indidem coniuncta classe contra Samum proficisceretur. Sine causa Class. in *δυοῖν* numero offendit, quod credibile non sit duabus tantum Peloponnesiorum navibus Astyochum Samum profectum esse. Nam ex nostra interpretatione cum tota Peloponnesiorum classe expeditionem contra Samum suscepit, et locum ita, ut nos fecimus, interpretari licere ipse Class. confitetur. — *τὰς ναῦς.* Cum 79, 1 CXII Astyochi classis naves numerentur, neque duodecim naves auxiliares (61, 2) possunt significari neque omnes qui Chii erant XXXVI naves (61, 3). Nam XII naves Miletum ablegatae si rursus accedunt ad LXXXII naves, quas Astyochus post earum discessum Rhodi habebat (cf. adn. 61, 2), iterum efficitur

ἤδη ἐπίπλουν ποιεῖται ἐπὶ τὴν Σάμον· καὶ ὡς αὐτῷ διὰ τὸ ἀλλήλοις ὑπόπτως ἔχειν οὐκ ἀντανήγοντο, ἀπέπλευσε πάλιν ἐς τὴν Μίλητον.

3 *Ὑπὸ γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ἔτι πρότερον ἡ ἐν ταῖς Ἀθήναις δημοκρατία κατελέλυτο. ἐπειδὴ γὰρ οἱ περὶ τὸν Πείσανδρον πρέσβεις παρὰ τοῦ Τισσαφέρνους ἐς τὴν Σάμον ἦλθον, τά τε ἐν αὐτῷ τῷ στρατεύματι ἔτι βεβαιότερον κατέλαβον, καὶ [αὐτῶν] τῶν Σαμίων προυτρέψαντο τοὺς δυνα-*

οἱ δὲ περὶ τὸν Πείσανδρον καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἐν τῇ Σάμῳ ξυνωμόται ὀλιγαρχίαν καταστῆσαι βουλεύονται.

§ 3. *αὐτῶν* om. M.

προυτρέψαντο Vat., *προτρέψαντος* Gr. E., *προτρέψαντες* C., reliqui *προυτρεψάντων* vel *προτρεψάντων*. Uno praeter hunc loco Th. hoc verbum habet (V 16, 3) ibique activum; sed de medio cf. Herod. I 31. Soph. OR. 358. Plat. Legg. 711 b. 871 b.

δυνατοὺς omnes praeter Vat. Cf. adn.

XCIV navium numerus; illis autem LXXXII navibus si XXXVI accedunt, non solum CXVIII evadunt, sed etiam, cum octo Atheniensium naves Chii relictae sint (cf. adn. 62, 2), veri non est simile Chium tota classe Samum profecta navium praesidio prorsus destitutam esse. Quae cum ita sint, articulum *τάς* ex postrema *τριάκοντα* numeri syllaba ortum esse putamus. Ita enim non solum ipse CXII navium numerus completur, sed etiam sex naves Chii ad observandas octo Atheniensium naves remanent. Krueg. Th. solito more *τὰς αὐτόθεν ναῦς* scripsisse vult, quo iusta navium significatio non restituitur.

§ 3. **ὑπὸ γάρ** . . . Causa affertur *τοῦ ἀλλήλοις ὑπόπτως ἔχειν*. — **τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ἔτι πρότερον.** Haec referenda esse ad tempus rerum ab Astyocho gestarum cum patet tum docet Clint. Fast. Gr. p. XLII. Conspectum rerum mutandae civitatis causa et Athenis et Sami motarum dedit Manso Spart. II p. 474. Cf. Wattenbach. de Quadring. p. 29. — **ἐν ταῖς Ἀθήναις.** Krueger, ut de rebus Sami gestis sermo esset, *ἐν τοῖς Ἀθηναίοις* coniecit deinde tuens vulgatam *κατελύετο* ex libris paene omnibus in *κατελέλυτο* mutatam. Eadem de causa *ἡ ἐν ταῖς Ἀθήναις ἡ δημοκρατία* I. Brandis (Mus. Rhen. IX p. 637) legere voluit. Sed librorum scriptura recte se habet, si *γάρ* post *ἐπειδή* positum non ad proximum ambitum, sed ad totam mutatae reipublicae narrationem pertinere censemus. — **παρὰ τοῦ Τισσαφέρνους,** a Tissapherne reversi. Cf. 56, 1. — **τά τε . . . βεβαιότερον κατέλαβον.** „Portum [res in castris longe firmius obstrinxerunt interpretatum] aliis melius percepisse sententiam arbitror et Thucydidem hoc velle, Pisandrum et ceteros legatos Atheniensium a Tissapherne Samum reversos factionem apud exercitum confirmasse et conspiratos arctioribus quibusdam vinculis inter se adstrinxisse. Nam *καταλαμβάνειν* etiam est adstringere, obligare, ut in iis, quae e Thuc. I 9, 1 et IV 86, 1 profert Steph. in Thes., *ὅρκοις καταλαμβάνειν*." Duk. Itaque non opus est Dobr. coniectura *βεβαιότερα*. Cf. L. Herbst. in Philol. XXIV p. 626. — [*αὐτῶν*]

τωτάτους ὥστε πειρᾶσθαι μετὰ σφῶν ὀλιγαρχηθῆναι, καίπερ ἐπαναστάντας αὐτοὺς ἀλλήλοις ἵνα μὴ ὀλιγαρχῶνται. καὶ ἐν σφίσιν αὐτοῖς ἅμα οἱ ἐν τῇ 4
Σάμῳ τῶν Ἀθηναίων κοινολογούμενοι ἐσκέψαντο Ἀλκιβιάδην μέν, ἐπειδήπερ οὐ βούλεται, ἐᾶν (καὶ γὰρ

ὥσπερ Vat. ex prima syllaba insequentis πειρᾶσθαι ortum.

In multis libris mss. praeter Vat. aut ἐπαναστάντες αὐτοὶ aut ἐπαναστάντες αὐτοῖς. Servato superiore προτρεψάντων nominativos recepit Krueger comparans Gr. § 45, 2 adn. 3 et Herodot. I 51. Sed licet ita nominativus ad genet. absol. referri possit, contraria tamen sunt quae de eadem re 73, 2 narrantur. Cf. adn.

§ 4. Prius ἐν om. Reg. Cf. tamen adn.

τῶν Σαμίων: Pron. αὐτῶν, quod om. M., propter praegressum αὐτῷ, quo ipse Atheniensium qui Sami erat exercitus incolis insulae opponitur, ferri nequit. Class. de sua coniectura potius αὐτῷ delendum esse existimavit. Sed prorsus non perspicimus, cur minus exercitus Samiis quam Samii exercitui opponi queant. — τοὺς δυνατωτάτους hoc loco cum Vat. legendum est. Nam non optimates (cf. sd. et adn. 21), sed qui tum potentissimi erant (cf. adn. 47, 2) primores factionis popularis significantur, ut ex 73, 2, ubi eadem res memoratur, apparet. Cf. ibi adn. — ὥστε verbum προτρέπεσθαι similiter atque πείθειν sequitur. Cf. Matth. Gr. § 531 adn. 2. — καίπερ . . . ἀλλήλοις. Haec ad τοὺς δυνατωτάτους referri nequeunt. Quanquam enim antea primores factionis popularis paucorum imperio adversati sunt, tamen non inter se (ἀλλήλοις), sed in optimates seditionem moverunt. Et prorsus inutiliter sic additur αὐτούς. Sed hoc ea ipsa de causa additum est, ne ad ipsos τοὺς δυνατωτάτους haec verba referantur, sed ad omnes Samios pertineant. Itaque accus. ἐπαναστάντας αὐτοὺς quanquam ad τοὺς δυνατωτάτους applicatus tamen maiore ambitu ad omnes Samios spectat. Similia habes IV 118, 14, ubi cf. adn., et I 61, 3, ubi verborum ἐπολιόρκησαν et ἀπανίσταντα subiectum ita amplificatum est, ut simul τοὺς προτέρους χιλίους complectatur. Frustra Class. opponit ἐπανάστασιν factam esse non ab universa Samiorum civitate sed ὑπὸ τοῦ δήμου (21, ubi cf. adn.); nam si qui inter se (ἀλλήλοις) seditionem movent, partis cum parte contentionem fieri ex se intellegitur. Quod autem A. de Velsen (Sched. crit. 27 sqq.) ἐπαναστήσαντες αὐτοὺς coniecit, non solum supersedemus ex nostra interpretatione hac verborum mutatione, sed etiam non οἱ περὶ τὸν Πείσανδρον πρέσβεις, ad quos ἐπαναστήσαντες refertur, excitaverunt seditionem, sed facta est μετὰ Ἀθηναίων οἳ ἔτυχον ἐν τρισὶ ναυσὶ παρόντες (21).

§ 4. ἐν σφίσιν αὐτοῖς, inter se. Cf. adn. IV 25, 9. — ἐσκέψαντο . . . ἐᾶν. „Recte interpres ἐσκέψαντο vertit statuerunt. Aristid. t. I p. 249 ἐσκέψαντο μεταστῆσαι πρὸς ἑαυτοὺς τὴν πόλιν. Hesychius hoc ipso forsitan ex loco ἐσκέψαντο· ἔγνωσαν.“ Abr. Est emphasis a Porto recte explanata

οὐκ ἐπιτήδειον αὐτὸν εἶναι ἐς ὀλιγαρχίαν ἐλθεῖν), αὐτοὺς δὲ ἐπὶ σφῶν αὐτῶν, ὡς ἤδη καὶ κινδυνεύοντας, ὁρᾶν ὅτῳ τρόπῳ μὴ ἀνεθήσεται τὰ πράγματα, καὶ τὰ τοῦ πολέμου ἅμα ἀντέχειν, καὶ ἐσφέρειν αὐτοὺς ἐκ τῶν ἰδίων οἴκων προθύμως χρήματα καὶ ἤν τι ἄλλο δέῃ, ὡς οὐκέτι ἄλλοις ἢ σφίσιν αὐτοῖς ταλαιπωροῦντας.

1 64. Παρακελευσάμενοι οὖν τοιαῦτα τὸν μὲν Πείσανδρον εὐθὺς τότε καὶ τῶν πρέσβεων τοὺς ἡμίσεις ἀπέστελλον ἐπ᾽ οἴκου πράξοντας τἀκεῖ, καὶ εἴρητο αὐτοῖς τῶν ὑπηκόων πόλεων αἷς ἂν προσσχῶσιν ὀλιγαρχίαν καθιστάναι· τοὺς δ᾽ ἡμίσεις ἐς τἆλλα τὰ ὑπήκοα χωρία ἄλλους ἄλλῃ διέπεμπον.

καὶ Πείσανδρος μὲν ἐς Ἀθήνας ἀποστέλλεται, Διειτρέφης δὲ ἐς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης. τὰ ἐν Θάσῳ ξυμβάντα, ἧπερ-

Cap. 64. § 1. προσσχῶσιν Vat., προσέσχωσιν It. Aug. Pal. Cass., reliqui προσίσχωσιν, nisi quod ἴσχωσιν Gr. B. C. E. F. I.

verbis σκεπτόμενοι, i. e. τὰ πράγματα σκοποῦντες ἔγνωσαν. — ἐᾶν, missum facere. Cf. adn. III 44, 2. — οὐκ ἐπιτήδειον αὐτὸν εἶναι. Quod sibi privatim summum locum peteret, vehemens, impotens, inconstans esset. — αὐτοὺς δὲ . . . κινδυνεύοντας. Exspectaveris αὐτοὶ δὲ . . . κινδυνεύοντες. „Sed αὐτούς mihi posuisse videtur, quia in ἐσκέψαντο ἐᾶν notio verbi χρῆναι inclusa latet." Goell. Aut ex ἐσκέψαντο mente repetendum ἔδοξε. — ἀνεθήσεται. Recte Port. remitterentur, male Haas. perderentur. — τὰ τοῦ πολέμου ἅμα ἀντέχειν, in rebus bellicis perdurare. Cum plerumque interpretentur res bellicas sustinere, ἀνέχειν coniecerunt Reisk. et Bloomf. Sed sustinendi vim medium ἀνέχεσθαι habet et emendatione opus non est, si τὰ τοῦ πολέμου non obiecti, sed relationis accus. esse statuimus, qualis cum eodem verbo iunctus est apud Herod. VII 58 οὐκ ἀντισχόντα . . . τὸ ῥέεθρον. Cf. 86, 7 τἆλλα ἐκέλευεν ἀντέχειν.

Cap. 64. § 1. ἡμίσεις. In Aug. et malis quibusdam libris ἡμίσεας. „Thomas dicit hoc nomen in accusativo plurali tam masc. quam fem. gen. utraque forma efferri et ex hoc loco affert τῶν πρέσβεων τοὺς ἡμίσεις, e c. 8 τὰς ἡμίσεας [nunc ἡμισείας, vid. ad. 8, 3] τῶν νεῶν. Addit tamen: κάλλιον δὲ τὸ ἀσυναίρετον. Sed rursus Thuc. IV 42, 4 τοὺς ἡμίσεις αὐτῶν." Duk. Etiam de Xenophonte falluntur Wass. ad h. l. et Matth. Gr. § 119, 4; nam τοὺς ἡμίσεις legitur apud Xen. Anab. IV 2, 9. Cyr. II 1, 6. 3, 17. 4, 22. 24. Ag. 2, 2 ut in Plat. Legg. 756e. 946a. 948d. Thomas haud dubie confudit flexiones ἡμίσεος et ἡμίσεα, quae apud meliores non facile contrahuntur. — ἀπέστελλον. De imperfecto vid. adn. I 26, 1. V 21, 1. — ἐς τἆλλα τὰ ὑπήκοα. Bekk. ἐς τ᾽ ἄλλα scripsit commate post διέπεμπον posito. Sed sic necesse esset τὰ ἐπὶ Θρᾴκης non inter τὰ ὑπήκοα fuisse.

τῆς δημοκρατίας ἀναιρεθείσης ἀφίσταται.

καὶ Διειτρέφη, ὄντα περὶ Χίον, ᾑρημένον δὲ ἐς 2
τὰ ἐπὶ Θρᾴκης ἄρχειν, ἀπέστελλον ἐπὶ τὴν ἀρχήν.
καὶ ἀφικόμενος ἐς τὴν Θάσον τὸν δῆμον κατέλυσε.
καὶ ἀπελθόντος αὐτοῦ οἱ Θάσιοι δευτέρῳ μηνὶ 3
μάλιστα τὴν πόλιν ἐτείχιζον, ὡς τῆς μὲν μετ'
Ἀθηναίων ἀριστοκρατίας οὐδὲν ἔτι προσδεόμενοι,
τὴν δὲ ἀπὸ Λακεδαιμονίων ἐλευθερίαν ὁσημέραι
προσδεχόμενοι. καὶ γὰρ καὶ φυγὴ αὐτῶν ἔξω ἦν 4
ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων παρὰ τοῖς Πελοποννησίοις,
καὶ αὕτη μετὰ τῶν ἐν τῇ πόλει ἐπιτηδείων κατὰ
κράτος ἔπρασσε ναῦς τε κομίσαι καὶ τὴν Θάσον
ἀποστῆσαι. ξυνέβη οὖν αὐτοῖς μάλιστα ἃ ἐβούλοντο,
τὴν πόλιν τε ἀκινδύνως ὀρθοῦσθαι καὶ τὸν ἐναντιωσόμενον δῆμον καταλελύσθαι. περὶ μὲν οὖν 5
τὴν Θάσον τἀναντία τοῖς τὴν ὀλιγαρχίαν καθιστᾶσι
τῶν Ἀθηναίων ἐγένετο, δοκεῖν δέ μοι καὶ ἐν ἄλλοις
πολλοῖς τῶν ὑπηκόων· σωφροσύνην γὰρ λαβοῦσαι

Διοτρέφη vel Διοτρεφῆν codd. Cf. ad. VII 29, 1. III 75, 1.
§ 3. ὅση ἡμέραι Vat.
§ 4. φυγή τε ἦν αὐτῶν ἔξω Vat.
καὶ αὐτή Vat. Gr.
§. 5 δοκεῖ omnes praeter Vat. Vid. adn. VII 87, 5. Recte Fritzsch. ad Lucian. p. 26: „quando dissident codices, neque δοκεῖν nec δοκεῖ praecipue debet placere, sed monumentorum gravitas ponderanda est."

§ 2. Διειτρέφη. Idem videtur esse qui VII 29, 1 memoratur. — „Hunc Diitrephem puto filium Nicostrati, qui Atheniensium praetor [filius Diitrephis] (vid. Thuc. III 75, 1. IV 53, 1. 119, 2) ad Mantineam occubuerat." Krueg.

§ 4. φυγὴ αὐτῶν . . . ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. Schol. φυγάδες αὐτῶν ... πεφευγότες ὑπὸ Ἀθηναίων. De hoc usu φυγῆς vocis vid. Schneid. ad Xen. Hist. Gr. V 2, 9. Bergmann. ad Isocr. Areop. p. 172. Matth. Gr. § 429. — ἔπρασσε . . . κομίσαι. „Sic πράσσειν cum infin. alibi apud Thuc. non legitur; accedente ὥστε V 78." Krueg. — ὀρθοῦσθαι. Male Port. et Haas. ut rem feliciter gereret; nulla enim felicitas civitatis Thasiorum est commemorata. Debet esse κόσμον (τουτέστιν ἀριστοκρατίαν) λαβεῖν. Et ita Bloomf. interpretatur, sed exemplis minime idoneis hunc usum verbi illustrat. Forsitan igitur suspiceris ὀχυροῦσθαι legendum esse propter superius ἐτείχιζον. Sed verte: civitatem in integrum restitui (cf. Eur. Iph. T. 993), i. e. ab Atheniensium imperio liberari.

§ 5. τῶν Ἀθηναίων. „Potest esse genetivus partitionis, ut dicatur τοῖς τῶν Ἀθηναίων." Huds. Recte. — σωφροσύνην . . , λαβοῦσαι. „Hac

αἱ πόλεις καὶ ἄδειαν τῶν πρασσομένων ἐχώρησαν ἐπὶ τὴν ἄντικρυς ἐλευθερίαν, τῆς ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ὑπούλου εὐνομίας οὐ προτιμήσαντες.

τῆς . . . ὑπούλου εὐνομίας Dionys. p. 800 et schol., τὴν . . . ὕπουλον αὐτονομίαν codd., nisi quod Vat. ex genuina scriptura τῆς servavit; deinde ἀπὸ cum Dion. Vat. E., ὑπὸ cum schol. reliqui. Cf. adn.

enim eae civitates, quae optimatium regebantur arbitrio, potissimum gloriabantur. Cf. III 82, 7 ἀριστοκρατίας σώφρονος προτιμήσει, III 65, 3 σωφρονισταὶ ὄντες τῆς γνώμης. [Add. σωφρονέστερον πολιτεύειν supra 53, 3.] Contra ἀκολασία attribuebatur civitatibus popularibus. Cf. Herodot. III 81 [et supra VI 89, 5.]" Arn. Σωφροσύνην λαβεῖν similiter dictum est atque τοὺς νόμους λαβεῖν III 62, 5. — τῆς ἀπὸ . . . οὐ προτιμήσαντες. De ἀπό praep. cf. § 3 τὴν ἀπὸ τῶν Λακ. ἐλευθερίαν. Praeterea ὑπό ferri non posse ex adn. 21 cognoscitur. De vocabulo ὕπουλος, cui proprie Latinum suppuratus in Senecae verbis (Ep. XI 1, 6): horum, qui felices vocantur, hilaritas ficta est aut gravis et suppurata tristitia respondet, cf. Plat. Gorg. 480 b. Soph. OR. 1396. Dem. XVIII 307. Plut. Ages. 32. Quae ex codd. auctoritate vulgo leguntur τὴν . . . ὕπουλον αὐτονομίαν ita interpretantur, ut non ἐλευθερία opponatur αὐτονομίᾳ, sed ἡ ἄντικρυς ἐλευθερία τῇ ὑπούλῳ αὐτονομίᾳ. Sed fallacem αὐτονομίας speciem Athenienses subiectis civitatibus obtulisse ne levissimo quidem indicio antea significatum est. At dictum est antea de solo paucorum imperio in illis instituendo, quod hic aptissime εὐνομίας vocabulo notatur. Accedit quod receptam scripturam Dionysii auctoritas tuetur, cuius memoria nostris codicibus omnibus multis saeculis antiquior est. Dicit enim p. 800: οὕτω σχηματίζει τὴν φράσιν· σωφροσύνην γὰρ λαβοῦσαι αἱ πόλεις καὶ ἄδειαν τῶν πρασσομένων ἐχώρησαν ἐπὶ τὴν ἄντικρυς ἐλευθερίαν, τῆς ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ὑπούλου εὐνομίας οὐ προτιμήσαντες. οἱ μὲν γὰρ ἀκολούθως τῇ κοινῇ συνηθείᾳ σχηματίζοντες τὴν φράσιν τῷ τε θηλυκῷ γένει τῆς προσηγορίας τὸ θηλυκὸν ἀντέζευξαν μόριον τῆς μετοχῆς καὶ πτῶσιν τὴν αἰτιατικήν (ita collocandum esse putamus pro tradita scriptura μόριον καὶ πτῶσιν τῆς μετοχῆς τὴν αἰτιατικήν, quoniam de accusativo participii, qui nullus est, sermo esse non potest, sed de eius forma feminina) ἀντὶ τῆς γενικῆς ἔταξαν τὸν τρόπον τόνδε· σωφροσύνην γὰρ λαβοῦσαι αἱ πόλεις καὶ ἄδειαν τῶν πρασσομένων ἐχώρησαν ἐπὶ τὴν ἄντικρυς ἐλευθερίαν, τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ὕπουλον εὐνομίαν οὐ προτιμήσασαι. εἰ δὲ τὰ ἀρσενικὰ τοῖς θηλυκοῖς συνέταττον, ὥσπερ οὗτος πεποίηκε, τὰς γενικὰς ἀντὶ τῶν αἰτιατικῶν πτώσεων παραλαμβάνοντες, σολοικίζειν ἂν ὑφ' ἡμῶν λέγοιντο, ex quibus verbis clarissime cognoscitur ipsum Dionysium τῆς . . . ὑπούλου εὐνομίας legisse neque hanc scripturam eius librariis tribui posse. Immerito tamen ille Th. propter illegitimum genetivum vituperat non intellegens vim locutionis οὐ προτιμήσαντες. Hanc enim idem valere atque οὐ φροντίσαντες his exemplis comprobatur: Aesch. Ag. 1672 μὴ

τὰ ἐν Ἀθήναις τοῖς ἑταίροις προειργασμένα. Ἀνδροκλέους φόνος. περὶ πεντακισχιλίων ἀρχῆς γίγνεται λόγος.

65. *Οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Πείσανδρον παραπλέον-* 1
τές τε, ὥσπερ ἐδέδοκτο, τοὺς δήμους ἐν ταῖς πό-
λεσι κατέλυον, καὶ ἅμα ἔστιν ἀφ' ὧν χωρίων καὶ
ὁπλίτας ἔχοντες σφίσιν αὐτοῖς ξυμμάχους ἦκον
ἐς τὰς Ἀθήνας. καὶ καταλαμβάνουσι τὰ πλεῖστα 2
τοῖς ἑταίροις προειργασμένα. καὶ γὰρ Ἀνδροκλέα
τέ τινα τοῦ δήμου μάλιστα προεστῶτα ξυστάντες
τινὲς τῶν νεωτέρων κρύφα ἀποκτείνουσιν, ὅσπερ
καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην οὐχ ἥκιστα ἐξήλασε, καὶ
αὐτὸν κατ' ἀμφότερα, τῆς τε δημαγωγίας ἕνεκα
καὶ οἰόμενοι τῷ Ἀλκιβιάδῃ ὡς κατιόντι καὶ τὸν
Τισσαφέρνη φίλον ποιήσοντι χαριεῖσθαι, μᾶλ-
λόν τι διέφθειραν· καὶ ἄλλους τινὰς ἀνεπιτηδεί-
ους τῷ αὐτῷ τρόπῳ κρύφα ἀνήλωσαν. λόγος τε 3
ἐκ τοῦ φανεροῦ προείργαστο αὐτοῖς ὡς οὔτε μι–

Cap. **65.** § 1. ἦλθον omnes praeter Vat. Cf. sd. I 18, 2. § 2. ἀνάλωσαν codd. praeter ἠνάλωσαν I. Cf. sd. VI 31, 5. § 3. προείργαστο pr. m., προσείργαστο vulgo. Cf. adn.

προτιμήσης ματαίων τῶνδ' ὑλαγμάτων, Eur. Alc. 761 τῶν ἐν Ἀδμήτου κακῶν οὐδὲν προτιμῶν, Med. 343 οὐδὲν προτιμᾷ μηχανήσασθαι τέκνοις, Aristoph. Ach. 27 εἰρήνη δ' ὅπως ἔσται προτιμῶσ' οὐδέν, Ran. 638 προτιμήσαντά τι τυπτόμενον, 655 ἐπεὶ προτιμᾷς γ' οὐδέν, Plut. 883 οὐδὲν προτιμῶ σου, (Demosth.) VII 16 ἀποστόλους ἀποστέλλειν βούλεται καὶ δαπάνας οὐ μικρὰς δαπανᾶν εἰς τοὺς κατὰ θάλατταν κινδύνους, ὧν οὐδὲν προτιμᾷ. Cf. Suid. s. v. Recte igitur schol. ipsam Dion. lectionem sic interpretatus est: εὐβουλότεραι γὰρ γενόμεναι αἱ πόλεις ἐχώρησαν ἐπὶ τὴν ἄντικρυς ἐλευθερίαν, τῆς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ὑπούλου εὐνομίας οὐ φροντίσαντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ προτιμήσαντες. Exquisitiorem locutionem librarii errori aut correcturae deberi minime est credibile. De masculino προτιμήσαντες post collectivum πόλεις posito cf. adn. I 7. Non magis iuste quam gen. τῆς . . . εὐνομίας hanc quoque structuram ad sensum factam reprehendit Dionys.

Cap. **65.** § 1. ὥσπερ ἐδέδοκτο. Vid. 64, 1.

§ 2. Ἀνδροκλέα. „De eo vid. [Plut. Alc. c. 19 et] Ruhnk. Hist. crit. orat. Gr. p. 128." Krueg. — χαριεῖσθαι. Port. et Haas. male eum gratificaturum pro se gratificaturos. — μᾶλλόν τι. Cf. adn. I 49. — ἀνεπιτηδείους, inimicos. Cf. 48, 2. 64, 4.

§ 3. λόγος . . . προείργαστο αὐτοῖς, oratio praeparata iis erat. Quod respicitur ad superius προειργασμένα, minus apta nobis videtur lectio προσείργαστο. Frustra προείρητο Herw. Stud. Thuc. p. 107. De ἐκ τοῦ φαν. verbis cf. adn. I 51, 2. — ὡς οὔτε μισθοφορητέον . . . τοὺς στρατευομένους. „Id est:

σθοφορητέον εἴη ἄλλους ἢ τοὺς στρατευομένους, οὔτε μεθεκτέον τῶν πραγμάτων πλείοσιν ἢ πεντακισχιλίοις, καὶ τούτοις οἳ ἂν μάλιστα τοῖς τε χρήμασι καὶ τοῖς σώμασιν ὠφελεῖν οἷοί τε ὦσιν.

1 66. Ἦν δὲ τοῦτο εὐπρεπὲς πρὸς τοὺς πλείους, ἐπεὶ ἕξειν γε τὴν πόλιν οἵπερ καὶ μεθίστασαν ἔμελλον. δῆμος μέντοι ὅμως ἔτι καὶ βουλὴ ἡ ἀπὸ τοῦ κυάμου ξυνελέγετο· ἐβουλεύοντο δὲ οὐδὲν ὅ τῶν μὲν ἑταίρων δύναμις καὶ θρασύτης, τοῦ δὲ δήμου κατάπληξις καὶ ὑποψία.

Cap. 66. § 1. μεθίστασαν Vat. et Valla qui immutarant vertens, reliqui μεθιστάναι vel μεθιστᾶναι, nisi quod pauci deteriores καθιστάναι. Cf. adn.

ἐβουλεύοντο Vat. It. Aug. Pal. M. Cass. Cl. Ven., reliqui ἐβούλευον. Et de senatoribus quidem, qui consilia dant populo atque auctores rerum fiunt, usitatum est activum. Refertur tamen hic hoc verbum non ad solum senatum, sed etiam ad populum, etsi de eo quoque consultante interdum activum legitur, ut VI 18, 6. VIII 72, 1. Cf. adn. IV 41, 1.

ὡς οὔτε δέοι ἄλλους ἢ τοὺς στρατευομένους μισθοφορεῖν, scil. μισθὸν παρὰ τῆς πόλεως λαμβάνειν." Aem. Port., qui falsam explicationem aliorum addit. „Acacius recte censet hoc pertinere ad mercedem, quam magistratus [hos male nominavit, vid. Schoem. Antiqu. iur. publ. p. 310], senatus, iudices et populus Athenis e iudiciis, contionibus et aliis, quae publice agebantur, ferebant, de quibus Aristot. Polit. VI 2. [Xen. Hist. Gr. II 3, 48.] Cf. infra 67, 3 et 69, 4." Duk. Vid. Boeckh. Oec. civ. I p. 318 sqq. 327 sqq. 336. Schoem. l. d. p. 309 sq. „Observat Abr. mutatae syntaxeos exemplum in μισθοφ. cum accus. et μεθεκτέον cum dat.; illud resolvendum ita [ut fecit Portus]." Beck. Cf. Matth. Gr. § 447, 4 et adn. I 72, 1. — μεθεκτέον τῶν πραγμάτων. Τὰ πράγματα saepe de reipublicae administratione dici constat. Vid. Krueg. ad Dion. p. 254 et 269 et supra adn. III 28, 1. Ita rursus de tribus milibus sub dominatione triginta tyrannorum μεθέξοντας τῶν πραγμάτων legi Xen. Hist. Gr. II 3, 18 adnotat Arn.

Cap. 66. § 1. ἦν δὲ τοῦτο ... ἔμελλον. „Sensus est hic: speciosum erat hoc commentum, quo plebem inducerent; administrare enim rempublicam volebant iidem, qui eius formam mutaturi erant. Neutiquam igitur quinquies mille cives imperii participes facere meditabantur; quos qui tunc statum popularem evertebant haudquaquam serio eligere cogitabant. Vid. c. 86. 89. 92. 93. 97." Krueg. ad Dion. p. 372. Pariter igitur ἐπεὶ — γε dictum est atque VII 30, 2, ubi cf. adn. Ἕξειν τὴν πόλιν idem est atque ἔχειν τὴν πολιτείαν 74, 3; ad μεθίστασαν, imperf. de conatu, subaudiendum est τὴν πόλιν atque μεθιστάναι τὴν πόλιν similiter legimus 48, 4. Frustra igitur πολιτείαν hic rescribere vult Herw. l. l. — βουλὴ ἡ ἀπὸ τοῦ κυάμου. „Hic senatus quingentorum fuit virorum, sic dictus, quod fabas ad sortes ad-

τι μὴ τοῖς ξυνεστῶσι δοκοίη, ἀλλὰ καὶ οἱ λέγον-
τες ἐκ τούτων ἦσαν καὶ τὰ ῥηθησόμενα πρότερον
αὐτοῖς προύσκεπτο. ἀντέλεγέ τε οὐδεὶς ἔτι τῶν 2
ἄλλων, δεδιὼς καὶ ὁρῶν πολὺ τὸ ξυνεστηκός· εἰ
δέ τις καὶ ἀντείποι, εὐθὺς ἐκ τρόπου τινὸς ἐπιτη-
δείου ἐτεθνήκει, καὶ τῶν δρασάντων οὔτε ζήτησις
οὔτ', εἰ ὑποπτεύοιντο, δικαίωσις ἐγίγνετο, ἀλλ'
ἡσυχίαν εἶχεν ὁ δῆμος καὶ κατάπληξιν τοιαύτην
ὥστε κέρδος ὁ μὴ πάσχων τι βίαιον, εἰ καὶ σιγῴη,
ἐνόμιζε. καὶ τὸ ξυνεστηκὸς πολὺ πλέον ἡγούμενοι 3
εἶναι ἢ ὅσον ἐτύγχανεν ὂν ἡσσῶντο ταῖς γνώμαις,

προυσκέπτετο codd. Emend. Bauer. Cf. Elmsl. ad Eur. Heracl. 148 et Buttm. Gr. max. II p. 292 ed. 2.

§ 2. *τεθνήκει* Vat. Cf. ad. III 23, 1.

§ 3. *ὅσον* om. m., *ὅσον ἦν* M. ex interpretatione librarii, qui *ἐτύγχανεν ὂν* per *ἦν* redderet.

ὂν I. et in marg. cum *γρ.* Lugd. idemque coni. Aem. Portus; reliqui codd. *ὃ ἦν*, quae in Cass. et Pal. undique punctis circumhibuerunt, ita ut, cui alba obtigisset, is honoris beneficium a sorte acciperet, cui nigra, repulsam.“ Huds. „Infra 69, 4 *ἐπέστησαν τοῖς ἀπὸ τοῦ κυάμου βουλευταῖς.* Non solum hic senatus, sed etiam alii magistratus sorte legebantur.“ Duk. Vid. Herm. Ant. publ. § 112, 1 et 149, 2. „*Ἀπὸ κυάμου = κυαμευτός*, ut est apud Xen. Mem. I 2, 9.“ Bau. Singularis collective positus est, ut apud Latinos quoque nomina fabae, lentis, ciceris legi constat. Cf. adn. II 4, 2.

§ 2. *δεδιὼς καὶ ὁρῶν.* De simul audiendo *ἕκαστος* vid. adn. IV 10, 1. Nominativi autem participiorum vel addito *ἕκαστος* collocari per appositionem partitivam ideo potuerunt, quia *ἀντέλεγε οὐδείς* idem atque *ἀντέλεγον οὐδένες* vel *ξυνεχώρουν πάντες* sonant. De *καί* denique vid. adn. I 1, 1. — *τὸ ξυνεστηκός.* Sic § 3 iterum appellat *τοὺς ξυνεστηκότας.* Cf. adn. II 45, 2. — *ἐκ τρόπου . . . ἐτεθνήκει.* De plusquamperf. cf. Krueg. Gr. § 53, 4 adn. 2. Exempla rei inveniuntur 65, 2 et 70, 2. Verba simillima legi in Dion. Cass. fragm. 23, 3 adnotat Arn. — *δικαίωσις*] *ἀντὶ τοῦ κόλασις ἢ εἰς δίκην ἀπαγωγή.* Schol. Consentit Harpocr. s. v. *ὁ μέντοι Θουκυδίδης πολλάκις τὴν δικαίωσιν ἐπὶ τῆς κολάσεως τάττει*; sed hic in eo nimius est quod Th. saepe fecisse dicit quod semel fecit. Eadem vi verbum *δικαιοῦν* habuimus III 40, 4. Cf. Herod. I 100. III 29. V 92. Pariter substantivo *δικαίωσις* usi sunt Plut. Artax. 14. de def. or. 21. Cass. Dio XL 43, 3. Similiter *δικαίωμα* poenam significat in Plat. Legg. 864 e. Perperam vocabulum *δικαίωσις*, quo vel Lys. IX 8 usus est, poëticum vocat Dionys. p. 794. — *κέρδος . . . ἐνόμιζε*] *ὁ μηδέν, φησί, πάσχων βίαιον κέρδος ἡγεῖτο τὸ μηδὲν πάσχειν.* Schol.

§ 3. *πολὺ πλέον . . . ἢ ὅσον.* Cf. 87, 5 *ἐλάσσους ἢ ὅσας.* — *ἡσσῶντο ταῖς γνώ-*

καὶ ἐξευρεῖν αὐτοὶ ἀδύνατοι ὄντες διὰ τὸ μέγεθος τῆς πόλεως καὶ διὰ τὴν ἀλλήλων ἀγνωσίαν οὐκ
4 εἶχον [αὐτοὶ ἐξευρεῖν]* *. κατὰ δὲ ταὐτὸ τοῦτο

scripta sunt. „Probabilis est coniectura Porti ἐτύγχανεν ὄν, unde oriri potuit ὃ ην, cum magister ἐτύγχανεν ὂν per ἦν exposuisset [quod in M. ipsis scriptoris verbis insertum est]. Ὅσον quoque fortassis loco corrumpendo causam praebuit, cum primum in marg. exemplaris, a quo aberat, scriptum deinde in τῷ κειμένῳ loco non suo positum fuisset." Duk.

αὐτὸ ante ἀδύνατοι codd. aliquot deteriores. Cf. adn.

αὐτοὶ ἐξευρεῖν habent It. Vat. Pal. Aug. Ar. Cl. Chr. Dan. Mosqu. m., αὐτὸ ἐξευρεῖν M. Cass. F. rec. m., reliqui om. Cf. adn.

§ 4. τὸ αὐτὸ omnes praeter Vat. Cf. ad. VII 6, 1.

μαις, deficiebant animis. — ἐξευρεῖν αὐτοί, ipsi (i. e. sine coniuratis, penes quos tum omnis erat potestas) rem (i. e. τοὺς δράσαντας) explorare. Class. αὐτοὶ ἐξευρεῖν post οὐκ εἶχον retinens haec verba et quod sequitur ἀδύνατοι ὄντες secludit, ut manifesta verborum abundantia tollatur. Nihilominus non interpreti verba a se damnata tribuit (et profecto interpretamento parum similia sunt. Quis enim ad οὐκ εἶχον αὐτοὶ ἐξευρεῖν interpretandi causa ἐξευρεῖν αὐτοὶ ἀδύνατοι ὄντες adscripserit?), sed ipsum scriptorem, qui hunc locum non perpoliverit, aliter conclusisse sententiam vult quam incepisse. Quasi vero critici sit non solum librariorum vitia, sed etiam inconditum ipsorum scriptorum sermonem corrigere. Et quis tandem, qui quidem sanae mentis sit homo, licet velocissimo stilo atque ex tempore primas lineas ducat, tam inepta atque absurda scribendi socordia utitur? Num difficilius erat ipsi Th., cum ad discrepantem sententiae exitum delapsus esset, delere initii verba non solum inutilia, sed etiam intolerabilia? Tum male Class. ἐξευρεῖν αὐτοὶ reicit servans αὐτοὶ ἐξευρεῖν. Nam illud omnes codd. tuentur, hoc pars omittit. Cum autem alterutrum abesse debeat, utrumque pariter possit, maiorem codd. auctoritatem sequi praestat. Class., ut aliter faceret, procul dubio eo maxime commotus est, quod simul ἀδύνατοι ὄντες tanquam inutile delendum esse censebat. Sed abundant quidem quodammodo haec verba, sed non ita ut tolerari prorsus nequeant. Cur enim non dicatur: rem ipsi explorare non habebant, cum non possent propter urbis magnitudinem et mutuam ignorationem? Attamen si verborum collocationem spectamus, sententia ita decurrit, quasi post οὐκ εἶχον secuturum sit quod inde pendeat. Itaque hoc excidisse probabilius videtur eoque facto αὐτοὶ ἐξευρεῖν ab interprete suppletum esse. — διὰ τὸ μέγεθος τῆς πόλεως καὶ διὰ τὴν ἀλλήλων ἀγνωσίαν, quanquam praepos. διά repetitur, aptissime cohaerent. Nam inter se ignorant propter urbis magnitudinem. Cf. 75, 1.

§ 4. κατὰ δὲ ταὐτὸ τοῦτο, eadem ratione sive causa. Cf. adn. V 65, 3. Recte schol. κατὰ τὸ ἀγνοεῖν explicat. Nam quod proximo enuntiato praeter ignorationem etiam diffidentia in causa fuisse dicitur, haec quoque ex inscitia proficiscitur eorum, qui incerta suspicione dubitant, qui suorum cum coniuratis faciant.

καὶ προσολοφύρασθαί τινι ἀγανακτήσαντα [ὥστε ἀμύνασθαι ἐπιβουλεύσαντα] ἀδύνατον ἦν· ἢ γὰρ ἀγνῶτα ἂν ηὗρεν ᾧ ἐρεῖ ἢ γνώριμον ἄπιστον. ἀλλήλοις γὰρ ἅπαντες ὑπόπτως προσῇσαν οἱ τοῦ δήμου, ὡς μετέχοντά τινα τῶν γιγνομένων. ἐνῆσαν γὰρ καὶ οὓς οὐκ ἄν ποτέ τις ᾤετο ἐς ὀλιγαρχίαν τραπέσθαι [καὶ τὸ ἄπιστον οὗτοι μέγιστον πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐποίησαν], καὶ πλεῖστα ἐς τὴν τῶν

ἂν male om. Vat. I. Cf. adn.
εὗρεν codd. Cf. ad. IV 54, 1.

— προσολοφύρασθαί τινι. Hoc verbum cum dat. item habet Plut. Cic. 47. Similiter Hor. Epod. 11, 12 querebar applorans tibi. Cf. Matth. Gr. § 402 b. — [ὥστε ἀμύνασθαι ἐπιβουλεύσαντα]. Ἐπιβουλεύσαντα aut subiectum aut obiectum ἀμύνασθαι verbi posse esse explicat Heilm. Illud praefert Krueg., hoc Arn., qui interpretatur ut insidiatum ulcisceretur; nam ἀμύνεσθαι et ἐπιβουλεύειν esse contraria inter se. Sed ita articulum ante ἐπιβουλεύσαντα aegre desideramus. Krueg. rationem secutus est Class., nisi quod recte contra eum monet, cum lamentatio ad necatos pertineat, ἀμύνασθαι non esse defendere sed ulcisci. Sed ne sic quidem haec verba cum reliqua sententia apte conectuntur. Quis enim ita apud aliquem lamentatur, ut insidiatus ultionem exigat? Et licet aliquis lamentando alium commovere possit, ut secum ulciscendi consilia ineat sibique in ea re auxilium praestet, tamen haec sententia his verbis non exprimitur, nisi Th. balbutire potius quam loqui statuamus. Et etiamsi exprimeretur, tamen ipsa non satis apta esset. Nam non lamentando potissimum, quippe quod animum minus fortem prodat, ad communia ulciscendi consilia adduci solent, sed adhortando vel irritando. Difficile tamen dictu est, quid his verbis faciendum sit. Nam ita non videntur mutari posse, ut cum reliquis coeant. Si vero ad κατὰ ταὐτὸ τοῦτο explicandi causa ea adscripta esse volumus, necesse est similia antea dicta esse. Quid igitur, si supra scriptum fuit οὐκ εἶχον ἐπιβουλεύσαντες ἀμύνασθαι, nonne interpres, qui magis verba quam sententiam sequeretur, huc κατὰ ταὐτὸ τοῦτο referre potuit? Dubitanter tamen hanc suspicionem proferimus; nam in talibus certius se indagare posse prudens nemo existimabit. — ἂν ηὗρεν, invenisset (si lamentatus esset). Tum ᾧ ἐρεῖ Latine sonant cui diceret. De indicativo vid. Krueg. Gr. § 54, 10 adn. 6. Madv. Synt. § 117 adn. 2, de futuro Matth. Gr. § 507 I 1. Krueg. § 53, 7 adn. 8.

§ 5. ὡς μετέχοντά τινα. De syntaxi cf. adn. I 134, 4. VI 24, 3. — τραπέσθαι. Facile quidem post ὀλιγαρχίαν excidere potuit ἄν, quod Dobr. inculcari vult; sed quod hic legitur ἂν non ad ᾤετο, sed ad τραπέσθαι pertinet. — ἐς τὴν . . . ὠφέλησαν. „Dum omnes suspecti habentur, qui vere coniuraverant et latere in turbido et consilia

ὀλίγων ἀσφάλειαν ὠφέλησαν βέβαιον τὴν ἀπιστίαν τῷ δήμῳ πρὸς ἑαυτὸν καταστήσαντες.

1 67. Ἐν τούτῳ οὖν τῷ καιρῷ οἱ περὶ τὸν Πείσανδρον ἐλθόντες εὐθὺς τῶν λοιπῶν εἴχοντο. καὶ πρῶτον μὲν τὸν δῆμον ξυλλέξαντες εἶπον γνώμην δέκα ἄνδρας ἑλέσθαι ξυγγραφέας αὐτοκράτορας, τούτους δὲ ξυγγράψαντας γνώμην ἐσενεγκεῖν ἐς

Πεισάνδρου ἐλθόντος πρῶτον μὲν δέκα ξυγγραφῆς αἱροῦνται, ἔπειτα πρόεδροι πέν-

§ 5. **πρὸς ἑαυτῶν** male Vat.
Cap. **67.** § 1. **ἐξενεγκεῖν** apud Harpocr. s. v. **συγγραφεῖς**, quod, cum non minus recte dicatur quam **ἐσφέρειν**, sed rarius inveniatur, verum esse existimat Saupp. in ind. lect. Goetting. 1880/81 p. 12. Non assentimur, quod infra quoque (§ 2) de eadem re **ἐσήνεγκαν**.

sua minore periculo agitare poterant.“ Acac. — **βέβαιον ... καταστήσαντες.** „Confirmantes mutuam populi diffidentiam, reddentes hanc diffidentiam minime dubiam et inevitabilem. — Haec enuntiatio non est nisi repetitio superioris **τὸ ἄπιστον ... μέγιστον ἐποίησαν**; sed quod primum factum esse narratum est, id deinde, ut quo nitatur successus coniurationis, iteratur. Sed hic unus est ex iis locis, quos Thucydidem, si extremam manum operi imposuisset, correcturum fuisse verisimile est.“ Arn. Idem probat Class., quanquam fatetur **πρὸς τοὺς πολλοὺς** cum **ἐποίησαν** vix iungi posse eaque de causa ne Dobr. quidem coniectura **τὸ ἄπορον** difficultatem tolli. Certe illud non, quo opus est, apud multitudinem, sed adversus multitudinem significat. Attamen neminem, quin omni sensu ac iudicio careat, etiamsi calamo maxime festinanti scribat quae deinde perpoliturus sit, tam absurdam atque hiulcam verborum abundantiam effusurum esse credimus. Possumus sane extremam scriptoris manum desiderare, ubi narratio parum explicata vel oratio minus composita sit, sed quae prorsus inepta sint et vitiosa eo modo excusare non licet. Delevimus igitur ex verbis idem significantibus ea quae stilum Thucydideum minus resipiunt. Perspicuum est interpretem **πρὸς τοὺς πολλοὺς** consulto ita scripsisse, ut **πρὸς ἑαυτόν** quam accuratissime redderet, sed neglexisse idoneam verborum structuram. Non concedimus Class. **οὗτοι** abesse non posse contendenti. Nam etiamsi aliter eo carere non possimus, hunc locum secundum Krueg. Gr. § 60, 6 adn. 1 interpretari utique licet.

Cap. **67.** § 1. **οἱ περὶ τὸν Πείσανδρον ἐλθόντες.** Cf. c. 65. — **δέκα ἄνδρας ... ξυγγραφέας.** „Vid. Etym. M. v. **συγγραφεῖς**, Harpocrat. et Valesii notas in eundem.“ Huds. „Harpocratio s. v. **συγγραφεῖς** e Philochoro et Androtione triginta, non decem creatos esse refert, unde Kruegerus comm. de Thuc. hist. p. 375 non abhorret ab ea suspicione, ut **συγγραφέας** a grammatico cum XXX viris post cladem ad Aegos flumen creatis confusos esse credat. Sed cum Harpocratio significet in triginta illis **συγγραφεῦσι** decem **προβούλους** fuisse [et, quo integritas **δέκα** numeralis hic defenditur, horum solorum mentionem fecisse Thucydidem], res, ni fallor, ita

τε, δι' ὧν ἄνδρας καταστῆσαι ἄρχοντας αὐτοκράτορας δοκεῖ.

τὸν δῆμον ἐς ἡμέραν ῥητὴν καθ' ὅ τι ἄριστα ἡ πόλις οἰκήσεται. ἔπειτα ἐπειδὴ ἡ ἡμέρα ἐφῆκε, 2 ξυνέκλησαν τὴν ἐκκλησίαν ἐς τὸν Κολωνόν (ἔστι δὲ ἱερὸν Ποσειδῶνος ἔξω πόλεως ἀπέχον σταδίους μάλιστα δέκα), καὶ ἐσήνεγκαν οἱ ξυγγραφῆς ἄλλο

§ 2. ἡ male om. It. Vat. Pal. Aug. M. Cass. Gr. Ar. Lugd.

est, ut iidem illi **πρόβουλοι**, quorum Thuc. VIII 1, 3 mentionem facit, etiam **συγγραφεῖς** creati et ab his viginti allecti sint. Idque Suidas confirmat s. v. **πρόβουλοι: πρὸς τοῖς οὖσι δέκα ᾑρέθησαν ἄλλοι εἴκοσι εἰσηγησόμενοι τὰ δοκοῦντα τῇ πολιτείᾳ.** Isocr. Areop. c. 24 hos etiam **συνέδρους** vocat." Schoemann. Antiqu. iur. publ. p. 181. Ultra etiam progressus Herm. Ant. § 165, 11 apud ipsum Th. **τριάκοντα** legendum esse putat, quae opinio et ipsius Th. verbis, qui **προβούλων** nullam hic mentionem facit, et Harpocrationis testimonio redarguitur. Contra **προβούλους** et **ξυγγραφέας** cohaerere negat Buettn. Hist. hetaeriar. Attic. p. 75 sq. eandemque sententiam simul Krueg. suspicionem probantes tuentur Ullr. Symb. II 33. Schoell. in Comment. in hon. Momms. p. 457.

§ 2. **ἔπειτα ἐπειδή.** Haec Graecis non visa esse male sonare docet Krueg. ad Dion. p. 376. Cf. Lob. ad Soph. Ai. 61. — **ξυνέκλησαν.** Huius verbi usum eo referendum esse, quod contionum loca cancellis saepta sint, recte docet Arn. verbo **ξυνήλαυνον** de hac re uti Pollucem VIII 104 addens et comparans Schoem. de Comit. Athen. p. 63 sq. Pertinent huc etiam Romanorum vocabula saepta et ovilia de locis contionum dicta et maxime versus Ovid. Fast. I 53: est quoque, quo populum ius est *includere saeptis*. Krueger tamen nihil nisi angustias spatii verbo significari conicit. Herw. Stud. Thuc. p. 107 **ξυνεκάλεσαν** coni., quod **ξύγκλητος ἐκκλησία** fuerit. Sed usitatum hoc vocabulum vix in **ξυνέκλησαν** corruptum esset. — **ἐκκλησίαν ἐς τὸν Κολωνόν.** „Ordinaria contionum loca fuere forum, Pnyx [97, 1], theatrum Dionysiacum [93, 1]. Extra ordinem vero in Piraeeo, in Colono, in Munichia contiones habebantur." Acac. Vid. Schoem. l. d. p. 52. Herm. Ant. publ. § 128, 9—12. De Colono Sophoclis Oedipo Coloneo notissimo vid. Burs. Geogr. I p. 324 sq. Wachsm. de Urbe Ath. I p. 256 sq. — **Ποσειδῶνος**, equestris. — **ἔξω πόλεως.** „Colonus iste Ἵππιος vocabatur, ut distingueretur ab altero in urbe, qui Ἀγοραῖος [et Μίσθιος] dictus est." Huds. Vid. Paus. I 30, 4. argumentum Graecum Soph. Oedipi Col. ibid. v. 54 sqq. De articulo omisso vid. adn. I 10, 2. — **σταδίους ... δέκα.** Pro hoc **δ'** (**τέσσαρας**) propter locum Cic. de Fin. V 1, 1 legi voluit Meursius Reliqu. Att. p. 25 sq. Sed ex verbis Ciceronis minime apparet, quod ille statuit, Colonum inter Dipylum et Academiam sex stadia ab urbe distantem fuisse; nam eodem modo loqui poterat scriptor, si Colonus longius remotus in hac via conspiciebatur. Cf. Reisig. praefat. ad Soph. OC. p. XXVIII. Propter decem stadiorum distantiam a Th. significatam hunc Colonum esse remotiorem ex duobus collibus ab Academia versus septentrionem sitis con-

μὲν οὐδέν, αὐτὸ δὲ τοῦτο, ἐξεῖναι μὲν [Ἀθηναίων] ἀνατεὶ εἰπεῖν γνώμην ἣν ἄν τις βούληται· ἢν δέ τις τὸν εἰπόντα ἢ γράψηται παρανόμων ἢ ἄλλῳ τῳ
3 τρόπῳ βλάψῃ, μεγάλας ζημίας ἐπέθεσαν. ἐνταῦθα δὴ λαμπρῶς ἐλέγετο ἤδη μήτε ἀρχὴν ἄρχειν μηδεμίαν ἔτι ἐκ τοῦ αὐτοῦ κόσμου μήτε μισθοφορεῖν, προέδρους τε ἑλέσθαι πέντε ἄνδρας, τούτους δὲ ἑλέσθαι ἑκατὸν ἄνδρας, καὶ τῶν ἑκατὸν ἕκαστον πρὸς ἑαυτὸν τρεῖς· ἐλθόντας δὲ αὐτοὺς τε-

Pro ἀνατεὶ εἰπεῖν libri ἀνατρέπειν vel ἀνειπεῖν habent. Cf. adn.
§ 3. μήτε καὶ ἄρχειν ἔχειν mendose Vat.

tendit Wachsm. l. l. — [Ἀθηναίων.] „Genetivus pendet a τίς ad βούληται [addito], tanquam sit ἐξεῖναι ἀνειπεῖν γν. ἣν ἄν τις Ἀθηναίων βούλ.“ Bau. Sed cum alieno loco positum sit Ἀθηναίων, primum a librario illud ad explicandum pron. indefin. in margine adscriptum et deinde scriptoris verbis praepostere insertum esse statuendum est. — ἀνατεὶ εἰπεῖν. Cf. Plat. Legg. 871 e ἀνατεὶ κτεινέτω, 917 c ἀνατεὶ τυπτέτω τις, 935 b κολαζέτω δὲ ὁ τούτων ἄρχων ἕκαστον ἀνατεί, Harpocr. s. v. Codd. scripturas patet falsas esse, cum neque de evertenda neque de pronuntianda sententia sermo esse possit. Th. εἰπεῖν scripsisse vel ἐλέγετο § 3 ostendit, quo rogationes inducuntur ex ipsa conscriptorum sententia prolatae. Recepimus emendationem a Sauppio in ind. lect. Goetting. 1880/81 p. 12 propositam, qua significatur, si quid abrogare vel derogare in populiscitis statuta poena vetitum esset, cuius rei exemplum habuimus 15, 1. II 24, 1, etiam talia impune licuisse rogare. Eandem sententiam praebet Wilamowitzii coniectura ἀζήμιον εἰπεῖν (Herm. XII p. 336) a Class. probata; sed neque Ἀθηναίων ex ἀζήμιον facere neque εἰπεῖν in ἀνειπεῖν, ἀνατρέπειν mutare librariis proclive erat. — γράψηται παρανόμων. „Famosae γραφαὶ παρανόμων causae publicae erant actae contra eos, qui rogaverant leges vel decreta aut omnino legibus civitatis contraria aut reipublicae valde noxia aut ita rogata et perlata, ut neglegeretur ratio rei gerendae legitima . . . Plenius γραφὰς παρανόμων explicat Schoem. de Comit. Athen. II 2.“ Arn. Cf. Meier et Schoem. de lit. Att. p. 282 sqq. Herm. Ant. I § 132. Schoem. Ant. I p. 408. 508.

§ 3. ἐκ τοῦ αὐτοῦ κόσμου] ἤγουν ἐκ τῆς παλαιᾶς καὶ δημοτικῆς καταστάσεως. Schol. Cf. adn. IV 76, 2. — μήτε μισθοφορεῖν. Cf. 65, 3 et ibi adn. — τῶν ἑκατὸν . . . πρὸς ἑαυτὸν τρεῖς. Πρὸς ἑαυτόν valet ad se, i. e. sibi cooptare, adiungere. „Quod [autem] apud Lysiam XX 2 quadringenti a tribulibus suis electi dicuntur, non magni est momenti. Fortasse centum illi e suis potissimum tribulibus ternos sibi cooptarunt. Neque magnopere offendit quod a Photio quadringenti a συγγραφεῦσι creati dicun-

τρακοσίους ὄντας ἐς τὸ βουλευτήριον ἄρχειν ὅπῃ ἂν ἄριστα γιγνώσκωσιν αὐτοκράτορας, καὶ τοὺς πεντακισχιλίους δὲ ξυλλέγειν ὁπόταν αὐτοῖς δοκῇ.

ὀνομάζονται οὖν οἱ πλὴν Πεισάνδρου. προθυμότατα τὸν δῆμον καταλύσαντες, Ἀντιφῶν καὶ Φρύνιχος καὶ Θηραμένης.

68. Ἦν δὲ ὁ μὲν τὴν γνώμην ταύτην 1 εἰπὼν Πείσανδρος, καὶ τἆλλα ἐκ τοῦ προφανοῦς προθυμότατα ξυγκαταλύσας τὸν δῆμον· ὁ μέντοι ἅπαν τὸ πρᾶγμα ξυνθεὶς ὅτῳ τρόπῳ κατέστη ἐς τοῦτο καὶ ἐκ πλείστου ἐπιμεληθεὶς Ἀντιφῶν ἦν, ἀνὴρ Ἀθηναίων τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀρετῇ τε οὐδενὸς δεύτερος καὶ κράτιστος ἐνθυμηθῆναι γενόμενος καὶ ἃ [ἂν] γνοίη εἰπεῖν, καὶ ἐς μὲν δῆμον οὐ παριὼν οὐδ' ἐς ἄλλον ἀγῶνα ἑκούσιος οὐδένα, ἀλλ'

Cap. 68. § 1. πᾶν Vat.
κατέστησε τοῦτο Vat. Quasi antea ὅτῳ δὴ τρόπῳ legatur, quod olim in mentem venit Bauero. De vulg. cf. adn.
ἀρετῇ γε in plurimis libris praeter Vat. M.
ὕστερος omnes praeter Vat. Et δεύτερος quidem similiter legitur II 97, 5, ὕστερος I 91, 5.
ἂν recte om. Laur. m. Bas. B. C. D. I. E. O. K. Cf. adn.
τὸν δῆμον Reg. Cf. adn. I 107, 4. II 65, 4.
In optimis libris praeter Vat. ἑκουσίως. Cf. Krueg. ad Dion.

tur. Nimirum hi totum negotium moderabantur erantque haud dubie in centum primo creatis." Schoem. Antiqu. iur. publ. p. 182. Ingratum sonum τῶν ἑκατὸν ἕκαστον πρὸς ἑαυτόν frustra reprehendit Did. Vide ὁμοιοκαταληξίας in Lobeck. Paralipom. Gr. Gr. I p. 16. 22. 53 sq. — καὶ . . . δέ. Cf. VI 71, 2. VII 56, 3. adn. I 132, 4.

Cap. 68. § 1. ὁ μέντοι . . . κατέστη ἐς τοῦτο, qui totum negotium composuit illa ratione, qua eo usque (in eum usque statum, qui 67, 3 declaratus est) deductum est. — ἐκ πλείστου de tempore, ut saepe ἐκ πολλοῦ. — Ἀντιφῶν. Cf. Blass. Hist. eloqu. Att. I p. 85. De aliis viris eiusdem nominis, a quibus orator discernendus sit, idem disputat l. l. p. 82 sq. — ἀρετῇ, Tüchtigkeit. Cf. II 37, 1. Propter laudem hoc l. Antiphonti tributam iniusti favoris in hunc et optimates Th. incusaverunt, qui simili ratione Phrynichum quoque et Theramenem laudavisset. Sed inique ita existimant. Laudavit enim Th. illorum virorum mentis virtutem (cf. 27, 5. 68, 4), qua revera excellebant, de animi innocentia et morum integritate tacuit. Quin etiam Theramenis ambitionem et simulationem (89, 3. 4), Antiphontis et Phrynichi proditionis consilia (91, 3) notavit. Neque minus omne quadringentorum imperium improbavit, quo per fraudem et vim instituto (66, 1. 2) civitas imperiose regeretur (70, 1), libertas periret (68, 4). — κράτιστος . . . εἰπεῖν. Cf. similia verba § 4 et II 60, 5. Ἂν delendum est, quoniam modus qui dicitur potentialis ab huius loci sententia alienus est. — οὐδ' ἐς ἄλλον ἀγῶνα, neque ad aliam publicam contentio-

ὑπόπτως τῷ πλήθει διὰ δόξαν δεινότητος διακείμενος, τοὺς μέντοι ἀγωνιζομένους καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ ἐν δήμῳ πλεῖστα εἷς ἀνήρ, ὅστις ξυμβου-
2 λεύσαιτό τι, δυνάμενος ὠφελεῖν. καὶ αὐτὸς δέ, ἐπειδὴ [μετέστη ἡ δημοκρατία] καὶ ἐς ἀγῶνας κατέστη μετὰ τὰ τῶν τετρακοσίων ἐν ὑστέρῳ μεταπεσόντα

p. 38 et IV 19, 4, sed etiam Lob. ad Phryn. p. 6, denique sd. III 33, 1.

§ 2. αὐτός τε codd. nisi quod τε om. M. Cl. F. Emend. Haack. Cf. sd. VI 44, 3.

τὰ om. It. Vat. Aug. Pal. Cass. Ven. Reg. Ar. Chr. Dan. Bas. I. et schol. ἐπειδὴ τὰ τῶν ὑ] κείμενον· ἐπειδὴ μετέστη ἡ δημοκρατία καὶ ἐς ἀγῶνας μετέστη μετὰ τῶν ὑ; vulgo sequuntur reliquos libros, qui cum lemmate scholii μετέστη . . . μετὰ om., nisi quod M. Mosqu. F. b. μετὰ servantes μετέστη . . . κατέστη et τὰ om. Cf. adn.

nem, quales potissimum sunt causarum in iudiciis actiones. — ὑπόπτως τῷ πλήθει διὰ δόξαν δεινότητος (schol. ῥητορείας) διακείμενος. Port.: propter eloquentiam multitudini suspectus. Cf. III 37, 5. Confirmatur haec δεινότητος interpretatio verbis Plut. Nic. 6 init. „Διάκειμαί τινι non modo est affectus sum erga aliquem, sed interdum etiam significat quo animo aliquis erga me affectus sit. Krueg. ad. Xen. Anab. II 5, 27.“ Hertl. Cf. Schneid. ad Xen. Comment. III 5, 5. Ita iam I 75, 1. — καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ ἐν δήμῳ, et in causis quae in indicio et in iis quae apud populum aguntur. Apud populum autem aguntur causae, quae per εἰσαγγελίαν vel προβολήν ad eum deferuntur. Cf. Herm. Antiqu. I § 130, 13. 133. Schoem. Antiqu. I p. 416. 419. Male Class.: in causa privata vel publica. Nam in iudicio et publicae et privatae causae agebantur. — πλεῖστα εἷς ἀνήρ. Cf. adn. ad III 39, 1. Scripsit autem orationes clientibus. — ὅστις ξυμβουλεύσαιτό τι. „Ὅστις ad ἀγωνιζομένους pertinet: quicunque eum consulebat.“ Haack.

§ 2. καὶ αὐτὸς δέ, atque ipse quoque in causa capitali optime se defendit, non solum alios dicendi facultate maxime adiuvit. — ἐπειδὴ . . . καὶ ἐς ἀγῶνας κατέστη κ. τ. λ. Valde memorabilis h. l. est scripturarum discrepantia. Sed iniuria plerique editores deteriores libros secuti sunt, meliorum lectio unde orta sit non explicantes. Hanc autem si examinamus, primum apparet μετὰ τῶν τετρακοσίων cum reliquis nullo modo convenire. Neque tamen ideo μετά pro subditicio habendum est; unde enim in scriptoris verba id irrepsisse statuamus? Immo cum a librariis profectum esse haud facile possit, maxime genuinum putandum est. Sed haec offensio sublata est, simulatque arcessita reliquorum librorum lectione μετὰ τὰ τῶν τετρακοσίων ἐν ὑστέρῳ μεταπεσόντα scripsimus, de quo dicendi genere cf. adn. VI 3, 3. Atque facillime τά post μετά omittebatur. Tum ad rerum ne-

ὑπὸ τοῦ δήμου [ἐκακοῦτο], ἄριστα φαίνεται τῶν

cessitudinem ineptum est *μετέστη ἡ δημοκρατία.* Nam Antiphon non post sublatum populi, sed optimatium imperium se defendit. Hoc ipsum autem cum verbis *μετὰ τὰ τῶν τετρακοσίων ἐν ὑστέρῳ μεταπεσόντα* exprimatur, ne in hanc quidem sententiam verba illa mutare licet. Nihil igitur videtur reliquum esse nisi ut ea extrinsecus in scriptoris verba immigraverint. Fac modo ortum esse *μετέστη* ex *μετέστησεν*, et verba illa ex *ἐπειδὴ μετέστησεν ἡ δημοκρατία τὰ τῶν τετρακοσίων* ad *μετὰ τὰ . . . μεταπεσόντα* adscriptis facillime immisceri poterant. Contra, ut iam Krueg. animadvertit, *ἐς ἀγῶνας κατέστη* interpretationem minime resipiunt. Locutio enim *ἐς ἀγῶνα καθιστάναι* Atticis scriptoribus usitatissima (cf. Plat. Apol. 24 c. de Rep. 494 e. Isae. I 5. Dem. XXIV 7) accusare, in iudicium arcessere valet. Reiectis autem *μετέστη ἡ δημοκρατία* verbis *ἐς ἀγῶνας κατέστη* ad Antiphontem refertur, et pluralis *ἀγῶνας* inde videtur explicandus esse quod a compluribus ille accusatus est. Nam accusatores eius fuisse memorantur Theramenes (Lys. XII 67) et Apolexis (Antiph. fragm. 1), et similiter *εἰς ἀγῶνας καθιστάναι* dictum est a Plat. de Rep. 494 e. Coniunctionem *καί* simul cum *μετέστη ἡ δημοκρατία* delere liceret, nisi aptissime significaretur Antiphontem non solum totam rem composuisse, sed etiam ea de causa in iudicium vocatum esse. Iam vero inutile est *ἐκακοῦτο*, quod ne in vulgata quidem scriptura satis aptum videtur. Nam quadringentorum imperium non commutatum demum malo afficiebatur, sed et ipsa commutatio ei malum erat (cf. 72, 2). Videtur autem *ἐκακοῦτο* adscriptum esse ad *ἐς ἀγῶνας κατέστη*, quod, cum eius vim parum intellegerent, cum *ὑπὸ τοῦ δήμου* iungentes ita interpretati sunt, ut Antiphon a populo afflictatus vel male habitus esse diceretur. Haec si recte disputata sunt, in libris deterioribus *μετέστη . . . μετά* errore omissum est. Cf. Symb. philol. Bonn. p. 395. Huic tamen rationi Class. tria opposuit, quorum duo quid ad rem attinerent sedulo quidem quaesivimus, sed frustra. Primum enim contra dicit vulgatam difficultatem non habere ideoque non opus esse hac alterius scripturae explicatione. Haec causa si valet, cur ipse Class. in vulgata non acquievit? Sed non agitur de vulgatae difficultate, sed de explicanda ipsa optimorum librorum lectione. Deinde vituperat, quod interpres contra Th. usum ad unam personam *κακοῦσθαι* rettulerit. Quasi vero interpretes librarii omnibus locis Thucydideo sermone usi sint. Quod denique nimis mutatam esse dicit optimorum librorum scripturam, hoc plus ponderis haberet, si faciliorem eandemque rectam emendandi viam ipse monstrasset. At quem probavit I. Brandis emendandi conatum (Mus. Rhen. IX p. 637 sq.), eum prorsus repudiandum esse facile apparet. Hic enim sic scribit: *ἐπειδὴ μετέστη ἡ δημοκρατία καὶ ἐς ἀγῶνας κατέστη τὰ τῶν τετρακοσίων ἐν ὑστέρῳ μεταπεσόντα* <τε> *ὑπὸ τοῦ δήμου ἐκακοῦτο.* Ac primum quidem haec ratio non sufficit ad id quod desideramus. Unde enim in optimorum librorum scripturam importunum illud *μετά* involavit? Nam quod Class. ex *τα* illud factum esse opinatur, vix habet probabilitatem. Deinde, quicquid obloquitur Class., com-

μέχρι ἐμοῦ, ὑπὲρ αὐτῶν τούτων αἰτιαθεὶς ὡς ξυγ-
3 κατέστησε, θανάτου δίκην ἀπολογησάμενος. παρ-
έσχε δὲ καὶ ὁ Φρύνιχος ἑαυτὸν πάντων διαφε-
ρόντως προθυμότατον ἐς τὴν ὀλιγαρχίαν, δεδιὼς
τὸν Ἀλκιβιάδην καὶ ἐπιστάμενος εἰδότα αὐτὸν ὅσα
ἐν τῇ Σάμῳ πρὸς τὸν Ἀστύοχον ἔπραξε, νομίζων
οὐκ ἄν ποτε αὐτὸν κατὰ τὸ εἰκὸς ὑπ' ὀλιγαρχίας
κατελθεῖν· πολύ τε πρὸς τὰ δεινά, ἐπειδήπερ
4 ὑπέστη, φερεγγυώτατος ἐφάνη. καὶ Θηραμένης ὁ

ἀπολογησόμενος Vat.
§ 3. ὁ Φρύνιχος Vat. Cl. Ven.; in reliquis deest articulus, qui placet, quoniam in superioribus de Phrynicho saepe dictum est.

mutatum populare imperium hic nihil attinet ad Antiphontis defensionem. Tum ἐς ἀγῶνας κατέστη ille interpretatur periculum subiit, quod maxime languidum est in hac rerum cohaerentia atque inutile (nam etiam occubuisse periculo subversum imperium ex se intellegitur) neque dicendi usu comprobatur, cum ἐς ἀγῶνα καθιστάναι quantum scimus apud Atticos constanter accusare, in ius vocare valeat. Accusandi autem notio non quadrat, quia deiectis demum imperio quadringentis accusatio facta est. Porro pariter atque in vulgata lectione displicet ἐκακοῦντο, cui Class. perperam persequendi vim tribuit. Nec magis denique placet ἐν ὑστέρῳ addita τέ particula in finem membri incommode reiectum, cum ipsis verbis tanquam cogamur τὰ τῶν τετρακοσίων ἐν ὑστέρῳ μεταπεσόντα iungere. — μεταπεσόντα, subversum (imperium), cum ὑπὸ τοῦ δήμου iunge. — ἄριστα φαίνεται . . . „Cf. Cic. Brut. 12.“ Krueg. — τῶν μέχρι ἐμοῦ addendum erat, ne ἄριστα perbene esse videretur. In his ad Socratem respici suspicatur Ullrich. Symb. ad expl. Thuc. p. 137; sed ex his verbis potius Socratis defensionem Thucydidi notam non fuisse colligas. — ὑπὲρ αὐτῶν τούτων αἰτιαθεὶς ὡς ξυγκατέστησε, de eo ipso (i. e. quadringentorum imperio) accusatus (cf. adn. VI 53, 3), quod eius constituendi partem habuisset. — θανάτου δίκην ἀπολογησάμενος. Cic. l. d.: oravisse capitis causam, cum se ipse defenderet. Defendit se oratione περὶ τῆς μεταστάσεως, de qua cf. Antiph. fragm. 1—6. vit. Antiph. 11. 20. Blass. l. l. p. 89. 92. De accusativo ad ἀπολογεῖσθαι addito cf. adn. 109, 1.

§ 3. διαφερόντως προθυμότατον. Διαφερόντως hinc addi potest vocabulis superlativi significationem augentibus, quae enumeraverunt Matth. Gr. § 461 et Krueg. Gr. § 49, 10. Similiter ἀνδρειοτάτους διαφερόντως Plat. Protag. 349 d. — ὅσα . . . ἔπραξε. Vid. c. 50. — ὑπ' ὀλιγαρχίας κατελθεῖν. „Est ὑπ' ὀλιγαρχούντων καταχθῆναι.“ Abr. Cf. adn. I 8, 2. — ὑπέστη, suscepit. — πολὺ . . . φερεγγυώτατος ἐφάνη, longe fidissimum se praestitit. De vocabulo φερέγγυος cf. Aesch. Sept. 96. 449. 797. Soph.

τοῦ Ἅγνωνος ἐν τοῖς ξυγκαταλύουσι τὸν δῆμον πρῶτος ἦν, ἀνὴρ οὔτε εἰπεῖν οὔτε γνῶναι ἀδύνατος. ὥστε ἀπ' ἀνδρῶν πολλῶν καὶ ξυνετῶν πραχθὲν τὸ ἔργον οὐκ ἀπεικότως καίπερ μέγα ὂν προυχώρησε· χαλεπὸν γὰρ ἦν τὸν Ἀθηναίων δῆμον ἐπ' ἔτει ἑκατοστῷ μάλιστα ἐπειδὴ οἱ τύραννοι κατελύθησαν ἐλευθερίας παῦσαι, καὶ οὐ μόνον μὴ ὑπήκοον ὄντα, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἥμισυ τοῦ χρόνου τούτου αὐτὸν ἄλλων ἄρχειν εἰωθότα.

οἱ τετρακόσιοι τοὺς ἀπὸ τοῦ κυάμου

69. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκκλησία οὐδενὸς ἀντειπόν- 1
τος ἅμα κυρώσασα ταῦτα διελύθη, τοὺς τετρακο-

Cap. 69. § 1. ἀλλὰ κυρώσασα codd. Cf. adn.

El. 942, de πολύ cum superlativo 89, 3.

§ 4. Θηραμένης. Idem qui postea in triginta tyrannis fuit. Cf. Xen. Hist. Gr. II 3, 30. — τοῦ Ἅγνωνος. Is apud Athenienses magno in honore erat. Cf. Xen. l. l. et adn. VIII 1, 3. Quaeritur autem, sitne idem, de quo a Thuc. aliquotiens dictum est in l. I et II. Cf. Weissenb. Hellen. p. 152. Ab eo Theramenem non genitum, sed adoptatum fuisse memorat schol. Aristoph. Ran. 546. — ἐν τοῖς . . . πρῶτος ἦν, inter eos, qui popularem statum communi opera everterunt, unus ex primis, insignis fuit. Cf. L. Herbst. in Philol. XVI p. 345 sq. — οὔτε εἰπεῖν οὔτε γνῶναι ἀδύνατος. Ut § 1 de Antiphonte ἀνὴρ καὶ κράτιστος ἐνθυμηθῆναι καὶ ἃ γνοίη εἰπεῖν. Vid. ibi adn. — ἀπ'. Vid. adn. I 17, 1. — ἀνδρῶν πολλῶν. De aliis vid. Krueg. ad Dionys. p. 374 et Wachsm. Antiqu. I 634. Duo etiam nominabuntur 89, 2. 90, 1. — ἐπ' ἔτει ἑκατοστῷ. Ἐπ' olim invitis membranis aberat. De tempore, quo quid fieret, interdum dictum esse apparet ex exemplis Homericis a Matth. Gr. § 585 a allatis. Cf. Saupp. ad Arri. de Venat. 12, 1 et Steph. Thes. ed. rec. vol. III p. 1517. „Revera ab anno 510 undecentum anni praeterierant. Quadringenti viri imperium obtinuerunt quattuor menses, abdicarunt post mediam aestatem Theopompi anno ineunte [constituti Callia archonte.] Cf. Vit. X orat. p. 835 e et id. p. 833 d. Harpocrat. v. τετρακόσιοι (cf. Phot. et Suid. h. v.). Qui 400 viros Callia archonte imperio spoliatos esse statuit Dodwellus neglexit testimonium Vit. X orat. p. 833 e [et Diod. XIII 38.]" Clint. Fast. Hellen. ad a. 411. Cf. Boeckh. Inscript. II p. 318. — ἐπειδὴ . . . κατελύθησαν. Vid. VI 59, 4. — καὶ οὐ. Καί, quod valere debet et quidem, abesse mavult Krueg. — οὐ μόνον μὴ ὑπήκοον ὄντα. Attende negationum diversitatem. „Οὐ μόνον ad sententiam primariam χαλεπὸν ἦν pertinet, μὴ ὑπήκοον ὄντα ad infinitivum inde pendentem ἐλευθερίας παῦσαι." Class. — ὑπὲρ ἥμισυ. Cf. adn. I 8, 1.

Cap. 69. § 1. ἅμα κυρώ-

σίους ἤδη ὕστερον τρόπῳ τοιῷδε ἐς τὸ βουλευτήριον ἐσήγαγον. ἦσαν [δ'] Ἀθηναῖοι πάντες ἀεὶ οἱ μὲν ἐπὶ τείχει, οἱ δ' ἐν τάξει τῶν ἐν Δεκελείᾳ
2 πολεμίων ἕνεκα ἐφ' ὅπλοις. τῇ οὖν ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τοὺς μὲν μὴ ξυνειδότας εἴασαν, ὥσπερ εἰώθεσαν, ἀπελθεῖν, τοῖς δ' ἐν τῇ ξυνωμοσίᾳ εἴρητο ἡσυχῇ μὴ ἐπ' αὐτοῖς τοῖς ὅπλοις, ἀλλ' ἄπωθεν περιμένειν καί, ἤν τις ἐνιστῆται τοῖς ποιουμένοις, λα-
3 βόντας τὰ ὅπλα μὴ ἐπιτρέπειν. ἦσαν δὲ καὶ Ἄνδριοι καὶ Τήνιοι καὶ Καρυστίων τριακόσιοι καὶ

βουλευτὰς τοῦ βουλευτηρίου ἐκβάλλουσιν.

τρόπῳ τοιῷδε ὕστερον ἤδη omnes praeter Vat. Sed *ἤδη* ante *ὕστερον* positum malumus.
οὐ δ' pro *οἱ δ'* corrupte Vat.
εἵνεκα Vat. At Thomas Mag.: *καὶ ἕνεκα καὶ εἵνεκα Πλάτων, Δημοσθένης* [? cf. Bensel. ad Isocr. Areop. p. 352] *καὶ ἄλλοι, Θουκυδίδης δὲ ἀεὶ ἕνεκα.* Quod testimoniis librorum Thuc. confirmatur. Cf. Wecklein. Cur. epigr. p. 36 sqq.
§ 2. *ὑπ'* pro *ἐπ'* male nonnulli praeter Vat.
ἄποθεν hic Vat. et alii optimi libri pro *ἄπωθεν.* Cf. sd. III 111, 1.
§ 3. *Τήιοι* Vat. Mosqu., quod vitium VII 57, 4 tollendum fuit.

σασα ταῦτα, simulatque haec rata habuit. Non ita inter se sunt contraria *ἀντειπεῖν* et *κυρῶσαι*, ut coniunctio adversativa (cf. sd.) locum habeat. Nam decerni res potest, etiamsi quis contradixit. Emend. Wilamowitz. l. l. De re consentit Xen. Hist. Gr. II 3, 45. — *ἤδη ὕστερον*, statim postea. — *ἦσαν κ. τ. λ.* Sequitur explicatio superioris *τρόπῳ τοιῷδε*. Itaque Bekk. auctore *δ'* uncis inclusimus. Cf. III 20, 3. 52, 2. VIII 104, 1. Male Class. particulam ita tuetur, ut hanc sententiam interpositam esse dicat; explicationem sequi inde a verbis *τῇ οὖν ἡμέρᾳ*. Nam talis explicatio non magis *οὖν* quam *δέ* particula inducitur. — *ἐπὶ τείχει.* De articulo omisso cf. adn. I 101, 3. Krueg. Gr. § 50, 2 adn. 15. — *οἱ δ' ἐν τάξει . . . ἐφ' ὅπλοις*, qui autem in acie militabant in stationibus (cf. VII 28, 2) erant. Omnes enim, qui non in muris, sed in stationibus excubias agebant (vid. l. l.), in suis ordinibus erant. Similiter in Xen. Cyrop. VIII 3, 34 *ἐσκήνησαν ἐν τάξει* de iis dicitur, qui non *κατ' οἰκίας*, sed suos ordines servantes in castris tendunt. Temere Class. *ἐφ' ὅπλοις* del.
§ 2. *ὥσπερ εἰώθεσαν.* Etenim interdiu per vices excubias agebant. Vid. VII 28, 2. — *ἀπελθεῖν*, custodia decedere, ut alii subirent. — *εἴρητο ἡσυχῇ . . .*] *κρύφα, φησίν, εἴρητο ⟨μὴ⟩ παρ' αὐτοῖς τοῖς ὅπλοις μηδ' ἐν τῇ εἰθισμένῃ χώρᾳ, ἔνθα ἐφύλαττον, μένειν.* Schol. Cf. Plut. Alc. 24. Similiter *εἶχον ἐν ἡσυχίῃ* Herod. V 92, 3.
§ 3. *Ἄνδριοι καὶ Τήνιοι.* Cf. VII 57, 3. Ibidem

Αἰγινητῶν τῶν ἐποίκων [οὓς οἱ Ἀθηναῖοι ἔπεμψαν οἰκήσοντας] ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἥκοντες ἐν τοῖς ἑαυτῶν ὅπλοις, οἷς ταὐτὰ προείρητο. τούτων δὲ δια- 4 *τεταγμένων οὕτως ἐλθόντες οἱ τετρακόσιοι μετὰ ξιφιδίου ἀφανοῦς ἕκαστος, καὶ οἱ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν μετ' αὐτῶν ["Ελληνες] νεανίσκοι, οἷς ἐχρῶντο, εἴ τί που δέοι χειρουργεῖν, ἐπέστησαν τοῖς ἀπὸ τοῦ κυάμου βουλευταῖς οὖσιν ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐξιέναι λαβοῦσι τὸν μισθόν· ἔφερον δὲ αὐτοῖς τοῦ ὑπολοίπου χρόνου παντὸς αὐτοὶ καὶ ἐξιοῦσιν ἐδίδοσαν.*

οἱ om. Vat.

οἰκήσαντας Vat.

τὰ αὐτὰ Vat., *ταῦτα* reliqui. Ille recte. Nam idem, quod § 2 extr. dictum est, indicatur.

§ 4. *"Ελληνες* deest in Vat. Laur. Cl. Ven. C. Reg. Bas. Gr., s. v. habet E. Cf. adn.

εἴ πού τι Vat. Vicissim idem c. 4 solus *εἴ τί που.* III 34, 4 *εἴ πού τις* (Gr. *εἴ τίς που*), VIII 5, 3 *εἴ ποί τινα.* Sed I 132, 2 *εἴ τί που.* Cf. Klotz. ad Devar. p. 531.

Carystii nominantur. — *Αἰγινητῶν τῶν ἐποίκων.* Genetivus, quem ex Aeginetis illi coloni male interpretati sunt Port. et Haas., pariter atque *Καρυστίων* ex *τριακόσιοι* pendet, nisi post *ἐποίκων* numerum (fortasse *ν'*) excidisse mavis. Krueger proxima *οὓς . . . οἰκήσοντας* deleri cupit. Ac profecto non solum supervacanea sunt (cf. II 27, 1), sed etiam displicet *οἰκήσοντας* sine obiecto positum. Sane aut abesse id velles aut *τὴν νῆσον οἰκήσοντας* exspectares.

§ 4. *οἱ εἴκοσι καὶ ἑκ.* Articulus deinde relativo enuntiato explicatur. Cf. adn. III 3, 4. — *["Ελληνες]* ad rem quae narratur nullo modo convenit. Nam quod Grot. Hist. Gr. VIII p. 42 (vers. Germ. IV p. 333) hanc adulescentulorum manum ex diversis Graeciae civitatibus collectam fuisse dicit, prorsus non est probabile. Melius Class. hos fuisse nobiles atque opulentos ipsorum Atheniensium adulescentulos putat. Iidem memorari videntur apud Xen. Hist. Gr. II 3, 23. Unde ortum sit *"Ελληνες* nemodum probabiliter explicavit. — *εἴ τί που δέοι χειρουργεῖν]* *ἤγουν διαχειρίσασθαί τινα καὶ ἀναιρεῖν.* Schol. Hanc explanationem sequitur Bloomf. comparans Britannicum *to despatch.* Sicubi aliquid manu faciendum erat interpretatus est Haas. Sane haec propria est verbi vis. Sed id non obstat quin ea potissimum res significetur, quam schol. indicat. — *τοῖς ἀπὸ τοῦ κυάμου βουλευταῖς.* Vid. ad 66, 1 dicta. — *τὸν μισθόν.* „Singulas drachmas diurnas." Schoem. Antiqu. iur. p. 211. Add. adn. 65, 3. — *ἔφερον*, secum habebant. — *τοῦ ὑπολοίπου χρόνου παντός.* „Haec Boeckh. [Oec. civ. I p. 327] ita intellegit, ac si quadringenti senatoribus totius anni reliquae partis mercedem dedissent. Sed

1 70. Ὡς δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἥ τε βουλὴ
οὐδὲν ἀντειποῦσα ὑπεξῆλθε καὶ οἱ ἄλλοι πολῖται
οὐδὲν ἐνεωτέριζον, ἀλλ' ἡσύχαζον, οἱ [δὲ] τετρα-
κόσιοι ἐσελθόντες ἐς τὸ βουλευτήριον τότε μὲν
πρυτάνεις τε σφῶν αὐτῶν ἀπεκλήρωσαν, καὶ ὅσα
πρὸς τοὺς θεούς, εὐχαῖς καὶ θυσίαις καθιστά-
μενοι ἐς τὴν ἀρχὴν ἐχρήσαντο· ὕστερον δὲ πολὺ
μεταλλάξαντες τῆς τοῦ δήμου διοικήσεως, πλὴν
τοὺς φεύγοντας οὐ κατῆγον τοῦ Ἀλκιβιάδου ἕνεκα,
2 τά τε ἄλλα ἔνεμον κατὰ κράτος τὴν πόλιν, καὶ ἄν-

ὕστερον δὲ κατὰ κράτος διοικοῦσι τὴν πόλιν, καὶ πρὸς Ἆγιν ἐπικηρυκεύονται περὶ διαλλαγῆς.

Cap. 70. § 1. ὧς τε Vat.
τριακόσιοι Vat.
τὰ δὲ ἄλλα codd. Cf. adn.
κράτος om. Vat.

quamobrem tantos sumptus fecerint? Equidem τὸν τοῦ ὑπολοίπου χρόνου μισθόν intellexerim mercedem praeteriti temporis adhuc senatoribus debitam." Krueg. ad Dionys. p. 377. Attamen plerique Boeckhio suffragati sunt. Neque ὁ ὑπόλοιπος χρόνος praeteritum tempus esse potest.

Cap. 70. § 1. οἱ δὲ τετρακόσιοι. Super δέ in apodosi posito cf. adn. I 11, 1. Sed hic nihil contrarii habet. Quare auctore Bekk. id delevimus. — πρυτάνεις ... ἀπεκλήρωσαν] ἤγουν διὰ κλήρου ἀποκατέστησαν. Schol. Ut in iusto senatu fiebat. Cf. Herm. Antiqu. I § 127, 5. — ὅσα πρός. Similiter ὅσα γε κατά IV 48, 5 et VII 11, 4 et ὅσον 92, 9. Sic quantum ad Tac. Germ. 21. — εὐχαῖς καὶ θυσίαις ... ἐχρήσαντο. Ut „cum inibant munus senatores, sollemnia sacra initialia (εἰσιτήρια) peragebant; ... cotidie autem cum congregabantur, precibus numina adorabant; quorum in tutela senatum credebant (θεοὺς βουλαίους)." Schoem. Antiqu. iur. p. 218. — πλὴν τοὺς φεύγοντας ..., τά τε ἄλλα. Codd. scripturam τὰ δὲ ἄλλα sic interpretatur Arn.: „Confusio est duarum compositionum verborum: πλὴν ὅτι ... οὐ κατῆγον, τὰ ἄλλα ἔνεμον et τοὺς μὲν φεύγοντας ... τὰ δὲ ἄλλα. Cf. VII 33, 2 πᾶσα ἡ Σικελία πλὴν Ἀκραγαντίνων ... οἱ δ' ἄλλοι ... ἐβοήθουν." At non solum multum incommodi habet haec ratio neque exemplo satis simili confirmatur, sed etiam ineptum est quod praeter exsules non reductos omnia per vim administrasse dicuntur. Nam hoc discrepantes a populi administratione eos fecisse simul legimus. Sed in eo ipso quod exsules non revocabant, cum populo consentiebant. Alii πλήν hic idem valere opinati sunt atque ὅμως, quam vim neque apud Th. neque quantum videmus apud alium quenquam scriptorem habet. Cum igitur τὰ δὲ ἄλλα sanam rationem habere non videretur, leniore posita post πόλιν interpunctione Class. secuti τά τε ἄλλα scripsimus, quo restituto omnia facillime et legitimo modo procedunt. Cum πλήν tamen valeat praeterquam quod, noluimus cum Class. πλὴν ... ἕνεκα in parenthesim redigere. — ἔνεμον, i. e. διῴκουν. Cf. Thom. Mag. in

δρας τέ τινας ἀπέκτειναν οὐ πολλούς, οἳ ἐδόκουν ἐπιτήδειοι εἶναι ὑπεξαιρεθῆναι, καὶ ἄλλους ἔδησαν, τοὺς δὲ καὶ μετεστήσαντο· πρός τε Ἆγιν τὸν Λακεδαιμονίων βασιλέα ὄντα ἐν τῇ Δεκελείᾳ ἐπεκηρυκεύοντο λέγοντες διαλλαγῆναι βούλεσθαι καὶ εἰκὸς εἶναι αὐτὸν σφίσι καὶ οὐκέτι τῷ ἀπίστῳ δήμῳ μᾶλλον ξυγχωρεῖν.

ὁ δὲ ἐκ Δεκελείας πρὸς τὴν πόλιν στρατιᾷ πολλῇ μάτην καταβαίνει.

71. Ὁ δὲ νομίζων [τὴν πόλιν οὐχ ἡσυχάζειν] 1
οὔτ' εὐθὺς οὕτω τὸν δῆμον τὴν παλαιὰν ἐλευθερίαν παραδώσειν, εἴ τε στρατιὰν πολλὴν

§ 2. οὓς δὲ Vat., sed ne οὓς μὲν ... οὓς δέ quidem apud scriptorem huius aetatis ferendum. Cf. Matth. Gr. § 289 adn. 7.
τῶν Λακεδαιμονίων Cl. Ven. I. K. m.
τὸν βασιλέα Vat.
Pro αὐτὸν in plerisque libris mss. praeter Vat. male αὐτοῖς.
Cap. 71. 1. οὐδὲ εὐθὺς codd. Cf. adn.

νέμω et adn. I 120, 1. Imperfectum de omni administrandi ratione, cum quae singillatim fecerunt deinde aoristis ἀπέκτειναν, ἔδησαν, μετεστήσαντο exprimantur.

§ 2. τινὰς ... οὐ πολλούς. Cf. adn. IV 72, 4. — ἐπιτήδειοι ... ὑπεξαιρεθῆναι. „Idonei, qui [clam] de medio tollerentur. Cf. Xen. Anab. II 3, 11 τὸν ἐπιτήδειον ἔπαι[σ]εν ἄν." Arn. Vid. ibi adn., item interpr. Dion. Hal. Ant. p. 1583 et Brem. ad Aesch. adv. Ctes. 230. — μετεστήσαντο. Hoc alibi esse summovere vidimus ad I 79, 1. Hic plerique relegare volunt esse, at Haack. ad suas partes trahere. Activum μεταστῆσαι VI 19, 2 valet deducere de sententia et Xenophon Hist. Gr. II 2, 5 scripsit ὁ δὲ Ἐτεόνικος ... πάντα τὰ ἐκεῖ χωρία πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους μετέστησε, i. e. ad partes Lacedaemoniorum traduxit, unde Haackiana interpretatio medii repeti potest, cuius tamen ita positi exemplum non novimus. Alibi, ut IV 57, 4, activum sonat alio transferre, idemque nonnunquam etiam magis peculiarem significationem in exsilium agendi, expellendi habere Stephanus in Thes. Plutarchi Aristid. 7 verbis γράψας ὃν ἐβούλετο μεταστῆσαι τῶν πολιτῶν docuit, ad quae passivum μετασταθείς ex Demosth. XXVI 6 adscripsit editor rec. Et sic medium collocavit Aeschines III 129 τοὺς μὲν ἐναγεῖς καὶ τῶν πεπραγμένων αἰτίους μετεστήσαντο, τοὺς δὲ δι' εὐσέβειαν φυγόντας κατήγαγον.

Cap. 71. § 1. νομίζων ... οὐκ ἂν ἡσυχάζειν. Absurdam verborum affluentiam et plane hiulcam eo excusare student quod extrema manus huic loco non imposita sit. Sed hic non desideramus scriptoris diligentiam, sed sanum dicendi genus. Insana autem sanus nemo ne cursim quidem ac strictim scribit. Cf. quae similia monuimus ad 66, 3. 5. Verum sine dubio vidit Dobr. Cognovit

ἴδοι σφῶν, οὐκ ἂν ἡσυχάζειν, οὐδὲ ἐν τῷ παρόντι πάνυ τι πιστεύων μὴ οὐκέτι ταράσσεσθαι αὐτούς, τοῖς μὲν ἀπὸ τῶν τετρακοσίων ἐλθοῦσιν οὐδὲν ξυμβατικὸν ἀπεκρίνατο, προσμεταπεμψάμενος δὲ ἐκ Πελοποννήσου στρατιὰν πολλὴν οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ αὐτὸς τῇ ἐκ τῆς Δεκελείας φρουρᾷ μετὰ τῶν ἐλθόντων κατέβη πρὸς αὐτὰ τὰ τείχη τῶν Ἀθηναίων, ἐλπίσας ἢ ταραχθέντας αὐτοὺς μᾶλλον ἂν χειρωθῆναι σφίσιν ᾗ βούλονται, ἢ καὶ αὐτοβοεὶ ἂν διὰ τὸν ἔνδοθέν τε καὶ ἔξωθεν κατὰ τὸ εἰκὸς γενησόμενον θόρυβον τῆς τῶν μακρῶν τειχῶν διὰ τὴν κατ' αὐτὰ ἐρημίαν λήψεως

ἂν ἡσυχάζειν M. Lugd. Mosqu. et a corr. Aug., reliqui ἂν ἡσυχάσειν, nisi quod ἂν ἡσυχάσει Aug. Cass. Cf. Stahl. Quaest. gramm. p. 10.

εἰ pro ᾗ Vat. It. Aug. Pal. Cass. Cl. C. Vulgatam recte interpretatur schol. ὡς αὐτοὶ βούλονται οἱ Πελοποννήσιοι.

τῶν γὰρ pro τῆς τῶν omnes praeter Cl. Ven. et corr. It. Cf. adn.

enim τὴν πόλιν οὐχ ἡσυχάζειν (vel potius ἡσυχάσειν) ex eorum quae sequuntur interpretamento huc irrepsisse eoque deleto οὔτ' pro οὐδέ scribendum esse. Inutilia nec probabilia suspicatur Class. — σφῶν refer ad Lacedaemonios, quorum exercitum magnum (πολλ. cf. adn. I 105, 4) ab Agide arcessitum esse paulo post audiemus. Cf. adn. III 113, 2. — πάνυ τι. Cf. Matth. Gr. § 487, 4. Dorv. ad Char. p. 455. — μὴ οὐκέτι. Cf. adn. I 141, 5. — τῇ . . . φρουρᾷ. Cf. adn. VII 2, 1. Articulus in recentissimis editionibus omittitur, qui propagatus Boehm. exempli videtur error esse. Delenda igitur est huius loci mentio ad VII 27, 4 facta. — Ἀθηναίων. Ἀθηνῶν mavult Herw. Stud. Thuc. p. 108. Sed cf. I 108, 3. — ἂν χειρωθῆναι. Ἐνδώσειν καὶ τὴν εἰρήνην δέξεσθαι propter contrarium membrum interpretatur Dukas, etsi plerumque de iis dicitur, qui vi rediguntur in alicuius potestatem. Passivus aoristus huius verbi frequens est. — τῆς τῶν μακρῶν κ. τ. λ. Postquam Bau. pro γάρ, quod plurimi codd. habent, γοῦν coniecit, Arn. et Goell. ex auctoritate Cl. Ven. corr. It. id expunxerunt, ut αὐτοβοεὶ ἂν . . . οὐκ ἂν ἁμαρτεῖν cohaererent. Et sane veram sententiae cohaerentiam γάρ importune turbat. Eo enim retento ad ἢ καὶ . . . θόρυβον superius χειρωθῆναι iterare cogimur, quo inepta oritur distinctio inter μᾶλλον χειρωθῆναι et αὐτοβοεὶ χειρωθῆναι. Librorum autem γάρ omittentium memoriam si sequimur, ex iisdem etiam articulus τῆς, quem Reisk. desideravit, recipiendus est. Nam non verum est quod Class. dicit apud Th. substantiva genetivos obiectivos subsequentia articulo carere. Cf. enim I 128, 2. II 49, 5. III 67, 6. IV 70, 1. VII 24, 2, quorum exemplorum numerus facile augeri potest. De repetito ἂν cf. adn. I 86, 3. — διὰ τὴν κατ' αὐτὰ ἐρη-

οὐκ ἂν ἁμαρτεῖν. ὡς δὲ προσέμιξέ τε ἐγγὺς καὶ 2
οἱ Ἀθηναῖοι τὰ μὲν ἔνδοθεν οὐδ' ὁπωστιοῦν ἐκί-
νησαν, τοὺς δὲ ἱππέας ἐκπέμψαντες καὶ μέρος τι
τῶν ὁπλιτῶν καὶ ψιλῶν καὶ τοξοτῶν ἄνδρας τε
κατέβαλον αὐτῶν διὰ τὸ ἐγγὺς προσελθεῖν καὶ
ὅπλων τινῶν καὶ νεκρῶν ἐκράτησαν, οὕτω δὴ
γνοὺς ἀπήγαγε πάλιν τὴν στρατιάν. καὶ αὐτὸς μὲν 3
καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κατὰ χώραν ἐν τῇ Δεκελείᾳ
ἔμενον, τοὺς δ' ἐπελθόντας ὀλίγας τινὰς ἡμέρας
ἐν τῇ γῇ μείναντας ἀπέπεμψεν ἐπ' οἶκον. μετὰ
δὲ τοῦτο παρά τε τὸν Ἆγιν ἐπρεσβεύοντο οἱ τετρα-

§ 2. *τε* post *ἄνδρας* om. omnes praeter Vat. M.

μίαν. „Etenim verisimile erat fore ut copiae ad muros defendendos (*παρ' ἔπαλξιν*) constitutae [cf. VII 28, 2] vel omnes aut ex parte avocarentur vel animi eorum a negotio demandato orta confusione et perturbatione averterentur.“ Arn.

§ 2. *προσέμιξε . . . ἐγγύς.* Cf. adn. IV 93, 1. — *τὰ μὲν ἔνδοθεν . . . ἐκίνησαν,* „ne tantulum [vel minimum] quidem intra urbem moverunt“ Vall. — *ψιλῶν καὶ τοξοτῶν.* Cf. adn. IV 36, 1. — *ἄνδρας* ideo scriptum esse, quod opponantur *ὅπλοις* et *νεκροῖς*, non obscurum esse arbitratur Haas. Lucubr. p. 100. Cf. tamen adn. IV 132, 3. VII 43, 3. — *οὕτω δή.* Cf. adn. I 131, 1. — *γνούς.* „Quid dicemus Agidem cognovisse, quod in illo *γνούς* intellegatur? Scilicet cum alia participia multa sic sine accusativo dicantur, veluti *ἀκούσας* III 92. VIII 73, 5. 75, 1, *πυθόμενος* VIII 35, 3. 62, 2, *προπυθόμενος* VII 32, 1, *ἰδών* IV 25, 11, *αἰσθόμενος* I 118, 2. 126, 7. 131, 1. 134, 3. al., *προαισθόμενος* I 136, 1. VIII 16, 2, tum vero *γνούς* imprimis frequens est; vid. I 91, 2. 106, 2. III 78, 2. IV 14, 1. 128, 1. VII 4, 3. VIII 12, 1. 104, 2. Sed in omnibus his locis aliisque multis, quibus indicatis nihil opus est, facillime intellegitur, quae sit illa res, qua quis audita vel cognita aliquid facit; quod in hoc loco contra est. Accedit quod neque *γιγνώσκειν* verbum admodum apte dicitur in re, quae oculis cernitur, et si vel maxime putemus propterea dici Agidem reduxisse exercitum, quod cognoverit inopinatam illam Atheniensium virtutem, tamen iam satis id vocibus *οὕτω δή* declarari manifestum est. Quibus de causis videtur mihi *γνούς* participium stare non posse, et scripsisse arbitror Thucydidem *ἀπογνούς*, i. e. re desperata.“ Haas. l. d. p. 98. Hoc verbo non utitur alibi Thucydides, legitur tamen apud eum substantivum *ἀπόγνοια*. In vulgata ad *γνούς* simul audi *τοὺς Ἀθηναίους τὰ ἔνδοθεν οὐδ' ὁπωστιοῦν κινήσοντας*, qualem tumultum ab Agide exspectatum esse ex § 1 apparet.

§ 3. *κατὰ χώραν.* Cf. adn. I 128, 4.

κόσιοι οὐδὲν ἧσσον, κἀκείνου μᾶλλον ἤδη προσδεχομένου καὶ παραινοῦντος ἐκπέμπουσι καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα περὶ ξυμβάσεως πρέσβεις, βουλόμενοι διαλλαγῆναι.

1 72. *Πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὴν Σάμον δέκα ἄνδρας, παραμυθησομένους τὸ στρατόπεδον καὶ διδάξοντας ὡς οὐκ ἐπὶ βλάβῃ τῆς πόλεως καὶ τῶν πολιτῶν ἡ ὀλιγαρχία κατέστη, ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ξυμπάντων πραγμάτων, πεντακισχίλιοί τε ὅτι εἶεν καὶ οὐ τετρακόσιοι μόνον οἱ πράσσοντες· καίτοι οὐ πώποτε Ἀθηναίους διὰ τὰς στρατείας καὶ τὴν ὑπερόριον ἀσχολίαν ἐς οὐδὲν πρᾶγμα οὕτω* *οἱ τετρακόσιοι δέκα ἄνδρας πέμπουσιν ἐς Σάμον.*

§ 3. *καὶ ἐκείνου* omnes praeter. Vat. *παριὼν* pro *περὶ* Vat.

Cap. **72.** § 1. *οἱ τετρακόσιοι* pro *οὐ τετρ.* Vat.

Cap. **72.** § 1. *παραμυθησομένους.* Delinire hic et 86, 1 interpretatus est Portus. — *τῶν πολιτῶν.* Pro his *τῶν πολλῶν* coni. Meinek. in Herm. III p. 374. Sed apte hic inter se opponuntur universa civitas et singuli cives. — *οἱ πράσσοντες.* „Scil. *τὰ τῆς πόλεως πράγματα, τὰ τῆς πόλεως πράγματα διοικοῦντες.*“ Ae. Port. — *τὴν ὑπερόριον ἀσχολίαν.* Cum distinguatur a *στρατείαις*, „pacis negotia complectitur, ob quae Atheniensium non pauci vel sua vel reipublicae causa peregrinabantur.“ Krueg. — *ἐς οὐδὲν πρᾶγμα . . . ξυνελθεῖν.* „Abundantia quaedam sermonis est, cum suffecerit scripsisse *περὶ οὐδενὸς οὕτω μεγάλου πράγματος βουλεῦσαι ἐν ᾧ πεντακισχιλίους ξυνελθεῖν. Ἐν ᾧ ξυνελθεῖν* idem est quod *ὥστε ἐν αὐτῷ ξυνελθεῖν.*“ Haack. Cf. Matth. Gr. § 479 a et 538. De re cf. Boeckh. Oec. civ. I p. 324 sqq. Contra Boeckhium disserit Platner in Lit. Attic. II p. 136 et a quadringentis viris falsa relata esse inde, quod constet Hyperbolum tempore huius belli expulsum esse, quod fieri non potuisse, nisi minimum VI milia civium ad suffragia ferenda convenissent, demonstrat Hermann. de Ostracism. p. 17. Arn. ad h. l. rem falsam esse probabile, argumentationem sophisticam certum esse explicat. Contra Thirlw. Hist. Gr. IV p. 51, id, quod quadringenti dixissent, belli temporibus plerumque verum fuisse censet. Hunc recte iudicare putamus, praesertim cum ex eo quod ad privilegia sancienda sex milibus suffragiorum opus fuerit (Herm. Ant. I § 130, 5. M. Fraenkel. in libelli qui inscribitur die attischen Geschwornengerichte p. 14 sqq.) concludi possit in reliquis comitiis fere numerum aliquanto minorem adfuisse. *Δηλοῦται δὲ ἐντεῦθεν ὅτι οἱ τετρακόσιοι δημοκρατικωτέραν τῆς πρόσθεν ἐπηγγέλλοντο ποιήσειν τὴν πολιτείαν, πεντακισχιλίους κοινωνοὺς πα-*

μέγα ἐλθεῖν βουλεύσοντας ἐν ᾧ πεντακισχιλίους ξυνελθεῖν. ἄλλα τ' ἐπιστείλαντες τὰ πρέποντα 2
εἰπεῖν ἀπέπεμψαν αὐτοὺς εὐθὺς μετὰ τὴν ἑαυτῶν κατάστασιν, δείσαντες μή, ὅπερ ἐγένετο, ναυτικὸς ὄχλος οὔτε αὐτὸς μένειν ἐν τῷ ὀλιγαρχικῷ κόσμῳ ἐθέλῃ, σφᾶς τε μὴ ἐκεῖθεν ἀρξαμένου τοῦ κακοῦ μεταστήσωσιν.

ἐν γὰρ Σάμῳ τριακόσιοι ξυνωμόται Ὑπέρβολον μὲν τὸν Ἀθηναῖον ἀποκτείνουσι, τῷ δὲ δήμῳ ἐπιθέμενοι, τῶν

73. Ἐν γὰρ τῇ Σάμῳ ἐνεωτερίζετο ἤδη τὰ 1
περὶ τὴν ὀλιγαρχίαν, καὶ ξυνέβη τοιάδε γενέσθαι ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον ὄνπερ οἱ τετρακόσιοι ξυνίσταντο. οἱ γὰρ τότε τῶν Σαμίων 2
ἐπαναστάντες τοῖς δυνατοῖς καὶ ὄντες δῆμος, μεταβαλλόμενοι αὖθις καὶ πεισθέντες ὑπό τε τοῦ Πεισ-

§ 2. καὶ τἄλλα pro ἄλλα τ' omnes praeter Vat. Cf. adn.
τὴν αὐτῶν iidem.
ἐθελῆσαι, fortasse pro ἐθελήσῃ, Vat.

ραλαβόντες, ὅσοι οὐδεπώποτε πρότερον βουλευσόμενοι συνῆλθον. Schol.

§ 2. ἄλλα ... τὰ πρέποντα, praeterea quae deceret. Cf. 90, 1. — μετὰ τὴν ἑαυτῶν κατάστασιν, postquam ipsi constituti sunt. Cf. 70, 1 καθιστάμενοι ἐς τὴν ἀρχήν. — ναυτικὸς ὄχλος οὔτε . . . ἐθέλῃ. Cf. de Paralis 73, 5 narrata et Herm. Ant. I § 61, 7. — μεταστήσωσιν. Καταλύσωσιν expl. schol.

Cap. 73. § 1. ἐν γὰρ . . . ἐνεωτερίζετο ἤδη τὰ περὶ τὴν ὀλιγαρχίαν. „Levesquius [probat] Vallae [interpretandi] rationem: etenim iam apud Samum circa statum paucorum res talis est innovata [subtilius res novabantur, de rebus paucorum dominatus novandis agebatur]; nam Thucydidem velle lectores non tam spectare motum partis populi in gratiam oligarchiae, sed potius quomodo iste motus fuerit repressus.“ Beck. Recte; explicantur enim verba ὅπερ ἐγένετο 72, 2 extr. Itaque τὰ περὶ τὴν ὀλιγαρχίαν spectat ad πειρᾶσθαι ὀλιγαρχηθῆναι 63, 3. Falso haec verba accipit Class. neglecto eorum cum superioribus conexu.

§ 2. οἱ γὰρ τότε ... τοῖς δυνατοῖς. Respicitur ad c. 21 narrata; de τότε cf. adn. I 101, 2. — καὶ ὄντες δῆμος, qui plebeii, ex plebe erant. Non totam hanc plebem fuisse inde cognoscitur quod trecenti fuerunt, cum etiam optimates plus sexcenti essent (cf. c. 21). Class., qui totam hanc plebem fuisse interpretatur, inde a verbo μεταβαλλόμενοι angustiorem subiecti ambitum statuere cogitur. Sed hoc ideo fieri nequit, quod οἱ . . . ἐπαναστάντες . . . καὶ ὄντες δῆμος ipsum subiectum est neque aliud eius praedicatum praecessit. Fortasse tamen Th. καὶ ὄντες δήμου scripsit, ad quod cf. βουλῆς ὢν III 70, 5. Significantur sine dubio primores factionis popularis, qui iidem οἱ δυνατώτατοι 68, 3 vocantur, ubi eorum dominatus potiundi conatus iam memoratus est. Cf. ibi adn. — καὶ πεισθέντες.

ἀνδρου, ὅτ' ἦλθε, καὶ τῶν ἐν τῇ Σάμῳ ξυνεστώτων Ἀθηναίων, ἐγένοντό τε ἐς τριακοσίους ξυνωμόται· καὶ ἔμελλον τοῖς ἄλλοις ὡς δήμῳ ὄντι ἐπιθή- *Παράλων μάλιστα ἀντιπραξάντων, νικῶνται.*
3 σεσθαι. καὶ Ὑπέρβολόν τέ τινα τῶν Ἀθηναίων, μοχθηρὸν ἄνθρωπον, ὠστρακισμένον οὐ διὰ δυνάμεως καὶ ἀξιώματος φόβον, ἀλλὰ διὰ πονηρίαν καὶ αἰσχύνην τῆς πόλεως, ἀποκτείνουσι μετὰ Χαρμίνου τε, ἑνὸς τῶν στρατηγῶν, καί τινων τῶν παρὰ σφίσιν Ἀθηναίων, πίστιν διδόντες αὐτοῖς, καὶ ἄλλα μετ' αὐτῶν τοιαῦτα ξυνέπραξαν, τοῖς τε
4 πλείοσιν ὥρμηντο ἐπιτίθεσθαι. οἱ δὲ αἰσθόμενοι τῶν τε στρατηγῶν Λέοντι καὶ Διομέδοντι (οὗτοι γὰρ οὐχ ἑκόντες διὰ τὸ τιμᾶσθαι ὑπὸ τοῦ δήμου

Cap. 73. § 4. *οὐκ ἔχοντες* It. Vat. Aug. Valla.

De *καί* vid. adn. I 1, 1. — *ἐγένοντο . . . ἐς τριακοσίους ξυνωμόται.* *Ξυνωμόται*, ne accusativum desideres, arcte cum *ἐγένοντο* iungendum. Portus: ad trecentos coniurationem fecerunt. Cf. Lob. ad Phryn. p. 410 et Krueg. Gr. § 60 8 adn. 1. In proximis male haerebat Palmer. (Exerc. p. 57), nec ulla statuenda est interpositio, de qua Duk. cogitavit, cum secundum Porti aliorumque exemplum iungendum sit *οἱ γὰρ τότε τῶν Σαμίων μεταναστάντες . . . ἐγένοντό τε . . . καὶ ἔμελλον.*

§ 3. *Ὑπέρβολον.* De hoc *λυχνοπώλῃ* vide Wachsm. Ant. Gr. I p. 622. Grot. Hist. Gr. VII p. 144sqq. (vers. Germ. IV p. 82 sqq.). Curtii Hist. Gr. II p. 598 sq. 610 sq. Proximo *τέ* respondet id *καί*, quod ante *ἄλλα* legitur. — *μοχθηρὸν ἄνθρωπον.* Cf. Plut. de Malign. Herodot. p. 396. *Μοχθηρὸν πολίτην* vocat etiam Aristoph. Equ. 1301, *πονηρόν* Thucydide teste utens Plut. Alc. 13. Cf. Cic. Brut. 62, 224 (Hyperboli, cuius *improbitatem* veteres Atticorum comoediae notaverunt) et Wachsm. l. d. p. 607. — *ὠστρακισμένον.* Id anno 415 ei accidisse demonstrare studet Hermann. de Ostracism. p. 20. Inter a. 420—416 ponit Grot. l. l., a. 417 factum esse putat Curt. l. l. p. 610 sq. De ostracismo ipso cf. adn. I 135, 3. — *διὰ πονηρίαν καὶ αἰσχύνην τῆς πόλεως.* Non consentire igitur videtur Thucydides cum iis, qui coniunctione factionum Niciae et Alcibiadis id effectum dicunt. Cf. Lachm. Hist. Gr. p. 19 sq. — *ἀποκτείνουσι.* „De morte eius et sepultura vid. schol. ad Aristoph. Pac. v. 680. Harpocr. Plut. [Alc. 13. Nic. 11.] schol. Lucian. p. 4 [Timon c. 30.]" Wass. — *μετὰ Χαρμίνου.* „Id est *Χαρμίνου αὐτοῖς ξυμπράξαντος καὶ ξυνεργήσαντος.*" Ae. Port. *Μετά τινος* enim fieri dici, quae alicuius voluntate, auxilio et consilio fiant, exemplis III 66, 2. V 29, 3. 82, 5. VI 28, 2. 79, 2 docet Duk. De Charmino cf. 30, 1. 41, 3. 42, 2. — *μετ' αὐτῶν ξυνέπραξαν.* Cf. adn. II 67, 3. — *τοῖς πλείοσιν.* *Τῶν Σαμίων* § 6.

ἔφερον τὴν ὀλιγαρχίαν) τὸ μέλλον σημαίνουσι καὶ Θρασυβούλῳ καὶ Θρασύλλῳ, τῷ μὲν τριηραρχοῦντι, τῷ δὲ ὁπλιτεύοντι, καὶ ἄλλοις οἳ ἐδόκουν ἀεὶ μάλιστα ἐναντιοῦσθαι τοῖς ξυνεστῶσι· καὶ οὐκ ἠξίουν περιιδεῖν αὐτοὺς σφᾶς τε διαφθαρέντας καὶ Σάμον Ἀθηναίοις ἀλλοτριωθεῖσαν, δι' ἣν μόνην ἡ ἀρχὴ αὐτοῖς ἐς τοῦτο ξυνέμεινεν. οἱ δὲ ἀκούσαν-

Θρασύλῳ Bekk. ex optimis libris. Sed solum *Θράσυλλος* agnoscit Herodian. I p. 159. II p. 205. 859. 907 pariterque inscriptiones (cf. Schoem. ad Isae. p. 355). Hanc igitur formam omnibus locis restituimus. Libri plerumque variant.

νῦν ante *μόνην* addit Vat., et post id *μέχρι νῦν* vulgo additur; sed om. It. Aug. Pal. M. Cass. Cl. Ven. Utrumque interpretandi causa ad *ἐς τοῦτο* adscriptum est.

μόνην Ar. Chr., *μόνον* reliqui. Cf. adn.

§ 4. *ὁπλιτεύοντι.* „Adnotavit ad h. l. scholiasta *ὁπλιτεύοντι* esse *ἀντὶ τοῦ ὁπλιτικοῦ ἄρχοντι*; scilicet, opinor, alienum ratus a Thrasyllo, esse eum militem gregarium, maluit eius dignitatem observare quam linguae Graecae usum . . . Atque hoc quidem ipsa etiam Thucydidis verba satis ostendunt, non *στρατηγόν* fuisse Thrasyllum; nam a strategis ipse cum Thrasybulo distinguitur, et legimus eum postea demum strategum creatum esse (vid. 76, 2). Quamobrem scholiasta, puto, *ὁπλιτεύοντι* voluit esse *ταξιαρχοῦντι*; neque tamen ullo modo intellegi poterit, cur in tam vulgaribus rei militaris vocabulis a communi consuetudine dicendi Thucydides discesserit, qui alibi semper, ut decebat rerum peritum imperatorem, diligenter verborum proprietatem observavit. Quid autem obstat, quominus Thrasyllum tunc sine munere in gravi armatura militasse statuamus? Nam si ne hodie quidem exempla desunt hominum nobilium ac potentium, qui in civili exercitu gregariorum locum militum occupaverunt, multo id minus incredibile debet videri in Atheniensi homine." Haas. Lucubr. p. 34 sq. — *αὐτούς*] *Θρασύβουλον καὶ Θράσυλλον καὶ τοὺς ἄλλους.* Gl. Lugd. — *σφᾶς*] *τοὺς πλείονας.* Gl. Lugd. — *διαφθαρέντας.* Cf. adn. II 18, 5. Ad rei veritatem aptius esset *διαφθαρῆναι* et deinde *ἀλλοτριωθῆναι*, sed vehementius tanquam de re facta loquuntur. — *Ἀθηναίοις ἀλλοτριωθεῖσαν.* Idem casus legitur Xen. Cyr. VI I, 16. Atque etiam adiectivum *ἀλλότριος* interdum cum dat. iungitur. Vid. Matth. Gramm. § 366 adn. 3. Cum omnes civitates, quae paucorum imperio regerentur, ad Lacedaemonios inclinarent (cf. III 82, 1), tunc quoque consentaneum erat principibus factionis popularis rerum potitis Samum ab Atheniensibus abalienatum iri. Cf. c. 64 de Thaso et aliis urbibus dicta. — *μόνην* pro *μόνον*, quod codd. paene omnes habent, scribendum erat, quoniam vocabulum non ad *ξυνέμεινεν* referri potest, sed ad *ἣν* pertinet. Cf. sd. VII 56, 3.

τες τῶν τε στρατιωτῶν ἕνα ἕκαστον μετῆσαν μὴ
ἐπιτρέπειν, καὶ οὐχ ἥκιστα τοὺς Παράλους, ἄν-
δρας Ἀθηναίους τε καὶ ἐλευθέρους πάντας [ἐν τῇ
νηὶ πλέοντας] καὶ ἀεὶ δήποτε ὀλιγαρχίᾳ καὶ μὴ
παρούσῃ ἐπικειμένους· ὅ τε Λέων καὶ ὁ Διομέ-
δων αὐτοῖς ναῦς τινας, ὁπότε ποι πλέοιεν, κατ-
6 έλειπον φύλακας. ὥστ', ἐπειδὴ αὐτοῖς ἐπετίθεντο
οἱ τριακόσιοι, βοηθησάντων πάντων τούτων, μά-
λιστα δὲ τῶν Παράλων, περιεγένοντο οἱ τῶν Σα-
μίων πλείονες. καὶ τριάκοντα μέν τινας ἀπέκτει-
ναν τῶν τριακοσίων, τρεῖς δὲ τοὺς αἰτιωτάτους
φυγῇ ἐζημίωσαν· τοῖς δ' ἄλλοις οὐ μνησικακοῦν-
τες δημοκρατούμενοι τὸ λοιπὸν ξυνεπολίτευον.

74. Τὴν δὲ Πάραλον ναῦν καὶ Χαιρέαν ἐπ' τῆς δὲ Παράλου ἐς Ἀθη-

§ 5. Seclusa non legit auctor scholii ἤγουν τοὺς ἐκ τῆς νεὼς τῆς Παράλου. Cf. adn.
At κατέλιπον It. Vat. Laur. M. Reg. C. F. Lugd. Gr. E. K. m. de re saepius facta imperfectum solum probandum.
§ 6. πλέονες Vat., πλείους C.

§ 5. μετῆσαν. Cf. adn. III 70, 1. — Παράλους. Noli confundere cum Paralis factione Attica et τῆς Παράλου γῆς (II 55, 1) incolis. „Non ignota est Πάραλος, triremis Atheniensium; mentio eius passim occurrit. [Cf. 74, 1 et adn. ad III 33, 1.] Nominis origo diverse traditur ab Hesych. Harpocrat. Suid. Huius autem triremis vectores Πάραλοι dicebantur, ut tradunt iidem. Nonnunquam etiam Παραλῖται nuncupabantur. Vid. Meurs. Attic. Lect. II 7.“ Huds. Add. Krueg. ad Dion. p. 378. — ἐλευθέρους πάντας. „Non, ut in aliis navibus, magna ex parte servos.“ Bloomf. Cf. Boeckh. Oecon. civ. Athen. I p. 339 et Wachsm. Ant. Gr. II p. 319. — [ἐν τῇ νηὶ πλέοντας]. Frustra Class. haec verba ita defendere studet ut dicat iis significari omnes in navi Paralo viros, tam ἐρέτας quam ἐπιβάτας, cives Athenienses et liberos fuisse. Nam hoc ipsum etiam sine his verbis exprimitur. Et quid tandem sibi vult in navi vehentes Athenienses et liberi erant? Num forte extra navem non erant? Nulla est dubitatio quin recte haec verba deleverit A. de Velsen Sched. crit. p. 36 sq. — ἐπικειμένους, adversantes. Cf. Herod. VI 49. — ὁπότε .. φύλακας. „Recte hoc: quotiens L. et D. aliquo abirent, relinquebant naves, quae τῷ δήμῳ praesidio essent.“ Dobr.

§ 6. ἐπετίθεντο. Imperf., quia hoc identidem factum est; totius rei eventus deinde aoristo περιεγένοντο exprimitur. — τριάκοντά τινας. Cf. adn. VII 87, 3.

Cap. 74. § 1. ναῦν hic et VI 53, 1. 61, 4 del. Meinek. in Herm. III p. 361 et L. Dindorf.

ας πεμφθείσης καὶ ἐκεῖ κατεχομένης, Χαιρέας ἀποφυγὼν τοῖς ἐν τῇ Σάμῳ τὰ τῶν τετρακοσίων ἐπὶ τὸ μεῖζον δεινώσας ἀγγέλλει.

αὐτῆς τὸν Ἀρχεστράτου, ἄνδρα Ἀθηναῖον, γενόμενον ἐς τὴν μετάστασιν πρόθυμον, ἀποπέμπουσιν οἵ τε Σάμιοι καὶ οἱ στρατιῶται κατὰ τάχος ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπαγγελοῦντα τὰ γεγενημένα· οὐ γὰρ ᾔδεσάν πω τοὺς τετρακοσίους ἄρχοντας. καὶ 2
καταπλευσάντων αὐτῶν εὐθέως τῶν μὲν Παράλων τινὰς οἱ τετρακόσιοι δύο ἢ τρεῖς ἔδησαν, τοὺς δὲ ἄλλους ἀφελόμενοι τὴν ναῦν καὶ μετεμβιβάσαντες ἐς ἄλλην στρατιῶτιν ναῦν ἔταξαν φρουρεῖν περὶ Εὔβοιαν. ὁ δὲ Χαιρέας εὐθὺς διαλαθών 3
πως, ὡς εἶδε τὰ παρόντα, πάλιν ἐς τὴν Σάμον ἐλθὼν ἀγγέλλει τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὸ μεῖζον πάντα δεινώσας τὰ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, ὡς πληγαῖς τε πάντας ζημιοῦσι καὶ ἀντειπεῖν ἔστιν οὐδὲν πρὸς τοὺς ἔχοντας τὴν πολιτείαν, καὶ ὅτι αὐτῶν καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες ὑβρίζονται, καὶ διανοοῦνται, ὁπόσοι ἐν Σάμῳ στρατεύονται μὴ ὄντες τῆς σφετέρας γνώμης, τούτων πάντων τοὺς προσήκοντας λαβόντες εἵρξειν, ἵνα, ἢν μὴ ὑπακούωσι, τεθνήκωσι· καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπικαταψευδόμενος ἔλεγεν.

Cap. 74. § 3. Ἀθηναίων Vat. cum multis aliis libris, quod minus praepositionis causa improbandum, quam quod milites quoque, quibus haec narrata sunt, Athenienses fuerunt.
ὁπόσοι τε ἐν omnes praeter Vat.
ἕρξειν Vat. Cf. ad. I 35, 3.

praef. ad Diod. III p. XIII. Sed quae talia abesse possunt, non protinus ideo abesse debent. — ἐπ' αὐτῆς, in ea. Cf. VI 61, 7. — ἐς τὴν μετάστασιν] ἤγουν ἐς τὸ καταλῦσαι τὴν ὀλιγαρχίαν (in exercitu Atheniensium). Schol. Ἐς valet ad rem efficiendam, ut 68, 3. — οὐ γὰρ ... ἄρχοντας. Legatos enim ab his Samum missos (72, 1) non ultra Delum pervenisse audiemus 77.

§ 2. στρατιῶτιν ναῦν. Cf. adn. VI 43. De apposito ἄλλην cf. adn. V 25, 1. — φρουρεῖν περὶ Εὔβοιαν „illustratur verbis 86, 9 περιπλεῖν Εὔβοιαν.“ Heilm.

§ 3. ἐπὶ τὸ μεῖζον πάντα δεινώσας] ἤγουν εἰς τὰ δεινότατα [potius εἰς τὸ δεινότερον] τῷ λόγῳ ἐπάρας. Schol. Cf. adn. VI 34, 7. — ζημιοῦσι (οἱ τετρακόσιοι). — τῆς σφετέρας γνώμης. Cf. adn. I 113, 2. — εἵρξειν. De futuri infinitivo vid. adn. IV 115, 2. — ἵνα ... τεθνήκωσι] Perfectum cum emphasi positum celerem et certum rei effectum indicat. Cf. adn. 66, 2.

1 75. Οἱ δ' ἀκούοντες ἐπὶ τοὺς τὴν ὀλιγαρχίαν μάλιστα ποιήσαντας καὶ ἔτι τῶν ἄλλων τοὺς μετασχόντας τὸ μὲν πρῶτον ὥρμησαν βάλλειν· ἔπειτα μέντοι ὑπὸ τῶν διὰ μέσου κωλυθέντες καὶ διδαχθέντες, μὴ τῶν πολεμίων ἀντιπρῴρων ἐγγὺς ἐφορμούντων ἀπολέσωσι τὰ πράγματα, ἐπαύσαντο.
2 μετὰ δὲ τοῦτο λαμπρῶς ἤδη ἐς δημοκρατίαν βουλόμενοι μεταστῆσαι τὰ ἐν τῇ Σάμῳ ὅ τε Θρασύβουλος ὁ τοῦ Λύκου καὶ Θράσυλλος (οὗτοι γὰρ μάλιστα προειστήκεσαν τῆς μεταβολῆς) ὥρκωσαν πάντας τοὺς στρατιώτας τοὺς μεγίστους ὅρκους, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐκ τῆς ὀλιγαρχίας μάλιστα, ἦ μὴν δημοκρατήσεσθαί τε καὶ ὁμονοήσειν, καὶ τὸν πρὸς Πελοποννησίους πόλεμον προθύμως διοίσειν, καὶ τοῖς τετρακοσίοις πολέμιοί τε ἔσεσθαι καὶ οὐ-
3 δὲν ἐπικηρυκεύσεσθαι. ξυνώμνυσαν δὲ καὶ Σα-

οἱ οὖν ἐν Σάμῳ στρατιῶται Θρασυβούλου καὶ Θρασύλλου πεισάντων ὀμνύασι δημοκρατήσεσθαι· ξυνομνύασι δὲ καὶ οἱ Σάμιοι.

Cap. 75. § 1. ἀκούσαντες multi codd., sed Vat. ἀκούοντες. καὶ ἔτι Vat. Pal. Aug. Cass. Cl. Ven., καὶ ἐπὶ reliqui. Cf. adn. et L. Herbst. in Phil. XXIV p. 685.

§ 2. προεστήκεσαν vel προειστήκεισαν aliquot codd. Cf. sd. IV 26, 7.

δημοκρατηθήσεσθαι cum Vat. codd. longe plurimi. At cf. 48, 5. Demosth. XXIV 99. Nihil ad tuendam formam passivam valet aor. ὀλιγαρχηθῆναι a Class. allatus.

ἐπικηρυκεύεσθαι codd. Res pariter futuri temporis est atque

Cap. 75. § 1. ἐπί iunge cum ὥρμησαν, non cum βάλλειν; nam dicitur βάλλειν τινά, i. e. lapidibus aut missilibus petere, et infra 84, 3 clarius legitur ὥρμησαν ἐπὶ τὸν Ἀστύοχον ὥστε βάλλειν (αὐτόν). — καὶ ἔτι τῶν ἄλλων τοὺς μετασχόντας, et praeterea in eos ex reliquis, qui rei partem habuerant. — ὑπὸ τῶν διὰ μέσου, ab iis, qui medii erant, a neutrorum parte stabant. Cf. Xen. Hist. Gr. V 4, 25 et adn. III 82, 8. De grammatica verborum ratione cf. adn. IV 20, 1. — διδαχθέντες, μὴ ... ἀπολέσωσι, edocti eo consilio, ne ... perderent. Haec ex tribus Baueri explanationibus probanda est, quod non ἀπολέσαι (cf. adn. IV 83, 3) legitur.

§ 2. λαμπρῶς ... μεταστῆσαι. Λαμπρῶς additum est, quia quaedam μετάστασις iam ante facta erat. Cf. 74, 1. — ὅ τε Θρασύβουλος. De articulo cf. adn. II 67, 2. — Θράσυλλος. Huic quoque additum fuisse nomen patris suspicatur Meinek. l. l. p. 374. — τῆς μεταβολῆς] τῆς ἀπὸ ὀλιγαρχίας εἰς δημοκρατίαν. Schol. — ὥρκωσαν ... ὅρκους. Cf. Matth. Gr. § 421 adn. 3, sicut de μεγίστοις ὅρκοις adn. V 18, 9. — διοίσειν. Cf. adn. I 11, 2. VI 54, 5.

§ 3. Σαμίων non ex πάν-

μίων πάντες τὸν αὐτὸν ὅρκον οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ, καὶ τὰ πράγματα πάντα καὶ τὰ ἀποβησόμενα ἐκ τῶν κινδύνων ξυνεκοινώσαντο οἱ στρατιῶται τοῖς Σαμίοις, νομίζοντες οὔτε ἐκείνοις ἀποστροφὴν σωτηρίας οὔτε σφίσιν εἶναι, ἀλλ' ἐάν τε οἱ τετρακόσιοι κρατήσωσιν ἐάν τε οἱ ἐκ Μιλήτου πολέμιοι, διαφθαρήσεσθαι.

ἔπειτα δὲ τούς τε προτέρους στρατηγοὺς παύουσι καὶ παραινέσεις ποιοῦνται ἐν ἑαυτοῖς.

76. *Ἐς φιλονικίαν τε καθέστασαν τὸν χρό-* 1
νον τοῦτον οἱ μὲν τὴν πόλιν ἀναγκάζοντες δημοκρατεῖσθαι, οἱ δὲ τὸ στρατόπεδον ὀλιγαρχεῖσθαι. ἐποίησαν δὲ καὶ ἐκκλησίαν εὐθὺς οἱ στρατιῶται,
ἐν ᾗ τοὺς μὲν προτέρους στρατηγούς, καὶ εἴ τινα 2
τῶν τριηράρχων ὑπώπτευον, ἔπαυσαν, ἄλλους δὲ ἀνθείλοντο καὶ τριηράρχους καὶ στρατηγούς, ὧν Θρασύβουλός τε καὶ Θράσυλλος ὑπῆρχον. καὶ
παραινέσεις ἄλλας τε ἐποιοῦντο ἐν σφίσιν αὐτοῖς 3
ἀνιστάμενοι, καὶ ὡς οὐ δεῖ ἀθυμεῖν ὅτι ἡ πόλις αὐτῶν ἀφέστηκε· τοὺς γὰρ ἐλάσσους ἀπὸ σφῶν τῶν πλειόνων καὶ ἐς πάντα ποριμωτέρων μεθ-

reliqua quae se facturos esse milites iuraverunt. Cf. Stahl. Quaest. gramm. p. 8. Vanis argutiis praesens defendit Class.
§ 3. *ἅπαντα* pro *πάντα* Vat.
ξυνεκοινωνήσαντο Vat. Lugd. At vid. sd. 8, 1.
ἄν pro altero *ἐάν* omnes praeter Vat. Cf. sd. IV 46, 3.
Cap. 76. § 2. *ὑπετόπευον* It. Vat. Pal., *ὑπετώπευον* Aug. Cf. sd. V 35, 4.
§ 3. *πλεόνων* codd. Cf. sd. IV 19, 2.
Pro *ποριμωτέρων* ex interpr. *ποριμώτεροι οἱ εὐπορώτεροι* It. Vat. Aug. Pal., *ποριμώτεροι εὐπορώτεροι* Cass.
μεθεστάναι Laur. m. Gr. Cl. Ven. C. E. F. G., vulgo male *μεθιστάναι*, etiam peius *καθιστάναι* Vat., om. M.

τες, sed ex *πάντες οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ* pendet. — *ἀποστροφὴν σωτηρίας*, refugium salutis Port. Cf. Wessel. ad Herodot. II 13 et Pflugk. ad Eur. Hel. 1055. Temere *σωτηρίας* del. Herw. Stud. Thuc. p. 108.

Cap. 76. § 1. *οἱ μὲν τὴν πόλιν*] *ἤγουν οἱ ἐν Σάμῳ τὰς Ἀθήνας*. Schol. — *ἀναγκάζοντες*. *Ἀναγκάζειν ἐθέλοντες καὶ πειρώμενοι* explicat Ae. Portus. Cf. adn. VI 89, 2. — *οἱ δέ*] *οἱ ἐν Ἀθήναις*. Schol.

§ 2. *ἐποίησαν ... ἐκκλησίαν*, contionem advocaverunt. Cf. adn. I 67, 3. VI 58, 2. Ita fecisse milites dicuntur, non habuisse contionem, ut significetur eos ipsos contionis habendae auctores fuisse.

§ 3. *αὐτῶν*. Bekk. *αὑτῶν*, quod pariter dici poterat. Sed eodem modo *αὐτοῖς* § 7 et cf. adn. I 17, 1. V 32, 5. — *ποι-*

4 ἑστάναι. ἐχόντων γὰρ σφῶν τὸ πᾶν ναυτικὸν τάς τε ἄλλας πόλεις ὧν ἄρχουσιν ἀναγκάσειν τὰ χρήματα ὁμοίως διδόναι καὶ εἰ ἐκεῖθεν ὡρμῶντο (πόλιν τε γὰρ σφίσιν ὑπάρχειν Σάμον οὐκ ἀσθενῆ, ἀλλ' ἣ παρ' ἐλάχιστον δὴ ἦλθε τὸ Ἀθηναίων κράτος τῆς θαλάσσης, ὅτε ἐπολέμησεν, ἀφελέσθαι, τούς τε πολεμίους ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου ἀμυνεῖσθαι οὗπερ καὶ πρότερον), καὶ δυνατώτεροι

§ 4. ἄλλας om. Vat., τε om. pauci deteriores. Cf. adn.
ὡρμῶντο Vat. M. Cl. Lugd., ὁρμῶντο Ven., vulgo ὥρμηντο. Sed aptius hic dicitur proficiscerentur quam profecti essent nec pertinent huc de ὥρμημαι ad II 59, 2 adnotata.
περ pro παρ' Vat. At cf. adn.
δὴ ἦλθε Vat. Cl. Ven. Gr. et idem latet in corruptorum librorum verbo διῆλθε; vulgo δή abest.
τὸ τῶν Ἀθην. aliquot boni libri praeter Vat.
ἀμύνεσθαι omnes praeter Vat.

μωτέρων. „Stephanus in Thes. ... hic interpretatur: quibus maior facultas comparandi omnia, quibus opus foret, suppeteret. Ita ... accipiendum esse suadent ea, quae deinde de pecunia et commeatibus et usu maris leguntur.“ Duk. Vocabulum rarum similiter aliquotiens apud Aristophanem legi demonstrant Bloomf. et Krueg. Cf. Ran. 1429. Pac. 1030.

§ 4. ἐχόντων ... σφῶν. Genetivi absoluti pro nominativis. Cf. adn. VII 48, 2. Explicatur inde ab his verbis superius προμωτέρων. — ἐκεῖθεν, i. e. Athenis. — τάς τε ἄλλας πόλεις κ. τ. λ. cum verbis καὶ δυνατώτεροι κ. τ. λ. hunc in modum cohaerent: se et ceteras civitates perinde atque ex Athenis coacturos esse tributa solvere et ipsos maiorem habituros esse potestatem res necessarias comparandi. Itaque πόλιν τε ... πρότερον in parenthesim sunt redigenda, quibus explicant in cogendis ceteris civitatibus se adiuvari Samiorum opibus neque impediri ab hostibus. Αἱ ἄλλαι πόλεις ὧν ἄρχουσι sunt reliquae urbes eorum imperio parentes praeter Athenas, quae defecerunt. Non probamus quod Class. ἄλλας cum Vat. omittit. Quomodo enim id additum esse existimemus? — Σάμον del. Herw. l. l. Sed cum ex opposito cogitentur Athenae, minime videtur supervacaneum esse. — ἣ παρ' ἐλάχιστον δὴ ἦλθε ... „Scripturam confirmat Plutarchus in Vit. Pericl. [28.] ... Sic παρὰ τοσοῦτον ἐλθεῖν dicunt Graeci ... Lucian. Catapl. p. 425 παρὰ τοσοῦτον ἦλθε διαφυγεῖν.“ Duk. Cf. adn. III 49, 4. Pflugk. ad Eur. Heracl. 296. Matth. Gr. § 588 extr. p. 1382 et § 534 a. Krueg. Gr. § 68, 36 adn. 5. Krueg. et Class. dubitant, an Th. Ἀθηναίων τὸ κράτος scripserit. Sed eandem verbi ἀφαιρεῖσθαι structuram habuimus III 58, 5, ubi cf. adn. — ὅτε ἐπολέμησεν. Spectat ad bellum supra narratum I 115 sqq. — τούς τε πολεμίους ... ἀμυνεῖσθαι. Haec respondent superioribus πόλιν τε

εἶναι σφεῖς ἔχοντες τὰς ναῦς πορίζεσθαι τὰ ἐπιτή-
δεια τῶν ἐν τῇ πόλει. καὶ δι' ἑαυτοὺς δὲ ἐν τῇ 5
Σάμῳ προκαθημένους καὶ πρότερον αὐτοὺς κρα-
τεῖν τοῦ ἐς τὸν Πειραιᾶ ἔσπλου, καὶ νῦν * * ἐς
τοιοῦτον καταστήσονται, μὴ βουλομένων σφίσι πά-
λιν τὴν πολιτείαν ἀποδοῦναι, ὥστε αὐτοὶ [καὶ]
δυνατώτεροι εἶναι εἴργειν ἐκείνους τῆς θαλάσσης
ἢ ὑπ' ἐκείνων εἴργεσθαι. βραχύ τέ τι εἶναι καὶ 6
οὐδενὸς ἄξιον ᾧ πρὸς τὸ περιγίγνεσθαι τῶν πο-

§ 5. καὶ δι' ἑαυτούς τε codd. Cf. adn.
τοσοῦτον vel τοσοῦτο omnes praeter Vat.
καὶ om. Vat. et schol. in adnot. allatum.
ἐπ' prave It. Vat. Aug.

... ὑπάρχειν. — εἶναι σφεῖς. Cf. Krueg. Gr. § 55, 2 adn. 1.

§ 5. καὶ δι' ἑαυτοὺς δέ. „Cum τέ [cf. sd.] non habeat, quo referatur, legendum conicio δέ." Haack. Cf. sd. 68, 2. Aut per anacoluthiam καί ante νῦν positum ei respondere aut τούς legendum esse conicit Sauppius in Epist. crit. p. 86. — προκαθημένους. „Gloriantur milites se iis, qui Athenis essent, praesidio apud Samum fuisse. Itaque illud πρό in προκαθημένους ad Athenienses referendum, qui Athenis remanserant." Haack. Arn. exempla verbi Herodotea (IX 106. VII 172) adscripsit. — καὶ πρότερον αὐτοὺς κρατεῖν ... ἔσπλου. „Sententia haec est: soli classis Sami collocatae praesidio Athenienses domi versantes adeo id debere, quod libero aditu ad suum ipsorum portum Piraeum usi sint, i. e. quod hostes non omnibus maritimis commeatibus ipso portu obsesso eos intercluserint." Arn. Itaque αὐτούς patet τοὺς ἐν τῇ πόλει esse, quod non intellegens illud del. Class. — καὶ νῦν ...] καὶ ὅτι νῦν, εἰ μὴ βούλονται ἀποδοῦναι τὴν δημοκρατίαν αὐτοῖς οἱ τετρακόσιοι, ἐν τούτῳ δυνάμεως αὐτοὶ καθεστᾶσιν [immo καταστήσονται] ὥστε τοὺς τὴν πόλιν κατέχοντας εἴργειν δύνασθαι τῆς θαλάττης αὐτοὶ μᾶλλον ἤπερ ὑπ' ἐκείνων εἴργεσθαι. Schol. Primum transitus ab infinitivo κρατεῖν ad indicativum καταστήσονται, praesertim cum postea rursus sequantur infinitivi, durissimus est, et a Duk. neglectae convenientiae modorum exemplis dissimilibus VI 34, 9. 75, 3 excusatur. Itaque καταστήσεσθαι coniecit Dobr. At Haasius Lucubr. Thuc. p. 101 maiorem lacunam esse et sententiam aptam perfici, si sic fere scribamus: καὶ νῦν πάντα ἔχειν (certe καὶ νῦν σφεῖς π. ἔ.) οἷς ἐς ..., sed fortasse addi haec fere posse: καὶ νῦν ἔτι μᾶλλον ἐλπίδα εἶναι ὡς προσλαβόντες καὶ τὸ τῶν Σαμίων κοινὸν ἐς ..., censet. De lacuna quidem cum Haas. plane consentimus, sed verisimilius putamus ἔτι μᾶλλον, ἐπεὶ vel similia excidisse quam quae ille suspicatus est. Quamquam ipsa verba quae omissa sint indagari nequeunt. Nullam habet probabilitatem καταστήσονται e καταστῆναι factum esse, quod desiderat Class.

§ 6. βραχὺ ... καὶ οὐδενὸς ἄξιον. De καί vid. adn. VII 48, 4. — ᾧ ... χρήσιμος

λεμίων ἡ πόλις σφίσι χρήσιμος ἦν, καὶ οὐδὲν ἀπολωλεκέναι, οἵ γε μήτε ἀργύριον εἶχον ἔτι πέμπειν, ἀλλ' αὐτοὶ ἐπορίζοντο οἱ στρατιῶται, μήτε βούλευμα χρηστόν, οὗπερ ἕνεκα πόλις στρατοπέδων κρατεῖ. ἀλλὰ καὶ ἐν τούτοις τοὺς μὲν ἡμαρτηκέναι τοὺς πατρίους νόμους καταλύσαντας, αὐτοὶ δὲ σῴζειν καὶ ἐκείνους πειράσεσθαι προσαναγκάζειν· ὥστε οὐδὲ τούτους οἵπερ ἂν βουλεύοιέν
7 τι χρηστὸν παρὰ σφίσι χείρους εἶναι. Ἀλκιβιάδην τε, ἢν αὐτῷ ἄδειάν τε καὶ κάθοδον ποιήσωσιν, ἄσμενον τὴν παρὰ βασιλέως ξυμμαχίαν παρέξειν. τό τε μέγιστον, ἢν ἁπάντων σφάλλωνται, εἶναι αὐτοῖς τοσοῦτον ἔχουσι ναυτικὸν πολλὰς τὰς ἀποχωρήσεις ἐν αἷς καὶ πόλεις καὶ γῆν εὑρήσουσι.

77. Τοιαῦτα ἐν ἀλλήλοις ἐκκλησιάσαντες καὶ παραθαρσύναντες σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὰ τοῦ πολέ- παρασκευαὶ αὐτῶν καὶ τὰ τῶν δέκα πρέσβεων.

§ 6. οἵ τε male Vat. Cf. adn.
ἔτι εἶχον omnes praeter Vat.
In plerisque libris praeter Vat. minus bene πατρῴους. Cf. Krueg. Gr. § 41, 11 adn. 9.
αὐτοὶ Vat., quod iam Haack. commendaverat et probavit Fritzsch. ad Lucian. p. 102; vulgo αὐτοὺς parum grammatice.
Pro οἵπερ in multis libris, etiam Vat., male οὗπερ. Cf. adn.

ἦν, quo ... utilis fuerit. Hoc male interpretatur Class. — ἀπολωλεκέναι. Simul audi σφεῖς. — οἵ γε = ἐπεὶ ἐκεῖνοί (κατὰ σύνεσιν ad ἡ πόλις relatum) γε. Cf. adn. IV 26, 4. — μήτε. Cf. Krueg. Gr. § 67, 4 adn. 3. — οὗπερ ... κρατεῖ, cuius causa civitas imperium in exercitus obtineret, ut recte vertit Portus. Parum apte Grot. Hist. Gr. VIII p. 66 (vers. Germ. IV p. 345) haec sic reddidit: which is the great superiority of a city over a camp, quasi non οὗπερ ἕνεκα, sed ᾧπερ scriptum esset. — ἐν τούτοις, in ea re (*in dieser Beziehung*), scil. ἐν τῷ βούλευμα χρηστὸν ἔχειν. De plurali cf. adn. VI 17, 3. — σῴζειν ... προσαναγκάζειν, se vero illos quoque coacturos, ut ea (τοὺς πατρίους νόμους) servarent. — ὥστε οὐδέ. Cf. adn. V 40, 2. — τούτους, οἵπερ ... χρηστόν, i. e. τοὺς χρηστοὺς ξυμβούλους. Βουλεύωσι frustra desiderat Dobr.; nam ἂν βουλεύοιεν est modus potentialis.

§ 7. ποιήσωσιν. „Κατεργάσωνται, διαπράξωσι." Bau. — αὐτοῖς. Cf. adn. § 3. — — ἀποχωρήσεις. „Refugia, ut alibi ἀποστροφή." Krueg. Alibi (III 109, 3. 113, 3. V 73, 4. VII 67, 4) quidem receptus est, sed locum significari ἐν αἷς . . . εὑρήσουσι clarissime ostendit et eadem translatione locum indicat ἀναχώρησις I 90, 2.

μου παρεσκευάζοντο οὐδὲν ἧσσον. οἱ δὲ ἀπο τῶν τετρακοσίων πεμφθέντες ἐς τὴν Σάμον [οἱ δέκα πρεσβευταί], ὡς ταῦτα ἐν τῇ Δήλῳ ἤδη ὄντες ᾐσθάνοντο, ἡσύχαζον αὐτοῦ.

οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ τῶν Πελοποννησίων ἐν τῷ ναυτικῷ στρατιῶται θορυβοῦσιν ἀχθόμενοι τῇ ἀπραξίᾳ.

78. Ὑπὸ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον καὶ οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ τῶν Πελοποννησίων ἐν τῷ ναυτικῷ στρατιῶται κατὰ σφᾶς αὐτοὺς διεβόων ὡς ὑπό τε Ἀστυόχου καὶ Τισσαφέρνους φθείρεται τὰ πράγματα, τοῦ μὲν οὐκ ἐθέλοντος οὔτε πρότερον ναυμαχεῖν, ἕως ἔτι αὐτοί τε ἔρρωντο μᾶλλον καὶ τὸ ναυτικὸν τῶν Ἀθηναίων ὀλίγον ἦν, οὔτε νῦν, ὅτε στασιάζειν τε λέγονται καὶ αἱ νῆες αὐτῶν οὐδέπω ἐν τῷ αὐτῷ εἰσιν, ἀλλὰ τὰς παρὰ Τισσαφέρνους Φοινίσσας ναῦς μένοντες, ἄλλως ὄνομα καὶ

Cap. 77. αὐτοῦ in aliquot libris deest.
Cap. 78. ὑπό τε Vat. Ven. et Valla vertens: ab Astyocho pariter atque Tissapherne; in reliquis τε abest.

Cap. 77. οἱ δὲ ... πεμφθέντες. Vid. 72, 1 — [οἱ δέκα πρεσβευταί] spuria esse πρεσβευταί pro πρέσβεις positum ostendit. Del. Herw. l. l. — ἡσύχαζον αὐτοῦ, ibi se continebant. Ἡσυχάζειν hic non esse quiescere, sed subsistere docuit Abr. Denuo autem de his legatis mentio fiet 86, 1.

Cap. 78. διεβόων, valde clamare. Cf. 53, 2. Ad clamitandi notionem hic accedit vis conquerendi. Respicit huc ὁ θροῦς 79, 1. — πρότερον. „Videntur ista tempora significari, ubi Athenienses Astyochum, cum Mileti et Rhodi esset, frustra ad pugnam committendam lacessebant (c. 30. 44. 45)." Krueg. — οὐδέπω ἐν τῷ αὐτῷ εἰσιν, necdum in eodem loco essent, Port. Cf. adn. IV 35, 1. Praeter Samium enim exercitum pars navium Chii (38, 2), pars Sesti (62) erat. Nondum dictum esse propter rem in proximo capite (79, 3) narratam adnotat Arn. — ἀλλὰ ... διατριβῆναι. „Haec [est] sententia: Peloponnesios clamasse periculum esse [fore], ne ipsi frustra exspectando naves Phoenicum, ὄνομα καὶ οὐκ ἔργον οὔσας, ... i. e. nomen sine re, paulatim attererentur. Qua significatione verbo διατρίβειν etiam infra 87, 3 utitur: ἵνα διατρίβῃ ἀπελθών, ὥσπερ καὶ διενοήθη, τὰ τῶν Πελοποννησίων. [Cf. Herod. VII 120. Hesych. διατριβῆναι· ἀπολέσθαι. Similiter κατατρίβειν et τρίβειν 46, 2. 4.] Ceterum structura orationis toto hoc capite satis implicata est.... Nam primum haec, ναῦς μένοντες, cum non alio referri possint quam ad διεβόων, quod in princip. cap. est, ab eo interpositis illis de Astyocho longo intervallo separantur; quod orationem non parum obscuram reddit." Duk. — ἄλλως ὄνομα, nihil nisi nomen. De hac vocabuli ἄλλως significatione cf. Soph. Phil. 947. Eur. Hel.

οὐκ ἔργον, κινδυνεύσειν διατριβῆναι· τὸν δ' αὖ Τισσαφέρνη τάς τε ναῦς ταύτας οὐ κομίζειν, καὶ τροφὴν ὅτι οὐ ξυνεχῶς οὐδ' ἐντελῆ διδοὺς κακοῖ τὸ ναυτικόν. οὔκουν ἔφασαν χρῆναι μέλλειν ἔτι, ἀλλὰ διαναυμαχεῖν. καὶ μάλιστα οἱ Συρακόσιοι ἐνῆγον.

τοιγαροῦν Ἀστύοχος ἐς Μυκάλην πλεῖ· Στρομβιχίδου δὲ ἐπανελθόντος ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου πάλιν ἀποπλεῖ ἐπὶ τῆς Μιλήτου.

1 79. Αἰσθόμενοι δὲ οἱ ξύμμαχοι καὶ ὁ Ἀστύοχος τὸν θροῦν καὶ δόξαν αὐτοῖς ἀπὸ ξυνόδου ὥστε διαναυμαχεῖν, ἐπειδὴ καὶ ἐσηγγέλλετο αὐτοῖς ἡ ἐν τῇ Σάμῳ ταραχή, ἄραντες ταῖς ναυσὶ πάσαις, οὔσαις δώδεκα καὶ ἑκατόν, καὶ τοὺς Μιλησίους πεζῇ κελεύσαντες ἐπὶ τῆς Μυκάλης παριέ-
2 ναι, ἔπλεον ὡς πρὸς τὴν Μυκάλην. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῖς ἐκ Σάμου ναυσὶ δύο καὶ ὀγδοήκοντα,

μὴ μέλλειν Vat. Ita antea *οὐκοῦν* e Cass. Aug. Gr. legendum esset; sed amant Graeci negationem coniungere cum *φάναι*.
ναυμαχεῖν Vat. Similiter 79, 6. At constanter *διαναυμαχεῖν* 79, 1. Cf. adn.
Cap. 79. § 2. *δύο* Cl. Ven., reliqui *δυοῖν*. Cf. IV 162, 2 et Weckl. Cur. epigr. p. 16.

755. 1421. Hec. 626. fragm. 362, 27. Aristoph. Nub. 1203. Plat. Theaet. 176d. de Rep. 499c. Crit. 46c. Demosth. XIX 24. XXXV 25. Luc. Prom. 12. — **τὸν δ' αὖ Τισσαφέρνη κ. τ. λ.** „Cum in priore membro posuisset *τοῦ μὲν οὐκ ἐθέλοντος*, usitati sermonis ratio . . . postulabat, ut itidem in posteriore diceret *τοῦ δ' αὖ Τισσαφέρνους τάς τε ναῦς ταύτας οὐ κομίζοντος καὶ διὰ τὸ τὴν τροφὴν οὐ συνεχῶς οὐδ' ἐντελῆ διδόναι τὸ ναυτικὸν κακοῦντος*." Duk. „Per totum caput repete *διεβόων*." Dobr. De *κομίζειν καὶ ὅτι . . . κακοῖ* cf. adn. V 65, 5. — **οὐ ξυνεχῶς οὐδ' ἐντελῆ.** Cf. adn. 45, 2. 6. — **διαναυμαχεῖν**, navali proelio decertare, quod 79, 2 gravius dictum est *διακινδυνεῦσαι περὶ τοῦ παντός*. Cf. Polyb. I 76, 2 *διακινδυνεύειν καὶ διαναυμαχεῖν ἔσπευδον*.

Cap. 79. § 1. **τὸν θροῦν.** Cf. adn. 78, 1. — **ἀπὸ ξυνόδου.** „Cf. I 97, 1 *ἀπὸ κοινῶν ξυνόδων βουλευόντων*." Arn. Add. Matth. Gr. § 573 extr. — **ὥστε.** Ita post *δοκεῖν* positum est, ut post *ψηφίζεσθαι* VI 88, 8. — **ἐσηγγέλλετο.** Imperfecto indicari videtur de ea re identidem nuntium esse allatum. Frustra igitur *ἐσήγγελτο* Cob. Nov. lect. p. 423. — **δώδεκα καὶ ἑκατόν.** Cf. adn. 63, 2. — **ὡς πρὸς τὴν Μυκάλην.** „Non Mycalen, sed Mycalen versus." Haack. Cf. adn. V 3, 6.

§ 2. **δύο καὶ ὀγδοήκοντα.** Cum ad Samum relictae sint LXXIV Atheniensium naves (30, 2), quibus VII a Melo profugae accesserunt (39, 3), ex navium autem LXXXI summa ita effecta VI ad Symen amissae sint (42, 4), quo facto LXXV restabant, cum septem navibus Leon et Diomedon novi praetores Athenis

αἳ ἔτυχον ἐν Γλαύκῃ τῆς Μυκάλης ὁρμοῦσαι (διέχει δὲ ὀλίγον ταύτῃ ἡ Σάμος τῆς ἠπείρου πρὸς τὴν Μυκάλην), ὡς εἶδον τὰς τῶν Πελοποννησίων ναῦς προσπλεούσας, ὑπεχώρησαν ἐς τὴν Σάμον, οὐ νομίσαντες τῷ πλήθει διακινδυνεῦσαι περὶ τοῦ παντὸς ἱκανοὶ εἶναι. καὶ ἅμα (προ- 3
ῄσθοντο γὰρ αὐτοὺς ἐκ τῆς Μιλήτου ναυμαχησείοντας) προσεδέχοντο καὶ τὸν Στρομβιχίδην ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου σφίσι ταῖς ἐκ τῆς Χίου ναυσὶν ἐπ' Ἀβύδου ἀφικομέναις προσβοηθήσειν· προυπέπεμπτο γὰρ αὐτῷ ἄγγελος. καὶ οἱ μὲν οὕτως 4
ἐπὶ τῆς Σάμου ἀνεχώρησαν, οἱ δὲ Πελοποννήσιοι

αἳ om. γρ. Vat., qui deinde ὁρμοῦντες adnotatum habet, ad explicandam particulam καί ante ὡς in plerisque libris servatam. Valla: in Glauca autem stationem habebant duae et octoginta naves Atheniensium e Samo profectae, et post parenthesin pergit: qui cum prospexissent.

Γλαύκες Vat. Cf. adn.

Pro ταύτῃ Vat. γρ. αὐτῃ. At recte Port. ab hac parte.

καὶ ὡς It. Pal. Aug. Cl. Ven. Cass. Reg. C. F. Gr. et membranae paene omnes, etiam γρ. Vat. Cf. paulo ante dicta.

ἐπιπλεούσας Pal. m., προσεπιπλεούσας It. Aug. M. Cass. Ven. F.

ἀπεχώρησαν Cass. I. (cf. ad. § 4), ἐχώρησαν Cl., ἐπεχώρησαν Mosqu. Vulgatum tamen de clandestino receptu aptissimum.

§ 3. προσεδέχοντο δὲ καὶ Aug. Pal. M. Cass. et octo deteriores.

Ἄβυδον Aug. Pal. M. Cass. corr. m. Cf. infra ἐπὶ τῆς Σάμου, ἐπὶ τῆς Μυκάλης.

προύπεμπτο codd., nisi quod pauci deteriores προυπέμπετο. Emend. Bauer.

§ 4. ἀπεχώρησαν Vat. Laur. Cl. Reg. C. atque octo deteriores.

advenerunt (54, 3), nisi mavis cum una eos advenisse et sex ad Triopium captas naves (35, 3) ab ipsis Atheniensibus completas et suae ad Samum classi additas esse. — Γλαύκῃ. „Videtur esse Γλαυκία, πολίχνιον Ἰωνίας, cuius meminit Steph. Byz.“ Huds. „De hoc oppido non videor alibi legisse.“ Wass. Nos non credimus fuisse oppidum, sed stationem vel portum promunturii. — ὀλίγον. Septem stadia a Samo eiusque promunturio Posidio distare Mycalen (nunc *Capo Sampson*) affirmat Strabo p. 637, sed plus mille passus Tournefort. It. II p. 102. Fretum interiectum vocari nunc τὸ μικρὸν μπογάζι notum est. — πρὸς τὴν Μυκάλην] κατὰ τὸ τῆς Μυκάλης μέρος. Schol. Lugd.

§ 3. ἐκ τῆς Μιλήτου cum προῄσθοντο iunge. Nuntium enim rei ex Mileto acceperant, unde Peloponnesiorum classis profecta est. Hoc non intellegens δὴ τούς pro αὐτούς coni. Herw. l. l. — τὸν Στρομβιχίδην ἐκ τοῦ Ἑλλησπ. Vid. c. 62.

καταπλεύσαντες ἐπὶ τῆς Μυκάλης ἐστρατοπεδεύ-
σαντο καὶ τῶν Μιλησίων καὶ τῶν πλησιοχώρων
5 *ὁ πεζός. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ μελλόντων αὐτῶν ἐπι-*
πλεῖν τῇ Σάμῳ ἀγγέλλεται ὁ Στρομβιχίδης ταῖς
ἀπὸ τοῦ Ἑλλησπόντου ναυσὶν ἀφιγμένος· καὶ εὐ-
6 *θὺς ἀπέπλεον πάλιν ἐπὶ τῆς Μιλήτου. οἱ δὲ Ἀθη-*
ναῖοι προσγενομένων σφίσι τῶν νεῶν ἐπίπλουν
αὐτοὶ ποιοῦνται τῇ Μιλήτῳ ναυσὶν ὀκτὼ καὶ
ἑκατόν, βουλόμενοι διαναυμαχῆσαι· καὶ ὡς οὐ-
δεὶς αὐτοῖς ἀντανήγετο, ἀπέπλευσαν πάλιν ἐς τὴν
Σάμον.

1 80. *Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει μετὰ τοῦτο εὐθὺς*
οἱ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ ἀθρόαις ταῖς ναυσὶν
οὐκ ἀξιόμαχοι νομίσαντες εἶναι οὐκ ἀντανήγοντο,
ἀπορήσαντες ὁπόθεν τοσαύταις ναυσὶ χρήματα
ἕξουσιν, ἄλλως τε καὶ Τισσαφέρνους κακῶς διδόν-
τος, ἀποστέλλουσιν ὡς τὸν Φαρνάβαζον, ὥσπερ

οἱ Πελοποννήσιοι ἀποστέλλουσιν ὡς Φαρνάβαζον ναῦς τεσσαράκοντα, ὧν αἱ μὲν πλείους χειμασθεῖσαι

πλεύσαντες It. Vat. Aug. Pal. M. Reg. Lugd. Sed bene Valla: ad Mycalen classe appulsa; alterum post verba § 1 *ἔπλεον ὡς ἐπὶ τὴν Μυκάλην* inutile.
Alterum *τῆς* om. Vat.
§ 6. *αὐτὸ* pro *αὐτοὶ* Vat.
ναυμαχῆσαι Vat. Cf. adn. 78 extr.
Cap. **80.** § 1. *ὅσπερ* Vat.

§ 4. *καταπλεύσαντες ἐπὶ τῆς Μυκάλης* cum iungere liceat (cf. adn. I 60, 3), non necesse est *ἐπὶ τῇ Μυκάλῃ* scribere et hoc cum *ἐστρατοπεδεύσαντο* iungere.

§ 5. *ἀγγέλλεται . . . ἀφιγμένος*. Eadem syntaxis adfuit III 16, 2.

§ 6. *ὀκτὼ καὶ ἑκατόν*. Exspectamus *ἓξ καὶ ἑκ.*; nam paulo ante § 2 fuerant LXXXII et Strombichidis classis 62, 2 ex XXIV navibus constare dicta est. Itaque falso hic *πη'* pro *πς'* videtur lectum esse.

Cap. **80.** § 1. *ἐπειδὴ ἀθρόαις . . . ἀντανήγοντο*. Krueger ad Dion. p. 304 et ad h. l. *ἀθρόαις τ. ν.* vult esse dativos pendentes ex *ἀξιόμαχοι* adiectivo. „Ego non dubito, quin haec verba ablativi sint, non dativi. [Cf. Dobr. ad III 78.] *Ταῖς ναυσὶ* est cum *suis* navibus [et cohaeret cum *ἀντανήγ.*] Nam si *ταῖς ναυσὶν* ad Athenienses referretur, *τῶν Ἀθηναίων* vel *τῶν πολεμίων* addi oportebat. Atque si verba *τοσαύταις ναυσὶ* paulo post alias significarent, Thucydides scriberet *τοσαύταις ταῖς ἑαυτῶν ναυσί*." Arn. Ceterum *ἀθρόαις ταῖς ναυσὶν* valet navibus, quanquam in unum omnes congregatae erant (cf. adn. VI 37, 1), et imperfectum *ἀντανήγοντο* pro Latinorum plusquamperfecto est ut *παρεσκευάζοντο* 26, 1. Frustra

ἐπανέρχονται, αἱ δὲ Βυζάντιον ἀφιστᾶσιν.

καὶ τὸ πρῶτον ἐκ τῆς Πελοποννήσου προσετάχθη, Κλέαρχον τὸν Ῥαμφίου ἔχοντα ναῦς τεσσαράκοντα. ἐπεκαλεῖτό τε γὰρ αὐτοὺς ὁ Φαρνάβα- 2
ζος καὶ τροφὴν ἑτοῖμος ἦν παρέχειν, καὶ ἅμα καὶ τὸ Βυζάντιον ἐπεκηρυκεύετο αὐτοῖς ἀποστῆναι.
καὶ αἱ μὲν τῶν Πελοποννησίων αὗται νῆες ἀπά- 3
ρασαι ἐς τὸ πέλαγος, ὅπως λάθοιεν ἐν τῷ πλῷ τοὺς Ἀθηναίους, χειμασθεῖσαι, [καὶ] αἱ μὲν Δῆλον λαβόμεναι αἱ πλείους μετὰ Κλεάρχου καὶ

§ 2. τε post ἐπεκαλεῖτο om. omnes praeter Vat.

§ 3. αἱ δὲ πλείους It. Vat. Pal. Aug. M. Cass. aliique sex septemve. Sed δέ particula structura verborum vel nunc non satis legitima prorsus turbatur. Cf. adn.

igitur ἀντανηγάγοντο Class. — τὸ πρῶτον. Cf. 8, 2. 39, 2.

§ 2. καὶ ἅμα ... ἐπεκηρυκεύετο αὐτοῖς ἀποστῆναι. Haas.: et simul per legatos agebat, ut deficeret, scil. a Peloponnesiis auxilium ad eam rem impetrare studens. In verbo ἐπικηρυκεύεσθαι igitur hic volendi notio latet perinde atque VII 49, 1, ubi ὥστε cum inf. sequitur. Hac notione caret cum nudo inf. itidem iunctum VII 83, 2.

§ 3. καὶ αἱ μὲν τῶν Πελοποννησίων αὗται νῆες ... De collocatione αὗται pronominis vid. Krueg. Gr. § 50, 11 adn. 20. Nominativi quidem αἱ νῆες ... ἀπάρασαι ... χειμασθεῖσαι appositione partitiva instructi plane Graeci sunt, sed offensioni maxime est quod ἀφιστᾶσι ex grammatica verborum conformatione etiam ad αἱ μέν referendum est, quanquam eae naves, quae Miletum redierunt, Byzantium ad defectionem sollicitasse existimari non possunt. Haackius quidem huic loco non dissimilem dicit alterum V 81, 2. Sed ut haec comprehensio verborum illi similis esset, χειμασθεῖσαι, αἱ μὲν ... μετὰ Κλεάρχου ὕστερον πάλιν ἦλθον ἐς Μίλητον scribendum erat. Cf. ibi adn. Quod autem Thucydidem participio χειμασθεῖσαι inductum esse putant, ut proximo λαβόμεναι copulam καί adderet, quo facto eum non potuisse non ἦλθον mutare in καὶ ἐλθοῦσαι, post quae in anacoluthon ob proximam interpositionem Κλέαρχος δὲ ... ἦρχεν inciderit, eius enormitatis neque apud Th. neque apud alium scriptorem ullum inventum est exemplum. Quae vero apud Th. anacolutha inveniuntur vel eo plane dissimilia sunt, quod post interpositam sententiam, non ante eam verborum structura mutatur. Cf. adn. IV 20, 2. Primum autem ante partitionem per αἱ μέν ... αἱ δέ factam ex constanti omnium scriptorum usu καί delendum est. Tum prius partitionis membrum verbo quod dicitur finito carere elucet. Nullam autem habet probabilitatem quod suspicatur Class., ἐλθοῦσαι ex ἦλθον depravatum et deinde καὶ ὕστερον additum esse, sed manifestum est excidisse verbum, ad quod λαβόμεναι et ἐλθοῦσαι pertinerent. Ad complendam igitur enuntiationem sufficit ἐνταῦθα ἔμειναν addere; sed forsitan plura interierint, qua de re cf. adn. 99. De λαβέσθαι vid. adn. III 24, 2.

ὕστερον πάλιν ἐλθοῦσαι ἐς Μίλητον * * (Κλέαρχος
δὲ κατὰ γῆν αὖθις ἐς τὸν Ἑλλήσποντον κομισθεὶς
ἦρχεν), αἱ δὲ μετὰ Ἑλίξου τοῦ Μεγαρέως στρα-
τηγοῦ δέκα ἐς τὸν Ἑλλήσποντον διασωθεῖσαι Βυ-
4 ζάντιον ἀφιστᾶσι. καὶ μετὰ ταῦτα οἱ ἐκ τῆς Σά-
μου πέμπουσιν αἰσθόμενοι νεῶν βοήθειαν καὶ
φυλακὴν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καί τις καὶ ναυ-
μαχία βραχεῖα γίγνεται πρὸ τοῦ Βυζαντίου ναυσὶν
ὀκτὼ πρὸς ὀκτώ.
1 81. Οἱ δὲ προεστῶτες ἐν τῇ Σάμῳ καὶ μά-
λιστα Θρασύβουλος, ἀεί γε τῆς αὐτῆς γνώμης ἐχό-
μενος, ἐπειδὴ μετέστησε τὰ πράγματα, ὥστε κατά-
γειν Ἀλκιβιάδην, καὶ τέλος ἐπ' ἐκκλησίας ἔπεισε

Ἀλκιβιάδης ὑπὸ Θρασυβούλου ἐς τὴν Σάμον κατάγεται. ὀλοφυρμοὶ καὶ

Cap. 81. § 1. ἀεί τε codd. Cf. adn.
αὐτῆς Vat. Cl. Vall., reliqui libri αὐτοῦ vel αὑτοῦ. Cf. I 140, 1.
καταγαγεῖν Vat. Cf. infra κατῆγεν.
ἔπεισαν It. Vat. Pal. Aug. Cass., quod, quoniam reliqua omnia verba ad solum Thrasybulum relata sunt, ferri non potest. „Bonum esset, si μετέστη antea legeretur.“ Krueg.

αἱ πλείους est appositio, de qua vid. Krueg. ad Dion. p. 305 conferens III 23, 1 οἱ δ' ἐν τούτῳ οἱ πλείους. — Ἑλίξου. Cf. Xen. Hist. Gr. I 3, 15. Suid. Vales. ad Harpocr. p. 57.

§ 4. νεῶν. Fuerunt viginti, ut ex adn. 100, 5. 102, 1 cognoscitur. — ὀκτὼ πρὸς ὀκτώ. Octo naves τὰς ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου rursus memorari 107, 1, quid autem factum sit duabus reliquis ex decem illis, quae Byzantium ad defectionem impulerint, taceri adnotat Arn., affirmans insuper alibi quoque numeros navium in his postremis capitibus aut Thucydidis aut mss. culpa perturbatos esse, ut 99, 2, ubi cf. adn. Sed ipsum Th. numeros suos perturbavisse prorsus non est credibile, de corruptela autem cogitare nulla re cogimur. Nam duae Peloponnesiorum naves in portu possunt remansisse.

Cap. 81. § 1. Οἱ προεστῶτες ἐν τῇ Σάμῳ. Sunt duces, quos creatos esse 76, 2 legimus. Add. interpr. Xen. Hist. Gr. I 7, 2. — ἀεί γε τῆς κ. τ. λ. Τέ, quod codd. habent, si germanum esset, respondere inter se deberent ἀεί τε τῆς αὐτῆς γνώμης ἐχόμενος καὶ τέλος ἐπ' ἐκκλησίας; sed cum ad posterius membrum minus apposita sint illa τῆς αὐτῆς γνώμης ἐχόμενος, verum ibi aliud participium additum velis, lenissimam Meinekii (Herm. III p. 374) emendationem recepimus, ad quam cf. adn. IV 65', 4. Tum καί ante τέλος etiam valet: cum in eadem semper sententia perseveraret, reducendum esse Alcibiadem, etiam postremo id militum multitudini persuasit. Class. enormem quandam participii ἐχόμενος cum verbo ἔπεισε coniunctionem statuit, qualem nullus unquam scriptor sibi concessit. — ἐπ' ἐκκλησίας. Vulgo invitis membranis ἀπ' ἐκκλησίας, atque ἀπ' nos olim propter exempla a Duk.

μεγαλαυχία αὐτοῦ.

τὸ πλῆθος τῶν στρατιωτῶν, καὶ ψηφισαμένων
αὐτῶν Ἀλκιβιάδῃ κάθοδον καὶ ἄδειαν, πλεύσας
ὡς τὸν Τισσαφέρνη κατῆγεν ἐς τὴν Σάμον τὸν
Ἀλκιβιάδην, νομίζων μόνην σωτηρίαν, εἰ Τισσα-
φέρνη αὐτοῖς μεταστήσειεν ἀπὸ Πελοποννησίων.
γενομένης δὲ ἐκκλησίας, τήν τε ἰδίαν ξυμφορὰν 2
τῆς φυγῆς ἐπῃτιάσατο καὶ ἀνωλοφύρατο ὁ Ἀλκι-
βιάδης, καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν πολλὰ εἰπὼν ἐς
ἐλπίδας [γε] αὐτοὺς οὐ σμικρὰς τῶν τε μελλόντων
καθίστη καὶ ὑπερβάλλων ἐμεγάλυνε τὴν ἑαυτοῦ
δύναμιν παρὰ τῷ Τισσαφέρνει, ἵνα οἵ τε οἴκοι
τὴν ὀλιγαρχίαν ἔχοντες φοβοῖντο αὐτὸν καὶ μᾶλ-
λον αἱ ξυνωμοσίαι διαλυθεῖεν, καὶ οἱ ἐν τῇ Σά-

§ 2. ἐπῃτιάσατο ante τῆς φυγῆς ponitur in Vat., quo, cum abesse possit, nonnihil suspectum fit τῆς φυγῆς.

τῶν ante πολιτικῶν om. It. Pal. Aug. Cass. Cl. Ven. Gr. B. C. Cf. adn.

γε om. Vat. Cf. adn.

μικρὰς omnes praeter Vat. Cf. sd. IV 13, 4.

et Abr. collata, 79, 1 καὶ δόξαν αὐτοῖς ἀπὸ ξυνόδου ὥστε διαναυμαχεῖν et c. 97, 2 ἀφ' ὧν (ἐκκλησιῶν) νομοθέτας ἐψηφίσαντο hisque similia (cf. adn. ad 79, 1) retinendum putavimus. Sed „haud facile dixeris ideo hic quoque ἀπό, non ἐπί scribendum fuisse. Scilicet interest aliquid; in illa enim praepositione causae significatio inest, in hac loci. Itaque si quae constituunt universi, id fieri dici potest ἀπ' ἐκκλησίας, ἀπὸ ξυνόδου, si quae vero unus aliquis vel suadet vel etiam persuadet, non id facit ἀπ' ἐκκλησίας, sed ἐπ' ἐκκλησίας vel ἐν ἐκκλησίᾳ. Apparet igitur ἀπ' ἐκκλησίας dici non potuisse ibi, ubi de uno Thrasybulo agitur. ... Ipsum ἐπ' ἐκκλησίας [cuius exemplum Bloomf. in ed. 2 desiderans ἐπ' ἐκκλησίᾳ coniecit] legitur apud Memnon. hist. Heracl. c. 59 et ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας apud Polyaen. Strateg. V 3, 2.“ Haas. Luc. Thuc. p. 63, 1 sq. — ἔπεισε. Verbum propiori subiecto accommodatum est, ut nonnunquam adeo propiori praedicato reive comparatae. Cf. supra adn. 63, 1. — κατῆγεν. Malim κατήγαγεν, ut πλεύσαντες κατήγαγον II 33, 2. Cf. tamen de verbis eundi et mittendi adn. I 26, 1 et de ducendi verbis Held. ad Plut. Timol. p. 484.

§ 2. περὶ τῶν πολιτικῶν, de publicis rebus, quae opponuntur τῇ ἰδίᾳ ξυμφορᾷ. — ἐς ἐλπίδας ... καθίστη, spes iis haud parvas de rebus futuris iniciebat. Inepta est γέ particula a Vat. omissa; nam maior aliqua res quam spes, ad quam tacite respiciatur, hic apte cogitari nequit. Pluralem ἐλπίδες legimus iam I 69, 5. 84, 4. VII 25, 1. VIII 48, 1. De ἐλπίς τινος πράγματος cf. VII 77, 3. VI 31, 6. — φοβοῖντο αὐτόν. Bekk. hic et paulo post αὐτόν, quod hic multo minus placet quam αὐτῶν 70, 3, ubi cf. adn. — αἱ ξυνωμοσίαι διαλυθεῖεν. „Spes

μῳ τιμιώτερόν τε αὐτὸν ἄγοιεν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πλεῖον θαρσοῖεν, οἵ τε πολέμιοι τῷ Τισσαφέρνει ὡς μάλιστα διαβάλλοιντο καὶ [ἀπὸ] τῶν ὑπαρχουσῶν ἐλπίδων ἐκπίπτοιεν.
3 ὑπισχνεῖτο δ' οὖν τάδε μέγιστα ἐπικομπῶν ὁ Ἀλκιβιάδης, ὡς Τισσαφέρνης αὐτῷ ὑπεδέξατο ἦ μήν, ἕως ἄν τι τῶν ἑαυτοῦ λείπηται, ἢν Ἀθηναίοις πιστεύσῃ, μὴ ἀπορήσειν αὐτοὺς τροφῆς, οὐδ' ἢν δέῃ τελευτῶντα τὴν ἑαυτοῦ στρωμνὴν ἐξαργυρῶσαι, τάς τε ἐν

αὑτοῦ pro ἑαυτοῦ Vat. ut rursus § 3.
πλέον Vat. Cf. Stahl. Quaest. gramm. p. 16.
ἀπὸ habent It. Vat. Aug. Pal. M. Cass. Mosq. (Lugd.), in aliis om. Cf. adn.
§ 3. δ' om. Ven. Gr. E. At cf. I 3, 4. VI 56, 1.
ἐπικομπεῖν prave It. Vat. Aug. Pal.
αὑτοῦ Vat. Vid. § 2.
πιστεύῃ omnes praeter Vat., nisi quod πίστεύητε M. At est dicendum si fiduciam conceperit.

Alcibiadis in patriam redeundi non multo ante quidem in his ipsis ξυνωμοσίαις sive ἑταιρίαις, i. e. optimatium sodalitatibus, positae fuerant. Vid. 48, 4. Verum amicitia eius et optimatium paene eodem tempore videtur desisse, quo iuncta erat; nam Antiphon et eius factio rerum conversionem prorsus sine eo effecerunt eaque effecta exsules non revocaverunt, ne eo numero Alcibiades includeretur. Vid. 68, 4. 70, 1.“ Arn., qui illos potentiam eius timuisse et ingenio eius et magnificentiae (VI 15, 4) invidisse explicat. — ἄγοιεν, ducerent, i. e. haberent. Vid. Lob. ad Phryn. p. 419. — οἵ τε πολέμιοι . . . διαβάλλοιντο. Male Port. et Haas.: ut Tissaphernis hostes in maximam invidiam incurrerent; id quod Alcibiades supra modum amplificata gratia, qua apud Tissaphernem frueretur, efficere nec potuit nec voluit. „Sensus est: et ut hostes maxime contra Tiss. in invidiam adducerentur, s. maximam in Tiss. invidiam conciperent [quam maximas inimicitias cum Tiss. susciperent.] Sic c. 83, 1 et 109, 1.“ Kistem. Cf. ibi adn. „et Pflugk. ad Eur. Her. 423.“ Krueg. „Item Plat. Phaed. 67e. 68a ᾧ τε διεβέβληντο [σώματι], τούτου ἀπηλλάχθαι, ubi διεβέβληντο et ἤρων sunt contraria.“ Arn. — ἐλπίδων ἐκπίπτοιεν. Ἀπό a Bekk. ex optimis libris receptum ferri posse non existimamus. Nam dicitur ἐκπίπτειν ἔκ τινος vel ἐκπίπτειν τινός, ut ἐκπίπτειν ἐκ τῆς δόξης, ἐκ τῶν ἐόντων (vid. Pap. Lex.) et ἐκπίπτειν τῆς προθέσεως, τοῦ καθήκοντος, σωφροσύνης, similia (vid. Steph. Thes. ed. rec. in h. v.). Ἐκπίπτειν ἀπὸ ἐλπίδος Graece non magis dici videtur quam Latine a spe excidere, quanquam frequens est a spe (et de spe) decidere, ut hic Valla scripsit.

§ 3. ἐπικομπῶν] ἤγουν κομπωδῶς λέγων. Schol. Cf. adn. IV 126, 6. — τὴν ἑαυτοῦ στρωμνὴν ἐξαργυρῶ-

Ἀσπένδῳ ἤδη οὔσας Φοινίκων ναῦς κομιεῖν Ἀθηναίοις καὶ οὐ Πελοποννησίοις· πιστεῦσαι δ' ἂν μόνως Ἀθηναίοις, εἰ σῶς αὐτὸς κατελθὼν αὐτῷ ἀναδέξαιτο.

στρατηγὸς οὖν ἀποδειχθεὶς τὸ μὲν ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ πλεῖν διακωλύει, πορεύεται δὲ ὡς Τισσαφέρνη.

82. Οἱ δὲ ἀκούοντες ταῦτά τε καὶ ἄλλα πολλὰ 1 στρατηγόν τε αὐτὸν εὐθὺς εἵλοντο μετὰ τῶν προτέρων καὶ τὰ πράγματα πάντα ἀνετίθεσαν, τήν τε παραυτίκα ἐλπίδα ἕκαστος τῆς τε σωτηρίας καὶ τῆς τῶν τετρακοσίων τιμωρίας οὐδενὸς

ἐξαργυρῶσαι Reg. Bas. Gr. m. (Lugd.) et, quantum quidem ex Gailii silentio demonstrari potest, etiam omnes Parr. praeter F., item Cl. a man. pr., ἐξαργυριῶσαι Vat., ἐξαργυρίσαι reliqui. Cf. Etym. magn. ἐξαργυρῶσαι, οὐκ ἐξαργυρίσαι Θουκυδίδης, cum quo conspirant Suid. Zon. schol. ad Demosth. V 8, et Herod. VI 86, ubi vid. Valcken. Quanquam cum eodem sensu neque ab Atticorum (cf. Dem. l. l. Isae. V 43) neque a posteriorum (Diod. Plut. Cass. Dion.) scriptorum usu alienum est ἐξαργυρίσαι.

εἰ σῶς αὐτὸς M. Ar. Chr. Dan. Mosqu. Ven. K. b. corr. A. schol. ἤγουν εἰ ἀνασωθεὶς Ἀλκιβιάδης ὀπίσω ἀνάδοχος γένοιτο, εἰ σῶς αὐτῷ G., εἰδὼς αὐτὸς F., εἰ ὡς αὐτοὺς Vat., εἰ ὡς αὐτὸς reliqui, εἰ αὐτὸς Suid. s. v. Μιλτιάδης.

αὐτοῖς It. Vat. Pal. Aug. Ven. Mosq. Ar. Chr. Dan. At praestare aliquem non ἀναδέχεσθαι τινι, sed τινά dicitur. Valla mire: si ipsum ad eos reversum excepissent.

Cap. 82. § 1. ἀκούσαντες plerique libri praeter Vat. Cf. ad. 75, 1.

σαι. Barbaram hanc vanitatem fuisse adnotaverat Acacius. „Cf. Xen. Hist. Gr. I 5, 3, ubi Cyrus ἐὰν δέ, inquit, καὶ ταῦτα ἐκλίπῃ, καὶ τὸν θρόνον κατακόψειν, ἐφ' ᾧ [ex optimis codd. leg. ἐφ' οὗ, etsi alterum habet Plut. Lys. 9] ἐκάθητο, ὄντα ἀργυροῦν καὶ χρυσοῦν, Themist. 309c τὰ χρήματά γε ἀφελόμενον ... καὶ νὴ Δία γε τὸν χιτῶνα τὸν τελευταῖον. Add. Aristoph. Lysistr. 114.“ Bloomf. — Ἀσπένδῳ. Cf. 87, 1. Pamphyliae urbem veterem ac nobilem ad Eurymedontem (LX stadia ab eius ostio) fuisse notum est. — πιστεῦσαι. Hic ex ὑπισχνεῖτο affirmandi verbum repetendum est. Cf. adn. IV 3, 2. — μόνως quidem nusquam alibi Thuc., at Xen. Cyr. III 2, 23. — εἰ σῶς αὐτὸς ... ἀναδέξαιτο. „Herodotum ἀναδέχομαι pro ὑπισχνοῦμαι dicere adnotat Thomas Mag. in ὑφίσταμαι. Sed ἀναδέχεσθαι saepe plus est quam simpliciter promittere et de eo dicitur, qui pro alio spondet ac fideiubet.“ Duk. Recte igitur interpretamur: si salvus ipse reversus (ex exsilio in patriam) ei (Tissapherni) sponsor fieret. Simul audi pro illis (Athen.). Pariter absolute positum est ἀναδέχεσθαι apud Theophr. Char. 12.

Cap. 82. § 1. στρατηγὸν ... εἵλοντο. Cf. Plut. Alc. 26. Nep. Alc. 5. Iust. V 3, 6. — ἀνετίθεσαν idem quod ἐπέτρεψαν II 65, 4, ubi vid. adn. — οὐδενός est genetivus pretii.

ἂν ἠλλάξαντο, καὶ ἑτοῖμοι ἤδη ἦσαν διὰ τὸ αὐτίκα τούς γε παρόντας πολεμίους ἐκ τῶν λεχθέν-
2 των καταφρονεῖν [καὶ] πλεῖν ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ. ὁ δὲ τὸ μὲν ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ πλεῖν τοὺς ἐγγυτέρω πολεμίους ὑπολιπόντας καὶ πάνυ διεκώλυσε πολλῶν

ἂν ἠλλάξαντο Laur. Lugd. Gr. E. et schol., ἀντηλλάξαντο reliqui libri. Particula ἄν requiritur. Itaque tantum dubius haereas, utrum ἂν ἠλλάξαντο an ἂν ἀντηλλάξαντο praeferas. Sed cum illud sententiae satisfaciat, mutatione supersedemus.

διὰ τὸ αὐτίκα Vat. Laur. Lugd. Gr. b. D. I. E. K., κατὰ τὸ αὐτίκα reliqui. Hoc interpretamentum est eorum, qui διὰ τὸ αὐτίκα iungentes de tempore intellegebant, et quae nunc in schol. male coniuncta leguntur ἠλλάξαντο] ὠνήσαντο διὰ τὸ αὐτίκα olim sic videntur scripta fuisse ἠλλάξαντο] ὠνήσαντο. διὰ τὸ αὐτίκα] κατὰ τὸ αὐτίκα. Postquam enim explicatio verborum διὰ τὸ αὐτίκα excidit, superioribus adnexa sunt.

τούς τε παρόντας omnes praeter Laur. Gr. b., qui τότε παρόντας habent. Particula τέ ferri nequit, si καί ante πλεῖν delendum est. Cf. adn.

καὶ πλεῖν Vat., πλεῖν τε reliqui, quae discrepantia prodit utramque copulam ex correctura ortam esse. Cum enim τούς τε παρόντας corrupte scriptum esset, talis verborum iunctura desiderabatur. Cf. adn.

— διὰ τὸ αὐτίκα . . . καταφρονεῖν, quod protinus praesentes quidem hostes ex dictis contemnebant. Cum Alcibiadis gloriatio eo maxime pertinuerit, ut non omnino hostes contemnerent, sed eorum quae aderat classis omnem timorem exuerent, ad sententiam optime convenit restringendi vis in γέ particula sita. De accus. τοὺς πολεμίους cf. adn. VI 34, 9. Plurimorum librorum scriptura τούς τε παρόντας difficultatem habet, sive διὰ τὸ αὐτίκα sive κατὰ τὸ αὐτίκα legimus. Ita enim cum non liceat διὰ τὸ . . . καταφρονεῖν iungere, διὰ τὸ αὐτίκα vel κατὰ τὸ αὐτίκα cohaerere necesse est. Sed, ut Class. recte monuit, non solum inusitata est utraque adverbialis locutio, sed etiam, cum ἑτοῖμοι ἤδη (statim) ἦσαν praecesserit, prorsus inutilis. Accedit quod nimis debile est quod dicitur illos ex Alcibiadis dictis paratos tantum fuisse ad contemnendos praesentes hostes, non contempsisse. Certe eius verba ipsum hostium contemptum moverunt, non voluntatem tantum contemnendi. Atque hac de causa displicet Class. ratio, qui τούς τε παρόντας retinens utramque locutionem explicandi causa Th. verbis additam esse putat. Accedit quod non perspicitur, ad quid explicandum verba illa adscripta sint. Nam de ἤδη sic explicato ne Class. quidem cogitat, et hoc sane simplici αὐτίκα reddere multo magis in promptu erat; superioris autem παραυτίκα sententiam insolitis verbis hic repetere, quod factum esse Class. suspicatur, quocunque verba addita esse volumus, tam ineptum atque inutile erat, ut haud facile cuiquam in mentem venire potuerit.

§ 2. ὁ δὲ . . . διεκώλυσε. Cf. infra 86, 4. 5. De καὶ πάνυ, vel maxime, cf. VI 17, 8.

ἐπειγομένων, τὰ δὲ τοῦ πολέμου πρῶτον ἔφη,
ἐπειδὴ καὶ στρατηγὸς ᾕρητο, πλεύσας ὡς Τισσα-
φέρνη πράξειν. καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς ἐκκλησίας 3
εὐθὺς ᾤχετο, ἵνα δὴ δοκῇ πάντα μετ' ἐκείνου
κοινοῦσθαι, καὶ ἅμα βουλόμενος αὐτῷ τιμιώτερός
τε εἶναι καὶ ἐνδείκνυσθαι ὅτι καὶ στρατηγὸς ἤδη
ᾕρηται καὶ εὖ καὶ κακῶς οἷός τέ ἐστιν αὐτὸν [ἤδη]
ποιεῖν. ξυνέβαινε δὲ τῷ Ἀλκιβιάδῃ τῷ μὲν Τισσα-
φέρνει τοὺς Ἀθηναίους φοβεῖν, ἐκείνοις δὲ τὸν
Τισσαφέρνη.

καινοὶ θόρυβοι τῶν ἐν Μιλήτῳ Πελοποννησίων, οἳ τόν τε Τισσαφέρνη δι' ἔχθρας ἔχουσι καὶ Ἀστυ-

83. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐν τῇ Μιλήτῳ πυν- 1
θανόμενοι τὴν τοῦ Ἀλκιβιάδου κάθοδον, καὶ πρό-
τερον τῷ Τισσαφέρνει ἀπιστοῦντες, πολλῷ δὴ
μᾶλλον ἔτι διεβέβληντο. ξυνηνέχθη γὰρ αὐτοῖς, 2
κατὰ τὸν ἐπὶ τὴν Μίλητον τῶν Ἀθηναίων ἐπίπλουν

§ 3. ἵνα δὲ, i. e. ἵνα δή, It. Aug. Pal. M. Cass. Lugd. F., ἵνα reliqui. Cf. VII 26, 2.

Alterum ἤδη, quod codd. longe plurimi habent, om. M., prius om. m. cum aliquot deterioribus.

Cap. 83. § 1. τοῦ om. omnes praeter Vat.

§ 2. καὶ pro κατὰ codd., nisi quod om. M. Emend. Goell. et Dobr. Cf. adn.

§ 3. **εὐθὺς ᾤχετο.** In tempus breve. Vid. 85, 4. — **καὶ εὖ καὶ κακῶς . . . ποιεῖν.** Eadem verba Xen. Anab. VII 3, 17, eandem sententiam saepe legi adnotat Bloomf. Cf. interpr. Xen. Anab. I 9, 11.

Cap. 83. § 1. **καὶ πρότερον**, iam antea. Cf. VI 88, 4 et de re 78, 1. — **διεβέβληντο.** „Thomas Mag. eadem sententia qua schol. exponit **διαβεβλημένως εἶχον πρὸς αὐτόν, κακὸν αὐτὸν ἡγοῦντο.** Ad eandem significationem pertinet quod Casauboni, pater ad Strab. p. 792 et filius ad Epictet. Enchirid. c. 52, adnotant **διαβάλλεσθαι** interdum esse odio habere; quam ab hoc loco non alienam esse ex eo patet, quod paulo post verbo **μισεῖσθαι** utitur Thucydides. Add. infra 109, 1." Duk. *Διαβάλλειν* esse proprie collidere [immo disicere, nam collidere est **ξυγκρούειν**, ut I 44, 2], *Zerrüttung* [*Zerwürfnisz*] *anrichten* [omnino inimicum reddere] ideoque ***διαβάλλεσθαί τινι sich mit einem überwerfen*** [inimicum alicui fieri, odisse aliquem] docet Heilm. Cf. Wessel. ad Diod. Sic. t. I. p. 104 et ad Herodot. VI 64. Wyttenb. ad Plut. Mor. p. 299 ac supra ad 81, 2.

§ 2. **κατὰ τὸν ἐπὶ τὴν Μίλητον τῶν Ἀθηναίων ἐπίπλουν.** Vid. 79, 6 „Accidit, ut Tissaphernes, cum illi noluissent pugnare, quo tempore Athenienses . . . ivissent, multo languidior factus . . . eadem opera incenderet invidiam [propr. *he had made some pro-*

ὡς οὐκ ἠθέλησαν ἀνταναγαγόντες ναυμαχῆσαι, πολλῷ ἐς τὴν μισθοδοσίαν τὸν Τισσαφέρνη ἀρρωστότερον γενόμενον καὶ ἐς τὸ μισεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν πρότερον ἔτι τούτων διὰ τὸν Ἀλκιβιάδην ἐπιδε-
3 δωκέναι. καὶ ξυνιστάμενοι κατ' ἀλλήλους οἷάπερ καὶ πρότερον οἱ στρατιῶται ἀνελογίζοντο καί τινες καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀξιολόγων ἀνθρώπων [καὶ οὐ μόνον τὸ στρατιωτικὸν] ὡς οὔτε μισθὸν ἐν-

ὀχῷ ἐπιτιμῶσιν,

εἰ ἔτι It. Vat. Aug. Pal. Cass., ἐσέτι F., εἰσέτι Reg. Lugd. I. Mosqu. K. m. Ar. Chr., εἰς ἔτι M.

§ 3. πρὸς ἀλλήλους omnes praeter Vat. Sed κατά hanc notionem habenti ξυνίστασθαι verbo additum legimus II 88, 1, πρός autem ibi, ubi valet se adiungere alicui parti, ut I 1, 1. 15, 2.

ἀξίων λόγου pars codd. praeter Vat. Et ἀξιόλογος (I 1, 1. 14, 2. 17, 1) et ἄξιος λόγου (I 30, 3. 73, 1) Thucydideum est.

gress in their dislike. Arn.], qua iam ante laborabat. De hoc usu particulae καί vid. Pors. Opusc. p. 382—383 et supra IV 92, 4." Dobr. *Κατά* sibi omnino meliorem correctionem quam a Bekkero nunc receptum μετά videri, sive cum γενόμενον iungatur sive cum ἠθέλησαν, adnotat Arn. Quod de illo concedere non possumus; neque enim solo eo tempore, quo Miletum advecti sunt Athenienses, sed ab eo tempore et post id, cum spernere Peloponnesios coepisset, Tissaphernes languidior ad stipendium persolvendum factus esse existimandus est. Quoniam vero μετά in καί corrumpi potuisse non videtur, κατά autem sexcenties cum καί confundi constat, comma post ἐπίπλουν delevimus. Ceterum audiamus etiam schol.: τῶν Ἀθηναίων ἐπιπλευσάντων τῇ Μιλήτῳ καὶ βουλομένων διαναυμαχεῖν τοῖς Πελοποννησίοις, τῶν δὲ Πελοποννησίων οὐκ ἀντιταχθέντων αὐτοῖς, ἀλλ' ἀποδειλιασάντων, ὁ Τισσαφέρνης καταφρονήσας αὐτῶν πολλῷ ὀκνηρότερον ἤπερ πρότερον παρεῖχεν αὐτοῖς τὸν μισθόν. τοῖς οὖν Πελοποννησίοις καὶ πρότερον μισοῦσιν αὐτὸν ὡς φθείροντα τὰ πράγματα συνέβη τότε διὰ τὸ μὴ προθύμως μισθοδοτεῖν ἐπιτεῖναι τὸ ἐς αὐτὸν μῖσος. — ἀρρωστότερον, minus curiosum. Similiter vi translata apud Isocr. XII 9 legi τὴν δὲ φύσιν εἰδὼς πρὸς μὲν τὰς πράξεις ἀρρωστοτέραν καὶ μαλακωτέραν adnotat Bloomf. Cf. adn. III 15, 2, — ἐπιδεδωκέναι. Cf. adn. VI 60, 2.

§ 3. καὶ πρότερον. Cf. 78, 1. — [καὶ οὐ μόνον τὸ στρατιωτικόν] del. Krueg., et fatendum est ea maxime languere. Boehm. quidem. Antiph. fragm. 127 εἰσί τινες οἳ τὸν παρόντα μὲν βίον οὐ ζῶσιν, ἀλλὰ παρασκευάζονται πολλῇ σπουδῇ ὡς ἕτερόν τινα βίον βιωσόμενοι, οὐ τὸν παρόντα confert; sed ibi repetitio suam vim habet ex emphasi oratoria, cuius hic nullus est locus. Accedit quod τὸ στρατιωτικόν gregariam militiam significans non solum apud Th. alio loco non invenitur, sed ne reliquis quidem scriptoribus Atticis videtur usitatum

τελῆ πώποτε λάβοιεν τό τε διδόμενον βραχὺ καὶ οὐδὲ τοῦτο ξυνεχῶς· καὶ εἰ μή τις ἢ διαναυμαχήσει ἢ ἀπαλλάξεται ὅθεν τροφὴν ἕξει, ἀπολείψειν τοὺς ἀνθρώπους τὰς ναῦς· πάντων τε Ἀστύοχον εἶναι αἴτιον ἐπιφέροντα ὀργὰς Τισσαφέρνει διὰ ἴδια κέρδη.

ὃς Δωριεῖ πληγὰς ἀφρόνως ἀπειλεῖ.

84. Ὄντων δ' αὐτῶν ἐν τοιούτῳ ἀναλογισμῷ 1
ξυνηνέχθη καὶ τοιόσδε τις θόρυβος περὶ τὸν Ἀστύοχον. τῶν γὰρ Συρακοσίων καὶ Θουρίων ὅσῳ 2
μάλιστα καὶ ἐλεύθεροι ἦσαν τὸ πλῆθος οἱ ναῦται,

ἰδίᾳ ναυμαχήσει It. Vat. Pal., *ἴδια ναυμαχήσει* Aug. Haasius Lucubr. p. 3 *ἤδη ναυμαχήσει* aut etiam *ἤδη διαν.* legi vult; sed *ἰδίᾳ ναυμ.* recentiore appellatione litterarum orta sunt ex *ἢ διαναυμ.* Class. dubitat an *ἰδίᾳ* suo Marte (Tissaphernis promissa non curans) valeat. Sed hanc vim nusquam habet.

ἕξειν It. Aug. Pal. Cass. D., quod recepit Goell. At relativa enuntiatio hic cum non proxime ex infinitivo pendeat, sed ex condicionali huic addita, infinitivo vix efferatur. Vat. *ἕξοι.* Sed Th. optativum futuri nusquam habet in secundariis enuntiatis aliunde pendentibus.

Cap. 84. § 2. *δὲ* pro *γὰρ* Vat., *γὰρ* om. Reg. D. I. Ar. Chr. Dan. At vid. Matth. Gr. § 615, 2 p. 1466 sq.

fuisse. Certe exempla eius praeter hunc locum ex posterioris demum aetatis scriptoribus afferuntur (Plut. Cleom. 33. Ant. 10. Brut. 18. Herodian. hist. I 5, 8. II 9, 1). — *τό τε διδόμενον βραχὺ.* Non *ἐστί* subaudiendum est, sed *λάβοιεν* huc quoque perinde atque ad insequens *καὶ οὐδὲ τοῦτο ξυνεχῶς* ita pertinet, ut *βραχύ* praedicative positum sit. Reputant se mercedem nec plenam nec largam accepisse. Fallitur Class. in *βραχύ* offendens, quod idem sit atque *οὐκ ἐντελῆ.* Nam etiam merces, quae non plena sit, potest haud exigua esse, dummodo plena satis magna sit nec nimium eius retineatur. — *εἰ μή τις.* De pron. indef. cf. adn. IV 13, 4. V 14, 4. — *ἀπαλλάξεται ὅθεν*] *ἤγουν ἀποστήσεται εἰς τόπον ὅθεν.* Schol. — *ὅθεν . . . ἕξει.* Spectat ad promissa Pharnabazi (80, 2). In *ἕξει* ideo haeret Arn., quia singularis ad infinitum *τίς* in enuntiatione alteri subiecta non bene referri posse videatur. Vid. tamen I 42, 1 et ibi adn. — *ἐπιφέροντα ὀργάς*] *τὸ ἐπιφέρειν ὀργὴν ἐπὶ τοῦ χαρίζεσθαι καὶ συγχωρεῖν ἔταττον οἱ ἀρχαῖοι. μάρτυς Κρατῖνος ἐν Χείρωσι λέγων τὴν μουσικὴν ἀκορέστους ἐπιφέρειν ὀργὰς βροτοῖς σώφροσιν.* Schol. Apparet *ὀργάς* hic esse animi impetus, studia. Cf. adn. I 140, 1. — *διὰ ἴδια κέρδη.* Cf. 50, 3.

Cap. 84. § 1. *ἀναλογισμῷ.* Cf. III 36, 4 et *ἀνελογίζοντο* 83, 3.

§ 2. *ὅσῳ μάλιστα.* Respondent inter se *ὅσῳ μάλιστα καὶ ἐλεύθεροι . . . τοσούτῳ καὶ θρασύτατα.* Cf. Matth. Gr. § 462 et de duplici *καί* Krueg. Gr. § 69, 32 adn. 13. — *τὸ πλῆθος οἱ*

τοσούτῳ καὶ θρασύτατα προσπεσόντες τὸν μισθὸν ἀπῄτουν. ὁ δὲ αὐθαδέστερόν τέ τι ἀπεκρίνατο καὶ ἠπείλησε καὶ τῷ γε Δωριεῖ ξυναγορεύοντι τοῖς
3 ἑαυτοῦ ναύταις καὶ ἐπανήρατο τὴν βακτηρίαν. τὸ δὲ πλῆθος [τῶν στρατιωτῶν] ὡς εἶδον, οἷα δὴ ναῦται ὥρμησαν ἐκραγέντες ἐπὶ τὸν Ἀστύοχον

§ 3. **ἐκραγέντες** It. Vat. Aug. Cass. F., **ἐγκραγέντες** M. Mosqu., **ἐκκραγέντες** Lugd., **ἐκραγόντες** Pal., **ἐγκραγόντες** vulgo.

ναῦται. „Vix crediderim utrumque a Thuc. esse, sed alterum **οἱ ναῦται** ex interpretatione ortum mihi videtur.“ Haack. Sed **ναῦται** abesse non potest, quoniam de his ipsis, non de omnibus Syracusanis et Thuriis sermo est. Significantur plerique nautae. Sed quaeritur, sitne nominativus **πλῆθος** secundum Matth. Gr. § 428, 5 an accusativus secundum § 425. Hoc probant Bloomf. et Arn., ex quibus hic **τὸ πλῆθος τῶν ναυτῶν** planius fore, sed de vi verborum **οἱ ναῦται ἐλεύθεροι ἦσαν τὸ πλῆθος** (maxima ex parte) non videri dubitari posse adnotat. De **πλῆθος** vocabulo maximam partem significante cf. Herod. VII 89. — **τέ τι.** **Τέ** particulae respondet **καί** ante **τῷ γε Δωριεῖ** positum, ita ut ad **αὐθαδέστερόν τι ἀπεκρίνατο καὶ ἠπείλησε** in unum coniunctum ea pertineat. — **τῷ γε Δωριεῖ**, si non in alios, at in Dorieum quidem etiam baculum sustulit. Significatur igitur id quidem pro certo constare in Dorieum baculum eum sustulisse. Ceterum cf. de hoc viro 35, 1. — **ἐπανήρατο τὴν βακτηρίαν]** **ἀντὶ τοῦ ἐπανετείνατο ὡς πλήξων.** Schol. „Graecorum ducibus **βακτηρία**, baculus, sicut Romanis centurionibus vitis, gestamen et insigne fuit. Clearchus a Xenophonte ita describitur in Anab. II 3, 11: **ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ δόρυ ἔχων, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ βακτηρίαν.**“ Huds. „Sequitur Lipsium de Milit. Rom. V 18, cuius sententiam ut non reicio, ita neque pro certissima habeo, donec hoc etiam de aliis Graecis, non de Lacedaemoniis tantum, ostensum fuerit. Nam mos erat Lacedaemoniis baculos gestare; de quo Casaubonus ad Theophr. Charact. c. 5. Sic de Eurybiade, rege [immo duce] Lacedaemoniorum, Plutarchus in Themist. 11: **ἐπαραμένου δὲ τὴν βακτηρίαν ὡς πατάξοντος, ὁ Θεμιστοκλῆς ἔφη· πάταξον μέν, ἄκουσον δέ.**“ Duk. De raro verbo **ἐπαναίρειν**, pro quo intentare Lat. recte dixeris, Bloomf. citat Valck. ad Herodot. VIII 59 et Tittm. ad Zon. in **ἐπανήρατο.** Quod attinet ad rem cf. Plut. Nic. 19 **διὰ παρουσίαν ἑνὸς τρίβωνος καὶ βακτηρίας Λακωνικῆς**, Wachsm. Ant. Gr. I p. 264. Sinten. ad Plut. Them. l. d.

§ 3. **[τῶν στρατιωτῶν]** del. Herw. l. l. p. 109, quod vel ideo necessarium est quia Th. milites classiarios nusquam nautas appellavit. Cf. adn. VII 13, 2. — **οἷα δὴ ναῦται.** Simul audi **ὄντες.** Cf. Matth. Gr. § 568. Famosa erat nautarum effrenata licentia. Cf. 45, 2. 72, 2 et Eur. Hec. 607 **ἀκόλαστος ὄχλος ναυτική τ' ἀναρχία κρείσσων πυρός.** — **ἐκραγέντες.** **Ἐκρήγνυσθαι** dicitur de eo, qui verbis aliquem aggreditur, graviter

ὥστε βάλλειν· ὁ δὲ προϊδὼν καταφεύγει ἐπὶ βωμόν τινα· οὐ μέντοι ἐβλήθη γε, ἀλλὰ διελύθησαν ἀπ' ἀλλήλων.

οἱ Μιλήσιοι τὸ ἐν τῇ πόλει Τισσαφέρνους φρούριον αἱροῦσιν, ὅπερ Λίχας ἀποδοκιμάζει.

4 *Ἔλαβον δὲ καὶ τὸ ἐν τῇ Μιλήτῳ ἐνῳκοδομημένον τοῦ Τισσαφέρνους φρούριον οἱ Μιλήσιοι, λάθρᾳ ἐπιπεσόντες, καὶ τοὺς ἐνόντας φύλακας αὐτοῦ ἐκβάλλουσι. ξυνεδόκει δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις ταῦτα, καὶ οὐχ ἥκιστα τοῖς Συρακοσίοις.*
5 *ὁ μέντοι Λίχας οὔτε ἠρέσκετο αὐτοῖς, ἔφη τε χρῆναι Τισσαφέρνει καὶ δουλεύειν Μιλησίους καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ βασιλέως τὰ μέτρια καὶ ἐπιθεραπεύειν, ἕως ἂν τὸν πόλεμον εὖ θῶνται. οἱ δὲ Μιλήσιοι ὠργίζοντό τε αὐτῷ καὶ διὰ ταῦτα καὶ [δι'] ἄλλα τοιουτότροπα, καὶ νόσῳ ὕστερον ἀποθανόντα αὐτὸν οὐκ εἴασαν θάψαι οὗ ἐβούλοντο οἱ παρόντες τῶν Λακεδαιμονίων.*

Quanquam ἐγκράζειν huius loci sententiae non repugnat (cf. Arist. Plut. 428), tamen optimarum membranarum auctoritate confidendum est. Cf. adn.

§ 5. δι', quod abesse potest, om. Vat. et Valla vertens ob haec et alia huius modi.

increpat (cf. Herodot. VI 129), et est omnino nostrum *losbrechen.* Et Bloomfieldius quidem id concedit, sed hic simpliciter clamare, non increpare (Astyochum) dicendum fuisse affirmat; sed id sumpsit, non demonstravit. — **ὥστε βάλλειν.** Sine ὥστε 75, 1, ubi vid. adn. — **ἐπὶ βωμόν.** Usitatum refugium et praesidium. Cf. IV 98, 6 ibique adn.

§ 4. **τὸ ἐν τῇ Μιλήτῳ... φρούριον.** Cum Miletus post defectionem secundum foederis cum Tissapherne facti condicionem (58, 2) in regis dicionem venisset, ex eadem condicione ibi castellum Tissaphernes exstruxisse videtur. Cf. quae Antandri evenisse legimus 108, 5.

§ 5. **Λίχας,** scil. tunc foederibus standum ratus, etsi priora ipse improbaverat. Cf. 43, 3. 52, 1. — **καὶ δουλεύειν.** *Καί* refertur ad id, quod ante ἐπιθεραπ. legitur. — **τὰ μέτρια.** Cf. adn. IV 19, 4. Ceterum dubitari potest, utrum ad ambo membra pertineat an, ubi certe magis necessarium est, ad δουλεύειν. Illo modo intellexit iam Valla (inservire atque obsequi Tissapherni in iis, quae moderata essent) et post eum plerique. — **ἐπιθεραπεύειν** insuper (cf. ἐπιπέμπειν VI 73, 1) colere, officia praestare. Aliter legimus 47, 1. — **εὖ θῶνται,** bene componant. Cf. adn. IV 61, 6. VI 11, 6. — **οὗ ἐβούλοντο.** „Fortasse in urbis loco quodam conspicuo, ut Brasidam." Bloomf. At hunc cur ita humarent, causam idoneam fuisse apparet ex adn. V 11, 1.

1 85. *Κατὰ δὴ τοιαύτην διαφορὰν ὄντων αὐ-
τοῖς τῶν πραγμάτων πρός τε τὸν Ἀστύοχον καὶ
τὸν Τισσαφέρνη, Μίνδαρος διάδοχος τῆς Ἀστυ-
όχου ναυαρχίας ἐκ Λακεδαίμονος ἐπῆλθε καὶ πα-
ραλαμβάνει τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ Ἀστύοχος ἀπέπλει.
2 ξυνέπεμψε δὲ καὶ Τισσαφέρνης αὐτῷ πρεσβευτὴν
τῶν παρ' ἑαυτοῦ, Γαυλίτην ὄνομα, Κᾶρα δίγλωσ-
σον, κατηγορήσοντα τῶν τε Μιλησίων περὶ τοῦ
φρουρίου καὶ περὶ αὐτοῦ ἅμα ἀπολογησόμενον,
εἰδὼς τούς τε Μιλησίους πορευομένους ἐπὶ κατα-
βοῇ τῇ ἑαυτοῦ μάλιστα καὶ τὸν Ἑρμοκράτη μετ'
αὐτῶν, ὃς ἔμελλε τὸν Τισσαφέρνη ἀποφαίνειν
φθείροντα τῶν Πελοποννησίων τὰ πράγματα με-
3 τὰ Ἀλκιβιάδου καὶ ἐπαμφοτερίζοντα. ἔχθρα δὲ
πρὸς αὐτὸν ἦν αὐτῷ ἀεί ποτε περὶ τοῦ μισθοῦ
τῆς ἀποδόσεως· καὶ τὰ τελευταῖα φυγόντος ἐκ
Συρακουσῶν τοῦ Ἑρμοκράτους καὶ ἑτέρων ἡκόντων
ἐπὶ τὰς ναῦς τῶν Συρακοσίων ἐς τὴν Μίλητον*

Μινδάρου ναυάρχου ἀφικομένου Ἀστύοχος ξὺν Τισσαφέρνους τε πρεσβευτῇ καὶ Ἑρμοκράτει καὶ Μιλησίοις τισὶν ἀποπλεῖ.

Cap. 85. § 1. *τὸν Τισσαφέρνην καὶ τὸν Ἀστύοχον* Vat. Valla. Sed c. 78 similiter *ὑπό τε Ἀστυόχου καὶ Τισσαφέρνους*.
ναυμαχίας Vat. I. Cf. sd. 20, 1.
§ 2. *αὐτοῦ* vel *αυτοῦ* pro *αὑτοῦ* aliquot libri. Cf. adn. 78, 3. Utrumque ferri posse apparet ex adn. I 17 et sd. 76, 2.
τῇ αὑτοῦ omnes praeter Vat. et Reg.
§ 3. *διαφυγόντος* Vat., quod de exsule repudiandum.

Cap. 85. § 1. *Μίνδαρος ... ἐπῆλθε*. Cf. Diod. Sic. XIII 38, 4 et Xen. Hist. Gr. I 1, 4 sqq. deque eius morte ibi § 18.

§ 2. *Κᾶρα δίγλωσσον*. Cf. adn. IV 109, 4 et Valck. ad Herodot. VIII 133, qui ut Cares fuisse *διγλώσσους* doceret, praeter hoc attulit exempla hominis e Caria a Mardonio ad oracula Graecorum missi et Cyri minoris, qui cum Graecis ducibus agens Caribus uteretur interpretibus in Xenoph. Anab. (I 2, 17. 8, 12). — *πορευομένους*, in itinere esse, scil. Lacedaemonem. Cf. § 4. — *καταβοῇ*. Cf. adn. I 73, 1. — *ἐπαμφοτερίζοντα*. „De verbo *ἐπαμφοτ.* Abr. in Auct. laudavit Ruhnken. ad Tim. gloss. Plat. [p. 107.]“ Beck. Cf. Krueg. ad Dion. p. 321 et *ἐπ' ἀμφότερα ἔχειν* supra VII 48, 3.

§ 3. *αὐτὸν ... αὐτῷ*. *Αὐτόν* ad Tissaphernem, *αὐτῷ* ad Hermocratem videri referendum esse probat Krueg. l. d. — *τὰ τελευταῖα*. Vid. adn. I 24, 5. — *φυγόντος ἐκ Συρακουσῶν τοῦ Ἑρμοκράτους*. Vid. Xen. Hist. Gr. I 1, 31 et Krueg. l. l. p. 322. —

στρατηγῶν, Ποτάμιδος καὶ Μύσκωνος καὶ Δημάρχου, ἐνέκειτο ὁ Τισσαφέρνης φυγάδι ὄντι ἤδη τῷ Ἑρμοκράτει πολλῷ ἔτι μᾶλλον καὶ κατηγόρει ἄλλα τε καὶ ὡς χρήματά ποτε αἰτήσας αὐτὸν καὶ οὐ τυχὼν τὴν ἔχθραν οἱ προθοῖτο. ὁ μὲν οὖν 4 Ἀστύοχος καὶ οἱ Μιλήσιοι καὶ ὁ Ἑρμοκράτης ἀπέπλευσαν ἐς τὴν Λακεδαίμονα· ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης διεβεβήκει πάλιν ἤδη παρὰ τοῦ Τισσαφέρνους ἐς τὴν Σάμον.

οἱ ἐκ τῆς Δήλου τῶν τετρακοσίων πρέσβεις παραγίγνονται ἐς Σάμον, ἔνθα λέγουσιν αὐτοῖς Ἀλκιβιάδης ἤδη ἐπανελη-

86. Καὶ οἱ ἐκ τῆς Δήλου ἀπὸ τῶν τετρακοσίων [πρεσβευταί], οὓς τότε ἔπεμψαν παραμυθησομένους καὶ ἀναδιδάξοντας τοὺς ἐν τῇ Σάμῳ, 1 ἀφικνοῦνται παρόντος τοῦ Ἀλκιβιάδου, καὶ ἐκκλησίας γενομένης λέγειν ἐπεχείρουν. οἱ δὲ στρατιῶ- 2 ται τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἤθελον ἀκούειν, ἀλλ' ἀπο-

ὁ om. Vat.
ἑαυτὸν Laur. cum deterioribus aliquot, αὐτὸν reliqui videntur habere; αὐτὸν Bekk.
§ 4. ὁ ante Ἑρμοκράτης om. Vat. contra concinnitatem.
Cap. 86. § 1. καὶ ἀναδιδάξοντας om. Vat. At cf. adn.

Ποτάμιδος ... Δημάρχου. Horum nominatim meminit Xen. l. l. I 1, 29. — *αὐτὸν* (τὸν Τισσαφέρνη). — *οὐ τυχὼν* (τῶν χρημάτων). — *τὴν ἔχθραν οἱ προθοῖτο*, inimicitias in ipsum prae se gereret. Cf. adn. II 42, 3. Male *πρόσθοιτο* Krueg. Nam ad sententiam aptum esset concepisse inimicitias Hermocratem, non suscepisse (cf. Plat. Prot. 346 b).

§ 4. *διεβεβήκει.* Eo tempore quo Astyochus eiusque comites Lacedaemonem profecti sunt, Alcibiades rursus transgressus iam Sami erat. Cf. adn. 38, 2. Plusquamperfectum ad sequentia referri, quod facit Class., vetat *μὲν-δὲ* iunctura. — *πάλιν.* Ut iam supra 81, 1. Rursus abierat 82, 3.

Cap. 86. § 1. *[πρεσβευταί].* Cf. 6, 2 et adn. 77. — *παραμυθησομένους.* Cf. adn. 72, 1. — *ἀναδιδάξοντας.* „Videtur ἀναδιδάσκειν hic esse edocere quempiam de aliqua re secus quam edoctus fuerat [i. e. dedocere]." Steph. „Cf. Valck. ad Herodot. VIII 63." Goell. „Stephani interpretatio huius vocabuli ad ea pertinet, quae c. 74 de Chaerea narrantur. Sed si Thucydides ordinem temporis secutus est, non potest eo referri. [Nam τότε ad 72, 1 respicit.] Et ἀναδιδάσκω saepe nihil aliud est quam perdoceo, edoceo (III 97, 1. Aristoph. Equ. 152. 202. 1042)." Duk. Cf. I 32, 1. Simplex διδάξαι de his legatis positum est 72, 1. Eadem duplex vis subicitur verbo ἀναπείθειν. Cf. adn. I 140, 1.

κτείνειν ἐβόων τοὺς τὸν δῆμον καταλύοντας· ἔπειτα μέντοι μόλις ἡσυχάσαντες ἤκουσαν. οἱ δ' ἀπήγγελλον ὡς οὔτε ἐπὶ διαφθορᾷ τῆς πόλεως ἡ μετάστασις γένοιτο, ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ, οὔθ' ἵνα τοῖς πολεμίοις παραδοθῇ (ἐξεῖναι γάρ, ὅτε ἐσέβαλον ἤδη σφῶν ἀρχόντων, τοῦτο ποιῆσαι), τῶν τε πεντακισχιλίων ὅτι πάντες ἐν τῷ μέρει μεθέξουσιν, οἵ τε οἰκεῖοι αὐτῶν οὔθ' ὑβρίζονται, ὥσπερ Χαιρέας διαβάλλων ἀπήγγειλεν, οὔτε κακὸν ἔχουσιν οὐδέν, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς σφετέροις αὐτῶν ἕκαστοι κατὰ χώραν μένουσιν. ἄλλα τε πολλὰ εἰπόντων οὐδὲν μᾶλλον ἐσήκουον, ἀλλ' ἐχαλέπαινον καὶ γνώμας ἄλλοι ἄλλας ἔλεγον, μάλιστα δὲ ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ

3 (margin at line 2: μέντοι μόλις)

4 (margin at line: ραν μένουσιν)

λυθῶς ἀδεῶς ἀποκρίνεται, ἅμα δὲ καὶ τὴν πόλιν μέγα ὠφελεῖ.

§ 3. γίγνοιτο Vat., quod de re semel facta ferri nequit (et 72, 1 ei respondet κατέστη), γίνεται It. Aug. Pal. Cass. et alii nonnulli, γίγνεται M.

§ 2. ἐβόων, vociferando iubebant, *forderten laut.*

§ 3. οὔθ' ἵνα. Poppo οὐδ' ἵνα maluit, ut ad prius οὔτε demum τέ in τῶν τε referretur. Nam urbis perniciem et proditionem minus bene distingui, quia illa cum hac cohaereret, atque οὐδ' legendum esse apparere etiam e 72, 1, ubi duo tantum mandata his legatis darentur, quorum alterum responderet verbis ὡς οὔτε . . ., alterum his τῶν τε πεντακισχιλίων ὅτι cet. Sed recte Class. monere videtur hic discerni intestinam civitatis perniciem et libertatem hostibus proditam. Atque omnino alia hic accedunt iis quae 72, 1 memorantur. Nam ibi propinquorum contumeliae atque calamitatis non magis mentio facta est quam libertatis proditionis. — ἐξεῖναι in infinitivo sine ἄν ita dictum esse, ut ἐξῆν scribi soleret, adnotat Krueg. — ὅτε ἐσέβαλον, scil. οἱ πολέμιοι. De re vid. c. 71. — τῶν τε πεντακισχιλίων . . . μεθέξουσιν, scil. αὐτῆς (τῆς πόλεως. Cf. IV 106, 1 ibique adn.), nisi τῶν πραγμάτων (cf. 65, 3) excidisse mavis. Quod autem interpretati sunt omnes deinceps in quinque milium numero futuros esse, id nec verba patiuntur (Graece enim hoc sonaret τῶν πεντακισχιλίων . . . ἔσονται) nec res. Nam et legatorum mandatis 72, 1 repugnat, ubi dictum est ipsos qui delecti essent quinque milia res administrare, et iis quae similia 93, 2 proponuntur, ut ex quinque milibus deinceps quadringenti constituantur, id est ut quinque milia deinceps res administrarent. Idem sine dubio hic significatur. — αὐτῶν, scil. τῶν στρατιωτῶν. — ὥσπερ . . . ἀπήγγειλεν. Vid. 74, 3. — ἔχουσιν, i. e. ὑπομένουσιν, sustinent. Cf. II 76, 3.

§ 4. ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ πλεῖν. Cf. Plut. Alc. 26. —

πλεῖν. καὶ δοκεῖ Ἀλκιβιάδης πρῶτον τότε καὶ οὐδενὸς ἔλασσον τὴν πόλιν ὠφελῆσαι· ὡρμημένων γὰρ τῶν ἐν Σάμῳ Ἀθηναίων πλεῖν ἐπὶ σφᾶς αὐτούς, ἐν ᾧ σαφέστατ' ἂν Ἰωνίαν καὶ Ἑλλήσποντον εὐθὺς εἶχον οἱ πολέμιοι, κωλυτὴς γενέσθαι. καὶ 5
ἐν τῷ τότε ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἂν ἱκανὸς ἐγένετο κατασχεῖν τὸν ὄχλον, ἐκεῖνος δὲ τοῦ τ' ἐπίπλου ἔπαυσε καὶ τοὺς ἰδίᾳ τοῖς πρέσβεσιν ὀργιζομένους λοιδορῶν ἀπέτρεπεν. αὐτὸς δὲ ἀποκρινάμενος αὐ- 6
τοῖς ἀπέπεμπεν, ὅτι τοὺς μὲν πεντακισχιλίους οὐ

§ 4. ἐδόκει codd. Cf. adn.
πρῶτον Vat. F. D. I. idque F. D. I. post τότε; reliqui πρῶτος, quod fortasse servandum est. Vid. adn.
σαφέστατα codd. Cf. adn.
§ 5. Meliores libri praeter Vat. male παύσας.

δοκεῖ recte Class. restituit. Certe cum ἐδόκει non dicendum erat Alcibiadem visum esse civitati profuisse (ὠφελῆσαι), sed prodesse (ὠφελεῖν). — **πρῶτον.** Goeller vult esse prima vice, primo, quaerens, quando unquam in superioribus Alcibiades reipublicae profuerit. Audi ipsum respondentem VI 16 et cogita, quantum Peloponnesios apud Tissaphernem criminando populares adiuverit. Atque eadem ipsa qua hic re iam 82, 2 civitati profuit. Quare vulgatum πρῶτος retineri debuisse videatur, quod significaret Alcibiadem primum, i. e. unum omnium maxime, profuisse. Et Plutarchus in verbis paulo post adscriptis μόνος ἢ μάλιστα dixit. Neque obstat quod sequitur ἔλασσον. Vid. adn. III 4, 2. Tamen ipsum πρῶτον ὠφελῆσαι fortasse valet primum, i. e. maximum beneficium contulisse, et huc videtur afferri posse VII 27, 3 ἐν τοῖς πρῶτον ἐκάκωσε τὰ πράγματα, imprimis res afflixit, nisi ibi potius τοῦτο quam ἡ Δεκέλεια pro subiecto cogitandum est. — **οὐδενὸς ἔλασσον.** Cf. adn. II 94, 1. Πρῶτον καὶ οὐδενὸς ἔλασσον comparaveris cum μέγιστον καὶ ἐν τοῖς πρῶτον VII 24, 3 et similibus. — **ἐν ᾧ.** „I. e. ὅπερ εἰ ἐποίησαν." Ae. Port. Cf. adn. III 84, 2. VI 55, 3. De re Plut. l. d.: εἰ γὰρ ἄραντες ἀπέπλευσαν οἴκαδε, τοῖς μὲν πολεμίοις εὐθὺς ἔχειν ὑπῆρχεν ἀμαχεὶ Ἰωνίαν ἅπασαν, Ἑλλήσποντον καὶ τὰς νήσους, Ἀθηναίοις δὲ πρὸς Ἀθηναίους μάχεσθαι τὸν πόλεμον εἰς τὴν πόλιν ἐμβαλόντας· ὃ μόνος ἢ μάλιστα μὴ γενέσθαι διεκώλυσεν ὁ Ἀλκιβιάδης. — **σαφέστατ' ἂν ... εἶχον** recte coniecit Dobr. Nam aliter comparata sunt de quibus Krueg. Gr. § 53, 10 adn. 5 agit nec quicquam simile III 84, 2. IV 25, 1. VI 55, 3 invenimus, quos locos Class. affert.

§ 5. **ἀπέτρεπεν,** scil. τῆς ὀργῆς de eadem eos increpans (λοιδορῶν). Frustra λοιδοριῶν Madv. Adv. I p. 334, quod ne aptum quidem est, cum delegatorum conviciis antea nihil indicatum sit.

κωλύοι ἄρχειν, τοὺς μέντοι τετρακοσίους ἀπαλλάσσειν ἐκέλευεν αὐτοὺς καὶ καθιστάναι τὴν βουλὴν ὥσπερ καὶ πρότερον, τοὺς πεντακοσίους· εἰ δὲ ἐς εὐτέλειάν τι ξυντέτμηται, ὥστε τοὺς στρατευομένους μᾶλλον ἔχειν τροφήν, πάνυ ἐπαινεῖν.
7 καὶ τἆλλα ἐκέλευεν ἀντέχειν καὶ μηδὲν ἐνδιδόναι τοῖς πολεμίοις· πρὸς μὲν γὰρ σφᾶς αὐτοὺς σωζομένης τῆς πόλεως πολλὴν ἐλπίδα εἶναι καὶ ξυμβῆναι, εἰ δὲ ἅπαξ τὸ ἕτερον σφαλήσεται, ἢ τὸ ἐν Σάμῳ ἢ 'κεῖνοι, οὐδὲ ὅτῳ διαλλαγήσεταί τις ἔτι ἔσεσθαι.
8 Παρῆσαν δὲ καὶ Ἀργείων πρέσβεις, ἐπαγγελλόμενοι τῷ ἐν τῇ Σάμῳ τῶν Ἀθηναίων δήμῳ ὥστε βοηθεῖν· ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἐπαινέσας αὐτοὺς καὶ εἰπών, ὅταν τις καλῇ, παρεῖναι, οὕτως ἀπέπεμπεν. ἀφικνοῦνται δὲ καὶ Ἀργείων πρέσβεις μετὰ τῶν Παράλων ἐς Σάμον.
9 ἀφίκοντο δὲ οἱ Ἀργεῖοι μετὰ τῶν Παράλων, οἳ τότε ἐτάχθησαν ἐν τῇ στρατιώτιδι νηὶ ὑπὸ τῶν τετρακοσίων περιπλεῖν Εὔβοιαν, καὶ ἄγοντες Ἀθηναίων ἐς Λακεδαίμονα ἀπὸ τῶν τετρακοσίων [πεμπ-

§ 6. κωλύειν It. Dan., κωλύει Aug. Pal. Cass. Ven. et nonnulli deteriores, quod fortasse probandum.
ἐκέλευεν ἀπαλλάσσειν omnes praeter Vat.
§ 7. ἢ κεῖνοι Vat.; ἢ ἐκεῖνοι vel ἢ ἐκεῖνο reliqui. Ita cum aphaeresi ἢ 'κεῖνοι saepius oratores Attici, velut Isocr. V 36. 37. VIII 115. X 50. Demosth. XVIII 178. Cf. Bekk. ad Dem. IV 4. Lob. ad Phryn. p. 7. Schneid. ad Plat. I p. 154. Dind. et Baiter. ad Isocr. Pan. 18. Bensel. ad Areop. p. 407 sq.
§ 9. Ἀθηναῖον It. Vat., Vall. et schol. (cf. adn.) om.
πεμπτοὺς M. Gr. Bas. et in lemmate schol., om. C., πέμπουσι reliqui et post interpretationem schol. γράφεται πέμπουσι πρέσβεις. Patet πεμπτούς, quippe quod novicium sit vocabulum, interpretandi causa additum et ex hoc πέμπουσι factum esse.

§ 6. τὴν βουλὴν ... τοὺς πεντακοσίους. Sic ἡ βουλὴ οἱ πεντακόσιοι saepe apud Demosth. et alios oratores. Hic τοὺς πεντακοσίους propter oppositum τοὺς τετρακοσίους additum est. — ἐς εὐτέλειάν τι ξυντέτμηται. Vid. adn. VIII 1, 3.
§ 7. τἆλλα ... ἀντέχειν. Cf. adn. 63, 4. — πρὸς ... σφᾶς αὐτούς = πρὸς ἀλλήλους. Cf. adn. VII 44, 4.
§ 8. δὲ καί. Καί respicit ad § 1. — ὥστε. Cf. adn. I 49, 7. 119. VIII 63, 3. — εἰπών. Cf. adn. I 131, 1. VII 29, 1.
§ 9. τῶν Παράλων, οἳ τότε cet. Vid. 74, 2. — ἄγοντες ... πρέσβεις] ἄγοντες πρέσβεις οἵτινες ἀπὸ τῶν τετρα-

τοὺς] πρέσβεις, Λαισποδίαν καὶ Ἀριστοφῶντα καὶ Μελησίαν, [οἳ] ἐπειδὴ ἐγένοντο πλέοντες κατ' Ἄργος, τοὺς μὲν πρέσβεις ξυλλαβόντες τοῖς Ἀργείοις παρέδοσαν ὡς τῶν οὐχ ἥκιστα καταλυσάντων τὸν δῆμον ὄντας, αὐτοὶ δὲ οὐκέτι ἐς τὰς Ἀθήνας ἀφίκοντο, ἀλλ' ἄγοντες ἐκ τοῦ Ἄργους ἐς τὴν Σάμον τοὺς πρέσβεις ἀφικνοῦνται ἧπερ εἶχον τριήρει.

Τισσαφέρνης Ταμὼν καταλιπὼν ἐς Ἄσπενδον πορεύεται, λόγῳ μὲν τὰς Φοινίσσας ναῦς ἄξων· αὗται γε μέντοι οὐκ ἔρχονται. ὑπόνοιαι περὶ τούτου.

87. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Τισσαφέρνης, κατὰ 1 *τὸν καιρὸν τοῦτον ἐν ᾧ μάλιστα διά τε τἆλλα καὶ διὰ τὴν Ἀλκιβιάδου κάθοδον ἤχθοντο αὐτῷ οἱ Πελοποννήσιοι ὡς φανερῶς ἤδη ἀττικίζοντι, βουλόμενος, ὡς ἐδόκει δή, ἀπολύεσθαι πρὸς αὐτοὺς τὰς διαβολάς, παρεσκευάζετο πορεύεσθαι ἐπὶ τὰς Φοινίσσας ναῦς ἐς Ἄσπενδον καὶ τὸν Λίχαν ξυμπορεύεσθαι ἐκέλευε· τῇ δὲ στρατιᾷ προστάξειν ἔφη Ταμὼν ἑαυτοῦ ὕπαρχον, ὥστε τροφὴν ἐν*

Λαισπουδίαν It. Vat. Aug. Pal. M. T. At vid. adn.
In optimis libris praeter Vat. *Μιλησίαν*, sicut Thucydides Periclis adversarius apud Marcell. 28 Milesiae filius appellatur. Sed cf. ibi adn.
Cap. 87. § 1. *διὰ* om. omnes praeter Vat. Repetitam praepositionem quanquam non flagitat (cf. 78, 1), commendat tamen *τὲ—καί* particularum collocatio.
Pro *δή* Aug. Pal. *δεῖ*, Vat. *οἷ*. *Δή* valet scilicet. Cf. adn. III 10, 6. VI 80, 1.

κοσίων ἀπεστάλησαν ἐς Λακεδαίμονα. Schol. — *Λαισποδίαν.* Cf. VI 105, 2. — *Ἀριστοφῶντα.* „Vid. Ruhnk. Hist. crit. orat. Gr. p. 12 et Wachsm. Ant. Gr. I p. 657 sq. et p. 835 sq. Sed cf. etiam Diurn. schol. a. 1833 p. 438.“ Hertl. De Aristophonte Azeniensi dixerunt Sievers. Hist. Gr. p. 299 sqq. Boehneck. Quaest. de orat. Att. p. 659 sqq. Schaefer in Philol. I p. 188 sqq. Sed Thucydideum Azeniensem esse negant Westerm. Hist. eloquent. Gr. § 45, 12 p. 344. Droysen. in Comment. antiqu. stud. a. 1839 p. 807. Sievers l. d. p. 301, 16. Schaef. l. d. p. 192 sq. — [*οἳ*], quod sententiae ordinem turbat, del. Reisk. — *κατ' Ἄργος*, ad (apud) Argos, „*in den Gewässern von Argos*. Vid. Valck. ad Herodot. III 14.“ Goell.

Cap. 87. § 1. *διά τε τἆλλα*, propter mercedem et falsam navium Phoenissarum promissionem. Cf. 78. — *ἀπολύεσθαι*. Cf. adn. V 64, 3. — *Ἄσπενδον*. Cf. adn. 81, 3. — *Ταμών*. Cf. Xen. Anab. I 2, 21. 4, 2. De accentu vid. Goettl. de Acc. p. 184. — *ἑαυτοῦ ὕπαρχον*. Articulus omissus videtur, quia etiam alii erant eius *ὕπαρχοι*. Vid. adn. 16, 3. — *ἐν ὅσῳ*. Cf. adn. III 28. 1.

2 ὅσῳ ἂν αὐτὸς ἀπῇ διδόναι. λέγεται δὲ οὐ κατὰ ταὐτό, οὐδὲ ῥᾴδιον εἰδέναι τίνι γνώμῃ παρῆλθεν ἐς τὴν Ἄσπενδον καὶ παρελθὼν οὐκ ἤγαγε τὰς
3 ναῦς. ὅτι μὲν γὰρ αἱ Φοίνισσαι νῆες ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἑκατὸν μέχρι Ἀσπένδου ἀφίκοντο σαφές ἐστι· διότι δὲ οὐκ ἦλθον πολλαχῇ εἰκάζεται· οἱ μὲν γὰρ ἵνα διατρίβῃ ἀπελθών, ὥσπερ καὶ διενοήθη, τὰ τῶν Πελοποννησίων (τροφὴν γοῦν οὐδὲν βέλτιον, ἀλλὰ καὶ χεῖρον ὁ Ταμώς, ᾧ προσετάχθη, παρεῖχεν), οἱ δὲ ἵνα τοὺς Φοίνικας προαγαγὼν ἐς τὴν Ἄσπενδον ἐκχρηματίσαιτο ἀφεὶς (καὶ

§ 2. ἤγε omnes praeter Vat. Sed aoristus et per se aptior est et quia paulo post de iisdem navibus legitur οὐκ ἦλθον.

§ 2. οὐ κατὰ ταὐτό, non eodem modo.

§ 3. ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα καὶ ἑκατόν. „Πεντήκοντα καὶ ἑκατόν, ut vult Plut. Alc. [25, minus subtiliter loquens.]" Huds. „Sed Isocr. XVI 18 nonnisi 90 numerat; contra Diod. XIII 36, 5 (cf. 37, 4) μετεπέμψατο δὲ καὶ (ὁ Φαρνάβαζος; ita enim pro Tissapherne scribit) ἐκ Φοινίκης τριήρεις τριακοσίας, διαλογιζόμενος ἀποστεῖλαι τοῖς Λακεδαιμονίοις. Quorum nihil verum videtur." Krueg. ad. Dion. p. 360. „Add. Wessel. ad Diod. l. c." Goell. — οἱ μὲν γάρ. Ex εἰκάζεται repete εἰκάζουσι vel secundum schol. λέγουσιν (αὐτὸν παρελθεῖν ἐς τὴν Ἄσπενδον καὶ παρελθόντα οὐκ ἀγαγεῖν τὰς ναῦς; nam haec, non τὰς ναῦς μέχρι Ἀσπένδου ἀφικέσθαι simul audienda esse apparet ex sententiis proximorum enuntiatorum et § 4). Cum compositione verborum cf. Diog. Laert. VI 76 περὶ δὲ τοῦ θανάτου διάφοροι λέγονται λόγοι· οἱ μὲν γὰρ βοὸς πόδα φαγόντα χολερικῶς ληφθῆναι καὶ ὧδε τελευτῆσαι· οἱ δὲ cet. Tac. Ann. I 9 at apud patres vita eius varie extollebatur arguebaturve; hi pietate erga parentem . . . ad arma civilia actum. Ceterum a plerisque navium non adductarum culpa Alcibiadi adscribitur. Cf. adn. 88. — διατρίβῃ. Cf. adn. 78. Attende etiam mutatam orationem ἵνα διατρίβῃ et ἵνα ἐκχρηματίσαιτο. Cf. adn. III 22, 8. — ἵνα . . . ἐκχρηματίσαιτο ἀφείς, „Verbum ἐκχρηματίζεσθαι habet etiam Poll. IV 43. [Bis eo usum esse Dionem Cass. docet Bloomf. Enuntiatum Gregorius] Corinth. ita laudat: ὁ δὲ χρηματίσαιτο ἀφείς, et verbum pro participio et contra participium pro verbo esse putat; nam idem esse ac si Thuc. dixisset χρηματισάμενος ἀφῆκε [pro quo saltem ἀφείη debebat dicere]. Eum recte reprehendit Steph. Animadv. in lib. de Dial. p. 28." Duk. Interpretare: ut pecuniam ex iis extorqueret, si dimisisset, i. e. si abeundi potestatem iis fecisset. Cf. Matth. Gr. § 557 p. 1296. Sententiam hanc esse docet Arn., Tissaphernem voluisse a Phoenicibus, quandoquidem Aspendum usque producti essent,

γὰρ ὣς αὐτοῖς οὐδὲν ἔμελλε χρήσεσθαι), ἄλλοι δ' ὡς καταβοῆς ἕνεκα τῆς ἐς Λακεδαίμονα, τοῦ λέγεσθαι ὡς οὐκ ἀδικεῖ, ἀλλὰ καὶ σαφῶς οἴχεται ἐπὶ
τὰς ναῦς ἀληθῶς πεπληρωμένας· ἐμοὶ μέντοι δοκεῖ 4
σαφέστατον εἶναι διατριβῆς ἕνεκα καὶ ἀνοκωχῆς τῶν Ἑλληνικῶν τὸ ναυτικὸν οὐκ ἀγαγεῖν, φθορᾶς μέν, ἐν ὅσῳ παρῄει ἐκεῖσε καὶ διέμελλεν, ἀνισώσεως δέ, ὅπως μηδετέρους προσθέμενος ἰσχυροτέρους ποιήσῃ, ἐπεί, εἴ γε ἐβουλήθη, διαπολεμῆσαι <ἂν>

§ 3. *τὴν Λακεδαίμονα* Vat., *Λακεδαιμονίους* Cl. Ven. *τῷ λέγεσθαι* It. Vat. Cl. Ven., *τὸ λέγεσθαι* reliqui. Scripsimus *τοῦ λέγεσθαι.* Nam requiritur appositio ad *καταβοῆς.* Cf. adn.

§ 4. *τριβῆς* omnes praeter Vat. Cf. adn.

γαγεῖν
οὐκάταγειν Vat.

μηδετέροις Vat. M. eodem vitio atque paulo post *ἰσχυροτέροις* Vat. Nam dativus ad propius *προσθέμενος* referri propter coniunctam negationem nequit. Ea enim ut ad solum *ἰσχ. ποιήσῃ* pertineat, sententia flagitat. Ceterum cf. adn.

credi serio se rem agere, ut, si domum redeundi potestas sibi facta esset, inducerentur ad grandiorem pecuniam offerendam, quam solvissent, si longius ab exspectatione militiae afuissent. — *καὶ γὰρ ὣς . . . χρήσεσθαι.* I. e. nam etiamsi eos Aspendum usque produxit, tamen (propr. vel sic) usurus iis non erat. De *καὶ ὣς* particulis cf. adn. 51, 2. Ad sententiae conexum minus aptum videtur quod Krueg. (Stud. hist. II p. 232) interpretatur: etiamsi pecunias a Phoenicibus non accepisset. Fallitur Gregor. Cor. p. 76. — *ὡς καταβοῆς ἕνεκα τῆς ἐς Λ.*, scil. *παρῆλθεν ἐς Ἄσπενδον κ. τ. λ.*, ut fama rei Lacedaemonem perveniret, eum Aspendum venisse. Vocabulum *καταβοή* hic non criminationem, convicium significare *ἕνεκα* ostendit consilium, non causam significans. Similiter *καταβόησις* legitur apud Artemid. I 24. Explicandi causa ad *καταβοῆς* appositum est *τοῦ λέγεσθαι κ. τ. λ.*

§ 4. *διατριβῆς ἕνεκα.* In rei explicatione infra *φθορᾶς* vocabulo utitur. Significatur igitur ut (res Graecorum)attereret. Cum eodem sensu § 3 verbum *διατρίβειν* praecessit. — *ἀνοκωχῆς.* De hac voce cf. adn. I 40, 4. IV 117, 1. Bene hic Portus: suspensasque teneret (res Graecorum); quae notio ex vi morae et tergiversationis facile prodit. Infra *ἀνισώσεως* vocabulo redditur. Respondere Gallico *balancement* et translatum esse a re nautica, in qua *ἀνοκωχεύειν* dicatur, adnotat Did. — *ἐκεῖσε*] *ἤγουν εἰς τὴν Ἄσπενδον.* Schol. — *προσθέμενος.* De verbo cf. adn. III 11, 4, de syntaxi Matth. Gr. § 428 d et adn. VI 87, 3. — *ἐπεὶ . . . ἐνδοιαστῶς.* Olim comma ponebatur post *διαπολ.* „Abr. distinguit: *ἐπεί, εἴ γε ἐβουλήθη, διαπολεμῆσαι ἐπιφανὲς δήπου οὐκ ἐνδ.*, h. e. *ἐπεὶ δήπου, ἐπιφ.*

ἐπιφανεὶς δήπου οὐκ ἐνδοιαστῶς· κομίσας γὰρ ἂν Λακεδαιμονίοις τὴν νίκην κατὰ τὸ εἰκὸς ἔδωκεν, οἵ γε καὶ ἐν τῷ παρόντι ἀντιπάλως μᾶλλον ἢ ὑποδεεστέρως τῷ ναυτικῷ ἀνθώρμουν. καταφωρᾷ δὲ μάλιστα καὶ ἣν εἶπε πρόφασιν οὐ κομίσας τὰς ναῦς. ἔφη γὰρ αὐτὰς ἐλάσσους ἢ ὅσας βασιλεὺς ἔταξε ξυλλεγῆναι· ὁ δὲ χάριν ἂν δήπου ἐν τούτῳ

περιφανὲς Vat. γρ. m., **περὶ ἐπιφανὲς** It. Aug. Cass. Lugd. F. et **πέρι ἐπιφανὲς** M., sed **περὶ**, quod ex altera scriptura **περιφανὲς** remansit, in Cass. et Aug. cancellis inclusum, in Lugd. punctis notatum; **ἐπιφανὲς** reliqui. Huius scripturae altera **περιφανὲς** explicatio est. Nam **ἐπιφανής** plerumque est conspicuus (V 10, 2. VI 96, 2) aut illustris [II 43, 3. VI 72, 2], pro **σαφής** tamen legitur etiam I 21, 1.

ἐγγυαστῶς mendose It. Vat. Aug. Pal. Cass. T.

§ 5. **καταφωρᾷ** Pal. pr. man. et M. eademque coniectura fuit viri docti, qui Dukero diversitatem scripturae e Reg. excerpsit, probata a recentioribus, **καταφωρᾶν** It. Aug. Cass., **καταφορᾶν** Vat. T., **κατάφωρος** Cl. Ven. C. F. corr. It., **καταφορὰ** Vind., **καταφθορὰ** vulgo. Cf. adn.

ἐστὶν οὐκ ἐνδοιαστῶς διαπολ. ἂν αὐτόν, εἴ γε ἐβουλ." Beck. Sed sic **ἂν** accedere debet et **ἐπιφανές ἐστι δήπου οὐκ ἐνδοιαστῶς** propter inutilem verborum abundantiam displicet. „Lege **ἐπεί, εἴ γε ἐβουλήθη, διαπολεμῆσαι ἂν ἐπιφανές** vel potius [at vid. sd.] **περιφανές** ...: nam eum, si voluisset, bello finem impositurum fuisse citra dubium evidens est." Dobr., qui **ἂν** recte addidit, inutilem abundantiam nimis indulgenter toleravit. Krueger probata Reiskii coniectura **ἐπιφανεὶς** deleri **γάρ** audacius vult a **κομίσας** ordiens apodosin. „Adhibitis emendationibus Reiskii et Dobrei scribendum est: **ἐπεί, εἴ γε ἐβουλήθη, διαπολεμῆσαι ἂν ἐπιφανεὶς δήπου οὐκ ἐνδοιαστῶς· κομίσας γὰρ κ. τ. λ.** In altera parte sententiae (**ἐπεί ... διαπολεμῆσαι ἂν ἐπιφανείς**) auditur tantum **δοκεῖ**, non **σαφέστατον εἶναι.**" Madv. Adv. crit. I p. 334 sq. Verte igitur: nam, si quidem voluisset, haud dubie profecto eum, cum supervenisset (cf. 42, 3), debebellaturum fuisse. — **ἀντιπάλως** adverbium hoc uno loco Thuc. legi adnotat Krueg.

§ 5. **καταφωρᾷ** ... „[Vulgatae] Abr. et Lev. praeferunt **καταφωρᾷ**, h. e. **ἐλέγχει αὐτόν**, scil. **τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ, ἡ πρόφασις ἣν εἶπεν οὐ κομίσας.**" Beck. „Lege **καταφωρᾷ** (vel **κατάφωρος**): indicio autem quam maxime est causa, quam finxit, quare non classem secum attulisset. De constructione **ἣν εἶπε πρόφασιν** vid. Monk. ad Alcest. 36. Thuc. IV 85, 6." Dobr. **Καταφωρᾶν** verbum legimus iam I 82, 1. — **χάριν ἂν ... ἔσχεν.** Cf. Eur. Hec. 830: **ἢ τῶν ἐν εὐνῇ φιλτάτων ἀσπασμάτων χάριν τίν' ἕξει παῖς ἐμή, κείνης δ' ἐγώ;** Compares etiam **δίκην ἔχειν**, poenam habere, i. e. accepisse, **αἰτίαν ἔχειν**, i. e. **ἐν αἰτίᾳ εἶναι**, similia. **Ἂν ἔσχεν** autem sonant inivis-

μείζω ἔτι ἔσχεν, οὔτε ἀναλώσας πολλὰ τῶν βασιλέως, τά τε αὐτὰ ἀπ' ἐλασσόνων πράξας. ἐς δ' οὖν 6 τὴν Ἄσπενδον ἥτινι δὴ γνώμῃ ὁ Τισσαφέρνης ἀφικνεῖται καὶ τοῖς Φοίνιξι ξυγγίγνεται· καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἔπεμψαν ὡς ἐπὶ τὰς ναῦς κελεύσαντος αὐτοῦ Φίλιππον ἄνδρα Λακεδαιμόνιον δύο τριήρεσιν.

Ἀλκιβιάδης ἐπὶ Φασήλιδος καὶ Καύνου πλοῦν ποιεῖται.

88. Ἀλκιβιάδης δὲ ἐπειδὴ καὶ τὸν Τισσαφέρνη ᾔσθετο παριόντα ἐπὶ τῆς Ἀσπένδου, ἔπλει καὶ αὐτὸς λαβὼν τρεῖς καὶ δέκα ναῦς, ὑποσχόμενος τοῖς ἐν τῇ Σάμῳ ἀσφαλῆ καὶ μεγάλην χάριν (ἢ γὰρ αὐτὸς ἄξειν Ἀθηναίοις τὰς Φοινίσσας ναῦς ἢ Πελοποννησίοις γε κωλύσειν ἐλθεῖν), εἰδώς, ὡς εἰκός, ἐκ πλείονος τὴν Τισσαφέρνους γνώμην, ὅτι οὐκ ἄξειν ἔμελλε, καὶ βουλόμενος αὐτὸν τοῖς Πελοποννησίοις ἐς τὴν ἑαυτοῦ καὶ Ἀθηναίων φιλίαν ὡς μάλιστα διαβάλλειν, ὅπως μᾶλλον δι' αὐτὸ σφίσιν ἀναγκάζοιτο προσχωρεῖν. καὶ ὁ μὲν ἄρας εὐθὺ τῆς Φασήλιδος καὶ Καύνου ἄνω τὸν πλοῦν ἐποιεῖτο.

Cap. 88. τρεῖσκαίδεκα Vat., ceteri τρισκαίδεκα.
ἐς τὴν αὐτοῦ omnes praeter Vat. T.
δι' αὐτὸν Vat.
Φασηλίδος in aliquot libris. Cf. Herodian. I p. 91.

set (si non tantundem navium collegisset). — τά τε αὐτὰ ἀπ' ἐλασσόνων πράξας. „Id est ἐλάσσονι δαπάνῃ. Cf. Aristoph. Plut. 377 ἐγώ σοι τοῦτ' ἀπὸ σμικροῦ πάνυ ἐθέλω διαπρᾶξαι, Equ. 535 ὃς ἀπὸ σμικρᾶς δαπάνης ὑμᾶς ἀριστίζων ἀπέπεμπεν, Thuc. III 36, 2. 92, 1." Duk. Cf. Hemsterh. ad Luci. Char. 4. Matth. Gr. § 396 adn. 2.

§ 6. δ' οὖν post digressionem. Cf. adn. I 3, 4. VII 59, 1. — ὡς ἐπὶ τὰς ναῦς, i. e. putantes se mittere eum ad naves (arcessendas). Cf. Matth. Gr. § 628.

Cap. 88. ἔπλει καὶ αὐτός. Cf. Plut. Alc. 26. — Πελοποννησίοις... κωλύσειν ἐλθεῖν. Hoc eum effecisse affirmat Isocr. XVI 20. Cf. infra 108, 1. Diod. XIII 37, 4. Plut. l. d. — ἐς τὴν αὐτοῦ ... διαβάλλειν. „Nomen cum praepositione εἰς adiunctum verbis διαβάλλειν, λοιδορεῖν similemque vim habentibus notat rem, quae alicui invidiam facere, vel vitium aliudve quid, quod alicui exprobrari potest. Cf. Herodian. IV 12 εἰς ἀνανδρίαν καὶ θήλειαν νόσον διαβάλλειν, Plut. apophthegm. p. 305 [p. 89 Hutt.] λοιδορηθεὶς ὑπό τινος εἰς τὴν δυσωδίαν τοῦ στόματος. Et ibid. p. 327 [p. 118] πρὸς Ἁρμόδιον εἰς δυσγένειαν αὐτῷ λοιδορούμενον ἔφη." Duk. Cf. adn. V 75, 3. — σφίσιν, Atheniensibus. — καὶ ὁ μὲν

1 89. Οἱ δ' ἐκ τῆς Σάμου ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πεμφθέντες πρέσβεις ἐπειδὴ ἀφικόμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπήγγειλαν τὰ παρὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὡς κελεύει τε ἀντέχειν καὶ μηδὲν ἐνδιδόναι τοῖς πολεμίοις, ἐλπίδας τε ὅτι πολλὰς ἔχει κἀκείνοις τὸ στράτευμα διαλλάξειν καὶ Πελοποννησίων περιέσεσθαι, ἀχθομένους καὶ πρότερον τοὺς πολλοὺς τῶν μετεχόντων τῆς ὀλιγαρχίας καὶ ἡδέως ἂν ἀπαλλαγέντας πῃ ἀσφαλῶς τοῦ πράγματος πολλῷ δὴ μᾶλ-
2 λον ἐπέρρωσαν. καὶ ξυνίσταντό τε ἤδη καὶ τὰ πράγματα διεμέμφοντο ἔχοντες ἡγεμόνας τῶν πάνυ [στρατηγῶν] τῶν ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ καὶ ἐν ἀρχαῖς ὄντων, οἷον Θηραμένη τε τὸν Ἅγνωνος καὶ Ἀριστοκράτη τὸν Σκελίου καὶ ἄλλους, οἳ μετέσχον μὲν

ἐν δ' Ἀθήναις πολλοί, ὧν ἡγεμόνες ἦσαν Θηραμένης τε καὶ Ἀριστοκράτης, τῇ ὀλιγαρχίᾳ ἀντιπράσσουσιν. αἰτίαι τούτου.

Cap. 89. § 1. καὶ κακείνοις Vat. τοὺς πολλοὺς καὶ πρότερον Vat.
λ
§ 2. Σικέ Vat.; Σικελλίου, Σικελίου, Σκελλίου reliqui. Cf. Inscr. Att. I n. 418.

εὐθὺ ... ἐποιεῖτο. „Indicat Alcibiadem, cum Samo solvisset, cursum recta Caunum atque inde Phaselidem direxisse, ut Aspendum teneret. [Etenim ἄνω a terra ad mare translatum est orientem, i. e. Aspendum, versus]. Quanquam mihi non apparet, cur, cum Phaselidem attingere nisi Caunum praetervectus non potuerit, Thucydides Phaselidem ante Caunum ponere voluerit.“ Duk. Pariter inverso ordine locorum scripsit 108, 1 κατέπλευσε δὲ ... ἀπὸ τῆς Καύνου καὶ Φασήλιδος ἐς τὴν Σάμον, qua de re cf. adn. VI 72, 1. De εὐθύ cum genet. iuncto cf. Krueg. Gr. § 47, 29 adn. 1. De Phaselide vid. adn. II 69, 1.

Cap. 89. § 1. Οἱ ... πρέσβεις. Non iungendum est ἐκ τῆς Σάμου πεμφθέντες, sed significantur quadrigentorum legati Samo dimissi et redeuntes. Cf. 86, 6. — τὰ παρὰ τοῦ Ἀλκ. Vid. 86, 7. — ὅτι. Cf. adn. 86, 3. — ἀχθομένους καὶ πρότερον. Causas rei explicare studet Thirlw. Hist. IV p. 62 sq.

§ 2. τῶν πάνυ κ. τ. λ., cum duces haberent ex praestantissimis eorum, qui paucorum imperii participes erant et magistratibus fungebantur. Itaque non solum τῶν πάνυ, sed etiam τῶν ... ὄντων genetivus partitivus est. Cf. 1, 1 τοῖς πάνυ τῶν στρατιωτῶν ibique adn. Cum Aristocrates non fuerit στρατηγός, sed ταξίαρχος (92, 4), Thucydidis verbis eximendum est στρατηγῶν, quod etiam alia de causa importunum Classeno visum est. Idem etiam καί ante ἐν ἀρχαῖς del., cuius rei nullam videmus necessitatem. Nihil proficitur Bekk. coniectura τῶν πάνυ στρατηγούντων ἐν τῇ ὀλ. — Θηραμένη. Cf. adn. 68, 4. — Ἀριστοκράτη τὸν Σκελίου. Vid. Lys. XII 66. „Idem est, cuius

ἐν τοῖς πρῶτοι τῶν πραγμάτων, φοβούμενοι δ', ὡς ἔφασαν, τό τε ἐν τῇ Σάμῳ στράτευμα καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην σπουδῇ πάνυ, τούς τε ἐς τὴν Λακε-

ἐν τοῖς πρώτοις Vat., *ἐν πρώτοις* reliqui. Emend. Bekk. Cf. sd. VII 19, 4.

φοβούμενοι ἀδεῶς inepte It. Laur. Pal. Aug. M. Bas.

οὕς τε C., *τε* om. Vat. et Thom. Mag. in *πρεσβεύω*. Cf. adn.

mentionem infert Xen. Hist. Gr. I 4, 21. 5, 16. 7, 2. Periit cum quinque aliis ducibus actione illa famosa, quae post pugnam ad Arginusas factam instituta est. Honorifica eius mentio fit in oratione contra Theocrinem scripta, quae plerumque Demostheni attribuitur [LVIII 67], item in Aristoph. Av. 123 et Plat. Gorg. 472 a." Arn. Add. Stallb. ad Plat. l. d. — **σπουδῇ πάνυ** formulam Thucydidi frequentissimam esse, ut post Valcken. ad Phalar. Epist. p. XVII docuisset Wolf. ad Demosth. Lept. 321, adnotavit Goell. Sed falso id ab his viris et ab Heind. ad Plat. Phaedon. 98 b dictum est; nam *σπουδῇ* adverbialiter positum praeter hunc locum exstat tantum III 49, 4, et quidem alia vi (cum festinatione). Cum *πάνυ* Thucydides praeter hunc locum nusquam coniunxit, sed Plato l. l. Demosth. l. l., alii. Et ut apud Platonem *πάνυ σπουδῇ* valent admodum cupide, studiosissime, ita hic ad *ἐφοβοῦντο* relata videntur sonare admodum alacriter, vehementissime. An Thucydides Theramenem eiusque socios eo metu, quem sibi esse dixerint (*ὡς ἔφασαν*), quatenus exercitus Sami versantis et Alcibiadis ratio habeatur, serio affectos esse affirmat? — **τούς τε ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρεσβευομένους.** Quod vulgo post *πρεσβ.* legitur *ἔπεμπον*, id ad *οἳ μετέσχον μὲν ... φοβούμενοι δέ* rettulit Haasius in interpr. Lat. vertens qui inter primos quidem rerum participes fuerant, sed, ut aiebant, ideo, quod metuerent..., Samum misissent. Sed nec *ἐς τὴν Σάμον* omitti potuerunt nec ab Theramene eiusque sociis solis, sed a quadringentis viris novimus ex § 1 Samum legatos missos esse, et, illud si factum esset, *ἔπεμπον* ad *τοὺς ἀμφὶ Θηραμένη* spectans non recte inter *πρεσβευομένους* et *μή ... τὴν πόλιν* interponeretur, denique in *οὐ τὸ ἀπαλλ.* male procederet sermo. *Τέ* deleturus erat Ae. Portus, cui favent Vat. et Thomas Mag. Verum *ἔπεμπον* omnino non bene ad Theramenem eiusque sodales refertur, sed ad *ὀλιγάρχας* omnes eorumque principes debet spectare. Vid. 71, 3 et 90, 1. Nec ex illa scriptura verba *μή τι ... τὴν πόλιν* aptam sententiam praebent, pro *οὐ τό* autem *οὕτω γάρ* legendum est, etsi *γάρ* excidisse non est probabile. Goeller *οὕς τε* pro *τούς τε* recepit. Cui quod Krueger non legatos, sed eos, a quibus missi essent legati, terrorem iniecisse opponit, nullius momenti est, quod, cum per legatos cum Lacedaemoniis ageretur, Theramenes et eius socii sane dici poterant *τοὺς πρεσβευομένους μή τι ... κακὸν δράσωσι τὴν πόλιν* (i. e. *μή οἱ πρεσβευόμενοί τι ... κ. δρ. τ. π.*) timuisse. Sed *ἔπεμπον*, quoniam nomen non est additum, non posset nisi ad Theramenem eiusque amicos aut ad exercitum Samium et Alcibiadem, non, quod requiritur, ad *ὀλιγάρχας* universos spectare. Quocirca libros nonnullos et Do-

δαίμονα πρεσβευομένους [ἔπεμπον] μή τι ἄνευ τῶν πλειόνων κακὸν δράσωσι τὴν πόλιν, οὔτοι ἀπαλλαξείειν* τοῦ ἄγαν ἐς ὀλίγους ἐλθεῖν, ἀλλὰ

ἔπεμπον om. M. Lugd. Mosqu. F. schol. Cf. adn.
δράσειαν non deterius Vat.
οὐ τῷι Vat. Ven. Cl., reliqui οὐ τὸ praeter γρ. οὕτω marg. Lugd., οὕτω γὰρ marg. I.; ita enim Valla. Cf. adn.
ἀπαλλάξειν codd. Emend. ex schol. Abresch., quem laudat Piers. ad Moer. p. 14. Cf. adn.
ἐς ὀλίγους οἰκεῖν M. b., de quo cf. II 37, 1. At vide adn.

braei suspicionem secuti ἔπεμπον uncis inclusimus aut ex interpretatione πρεσβεύεσθαι verbi ortum (ad πρεσβευομένους enim facile adscribi poterat οἳ πρέσβεις ἔπεμπον) aut ab iis additum, qui verbum finitum ad φοβούμενοι δέ desiderarent nec τούς τε ... πρεσβευομένους et ipsum a φοβούμενοι pendere intellegerent. — ἄνευ τῶν πλειόνων, invita maiore civium parte. — οὔτοι ἀπαλλαξείειν κ. τ. λ. Quod in codd. legitur οὐ τὸ ἀπαλλάξειν corruptum est. Nam primum τὸ ἀπαλλάξειν, sive pro nominativo id accipimus sive pro accusativo, verbum non habet, quo referatur. Deinde quoniam supra § 1 legimus ἡδέως ἂν ἀπαλλαγέντας τοῦ πράγματος (i. e. τοῦ μετέχειν τῆς ὀλιγαρχίας), verisimile est Thucydidem hic non negare illos professos esse se liberationem a nimis paucorum dominatione effecturos, sed eos professos esse se cupere ab illa dominatione liberari. Legendum igitur putamus οὔτοι ἀπαλλαξείειν, quo verbo Th. usus est I 95, 7 eiusque interpolator III 84, 1. Nam haereas quidem forsitan etiam in negatione, quod qui pro quadrigentis quinque milia civium rempublicam administrare iussissent non videantur negare potuisse se nolle imperium a nimis paucis teneri, sed id ipsum profiteri debuerint. Sed ne ideo οὕτω, quod Hier. Mueller suasit, pro οὐ τό scribas, prohibet ἀλλά particula, quae nisi negatione servata recte intellegi non potest. Et ea negatio sane apta est, modo ne ad ἀπαλλαξείειν referatur, sed ad verbum quod dicitur finitum, quod in hac sententiae parte excidisse in propatulo est. Nam si ἔλεγον vel simile verbum addimus, haec oritur sententia: metuentes autem, ut dicebant, cum exercitum Samium et Alcibiadem prorsus (vel valde) serio, tum eos, qui Lacedaemonem legatos mittebant, ... non sane illi profitebantur, id quod revera erat, se cupere a nimis paucorum imperio liberari. Et ἀπαλλαξείειν atque negationem a schol. hic reperta esse et ἔπεμπον ab eodem non agnosci apparet ex hac eius adnotatione: ἡ δὲ διάνοια· οἱ περὶ τὸν Θηραμένη ἄρχοντες τότε τῆς ὀλιγαρχίας καὶ μετασχόντες αὐτῆς ἐν πρώτοις, ὀρεγόμενοι δὲ δημοκρατίας ἔλεγον οὐχ ὅτι ἀπαλλακτικῶς ἔχουσι τῆς ὀλιγαρχίας (ὅπερ ἦν ἀληθές), ἀλλ' ὅτι φοβοῦνται τοὺς ἐν Σάμῳ καὶ Ἀλκιβιάδην καὶ τοὺς ἀπιόντας εἰς Λακεδαίμονα πρέσβεις, μή τι οὗτοι κακὸν ἐργάσωνται τὴν πόλιν ὀλιγαρχίας γενομένης. ἤδη οὖν ἠξίουν τοὺς πεντακισχιλίους καθιστάναι. Madv. in Adv. crit. I p. 335 οὔπω ἀπαλλαξείειν ἠξίουν proposuit. — ἐς ὀλίγους ἐλθεῖν similiter dictum atque Aristot.

τοὺς πεντακισχιλίους ἔργῳ καὶ μὴ ὀνόματι χρῆναι ἀποδεικνύναι καὶ τὴν πολιτείαν ἰσαιτέραν καθιστάναι. ἦν δὲ τοῦτο μὲν σχῆμα πολιτικὸν τοῦ λόγου 3 αὐτοῖς, κατ' ἰδίας δὲ φιλοτιμίας οἱ πολλοὶ αὐτῶν τῷ τοιούτῳ προσέκειντο, ἐν ᾧπερ καὶ μάλιστα ὀλιγαρχία ἐκ δημοκρατίας γενομένη ἀπόλλυται· πάντες γὰρ αὐθημερὸν ἀξιοῦσιν οὐχ ὅπως ἴσοι, ἀλλὰ καὶ πολὺ πρῶτος αὐτὸς ἕκαστος εἶναι· ἐκ δὲ δημοκρατίας, αἱρέσεως γιγνομένης, ῥᾷον τὰ ἀποβαίνοντα ὡς οὐκ ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἐλασσούμενός τις φέρει. σαφέστατα δ' αὐτοὺς ἐπῆρε τὰ ἐν τῇ 4 Σάμῳ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἰσχυρὰ ὄντα καὶ ὅτι αὐτοῖς οὐκ ἐδόκει μόνιμον τὸ τῆς ὀλιγαρχίας ἔσεσθαι. ἠγωνίζετο οὖν εἷς ἕκαστος αὐτὸς πρῶτος προστάτης τοῦ δήμου γενέσθαι.

ἰσωτέραν M. Mosqu., εἰς ἑτέραν vel ἐς ἑτέραν It. Vat. Pal. Aug. Cass. alii.

§ 3. τὸ σχῆμα It. Pal. Aug. M. m. et nonnulli mali libri; sed σχῆμα hic est pars praedicati.

τῷ τοιούτῳ εἴδει Cl. Ven., per se satis bene (cf. 90, 1), sed ex interpr.

§ 4. ἐπῆιρε M., quod ad reliqua imperfecta convenit; ἐπῆρε reliqui.

Post ἕκαστος adnotationem grammaticam ἐς ὑπερβολὴν addunt Ar. Chr. Dan. Reg.

Pol. II 9 (p. 1270 a 18) διόπερ εἰς ὀλίγους ἧκεν ἡ χώρα. Diversa sententia legimus ἐς ὀλίγους ἐλθεῖν 63, 4.

§ 3. ἦν δὲ ... αὐτοῖς, erat autem haec reipublicae forma (cf. VI 89, 6) verbis tantum iis simulata. Cf. adn. VI 18, 6. Non igitur opus est, ut σχῆμα pro προσχῆμα positum esse statuamus. — ἐν ᾧπερ = ὅπερ ἐὰν γίγνηται. Cf. adn. 86, 4. — οὐχ ὅπως. Cf. adn. I 35, 4. — ἐκ δὲ δημοκρατίας ... φέρει, populari autem statu, cum electio fiat, efficitur, ut facilius quisque ferat quae inde eveniunt, quod a paribus (i. e. cum a paribus res proficiscatur sive cum pares sint a quibus res proficiscatur) sibi de iure et commodo suo non detrahi putat. De ἀπὸ τῶν ὁμοίων cf. I 141, 1. L. Herbst. adv. Cob. p. 50 sqq. Hac interpretatione omnes sublatae sunt quas h. l. invenerunt difficultates.

§ 4. τὰ ... ἰσχυρὰ ὄντα, quod Alcibiadis in Samo potentia multum valebat. Cf. adn. 93. — ἠγωνίζετο κ. τ. λ. Cf. adn. III 38, 2. Vocabulum πρῶτος, quod praeter codd. Thom. Mag. 67, 9 tuetur, del. Herw. Stud. Thuc. p. 32. Sed inde videtur suam vim habere, quod paucorum imperium non mansurum esse putabant. Ea enim de causa contendebat

1 90. *Οἱ δὲ τῶν τετρακοσίων μάλιστα ἐναντίοι ὄντες τῷ τοιούτῳ εἴδει καὶ προεστῶτες, Φρύνιχός τε, ὃς καὶ στρατηγήσας ἐν τῇ Σάμῳ [ποτὲ] τῷ Ἀλκιβιάδῃ τότε διηνέχθη, καὶ Ἀρίσταρχος, ἀνὴρ ἐν τοῖς μάλιστα καὶ ἐκ πλείστου ἐναντίος τῷ δήμῳ, καὶ Πείσανδρος καὶ Ἀντιφῶν καὶ ἄλλοι οἱ δυνατώτατοι, πρότερόν τε, ἐπεὶ τάχιστα κατέστησαν καὶ ἐπειδὴ τὰ ἐν τῇ Σάμῳ σφῶν ἐς δημοκρατίαν ἀπέστη, πρέσβεις τε ἀπέστελλον σφῶν ἐς τὴν Λακεδαίμονα καὶ τὴν ὁμολογίαν προυθυμοῦντο καὶ τὸ ἐν τῇ Ἠετιωνείᾳ καλουμένῃ τεῖχος ἐποιοῦντο, πολλῷ τε μᾶλλον ἔτι, ἐπειδὴ καὶ οἱ ἐκ τῆς Σάμου πρέσβεις σφῶν ἦλθον, ὁρῶντες τούς τε πολλοὺς καὶ σφῶν τοὺς δοκοῦντας πρότερον πιστοὺς εἶναι μεταβαλλομένους.*
2 *καὶ ἀπέστειλαν μὲν Ἀντιφῶντα καὶ Φρύνιχον καὶ ἄλλους δέκα κατὰ τάχος, φοβούμενοι καὶ τὰ αὐτοῦ καὶ τὰ ἐκ τῆς Σάμου, ἐπιστείλαντες παντὶ τρόπῳ ὅστις καὶ ὁπωσοῦν ἀνεκτὸς*

οἱ ὀλιγαρχικοὶ ἔς τε Λακεδαίμονα πρέσβεις ἀποστέλλουσι καὶ ἐν τῇ Ἠετιωνείᾳ τεῖχος ποιοῦνται. γνώμη τε καὶ φύσις τούτου.

Cap. **90.** § 1. ὁ vel ὃ pro ὃς Vat. Aug. Pal. Cass.
ποτὲ om. Laur. Reg. Gr. C. Valla. Varia lectio est *τότε* vocis alio loco posita.
ὁμολογίαν Vat.; reliqui *ὀλιγαρχίαν*, sed male; nam paucorum imperio, quod iam erat constitutum, operam dedisse recte dici illi non possunt.
Ἠετιωνίᾳ hic et infra § 3 pars codd. Sed cf. Herodian. I p. 278.
καὶ ἐπειδὴ καὶ male Vat.

unusquisque, ut plebi praepositus ipse princeps fieret. Minus recte de tempore **πρῶτος** accipit Class.

Cap. **90.** § 1. **εἴδει**] ἤγουν **καταστάσει.** Schol. Cf. III 62, 3. — **ὃς στρατηγήσας . . . διηνέχθη.** Vid. 48 et 50. — **ἐν τοῖς μάλιστα**, *mit am meisten.* Cf. adn. VII 19, 4. — **Ἀντιφῶν.** Cf. 68, 1. — **ἄλλοι οἱ δυνατώτατοι.** Cf. adn. 72, 2. — **ἐπεὶ . . . κατέστησαν**, simulac constituti sunt. — **πρέβεις . . . Λακεδαίμονα.** Vid. 86, 9. Pronomen **σφῶν** del. Herw. l. l. p. 109. Sed non omnino supervacaneum est additum ex ipsorum numero. Poterant enim etiam alios legatos mittere. — **ὁμολογίαν**, „i. e. pacem (cum Peloponnesiis) componendam. Cf. paulo post dicta **ἐπιστείλαντες παντὶ τρόπῳ ξυναλλαγῆναι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους.**" Arn. — **προυθυμοῦντο.** Cf. adn. VI 81, 1. VI 17, 1. — **Ἠετιωνείᾳ.** Vid. § 4.

§ 2. **αὐτοῦ**] ἤγουν ἐν Ἀθήναις. Schol. — **ὅστις . . . ἀνεκτός.** De **ἐστί** in relativa enuntiatione omisso vid. adn. I 16. Cum toto dicendi genere cf. Soph.

ξυναλλαγῆναι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. ᾠκοδό- 3
μουν δὲ ἔτι προθυμότερον τὸ ἐν τῇ Ἠετιωνείᾳ
τεῖχος. ἦν δὲ τοῦ τείχους ἡ γνώμη αὕτη, ὡς ἔφη
Θηραμένης καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, οὐχ ἵνα τοὺς ἐν
Σάμῳ, ἢν βίᾳ ἐπιπλέωσι, μὴ δέξωνται ἐς τὸν Πει-
ραιᾶ, ἀλλ' ἵνα τοὺς πολεμίους μᾶλλον, ὅταν βού-
λωνται, καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ δέξωνται. χηλὴ γάρ 4
ἐστι τοῦ Πειραιῶς ἡ Ἠετιώνεια, καὶ παρ' αὐτὴν
εὐθὺς ὁ ἔσπλους ἐστίν. ἐτειχίζετο οὖν οὕτω ξὺν
τῷ πρότερον πρὸς ἤπειρον ὑπάρχοντι τείχει ὥστε
καθεζομένων ἐς αὐτὸ ἀνθρώπων ὀλίγων ἄρχειν τοῦ
τε ἔσπλου ⟨καὶ ἔκπλου⟩. ἐπ' αὐτὸν γὰρ τὸν ἐπὶ

§ 3. *τοὺς ἐκ* Vat. (modo *Σάμου* sequeretur!), illos e Samo Valla.

§ 4. *αὐτὸ* M. (Lugd.) Mosq., *αὐτὴν* Cl., sed *αὐτὸ* superscr. eadem manu; *αὐτὸν* vulgo, quod male defendunt Bernh. Synt. p. 430 et Haack. *τειχισμόν* cogitari iubentes.

τοῦ γε m. et, ut videtur, deteriores aliquot, quasi maius aliquid quam navium introitus hic cogitari possit, quod non in eorum potestate fuerit; ex correctura, ut videtur, *τε* om. M. Ven. Lugd. F. ras. Cl.

Oed. R. 344 *δι' ὀργῆς ἥπερ ἀγριωτάτη* et Matth. Gr. § 445a.

§ 3. *τοῦ τείχους ἡ γνώμη*] *ἤγουν ὁ σκοπὸς τῆς ἀνοικοδομίας τοῦ τείχους.* Schol. Itaque *γνώμη*, consilium, hic de re inanima, etsi Latini non dicunt consilium carminis similiumque rerum. — *ἵνα . . . δέξωνται.* Xen. Hist. Gr. II 3, 46 confert Bloomf.

§ 4. *χηλή.* „Vid. interpr. Poll. ad I 99 et 102 et Thuc. I 63, 1 et VII 53, 1.“ Duk. Cf. illic adn. Hic esse promunturium, cum a Suida, Hesychio, Harpocratione, Stephano Byz. Eetionia *ἄκρα* vocaretur, docere studuit Letronn. Syrac. p. 108. At a Xen. l. d. *χῶμα* appellatur verbis *ἐπὶ τῷ χώματι ἔρυμα τειχίζοντες.* Itaque „*χῶμα* et *χηλή* in hac re idem significant, id est molem prominentem ad ostium portus coarctandum. Eetionia [cui paeninsulae haec moles adstructa erat] ad septentrionem ab introitu spectabat, e regione Alcimi promunturii. Vid. Leak. Athen. [ed. 2 p. 373 et 377 vel interpr. Germ. p. 266 sq. et 269 sq.].“ Arn. Cf. praeterea Bursian. Geogr. I p. 265. Ceterum nomen fuisse illud quidem proprie adiectivum ex Harpocrationis verbis *οὕτως ἐκαλεῖτο ἡ ἑτέρα τοῦ Πειραιέως ἄκρα ἀπὸ τοῦ κατακτησαμένου τὴν γῆν Ἠετίωνος* discimus, sed usu substantivum factum esse apud Thucydidem aliosque scriptores satis liquet. — *ἐτειχίζετο.* Ex superioribus repete *τὸ ἐν τῇ Ἠετιωνείᾳ τεῖχος.* — *τοῦ τε ἔσπλου ⟨καὶ ἔκπλου⟩.* Probabiliter hunc locum secundum II 69, 1 *φυλακὴν εἶχε μήτ' ἐκπλεῖν ἐκ Κορίνθου μηδένα μήτ' ἐσπλεῖν* et II 93, 4 *φρούριον ἐπ' αὐτοῦ ἦν καὶ φυλακὴ τοῦ μὴ ἐσπλεῖν Μεγαρεῦσι μηδ' ἐκπλεῖν μηδέν* complevit Class. simul recte monens

τῷ στόματι τοῦ λιμένος στενοῦ ὄντος τὸν ἕτερον πύργον ἐτελεύτα τό τε παλαιὸν τὸ πρὸς ἤπειρον καὶ τὸ ἐντὸς τὸ καινὸν τεῖχος τειχιζόμενον πρὸς θάλασσαν. διῳκοδόμησαν δὲ καὶ στοάν, ἥπερ ἦν μεγίστη καὶ ἐγγύτατα τούτου εὐθὺς ἐχομένη ἐν τῷ Πειραιεῖ, καὶ ἦρχον αὐτοὶ αὐτῆς, ἐς ἣν καὶ τὸν σῖτον ἠνάγκαζον πάντας τὸν ὑπάρχοντά τε

τὸ ἐντὸς τὸ καινὸν τεῖχος Vat. et interior novus Valla, *τὸ καινὸν τὸ ἐντὸς τεῖχος* Ven. superscr. Cl.; *τὸ καινὸν τὸ ἐντὸς τοῦ τείχους* reliqui, nisi quod *τοῦ* om. Laur. Gr. E. At in vulgata non *τοῦ τείχους*, verum *τοῦ παλαιοῦ* (*τείχους*) dicendum erat.

§ 5. *ἂν αὐτοὶ* It. Vat. Pal. pr. Aug., *οἱ αὐτοὶ* alii, utrumque prave.

aliud esse 76, 5 *κρατεῖν τοῦ ἐς τὸν Πειραιᾶ ἔσπλου* de Samia classe dictum. — *ἐπ' αὐτὸν γὰρ τὸν ... τὸν ἕτερον πύργον.* De iterato articulo vid. Matth. Gr. § 279 adn. 3. Krueg. § 50, 9 adn. 1. „Quem Thucydides dicit *τὸν ἕτερον πύργον*, ea est altera turrium, quae ab utraque parte aditum in portum defendebant [cf. de talibus turribus III 51, 1], et ea quidem turris quae erat Eetioniae. Iam vero antiquus murus in mediterranea ductus erat ab eo loco, ubi moles naturalem oram litoris attingebat. Erat enim revera murus Piraei, qui, ut aliarum urbium moenia, hunc locum ab hostibus extrinsecus aggredientibus tueretur. At quadrigenti viri cum magis intrinsecus factam aggressionem metuerent, antiquus murus ad terram spectans iis non satis erat; requirebant etiam murum in portum versus erectum, ne castellum suum, quod erat in mole, a Piraeeo sive interiore portu impugnari posset. Itaque *πρὸς θάλασσαν* idem valent quod *πρὸς λιμένα*, id quod verba *τὸ ἐντὸς τεῖχος* clare demonstrant. Consilium erat, ut Eetioniam undique separarent velut *διατείχισμα* a portu novo muro sicut antiquo ab agris seiunctum.“ Arn. *Τελευτᾶν ἐπί τι* similiter dictum est atque *τελευτᾶν ἔς τι.* — *στενοῦ ὄντος.* Tam angustus molibus introitus portus factus erat, ut catena adeo claudi posset. Cf. Leak. l. d. et adn. II 94, 4. — *τειχιζόμενον.* Fuitne *τὸ τειχ.*, ut antea *τὸ πρὸς ἤπειρον*?

§ 5. *διῳκοδόμησαν.* Hoc complures interpretes male de aedificanda porticu intellexerunt. „Uberius de hoc verbo agit Abr. in Auct. et ostendit proprie esse aedificationem separare ducto interiectove muro, fossa, canale, aut quocunque alio intermedio.“ Beck. Cf. adn. IV 69, 2. Esse ita fere positum ut *διατειχίζειν*, de quo cf. adn. III 34, 2, recte admonet Did. — *στοάν.* „Eandem porticum designat Thuc., quae aliis dicitur *μακρὰ στοά*.“ Huds. Cf. Paus. I 1, 3 *ἡ στοὰ ἡ μακρά, ἔνθα καθέστηκεν ἀγορὰ τοῖς ἐπὶ θαλάσσῃ.* Haec porticus, ut recte animadvertit Class., non tum demum cum reliqua munitione aedificabatur, sed porticus frumentaria erat a Pericle exstructa et ad portum mercatorium (*τὸ ἐμπόριον*) in Piraeeo paeninsula sita, de qua cf. Burs. l. l. p. 266. Itaque

*καὶ τὸν ἐσπλέοντα ἐξαιρεῖσθαι καὶ ἐντεῦθεν προ-
αιροῦντας πωλεῖν.*

Πελοποννησίων ἐς τὴν Εὔβοιαν πλοῦν παρασκευαζομένων Θηραμένης τοῖς τετρακοσίοις πάλιν ἐγκαλεῖ, καὶ οὐκ εἰκῇ.

91. *Ταῦτ᾽ οὖν ἐκ πλείονός τε ὁ Θηραμένης* 1
*διεθρόει καὶ ἐπειδὴ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος πρέ-
σβεις οὐδὲν πράξαντες ἀνεχώρησαν τοῖς ξύμπασι
ξυμβατικόν, φάσκων κινδυνεύσειν τὸ τεῖχος τοῦτο
καὶ τὴν πόλιν διαφθεῖραι. ἅμα γὰρ καὶ ἐκ τῆς* 2
*Πελοποννήσου ἐτύγχανον Εὐβοέων ἐπικαλουμένων
κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον δύο καὶ τεσσαρά-
κοντα νῆες, ὧν ἦσαν καὶ ἐκ Τάραντος καὶ [ἐκ]
Λοκρῶν Ἰταλιώτιδες καὶ Σικελικαί τινες, ὁρμοῦ-
σαι ἤδη ἐπὶ Λᾷ τῆς Λακωνικῆς καὶ παρασκευα-*

ἐπιπλέοντα omnes praeter Vat. Cf. IV 27, 1. adn. II 93, 4.
Cap. **91.** § 1. *τε*, quod accessit ex Vat., etiam Valla legit vertens et iam pridem; reliqui libri, qui iidem *χρόνου* post *πλείονος* ex interpr. addunt, om.
§ 2. *ἐκ* om. Vat. et Valla, quae omissio hic placet, quia utrumque nomen ad *Ἰταλιώτιδες* refertur. Cf. sd. 84, 5.
ἐπὶ Λᾷ Vat. et supra scriptum ab ipso scriba Cl., *εἰπίλαι* It. Pal. et sine accentu Aug., vulgo *Λᾷ* om.

Πειραιεύς hic paeninsula est, non portus ut § 3 et 4. Cum *ἐν Πειραιεῖ* autem proxime iungendum est *εὐθύς*. Ita si interpretamur, neque *ἐν τῷ Πειραιεῖ* abesse potest, quod del. Herw. l. l. p. 159, neque, ut idem opinatur, *ἐγγύτατα* abundat. — *ἐξαιρεῖσθαι.* „Locus Athenis erat *ἐξαίρεσις* dictus, quod illic exemptas navibus aut curribus sarcinas seponerent, ut docet Etymologici auctor.“ Huds. Cf. Pollux IX 34 *ἐξαίρεσις, ὅπου τὰ φορτία ἐξαιρεῖται, ὥσπερ καὶ τὸ δεῖγμα*, supra VIII 28, 1 *ἐβούλοντο πλεῦσαι ἐπὶ τὰ σκεύη, ἃ ἐξείλοντο ἐς τὴν Τειχιοῦσσαν*, Pseudo-Demosth. XXXIV 8. *Τὸν ὑπάρχοντα σῖτον* cum eundem esse pateat atque *τὸν μὴ ἐσπλέοντα*, hic autem vendendi causa plaustris adveheretur, ad *τὸν ὑπάρχοντα* non minus *ἐξαιρεῖσθαι* videtur convenire quam ad *τὸν ἐσπλέοντα*. Ille enim plaustris, hic navi eximitur. — *προαιροῦντας.* „Signatum verbum *προαιρεῖν*, e penu aliquid promere. Aristoph. Thesmoph. 425 *ἣν ἡμῖν πρὸ τοῦ αὐταῖς ταμιεύεσθαι προαιρούσαις λαβεῖν ἄλφιτον* etc.“ Huds. „De hac significatione *τοῦ προαιρεῖν* plura adnotavit Casaub. ad Theophr. Charact. c. 4.“ Duk.

Cap. **91.** § 1. *διεθρόει.* Cf. adn. VI 46, 4. — *καὶ ἐπειδή*, i. e. *καὶ διεθρόει ἐπειδή*. Atque *φάσκων* particip. ad idem *διεθρόει* refertur. — *τοῖς ξύμπασι.* Omnino verterat Bau., cui assentiuntur Dukas et Did. eodem modo *τοῖς ὅλοις* pro *ὅλως* dici adnotans. Sed differt usus ad V 28, 2 illustratus. Quare recte Haack.: „universo populo Atheniensi, non solis oligarchis; cum his enim pacisci non recusabant.“ De proximis vid. Matth. Gr. § 297 p. 757 extr.
§ 2. *ἐπὶ Λᾷ.* „Commemorat

ζόμεναι τὸν ἐς τὴν Εὔβοιαν πλοῦν (ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀγησανδρίδας Ἀγησάνδρου Σπαρτιάτης)· ἃς ἔφη Θηραμένης οὐκ Εὐβοίᾳ μᾶλλον ἢ τοῖς τειχίζουσι τὴν Ἠετιώνειαν προσπλεῖν, καὶ εἰ μή τις
3 ἤδη φυλάξεται, λήσειν διαφθαρέντας. ἦν δέ τι καὶ τοιοῦτον ἀπὸ τῶν τὴν κατηγορίαν ἐχόντων, καὶ οὐ πάνυ διαβολὴ μόνον τοῦ λόγου. ἐκεῖνοι γὰρ μάλιστα μὲν ἐβούλοντο ὀλιγαρχούμενοι ἄρχειν καὶ τῶν ξυμμάχων, εἰ δὲ μή, τάς τε ναῦς καὶ τὰ τείχη ἔχοντες αὐτονομεῖσθαι, ἐξειργόμενοι δὲ καὶ τούτου μὴ οὖν ὑπὸ τοῦ δήμου γε αὖθις γενομένου αὐτοὶ πρὸ τῶν ἄλλων μάλιστα διαφθαρῆναι, ἀλλὰ καὶ τοὺς πολεμίους ἐσαγαγόμενοι ἄνευ τει-

Ἀγησανδρίδας Ἀγησάνδρου It. Vat. m. Ar. Chr. corr. Pal., Ἀγισανδρίδας Ἀγισάνδρου Aug. Pal. Cass. Lugd., Ἡγησανδρίδας Ἡγησάνδρου vulgo. Et Ἡγησανδρίδου Xen. Hist. Gr. I 1, 1, Ἐπιτελίδαν τὸν Ἡγησάνδρου Thuc. IV 132, 3. Sed Ἀγησανδρίδας rursus optimi libri 94 et 95, 3, et Agesander Lacedaem. adfuit I 139, 3.

§ 3. διαβολὴ μόνον M., reliqui libri paene omnes (etiam Vat.) et Thomas Mag. διαβόλιμον ὄν.

τάς γε legisse videtur Valla certe vertens idque placuit Reiskio.

γε (post δήμου) M. schol., τε vulgo, quod om. Reg. I. Mosqu. K. m. Ar. Chr.

Paus. III 24, 5 τὰ δὲ ἐν δεξιᾷ Γυθίου Λᾶς ἐστι θαλάσσης μὲν δέκα στάδια, Γυθίου δὲ τεσσαράκοντα ἀπέχουσα. De eodem oppido vid. Eustath. ad Hom. Il. II 585 et Strab. p. 364.“ Goell. „Prodita a Pausania intervalla non possunt intellegi nisi de arce vel urbe superiore, cuius unius credibile est Pausaniae tempore reliquias exstitisse. Priore aetate suum urbi portum vel inferius oppidum ad mare situm fuisse non solum ex his Thucydidis verbis apparet, sed etiam ex Liv. XXXVIII 30.“ Arn. Cf. Bursian. Geogr. II p. 147. — τοῖς τειχίζουσι. Est dativus commodi. — λήσειν. Cf. adn. 10, 1. — διαφθαρέντας ad collectivam pronominis indefiniti notionem spectare vidit Abr. Διαφθαρέντες tamen conicit Krueg. comparans VI 25, 2 extr.

§ 3. ἦν ... ἀπό, *es fand so etwas statt von Seiten.* — ἀπὸ τῶν τὴν κατηγορίαν ἐχόντων. „Puto his significari ... ab iis, qui accusati erant, qui criminationem istam sustinebant, [ut Port. convertit.] Loquendi genus videtur simile esse verbis αἰτίαν ἔχειν IV 114, 5, ἀνάγκην ἔχειν V 104.“ Arn. — οὖν ... γέ particulae post participium ita leguntur, ut saepe ἀλλ᾽ οὖν ... γέ post enuntiata concessiva et condicionalia. — ὑπὸ τοῦ ... γενομένου. Bene Port. a populari statu rursus restituto. Δῆμον γὰρ νῦν τὴν δημοκρατίαν λέγει recte schol. Cf. adn. I 107, 4. — τοὺς πολεμίους ἐσ-

χῶν καὶ νεῶν ξυμβῆναι καὶ ὁπωσοῦν τὰ τῆς πόλεως ἔχειν, εἰ τοῖς γε σώμασι σφῶν ἄδεια ἔσται.

92. Διόπερ καὶ τὸ τεῖχος τοῦτο, καὶ πυλί- 1
δας ἔχον καὶ ἐσόδους καὶ ἐπεσαγωγὰς τῶν πολε-
μίων, ἐτείχιζόν τε προθύμως καὶ φθῆναι ἐβού-
λοντο ἐξεργασάμενοι. πρότερον μὲν οὖν κατ' ὀλί- 2
γους τε καὶ κρύφα μᾶλλον τὰ λεγόμενα ἦν· ἐπειδὴ
δὲ ὁ Φρύνιχος ἥκων ἐκ τῆς ἐς Λακεδαίμονα πρε-
σβείας πληγεὶς ὑπ' ἀνδρὸς τῶν περιπόλων τινὸς

Φρυνίχου δ' ἐξ ἐπιβουλῆς ἀποθανόντος Θηραμένης καὶ Ἀριστοκράτης

Cap. 92. § 1. ἐξειργασμένοι Vat. At IV 4, 3 ἠπείγοντο φθῆναι τὰ ἐπιμαχώτατα ἐξεργασάμενοι, et perfecti participii cum φθάνειν iuncti exemplum desideramus.

αγαγόμενοι. Recte igitur Iustinus V 3, 8 optimates urbem prodere Lacedaemoniis temptavisse scribit. — ἄνευ ... ἔχειν. „Consecutio verborum haec est: ξυμβῆναι ἔχειν τὰ τῆς πόλεως ἄνευ τειχῶν καὶ νεῶν καὶ ὁπωσοῦν." Bloomf.

Cap. 92. § 1. ἐπεσαγωγὰς τῶν πολεμίων, hostium receptacula.

§ 2. πληγεὶς ὑπ' ἀνδρὸς τῶν περιπόλων τινός. „Hunc Plutarchus in Alc. [25] Hermonem appellat ... [quem] causa dicta absolutum coronaque a populo Atheniensi donatum scribit." Huds. „Paulo aliter quam Plutarchus Lycurgus adv. Leocr. [112]: Φρυνίχου γὰρ ἀποσφαγέντος νύκτωρ παρὰ τὴν κρήνην τὴν ἐν τοῖς οἰσυΐοις [salictis?] ὑπὸ Ἀπολλοδώρου καὶ Θρασυβούλου. Paulo clarius Lysias Orat. XIII [71]: Θρασύβουλός τε ὁ Καλυδώνιος καὶ Ἀπολλόδωρος ὁ Μεγαρεὺς ἐπεβούλευσαν· ἐπειδὴ δὲ ἐπετυχέτην αὐτῷ βαδίζοντι, ὁ μὲν Θρασ. τύπτει τὸν Φρύνιχον καὶ καταβάλλει πατάξας. Vid. Aristoph. Lysistr. 313 et ibi schol." Wass. „Lysiae plus tribuendum videri, cum ad acta publica provocet, monet Tayl. vit. Lys. p. 118. Accedit Lycurgi auctoritas, quanquam is nonnulla refert, quae vel dubia vel aperte falsa sint." Krueg. ad Dion. p. 384, qui, quae Plutarchus l. d. de Phrynicho narret, ea docet ex Thucydide ita hausta esse, ut ea corruperit; nam et de causa, cur proditionis damnatus fuerit, parum distincte eum loqui et percussorum ab eo ἕνα τῶν περιπόλων Ἕρμωνα appellari, cum Thucydides περίπολον quidem percussorem dicat, sed Hermonem τῶν περιπόλων τινὰ τῶν Μουνιχίασι ἄρχοντα § 5 vocet, qui gravis armaturae militum conatum adiuverit. Exiguam fidem narrationibus, quae apud oratores legantur, habendam et absurdum esse eos auctoritati eiusmodi scriptoris, qualis sit Thucydides, opponere demonstrare studet Arn. Add. Meier de Bon. damn. p. 181. De peripolis vid. adn. IV 67, 2. Ad Lysiam cum Thucydide conciliandum tunc περιπόλοις nonnullos cives aetate provectiores atque μετοίκους comprehensos esse conicit Thirlw. Hist. Gr. IV p. 65 adn., et Bergk. quoque in Comment. antiqu. stud. a. 1827 p. 1099 περιπόλους negat esse ephebos Atticos, sed disciplinae publicae administros. Cf. Herm. Ant. Gr. I § 121, 10.

ἐξ ἐπιβουλῆς ἐν τῇ ἀγορᾷ πληθούσῃ καὶ οὐ πολὺ ἀπὸ τοῦ βουλευτηρίου ἐπελθόντος ἀπέθανε παραχρῆμα, καὶ ὁ μὲν πατάξας διέφυγεν, ὁ δὲ ξυνεργός, Ἀργεῖος ἄνθρωπος, ληφθεὶς καὶ βασανιζόμενος ὑπὸ τῶν τετρακοσίων οὐδενὸς ὄνομα τοῦ κελεύσαντος εἶπεν οὐδὲ ἄλλο τι ἢ ὅτι εἰδείη πολλοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐς τοῦ περιπολάρχου καὶ ἄλλοσε κατ' οἰκίας ξυνιόντας, τότε δὴ οὐδενὸς γεγενημένου ἀπ' αὐτοῦ νεωτέρου καὶ ὁ Θηραμένης ἤδη θρασύτερον καὶ Ἀριστοκράτης καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν τετρακοσίων αὐτῶν καὶ τῶν ἔξωθεν ἦσαν ὁμογνώ-
3 μονες ᾖσαν ἐπὶ τὰ πράγματα. ἅμα γὰρ καὶ ἀπὸ

θρασύτερον ἤδη ἅπτονται τῶν πραγμάτων.

§ 2. ἀπελθὼν codd. praeter προσελθὼν M., προσελθὼν b.
προσ
Scriptum olim fuit ἐπελθόντος. Cf. adn.
δεἴη pro εἰδείη Vat.

— ἐν τῇ ἀγορᾷ πληθούσῃ. Ἀγορᾶς πληθούσης et περὶ πλήθουσαν ἀγοράν plerumque de tempore dici eo, quod sit inter mane et meridiem, multis docet ad h. l. Duk. Add. interpr. ad Xen. Anab. I 8, 1. „Ceterum male hic effusam Dukero opinor lectionis copiam nec tempus horamve intellegi, ubi praesertim dicat ἐν . . ., locum signans, non tempus; etenim illo tempore, tali perturbatione, nullo tempore forum vacaret." Bau. Cui assensus Arn. comparat Plutarchi verba τὸν Φρύνιχον ἑνὸς τῶν περιπόλων . . . ἐν ἀγορᾷ πατάξαντος. Sed recte Class. locum quidem significari ait, sed simul addito πληθούσῃ tempus indicari. De Lycurgi, cuius verba supra posuimus, dissensu cf. etiam Thirlw. l. d. p. 75. — καὶ οὐ . . . ἐπελθόντος. Vulg. scripturam καὶ οὐ . . . ἀπελθών, in qua primus suo iure offendit Krueg., ita tueri studet Class., ut haud procul a curia digressus haec verba interpretatus cum ἐν τῇ ἀγορᾷ πληθούσῃ iungat. Sed si ita accuratius fori locus, ubi Phrynichus occisus esset, describeretur, prorsus inutile esset additum ἀπελθών et utique, id quod suadet Herw. l. l. p. 110, delendum. Nam ita tantum suam vim haberet, si antea memoratum esset Phrynichum e curia venisse et iam, cum haud procul inde discessisset, is interfectus esse diceretur. Maluimus autem leni litterarum mutatione huic loco subvenire quam delere quod ut adderet haud facile quisquam adduci posset. — τοῦ κελεύσαντος. De articulo cf. Bernh. Synt. p. 318. Soph. Ant. 860 et ibi Herm. Krueg. Gr. § 50, 4 adn. 3. — ἐς τοῦ περιπολάρχου, scil. οἰκίαν. — ἀπ' αὐτοῦ. Inde a Phrynichi caede post schol. interpretatur Bau. „Est potius ex hac re. Cf. c. 99." Hertl., qui recte addit Theramenem cum suis sollicitos videri fuisse, ne Argivus ille quaedam proderet, unde sibi malum oriretur; hoc enim indicari vocabulo νεώτερον, ut VII 86, 4. — ᾖσαν ἐπὶ τὰ πράγ-

*τῆς Λᾶς αἱ νῆες ἤδη περιπεπλευκυῖαι καὶ ὁρμι-
σάμεναι ἐς τὴν Ἐπίδαυρον τὴν Αἴγιναν κατεδε-
δραμήκεσαν· καὶ οὐκ ἔφη ὁ Θηραμένης εἰκὸς εἶ-
ναι ἐπ' Εὔβοιαν πλεούσας αὐτὰς ἐς Αἴγιναν κα-
τακολπίσαι καὶ πάλιν ἐν Ἐπιδαύρῳ ὁρμεῖν, εἰ μὴ
παρακληθεῖσαι ἥκοιεν ἐφ' οἷσπερ καὶ αὐτὸς ἀεὶ
κατηγόρει· οὐκέτι οὖν οἷόν τε εἶναι ἡσυχάζειν.
τέλος δέ, πολλῶν καὶ στασιωτικῶν λόγων καὶ ὑπ- 4
οψιῶν προσγενομένων, καὶ ἔργῳ ἤδη ἥπτοντο τῶν
πραγμάτων· οἱ γὰρ ἐν τῷ Πειραιεῖ τὸ τῆς Ἠετι-
ωνείας τεῖχος ὁπλῖται οἰκοδομοῦντες, ἐν οἷς καὶ
Ἀριστοκράτης ἦν ταξιαρχῶν καὶ τὴν ἑαυτοῦ φυ-
λὴν ἔχων, ξυλλαμβάνουσιν Ἀλεξικλέα, στρατηγὸν
ὄντα ἐκ τῆς ὀλιγαρχίας καὶ μάλιστα πρὸς τοὺς
ἑταίρους τετραμμένον, καὶ ἐς οἰκίαν ἀγαγόντες εἷρ-
ξαν. ξυνεπελάβοντο δὲ αὐτοῖς ἅμα καὶ ἄλλοι καὶ 5*

§ 3. *Λᾶις* Vat., *Λακεδαιμονίας* M. cum aliquot deterioribus. Cf. sd. 91, 2.

κατεδεδραμήκεσαν Mosqu., *καταδεδραμήκεσαν* reliqui. Cf. sd. III 23, 1.

§ 4. Vat. non male *ὁ Ἀριστ.* (nam nominatus est 89, 2), reliqui *ὁ* om.

φυλὴν Laur. Cl. Ven. Gr., *φυλακὴν*, reliqui parum apte. Cf. adn.

ἑτέρους libri deteriores. Cf. adn.

τεταγμένον Vat. M.

ματα. „Alibi *ἔργου ἔχεσθαι*, ut [I 49, 7] II 2, 4. Et hic paulo post *ἔργῳ ἥπτοντο τῶν πραγμάτων.*" Bloomf. Cf. I 89, 1.

§ 3. *Λᾶς.* Cf. 91, 2. — *περιπεπλευκυῖαι*, circumvectae Maleam. — *ἐς Αἴγιναν κατακολπίσαι*] *εἰς τὸν τῆς Αἰγίνας* (immo *Αἰγίνης*) *κόλπον πλεῦσαι.* Schol. Lugd. Rarissimum verbum *κατακολπίζειν* legitur etiam Polyb. XXXIV 12, 10. — *πάλιν . . . ὁρμεῖν.* Classis igitur Peloponnesiorum ab Aegina Epidaurum videtur redisse, ubi eam stationem occupavisse verbo *ὁρμισάμενοι* indicatum est. Et peractae invasionis statum plusquamperf. *κατεδεδραμήκεσαν* designavit. Cf. 94, 2. — *οἷόν τε εἶναι*, licere. Cf. adn. VII 42, 3.

§ 4. *φυλήν.* Cf. adn. VI 98, 4 et de taxiarcho tribum suam habente Aeschin. II 169. Herm. Antiqu. I § 152, 10. — *Ἀλεξικλέα.* Cf. Lycurg. c. Leocr. 115 et Krueg. ad Dion. p. 384. — *ἑταίρους.* Vid. 48, 3. 4 et ibi adn. Vulgatam *ἑτέρους* tuetur Krueg., quia ad *ἑταίρους* genitivum, velut *Πεισάνδρου*, addi necesse sit. Vid. Stud. hist. II p. 232. Sed Alexicles suis, i. e. factionis oligarchicae, sociis maxime deditus fuisse dicitur.

Ἕρμων τις, τῶν περιπόλων τῶν Μουνιχίασι τεταγμένων ἄρχων· τὸ δὲ μέγιστον, τῶν ὁπλιτῶν τὸ
6 στῖφος ταὐτὰ ἐβούλετο. ὡς δὲ ἐσηγγέλθη τοῖς τετρακοσίοις (ἔτυχον δὲ ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ξυγκαθήμενοι), εὐθύς, πλὴν ὅσοις μὴ βουλομένοις ταῦτα ἦν, ἑτοῖμοι ἦσαν ἐς τὰ ὅπλα ἰέναι καὶ τῷ Θηραμένει καὶ τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ ἠπείλουν. ὁ δὲ ἀπολογούμενος ἑτοῖμος ἔφη εἶναι ξυναφαιρησόμενος ἰέναι ἤδη· καὶ παραλαβὼν ἕνα τῶν στρατη-

§ 5. τῶν περιπόλων τις omnes praeter Vat., nisi quod περιπολλῶν Aug. et τινὸς M. cum eadem verborum collocatione. Ita pronom. indefin., quod Valla non expressit, ad ἄρχων referendum esset; sed ne sic quidem aptum esset aut iustum locum teneret.

Μουνυχίασι, Μουνιχιάσι, Μουνυχιᾶσι codd. In antiquis titulis est Μουνιχία, Μουνιχίασι, Μουνιχίαθεν. Cf. Inscr. Att. I n. 215. 273. Boeckh. Tab. nav. p. 291. Ahrens. in Mus. Rhen. XVII p. 362. Veram formam item 93, 1 tacite rescripsimus.

πλῆθος Vat. ex interpr. pro στῖφος. Contra si hoc genuinum fuisset, in eius locum nullo modo succedere poterat στῖφος. Cf. adn.

ταῦτα post στῖφος codd. Cf. adn.

§ 6. στρατηγῶν ὅστις omnes praeter Vat. Sed cf. Krueg. Gr. § 51, 8.

§ 5. Ἕρμων. De eo cf. Boeckh. Inscript. I p. 221. — τῶν ὁπλιτῶν τὸ στῖφος Cum στῖφος idem esse possit atque τάξις (Hesych. enim et Suid. eam τάξιν πολεμικήν esse interpretantur et cf. Herod. IX 57. Xen. Anab. I 8, 13), significari videntur οἱ ἐν τάξει ὄντες ὁπλῖται atque opponi τοῖς ἐν τῷ Πειραιεῖ τὸ τῆς Ἠετιωνείας τεῖχος οἰκοδομοῦσι, qua de re cf. adn. 69, 1. — ταὐτὰ ἐβούλετο. „Ut II 79, 2 τῶν οὐ ταὐτὰ βουλομένων, VII 74, 1 οἱ ταὐτὰ βουλόμενοι, IV 113, 1 οἷς ταὐτὰ ἤρεσκε, VIII 84, 3 ξυνεδόκει δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις ταῦτα. Unde ... apparet ... non recte [nonnullos] de Stephani coniectura ταὐτά scripsisse." Haas. Lucubr. Thuc. p. 56. Sed verborum contextum qui accuratius examinaverit, facile significari intelleget milites gravis armaturae, qui in ordinibus erant, consensisse cum iis, qui murum aedificabant, idemque consilium secutos esse, et aliter comparata esse exempla supra allata praeter IV 113, 1, ubi item ταὐτά legendum est.

§ 6. πλὴν ὅσοις ... ἦν] πλὴν ὅσοι μὴ ἐβούλοντο δηλαδὴ ὀλιγαρχεῖσθαι. Schol. parum accurate. Nam ταῦτα refertur ad ea quae ad coërcendum nimium paucorum imperium tum fiebant. De βουλ. ἦν cf. adn. II 3, 2. Parum verisimiles sunt coniecturae Haasii l. d. aut πλὴν μὴ ὅσοις legendum aut πλὴν delendum esse suspicantis. — ἐς τὰ ὅπλα ἰέναι. „Currere ad hastas et clipeos, quae arma in illis temporibus urbis semper in compluribus locis apertis ac propatulis composita servabantur, et armare se ad pugnam. Vid. 69, 1. VII 28, 2." Arn. „Plerumque ἐπὶ τὰ ὅπλα. Sed ἐς praepositione locus significatur." Krueg. — ξυναφαιρησόμενος, scil. Ἀλεξικλέα.

γῶν, ὃς ἦν αὐτῷ ὁμογνώμων, ἐχώρει ἐς τὸν Πειραιᾶ· ἐβοήθει δὲ καὶ Ἀρίσταρχος καὶ τῶν ἱππέων νεανίσκοι. ἦν δὲ θόρυβος πολὺς καὶ ἐκπληκτι- 7
κός· οἵ τε γὰρ ἐν τῷ ἄστει ἤδη ᾤοντο τόν τε Πειραιᾶ κατειλῆφθαι καὶ τὸν ξυνειλημμένον τεθνάναι, οἵ τε ἐν τῷ Πειραιεῖ τοὺς ἐκ τοῦ ἄστεως ὅσον οὔπω ἐπὶ σφᾶς παρεῖναι. μόλις δὲ τῶν [τε] 8
πρεσβυτέρων διακωλυόντων τοὺς ἐν τῷ ἄστει διαθέοντας καὶ ἐπὶ τὰ ὅπλα φερομένους, καὶ Θουκυδίδου τοῦ Φαρσαλίου, τοῦ προξένου τῆς πόλεως, παρόντος καὶ προθύμως ἐμποδὼν τε ἑκάστοις γιγνομένου καὶ ἐπιβοωμένου μὴ ἐφεδρευόντων ἔτι τῶν πολεμίων ἀπολέσαι τὴν πατρίδα, ἡσύχασάν τε καὶ σφῶν αὐτῶν ἀπέσχοντο. καὶ ὁ μὲν Θηρα- 9
μένης ἐλθὼν ἐς τὸν Πειραιᾶ (ἦν δὲ καὶ αὐτὸς στρατηγός), ὅσον καὶ ἀπὸ βοῆς ἕνεκα, ὠργίζετο

καὶ Θηραμένους ξυμφάντος τὸ ἐν Ἠετιωνείᾳ τεῖχος καθαιρεῖ-

§ 7. ξυνειλεγμένον Vat. Reg.
ἄστεος Vat. et reliquorum aliquot. Cf. Dindorf. lex. Sophocl. s. v. et Usener in Annal. phil. a. 1873 p. 159.
§ 8. μόγις plerique. Cf. ad. VII 40, 3.
τε om. Vat. It. Aug. Pal. M. Cass. Cl. Ven. Lugd. F.
ἕκαστον It. Pal. Aug. Cass., ἕκαστος Laur., ἑκάστῳ Cl. Ven. E.
ἔτι Vat. It. Pal. Aug., om. Gr., ἐγγὺς reliqui, cui simillimum est IV 71, 1. Sed cf. adn.
§ 9. καὶ post ὅσον deteriores om. Cf. adn.

§ 7. οἵ τε γὰρ ἐν τῷ ἄστει . . . „Confer similem locum II 94, 1.“ Bloomf. — τὸν ξυνειλημμένον. Vid. § 4. — ὅσον οὔπω. Cf. adn. IV 125, 1.

§ 8. Θουκυδίδου τοῦ Φαρσαλίου. Cf. Marcell. § 28 et ibi de variis viris huius nominis adn. — τοῦ προξένου. Distinctionis faciendae causa dicitur is qui proxenus erat civitatis. Perperam igitur τοῦ del. Herw. l. l. — ἔτι. Cum hostes adhuc insidientur, inter se pugnantes patriam perdent. — σφῶν αὐτῶν ἀπέσχοντο. Port.: a manibus *mutuo* sibi afferendis abstinuerunt. Cf. adn. IV 25, 9. VI 77, 1. VII 44, 4.

§ 9. ὅσον . . . ἀπὸ βοῆς ἕνεκα, quantum vel (cf. Krueg. Gr. § 69, 32 adn. 19) per clamorem vociferandi causa (non ex vera animi irritatione) fiebat. Eadem locutione utitur Xen. Hist. Gr. II 4, 31 ἐπεὶ δ' οὐκ ἐπείθοντο, προσέβαλλεν ὅσον ἀπὸ βοῆς ἕνεκεν, ὅπως μὴ δῆλος εἴη εὐμενὴς αὐτοῖς ὤν.“ Huds. et Wass. Egregie de hac locutione exposuit Wyttenbachius in Ecl. hist. p. 414. Videri ait compositam esse formam ex duabus dictionibus, altera ὅσον ἀπὸ

τοῖς ὁπλίταις· ὁ δὲ Ἀρίσταρχος καὶ οἱ ἐναντίοι τῷ ἀληθεῖ ἐχαλέπαινον. οἱ δὲ ὁπλῖται ὁμόσε τε

ται. ἔπειτα δὲ γίγνεται παράκλησις

πλήθει omnes praeter D. Sed schol. γράφεται τῷ ἀληθεῖ ἐχαλέπαινον idemque legit Valla revera vertens, quasi esset τὸ ἀληθές. Cf. adn.

βοῆς, altera ὅσον βοῆς ἕνεκα. De illa simplici ὅσον βοῆς ἕνεκα satis copiose et accurate egisse Abreschium Diluc. Thuc. p. 803 sq., ut mirum sit in illo ἕνεκα, de quo cf. Matth. Gr. § 576, haesisse Bauerum. Ita etiam ἀπὸ φωνῆς, ἀπὸ κραυγῆς, ἀπὸ γλώττης saepe legi, quorum omnium exempla profert. Cf. adn. VII 10. Iam ὅσον addi eadem ratione, qua in verbis ὅσον ἐπ' ἐμοί. Cf. adn. 70, 1. Post quae optime explicata non debebat eidem Wyttenbachio p. 456 placere coniectura ἀποβοῆς. „Etiam nostrates duabus praepositionibus utuntur non raro, v. c. *von Rechts wegen, von Amts wegen, um des Geschreies willen.* Cf. Herm. ad Vig. [§ 363 et ad Soph. Phil. 550.]." Haack. Add. Matth. Gr. § 636, 1. Arnoldus praeter Graeca τίνος χάριν ἕνεκα et ἀμφὶ σοῦνεκα, quae ab Herm. et Matth. petantur, non apta comparat. Ex iis autem, quae Bloomf. confert, maxime huc pertinent ὅσον ἀπὸ βοῆς apud Dion. Cass. XL 62, 2 et ὅσον γε ἀπὸ βοῆς LI 9, 6. — οἱ ἐναντίοι, scil. Theramenis. — τῷ ἀληθεῖ ἐχαλέπαινον, rei veritatem aegre ferebant, cum Theramenes, qui iram simularet, eam haud aegre ferret. Cf. Plat. de Rep. 480 τῷ ἀληθεῖ χαλεπαίνειν οὐ θέμις. Goeller πλήθει (cf. sd.) ideo retinet, quia οἱ ἐναντίοι nimis nude positum esse aliquis dicat, nisi adiciatur vulgatum πλήθει non, ut Bau. voluerit, ad ἐχαλέπαινον referendum. Cum autem, sicut hoc perspicuitas orationis, ita, τῷ ἀληθεῖ ut adderetur, oppositionis ratio postularet, se ambas scripturas coniuncturum fuisse, nisi τῷ ἀληθεῖ ea vi dici, ut esset revera, nec usus Graecorum pati videretur nec Thucydidis, qui scriberet τὸ δ' ἀληθές. Praeter τὸ ἀληθές (cf. VI 33, 2) dicitur quidem etiam τῇ ἀληθείᾳ, ut πρόφασιν μὲν ... τῇ δ' ἀληθείᾳ Arri. Exp. Al. I 25, 6, τῷ μὲν λόγῳ ... τῇ δ' ἀληθείᾳ Isocr. III 33, τῷ μὲν δοκεῖν ... τῇ δ' ἀληθείᾳ Aristid. II p. 663 ed. Dind., τῷ μὲν δοκεῖν ... ταῖς δὲ ἀληθείαις insolentius Ios. A. I. XIV 11, 6 (cf. schol. Thuc. VI 22), δοκήσει μέν ... τῇ δ' ἀληθείᾳ Zon. An. X 15 extr., τῷ μὲν φαινομένῳ ... τῇ δ' ἀληθείᾳ Niceph. Greg. p. 190. Add. Steph. Thes. in v. ἀλήθεια. Sed eo quod τῇ ἀληθείᾳ ita legitur eodem modo dictum esse τῷ ἀληθεῖ nondum demonstratum est. Itaque nisi alio modo τῷ ἀληθεῖ ἐχαλέπαινον iungi posset, Goelleri rationem sequi ipsis verbis cogeremur. At obstat non solum, id quod et ipse sensit, oppositionis ratio, sed etiam ne Theramenes quidem, quanquam cum populo in gratiam redire tum studebat, plebi favebat, et secundum ea quae 90, 1 legimus saltem οἱ μάλιστα ἐναντίοι τῷ δήμῳ dicendum erat. Iniuria igitur Goell. secutus est Class. Qui quod exemplum Platonicum a nobis allatum, quamvis simillimum sit, huc non pertinere contendit, ne apud Plat. quidem τὸ ἀληθές, ut ille opinatur, ipsam veri notionem habet, sed id quod verum est significat. — ἐχαλέπαινον magis animi sensum, ὠργίζετο magis externam irae faciem indicat.

§ 10. ὁμόσε τε ἐχώρουν ... τῷ ἔργῳ] ἤγουν ἐβου-

ἄρχειν δεῖν τοὺς πεντακισχιλίους.

ἐχώρουν οἱ πλεῖστοι τῷ ἔργῳ καὶ οὐ μετεμέλοντο, καὶ τὸν Θηραμένη ἠρώτων εἰ δοκεῖ αὐτῷ ἐπ' ἀγαθῷ τὸ τεῖχος οἰκοδομεῖσθαι, καὶ εἰ ἄμεινον εἶναι καθαιρεθέν. ὁ δέ, εἴπερ καὶ ἐκείνοις δοκεῖ καθαιρεῖν, καὶ ἑαυτῷ ἔφη ξυνδοκεῖν. καὶ ἐντεῦθεν εὐθὺς ἀναβάντες οἵ τε ὁπλῖται καὶ πολλοὶ τῶν ἐκ τοῦ Πειραιῶς ἀνθρώπων κατέσκαπτον τὸ τείχισμα. ἦν δὲ πρὸς τὸν ὄχλον ἡ παράκλησις 11
ὡς χρή, ὅστις τοὺς πεντακισχιλίους βούλεται ἄρχειν ἀντὶ τῶν τετρακοσίων, ἰέναι ἐπὶ τὸ ἔργον. ἐπεκρύπτοντο γὰρ ὅμως ἔτι τῶν πεντακισχιλίων τῷ ὀνόματι, μὴ ἄντικρυς δῆμον ὅστις βούλεται ἄρχειν ὀνομάζειν, φοβούμενοι μὴ τῷ ὄντι ὦσι καὶ πρός τινα εἰπών τίς τι ἀγνοίᾳ σφαλῇ. καὶ οἱ τετρακόσιοι διὰ τοῦτο οὐκ ἤθελον τοὺς πεντακισχιλίους οὔτε εἶναι οὔτε μὴ ὄντας δήλους εἶναι, τὸ μὲν καταστῆσαι μετόχους τοσούτους ἄν-

λοντο συμπλακῆναι τῇ πράξει. Schol. Non satis similia πρὸς τὰ ἔργα ἐχώρουν III 83, 3 et iterum, ut § 2, ἔργον ἔχεσθαι comparat. Bloomf. — καὶ εἰ. Repete cum Krueg. δοκεῖ. Pro καί forsitan malis ἤ (Reisk. ἢ καί). Valla: an satius foret dirui. Sed separatim haec interrogare poterant, quae pariter negaturus erat Theramenes. De participio cf. adn. I 118, 3.

§ 11. παράκλησις ὡς χρή. Cf. adn. 76, 3. — ἐπὶ τὸ ἔργον] ἤγουν ἐπὶ τὸ κατασκάπτειν τὸ τεῖχος. Schol. — ἐπεκρύπτοντο γὰρ ὅμως ... „Hic verborum sensus: οὗτοι γάρ, καίπερ τὴν δημοκρατίαν καταστῆσαι βουλόμενοι, ὅμως ἔτι τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν αὐτῶν διάνοιαν ἐπέκρυπτον τῷ τῶν πεντακισχιλίων ὀνόματι ὥστε μὴ ἄντικρυς ... ὀνομάζειν.“ Ae. Port. „Cf. II 53, 1 ἃ πρότερον ἀπεκρύπτετο μὴ καθ' ἡδονὴν ποιεῖν [et ibi de negatione adn.].“ Arn. — μὴ ἄντικρυς δῆμον] καθ' ὑπερβατόν, ὅστις βούλεται τὸν δῆμον ἄρχειν, μὴ ἄντικρυς ὀνομάζειν. Schol. — φοβούμενοι μὴ ... ὦσι. Simul audiendum οἱ πεντακισχίλιοι. Metuebant, ne revera exstarent quinque milia civium a quadringentis lecta, quamvis nomina eorum non essent divulgata. Ita enim, ut monet Arn., temerarium erat de populari quod antea fuerat imperio loqui cum eo qui propriam sibi esse vellet cum parte civium reipublicae administrationem neque cum omnibus eam communem habere. — καὶ πρός τινα ... σφαλῇ] φοβούμενοι δηλαδὴ μή τις, εἰπὼν ὅτι ὀρέγεται δημοκρατίας πρός τινα ὅς ἐστι τῶν πεντακισχιλίων, ἀγνοῶν ὅτι ἐστὶν εἷς ἐκείνων, ἐν κινδύνῳ γένηται. Schol. — οὐκ ἤθελον ... εἶναι. Portus: neque volebant illos quinquies mille cives esse neque constare eos non

τικρυς [ἂν] δῆμον ἡγούμενοι, τὸ δ' αὖ ἀφανὲς φόβον ἐς ἀλλήλους παρέξειν.

1 93. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν τετρακόσιοι ἐς τὸ βουλευτήριον ὅμως καὶ τεθορυβημένοι ξυνελέγοντο· οἱ δ' ἐν τῷ Πειραιεῖ ὁπλῖται τόν τε Ἀλεξικλέα, ὃν ξυνέλαβον, ἀφέντες καὶ τὸ τείχισμα καθελόντες, ἐς τὸ πρὸς τῇ Μουνιχίᾳ Διονυσιακὸν [τὸ ἐν τῷ Πειραιεῖ] θέατρον ἐλθόντες καὶ θέμενοι τὰ ὅπλα ἐξεκλησίασαν, καὶ δόξαν αὐτοῖς εὐ-

οἱ οὖν τοῦ Πειραιῶς ὁπλῖται ἐς τὸ ἄστυ πορεύονται· οἷς τῶν τετρακοσίων τινὲς ἐς λόγους ξυνελθόντες ἐκκλησίαν περὶ ὁμονοίας ξυντίθενται.

Cap. 93. § 1. τὸ ἐν τῷ Πειραιεῖ interponuntur in Vat. It. Pal. Aug. M. Cass. Ven. F. Mosq. marg. Cl. et marg. m., nisi quod in Aug. τῶι, in F. τω pro τό legitur, agnoscitque Valla. Cf. adn. ἐξεκλησίασαν I., reliqui ἐξεκκλησίασαν. Cf. adn.

esse. — [ἂν] δῆμον ἡγούμενοι. Particulam ἄν ita interpretati sunt, ut εἶναι subaudirent. Sed cum verbo simul ἄν omitti ostendunt V 104. VII 44, 4. VIII 81, 1. Certe Class., qui ἄν defendit, ne uno quidem exemplo opinionem suam comprobavit. Recte igitur id del. Krueg.

Cap. 93. § 1. ὅμως καὶ τεθορυβημένοι, i. e. καὶ (καίπερ) τεθορυβημένοι, ὅμως. Cf. Matth. Gr. § 566, 3. — Διονυσιακόν. „Illic enim comitia (scil. extraordinaria, nam comitiorum locus ordinarius erat olim ἐν τῇ Πνυκί) celebrabantur, ut testatur Iul. Pollux VIII 10.“ Huds. Cf. adn. 67, 2. — [τὸ ἐν τῷ Πειραιεῖ] additamentum esse ex eo cognoscitur, quod unum in Piraeeo theatrum erat idque inter septentriones et occidentem ad latus declive arcis Munichiae situm, ubi eius reliquiae etiam nunc cernuntur. Cf. Bursian. Geogr. I p. 269. Simulatque igitur Dionysii ad Munichiam theatrum appellatum est, hoc in Piraeeo situm esse ex se intellegitur. Praeterea verborum collocatio interpolationem arguit. — θέμενοι τὰ ὅπλα. Cf. adn. II 2, 4. — ἐξεκλησίασαν. „Mendosa scriptura, quae partem codicum hic et apud Thucydidem omnes, ut videtur, [praeter unum] obsedit, ἐξεκκλησίασαν. Vid. et Xenoph. Hist. Gr. V 3, 16 et var. lect. ad Lys. XIII 73. 76. Conatus quidem erat olim Schneider [ad Xenoph. et Schoemann. de Comit. Athen. p. 57] peculiarem verbo ἐξεκκλησιάζειν sensum tribuere, [ut esset extra locum solitum comitia habere,] sed mutavit sententiam [ille] in novissima Hellenicorum editione ad l. c., quamvis mendosam ibi per κκ scripturam corrigere neglexerit. Memorabile autem in Oeconomico Aristot. 2, 18 [et Ioseph. Ant. l. XVII 6, 3] participium quoque legi ἐξεκκλησιάσας sensu a simplici forma non diverso idemque compositum apud eiusdem fere aevi LXX interpretes aliquotiens inveniri. Vid. Intpp. ad Hesych. v. ἐξεκκλησίασε. Verum has formas mero populi errori originem debere, cum in Attico illo ἐξεκλησίασα duplicem praepositionem homines sibi visi sint audire, facile, opinor, cuique persuadebo.“ Buttm. ad Demosth. Mid. p. 102. „[Ego] duas tantum vel tres legitimas puto formas fuisse, priorem ἐκ-

θὺς ἐχώρουν ἐς τὸ ἄστυ καὶ ἔθεντο ἐν τῷ Ἀνακείῳ τὰ ὅπλα. ἐλθόντες δὲ ἀπὸ τῶν τετρακοσίων 2 τινὲς ᾑρημένοι πρὸς αὐτοὺς ἀνὴρ ἀνδρὶ διελέγοντό τε καὶ ἔπειθον οὓς ἴδοιεν ἀνθρώπους ἐπιεικεῖς αὐτούς τε ἡσυχάζειν καὶ τοὺς ἄλλους παρακατέχειν, λέγοντες τούς τε πεντακισχιλίους ἀποφανεῖν, καὶ ἐκ τούτων ἐν μέρει ᾗ ἂν τοῖς πεντακισχιλίοις δοκῇ τοὺς τετρακοσίους ἔσεσθαι, τέως δὲ τὴν πόλιν μηδενὶ τρόπῳ διαφθείρειν μηδ' ἐς τοὺς πολεμίους ἀνῶσαι. τὸ δὲ πᾶν πλῆθος τῶν ὁπλιτῶν, 3 ἀπὸ πολλῶν καὶ πρὸς πολλοὺς λόγων γιγνομένων, ἠπιώτερον ἦν ἢ πρότερον καὶ ἐφοβεῖτο μάλιστα περὶ τοῦ παντὸς πολιτικοῦ· ξυνεχώρησάν τε ὥστ' ἐς ἡμέραν ῥητὴν ἐκκλησίαν ποιῆσαι ἐν τῷ Διονυσίῳ περὶ ὁμονοίας.

§ 2. τέως om. τὴν δὲ scribens Vat.; sed aptissimum hic τέως, interea, quanquam ne Valla quidem expressit. Excidit etiam 99.

φθείρειν Vat. Cf. ad. VII 36, 5.

κλησίαζον et fort. ἠκκλησίαζον, alteram ἐξεκλησίαζον; ἐξεκκλησίαζον autem pariter atque verbum ἐξεκκλησιάζω librorum potius quam de sententia Buttmanni ad Demosth. cadentis linguae vitio tribuerim." L. Dind. in Steph. Thes. v. ἐκκλησιάζω. At Buttmannum rectius quam Dindorfium iudicasse nobis duobus exemplis participii, quae paulo ante allata sunt, et plurimis locis LXX interpretum videtur constare. Cf. Krueg. Gr. § 28, 14 adn. 10. — Ἀνακείῳ] Διοσκούρων ἱερῷ· ἄνακες γὰρ οἱ Διόσκουροι. Schol. Lugd. Non longe ab Agrauli fano afuisse discimus e Paus. I 18, 2. „Ad radices arcis in septentriones versus. Cf. Leak. Athen. p. 131 [ed. 2 p. 195. interpr. Germ.]" Arn. Cf. Burs. l. l. p. 294 sq. Curt. Wachsmuth. de Urbe Ath. I p. 219 sqq.

§ 2. ἐπιεικεῖς, moderatos, modestos. — ἐν μέρει. Cf. adn. IV 11, 3. — διαφθείρειν. Huc relatum λέγοντες iubendi vim habere aduotat Krueg. Cf. adn. II 71, 4. — ἀνῶσαι. „Ἀνατραπεῖσαν ἐς τὰς τῶν πολεμίων χεῖρας ἐμβάλλειν." Ae. Port.

§ 3. περὶ τοῦ παντὸς πολιτικοῦ] ἤγουν περὶ τῆς πάσης πολιτείας. Schol. De περί cf. adn. I 60, 1. — ἐς. Cf. adn. III 84, 2. — ἐν τῷ Διονυσίῳ. „In templo Bacchi, cuius reliquiae nonnullae etiamnunc cernuntur sub angulo arcis inter austrum et orientem spectanti. Cf. Paus. I 21. . . . Thucydidis aetate hoc theatrum insolitus locus contionum erat, sed paucis annis post saepe ad eas adhibitum est, et de nonnullis rebus lege constitutus locus fuit, ubi contiones haberentur. Vid. Schoemann. de Comit. Athen. p. 56." Arn.

1 94. Ἐπειδὴ δὲ ἐπῆλθεν [ἡ ἐν Διονύσου ἐκ-
κλησία] καὶ ὅσον οὐ ξυνειλεγμένοι ἦσαν, ἀγγέλ-
λονται αἱ δύο καὶ τεσσαράκοντα νῆες καὶ ὁ Ἀγη-
σανδρίδας ἀπὸ τῶν Μεγάρων τὴν Σαλαμῖνα παρα-
πλεῖν· καὶ πᾶς τις [τῶν πολλῶν ὁπλιτῶν] αὐτὸ
τοῦτο ἐνόμιζεν εἶναι τὸ πάλαι λεγόμενον ὑπὸ
Θηραμένους καὶ τῶν μετ᾽ αὐτοῦ, ὡς ἐς τὸ τεί-
χισμα ἔπλεον αἱ νῆες, καὶ χρησίμως ἐδόκει κατα-
2 πεπτωκέναι. ὁ δὲ Ἀγησανδρίδας τάχα μέν τι καὶ
ἀπὸ ξυγκειμένου λόγου περί τε τὴν Ἐπίδαυρον
καὶ ταύτῃ ἀνεστρέφετο, εἰκὸς δ᾽ αὐτὸν καὶ πρὸς
τὸν παρόντα στασιασμὸν τῶν Ἀθηναίων, δι᾽ ἐλ-
πίδος ὡς κἂν ἐς δέον παραγένοιτο, ταύτῃ ἀνέχειν.
3 οἱ δ᾽ οὖν Ἀθηναῖοι, ὡς ἠγγέλθη αὐτοῖς, εὐθὺς

τῶν δὲ Πελοποννησίων ἀγγελλομένων τὴν Σαλαμῖνα παραπλεῖν, ὁ θόρυβος ἀνανεοῦται.

Cap. 94. § 1. **συνῆλθεν** M. m., **ξυνῆλθεν** Ar. Chr. b. F. I. **ἡ** ante **ἐκκλησία** ponunt M. γρ. m.

τῶι Διονυσίωι Vat., **Διονυσίωι** Aug. Cass. γρ. m., **Διονύσωι** It. Pal., **Διονυσίου** Cl. Ven. Cf. adn.

ὁπλιτῶν om. Vat., sed **πολλῶν ὁπλιτῶν** cum reliquis γρ. Vat. Cum antehac aut **πολλῶν** aut **ὁπλιτῶν** ab editoribus expunctum esset, nos utrumque a Thucydideis seiunximus. Nam duo videntur fuisse interpretamenta ex 93, 3 ducta: **τῶν πολλῶν** et **τῶν ὁπλιτῶν**, quae in unum coaluerint.

§ 3. **οἱ δ᾽ αὖ** omnes praeter Vat., qui **αὖ** om. Emend. Bekk. Cf. adn.

Cap. **94.** § 1. **ἐπειδὴ δὲ ἐπῆλθεν.** Quae post haec seclusimus interpretandi causa adscripta esse praeter orationis abundantiam et fluctuantem codicum scripturam vitiosa locutio **ἐπῆλθεν ἡ ἐκκλησία** ostendit, cuius correctura est altera scriptura **συνῆλθεν** sive **ξυνῆλθεν.** Subaudiendum est ex superioribus **ἡ ἡμέρα.** — **αἱ δύο . . . Ἀγησανδρίδας.** Cf. 91, 2 et 92, 3. — **πάλαι,** dudum, de temporis spatio non longo. Cf. 92, 3. — **χρησίμως,** „i. e. **ἐπὶ τῷ τῆς πόλεως ἀγαθῷ.**“ Ae. Port.

§ 2. **τάχα μέν τι.** Cf. Krueg. Gr. § 51, 16 adn. 5. — **ἀπὸ ξυγκειμένου λόγου.** Vid. adn. IV 130, 5. „**Λόγου** suspectum potest videri. Ex composito. Valla.“ Krueg. Sed videtur retineri posse, si eodem sensu id accipimus quo dicitur **λόγον δέχεσθαι** IV 16, 1. V 37, 3. — **δι᾽ ἐλπίδος . . . παραγένοιτο** idem valet quod **ἐλπίζων ἐν καιρῷ παρέσεσθαι.** — **ταύτῃ ἀνέχειν.** „Idem quod paulo ante **ταύτῃ ἀναστρέφεσθαι.**“ Bau. Subsistere, morari interpretantur. Cf. adn. II 18, 5. VII 48, 3.

§ 3. **οἱ δ᾽ οὖν.** Quae sequuntur non vicissim fecerunt Athenienses adversus ea, quibus Agesandridas commotus erat, ut ibi commoraretur, sed post interpositam ipsius suspicionem (§ 2) scriptor narrare pergit. Itaque vera est Bekkeri emendatio. Cf. adn. 87, 6. — **ὡς . . . ὄντος.**

δρόμῳ ἐς τὸν Πειραιᾶ πανδημεὶ ἐχώρουν, ὡς τοῦ ἰδίου πολέμου μείζονος [ἢ] ἀπὸ τῶν πολεμίων οὐχ ἑκάς, ἀλλὰ πρὸς τῷ λιμένι ὄντος. καὶ οἱ μὲν ἐς

ἢ om. Cl., ἡ Vat.; ἢ τοῦ ἀπὸ I., τοῦ ἀπὸ Ven. ἢ omittens. Cf. adn.

„Vulgaris lectio explicari posse videtur hoc modo: putabant enim maius esse periculum, quod a suis (i. e. optimatibus) quam quod ab hoste immineret, neque illud procul, sed ad ipsum portum esse." Krueg. ad Dion. p. 387, qui Vallam et Heilm. secutus est. Et similiter interpretatur Matth. Gr. § 450 adn. 2. At cum Athenienses certiores facti classem hostilem circa Salaminem versari missa contione, quam de concordia inter se restituenda in urbe habere coepissent, in Piraeeum festinasse dicantur, domesticum bellum ab iis hostili irruptioni postpositum esse cognoscitur. Quod si illud gravius censerent, popularis imperii fautores in urbe collecti adversarios, quos ibi habebant, aut sibi conciliare aut comprehendere debebant, priusquam in Piraeeum properarent. Itaque plerique haec corrupta esse consentiunt. Et scholiastes quidem ἤ, quod Gregorius Corinth. p. 90 redundare dicit, tolli vult (περιαιρετέον, inquit, τὸν ἢ σύνδεσμον). Ita oritur haec sententia ab Acacio expressa: maius intestino certamine ab hostibus bellum non longe, sed ad portum adesse rati. Duker οὐ post πολέμου excidisse suspicatur, nisi quis putet pro ἢ legendum esse τοῦ. Verbis transpositis Koenius ad Greg. Cor. p. 89 legit ὡς μείζονος, ἢ τοῦ ἰδίου, πολέμου ἀπὸ τῶν πολεμίων . . . ὄντος. Denique Dorvillius ad Char. p. 501 μείονος pro μείζονος proponit, quae non raro confundi constat. Dukas atque Goeller alteram Dukeri coniecturam, ut τοῦ pro ἢ legatur, una cum Acacii interpretatione probant, qua nunc in Ven., nisi quod ἀπό simul omittit, inventa sane oratio expedita fieret, nisi nimis in obscuro esset, uter genetivus comparativus esset. Praetera Arnoldus hanc scripturam correctioni similem esse atque articulo definito infinitam verborum ἀπὸ τῶν πολεμίων vim praestare ratus ἢ in Cl. omissum expungendum censet atque Haackium secutus uncis inclusit, quod idem nunc fecerunt Bekk. et Bloomf. Ἤδη in eo latere coniecit Dobr. ΔΗ excidere potuisse ob sequ. ΑΠ admonens. Krueger denique sententiam suam adhuc tuetur, eas rationes, quas supra attulimus, frustra impugnans in Stud. hist. II p. 234. Alia ratione ἢ defendere studuit Ullr. Symb. II p. 1 sqq. contendens ἴδιον πόλεμον esse intestinum partium certamen coniunctum cum hostili Agesandridae conatu et ἀπὸ τῶν πολεμίων referri ad Lacedaemonios ex Decelea Atticam infestantes; itaque proprium bellum gravius esse dici quam id quod ab hostibus inferretur neque procul illud esse, sed ad portum. Sed praeterquam quod sic τοῦ ἀπὸ τῶν πολεμίων necessarium esset, alienissimum a rerum sententiarumque contextu est Lacedaemoniorum praesidium Deceleae collocatum commemorari neque ad domesticum bellum facile id pertinere potest quod ab Agesandrida et Peloponnesiorum classe instat. Fusius Ullr. refutavit Class. Cum plerisque schol. emendationem secuti sumus, quippe quae omnium facillima esse

τὰς παρούσας ναῦς ἐσέβαινον, οἱ δὲ ἄλλας καθείλκον, οἱ δέ τινες ἐπὶ τὰ τείχη καὶ τὸ στόμα τοῦ λιμένος παρεβοήθουν.

1 95. Αἱ δὲ τῶν Πελοποννησίων νῆες παραπλεύσασαι καὶ περιβαλοῦσαι Σούνιον ὁρμίζονται μεταξὺ Θορικοῦ τε καὶ Πρασιῶν, ὕστερον δὲ
2 ἀφικνοῦνται ἐς Ὠρωπόν. Ἀθηναῖοι δὲ κατὰ τάχος καὶ ἀξυγκροτήτοις πληρώμασιν ἀναγκασθέντες χρήσασθαι, οἷα πόλεώς τε στασιαζούσης καὶ περὶ τοῦ

καὶ τῶν πολεμίων ἐς Ὠρωπὸν ὁρμισαμένων οἱ Ἀθηναῖοι Θυμοχάρη ἐς Ἐρέτριαν πέμπουσιν, ὃς ἐν τῷ Εὐρίπῳ

παρούσας om. E. Cf. adn.

Cap. 95. § 1. ὑπερβαλοῦσαι M. F. Lugd. Quod frustra probat Burg. l. d. p. 192. Cf. adn.

videretur. — παρούσας. Quoniam eae quoque naves, quas deducebant, aderant, exspectaveris παρεσκευασμένας, ἑτοίμας, vel simile vocabulum. Ὁρμούσας conicit Krueg. Sed cum opponatur καθεῖλκον, facile videntur cogitari αἱ ἐν τῷ λιμένι παροῦσαι νῆες.

Cap. 95. § 1. περιβαλοῦσαι. Rarior huius verbi notio illustratur simili usu verborum διαβάλλειν et παραβάλλειν. Cf. adn. II 83, 3. Et ita περιβάλλειν legi apud Herodot. et Dion. Cass. docet Steph. Thes. h. v. — Θορικοῦ. Thorici parietinae prope *Porto Mandri* etiamnunc *Thericó* seu *Thericos* (Θερικός) vocantur. Vid. Leak. de Pag. p. 40 (p. 58 interpr. Germ.). Burs. Geogr. I p. 353. — Πρασιῶν. De Prasiis Atticae (quae nunc *Prasto* et portus nunc *Ráphti*) vid. Burs. l. l. p. 351, de statione inter Thoricum et Prasias sita (*Dhaskalió*) Leak. p. 57 (61 interpr.). Burs. l. l. p. 352. — Ὠρωπόν. Hanc enim urbem tunc tenebant Boeoti. Vid. 60, 1. Ad mare autem eandem tunc sitam fuisse, cum hodie circiter 20 sexagesimas horae partes a mari, paene tres quadrantes horae a portu distet, hinc et ex § 3 apparet. Sub Thebanis inter septentriones et orientem solem ab eo oppido, quod nunc est, spectasse, sub Atheniensibus ad mare fuisse censet Leak. Graec. sept. II p. 444 sqq., qui dubitantius de hoc discrimine loquitur de Pag. Attic. p. 91. Assentitur Burs. l. l. p. 220.

§ 2. ἀξυγκροτήτοις. „Πληρώματα ἀξυγκρότητα sunt classiarii et nautae incompositi, nullo usu subacti.“ Bred. „Translatio petita est a metallis malleo contusis, ut in εὐκρότητος Soph. Ant. 430. [Ita schol. Theocr. Id. 15, 49 et Dorv. ad Char. p. 86.] Hac translata vi Dio Cass. XXXVIII 45, 2. Et apud Polyb. I 61, 3 πληρώματα συγκεκροτημένα contraria sunt ἀνασκήτοις καὶ πρὸς καιρὸν ἐμβεβλημένοις.“ Arn. Pariter a Demosth. II 17 Philippi πεζέταιροι vocantur συγκεκροτημένοι τὰ τοῦ πολέμου. Cf. Xen. Hist. Gr. VI 2, 12 et Poll. I 158 στρατιῶται . . . ἀγύμναστοι, ἀσυγκρότητοι, ἀμελέτητοι. — πόλεως. De omisso articulo cf.

νικᾶται· μετὰ δὲ ταῦτα Εὔβοια πλὴν Ὠρεοῦ ἀφίσταται.

μεγίστου ἐν τάχει βουλόμενοι βοηθῆσαι (Εὔβοια γὰρ αὐτοῖς ἀποκεκλῃμένης τῆς Ἀττικῆς πάντα ἦν), πέμπουσι Θυμοχάρη στρατηγὸν καὶ ναῦς ἐς Ἐρέ-
τριαν. ὧν ἀφικομένων ξὺν ταῖς πρότερον ἐν 3
Εὐβοίᾳ οὔσαις ἓξ καὶ τριάκοντα ἐγένοντο. καὶ εὐθὺς ναυμαχεῖν ἠναγκάζοντο· ὁ γὰρ Ἀγησανδρίδας ἀριστοποιησάμενος ἐκ τοῦ Ὠρωποῦ ἀνῆγε τὰς ναῦς· ἀπέχει δὲ μάλιστα ὁ Ὠρωπὸς τῆς τῶν Ἐρετριέων πόλεως θαλάσσης μέτρον ἑξήκοντα σταδίους.

§ 2. *βουλόμενοι ἐν τάχει* omnes praeter Vat., cuius verborum collocatio paulo exquisitior est.

βοῆσαι Vat.

§ 3. *ἐς Εὔβοιαν* Vat. It. Pal. Aug. M. Cass. F. (nisi quod Pal. *Εὐβοίαν*). De *εἶναι εἰς* dubitat quidem Valcken. ad Herodot. I 21, sed vid. ibi Wessel. Cf. Bernh. Synt. p. 349 et Elleudt. ad Arr. IV 22, 3. De vestigiis eiusdem usus apud Latinos exstantibus vid. Hand. Turs. III p. 348. Sed *εἶναι ἐς* perinde ac *παρεῖναι ἐς* debet significare venisse vel advenire in aliquem locum, quod hic non est commodum.

ἀνήγαγε optimi codd. praeter Vat., cuius scriptura temporibus verborum *ἠναγκάζοντο, ἐπέπλει, ἐπλήρουν* melius respondet.

Ἐρετριῶν Vat. Sed. cf. § 4. 5. Stahl. Quaest. gramm. p. 12 sq.

adn. I 10, 2. — *Εὔβοια ... πάντα ἦν.* „*Πάντα εἶναι* alicui dici hominem, qui in summo honore, auctoritate et existimatione apud aliquem est, qui omnia apud aliquem potest et in quo omnes suas spes opesque sitas esse putat, multis ostenderunt doctissimi interpretes Velleii ad II 103 et Petronii c. 37. [Cf. Liv. XL 11 Demetrius iis unus omnia est.] Hic, ubi non homo, ut omnibus locis, quos illi congesserunt, sed res, Euboea insula, Atheniensibus *πάντα* fuisse dicitur, phrasis haec non potest habere significationem auctoritatis et existimationis, et Thucydides hoc tantum dicit, Athenienses omnem spem et praesidium in Euboea sola positum habuisse atque ideo omnia sibi postputasse prae cura illius defendendae et servandae. Ita bene Steph. in Thes. [v. *πᾶς* ed. rec. p. 569]. Sic Herodot. VII 156.“ Duk. Cf. Herm. ad Vig. p. 727, 95. Matth. Gr. § 438. Krueg. § 43, 4 adn. 14. — *Θυμοχάρη.* Cf. Xen. Hist. Gr. I 1, 1. Plures praetores harum navium commemorat Diod. XIII 34, 2.

§ 3. *ἓξ καὶ τριάκοντα.* *Τετταράκοντα* Diod. l. d. et 36, 3 summatim numerum complexus. — *θαλάσσης μετρον*] *ἤγουν οἱ ἑξήκοντα στάδιοι πάντες θάλαττά εἰσιν* Schol. Cf. II 86, 3. IV 57, 1. — *ἑξήκοντα σταδίους.* Strab. p. 403: *ἀρχὴ δὲ (τῆς πρὸς Εὔβοιαν παραλίας τῆς συνεχοῦς τῇ Ἀττικῇ) ὁ Ὠρωπὸς καὶ ὁ ἱερὸς λιμήν, ὃν καλοῦσι Δελφίνιον, καθ᾽ ὃν ἡ παλαιὰ Ἐρέτρια ..., διάπλουν ἔχουσα ἑξήκοντα σταδίων. μετὰ δὲ τὸ Δελφίνιόν ἐστιν ὁ Ὠρωπὸς ἐν εἴκοσι σταδίοις· κατὰ δὲ τοῦτόν ἐστιν ἡ νῦν Ἐρέτρια,*

4 ὡς οὖν ἐπέπλει, εὐθὺς ἐπλήρουν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὰς ναῦς, οἰόμενοι σφίσι παρὰ ταῖς ναυσὶ τοὺς στρατιώτας εἶναι· οἱ δὲ ἔτυχον οὐκ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἄριστον ἐπισιτιζόμενοι (οὐδὲν γὰρ ἐπωλεῖτο ἀπὸ προνοίας τῶν Ἐρετριέων), ἀλλ' ἐκ τῶν ἐπ' ἔσχατα τοῦ ἄστεως οἰκιῶν, ὅπως, σχολῇ πληρουμένων, φθάσειαν οἱ πολέμιοι προσπεσόντες καὶ ἐξαναγκάσειαν τοὺς Ἀθηναίους οὕτως ὅπως τύχοιεν ἀνάγεσθαι. σημεῖον δ' αὐτοῖς ἐς τὸν Ὠρωπὸν ἐκ τῆς Ἐρετρίας ὁπότε χρὴ ἀνάγεσθαι ἤρθη.
5 διὰ τοιαύτης δὴ παρασκευῆς οἱ Ἀθηναῖοι ἀναγαγόμενοι καὶ ναυμαχήσαντες ὑπὲρ τοῦ λιμένος τῶν Ἐρετριέων ὀλίγον μέν τινα χρόνον ὅμως καὶ ἀντ-

§ 4. ἄστεος omnes praeter m. Cf. sd. 92, 7.
ἀναγκάσειαν Vat. It. Aug. M. Cass. Ut saepe in verbo composito praepositio evanuit. Cf. sd. 47, 1. 54, 1, 64, 1. 79, 4. Uno quidem hoc l. apud Th. est compositum ἐξαναγκάζειν, sed cf. Soph. El. 620. OC. 603. Trach. 1258. Xen. Hipp. 1, 25.
ἐναγαγέσθαι Vat. Debuit certe esse ἀναγαγέσθαι. Sed paulo post quoque ἀνάγεσθαι.
§ 5. τοιαύτης δὴ παρασκευῆς Vat. M. Reg. F. I. K. Ar. Chr., vulgo τοιαύτην δὴ παρασκευήν. Cf. adn.
ἀναγόμενοι omnes praeter Vat., sed aor. propter ναυμαχήσαντες praestare vidit Haack. Et aoristum et superiores genetivos confirmat Diod. XIII 36, 3 scribens ἐκπλεύσαντες ἀπαράσκευοι.

διάπλους δ' ἐπ' αὐτὴν στάδιοι τεσσαράκοντα, ubi epitomator ἑξήκοντα pro τεσσαράκ. Cf. Leak. de Pag. p. 88 (interpr. p. 122).
§ 4. οἱ δὲ ἔτυχον cet. Cf. Diod. XIII 36, 4. — ἀπὸ προνοίας τῶν Ἐρετριέων] ἀντὶ τοῦ ἀπὸ γνώμης καὶ παρασκευῆς. Schol. — ἐπ' ἔσχατα. „Valck. ad Theocr. Adoniaz. vol. II p. 61 putat hic olim scriptum fuisse ἐπ' ἐσχατιᾷ." Goell. Vulgatum comparamus cum locutionibus ἐπ' ἐκεῖνα, ἐπὶ τάδε, ἐπὶ δεξιά, similibus. — ὅπως. Huc quoque spectat interpositio οὐδὲν ... Ἐρετριέων, quam proprie ante ὅπως collocandam fuisse dicit Krueg., sed explicatur tamen eadem, cur non e foro cibaria mercati sint. — σχολῇ πληρουμένων] ἤγουν βραδέως πληρουμένων τῶν νεῶν. Schol. — σημεῖον ... ἤρθη. Cf. adn. I 49, 1. — χρή. χρείη legendum coniecit Dobr. Sed ὁπότε χρή ex σημεῖον pendet. Cf. adn. III 11, 3.

§ 5. διὰ τοιαύτης δὴ παρασκευῆς. Valla tali apparatu, Heilm. magis ad rem quam ad verba *in einer so nachtheiligen Verfassung* interpretatur. Itaque genetivus probandus erat, quod factum est a Krueg. ad Dion. p. 295, qui comparat IV 8, 8 et suae Gr. § 68, 22 adn. 2. Cf. Matth. Gr. § 480 p. 1353 sq. — ὑπέρ. Cf. adn. I 112, 3. — ὅμως, i. e. καίπερ

ἔσχον, ἔπειτα ἐς φυγὴν τραπόμενοι καταδιώκονται
ἐς τὴν γῆν. καὶ ὅσοι μὲν αὐτῶν πρὸς τὴν πόλιν 6
τῶν Ἐρετριέων ὡς φιλίαν καταφεύγουσι, χαλεπώ-
τατα ἔπραξαν φονευόμενοι ὑπ' αὐτῶν· οἳ δὲ ἐς
τὸ τείχισμα τὸ ἐν τῇ Ἐρετρίᾳ, ὃ εἶχον αὐτοί,
περιγίγνονται καὶ ὅσαι ἐς Χαλκίδα ἀφικνοῦνται
τῶν νεῶν. λαβόντες δ' οἱ Πελοποννήσιοι δύο καὶ 7
εἴκοσι ναῦς τῶν Ἀθηναίων καὶ ἄνδρας τοὺς μὲν
ἀποκτείναντες, τοὺς δὲ ζωγρήσαντες τροπαῖον
ἔστησαν. καὶ ὕστερον οὐ πολλῷ Εὔβοιάν τε ἅπα-

ἐκτραπόμενοι Vat.; at simplex verbum ubique in hac formula legitur.

§ 6. οἱ δὲ codd., qui vero in munitiones (confugerant) . . . incolumes fuere. Valla. Cf. adn.

ἐπιτείχισμα omnes praeter Vat. Cf. adn.

ἐν τῇ om. Vat.

Ἐρετριαίᾳ Dan. Cf. adn.

§ 7. οὐ πολλῷ ὕστερον omnes praeter Vat., cuius exquisitiorem ordinem verborum praetulimus. Cf. adn. I 18, 2.

τε om. M. Cf. adn.

διὰ τοιαύτης παρασκευῆς ἐλθόντες.

§ 6. οἳ δέ. „Ita concinnius legeris quam cum vulgatis libris οἱ δέ; subaudiendum enim est ex praecedentibus καταφεύγουσι et περιγίγνονται pro apodosi accipiendum.“ Haack. In vulgata διασῴζονται pro περιγίγνονται dicendum erat. — τείχισμα vera est scriptura, „quia ἐπιτείχισμα in sermone Thucydideo significat munitionem ad infestandos alios exstructam. [Cf. adn. I 122, 1.] Hoc autem castellum in agro Eretriensi etiamsi ad coërcendos Eretrienses aedificatum fuerit, id quod non apparet, tamen in terra Atheniensium imperio subiecta vix adversus illos exstructum esse, quasi hostes fuerint, dici potest.“ Arn., qui addit probabile videri hoc castellum nihil fuisse nisi praesidium ad litus Euripi Euboicum munitum ad oram ab exscensionibus navium hostilium piraticarum defendendam. Cf. II 32. Castellum tamen Eretriae coërcendae fuisse ex verbis ὃ εἶχον αὐτοί videtur liquere. — ἐν τῇ Ἐρετρίᾳ. Goeller hanc vulgatam fortasse in agro Eretriae valere posse adnotat conferens ἐν Τροιζῆνι IV 118, 4, ubi vid. adn. Praeterea aut ἐν apud sonet, ut alibi ante nomina urbium, aut castellum in ipsa urbe extructum cogitetur, ut Toronae IV 113, 2. — ὃ εἶχον αὐτοί. Ut Toronae Λήκυθον τὸ φρούριον, ὃ εἶχον αὐτοί IV 113, 2, ubi vid. adn.

§ 7. Εὔβοιάν τε ἅπασαν. Si τέ germanum est, accusativi τἄλλα τὰ περὶ αὐτήν proprie cum eodem verbo, sive est ἀποστήσαντες sive καθίσταντο sive ambo, debent cohaerere. Quare Krueger ante ἀποστήσαντες interpunxit. Sed ita illa τἄλλα τὰ περὶ αὐτήν satis inutilia videntur; nam non liquet, quae sint haec praeter Euboeam universam. Haackius igitur τέ ex transitu a participio ad ver-

σαν ἀποστήσαντες * πλὴν Ὠρεοῦ (ταύτην δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι εἶχον) καὶ τἆλλα τὰ περὶ αὐτὴν καθίσταντο.

1 96. Τοῖς δὲ Ἀθηναίοις ὡς ἦλθε τὰ περὶ τὴν
Εὔβοιαν γεγενημένα, ἔκπληξις μεγίστη δὴ τῶν
πρὶν παρέστη. οὔτε γὰρ ἡ ἐν τῇ Σικελίᾳ ξυμ-
φορά, καίπερ μεγάλη τότε δόξασα εἶναι, οὔτε ἄλλο
2 οὐδέν πω οὕτως ἐφόβησεν. ὅπου γὰρ στρατοπέ-
δου τε τοῦ ἐν Σάμῳ ἀφεστηκότος, ἄλλων τε νεῶν οὐκ
οὐσῶν οὐδὲ τῶν ἐσβησομένων, αὐτῶν τε στασια-

γίγνεται οὖν μεγίστη ἔκπληξις τῶν Ἀθηναίων, ἀφ' ἧς Λακεδαιμόνιοι οὐκ ὠφελοῦνται.

Cap. 96. § 1. περιέστη marg. I. et Valla circumsteterat, sane bene. Cf. adn. III 54, 5. Dicitur tamen etiam φόβον παριστάναι τινί, i. e. ciere, commovere. Vid. Steph. Thes. v. παρίστημι p. 521 ed. rec.
γαρ τῆι ἐν Σικ. Vat.
§ 2. τε post αὐτῶν om. R. Aug. Pal. pr. Cass. nec expressit Valla. Sed cf. adn.

bum finitum repetit. Sed talis transitus fieri nequit, nisi praecessit aliud verbum, ad quod participium pertineat. Cf. I 57, 4. III 36, 2. VII 47, 2. Si autem particulam τέ omitteremus (cf. sd.), καί ante τἆλλα etiam valeret, quod ideo parum aptum est, quod antea nihil, quod praeter τἆλλα constituerint, commemoratum est, nisi forte eum constituere aliquid velis, qui alium ad defectionem impellat. Itaque nunc Class. adstipulamur hunc locum mutilatum esse suspicanti. Excidisse potest ἔσχον vel προσηγάγοντο vel similia. — Ὠρεοῦ. Haec olim Hestiaea. Cf. adn. I 114, 3. Nunc οἱ Ὠρεοί. Vid. Burs. Geogr. II p. 407. — αὐτοὶ Ἀθηναῖοι εἶχον. „Ex quo Histiaeenses eiecerant.“ Krueg. ad Dion. p. 388. „Cleruchi enim sive coloni Atheniensium a Pericle ibi collocati sunt, posteaquam insulam recuperavit. Vid. I 114, 3.“ Arn.
Cap. 96. § 1. ὡς ἦλθε τὰ . . . γεγενημένα. „Primum suspicabar ἦλθε fortassis e compendio scripturae vel alio errore librariorum ortum esse pro ἠγγέλθη, quomodo saepe loquitur Thucydides, non ἦλθε. Paulo post 97, 1 ἐπὶ τοῖς ἠγγελμένοις. Deinde cum vidissem scholiasten haec verba ἦλθε τὰ γεγενημένα interpretari ἦλθε μήνυμα τῶν γεγενημένων, unde eum agnovisse τὸ ἦλθε apparet, nihil temptandum arbitratus sum, etsi non valde obvium genus loquendi esse puto.“ Duk. „Ἐλθεῖν ita dici quae nuntiantur, mittuntur, docuit Abr. Anim. ad Aeschyl. II p. 302 et Diluc. ad h. l p. 809.“ Beck. „Cf. Brem. ad Demosth. Olynth. III 5 [et ibid. Saupp.]“ Hertl. — μεγίστη δὴ τῶν πρίν. Cf. VI 13, 1 μέγιστον τῶν πρὶν κίνδυνον et adn. I 1, 1. — παρέστη. Cf. sd.
§ 2. ὅπου. Vid. adn. 27, 2. — αὐτῶν τε. Τέ uncis inclusit Bekk. Cf. sd. „Sed mihi tria videntur memorari, quibus coniunctis postrema clades gravior facta sit: primum defectio magnae partis copiarum reipu-

ζόντων καὶ ἄδηλον ὂν ὁπότε σφίσιν αὐτοῖς ξυρράξουσι, τοσαύτη ἡ ξυμφορὰ ἐπεγεγένητο, ἐν ᾗ ναῦς τε καὶ τὸ μέγιστον Εὔβοιαν ἀπωλωλέκεσαν, ἐξ ἧς πλείω ἢ τῆς Ἀττικῆς ὠφελοῦντο, πῶς οὐκ εἰκότως ἠθύμουν; μάλιστα δ' αὐτοὺς καὶ δι' ἐγ- 3
γυτάτου ἐθορύβει εἰ οἱ πολέμιοι τολμήσουσι νενικηκότες εὐθὺς σφῶν ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ ἐρῆμον ὄντα νεῶν πλεῖν (καὶ ὅσον οὐκ ἤδη ἐνόμιζον αὐτοὺς παρεῖναι)· ὅπερ ἄν, εἰ τολμηρότεροι ἦσαν, 4
ῥᾳδίως ἂν ἐποίησαν, καὶ ἢ διέστησαν ἂν ἔτι μᾶλλον τὴν πόλιν ἐφορμοῦντες ἤ, ⟨εἰ⟩ ἐπολιόρκουν μένοντες, καὶ τὰς ἀπ' Ἰωνίας ναῦς ἠνάγκασαν ἂν καίπερ πολεμίας οὔσας τῇ ὀλιγαρχίᾳ τοῖς σφετέροις οἰκείοις καὶ τῇ ξυμπάσῃ πόλει βοηθῆσαι· καὶ ἐν τούτῳ Ἑλλήσποντός τε ἂν ἦν αὐτοῖς καὶ

ἀπολωλέκεσαν omnes praeter It. Cf. sd. IV 133, 1.
§ 4. εἰ ἐφορμοῦντες It.

blicae; tum paucitas navium et nautarum domi, quibus iactura ad Eretriam facta compensaretur; denique rerum domesticarum status perturbatus, unde iam iamque bellum civile intra ipsa Athenarum moenia oriturum videbatur.“ Arn. — ἄδηλον ὂν ὁπότε. Cf. adn. I 2, 2. — σφίσιν αὐτοῖς ξυρράξουσι. „Ξυρράξαι notat confligere [et cum σφ. αὐτ.] concurrere inter se. Vid. schol. ad 104, 4.“ Abresch. et Bau. Cf. Plut. Ages. 18 et Xen. Ages. 2, 12. — ἐξ ἧς ... ὠφελοῦντο. De praepositione ante τῆς Ἀττ. non iterata cf. adn. VII 47, 4, de re Isocr. IV 108. — πῶς ... ἠθύμουν. Cf. Krueg. Gr. § 54, 1 adn. 3.

§ 3. δι' ἐγγυτάτου. Cf. Krueg. Gr. § 23, 9 adn. 4. — εὐθὺς ... πλεῖν. Εὐθύ mavult Lob. ad Phryn. p. 144. At de tempore hic intellegas εὐθύς et σφῶν τὸν Πειραιᾶ iungas. Comparat Arn. τῆς Ἀττικῆς ἐς Ἐλευσῖνα I 114, 2 et similia, de quibus cf. adn. I 111, 1. Add. Krueg. Gr. § 47, 5 adn. 8. Ceterum cf. etiam similis sententia 1, 2. Classeno, qui Lobeckio assensus εὐθύ cum σφῶν iungit, non credimus εὐθύ cum personis pariter iungi posse atque cum loco c. 88 extr.

§ 4. ὅπερ ἂν ... ἂν ἐποίησαν. Cf. adn. I 136, 3 extr. — ἐφορμοῦντες, navibus aggredientes. Vid. adn. III. 31, 1. Huic cum aperte oppositum sit ἐπολιόρκουν μένοντες, recte ante hoc εἰ Bekk. addidisse manifestum est. — καὶ ... ἠνάγκασαν ἄν, praeterquam quod civitatis discidium auxissent, etiam ... coëgissent. — ἂν ἦν αὐτοῖς. De ellipsi frustra cogitavit schol. „Quid, si [αὐτοῖς ad Lacedaemonios referentes] ἦν adhibitum dicamus pro ἐγίγνετο, ut 20, 1 (contingere, *zu Theil werden*)?“ Beck. Cf. IV 65, 1 τοῖς δὲ Καμαριναίοις Μοργαντίνην εἶναι et Krueg. Gr. § 43, 3 adn.

Ἰωνία καὶ αἱ νῆσοι [καὶ τὰ μέχρι Εὐβοίας] καὶ
5 ὡς εἰπεῖν ἡ Ἀθηναίων ἀρχὴ πᾶσα. ἀλλ' οὐκ ἐν
τούτῳ μόνῳ Λακεδαιμόνιοι Ἀθηναίοις πάντων δὴ
ξυμφορώτατοι προσπολεμῆσαι ἐγένοντο, ἀλλὰ καὶ
ἐν ἄλλοις πολλοῖς. διάφοροι γὰρ πλεῖστον ὄντες
τὸν τρόπον, οἱ μὲν ὀξεῖς οἱ δὲ βραδεῖς, καὶ οἱ
μὲν ἐπιχειρηταὶ οἱ δὲ ἄτολμοι, ἄλλως τε καὶ ἐν
ναυτικῇ ἀρχῇ πλεῖστα ὠφέλουν. ἔδειξαν δὲ οἱ

μέχρι Βοιωτίας Vat., quae discrepantia videtur orta esse ex correctura mutilatae lectionis *βοίας*. Ceterum cf. adn.

§ 5. *ἐν* ante *ναυτικῇ* om. omnes praeter Vat.

1. — [*καὶ . . . Εὐβοίας*]. Bekker ex Vat. *Βοιωτίας*, sed male, cum ita tantum continentis Graeciae pars, quae Atheniensibus subiecta non erat, apte designaretur; nam si de sola ea Boeotiae ora, quae in orientem spectat, cogitares, praeterquam quod hoc clare dicendum erat, non appareret, cur Boeotia magis quam Attica ipsa nominaretur. *Βοιωτίας* damnat etiam Arn. putans errorem fortasse exortum ex 43, 3 *ἐνῆν γὰρ καὶ νήσους ἁπάσας πάλιν δουλεύειν καὶ Θεσσαλοὺς καὶ Λοκροὺς καὶ τὰ μέχρι Βοιωτῶν*, sed ea de Persarum regno totam septentrionalem Graeciam complexo recte dicta de Atheniensium imperio maritimo absurda esse. Sed ne altera quidem scriptura recepta, quae regiones significentur, satis apertum est (maxime in promptu esset de ea parte imperii Atheniensium cogitare quae insulis continebatur, nisi ea verbis proxime praegressis significata esset), et praeterea *μέχρι Εὐβοίας* ea de causa vix a Th. profectum esse potest, quod omnis praeter Oreum oppidum Euboea ab Atheniensibus defecerat (95, 7) eaque de causa ab iis quae Lacedaemoniis fuissent excludi non potest. Itaque nobis nunc *τὰ μέχρι Εὐβοίας* in margine videtur scriptum fuisse atque ad *αἱ νῆσοι* verba eo sensu pertinuisse, ut indicaretur insularum regionem designari praeter Euboeam, quam iam antea Lacedaemonii sibi conciliavissent. Ceterum *Ἑλλήσποντος καὶ Ἰωνία καὶ αἱ νῆσοι* appellantur eae imperii Atheniensium regiones quae *τῷ Ἑλλησποντίῳ, Ἰωνικῷ, νησιωτικῷ φόρῳ* continebantur, omisso *τῷ ἐπὶ Θράκης φόρῳ*. Is autem significari non poterat propter *καὶ ὡς εἰπεῖν ἡ Ἀ. ἀρχὴ πᾶσα*, quod totum Atheniensium imperium antea denotari vetat, qua de re cf. Krueg. Gr. § 55, 1 adn. 2. De regionibus quae tum erant maritimi Atheniensium imperii vid. Koehler de Foed. Deliaco-Att. p. 124. Class. *Βοιωτίας* pro antiquissima scriptura habet additamentum et ipse agnoscens.

§ 5. *ξυμφορώτατοι προσπολεμῆσαι*. De *προσπολ.* cf. Matth. Gr. § 533 adn. 2, de *ξυμφορ.* adn. VI 33, 4. 34, 3. — *διάφοροι γὰρ πλεῖστον*. „Quae de moribus hic breviter, ea prolixius I 70. 71.“ Bau. De singulari *πλεῖστον* vid. adn. III 36, 2. — *οἱ μὲν ὀξεῖς . . . βραδεῖς*. Cf. I 70, 4. — *ἐπιχειρηταί*. „E Thuc. laudat Poll. II 154.“ Duk. Legi etiam apud Platon. et Epiphan. intellegitur e Steph. Thes. Pro eo *τολμηταί* I 70, 3. — *ὠφέλουν*

Συρακόσιοι· μάλιστα γὰρ ὁμοιότροποι γενόμενοι ἄριστα καὶ προσεπολέμησαν.

ἔπειτα δὲ τῶν τετρακοσίων καταπαυθέντων, τοῖς πεντακισχιλίοις τὰ πράγματα παραδίδοται καὶ καλλίστη καθίσταται πολιτεία. ψηφίζονται δὲ

97. Ἐπὶ δ' οὖν τοῖς ἠγγελμένοις οἱ Ἀθηναῖοι ναῦς τε εἴκοσιν ὅμως ἐπλήρουν καὶ ἐκκλησίαν ξυνέλεγον, μίαν μὲν εὐθὺς τότε πρῶτον ἐς τὴν Πύκνα καλουμένην, οἶπερ καὶ ἄλλοτε εἰώθεσαν, ἐν ᾗπερ καὶ τοὺς τετρακοσίους καταπαύσαντες τοῖς πεντακισχιλίοις ἐψηφίσαντο τὰ πράγματα παραδοῦναι· εἶναι δὲ αὐτῶν ὁπόσοι καὶ ὅπλα 1

Cap. 97. § 1. *ἐπειδὴ οὖν* Vat. mendose.
Πνύκα Vat. cum deterioribus aliquot. At cf. Weckl. Cur. epigr. p. 25 sq.
οὗπερ codd. Cf. adn.
ὁπόσοις Vat. proximum *καὶ* omittens cum Pal. et deterioribus aliquot.

refer ad utresque; nam illa *διάφοροι ὄντες ὠφέλουν* dicta sunt pro his: *τὸ διαφόρους αὐτοὺς εἶναι ὠφέλει.* Cf. adn. VI 33, 4. — **ὁμοιότροποι γενόμενοι ... προσεπολέμησαν.** „Cf. VII 21. 55, 2." Arn. „Ceterum hoc certe caput a Thuc., si quid aliud, scriptum fuit." Dobr. Cf. Krueg. ad Dion. p. 254.

Cap. 97. § 1. **ἐπὶ δ' οὖν τοῖς ἠγγελμένοις.** Port.: propter hunc nuntium igitur. Cf. Krueg. Gr. § 68, 41 adn. 7 et de re 96, 1. Similia sunt verba Demosth. IV 51, ubi cf. Frank. De *δ' οὖν* cf. adn. 87, 6. — **ὅμως.** „Quamvis essent animis consternati." Port. — **εὐθὺς τότε πρῶτον.** Respicitur ad alias contiones, quas postea ibidem factas esse mox comperiemus. — **ἐς τὴν Πύκνα καλουμένην.** Pnyx utrum ad septentrionem a Museo an in occidentali arcis ascensu paulatim acclivi prope Areopagum sita fuerit, valde dubitatur, qua de re cf. Wachsm. de Urbe Ath. I p. 368 sqq. — **οἶπερ καὶ ἄλλοτε εἰώθεσαν.** „Ut in Pnyce[m] contiones cogerentur, Solonis legibus cautum erat, ut testatur Aeschines [III 34]. Et olim quidem omnes, postea tantum eae [ibi] haberi coeptae sunt, quibus de creando magistratu agebatur, ut Hesychius auctor est itemque Pollux [VIII 132.]" Wass. Sed „id ad eam, de qua nos agimus, aetatem non pertinet." Schoem. de comit. Athen. p. 53, apud quem vide plura et de ceteris contionum locis adn. 67, 2. Ad *εἰώθεσαν* cum audiendum sit *ξυλλέγειν*, licet interdum verba congregandi cum *ἐν* praepos. iungantur (cf. adn. II 99, 1), tamen hic propter *ἐς τὴν Πύκνα* pro *οὗπερ* scribendum est *οἶπερ*. — **τοῖς πεντακισχιλίοις ... παραδοῦναι.** Pseudo-Lysiam XIX 6 conferri iubet Wass. Vid. praeterea Suid. et al. lexic. in v. *καταλογεύς*. Ambiguis verbis de hac reipublicae conversione utitur Diod. XIII 38, 1. — **ὁπόσοι καὶ ὅπλα παρέχονται.** Dicitur de iis, qui gravi armatura se ipsi instruxerunt, id est eam suis sibi sumptibus compararunt ideoque arma seque armatos exhibent. Cf. Krueg. ad Dion. p.

παρέχονται· καὶ μισθὸν μηδένα φέρειν μηδεμιᾶς ἀρχῆς, εἰ δὲ μή, ἐπάρατον ἐποιήσαντο. ἐγίγνοντο δὲ καὶ ἄλλαι ὕστερον ἐν Πυκνὶ ἐκκλησίαι, ἀφ' ὧν καὶ νομοθέτας καὶ τἆλλα ἐψηφίσαντο ἐς τὴν πολιτείαν. καὶ οὐχ ἥκιστα δὴ τὸν πρῶτον χρόνον ἐπί γ' ἐμοῦ Ἀθηναῖοι φαίνονται εὖ πολιτεύσαντες· καὶ Ἀλκιβιάδῃ κάθοδον.

2

μηδεμιᾷ ἀρχῇ codd. Cf. adn.
§ 2. ὕστερον om. Vat.
πυκναὶ pro ἐν Πυκνὶ codd. Cf. adn.

254 et Herm. Ant. Gr. I § 67, 2. Numerum civium, qui gravi armatura instruere se possent, multo maiorem quinque milibus fuisse ex Lysiae l. d. apparere, sed omnes in illum numerum sive sortitione sive electione sive per vices, legi potuisse existimandum esse explicat Arn. At Vischer in libello qui inscribitur *Untersuch. üb. d. Verfass. von Ath.* (Script. min. I p. 222) πεντακισχιλίων nomen servatum, sed simul constitutum esse, ut, licet plures essent, omnes, ὁπόσοι ὅπλα παρέχονται, in iis numerarentur, existimat. — μισθὸν μηδένα φέρειν μηδεμιᾶς ἀρχῆς. In his genetivum rescripsimus; nam dicitur mercedem ferre alicuius rei, non alicui rei. Class. falso ita interpretatur quasi scriptum sit ἐν μηδ. ἀρχῇ. Ἀρχή autem ne male intellegatur, Thirlwallus Hist. IV p. 71 iubet nos memores esse definitionis Aristotelis Pol. III 1 (p. 1275 a): τῶν ἀρχῶν αἱ μέν εἰσι διῃρημέναι κατὰ χρόνον . . . ὁ δ' ἀόριστος, οἷον ὁ δικαστὴς καὶ ἐκκλησιαστής. Vid. de ἀρχαῖς Herm. l. d. § 125 et § 147. — εἰ δὲ μή. Cf. adn. I 28, 3.

§ 2. ἐν Πυκνί. „Kuhnius ad Poll. VIII 132 emendat ἐν Πυκνί [cf. ed.]. Recepta lectio [codd.] satis commodum sensum habet.“ Duk. „Illa emendatio nescio an recte se habeat et putandum sit πυκνί in πυκναί mutatum esse, cum post ὕστερον intercidisset ἐν“. Wecklein cur. epigr. p. 25. Nobis haec emendatio nunc videtur necessaria esse propter superiora verba μίαν μὲν εὐθὺς τότε πρῶτον ἐς τὴν Πύκνα καλουμένην, quippe quibus respiciatur ad alias contiones, quae postea item in Pnyce habitae sint. Neque videtur probabile esse adeo frequenter de republica mutanda fuisse contiones. — ἀφ' ὧν. Cf. adn. c. 81. — νομοθέτας. „Viros reipublicae constituendae respondentes ξυγγραφεῦσι ab optimatium factione paulo ante institutis. Vid. 67, 1.“ Arn. A nomethetis ordinariis, qui quotannis ad leges examinandas et supplendas creati sunt (cf. Herm. l. d. § 131, 6), distinguendi ii, qui cum extraordinaria potestate in tempus non definitum constituti sunt, de quibus vide plura in ed. mai. Quales hic intellegit Peter Comment. crit. de Xenoph. Hist. Gr. p. 52. Attamen hos nomothetas ab ordinariis non diversos fuisse nisi tempore quo constituti sint et muneris gravitate probabile existimat Vischer l. l. p. 231 sq. — τὸν πρῶτον χρόνον ἐπί γ' ἐμοῦ. Verba τὸν πρῶτον χρόνον cum ἐπί γ' ἐμοῦ coniuncta vix aliud significare possunt quam τὸ πρῶτον, qua de re cf. VII 87, 1. Quod autem tum primum se

μετρία γὰρ ἥδε ἐς τοὺς ὀλίγους καὶ τοὺς πολλοὺς
ξύγκρασις ἐγένετο, καὶ ἐκ πονήρων τῶν πραγμά-
των γενομένων τοῦτο πρῶτον ἀνήνεγκε τὴν πόλιν.
ἐψηφίσαντο δὲ καὶ Ἀλκιβιάδην καὶ ἄλλους μετ' 3
αὐτοῦ κατιέναι, καὶ παρά τε ἐκεῖνον καὶ παρὰ τὸ
ἐν Σάμῳ στρατόπεδον πέμψαντες διεκελεύοντο
ἀνθάπτεσθαι τῶν πραγμάτων.

ἥ γε pro ἥδε Vat., ἥ τε reliqui. Cf. adn.
καὶ ἐς τοὺς πολλοὺς Vat. Melius ἐς non repetitur, cum una eademque ξύγκρασις significetur. Cf. sd. 84, 5.
πονηρῶν codd. Cf. sd. VII 48, 1.
§ 3. διακελεύονται Vat.

quidem vivo rempublicam bene temperatum esse Th. dicit, ad Solonis disciplinam triginta tyrannis eiectis restitutam eum respicere putamus. Ex iis enim fuit, qui mediam de republica sententiam sequebantur (cf. τὰ μέσα τῶν πολιτῶν III 82, 8, οἱ σώφρονες IV 28, 5), quorum rationem laudat Eur. Suppl. 244 sq., qui iidem postea Solonis instituta, qualia per Clisthenem et Aristidem immutata erant, revocaveruut. Nam haec quoque erat δημοκρατία ἀριστοκρατίᾳ μεμιγμένη (Isocr. XII 153). Pristinam rationem popularem paulo post Alcibiadis reditum a. 407 restitutam esse suspicatur Herm. l. d. § 166, 13. At Peter l. l. p. 54 eam reipublicae formam, quam Thucydides institutam esse narret, tam diu retentam esse, quam diu nomothetae in legibus examinandis ferendisque versarentur, hoc est usque ad belli finem, sed eos, qui reipublicae praeessent, tempore procedente ipsa hac forma abusos esse existimat. Sed haec sententia stare non potest, postquam Vischer l. l. p. 220 sqq. certis argumentis, quibus alia addidit Herbst. de pugna apud Argin. p. 17 sqq., demonstravit reipublicae formam hoc tempore institutam non iam fuisse archonte Callia (Cl. 93, 3 = 406). — ἥδε . . . ξύγκρασις. Particulam τε in codd. vulgatam ita defendunt, ut proprie eam post μετρία aut post ἐς τοὺς aut post ἐς ponendam fuisse dicant. Sed nulla harum traiectionum usu Thucydideo comprobatur. Neque enim huc afferri potest VII 1, 5, ubi vid. sd., aut V 11, 1, ubi cf. adn. Verum lenissima mutatione restituimus. — ἀνήνεγκε τὴν πόλιν] ἀντὶ τοῦ ἀνενεγκεῖν ἐποίησεν. Schol. Cf. Schweigh. ad Appi. III p. 854 et Schoem. ad Plut. Ag. 5, 1. Saepius ita intransitive legitur, velut ἀναφέρειν ἐκ νόσου, ἐκ μέθης, ἐξ ὕπνου, ἐκ πληγῆς.

§ 3. ἐψηφίσαντο ... Ἀλκιβιάδην . . . κατιέναι. Praecipuum suasorem vel suffragatorem huius rei fuisse Theramenem affirmant Diod. XIII 38, 2 et 42, 2 ac Nep. Alc. 5, 4, sed populisciti auctorem fuisse Calliam Callaeschri fil. huius ipsius versibus testatur Plut. Alc. 33, quae cum minime inter se pugnent, de Critiae fide frustra dubitat Hinrichs. de Theram., Crit. et Thrasyb. reb. p. 55. De re cf. etiam Plut. Alc. 27. Quamvis decretum, quo Alcibiades revocabatur, hoc tempore perrogatum sit, tamen quattuor annis post demum Athenas revertit. — ἀνθάπτεσθαι τῶν

τῶν δ' ὀλίγων Πείσανδρος μὲν καὶ Ἀλεξικλῆς ἐς Δεκέλειαν ὑπεξέρχονται, Ἀρίσταρχος δὲ Οἰνόην τοὺς φρουροὺς ἀπατήσας Βοιωτοῖς ἐνδίδωσιν.

1 98. Ἐν δὲ τῇ μεταβολῇ ταύτῃ εὐθὺς οἱ μὲν περὶ τὸν Πείσανδρον καὶ Ἀλεξικλέα καὶ ὅσοι ἦσαν τῆς ὀλιγαρχίας μάλιστα ὑπεξέρχονται ἐς τὴν Δεκέλειαν· Ἀρίσταρχος δὲ αὐτῶν μόνος (ἔτυχε γὰρ καὶ στρατηγῶν) λαβὼν κατὰ τάχος τοξότας τινὰς τοὺς
2 βαρβαρωτάτους ἐχώρει πρὸς τὴν Οἰνόην. ἦν δὲ Ἀθηναίων ἐν μεθορίοις τῆς Βοιωτίας τεῖχος· ἐπολιόρκουν δ' αὐτὸ διὰ ξυμφορὰν σφίσιν ἐκ τῆς Οἰνόης γενομένην ἀνδρῶν ἐκ Δεκελείας ἀναχωρούντων διαφθορᾶς οἱ Κορίνθιοι ἐθελοντηδόν,
3 προσπαρακαλέσαντες τοὺς Βοιωτούς. κοινολογησάμενος οὖν αὐτοῖς ὁ Ἀρίσταρχος ἀπατᾷ τοὺς ἐν τῇ Οἰνόῃ, λέγων ὡς καὶ οἱ ἐν τῇ πόλει τἄλλα ξυμβεβήκασι Λακεδαιμονίοις, κἀκείνους δεῖ Βοιω-

Cap. 98. § 1. εὐθὺς post ταύτῃ in Vat. om. interponitur ante ὑπεξέρχονται.
§ 3. καὶ κἀκείνους Vat., ut iam 89, 1.

πραγμάτων, scil. τοῦ πολέμου. Cf. Iust. V 4, 9.

Cap. 98. § 1. *Πείσανδρον καὶ Ἀλεξικλέα.* Pisandri bona publicata esse discimus ex Lys. VII 4. Alexicles et Aristarchus videntur postea ab Atheniensibus interfecti esse. Cf. Lycurg. c. Leocr. 115, nisi, id quod Bergk. in Comment. antiqu. stud. censuit (a. 1847 p. 1100), ibi ἀπέκτειναν valet capitis damnarunt, atque etiam decretum populi ibid. 121. De Aristarcho Oenoen prodente cf. Xen. Hist. Gr. I 7, 29. — *ὅσοι ... μάλιστα.* Antiphon tamen videtur Athenis remansisse; certe paulo post ibi accusatus et condemnatus est. Vid. supra 68, 2. — *τοξότας τινὰς τοὺς βαρβαρωτάτους.* „An designat ministros publicos, qui τοξόται Athenis vocabantur? . . . Mihi non dissimile veri videtur. Erant enim hoc genus fere barbari, unde et Scythae dicti.“ Duk. Cf. Schoem. de Comit. p. 90. Herm. Antiqu. Gr. I § 129, 13 Appositio cum articulo ad τινάς apposita est, ut VII 2, 4., ubi vid. adn. — *Οἰνόην.* Cf. II 18, 1 et ibi adn.

§ 2. *ἦν.* Imperfectum a Dobr. impugnatum verbis ἐτετείχιστο καὶ αὐτῷ φρουρίῳ ἐχρῶντο, quae II 18, 2 de Oenoe leguntur, satis defenditur. Fortasse castellum postea eversum est. Vid. tamen etiam sd. I 63, 2. — *διὰ ξυμφορὰν ... διαφθορᾶς.* Διαφθορᾶς ex ξυμφ. pendet, ad quod I 33, 1 ἡ ξυντυχία τῆς ἡμετέρας χρείας confert Goell. „Ξυμφορὰ τοῖς Κορινθίοις ἐγένετο περὶ τὴν Οἰνόην διαφθαρέντων ἀνδρῶν αὐτοῖς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐκ τῆς Οἰνόης ἐξελθόντων· ἀνεχώρουν δὲ ἐκ Δεκελείας πεφρουρηκότες οἱ Κορίνθιοι.“ Schol. — *ἐθελοντηδόν*, sua sponte, i. e. non ex communi sociorum consilio (schol. ἄνευ τῶν ἄλλων ξυμμάχων). Cf. Symb. phil. Bonn. p. 390. Legi

τοῖς τὸ χωρίον παραδοῦναι· ἐπὶ τούτοις γὰρ ξυμβεβάσθαι. οἱ δὲ πιστεύσαντες ὡς ἀνδρὶ στρατηγῷ καὶ οὐκ εἰδότες οὐδὲν διὰ τὸ πολιορκεῖσθαι, ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται. τούτῳ μὲν τῷ τρόπῳ 4 Οἰνόην ληφθεῖσαν Βοιωτοὶ κατέλαβον, καὶ ἡ ἐν ταῖς Ἀθήναις ὀλιγαρχία καὶ στάσις ἐπαύσατο.

Μίνδαρος ὑπὸ μὲν Τισσαφέρνους φενακισθείς, ὑπὸ δὲ Φαρναβάζου ἐπικληθείς, ἀπὸ Μιλήτου ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον πλευσόμενος ἐς Χίον ἀφικνεῖται.

99. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου καὶ οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ Πελοποννήσιοι, ὡς τροφήν τε οὐδεὶς ἐδίδου τῶν ὑπὸ Τισσαφέρνους τότε ὅτε ἐπὶ τὴν Ἄσπενδον παρῄει προσταχθέντων, καὶ αἱ Φοίνισσαι νῆες οὐδὲ ὁ Τισσαφέρνης τέως που ἧκον, ὅ τε Φίλιππος ὁ ξυμπεμφθεὶς αὐτῷ ἐπεστάλκει Μινδάρῳ τῷ ναυάρχῳ καὶ ἄλλος, Ἱπποκράτης, ἀνὴρ Σπαρτιάτης καὶ ὢν ἐν Φασήλιδι, ὅτι οὔτε αἱ νῆες παρέσοιντο πάντα τε ἀδικοῖντο ὑπὸ Τισσαφέρνους, Φαρνάβαζός τε ἐπεκαλεῖτο αὐτοὺς καὶ ἦν πρόθυμος κομίσας τὰς ναῦς

Cap. 99. τέως om. Pal. et aliquot deteriores. Cf. ad. 93, 2.

ἐθελοντηδόν apud Thuc. in libro octavo adnotant veteres grammatici; est enim vocabulum rarum. Cf. Lob. ad Phryn. p. 6.

§ 3. *ξυμβεβάσθαι.* Similis flexio est παραβεβάσθαι I 123, 2, ubi cf. adn.

§ 4. *ληφθεῖσαν.* Attende passive hic locutum esse Thucydidem pro usitatiore λαβόντες, sed rem Boeotis sine ipsorum opere et labore obtigisse videtur significare velle. Paulo post κατέλαβον valet occuparunt (praesidio). Reiskius tamen κατέβαλον legendum coniecit.

Cap. 99. *οἱ ἐν τῇ Μιλήτῳ Πελοποννήσιοι.* Cf. c. 85. Nominativus οἱ Πελοποννήσιοι verbo suo destitutus est. Nam post multorum membrorum interiectionem inde ab ὡς coniunctione exorsam scriptor οὕτω δή verbis ita ea comprehendit, ut sententiam persequens nomen ducis (ὁ Μίνδαρος) in locum Peloponnesiorum substitueat, ut saepe post interpositiones aliquantum mutatur oratio. Vide adn. VII 33, 2 et maxime adn. IV 73, 4. — *τῶν . . . τότε προσταχθέντων.* Supra 87, 3, ad quem locum respicitur, unus Tamos est nominatus. — *αἱ Φοίνισσαι νῆες οὐδὲ ὁ Τισσαφέρνης* = οὔτε αἱ Φ. νῆες οὔτε ὁ Τ. Cf. adn. V 47, 2. Lob. ad Soph. Ai. 244. — *ὁ ξυμπεμφθεὶς αὐτῷ.* Vid. 87, 6. — *Μινδάρῳ.* Cf. 85, 1. — *Ἱπποκράτης.* Estne is, qui 35, 1 est nominatus? Add. 107, 2. Krueger deinde pro καὶ ὢν conicit κατοικῶν. Sed habitasse Phaselide Spartanum hominem prorsus improbabile est. Neque causa est suspicionis, modo vertas isque (cf. adn. IV 16, 1) Phaselide versans; nam Philippus cum Tissapherne Aspendi erat (cf. 87, 6. 108, 3). — *τὰς ναῦς, τὰς τῶν Πε-*

καὶ αὐτὸς τὰς λοιπὰς ἔτι πόλεις τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς ἀποστῆσαι τῶν Ἀθηναίων, ὥσπερ καὶ ὁ Τισσαφέρνης, ἐλπίζων πλέον τι σχήσειν ἀπ' αὐτοῦ· οὕτω δὴ ὁ Μίνδαρος πολλῷ κόσμῳ καὶ ἀπὸ παραγγέλματος αἰφνιδίου, ὅπως λάθοι τοὺς ἐν Σάμῳ, ἄρας ἀπὸ τῆς Μιλήτου ναυσὶ τρισὶ καὶ ἑβδομήκοντα

λοποννησίων. — **ἐλπίζων** refer ad Pharnabazum. — **πλέον τι ... ἀπ' αὐτοῦ**, „scil. *πλεονεκτήσειν ἐκ τούτου τοῦ πράγματος.*" Ae. Port. Cf. adn. I 37, 4. VII 36, 2. Quale illud commodum sit, ex 6, 1 intellegitur. — **οὕτω δὴ ὁ Μίνδ.** Cf. ad init. cap. dicta. — **ἀπὸ παραγγέλματος.** Cf. *ἀπὸ παραγγέλσεως* Xen. Anab. IV 1, 5 et adn. II 90, 4. — **τρισὶ καὶ ἑβδομήκοντα.** De hoc numero sic Krueg. ad Dion. p. 305 sq.: „Peloponnesiorum classem navium hoc tempore fuisse vidimus centum et duodecim [79, 1]. Earum sex et viginti in Hellespontum missae [, decem, quae 80, 3, et sedecim, quae infra statim memorantur; reliquae enim triginta naves praeter decem illas ad Pharnabazum missae Miletum redierant, qua de re vide 80, 1. 3]. At qui mox eodem contendit Mindarus nonnisi septuaginta tres habet. Desunt igitur tredecim. Has coniecerit aliquis Mileti praesidio relictas esse. Quam coniecturam probaremus, si ex solo Th. iudicanda esset. Sed is omisit Mindarum tredecim naves Dorieo duce in Rhodum misisse, cum ibi esse accepisset qui res novas molirentur [Diod. XIII 38, 5]." Cuius computationem Arn. explicat iustam esse, si duae naves, quibus Philippus Aspendum navigasset (vid. 87, 6), ipso apud Tissaphernem relicto reverterint; sin minus, ponendum esse aut earum in locum alias undecunque venisse idque memorare Thucydidem operae pretium non duxisse aut ipsum in numero errasse neque reputasse duarum illarum absentiam. Sed, ut Class. animadvertit, mirum est Th. tredecim illas naves in rationem induxisse neque usquam earum mentionem fecisse. Nec magis probabile est Xenophontem, qui easdem naves memorat in Hist. Gr. I 1, 2 (hic tamen quattuordecim leguntur), respexisse ibi ad Dorieum Rhodi versantem, quin quomodo eo hic venisset a Th. memoratum esset. Nam id factum esse brevi illo tempore, quod in Xenophontis libri initio praetermissum est, statui nequit, nisi Diodorum de tempore et loco, unde Dorieus missus esset, plane falsa tradidisse putemus. Itaque facere vix possumus, quin huius rei mentionem apud Th. interisse existimemus. Cum autem 80, 3 lacunam esse certo cognoverimus, nihil obstat quin ibi haec vel similia exciderint: *ἐνταῦθα ἔμειναν πλὴν τριῶν καὶ δέκα, ἃς ὁ Μίνδαρος ἄρχοντα Δωριέα προστάξας ἐς Ῥόδον ἀπέστειλε, δείσας μή τι νεωτερίσωσι.* De duabus autem Philippi navibus sic existimandum est, eas aut redisse relicto Philippo aut praeter reliquam classem ad ipsam Philippi legationem comparatas esse. Itaque falsam esse Th. computationem aut comprehendisse naves non memoratas contendi nequit. Ceterum *ὀγδοήκοντα καὶ τρεῖς* numerat Diod. l. l. Qui addit decem naves 80, 3 in Hellespontum profectas, omnino praetermittens sedecim quae

ἔπλει ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον (πρότερον δὲ ἐν τῷ
αὐτῷ θέρει τῷδε ἑκκαίδεκα ἐς αὐτὸν νῆες ἐσέπλευ-
σαν, αἳ καὶ τῆς Χερσονήσου τι μέρος κατέδρα-
μον)· χειμασθεὶς δὲ ἀνέμῳ καὶ ἀναγκασθεὶς κατ-
αίρει ἐς τὴν Ἴκαρον, καὶ μείνας ἐν αὐτῇ ὑπὸ
ἀπλοίας πέντε ἢ ἓξ ἡμέρας ἀφικνεῖται ἐς τὴν Χίον.

άσυλλος ἐκ Σάμου Λέσβον ῖ, Μινδά- τε ἐφορ- ίσων καὶ εσον ὑπὸ θυμναίων υγάδων στηκυῖαν κτησόμε- νος.

100. Ὁ δὲ Θράσυλλος ἐκ τῆς Σάμου, ἐπειδὴ 1
ἐπύθετο αὐτὸν ἐκ τῆς Μιλήτου ἀπηρκότα, ἔπλει
καὶ αὐτὸς ναυσὶν εὐθὺς πέντε καὶ πεντήκοντα,
ἐπειγόμενος μὴ φθάσῃ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἐσ-
πλεύσας. αἰσθόμενος δὲ ὅτι ἐν τῇ Χίῳ εἴη καὶ 2
νομίσας αὐτὸν καθέξειν αὐτοῦ, σκοποὺς μὲν κατ-
εστήσατο καὶ ἐν τῇ Λέσβῳ καὶ ἐν τῇ ἀντιπέρας
ἠπείρῳ, εἰ ἄρα ποι κινοῖντο αἱ νῆες, ὅπως μὴ
λάθοιεν, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Μήθυμναν παραπλεύσας
ἄλφιτά τε καὶ τἄλλα ἐπιτήδεια παρασκευάζειν ἐκέ-
λευεν ὡς, ἢν πλείων χρόνος γίγνηται, ἐκ τῆς
Λέσβου τοὺς ἐπίπλους τῇ Χίῳ ποιησόμενος. ἅμα 3
δέ (Ἔρεσος γὰρ τῆς Λέσβου ἀφειστήκει) ἐβούλετο
ἐπ᾽ αὐτὴν πλεύσας, εἰ δύναιτο, ἐξελεῖν. Μηθυμ-

ἐσέπλευσαν m. Gr., ἀπέπλευσαν It. Ar. Chr. Dan. Reg. D. I., ἐπέπλευσαν reliqui, quod postponendum esse apparet ex sd. VII 26, 3. Cf. 100, 1. II 92, 6. IV 75, 1.
αἳ om. omnes praeter Vat.

Cap. **100.** § 3. Ἔρεσσος It., Ἐρεσσὸς Ar. Chr., Ἐρεσὸς vulgo. Vid. sd. III 18, 1.
ἐξελθεῖν Vat. It. Aug. Pal.

mox eodem praemissae esse dicuntur. — πρότερον ... κατέδραμον. „Haec verba in parenthesi ponenda esse, tanquam ἐν παρόδῳ dicta, patet.“ Haack., cui, quoniam grammatica verborum compositio non est interrupta, non obtemperavit Bekk. Nos tamen Haack. sequimur, quod χειμασθεὶς δὲ κ. τ. λ. aptissime cum ἔπλει ἐπὶ τὸν Ἑ. cohaerent. — ἑκκαίδεκα. Vid. 102, 2. — κατέδραμον de navibus adfuit iam 92, 3.
Cap. **100.** § 1. Θράσυλλος. Eum ducem constitutum esse audivimus 76, 2.
§ 2. καθέξειν dubitatur utrum intransitivum sit (schol. ἐνδιατρίβειν), ut 28, 2. IV 32, 2, an transitivum (retenturum esse); sed priori interpretationi magis favet proximum ἢν πλείων χρόνος γίγνηται, scil. τῆς διατριβῆς. Class. hic ἐγγίγνηται mavult, ut I 113, 1. IV 111, 2; sed cf. Plat. Phaed. 108c. Prot. 320a. de Rep. 616b.
§ 3. Ἔρεσος γὰρ ... ἀφειστήκει. Cohaerere Ἔρεσος τῆς

ναίων γὰρ οὐχ οἱ ἀδυνατώτατοι φυγάδες, διακο-
μίσαντες ἔκ τε τῆς Κύμης προσεταιριστοὺς ὁπλί-
τας ὡς πεντήκοντα καὶ τῶν ἐκ τῆς ἠπείρου μισ-
θωσάμενοι, ξύμπασιν ὡς τριακοσίοις, Ἀναξάνδρου
Θηβαίου κατὰ τὸ ξυγγενὲς ἡγουμένου, προσέβα-
λον πρῶτον Μηθύμνῃ· καὶ ἀποκρουσθέντες τῆς
πείρας διὰ τοὺς ἐκ τῆς Μυτιλήνης Ἀθηναίων φρου-
ροὺς προελθόντας, αὖθις ἔξω μάχῃ ἀπωσθέντες
καὶ διὰ τοῦ ὄρους κομισθέντες ἀφιστᾶσι τὴν Ἔρε-
4 *σον. πλεύσας οὖν ὁ Θράσυλλος ἐπ' αὐτὴν πάσαις*
ταῖς ναυσὶ διενοεῖτο προσβολὴν ποιεῖσθαι. προ-
αφιγμένος δ' αὐτόσε ἦν καὶ ὁ Θρασύβουλος πέντε
ναυσὶν ἐκ τῆς Σάμου, ὡς ἠγγέλθη αὐτοῖς ἡ τῶν
φυγάδων αὕτη διάβασις· ὑστερήσας δ' ἐπὶ τὴν
5 *Ἔρεσον ἐφώρμει ἐλθών. προσεγένοντο δὲ καὶ ἐκ*
τοῦ Ἑλλησπόντου τινὲς δύο νῆες ἐπ' οἴκου ἀνα-

πρώτῃ falso omnes praeter Vat. Nam primum *προσέβαλον Μ.*, deinde *ἀφιστᾶσι τὴν Ἔ.*
§ 4. *πᾶσι ταῖς* Vat. F. I. K.
ἦν om. Vat.
ὅτε pro *ὡς* omnes praeter Vat., quo *ὡς* videntur interpretati esse.

Λέσβου adnotavit Dobr. De *γάρ*, si placet, cf. adn. I 31, 2. — **οὐχ οἱ ἀδυνατώτατοι** = *οἱ δυνατώτατοι*. Cf. adn. 48, 1. 63, 3. — **προσεταιριστούς**. „Hoc rarissimum est vocabulum, quod legitur [substantive] apud Dion. Cass. XLII 51, 3." Bloomf. Non rarum est verbum *προσεταιρίζομαι*, sodalem mihi ascisco, socium et adiutorem assumo. Vid. Steph. Thes. Videntur autem illi Cumani Methymnaeorum *κατὰ τὸ ξυγγενές*, cum utrique Aeolenses essent, socii huius expeditionis facti esse. — **κατὰ τὸ ξυγγενές**. Cf. adn. III 2, 3. — **αὖθις**. Reisk. *καὶ αὖθις* maluit. — **διὰ τοῦ ὄρους**. „Est pars iugi per totam septentrionalem insulae partem pertinentis." Bloomf. Methymnae proximus et altissimus mons est Lepetymnus, de quo et reliquis Lesbi montibus vid. Plehn. Lesb. p. 8 sqq.

§ 4. **ὑστερήσας δέ**. Simul audi *αὐτῶν* (*τῶν φυγάδων*).

§ 5. **τινὲς δύο**. Cum Class. offendimus in pron. *τινές*, minus tamen quod tam exiguo numero additum est (cf. III 68, 3. 111, 4. VII 87, 3) quam quod, quanquam ratiocinando cognoscitur has esse Atheniensium naves (nam post Chiorum defectionem ex sociis soli Methymnaei iis naves praebebant, qua de re cf. VII 57, 4. 5), tamen id ipsum, cum verbis non exprimatur, parum significatum est. Accedit quod, si infra, ut demonstrabitur, *πέντε* addendum est, certus ac definitus est harum navium numerus. Cum igitur post Strombichidae discessum (79, 5) Atheniensibus ibi naves non fuerint nisi quae 80,

κομιζόμεναι καὶ Μηθυμναῖαι <πέντε>· καὶ αἱ πᾶσαι νῆες παρῆσαν ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα, ἀφ' ὧν τῷ στρατεύματι παρεσκευάζοντο ὡς κατὰ κράτος μηχαναῖς τε καὶ παντὶ τρόπῳ, ἢν δύνωνται, αἱρήσοντες τὴν Ἔρεσον.

ὁ δὲ Μίνδαρος μεταξὺ Λέσβου καὶ

101. Ὁ δὲ Μίνδαρος ἐν τούτῳ καὶ αἱ ἐκ τῆς 1 Χίου τῶν Πελοποννησίων νῆες, ἐπισιτισάμεναι

§ 5. αἱ Μηθυμναῖαι Vat. duabus quae praecesserunt litteris per errorem repetitis. Nam articulus abesse debet, quoniam Methymnaeorum naves antea non sunt commemoratae. Ceterum cf. adn.

Cap. **101.** § 1. αἱ om. It. Vat. Aug. et deteriores aliquot. At respicitur ad eas naves, quas ad Chium appulsas esse 99 extr. audivimus. In Vat. αἱ ante νῆες collocatur, ubi nunc posuit Bekk. Sed ita magis etiam quam in recepta scriptura postea redundant ἐκ τῆς Χίου ante οὐ πελάγιαι, qua de re cf. adn.

4 ex Samo eo missae esse dicuntur, τινές ex φρουρίδες (cf. IV 13, 2) factum esse suspicamur, quod respiceret ad ipsam νεῶν φυλακήν 80, 4 commemoratum, eamque corruptelam inde ortam esse, quod φρουρίδες vocabuli initium evanuisset (cf. ad. 101, 2). Quod Class. miratur in tanto rerum discrimine duas ex Hellesponto naves domum redisse, Athenienses, qui ibi custodiam agebant, Peloponnesiorum classis adventum tum nondum compererant (cf. 102, 1). Idem hanc ob causam falsissime Χῖαι coni. Chios defecisse oblitus. <πέντε> recte addidit Dobr. Nam cum navium ex Hellesponto redeuntium numerus significatus sit, Methymnaearum desideratur. Quas quinque fuisse apparet. Thrasyllus enim profectus erat LV navibus § 1; ei se adiunxit Thrasybulus cum quinque navibus § 4 (quare Diodorus XIII 38, 6 sexaginta commemorat), desunt igitur, ut LXVII Thucydidis, quarum statim mentio fit, efficiantur, septem, quae sunt duae ex Hellesponto redeuntes et Methymnaeae quinque. Sed forsitan credideris articulo ex Vat. recepto non opus esse numerali, si Methymnaeis non plures quam quinque naves omnino fuisse statuatur. At cum Atheniensibus II 56, 2 auxilio venerint quinquaginta Lesbiorum et Chiorum naves, ex his autem maior pars sine dubio Lesbiorum fuerit, inter triginta fere horum naves non probabile est quinque tantum Methymnaeorum fuisse, praesertim cum ex Lesbi civitatibus soli Mytilenaei et Methymnaei naves habuisse videantur (cf. Boeckh. Oec. civ. III additam p. VIII). Ac ne tum quidem omnes Lesbiorum et Chiorum naves cum Atheniensium classe videntur fuisse. Certe ipsi Chii 61, 3 triginta sex navibus contra Athenienses pugnant. — αἱ πᾶσαι. De articulo vid. adn. I 60, 1. 100, 1. — ἀφ' ὧν . . . παρεσκευάζοντο] ἀφ' ὧν δηλαδὴ νεῶν τοὺς στρατιώτας παραλαβόντες παρεσκευάζοντο. Schol.

Cap. **101.** § 1. αἱ ἐκ τῆς Χίου pro αἱ ἐν τῇ Χ. propter ἀπαίρουσιν. Cf. adn. I 8, 2. — δυοῖν ἡμέραιν, intra duos dies. Cf. adn. V 14, 3. Dativus, quem libri praebent, explicatio-

δυοῖν ἡμέραιν καὶ λαβόντες παρὰ τῶν Χίων τρεῖς τεσσαρακοστὰς ἕκαστος Χίας, τῇ τρίτῃ διὰ ταχέων ἀπαίρουσιν ἐκ τῆς Χίου, ⟨οὐ⟩ πελάγιαι, ἵνα μὴ πε-

τῆς ἠπείρου πλεύσας Θράσυλλον λαθὼν ἀφικνεῖται ἐς Ῥοί-

δυσὶν ἡμέραις codd. Sed *δυσίν* ab Atticorum sermone alienum est iidemque *δυοῖν* cum duali iungunt. Emend. Lob. ad Phryn. 211. Herw. Stud. p. 134. Cf. Weckl. Cur. epigr. p. 16. 29. Vide praeterea adn.

nem non habet. — *τρεῖς τεσσαρακοστὰς ... Χίας.* „Scholiastes Thucydidis dicit *τεσσαρακοστάς* . . ., esse *ἀρχαῖα νομίσματα ἐπιχώρια* Chiorum: ad quae Portus adnotat fortassis ita dictum fuisse hunc nummum, quod esset quadragesima pars nummi alicuius ignoti. Huic coniecturae acquiescam.“ Duk. „Denominationis causa confer *ἕκτας Φωκαΐδας*. Vid. Inscript. in Append. ad Boeckh. Oec. civ. II p. 254 sq. Qualis nummus fuerit, conici tantum potest. Si fuit quadragesima pars stateris, circiter tres obolos valuerit et tota summa stipendium fuerit tridui, si sumantur terni in singulos dies oboli.“ Arn. Sed Hultsch. Metr. p. 131. 262 suspicatur eum nummum fuisse quadragesimam minae Atticae. Ita si fuit, singuli drachmas septem et dimidiam acceperunt, id est quindecim dierum stipendium. — *ἐκ τῆς Χίου* post interposita membra iteratum ita additur, quasi antea scriptum sit *αἱ τῶν Πελοποννησίων νῆες.* — *πελάγιαι*, in apertum mare inter Chium et Lesbum, per quod navigantes Ereso oppido appropinquassent ad Lesbi oram Chio oppositam sito. Contrarium est infra *ἐπὶ τὴν ἤπειρον.* Negationem propter *ἀλλά* quod sequitur necessariam addidit Haack. Sed Grot. in Hist. [Gr. VIII p. 137 sqq. (vers. Germ. IV p. 387 sq.) librorum scripturam defendere conatur opinatus Mindarum a Chio urbe meridiem versus profectum insulam circumnavigavisse et, cum oram eius occidentalem versus apertum mare sitam praetervectus latus septentrionale attigisset, orientem versus ad continentem iter direxisse. Nam si per maris inter Chium et continentem angustias profectus esset, eadem regione qua Thrasyllus exspectaret eum navigaturum fuisse; deinde vix fieri potuisse quin in eo itinere a Thrasylli speculatoribus et Atheniensium in Delphinio praesidio (38, 2. 40, 3) conspiceretur. Sed hae causae nullae sunt. Primum enim non necesse est Thrasyllum de Mindari itinere falsa suspicatum esse, et revera hunc, ut Thrasyllus exspectaverat (100, 2), inter Lesbum et continentem cursum direxisse neque diverso, sed nocturno itinere eius speculatores fefellisse proxima narratione cognoscitur; speculatores autem Thrasylli non ad maris inter Chium et continentem angustias, sed in Lesbo et continenti exadversum hanc insulam sito custodias agebant (100, 2); Delphinii denique praesidium Mindarum evitare potuisse, si Chio urbe relicta maxime dextrorsum cursum per angustias teneret, Kieperti (Atl. Graec. et col.) tabula ostendit. Prorsus autem ideo repudianda est Grotii opinio, quod non solum *ἀλλά* explicationem non habet, sed etiam nudum *πελάγιαι* indicare non potest Mindarum Chium meridiem versus circumnavigasse et deinde occidentalem eius oram praetervectum esse (hoc enim, ut intellegeretur, fusius et clarius explicandum erat) et *πελάγιαι* esse eae naves dicuntur, quae ipsum apertum mare petunt (cf. 39, 3. 44, 3. 60, 3), non quae

τειον καὶ Σίγειον τοῦ Ἑλλησπόντου.

ριτύχωσι ταῖς ἐν τῇ Ἐρέσῳ ναυσίν, ἀλλ' ἐν ἀριστερᾷ τὴν Λέσβον ἔχοντες ἔπλεον ἐπὶ τὴν ἤπειρον.
καὶ προσβαλόντες τῆς Φωκαΐδος ἐς τὸν ἐν Καρ- 2
τερίοις λιμένα καὶ ἀριστοποιησάμενοι, παραπλεύσαντες τὴν Κυμαίαν δειπνοποιοῦνται ἐν Ἀργινούσσαις [τῆς ἠπείρου], ἐν τῷ ἀντιπέρας τῆς Μυτιλήνης. ἐντεῦθεν δὲ ἔτι πολλῆς νυκτὸς παραπλεύ- 3
σαντες [τὴν Κυμαίαν] καὶ ἀφικόμενοι τῆς ἠπείρου ἐς Ἁρματοῦντα καταντικρὺ Μηθύμνης, ἀριστοποιησάμενοι διὰ ταχέων παραπλεύσαντες Λεκτὸν καὶ

§ 2. δειπνοποιοῦντες E., coenavere Valla; reliqui codd., ut videtur, omnes περαιοῦνται factum ex δειπνοποιοῦνται postquam huis vocabuli initium evanuit.

Ἀργενούσσαις Vat., reliqui Ἀργεννούσαις aut Ἀργινούσαις. Nomen derivatur ab adiectivo ἀργινόεις; non exstat ἀργεννόεις, sed ἀργεννός.

§ 3. τὴν Κυμαίαν recte om. Valla ex superioribus temere illatum.

Λέκτον Vat. Aug. M. m. cum deterioribus aliquot. Cf. Herodian. I p. 390.

oram ad apertum mare sitam legunt. — ἐν ἀριστερᾷ τὴν Λ. ἔχοντες, scil. cum septentrionem versus maris inter Chium et continentem angustias evasissent.

§ 2. προσβαλόντες. Cf. adn. VI 4, 5. VIII 35, 2. — Καρτερίοις. Parum accurate Plin. Hist. nat. V 38, 138 eam insulam esse dicit iuxta Smyrnam sitam. Si aliquid veri in eius testimonio est, insula certe fuit. — Ἀργινούσσαις. Τρεῖς οὐ μεγάλαι νῆσοι, πλησιάζουσαι τῇ ἠπείρῳ, περικείμεναι δὲ ταῖς Κάναις. Strab. p. 617. Μεταξὺ Μυτιλήνης καὶ Κύμης Diod. XIII 97, 3. Cf. Forbig. Geogr. II p. 167. — [τῆς ἠπείρου]. „Ista verba si genuina, ex hoc loco colligendum Arginusis insulis ex adverso positum cognomine fuisse in continente oppidum [a Diod. l. l. in insulis collocatum], quemadmodum Sybota portus Sybotis insulis opposita fuerunt I 47. 50. Et hanc quidem sententiam confirmare videtur Aristophanis scholiastes ad Ran. 33 [ubi Arginusam πόλιν τῆς Αἰολίδος] et 698 [ubi κώμην τῆς Αἰολίδος vocat.] Sed huic, etiamsi, quod tamen dubitari potest, dicere voluerit eius nominis oppidum fuisse in continente, non multum fidei tribuerim, cum in eis, quae exhibet, ignorantiae vestigia sint satis manifesta.“ Krueg. ad Dion. p. 306 sq. Attamen in eo quod schol. Arginusam κώμην vel πόλιν τῆς Αἰολίδος dicit nulla cernitur ignorantia. Nam Aeolidis nomen etiam ad adiacentes insulas pertinet, quemadmodum apud Herod. I 151 αἱ ἠπειρώτιδες Αἰολίδες πόλιες et αἱ τὰς νήσους ἔχουσαι distinguuntur. Nullum igitur cum sit Arginusae oppidi in continente siti vestigium, τῆς ἠπείρου ex § 3 huc irrepsit.

§ 3. ἔτι πολλῆς νυκτός. De hoc usu vocabuli πολύς ne Latinis quidem ignoto cf. Baehr. ad Plut. Pyrrh. 32 et Steph. Thes. VI p. 1418. — Ἁρματοῦντα. Hoc oppidum alibi non memoratur. — Λεκτόν. Promunturium notissimum, de quo cf. Forbig.

Λάρισαν καὶ Ἁμαξιτὸν καὶ τὰ ταύτῃ χωρία ἀφικνοῦνται ἐς Ῥοίτειον ἤδη τοῦ Ἑλλησπόντου, πρῴτερον μέσων νυκτῶν. εἰσὶ δ' αἳ τῶν νεῶν καὶ ἐς Σίγειον κατῆραν καὶ ἄλλοσε τῶν ταύτῃ χωρίων.

1 102. *Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐν τῇ Σηστῷ δυοῖν δεούσαις εἴκοσι ναυσὶν ὄντες, ὡς αὐτοῖς οἵ τε φρυκτωροὶ ἐσήμαινον καὶ ᾐσθάνοντο τὰ πυρὰ ἐξαίφνης πολλὰ ἐν τῇ πολεμίᾳ φανέντα, ἔγνωσαν ὅτι ἐσπλέουσιν οἱ Πελοποννήσιοι. καὶ τῆς αὐτῆς ταύτης νυκτὸς ὡς εἶχον τάχους ὑπομίξαντες τῇ Χερσονήσῳ παρέπλεον ἐπ' Ἐλαιοῦντος, βουλόμενοι ἐκπλεῦσαι ἐς τὴν εὐρυχωρίαν [τὰς τῶν πολε-*
2 *μίων ναῦς]. καὶ τὰς μὲν ἐν Ἀβύδῳ ἑκκαίδεκα ναῦς ἔλαθον **, προειρημένης φυλακῆς τῷ φιλίῳ ἐπί-*

οἱ μὲν οὖν ἐκ Σηστοῦ Ἀθηναῖοι ἐς τὴν εὐρυχωρίαν φεύγουσι τέσσαρας ναῦς ἀποβαλόντες, Μίνδαρος δὲ ταῖς ἐξ Ἀβύδου σφετέραις ναυσὶ ξυμμίσγει.

Λάρισσαν codd. Cf. II 22, 3. IV 78, 2.
Ῥοίτιον Vat. Pal. Aug. M. cum aliis. Cf. IV 52, 2 et Herodian. I p. 371.
πρωϊαίτερον M. Cl. Ven., *πρότερον* D., *πρωΐτερον* reliqui. Cf sd. VII 19, 1.

Geogr. II p. 114. — *Λάρισαν καὶ Ἁμαξιτόν.* Ex huius descriptionis ordine, quem eundem sequitur Xen. Hist. Gr. III 1, 13, haec Larissa (distinguenda ab Larissa Phriconide prope Cymen sita) Lecto propior iudicari debet, quanquam Hamaxitus Lecto subiacens (*ὑποκειμένη*) dicitur a Strabone et idcirco situs locorum in tabulis geogr. vulgo invertitur. Ceterum de his oppidis add. Forbig. l. d. p. 140. — *Σίγειον.* Eo universam classem venisse neglegentius narrat Diod. XIII 39, 1.

Cap. **102.** § 1. *οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ... Σηστῷ.* Respicitur ad classem, de qua narratum est 80, 4. — *φρυκτωροὶ ἐσήμαινον.* Cf. adn. II 94, 1. III 22, 7. 80, 2. — *ὑπομίξαντες τῇ Χερσονήσῳ.* *Ἐγγίσαντες* recte explicat schol. Intransitive dictum est ut saepius *ξυμμίσγειν* (I 49, 1. 50, 2. 62, 5). — *παρέπλεον ἐπ' Ἐλαιοῦντος.* Vid. Diod. XIII 39, 2 *Ἐλαιοῦς* est urbs in meridionali Chersonesi parte sita. — *βουλόμενοι ἐκπλεῦσαι κ. τ. λ.* „*Ἀντὶ τοῦ ἐκπλεύσαντες διαφυγεῖν.*" Schol. „Non dubito, quin a schol. recte haec explicata sint, etsi loquendi genus durissimum et confusum est." Arn. Conferunt II 90, 5 *ὑπεκφεύγουσι τὸ κέρας τῶν Πελοποννησίων καὶ τὴν ἐπιστροφὴν ἐς τὴν εὐρυχωρίαν* et III 34, 2 *ὑπεξελθόντες τούτους.* Sed his exemplis pari modo dictum esse *ἐκπλεῖν* minime demonstratur. Secuti igitur sumus Dobr. delentem *τὰς ... ναῦς* „utpote schol. ad *ναῦς* quod mox sequitur."

§ 2. *τὰς ... ἑκκαίδεκα ναῦς.* Vid. 99 extr. — *προειρημένης ... ἐπίπλῳ*] *καίτοι προειρημένου τοῖς ἐν τῇ Ἀβύδῳ ὑπὸ τοῦ φιλίου ἐπίπλου, τουτ-*

πλῳ, ὅπως αὐτῶν ἀνακῶς ἕξουσιν, ἢν ἐκπλέωσι· τὰς δὲ μετὰ τοῦ Μινδάρου ἅμα τῇ ἕῳ κατιδόντες τὴν δίωξιν εὐθὺς ποιουμένας οὐ φθάνουσι πά-

Cap. 102. § 2. ποιούμενοι codd. Cf. adn. πάσας Vat. Reg., πᾶσαι reliqui. Emend. Reisk.

ἐστιν ὑπὸ τοῦ στόλου τοῦ μετὰ Μινδάρου, ὅπως παραφυλάττωσι τοὺς Ἀθηναίους, ὑπὲρ τοῦ μὴ λαθεῖν αὐτοὺς ἐκπλεύσαντας. Schol. Cum autem alibi (I 45, 3. II 84, 1. IV 128, 1. V 30, 5. VI 65, 1. VIII 69, 3), ut Class. animadvertit, dativus cum προειπεῖν vel προειρῆσθαι iunctus eum significet, cui aliquid mandetur vel mandatum sit, non solum durissima est haec structura, sed obscurior quam quae ferri posse videatur. Itaque Class. τὸν ἐπίπλουν Thrasylli classem esse putat, cui antea Athenienses qui ad Sestum erant mandaverint, ut sibi, si stationem relinquerent, praesidio esset. Sed nulla ratione cohaeret hoc mandatum cum clandestina duodeviginti navium profectione. Neque Thrasylli classis ἐπίπλους dici potest, quoniam hoc tempore non adnavigabat, sed Eresum obsidebat (cf. 103, 2). Itaque dubitari nequit quin ὁ φίλιος ἔκπλους sit Mindari classis, cui custodia mandata fuerit a sedecim Peloponnesiorum navibus, quae Abydi in statione erant. Cum autem, si ita verba intellegimus, non magis ulla ratio iis intercedat cum enuntiatione primaria, cui subiecta sunt, neque ulla facile litterarum mutatione eorum conexus restitui posse videatur, interisse ea credimus quibus hic contineretur. Exciderunt igitur ἀμελεστέρον ἐπιτηρούσας vel similia. Ita enim indicatur eos qui in sedecim Peloponnesiorum navibus Abydi erant neglegentius observasse confisos Athenienses naves, si in apertum mare eveherentur, Mindari custodiam effugere non posse. Contortam Grotii explicationem l. l. p. 145 sqq. (vers. Germ. 390 sq.) traditis verbis prorsus repugnantem merito repudiavit Class. „Abstractum ἐπίπλους pro concreto ἐπιπλέουσι positum simile est locutionibus iam adnotatis IV 128, 1. V 23, 4. VIII 64, 4.“ Arn. „Add. II 90, 2 μὴ διαφύγοιεν πλέοντα τὸν ἐπίπλουν σφῶν οἱ Ἀθηναῖοι.“ Goell. Bene στόλου vocem in explicatione substituit schol. — — ἀνακῶς] ἀντὶ τοῦ προνοητικῶς καὶ φυλακτικῶς. Schol. Hesych. ἀνακῶς· ἐπιμελῶς, πεφροντισμένως. Cf. Herod. I 24. VIII 109. Plut. Thes. 33. — τὴν δίωξιν εὐθὺς ποιουμένας. „Valla vertit: e vestigio fugae se mandarunt, Acacius: protinus in fugam effusae. Hoc improbat Stephanus in Thes. [v. δίωξις] et scribit δίωξιν ποιεῖσθαι non eos dici, qui fugae se mandant, sed qui hostes persequuntur. Idem sensit Portus. Utraque sententia difficultatem habet; nam et insolens est, ut δίωξις de fugientibus dicatur, quod ipse Thucydides cap. sequ. sine dubio de eadem re agens de persequentibus dicit. et rursus, si hoc de Mindari navibus accipias, laborabit structura nec erit quo nominativus ποιούμενοι [cf. sd.] referatur, pro quo dicendum erat ποιουμένων, scil. τῶν μετὰ τοῦ Μινδάρου νεῶν.“ Duk. Vitiosa est igitur vulgata, et ποιουμένων coniecit Haack., ποιουμένου Krueg. ad Dion. p. 319 et Dobr., δίωσιν pro δίωξιν Herbst. de reditu Alcib. p. 38, ποιουμένας Class. Ex quibus Herbstii coniectura aperte falsa est, quod haec ipsa res 103, 2 verbis ἐν τῇ διώξει significatur.

σαις, ἀλλ' αἱ μὲν πλείους ἐπὶ τῆς Ἴμβρου καὶ Λήμνου διέφυγον, τέσσαρες δὲ τῶν νεῶν αἱ ὕσταται πλέουσαι καταλαμβάνονται παρὰ τὸν Ἐλαιοῦντα.
3 καὶ μίαν μὲν ἐποκείλασαν κατὰ τὸ ἱερὸν τοῦ Πρωτεσιλάου αὐτοῖς ἀνδράσι λαμβάνουσι, δύο δὲ ἑτέρας ἄνευ τῶν ἀνδρῶν· τὴν δὲ μίαν πρὸς τῇ Ἴμβρῳ κενὴν κατακάουσι.

1 103. *Μετὰ δὲ τοῦτο ταῖς τε ἐξ Ἀβύδου ξυμμιγείσαις καὶ ταῖς ἄλλαις, ξυμπάσαις ἓξ καὶ ὀγδοήκοντα, πολιορκήσαντες Ἐλαιοῦντα ταύτην τὴν ἡμέραν, ὡς οὐ προσεχώρει, ἀπέπλευσαν ἐς Ἄβυδον.*

Ἴμβρου Vat. Cl. Ven., reliqui *ἠπείρου*. Sed *Ἴμβρου* extremis proximi cap. verbis valide firmari iam Duker adnotavit idemque pluribus rationibus stabilivit Haack., docens et locorum atque persecutionis natura posci et in vulgata ipsum *ἠπείρου* vocabulum esse obscurius.

§ 3. *κατακαίουσι* libri. Cf. sd. 39, 3.

Ex reliquis lenissima est Kruegeri, ad sententiae conformationem aptissima Classeni. Hanc praeferimus et ipsam satis facilem, cum vitium ab iis commissum sit qui participium perperam ad *οὐ φθάνουσι* referrent. Idem vitium sanavimus V 36, 1, ubi cf. adn. Miramur Class., quod cum schol. maluit *δίωξιν* fugam esse quam suam coniecturam recipere. Nam etiamsi haec substantivi *δίωξις* significatio ex vi intransitiva verbi *διώκειν* manare posset (affert Aesch. Sept. 91, locum metri vitio laborantem, ubi Dind. *διώκων* expunxit, Weilius ei *πόδα* addidit, ut vim transitivam agitandi haberet, et Eum. 403, ubi item sensu transitivo *διώκουσα πόδα* legitur), tamen 103, 2 *ἐν τῇ διώξει*, quod huc respiciat eandemque rem significet, clarissime ostendit *δίωξιν* hic ut ubique apud Th. esse persecutionem. — *παρά*, iuxta, coniungitur, ut verborum collocatio ostendit, cum *καταλαμβάνονται*. De hac vi praep. *παρά* cf. sd. VI 57, 3. Sine necessitate igitur Dobr. ei *περί* substituere voluit. — *τὸν Ἐλαιοῦντα.* Masculine dici testatur Strabo p. 331 fr. 58 (cf. Herodot. VI 140 et infra 107, 2), femininum tamen faciunt Scymnus Chius et alii.

§ 3. *κατὰ τὸ ἱερὸν τοῦ Πρωτεσιλάου.* Cf. Lucian. Deorum conc. 12 *Ἕκτορι θύουσιν ἐν Ἰλίῳ καὶ Πρωτεσιλάῳ καταντικρὺ ἐν Χερρονήσῳ* Paus. I 34, 2. Herodot. VII 33. IX 116. — *τὴν δὲ μίαν*, i. e. unam reliquam, igitur quartam.

Cap. **103.** § 1. *ταῖς τε . . . ὀγδοήκοντα.* *Αἱ ἄλλαι* sunt Mindari naves. „Ipse enim Mindarus naves adduxerat LXXIII, Abydi erant XVI [99]. Sed duae e Mindari classe hoc ipso tempore ab Atheniensibus captae sunt [§ 2], una nescio quo missa videtur, nisi tres captas esse Diodoro credendum est XIII 39, 2. Constat igitur ratio." Krueg. ad Dion. p. 308. Nisi veri esset simillimum in Th. libris § 2 *δύο* errore pro *τρεῖς* scriptum esse, unam tempestate (99) perisse putaremus.

οἱ Ἀθηναῖοι πᾶν τὸ περὶ Λέσβον καὶ Ἴμβρον ναυτικὸν ἐς Ἐλαιοῦντα ξυναγείρουσι.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ψευσθέντες τῶν σκοπῶν καὶ 2 οὐκ ἂν οἰόμενοι σφᾶς λαθεῖν τὸν παράπλουν τῶν πολεμίων νεῶν, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν τειχομαχοῦντες, ὡς ᾔσθοντο, εὐθὺς ἀπολιπόντες τὴν Ἔρεσον κατὰ τάχος ἐβοήθουν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον· καὶ δύο τε ναῦς τῶν Πελοποννησίων αἱροῦσιν, αἳ πρὸς τὸ πέλαγος τότε θρασύτερον ἐν τῇ διώξει ἀπάρασαι περιέπεσον αὐτοῖς, καὶ ἡμέρᾳ ὕστερον ἀφικόμενοι ὁρμίζονται ἐς τὸν Ἐλαιοῦντα καὶ τὰς ἐκ τῆς Ἴμβρου ὅσαι κατέφυγον κομίζονται καὶ ἐς τὴν ναυμαχίαν πέντε ἡμέρας παρεσκευάζοντο.

μετὰ δὲ τοῦτο ναυμαχοῦσι. τάξις ἑκατέρων.

104. Μετὰ δὲ τοῦτο ἐναυμάχουν τρόπῳ τοιῷδε. 1 οἱ Ἀθηναῖοι παρέπλεον ἐπὶ κέρως ταξάμενοι παρ' αὐτὴν τὴν γῆν ἐπὶ τῆς Σηστοῦ, οἱ δὲ Πελοπον-

§ 2. **ψευσθέντες τῶν σκοπῶν.** Vid. 100, 2. „Sententia videtur proprie haec esse: falsi fide speculatorum." Krueg., qui comparat Lys. XIX 49 φαινόμεθα τῶν ἀρχαιοπλούτων πολὺ ἐψευσμένοι et Xen. Mem. IV 2 ,26. Add. Plat. Menex. 245c τῶν μὲν ἄλλων ξυμμάχων ἐψεύσθη. Nos: *welche sich in den Spähern getäuscht hatten.* — **ἀλλὰ ... τειχομαχοῦντες.** Frustra Class. contrarium desiderans ἀλλά delet. Dicit enim opinionem Atheniensium proxime antea memoratam non secutam esse eorum fraudem, sed hanc fraudem ea opinione explicari, eventum fraudis solis verbis **καθ' ἡσυχίαν τειχομαχοῦντες** contineri. Sed hoc argutius quam verius disputatum est. Nam revera ex falsa Atheniensium fide falsa eorum opinio orta est. Nam nisi praeter ea, quae revera evenerunt, speculatoribus confisi essent, non putassent hostium classem clam se non praetervecturam esse. Contrarium autem in eo vertitur quod, si aliter existimassent, non cum securitate Eresum oppugnassent. De comparata hac oppugnatione cf. 100, 5. — **δύο.** Diod. **τρεῖς.** Vid. ad § 1. — **ἐν τῇ διώξει.** Eadem est, quam Th. memoravit 102, 2. Huc igitur **τότε** respieit. Sequitur has Peloponnesiorum naves captas esse, antequam eorum classis congregaretur (103, 1, ubi cf. adn.). — **ἡμέρᾳ ὕστερον.** Sic Latine anno post non addito uno dici solet. Cf. ἡμέραν IV 114, 2. — **ἐκ τῆς Ἴμβρου.** Itaque quae ex duodeviginti Atheniensium navibus Lemnum confugerant (102, 2), ibi manserunt, sine dubio quod remotior erat haec insula quam ut inde in pugnam acciri possent. Quot naves apud Lemnum fuerint, quot ab Imbro in pugnam venerint, cognoscitur ex 104, 2, ubi vide adn. — **τὴν ναυμαχίαν.** Addito articulo significatur id proelium navale quod commissuri erant.

Cap. **104.** § 1. **ἐναυμάχουν.** Nihil hanc pugnam navalem differre ab illa, quae in Xen. Hist. Gr. I 1, 2—7. narrata sit, mira est suspicio Peteri Comment. crit. de Xen. Hell. p. 16 sqq. refutata in Commentar. antiqu. stud. a. 1837 p. 1020 sq. — **ἐπὶ κέρως.** Cf. adn. II 90, 4. VI 50, 4.

νήσιοι αἰσθόμενοι ἐκ τῆς Ἀβύδου ἀντανῆγον καὶ
2 αὐτοί. καὶ ὡς ἔγνωσαν ναυμαχήσοντες, παρέτειναν τὸ κέρας οἱ μὲν Ἀθηναῖοι παρὰ τὴν Χερσόνησον, ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἰδάκου μέχρι Ἀρριανῶν, νῆες ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα, οἱ δ' αὖ Πελοποννήσιοι ἀπὸ Ἀβύδου μέχρι Δαρδάνου, νῆες ἓξ καὶ ὀγδοήκοντα.

Cap. 104. § 2. ἑβδομήκοντα Vat. It. Pal. Aug. M. Cass. corr. Cl. Ven., vulgo ὀγδοήκοντα. Cf. adn.

ὀκτὼ καὶ ὀγδοήκοντα Cl. Ven., reliqui ὀκτὼ καὶ ἑξήκοντα. Cf. adn.

§ 2. παρέτειναν. „Exporrexerunt, explicaverunt. Artis vocabulum in re militari. Cf. Xen. Anab. VII 3, 28." Bloomf. — ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἰδάκου μέχρι Ἀρριανῶν. „Athenienses classem extendebant ab Idaco usque ad Arrhiana, navigando scil. ab Arrhianis, quae extra Cynossema puto, Idacon versus." Dobr. De ἄρξασθαι μέχρι cum emphasi dicto cf. adn. I 71, 4. „De Idaco et Arrhianis silent veteres." Wass. Cum Athenienses in Propontidem versus ex mari Aegaeo navigarent, Idacum propiorem Aegaeo fuisse, Arrhianos (vel Arrhiana) longius in Hellespontum Sestum et Propontidem versus spectasse Arnoldo videtur apparere; cuius sententiam probabiliorem putamus. — νῆες ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα. Codd. deteriorum scriptura ἓξ καὶ ὀγδοήκοντα ideo falsa est, quod, etiamsi omnes duodeviginti quae ad Sestum fuerunt (102, 1) naves septem et septuaginta navium classi, quae Eresum obsederat (100, 5. 103, 2), accessissent, tamen minor numerus evaderet. Accedit quod aliquanto maiorem fuisse Peloponnesiorum classem necesse est. Nam medio agmine pauciores fuisse Atheniensium naves 104, 5 et, si non utroque, at altero cornu superasse numero, cum in altero non pauciores essent, Peloponnesii 105, 2 dicuntur. Peloponnesiorum autem naves, ut mox demonstrabitur, item sex et octoginta fuerunt, et etiamsi, ut apud Diod. XIII 39, 2 et in duobus deterioribus libris traditur, octo et octoginta fuissent, tamen Th. descriptioni vix convenit eorum classem duabus tantum navibus maiorem fuisse quam Atheniensem. Recte autem se habet optimorum librorum numerus, si ex duodeviginti navibus quinque Lemnum confugerunt neque inde in pugnam venerunt (102, 2. 103, 2, ubi cf. adn.). Ita enim, cum ex iisdem quattuor captae essent (102, 2), septem et sexaginta navibus, quae Eresum oppugnaverant, novem ab Imbro arcessitae (103, 2) accesserunt. Maxime fallitur computatione Herbst. de red. Alc. p. 56, qui deteriorem scripturam in praestantissimis libris legi opinatus tueri studet. — Δαρδάνου. Strab. p. 595 ἡ Δάρδανος κτίσμα ἀρχαῖον, οὕτω δ' εὐκαταφρόνητον ὥστε πολλάκις οἱ βασιλεῖς οἱ μὲν κατῴκιζον αὐτὴν εἰς Ἄβυδον, οἱ δὲ ἀνῴκιζον πάλιν ἐς τὸ ἀρχαῖον κτίσμα. Cf. interpr. Hom. Il. II 216 (ubi Δαρδανίη), Forbig. Geogr. ant. II p. 137. — ἓξ καὶ ὀγδοήκοντα. Eundem hic numerum esse necesse est atque 103, 1. Nam ibi iam a congregatarum navium summa deductae sunt duae vel tres ab Atheniensibus

κέρας δὲ τοῖς μὲν Πελοποννησίοις εἶχον τὸ μὲν 3
δεξιὸν Συρακόσιοι, τὸ δ' ἕτερον αὐτὸς Μίνδαρος καὶ τῶν νεῶν αἱ ἄριστα πλέουσαι, Ἀθηναίοις δὲ τὸ μὲν ἀριστερὸν Θράσυλλος, τὸ δὲ δεξιὸν Θρασύβουλος· οἱ δὲ ἄλλοι στρατηγοὶ ὡς ἕκαστοι διετάξαντο. ἐπειγομένων δὲ τῶν Πελοποννησίων πρό- 4
τερόν τε ξυμμῖξαι, καὶ κατὰ μὲν τὸ δεξιὸν τῶν Ἀθηναίων ὑπερσχόντες αὐτοὶ τῷ εὐωνύμῳ ἀποκλῇσαι τοῦ ἔξω αὐτοὺς ἔκπλου, εἰ δύναιντο, κατὰ δὲ τὸ μέσον ἐξῶσαι πρὸς τὴν γῆν οὐχ ἑκὰς οὖσαν, οἱ Ἀθηναῖοι γνόντες, ᾗ μὲν ἐβούλοντο ἀποφράξασθαι αὐτοὺς οἱ ἐναντίοι, ἀντεπεξῆγον καὶ περιεγίγνοντο τῷ πλῷ· τὸ δ' εὐώνυμον αὐτοῖς 5
ὑπερεβεβλήκει ἤδη τὴν ἄκραν ἣ Κυνὸς σῆμα κα-

διάνοια ἑκατέρων.

§ 3. *τὸ δεξιὸν* Vat.
ὁ δὲ Θρασύβουλος τὸ δεξιὸν omnes praeter Vat. Quod noli propter chiasmum praeferre. Nam ipsum dextrum cornu sinistro ut antea respondere debet.
§ 5. *ὑπερεκβεβλήκει* Aug. Pal. Cass. m. T.

captae naves (103, 2). Cf. adn. 103, 1. Nullo modo Th. narrationi convenit quod Diod. l. l. Peloponnesiorum classem *νεῶν δυοῖν ἔλαττον τῶν ἐνενήκοντα* fuisse refert, qui idem numerus in Cl. et Ven. traditus est. Nam sive duae sive tres captae de undenonaginta navium summa (99) deductae sunt (cf. adn. 103, 1), minor numerus restat.

§ 3. *Συρακόσιοι.* Duce Hermocrate. Cf. Diod. XIII 39, 3 et Krueg. ad Dion. p. 321 sq. — *τὸ μὲν ἀριστερὸν Θράσυλλος, τὸ δὲ δεξιὸν Θρασύβουλος.* Rem invertit Diod. XIII 39, 4. Cf. Krueg. l. d.

§ 4. *ὑπερσχόντες αὐτοί.* „Est confusio constructionis verborum; nam debebat esse *ὑπερσχόντων*; sed fortasse Thucydides indicare cupiebat hoc participium non respondere superiori *ἐπειγομένων*, [sed eum *ἀποκλῇσαι* cohaerere] et verba *εἰ δύναιντο*, quae proxime sequuntur, effecerunt, ut nominativum participii iis accommodaret. Si substituerimus *καὶ ὅπως ἀποκλήσειαν* pro *ἀποκλῇσαι* [sive potius *ἐπεὶ ἠπείγοντο οἱ Πελοποννήσιοι* pro *ἐπειγομένων τῶν Πελοποννησίων*], quomodo nominativus in enuntiationem recipi potuerit, videbimus. Cf. V 41, 2 *ἔπειτα δ' οὐκ ἐώντων Λακεδαιμονίων ... ἀλλ' ἑτοῖμοι εἶναι.*" Arn. Cf. ibi adn. — *ἀντεπεξῆγον.* Recte Haas.: aciem contra extendebant. Respondet ei *ἡ ἐπεξαγωγὴ τοῦ κέρως* 105, 3, quam recte Dukas *τὸ ἐπεκτείνεσθαι* explicat. Cf. adn. V 71, 3. — *περιεγίγνοντο τῷ πλῷ*, navigando superiores erant, i. e. hostes eos intercludere volentes anteveniebant.

§ 5. *τὴν ἄκραν ... Κυνὸς*

λεῖται· τῷ δὲ μέσῳ, τοιούτου ξυμβαίνοντος, ἀσθενέσι καὶ διεσπασμέναις ταῖς ναυσὶ καθίσταντο, ἄλλως τε καὶ ἐλάσσοσι χρώμενοι τὸ πλῆθος καὶ τοῦ χωρίου τοῦ περὶ τὸ Κυνὸς σῆμα ὀξεῖαν καὶ γωνιώδη τὴν περιβολὴν ἔχοντος, ὥστε τὰ ἐν τῷ ἐπ' ἐκεῖνα αὐτοῦ γιγνόμενα μὴ κάτοπτα εἶναι.

1 105. Προσπεσόντες οὖν οἱ Πελοποννήσιοι κατὰ τὸ μέσον ἐξέωσάν τε ἐς τὸ ξηρὸν τὰς ναῦς τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐς τὴν γῆν ἐπεξέβησαν, τῷ ἔργῳ
2 πολὺ περισχόντες. ἀμῦναι δὲ τῷ μέσῳ οὔθ' οἱ περὶ τὸν Θρασύβουλον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ὑπὸ πλήθους τῶν ἐπικειμένων νεῶν ἐδύναντο οὔθ' οἱ περὶ τὸν Θράσυλλον ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου (ἀφανές τε γὰρ ἦν διὰ τὴν ἄκραν [τὸ Κυνὸς σῆμα] καὶ ἅμα οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ἄλλοι οὐκ ἐλάσσους ἐπιτεταγμένοι εἶργον αὐτούς), πρὶν οἱ Πελοποννήσιοι διὰ τὸ κρατήσαντες ἀδεῶς ἄλλοι ἄλλην ναῦν διώκειν ἤρξαντο μέρει τινὶ σφῶν ἀτακτότεροι γενέσθαι.
3 γνόντες δὲ οἱ περὶ τὸν Θρασύβουλον, τὰς ἐπὶ

οἱ Πελοποννήσιοι τὴν πρώτην νικήσαντες ἔπειτα ταραχθέντες νικῶνται.

Cap. **105.** § 2. *ἀφανέστερα γὰρ* It. Pal. Aug., *ἀφανεστερὸν γὰρ* Cass. T.

διώκοντες Vat. It. Aug. M. Cass. Ven. corr. Cl. T. marg. Pal. Pari vitio *ἀναστρέφοντες* Vat. pro *ἀναστρέφεσθαι* IV 35, 1. Cf. adn. IV 63, 1. Idem atque *διὰ τὸ . . . διώκειν* valet *διὰ τὸ κρατῆσαι . . . διώκοντες*, quod Class., si quicquam mutandum sit (at nos nihil mutamus), mavult.

σῆμα. De huius situ cf. Strab. p. 331 fr. 56. Vocatur etiam *Ἑκάβης μνημεῖον*, qua de re praeter Strab. l. l. cf. Eurip. Hec. 1271 sqq. Diod. XIII 40, 6. — *περιβολήν. Τὸ προκύπτον ἐς θάλασσαν ὃ ἔδει τοὺς Ἀθηναίους περιβαλεῖν* explicat Dukas. Anfractum Haas. — *ἐν τῷ ἐπ' ἐκεῖνα.* Cf. adn. VII 58, 1.

Cap. **105.** § 1. *προσπεσόντες . . .* In descriptione pugnae copiosus est, sed simul a Thucydide dissentit Diod. XIII 40. — *περισχόντες*] *ἤγουν περιγενόμενοι, κρείττονες γενόμενοι.* Schol. Cf. adn. V 7, 3.

§ 2. *ἀφανὲς . . . ἦν.* Portus: *res* ab iis cerni non poterat. Cf. Krueg. Gr. § 43, 4 adn. 13. — *τὴν ἄκραν* [*τὸ Κυνὸς σῆμα*]. Dici quidem ita potest (cf. I 46, 3 *ἡ ἄκρα τὸ Χειμέριον*), sed cum modo appellata sit haec ipsa *ἄκρα*, additum *τὸ Κυνὸς σῆμα* languet. Del. Herw. l. l. p. 110.

§ 3. *γνόντες . . . ἐπεχούσας.* Vulgo accusativos *τὰς . . . ἐπεχούσας* cum *γνόντες* iungentes *ἐπέχειν* interpretabantur cursum inhibere. In qua inter-

σφίσι ναῦς ἐπεχούσας, παυσάμενοι τῆς ἐπεξαγωγῆς ἤδη τοῦ κέρως καὶ ἐπαναστρέψαντες εὐθύς, ἠμύναντό τε καὶ τρέπουσι, καὶ τὰς κατὰ τὸ νι-

§ 3. ἔτι ἐχούσας It. Pal. Aug. Cass. γρ. Vat. ἠμύναντο Vat. I. K. Ar. Chr., quod ob εὐθύς et praesens τρέπουσι praestat vulgato ἠμύνοντο.

pretatione „quaeritur, quid effecerit, ut hostes cursum inhiberent. Si de medio agmine Peloponnesiorum classis diceretur, quod celerius insecutum perturbatum erat, et si Athenienses se hac confusione usuros mirati essent, intellegere possemus naves longius progressas exspectasse, dum quae relictae essent sequerentur, sicut in proelio ad Naupactum facto II 91, 5. Sed causa non erat, cur sinistrum cornu Peloponnesiorum invadere in dextrum Atheniensium propterea desineret, quod media acies hos paulo magis incomposita persequeretur. Contra si virgulam post Θρασύβουλον, id quod praeter alios suasit Dobr., ponimus [et accusativos τὰς . . . ἐπεχούσας ad ἠμύνοντο referimus, ad γνόντες autem ex iis, quae paulo ante dicta sunt, αὐτοὺς ἀτακτοτέρους γενομένους mente repetimus, qua de re cf. adn. 71, 2], omnia sunt perspicua. De ἐπέχ. cf. Herodot. IX 59 ἐπεῖχε ἐπὶ Λακεδαιμονίους." Arn. „'Επέχειν interpretari volunt ex loco Herodoti IX 59, ubi ἐπέχειν ἐπὶ Λακεδαιμονίους diversa constructione sententiaque diversa dicuntur Persae, qui Lacedaemonios fugientes persequuntur ita, ut eorum vestigia legant. Hic vero ἐπὶ σφίσιν ἐπέχειν videntur interpretari infestum advehi contra eos, quod licere aliis exemplis demonstrandum erat . . . Non tamen dubito, quin afferri potuerint etiam speciosiores loci, veluti ille Eurip. Heracl. 847 Εὐρυσθέως πώλοις ἐπεῖχε, et Plut. Pyrrh. 16 ἄνδρα κατιδὼν 'Ιταλὸν ἐπέχοντα τῷ Πύρρῳ καὶ τὸν ἵππον ἀντιπαρεξάγοντα. Sed in his quoque et constructio verbi diversa est et significatio; recte enim ibi intellegitur homo intentus in alterum, in quem unum vel currum vel equum dirigit, omissis reliquis omnibus, et quem ubique et mente et oculis sequitur . . . Quamobrem quoniam Arnoldi illa ratio ne alii quidem ulli vel diversae aetatis scriptori adhiberi tuto potest, profecto magis etiam debet videri a Thucydidis usu abhorrere, apud quem ἐπέχειν verbum, haud raro in describenda acie usurpatum, in hanc sententiam semper dicitur, ut sit obtinere aliquem locum sive in terrestri acie sive in navali. Vid. I 48, 2. 50, 2. III 107, 4. VII 62, 4." Haas. Lucubr. p. 103 sq. Qui hanc ob causam ἐπέχειν etiam hic eodem modo dictum esse arbitratus scribi vult τὰ ἐπὶ σφίσι vel etiam τὸ ἐπὶ σφίσι; accusativo enim careri non posse; ἐπὶ σφίσι vero ut alibi κατὰ σφᾶς intellegendum esse de acie adversa. Sed eodem quo κατὰ σφᾶς sensu ἐπὶ σφίσι dici posse aut a Th. dictum esse exemplis non est demonstratum. Altera autem scriptura ἔτι ἐχούσας ita tantum probari posset, si ad ἀτακτότεροι γενέσθαι respiceretur et ἐπέχειν idem valeret atque ἐν τάξει μένειν. Ad comprobandam autem Arn. sententiam idoneum videtur esse exemplum Herodoteum a Class. allatum: VI 49 δοκέοντες ἐπὶ σφίσι ἐπέχοντας (sic optimi libri, reliqui ἔχοντας) τοὺς Αἰγινήτας δεδωκέναι (adversus se

κῆσαν τῶν Πελοποννησίων μέρος ὑπολαβόντες πεπλανημένας ἔκοπτόν τε καὶ ἐς φόβον τὰς πλείους ἀμαχεὶ καθίστασαν. οἵ τε Συρακόσιοι ἐτύγχανον καὶ αὐτοὶ ἤδη τοῖς περὶ τὸν Θράσυλλον ἐνδεδωκότες καὶ μᾶλλον ἐς φυγὴν ὁρμήσαντες, ἐπειδὴ καὶ τοὺς ἄλλους ἑώρων.

1 106. Γεγενημένης δὲ τῆς τροπῆς καὶ καταφυγόντων τῶν Πελοποννησίων πρὸς τὸν Μείδιον οἱ δ' Ἀθηναῖοι ναῦς μὲν τῶν πο-

ὑπολαμβάνοντες It. Aug. Cass. Cl. Ven. Lugd. T.
Cap. **106.** § 1. *Μείδιον* Vat. It. Aug. Pal. Cass. M. γρ. Cl., vulgo *Πύδιον*. Cf. adn.

tendentes A. dedisse aquam et terram). Minus similis est quem idem affert Polybii locus: I 46, 9 ἐπεῖχον πρὸς τὴν ἐμβολὴν καὶ σύλληψιν τῆς νεώς et Herodoti (IX 59) ab Arn. adhibitus. Nisi vero satis defendi videretur ἐπεχούσας loco Herodoteo, ἐχούσας scriberemus pariter atque apud Herod. nonnulli editores scripturam ἔχοντας receperunt. — τῆς ἐπεξαγωγῆς. Cf. adn. 104, 4. — ὑπολαβόντες] ἤγουν δεξάμενοι. Schol. Bau. I 68, 4. 121, 3. Xen. Anab. I 1, 7 confert. At apud Xen. est excipere exsules, apud Thuc. surripere. Dobraeus a se ad VI 28 dicta conferri iubet, ubi alienissima et diversissima exempla ab eo allata esse explicat Haas. l. d. p. 105, qui „ego", inquit, „ὑπολαμβάνειν interpretor intercipere, in quam sententiam haud aliena sunt Baueri exempla [?], quibus addi etiam possit aliud VI 58, 2. Scilicet fugato sinistro Peloponnesiorum cornu liberum Atheniensibus fuit deinceps mediam aciei partem invadere, eamque deprehenderunt ab illo auxilio nudatam. Quod coniecit Dobraeus et mihi quoque in mentem venerat ἀπολαβόντες scribere, minus videtur aptum esse propterea, quod non ipsum impetum ab Atheniensibus factum significat', sed nudatam modo e, ab sinistro cornu abruptam aciem id quod citra impetum fieri potest." Quod scholiastae explanationem ita accipit Krueg., ut δέξασθαι sit sustinere impetum, haec notio palatis navibus parum videtur convenire. — ἐπειδὴ ... ἑώρων, scil. ἐς φυγὴν ὁρμήσαντας. Cf. adn. VII 69, 1.

Cap. **106.** § 1. γεγενημένης δὲ τῆς τροπῆς. Cladem Peloponnesiorum conspectis XXV navibus sociorum Atheniensium effectam esse narrat Diod. XIII 40, 4. At vid. Krueg. ad Dion. p. 320 sq. — Μείδιον. Vulgo *Πύδιον*. Neutrum nomen aliunde notum. „Fluvium eundem esse existimat Hobbesius, quem Ῥόδιον appellat Strabo [p. 595]." Huds. „Nescio, an huc spectet Hesychius: Πύθιον τὸ ὕδωρ· Θουκυδίδης. Sic et Phavorinus. Fort. legendum Πύδιον τὸ ὕδωρ. [M. tamen Schmidt. τὸ ὕδωρ del. allegans VI 54, 6. 7.] Πύδης flumen in Pisidia agnoscit Steph., [et huic regioni propior Πίδυς, qui Homero Κάρησος, apud Eustath. ad Hom. Il. XII 20,] de Pydio [vel Midio] silent geographi. Circa Cynossema [inter Abydum et Dardanum] est Ῥόδιος ποταμός, ut ex Homero observavit Strabo, nunc, inquit Hesychius, Δάρδανος." Wass. De Rhodio vid. Forbig. Geogr. II p. 118. Sed praeter eum in

λεμίων ὀλίγας ἔλαβον, ἡ μέντοι νίκη αὕτη ἐπικαιροτάτη αὐτοῖς ἐγένετο.

*μάλιστα ποταμὸν τὸ πρῶτον, ὕστερον δὲ ἐς Ἄβυ-
δον, ναῦς μὲν ὀλίγας ἔλαβον οἱ Ἀθηναῖοι (στενὸς
γὰρ ὢν ὁ Ἑλλήσποντος βραχείας τὰς ἀποφυγὰς
τοῖς ἐναντίοις παρεῖχε), τὴν μέντοι νίκην ταύτην
τῆς ναυμαχίας ἐπικαιροτάτην δὴ ἔσχον. φοβού-* 2
*μενοι γὰρ τέως τὸ τῶν Πελοποννησίων ναυτικὸν
διά τε τὰ κατὰ βραχὺ σφάλματα καὶ διὰ τὴν ἐν
τῇ Σικελίᾳ ξυμφοράν, ἀπηλλάγησαν τοῦ σφᾶς τε
αὐτοὺς καταμέμφεσθαι καὶ τοὺς πολεμίους ἔτι
ἀξίους του ἐς τὰ ναυτικὰ νομίζειν. ναῦς μέντοι* 3
*τῶν ἐναντίων λαμβάνουσι Χίας μὲν ὀκτώ, Κοριν-
θίας δὲ πέντε, Ἀμπρακιώτιδας δὲ δύο καὶ Βοιω-
τίας δύο, Λευκαδίων δὲ καὶ Λακεδαιμονίων καὶ
Συρακοσίων καὶ Πελληνέων μίαν ἑκάστων· αὐτοὶ
δὲ πεντεκαίδεκα ναῦς ἀπολλύασι. στήσαντες δὲ* 4
*τροπαῖον ἐπὶ τῇ ἄκρᾳ οὗ τὸ Κυνὸς σῆμα καὶ τὰ
ναυάγια προσαγαγόμενοι καὶ νεκροὺς τοῖς ἐναν-
τίοις ὑποσπόνδους ἀποδόντες ἀπέστειλαν καὶ ἐς
τὰς Ἀθήνας τριήρη ἄγγελον τῆς νίκης. οἱ δὲ ἀφ-* 5
*ικομένης τῆς νεὼς καὶ ἀνέλπιστον τὴν εὐτυχίαν
ἀκούσαντες ἐπί τε ταῖς περὶ τὴν Εὔβοιαν ἄρτι*

§ 2. *τε γὰρ* Vat. Cf. adn. VII 81, 3.

§ 3. *καὶ Βοιωτίας δύο* om. Vat. et Diod. Sic. XIII 40, 5, qui tamen mox etiam *Λακεδαιμονίων* non addit.

Πελληναίων omnes praeter Vat. Cl. Ven. Cf. Steph. Byz., qui *ἡ Πελλήνη*, inquit, *δύο μόνα ἐθνικὰ ἔχει, τὸ εἰς ευς καὶ τὸ διὰ τοῦ ιος.*

§ 4. *προσαγόμενοι* complures boni libri praeter Vat. At sequitur *ἀποδόντες*.

τριήρει Aug. Pal. Cass. Reg. T. et Valla: nuntium victoriae triremi miserunt. At cur uni nuntio tribuatur quod apte de tota triremi praedicetur, non apparet. Cf. III 36, 3 *πέμπουσιν οὖν τριήρη ὡς Πάχητα ἄγγελον τῶν δεδογμένων.*

hac vicinia sunt Practius et fortasse alter quidam rivulus. Vid. Forbig. ibid.

§ 2. *τὰ κατὰ βραχὺ* (paulatim accepta, de quo cf. adn. IV 96, 4) *σφάλματα.* Sunt clades ad Oropum (95) et Elaeuntem (102) et iam antea ad oram Asiae acceptae (42. 61, 3).

§ 3. *πεντεκαίδεκα.* „Diod. *πέντε.*“ Duk. Cf. Krueg. ad Dion. p. 323.

§ 4. *οὗ τὸ Κυνὸς σῆμα.* De omisso *ἐστί*, quod addidit Diod., cf. adn. I 16. — *προσαγαγόμενοι*] *ἤγουν ἰδιωσάμενοι.* Schol. Cf. adn. I 54, 1. — *νεκρούς.* De articulo omisso vid. adn. I 54, 1.

§ 5. *ἐπί τε ταῖς ξυμφο-*

ξυμφοραῖς καὶ κατὰ τὴν στάσιν γεγενημέναις πολὺ ἐπερρώσθησαν καὶ ἐνόμισαν σφίσιν ἔτι δυνατὰ εἶναι τὰ πράγματα, ἢν προθύμως ἀντιλαμβάνωνται, περιγενέσθαι.

1 107. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν ἡμέρᾳ τετάρτῃ
ὑπὸ σπουδῆς ἐπισκευάσαντες τὰς ναῦς οἱ ἐν τῇ
Σηστῷ Ἀθηναῖοι ἔπλεον ἐπὶ Κύζικον ἀφεστηκυῖαν·
καὶ κατιδόντες κατὰ Ἁρπάγιον καὶ Πρίαπον τὰς
ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου ὀκτὼ ναῦς ὁρμούσας, ἐπι-
πλεύσαντες καὶ μάχῃ κρατήσαντες τοὺς ἐν τῇ γῇ
ἔλαβον τὰς ναῦς. ἀφικόμενοι δὲ καὶ ἐπὶ τὴν Κύ-
ζικον ἀτείχιστον οὖσαν προσηγάγοντο πάλιν καὶ
2 χρήματα ἀνέπραξαν. ἔπλευσαν δὲ ἐν τούτῳ καὶ οἱ

ἔπειτα οἱ μὲν Ἀθηναῖοι Κύζικόν τε ἀφεστηκυῖαν καὶ ὀκτὼ πλοῖα αἱροῦσιν, οἱ δὲ Πελοποννήσιοι τῶν ἐν Ἐλαιοῦντι σφετέρων νεῶν τὰς ἀκεραίους κομίζονται.

Cap. 107. § 1. καὶ ἀτείχιστον Vat. ἔπραξαν Reg. F. Cf. adn.

ραῖς. Spectat ad pugnam navalem ad Oropum commissam et insulae defectionem. Particula τέ cum καί ante ἐνόμισαν iungenda est, non, ut Class. vult, cum eo quod ante κατὰ τὴν στάσιν legitur. Certe hic traiectionis quam statuit exempla afferre debebat. — ἐνόμισαν ... περιγενέσθαι. „Ἐνόμισαν σφίσιν ἔτι δυνατὰ εἶναι τὰ πράγματα περιγενέσθαι idem est ac si dixisset ἔτι δυνατὸν εἶναι σφῶν τὰ πράγματα περιγενέσθαι ... Sic III 86, 4 πρόπειράν τε ποιούμενοι εἰ σφίσι δυνατὰ εἴη τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ πράγματα ὑποχείρια γενέσθαι [nisi quod ibi σφίσι pendet ex ὑποχείρια]. Dativis porro αὐτῷ, αὐτοῖς, σφίσι, quam plurimis locis ita utitur Thukydides ... Vid. ad III 98, 1.“ Duk.

Cap. 107. § 1. οἱ ἐν τῇ Σηστῷ Ἀθ. Eo enim ante ipsam pugnam cursum dirigebant. Cf. 104, 1. — ἐπὶ Κύζικον ἀφεστηκυῖαν. Diod. XIII 40, 6 αὕτη γὰρ πρὸ τῆς ναυμαχίας ἦν ἀφεστηκυῖα πρὸς Φαρνάβαζον ... καὶ Κλέαρχον. — Ἁρπάγιον. „Ἁρπάγια Stephano, Ἁρπαγεῖα Straboni [p. 587, qui docet esse ἐν τῇ μεθορίᾳ τῆς Κυζικηνῆς καὶ τῆς Πριαπηνῆς].“ Huds. Cf. Forbig. l. d. p. 129. Fuit igitur proprie post Priapum nominandum, siquidem Athenienses prius Priapum pervenerunt. Sed non minus respicere potuit viam qua octo naves a Byzantio profectae tendebant. — Πρίαπον. Πρίαπος δ' ἐστὶ πόλις ἐπὶ θαλάττῃ καὶ λιμήν· κτίσμα δ' οἱ μὲν Μιλησίων φασίν, ... οἱ δὲ Κυζικηνῶν· ἐπώνυμος δ' ἐστὶ τοῦ Πριάπου τοῦ τιμωμένου παρ' αὐτοῖς. Strab. p. 587. Cf. Forbig. l. d. — ὀκτὼ ναῦς. Cf. 80, 4 ibique adn. — ἀτείχιστον οὖσαν. Cf. adn. 35, 3. Consentit Diod., atque similiter Xerxis aetate hanc urbem muris non firmatam fuisse tradere Herodotum [VI 33], non multo autem post ea tempora, de quibus loquatur Thucydides, muris eam cinctam et postea munitissimam fuisse demonstrat Wass. ad h. l. Add. interpr. Front. III 9, 6. — χρήματα ἀνέπραξαν. Diod.

Πελοποννήσιοι ἐκ τῆς Ἀβύδου ἐπὶ τὸν Ἐλαιοῦντα καὶ τῶν σφετέρων νεῶν τῶν αἰχμαλώτων ὅσαι ἦσαν ὑγιεῖς ἐκομίσαντο (τὰς δὲ ἄλλας Ἐλαιούσιοι κατέκαυσαν), καὶ ἐς τὴν Εὔβοιαν ἀπέπεμψαν Ἱπποκράτη καὶ Ἐπικλέα κομιοῦντας τὰς ἐκεῖθεν ναῦς.

Ἀλκιβιάδης ἐς Σάμον καταπλεῖ καὶ Ἁλικαρνασσέας τε χρήματα ἐκπράσσει καὶ Κῶν τειχίζει.

108. Κατέπλευσε δὲ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρό- 1
νους τούτους καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης ταῖς τρισὶ καὶ δέκα ναυσὶν ἀπὸ τῆς Καύνου καὶ Φασήλιδος ἐς τὴν Σάμον, ἀγγέλλων ὅτι τάς τε Φοινίσσας ναῦς ἀποστρέψειε, Πελοποννησίοις ὥστε μὴ ἐλθεῖν, καὶ τὸν Τισσαφέρνη ὅτι φίλον πεποιήκοι μᾶλλον Ἀθηναίοις ἢ πρότερον. καὶ πληρώσας ναῦς ἐννέα πρὸς 2
αἷς εἶχεν Ἁλικαρνασσέας τε πολλὰ χρήματα ἐξέπραξε

108. § 1. *τε* post *τάς* om. Aug. Pal. M. Cass. E. T. Quae omissio ob *ὅτι* ante *φίλον* iteratum probanda esset, nisi post hanc particulam saepe leve anacoluthon reperiretur. Cf. adn. I 16.
τοῖς ante *Πελοπ.* om. omnes praeter Vat.
§ 2. *Ἁλικαρνασσέας* cum Vat. pars librorum. Cf. sd. 42, 4.
ἔπραξε pr. m. et deteriores aliquot. Cf. adn. 107, 1.

l. l. *χρήματα πραξάμενοι τοὺς Κυζικηνούς.* „Etiam Reg. *ἔπραξαν.* Multo usitatius est hac significatione simplex [et *εἰσπράσσειν*] quam compositum [*ἀναπρ.*]. Nec intellego, quae hic sit vis praepositionis *ἀνά.*" Duk. „*Ἀναπράσσειν* est *εἰσπράσσειν* ex debito et *ἐξ ὑποσχέσεως ὀφειλόμενα.* Cf. II 95, 1. Dorvill. in Char. p. 35 [220 Lips.]." Bau. post Abresch. Sic *ἀναπράσσειν* bis Xenoph. in Anab. (VII 6, 40. 7, 31) idemque *συναναπρ.* ibidem VII 7, 14. *Ἐκπράσσειν* 108, 2, ubi rursus nonnulli libri simplex praebent.

§ 2. *τῶν σφετέρων νεῶν τῶν αἰχμαλώτων*] *ἃς αἰχμαλώτους ἀπῆγον Ἀθηναῖοι.* Gl. Lugd. Intelleguntur igitur naves apud *Κυνὸς σῆμα* ab Atheniensibus expugnatae 106, 3. Elaeuntem igitur tanquam in tutum has naves deductas esse hic demum comperimus. — *Ἱπποκράτη καὶ Ἐπικλέα.* Solum Epiclem nominat Diod. XIII 41, 1. — *τὰς ἐκεῖθεν ναῦς.* Vid. 95 et de attractione adn. I 62, 4. Has autem naves, cum adveherentur, circa Atho montem naufragio perisse universas narrat Diod. XIII 41, 2, qua de re suspicionem movet Krueg. ad Dion. p. 323 sq.

Cap. **108.** § 1. *Κατέπλευσε ... ὁ Ἀλκιβιάδης.* Cf. Diod. XIII 41, 4. — *ταῖς τρισὶ καὶ δέκα ναυσίν.* Cf. 88. — *ἀπὸ τῆς Καύνου καὶ Φασήλιδος.* De collocatione horum nominum vid. adn. 88 extr. — *ἀγγέλλων*, nuntium afferens. Itaque non probamus Meinekii (Herm. III p. 361) coniecturam *ἀγγελῶν.* — *ἀποστρέψειε.* Cf. adn. V 75, 2. — *τὸν Τισσαφέρνη ὅτι.* De postposito *ὅτι* cf. adn. I 10, 2. 144, 2.

§ 2. *καὶ πληρώσας ... ἐξέπραξε.* Cf. Diod. XIII 42, 2, ubi pro postremis *ἐκπλεύσας*

καὶ Κῶν ἐτείχισε. ταῦτα δὲ πράξας [καὶ] ἄρχοντα ἐν τῇ Κῷ καταστήσας πρὸς τὸ μετόπωρον ἤδη ἐς τὴν Σάμον κατέπλευσε.

3 Καὶ ὁ Τισσαφέρνης ἀπὸ τῆς Ἀσπένδου, ὡς ἐπύθετο τὰς τῶν Πελοποννησίων ναῦς ἐκ τῆς Μιλήτου ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πεπλευκυίας, ἀναζεύξας ἤλαυνεν ἐπὶ τῆς Ἰωνίας. 4 ὄντων δὲ τῶν Πελοποννησίων ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ, Ἀντάνδριοι (εἰσὶ δὲ Αἰολῆς) παρακομισάμενοι ἐκ τῆς Ἀβύδου πεζῇ διὰ τῆς Ἴδης τοῦ ὄρους ὁπλίτας ἐσηγάγοντο ἐς τὴν πόλιν, ὑπὸ Ἀρσάκου τοῦ Πέρσου, Τισσαφέρνους ὑπάρχου, ἀδικούμενοι, ὅσπερ καὶ Δηλίους τοὺς Ἀτραμύττειον κατοικήσαντας, ὅτε ὑπ' Ἀθηναίων Δήλου καθάρσεως ἕνεκα ἀνέστησαν, ἔχθραν προσποιησάμενος ἄδηλον καὶ ἐπαγγείλας στρατείαν αὐτῶν τοῖς βελ-

Τισσαφέρνης ἐς τὴν Ἰωνίαν ἐλαύνει, ἔνθα τοὺς Ἀρσάκου, τοῦ ὑπάρχου αὐτοῦ, φρουροὺς Ἀντάνδριοι ἐκβάλλουσι.

καὶ ἄρχοντα Vat., καὶ ἄρχοντας Lugd. I., ἄρχοντας reliqui. § 4. Ἀδραμύτειον Vat., Ἀδραμύττειον I., reliqui Ἀδραμύττιον vel Ἀτραμύττιον. Cf. sd. V 1. στρατιὰν codd. Cf. adn.

εἰς Ἁλικαρνασσὸν παρὰ τῆς πόλεως εἰσεπράξατο χρήματα. — καὶ Κῶν ἐτείχισε. Con vastatam esse ab Alcibiade male scribit Diod. XIII 42, 3; neque enim hostilis erat Atheniensibus. Vid. 41, 2. — πρὸς τὸ μετόπωρον ἤδη. „Si μετόπωρον et φθινόπωρον non differunt, quae est opinio Schaeferi ad Longum p. 341 et Ideleri Chronol. I p. 245. 250 sq., praesenti loco mensis Sept. significari putandus est, ut VII 87, 1. Eundem mensem significat τὸ φθινόπωρον II 31, 1. III 18, 3.“ Goell. Cf. adn. II 31, 1. Ceterum Samo Alcibiades in Hellespontum se contulit. Vid. Xen. Hist. Gr. I 1, 5 et ibi Schneid.

§ 3. τῆς Ἀσπένδου. Cf. 87, 1. — τὰς τῶν ... πεπλευκυίας. Vid. 99. — ἀναζεύξας. Ἐπαναστρέψας et ὑποστρέψας male explicant schol. et Hesych. Valet castris motis, ut saepe apud alios.

§ 4. παρακομισάμενοι] ἤγουν λεληθότως καὶ ἔξω τῆς προκειμένης ὁδοῦ ἀγαγόντες. δῆλον δὲ τοῦτο διὰ τοῦ εἰρηκέναι ὅτι διὰ τοῦ ὄρους, δηλονότι δι' ὁδοῦ ἀτρίπτου καὶ ἀσυνήθους. Schol. De re cf. Diod. XIII 42, 4, qui μετεπέμψαντο παρὰ Λακεδαιμονίων στρατιώτας dicit. — Τισσαφέρνους ὑπάρχου. Cf. adn. 16, 3. Ceterum attende tunc Tissapherni paruisse Antandrum, etsi Aeolidem Pharnabazo, qui eam Zenidi eiusque uxori Maniae regendam permisit, subiectam fuisse e Xen. Hist. Gr. III 1, 11 apparet. Cf. quae de Antandro apud eundem leguntur ibid. I 1, 25. 26. — Δηλίους τοὺς ... κατοικήσαντας. Vid. V 1. — ἔχθραν προσποιησάμενος ἄδηλον, simulans inimicitias ignotas (quae nemini notae erant) sibi esse. — στρατείαν iure reponendum esse censuit

τίστοις, ἐξαγαγὼν ὡς ἐπὶ φιλίᾳ καὶ ξυμμαχίᾳ, τη-
ρήσας ἀριστοποιουμένους καὶ περιστήσας τοὺς ἑαυ-
τοῦ κατηκόντισε. φοβούμενοι οὖν αὐτὸν διὰ τοῦτο 5
τὸ ἔργον μή ποτε καὶ περὶ σφᾶς τι παρανομήσῃ, καὶ
ἅμα ἐπιβάλλοντος αὐτοῦ ἃ φέρειν οὐκ ἠδύναντο,
ἐκβάλλουσι τοὺς φρουροὺς αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀκρο-
πόλεως.

τοῦτο δὲ αἰσθόμενος ὁ Τισσαφέρνης ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, τοῖς Πελοποννησίοις μεμψόμενος διανοεῖται ἀπιέναι, καὶ ἀφικνεῖται ἐς Ἔφεσον.

109. Ὁ δὲ Τισσαφέρνης αἰσθόμενος καὶ τοῦ- 1
το τῶν Πελοποννησίων τὸ ἔργον καὶ οὐ μόνον
τὸ ἐν [τῇ] Μιλήτῳ καὶ Κνίδῳ (καὶ ἐνταῦθα γὰρ
αὐτοῦ ἐξεπεπτώκεσαν οἱ φρουροί), διαβεβλῆσθαί
τε νομίσας αὐτοῖς σφόδρα καὶ δείσας μὴ καὶ
ἄλλο τι ἔτι βλάπτωσι, καὶ ἅμα ἀχθόμενος εἰ
Φαρνάβαζος ἐξ ἐλάσσονος χρόνου καὶ δαπάνης

τοῦ ἑαυτοῦ Vat.
§ 5. *ἄλλα* pro *ἅμα* codd. Cf. adn.
Cap. **109.** § 1. *τῇ* om. Vat. cum parte reliquorum librorum. *νομίσας αὐτοὺς* Aug. Pal. M. Cass. T. et sex deteriores. „Quod . . . ex iis exponi potest, quae ad 88, 1 dicta sunt.“ **Dnk.** Sed recepto *αὐτούς* additum velis *οἱ*, ut dativus additus legitur 81, 2 et 83, 1, ubi vid. adn.

Ae. Port. Nam exercitus civitatibus imperantur (cf. III 16, 3. VII 17, 1), non singulis civibus, ut hic *τοῖς βελτίστοις*; hi ad expeditiones evocantur. De *ἐπαγγέλλειν στρατείαν* cf. Dion. Hal. Antiqu. IX 57. — *τοῖς βελτίστοις*, *den Tüchtigsten*. Cf. VII 19, 3 et adn. VIII 47, 2.

§ 5. *φοβούμενοι* (simul audi *οἱ Ἀντάνδριοι*) *οὖν αὐτὸν μή ποτε* . . . De syntaxi cf. adn. II 21, 1. — *ἅμα*. In *ἄλλα*, quod codd. habent, iure offendit Krueg. (nam alia, quae Antandriis Arsaces imposuerit, non memorata sunt) coniecitque *ἄττα*, qua pronominis indefiniti forma Th., quantum meminimus, alibi non usus est. Itaque faciliore etiam mutatione *ἅμα* hic ut 69, 1 rescripsimus. Putamus autem ipsam iniuriam, qua Antandrii ab Arsace afficiebantur (*ἀδικούμενοι* § 4), in eo fuisse quod hic intolerabilia iis imponebat. Class. quidem dicit *ἄλλος* saepe non ad res eiusdem generis referri: sed nos nullo modo perspicimus, quomodo quisquam alia imponere possit, qui antea nihil imposuerit, nisi alia atque alius imponat. Utique vellemus Class. sententiam suam exemplis illustrasset et comprobasset. Nam longe aliter se habent de quibus dictum est in adn. IV 118, 5.

Cap. **109.** § 1. *καὶ τοῦτο τῶν Π. τὸ ἔργον*, hoc quoque Peloponnesiorum facinus, scil. quod Antandrios in expellendo Arsacis praesidio adiuverant. Sine necessitate Class. *ὃν* post *ἔργον* addidit. Et sic articulus ante *ἔργον* omittendus erat. — *τὸ ἐν Μιλήτῳ*. Hoc narratum est 84, 4. — *ἐνταῦθα*, Cnidi. Nam facinus ibi patratum antea non narratum est, sed hic demum significatur. — *διαβεβλῆσθαί τε νομίσας αὐτοῖς*. „Verba haec ita accipienda

δεξάμενος αὐτοὺς κατορθώσει τι μᾶλλον τῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, πορεύεσθαι διενοεῖτο πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, ὅπως μέμψηταί τε τῶν περὶ τὴν Ἄντανδρον γεγενημένων καὶ [τὰς διαβολὰς καὶ] περὶ τῶν Φοινισσῶν νεῶν καὶ τῶν ἄλλων εὐπρεπέστατα ἀπολογήσηται. καὶ ἀφικόμενος

μέμψηταί τι τῶν Vat. It. Aug. Pal. M. Cass. Cl. Ven. D. I. T. At non aliquid ex iis, quae Antandri gesta erant, Tissaphernes vituperaturus erat, sed facinus ibi patratum ipsum. Et de genetivo cum μέμφεσθαι iuncto vid. Krueg. Gr. § 74, 21.

ἀπώσηται post διαβολὰς addunt M. Cl. Ven. Ar. Chr. Dan. Lugd. F. marg. m. Schol. λείπει ἀπώσηται. Ex interpretatione videtur fluxisse. Ita si est, cum eo coniunctum fuit τὰς διαβολὰς simulque delendum est. Cf. adn.

esse videntur, Tissaphernem existimasse se admodum invisum esse Peloponnesiis et in eorum odium incurrisse; cuius rei causas exposuit Thucydides supra c 78 et sqq. Nam διαβάλλειν dicitur qui alium in invidiam et odium adducit: Thuc. III 109, 2 Λακεδαιμονίους καὶ Πελοποννησίους διαβαλεῖν ἐς τοὺς ἐκείνῃ χρῄζων Ἕλληνας; διαβάλλεσθαι qui invisus et odiosus redditur: IV 22, 3 μὴ ἐς τοὺς ξυμμάχους διαβληθῶσι, ubi schol. ψεχθῶσι, μισηθῶσι." Duk. — μᾶλλον, scil. quam ipse Tissaphernes. — τῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. Genetivus pendet ex pronom. indefinito. — καὶ [τὰς διαβολὰς καὶ] ... ἀπολογήσηται. Haec insolentius scripta sunt. Nam Attice haud facile dicitur ἀπολογεῖσθαί τι, purgare aliquid, sed ἀπολογεῖσθαι (se excusare, *sich ausreden*) περί τινος, ὑπέρ τινος, interdum πρός τι (VI 29, 1). Apud Plat. enim Crit. 54 b ταῦτα πάντα ἀπολογεῖσθαι significant haec omnia defensionis causa afferre, et verba τὰ μὲν ἐς τὸν μηδισμὸν τοσαῦτα ἀπολογούμεθα III 62, 6 item verti possunt: quod attinet ad studium Medorum, haec ad nos defendendos afferimus. His igitur locis accusativum habemus interioris quod dicitur obiecti. Tales accusativos omnia verba secum habere possunt, etiamsi cum accusativo exterioris obiecti non iunguntur. Eiusdem generis esse quod Class. affert Dem. XLIII 9 ἀπολογήσασθαι οὐδὲ πολλοστὸν μέρος ὧν κατεψεύδοντο facile intelleges, si huius loci contextum paulo diligentius examinaveris. Neque diversum est δίκην ἀπολογησάμενος 68, 2, quippe quod non valeat *sich gegen einen Process* vel *wegen eines Processes*, sed *sich in einem Processe vertheidigen*. Cf. Krueg. Gr. § 46, 6 adn. 2. Neque quicquam pertinent ad Attici sermonis usum exempla ex posterioris aetatis scriptoribus (Polyb. Cass. Dion. Procop.) allata. Cum igitur τὰς διαβολάς ad ἀπολογήσηται referri nequeat, si interpretis est ἀπώσηται, quod in M. et aliquot deterioribus libris post διαβολάς additur, eidem tribuendum est τὰς διαβολάς, quod, cum ad ἀπολογήσηται non referatur, cum illo iungendum est, nisi mavis καί post διαβολάς deleto ἀπολύσηται (ἀπολύσεται Cob. Var. lect. p. 368. Sed cf. Stahl. Quaest. gramm. p. 11) legere (cf.

πρῶτον ἐς Ἔφεσον θυσίαν ἐποιήσατο τῇ Ἀρτέμιδι. [ὅταν ὁ μετὰ τοῦτο τὸ θέρος χειμὼν τελευτήσῃ, ἓν 2 καὶ εἰκοστὸν ἔτος πληροῦται.]

§ 2. ὅταν . . . πληροῦται om. I. et primus damnavit Dodwell. in Annal. Thuc. Qui „nec enim plane video", inquit, „cur abrupto Tissaphernis itinere ad hiemem, cuius gesta nulla complexus est, properet. Hiemis certe huius mentionem nullam videtur apud illum repperisse Xenophon, qui alia addit huius aestatis gesta ante hiemem. Sic porro loquitur huius sententiae auctor, quasi nondum elapsa esset hiems illa, cum haec commentaretur ipse Thucydides, quod nos falsissimum esse in horum annalium apparatu e Thucydide ipso probavimus; multis enim post . . . annis opus hoc a se elucubratum agnoscit." Recentiores editores et interpretes uno ore hunc pannum a Bekk. nunc adeo expunctum damnant praeter Dukam et Kruegerum. Ille δοκεῖ, inquit, ἐκ τῆς τοιαύτης φράσεως ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς ἀπεγνωκέναι τοῦ δοῦναι τέλος συμπάσῃ τῇ ἱστορίᾳ, μηδὲ τὸ εἰκοστὸν καὶ ἓν σύμπαν πληρώσας ἔτος αὐτῆς, ἢ καὶ ἐγγὺς τοῦ τέλους βίου γενόμενος. Krueger autem ad Clinton. Fast. Hellen. a. 411, si statuas octavum Thucydidis librum merum ὑπόμνημα esse, haec defendi posse contendit. Quarum defensionum neutra nobis satisfacit.

87, 1. Plat. de Rep. 499 e. Dion. Hal. Antiqu. III 72). — θυσίαν ἐποιήσατο τῇ Ἀρτέμιδι. Cur hoc commemoratione dignum visum sit Thucydidi, utrum quod desiderium Iones conciliandi indicet an quod alio modo consilia satrapae adiuverit, coniciendum relinqui scribit Thirlw. Hist. Gr. IV p. 81; ipsam Dianam Ephesiam minus Graecam quam Asianam deam fuisse et arcte coniunctam cum praecipuis diis Persicis. Ceterum Tissaphernem aliquanto post in Hellespontum pervenisse discimus ex Xen. Hist. Gr. I 1, 9.

Corrigenda.

Gravissimus error in eo est, quod p. 38 adn. col. sinistr. v. 30 ante vocem Krueger excidit § 4. καὶ ὁ πεζὸς μετ' αὐτῶν.

Leviores hi sunt:

p. 7 adn. col. dextr. v. 8 lege ἄγαν pro ἂν.
p. 13 adn. col. sin. v. 14 l. ab pro ob.
p. 15 sd. v. 2 l. ὡς ἐς τριακ. Vat.
p. 24 adn. col. sin. v. 11 sq. haec verba: ταύτῃ, Cenchreis. Cf. 10, 1. post proximum § 4. collocanda erant.
p. 26 adn. col. dextr. v. 8 l. proficiscerentur.
p. 38 sd. v. 1 l. praeter.
p. 38 adn. col. dextr. v. 22 l. totidem.
p. 43 adn. col. dextr. v. 6 l. potestatem.
p. 47 adn. col. dextr. v. 31 l. appellat.
p. 49 sd. v. 6 l. μεθ' ὧν.
p. 69 adn. col. dextr. v. 26 l. aggressi.

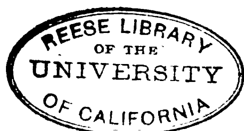

U. C. BERKELEY LIBRARIES
C046529230

Thucydides. 4.
80962.